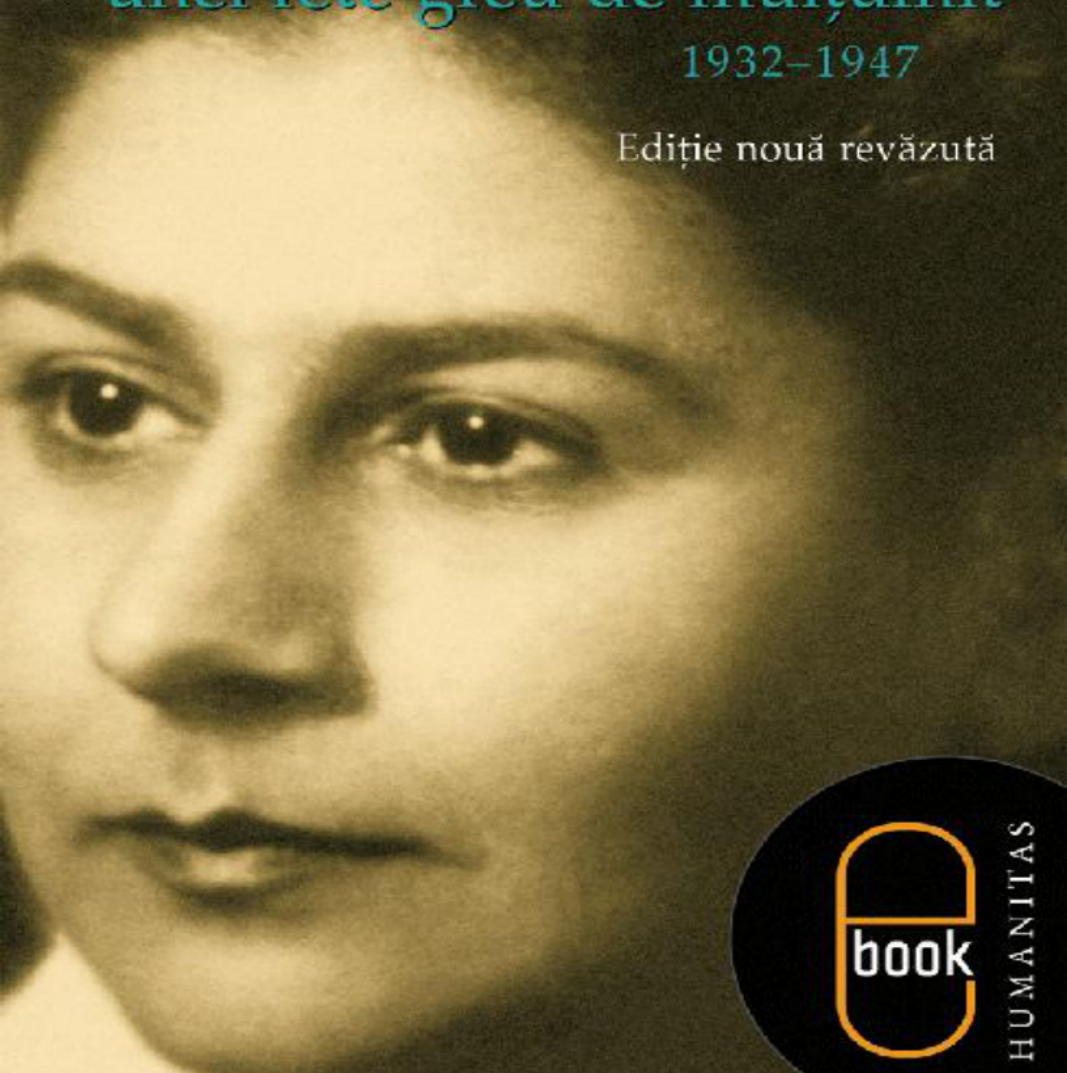

Jeni Acterian

Jurnalul
unei fete greu de mulțumit

1932-1947

Ediție nouă revăzută

HUMANITAS

JENI (sau JENNY) ACTERIAN (1916, Constanța–1958, București), de fapt Eugenia Maria Acterian, sora lui Haig și a lui Arșavir Acterian. A făcut primii 10 ani de școală la Notre Dame de Sion în București. A dat apoi examenele, inclusiv pe cel de bacalaureat, în particular și s-a înscris la Facultatea de Litere și Filozofie, pe care o va încheia în 1940 cu o teză de licență pe o temă de logică matematică: *Raționamentul prin recurență*. Autoarea tezei este remarcată de profesorul Alphonse Dupront, directorul Institutului Francez, care îi promite o bursă în vederea unui doctorat la Sorbona (nu-și va putea îndeplini promisiunea din cauza declanșării războiului) și îi oferă un scurt voiaj la Paris, în compania colegilor de facultate Ion Frunzetti, Ștefan Popescu, Eleonora Costescu, Simion Stolnicu ș.a. Nevoită să-și câștige existența, este ajutată de Mircea Vulcănescu, în calitatea sa de subsecretar de stat la Finanțe, să se angajeze pe un post de referent la C.A.F.A. (Casa Autonomă de Finanțare și Amortizare). Se înscrie după o vreme la Conservatorul de Artă Dramatică (1947), secția Regie. Totodată, face asistență de regie pe lângă Marieta (sau Marietta) Sadova, soția lui Haig Acterian, și Liviu Ciulei la Teatrele Odeon, Municipal și Tineretului, sub numele de scenă Jeny Arnotă. Traduce piese din franceză și engleză. După ce își ia diploma de regizor, părăsește postul de la C.A.F.A. și se angajează la Teatrul Municipal, iar ulterior la Teatrul Tineretului; regizează unele piese și în teatre de provincie. Se căsătorește cu un tânăr actor, dar căsnicia cu el o dezamăgește în asemenea măsură încât se cufundă în ceea ce azi s-ar numi o depresie severă: timp de peste o lună, se închide în casă și, rămânând într-o muțenie absolută, nu mănâncă și nu face nimic altceva decât să fumeze încontinuu. Revine apoi la o viață normală, dar nu se duce în provincie, unde fusese mutată cu slujba, ci stă acasă, traducând piese de teatru. Se îmbolnăvește de maladia Hodgkin (limfogranulomatoză malignă), pe atunci practic incurabilă, și moare în vârstă de numai 42 de ani.

Deși opera ei cuprinde doar acest excepțional jurnal și un volum de corespondență, ambele apărute postum, Jeni Acterian face parte cu siguranță din familia marilor intelectuali interbelici. I-a cunoscut personal, de altfel, pe cei mai mulți: Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Emil Cioran, Petre Țuțea, Petru Comarnescu, Marieta Sadova, Constantin Noica, Alexandru Dragomir, Mihai Rădulescu, Cella Delavrancea, Mihail Sebastian etc. Nae Ionescu, Mircea Vulcănescu și alți profesori celebri în epocă au fost audiați de ea la facultate. A fost bună prietenă cu Marieta Rareș, Clody Berthola, Lucia Vasiliu, Nuni Dona, Rori Nasta și, mai ales, cu Alice Botez.

Jeni Acterian

Jurnalul unei fete greu de mulțumit 1932–1947

Text ales și note biografice de
ARȘAVIR ACTERIAN

Ediție îngrijită, traduceri din franceză,
note bibliografice și prefață de
DOINA URICARIU

Ediția a doua, revăzută

Dreptul de publicare a prezentei ediții a fost achiziționat de la Arhiva Culturală Română (Arcultro), al cărei președinte, dl Fabian Anton, ne-a pus totodată la dispoziție ediția *Jurnalului* lui Jeni Acterian pe care a publicat-o în 1998 la Editura Ararat și o serie de fragmente (datele 8 martie 1936, 21 mai 1936, 20 noiembrie 1936, 24 decembrie 1937, 30 iunie 1945, 5 iunie 1946, 3 iulie 1946) considerate inedite și apărute în revista *Ararat* (iulie 2005).

Pentru această a doua ediție Humanitas a *Jurnalului* lui Jeni Acterian, am folosit drept bază ediția princeps publicată de Doina Uricariu și Arșavir Acterian la Humanitas în 1991. Am revăzut textul *Jurnalului*, fără a avea însă acces la original, și i-am adus o serie de modificări minore (actualizare ortografică, câteva intervenții cu rol de clarificare a frazei, marcate cu paranteze drepte). Am înlocuit postfața din 1991 cu o prefață scrisă de Doina Uricariu special pentru acest volum, în care îngrijitoarea ediției oferă cititorului și, până la urmă, istoricului literar o mulțime de informații neprețuite despre *Jurnalul* lui Jeni Acterian și publicarea lui. Am marcat în subsol notele bibliografice și traduceri extinse ale Doinei Uricariu cu inițialele DU.

Am adăugat în subsol traduceri ale tuturor cuvintelor și propozițiilor în limbi străine prezente în text, preluându-le pe cele mai multe din ediția Ararat; ele aparțin probabil lui Arșavir Acterian. Acolo unde identificarea era certă, am completat în textul *Jurnalului*, între paranteze drepte, numele de persoane, însă numai la prima lor ocurență într-un anumit fragment datat (astfel, *Emil* a devenit *Emil [Botta]*, *Al.* a devenit *Al[ice Botez]*, *M.* a devenit *M[arieta Sadova]* etc.); am decis să completăm doar prenumele, nu și numele de familie, în următoarele cazuri: *A[rșavir]* (și nu *A[rșavir Acterian]*), *H[aig]* (și nu *H[aig Acterian]*), *Jeni* și nu *Jeni [Acterian]*; pentru identificarea persoanelor am folosit trimiterea la notele de subsol din ediția Ararat și am apelat la o prietenă a autoarei jurnalului, dna Nuni Dona, căreia îi mulțumim și pe această cale. Am alcătuit un Indice de nume pornind de la indicele din ediția Ararat, pe care l-am îmbogățit cu multe intrări noi.

Am preluat din aceeași ediție, în Addenda, o serie de *Scrisori* schimbate de autoare cu prietenii ei și Caietul *Clubului „Pana Trăsnită”*. Din păcate, nu am dispus nici într-un caz, nici în celălalt de textele manuscrise. Am decis să nu preluăm în textul *Jurnalului* fragmentele oferite drept inedite de președintele Arcultro deoarece proveniența lor ni s-a părut incertă și, oricum, cantitatea de text adăugată ar fi fost prea mică pentru a fi percepută de cititor.

Despre modificarea titlului acestei noi ediții a *Jurnalului* lui Jeni Acterian vorbește pe larg Doina Uricariu în prefață.

O revelație a memorialisticii românești

În anul 1991 am reușit să-l conving pe Arșavir Acterian să publice *Jurnalul* surorii sale (care murise în urmă cu 33 de ani) la Editura Humanitas, după o ședere de mai mulți ani la Editura Eminescu, unde intenționase să-l publice inițial. Ediția îngrijită de mine – cu fragmentele în franceză traduse și întreg volumul colaționat cuvânt cu cuvânt, după manuscrisul original, răspândit în caiete, dar și pe foi volante – aștepta dactilografiată, din anii '80, să vadă lumina tiparului.

Strălucitul *Jurnal*, la a cărui tipărire Jeni Acterian nu a consimțit niciodată, se afla de șapte ani în anticamera direcției Editurii Eminescu, pe care a împărțit-o, în tot acest răstimp, cu ediția în trei volume masive a scrierilor celui alt frate al lui Arșavir, Haig Acterian, cu manuscrisul despre *Mirare* și cele două *Jurnale* ale lui Arșavir însuși, cu *Jurnalul* sculptorului Ion Murnu și cel al lui Ștefan Băcilă, cu ediția de *Scrieri* în mai multe volume a lui Vasile Băncilă, toate predate de mine conducerii editurii, cu referate de susținere, înainte de 1989.

Jurnalul lui Jeni Acterian a apărut, așadar, în 1991 la Editura Humanitas, dar cu un titlu – *Jurnalul unei ființe greu de mulțumit* – ușor modificat față de cel din manuscris. Titlul original, *Jurnalul unei fete greu de mulțumit*, s-a păstrat în contractele pe care le-am semnat atunci, Arșavir Acterian și cu mine, cu editura. Modificarea s-a făcut la sugestia lui Gabriel Liiceanu, care dorea să protejeze lectura unui document de căpătâi al perioadei interbelice de orice interpretări ilicite sau caricaturale. În plus, atârna la vremea aceea, deasupra noastră și a traducătorului lui Heidegger în limba română, orizontul Ființei și al sintagmelor-pereche *in-der-Welt-Sein*, *zum-Tode-Sein* care tutelează sutele de pagini scrise de Jeni Acterian în limba română și într-o franceză ce sună ca o limbă maternă, tulburându-ne la lectură prin valoarea lor premonitoare: „Cred că e absolut imposibil să nu mor tânără”, scrie undeva autoarea.

Arșavir a consimțit să schimbe titlul, dar nu prea ușor, așa că am intervenit și eu ca să-l conving că înlocuirea cuvântului *fată* cu *ființă* îl va ajuta pe cititor să înțeleagă existențialismul unei remarcabile personalități interbelice, dincolo de orice reducții la feminitate, adolescență și chiar la (i) sau (a)moralitate. Dar în sinea mea știam că Jeni Acterian alesese un titlu aparent prozaic dintr-o oroare pe care a avut-o întotdeauna pentru cuvintele mari, oroare pe care au împărțășit-o toți intelectualii vremii. Eugen Ionescu vitupera în volumul său *Nu* sau într-un articol intitulat «Contra literaturii» împotriva textelor lipsite de cuvintele adevărate, de cuvintele simple și nude, de chiuitoarele interjecții. Jeni Acterian nu s-a ferit de acest

veșmânt simplu al cuvintelor, de interjecții, de diminutive, mai ales în formulele de adresare. După ce-și pierduse sora mult iubită, Arșavir tânjea după strigătele de bucurie și horbota de interjecții și apelative alintate în diminutive care se revărsau ca o cascadă când Jeni își întâmpina prietenele – ca o fată sau o adolescentă neîmblânzită.

Cunoscând-o mai bine decât oricine pe autoarea *Jurnalului unei fete greu de mulțumit*, Arșavir Acterian se gândea să revină la titlul inițial la o viitoare ediție.

Oricum, nu înceta să se întrebe dacă face bine publicând *Jurnalul* pe care știa că sora lui voise de câteva ori să-l ardă. Îndoielile îi dispăreau, cel puțin pe moment, de îndată ce-i aminteam că *dactilografiasse* numeroasele caiete și că lucrul de îngrijire a ediției, la care mă angajasem *cu acordul lui*, reprezenta deja o alegere: decizia absolut normală de a tipări unul dintre cele mai importante jurnale ale literaturii române.

Totuși Arșavir își luase o serie de precauții. Îți rezervase dreptul de a nu da în vileag toate persoanele care apăreau în *Jurnal* doar cu inițiala numelui mic: dorea să protejeze acele personaje, în viață pe atunci, care făceau parte din zona cea mai intimă a mărturisirilor. A refuzat din același motiv să publice numeroase pagini pe care le-am citit pe atunci în original – și apoi chiar dactilografiate –, între care și notațiile din anii 1948–1949.

Pagina de titlu a ediției Humanitas din 1991 menționează intervalul 1932–1949, deși textul cărții tipărite se oprește la 22 august 1947. Arșavir nu a dorit să publice mărturiile prea personale din următorii doi ani, s-a încăpățânat să le scoată din text și nu a renunțat la decizia lui, așa că am ținut să se precizeze, pe aceeași pagină, că textul a fost ales de el – cât și ce să apară – și mie mi-a revenit îngrijirea ediției. Am lăsat cu premeditare cei doi ani în plus în subtitlul *Jurnalului*, vrând să se știe cumva că există o parte de text nepublicată. Nimeni dintre cei care lucrau la carte nu a observat micul meu subterfugiu, nici redactorul, nici corectorii, nici Arșavir Acterian...

Cineva a remarcat totuși inadvertența din ediția princeps privind cei doi ani: H.-R. Patapievic, lector sagace, atent la text până la ultima sa celulă. Înainte de a filma împreună emisiunea despre Jeni Acterian din serialul *Înapoi la argument*, difuzată în 22 martie 2007 la TVR, m-a discutat *ex abrupto* pe această temă.

Se pare însă că din *Jurnalul unei fete greu de mulțumit* lipsesc și alte pagini. Nuni Dona, buna prietenă a autoarei, mi-a spus că este convinsă că Jeni sau Arșavir au cenzurat cel puțin un caiet al *Jurnalului*, căci în acesta nu există aproape nici o referire la detenția lui Haig, la pachetele ce i se trimiteau la pușcărie – lui și, într-o vreme, și soției lui, Marieta Sadova –, după cum lipsesc orice notații cu privire la cartea despre Molière scrisă de Haig în detenție sau nu se

face nici un comentariu despre intervențiile Marietei pe lângă Carol al II-lea pentru a-l scoate din pușcărie pe soțul ei în schimbul unei decizii ce se va dovedi fatală, aceea de a merge pe front în linia întâi (astfel că Haig va fi ucis pe 8 august 1943, la Kuban).

Nuni Dona este convinsă că Jeni Acterian a scris în 1943 *mai mult* decât a apărut în *Jurnalul* publicat și că nu e posibil să se fi referit la tragedia lui Haig *doar* în 7 octombrie, când i-a făcut fratelui ei un memorabil portret scris în franceză, evocând senzația de a-l întâlni zilnic în tramvai pe asasinul acestui intelectual „curat și inteligent“, „franc și nepătat“, „stupid de încrezător și de naiv“ în persoana vreunui magistrat militar... „un nimic“, „un om de nimic“, nici măcar „fundamental rău“.

În 1998, la un an după moartea lui Arșavir Acterian, Editura Ararat a reprodus ediția îngrijită de mine la Editura Humanitas, inclusiv traducerea paginilor scrise de autoare în franceză, fără să menționeze numele meu și nici faptul că nu reproducea textul *Jurnalului* după manuscrisele originale, ci după ediția princeps Humanitas, folosind, cel mult, o dactilogramă din cele șapte în care am multiplicat lucrarea destinată în mod expres acestei ediții, rămasă la Arșavir. Singurele texte noi aduse de ediția Ararat erau paginile de corespondență între Jeni Acterian și prietenii săi și Caietul Clubului „Pana Trăsnită“, cu desenele lui infantile, avangardist-suprarealiste, operă a lui Nuni Dona (cu numele de cod, ca membră a clubului, de Fița Barbăcot). Dat fiind că redactarea Dărilor de seamă ale Clubului era chiar Jeni (Jenny) Acterian, alias Allan Squire, merita să fie date în facsimil paginile scrise de ea, astfel ca cititorul să observe grafia cu litere aproape verticale și ferme și o manieră de a scrie *la fel* literele *l* și *e*, *u* și *n* sau *m*, respectiv *r* și *c*, care mi-a dat acum peste 25 de ani atâtea bătăi de cap în operațiile de colaționare.

Caietul Clubului, numit inițial al „Penei negre“, dar rebotezat în *Jurnal* al „Penei Trăsnite“ – nume pe care nu-l adoptă și Nuni Dona, una dintre cele patru membre definitive, alături de Jeni Acterian, Lucia Vasiliu și Alice Botez –, lua de fapt în derâdere mișcarea legionară și discursul ei doctrinar ajuns la paroxism. Este un text urmuzian colectiv, un soi de *cadavre exquis* inventat de cele patru prietene care-și pun semnătura autografă la fiecare Dare de seamă. Arșavir nu a dorit să-l publice în ediția princeps – deși era convins că întrește personalitatea lui Jeni, care avea menirea, cum spuneam, să redacteze Dările de seamă hilare, transcriind un dicteu automat –, dar publicarea lui în Addenda acestei a doua ediții Humanitas mi se pare oportună.

Arșavir Acterian ținea enorm la caietele surorii lui. Mi-a povestit, de altfel, că le-a salvat de trei ori de la o confiscare sigură. Trecuseră prin

trei mari percheziții, prima chiar după înăbușirea rebeliunii legionare de către trupele Mareșalului Antonescu, când Haig Acterian, numit directorul Teatrului Național în timpul guvernului condus de Horia Sima, fusese arestat și închis în penitenciarul de la Lugoj.

Multă vreme caietele lui Jeni au fost îngropate în pământ, într-un cutăr metalic care le-a protejat. Au stat acolo ascunse în perioada celei de-a doua detenții a lui Arșavir, 1959–1964. Când acesta le-a scos la lumină, marginea unor caiete s-a atins de pământul ce le tănuise, pătându-se câteva foi și hârtia italiană în care erau îmbrăcate. Jeni notează în 13 februarie 1941: „Trecut pe la librăria italiană și cumpărat o hârtie frumoasă cu care mi-am legat caietul cu note și caietul Clubului («Pana Trăsnită»)“. Nuni Dona mi-a confirmat că era vorba de o hârtie crem cu un desen fin de culoarea lucernei, hârtie care mai îmbrăca în anii '80 unul dintre caietele după care am colanțonat dactilograma *Jurnalului*.

Țin minte că Arșavir mi-a arătat niște pete ruginii – urme din lupta lui anxioasă și disperată de a salva caietele *Jurnalului* lui Jeni după moartea care o luase prematur, în 1958, cu un an înainte ca el să fie închis din nou. (Și-a îngrijit sora, de-a lungul bolii necruțătoare, cu un devotament unic și o suferință rețrăită în paginile propriului jurnal, scrise într-un caiet bleu-cenușiu, intitulat *Jurnal despre Jeni Maria* și datat 20 aprilie 1958–13 martie 1959, deci început cu opt zile înainte ca Jeni să moară.)

Caietele ce alcătuiesc *Jurnalul unei fete greu de mulțumit*, peste 40 la număr, plus paginile volante, de regulă transcrise de autoare între copertile proteguitoare, au scăpat și de percheziția care precedase anii primei detenții prin care a trecut Arșavir, între 1949 și 1953.

L-am sfătuit pe Arșavir să-și lase manuscrisele, inclusiv cel al *Jurnalului* lui Jeni Acterian, unei biblioteci de prestigiu sau Arhivelor Naționale și în nici un caz mie sau lui Bedros Horasangian, cum intenționase de mai multe ori, împins de o generozitate rară și de impulsuri emoționale. Regret însă că nu l-am sfătuit să-și păstreze și copiile după originale, deși îmi amintesc că am vorbit de soarta manuscriselor lui Eminescu, depuse de Maiorescu în 1904 la Academie și cartografiate abia opt decenii mai târziu.

O viitoare ediție completă a *Jurnalului unei fete greu de mulțumit*, pe care m-aș bucura s-o duc la capăt, trebuie să pornească de la caietele originale, restabilind textul lor integral, și să descrie caietele cu învelitorile lor din hârtie, inclusiv carnetele cu antetul C.A.F.A. din anii când Jeni lucra la Casa Autonomă de Finanțare și Amortizare. Dacă aceste caiete s-au păstrat în forma lor originală, așa cum le-am văzut în anii '80, și dacă nu au fost rupte înadins foi din ele, atunci se vor putea adăuga cel puțin anii 1948–1949 care acum lipsesc.

Dar, pentru că am citit acele caiete, pot spune că partea cenzurată

de Arșavir Acterian nu-i diminuează *Jurnalului* lui Jeni nici unul dintre darurile lucidității sau fervorilor. Numai *Jurnalul* lui Mihail Sebastian ținut între anii 1935 și 1944, și el cu niște pagini pierdute, mai are valoarea acestui periplu memorialistic și document magistral de istorie culturală a anilor '30-'40. De fapt, Jeni Acterian și Mihail Sebastian sunt, în domeniul literaturii de frontieră, asemeni capului și pajurei unei medalii de valoare unică. N-am spus monedă, ci medalie: cele două *Jurnale* sunt fiecare în felul său un unicat excepțional, atât prin mărturisirea despre sine, cât și prin cea despre o epocă.

Când l-am întâlnit prima oară la Paris pe Emil Cioran, înainte de mineriada din iunie 1990, i-am mărturisit cât îi sunt de recunoscătoare lui Jeni Acterian pentru că, grație jurnalului ei citit în manuscris în anii '80, am trăit acea perioadă grea cufundată în energia și libertatea lumii interbelice. Cioran era curios să citească *Jurnalul unei fete greu de mulțumit* și mi-a spus că o păstrează încă vie în amintire pe Jeni și parcă ar auzi-o vorbind. Mi-a povestit despre scrisorile pe care și le-au scris, despre perspicacitatea și îndoielile acestei „fete deștepte din Balcani“, despre „luciditatea ei inconceptibilă“, cum o definise într-o scrisoare, despre judecățile ei atât de iuți, fulgerătoare, despre harul prieteniei pe care-l avea și vitalitatea ei debordantă. Vedea în Jeni un soi de replică a sa. Tot așa simțise și autoarea *Jurnalului*, care-și descoperise sosia în Cioran (ca și în Baudelaire), deși nu agreea similitudinile. Dar nu se poate să nu ne frapeze în notele ei îngemănarea dintre disperare și stil. Cioran regreta că Jeni nu a mai ajuns să studieze la Paris cu o bursă primită de la același profesor Dupront care-l trimisese și pe el în Franța. Ce s-ar fi ales de Cioran, de Eugen Ionescu, de Mircea Eliade dacă nu alegeau exilul?... *Jurnalul unei fete greu de mulțumit* ne arată ce s-a ales de autoarea lui, de Haig Acterian, care a fost destinul atâtor alți membri ai generației existențialiste interbelice. Dar, așa cum era încredințat Emil Cioran chiar înainte să citească *Jurnalul* lui Jeni Acterian, sutele de pagini din caietele salvate de Arșavir înseamnă mai mult decât povestea unui Destin. Sunt însăși Opera ce supraviețuiește mâinii muritoare care a scris-o și Istoriei.

Doina Uricariu

Jurnalul lui Jeni Arnotă era destinat focului, autoarea – după cum și scrie undeva – neînchipuindu-și, neacceptând să fie citit de ochi străini. După moartea autoarei, aceasta neputând să ardă caietele, am socotit că acest document, în multe privințe evocator și elocvent, ar merita să fie publicat. Vina dării în vileag a acestui jurnal îmi aparține întru totul, eu neștiind dacă fac bine sau rău.

Arșavir Acterian

1932

Marti, 12 decembrie 1932¹

Nu sunt în apele mele. Nu mai învăț. Nu sunt încă înscrisă la examene.² N-am cărți. Ninge. E frig. Sunt posacă. Devin stupidă. Mă ocup de casă și joc table. Citesc prostii. Asta-i tot și sper că e suficient.

(E tot ce a rămas din primul meu caiet, pe care l-am ars într-un moment de luciditate.)³

Note

1. Autoarea jurnalului avea pe atunci 16 ani.

2. Dădea examene în particular.

3. Însemnare din 24 iunie 1934.

3 februarie 1933

Citit *Disraëli* de Maurois⁴. Am admirat îndeosebi finețea cu care te face să înțelegi caracterul dominant al eroului său: amestecul de intelectual și om politic.

4 februarie 1933

De vreo lună am o idee: să scriu un roman. E de necrezut, și totuși asta e. De când eram mică – în fiecare seară, în pat – visez.

9 februarie 1933, ora 9 seara

Am cumpărat *Jurnalul Katherinei Mansfield*⁵. E prima carte pe care o cumpăr. Am citit Huxley: *Le meilleur des mondes*⁶. Interesant în această carte modul de a descrie 5 sau 6 scene parcă deodată. De pildă, începe cu un dialog între două tinere fete, pe urmă se oprește la jumătate de frază, începe o descriere și o întrerupe de asemeni, începe o conversație între un profesor și elevii săi, apoi în sfârșit reia dialogul dintre tinerele fete exact unde l-a întrerupt, scrie câteva fraze, iar se oprește spre a relua descrierea și așa mai departe.

11 februarie 1933, ora 12

Ieri, în drum spre bibliotecă, un tip mă depășește, se întoarce, mă privește, face câțiva pași, se întoarce din nou și tot așa până în Piață⁷, unde sigur m-a pierdut din ochi. Ce ți-e și cu bărbații ăștia! Îmi venea să râd. Abia m-am abținut. Trecătorii m-ar fi luat de nebună și – dacă râdeam de una singură – desigur că ar fi fost îndreptățiți să creadă că sunt într-o ureche.

*

Am luat o mare hotărâre: să învăț engleza. Sunt sigură că nu-mi va fi greu. De altfel, cu atât mai bine dacă e greu.

*

Romanul meu a căzut în baltă. N-am subiect.

Ora 3

Cred că vom merge la cinema, cu toate că nu e nici un film mai de Doamne-ajută. Ce bine e să ai bani! Sunt făcută – îmi place – să cheltuiesc.

Ora 10 seara

Ascult radio. O piesă regizată de H[aig]⁸.

Am fost la cinema. Nu merita să-mi pierd vremea. Poate mâine să văd un film mai bun.

Nu e idiot ce scriu?

Am citit câteva pagini din jurnalul lui K[atherine] M[ansfield]. E cu adevărat o minune de simplitate și natural.

Nu știu ce să fac ca să-mi corijez stilul. Simt că scriu oribil. Recitind ce am scris, sunt furioasă că nu mă pot exprima mai simplu. Se degajă

o atmosferă de prețiozitate și prostie care nu consună cu adevăratul meu caracter. Sunt pagini întregi care seamănă cu vechiul meu jurnal.

27 februarie 1933, ora 2

Am citit *Apărarea lui Lady Chatterley*⁹. Cred că are dreptate.

Romanele lui Mauriac, fără cap și fără coadă.

În fond nu știu, nici nu simt cum trece timpul.

E ciudat cum, când ai bani, n-ai timp să te morfondezi.

De un an am impresia că viața mea actuală a intrat într-o pauză. Din ziua în care am ieșit din școală¹⁰ aștept ca această pauză să ia sfârșit, aștept un „început“. Nici nu știu la drept vorbind ce vreau să spun prin „început“. Fapt e însă că trăiesc în intervalul dintre două epoci. Hotărât lucru, nimic nu pot explica. Îmi simt inima năpădită de o neliniște atroce. Simt ce resimțeam când nu știam lecția la matematici și profesoara intra pe ușă.

6 martie 1933, ora 9 seara

Viața lui Byron de Maurois¹¹.

Byron zice nevestei sale a doua zi după căsătorie: sper că nu vom fi totdeauna împreună! Așa ceva nu mi-ar plăcea, te asigur. Mai ales să nu te văd, o! scumpa mea *viitoare* necunoscută, că-mi spui ceva asemănător. Nu răspund de *rezultat*.

Ora 1 noaptea

Sunt de o nervozitate stupidă și, aparent, cel puțin fără cauză. Asta m-apucă subit. Sunt tentată să țip, să bat pe cineva, să-mi frâng mâinile. Îmi simt inima strânsă de gheare invizibile. O adevărată panică mă locuiește. Sufăr îngrozitor și, când caut cauza, n-o găsesc.

16 martie 1933

Ei bine, cauza cred c-am găsit-o. E școala, tot școala. Sunt prea tristă, prea abătută. Ce-mi lipsește, în fond, nu știu zău. Îmi lipsește totuși ceva, altceva decât școala. Cred că am nevoie să iubesc și mai ales să fiu iubită.

Răul de care sufăr acum e singurătatea.

17 martie 1933, seara

Citesc *Femmes amoureuses* de D.H. Lawrence¹².

E același stil ca în toate cărțile lui. Din câte am citit, mai slab ca în celelalte cărți¹³.

Astăzi dimineață am ieșit în grădină¹⁴ cu cartea mea. Era tare frumos: soarele calduț de primăvară, cerul albastru fără cea mai mică pată, un cer care nu îngăduie ochilor să privească în altă parte. De atâta frumusețe, Doamne, inima parcă mi se încălzește puțințel. Ușiți totul câtă vreme soarele strălucește astfel.

Acum nu mai am răbdare să citesc, nu mai am chef să rămân acasă. Vreau să rătăcesc pe străzi gălăgioase, singură printre trecători indiferenți. De ce? Mă-ntreb întruna de ce?

De câțva timp sunt în așteptarea unei întâmplări, a unei întorsături în viața mea. E o simplă aprehensiune? E numai o dorință de ceva nou?

18 martie 1933, 10 și 20 seara

Am fost la M[arieta]¹⁵ în vecinătate. Am jucat poker și, ca la mai toate partidele de poker, am uitat de timp. Ne-am întors acasă târziu, pe la zece. Lumina din vestibul dovedea că tata ne aștepta. Mama era înspăimântată la gândul că tata a așteptat atât. Cum m-am așteptat, tata, cu o figură sumbră, și-a făcut apariția. Mama glumește, râde, se explică. Degeaba. Tata, care în fond e un om bun, se supără, se lamentează, țipă. În timpul acestei scene n-am mișcat o sprânceană, n-am scos un cuvânt. La masă am fost ca o statuie, fără să gust din mâncare, dar și fără să acord nici cea mai mică importanță exasperatului meu părinte, încât acesta a început să mă privească și a sfârșit prin a mă întreba de ce nu mănânc. Dacă-i explicam de ce, sunt sigură c-ar fi început să urle. M-am închis într-o tăcere sumbră, impenetrabilă ca un reproș, ceea ce – ca prin minune – l-a calmat. Biata mea mamă n-ar fi fost cu siguranță atât de nefericită dacă ar fi știut cum să se comporte.

24 martie 1933, ora 3 a.m.

Nina – pisica mea – are doi succesori.

8 aprilie 1933, ora 8 seara

Cânt ca o nebună și scriu. Îmi înseamnă această cântare a mea care n-are nici un rost. Nu știu ce am, dar sunt sigură că nu sunt normală. Ce e curios totuși în nebunia asta a mea este că sunt uluitor de lucidă. Văd limpede că nu mai sunt normală de câteva luni. E un fel de nervozitate pe care cu greu o controlez. Dacă voi pierde controlul, voi realiza un paroxism de nervozitate și atunci – gata – o iau razna.

Am citit C. de Maurice Baring¹⁶. N-are valoarea lui *Daphne Adeane*¹⁷, dar nu e rău.

Am mai citit *Contrapunctul* lui Huxley, o carte mult lăudată, dar care nu m-a entuziasmat atât.

E în genul lui *Faux monnayeurs*. Pe mine astfel de cărți nu mă exaltă.

Am citit de asemeni *Ion* al lui Liviu Rebreanu. După părerea mea, *Răscoala* e mai interesantă.

Acum doi ani, fratele meu mi-a dat să citesc versurile lui Samain. Am citit atunci câteva din ele fără să le înțeleg. Astăzi le citesc, le înțeleg și-mi plac până la exaltare. Sunt sigură că în doi ani ele mi se vor părea stupide, așa cum îmi apar în prezent *Les malheurs de Sophie* sau *Contele de Monte-Cristo*.

9 aprilie 1933, ora 3 a.m.

M-am refugiat în fundul grădinii spre a putea citi în liniște. Văd că e imposibil. E prea frig. Ce tăcere! Ce pace!

Îmi place duminica de vară, pentru că e ferită de zgomotul asurzitor

al celorlalte zile. S-ar zice că toată lumea s-a calmat. Aș vrea să fie cald, un soare strălucitor, ca să pot sta întinsă la umbră privind cerul, frumosul cer albastru pentru care am o adevărată slăbiciune. Asta mi-ar încălzi inima puțin.

15 aprilie 1933

În preajma Paștelui. E o vreme superbă și eu sunt nenorocită, da, eu nu sunt tristă, ci nenorocită.

17 aprilie 1933, ora 2

Am luat o hotărâre, pe care am luat-o de vreo câteva ori fără succes. Vreau să slăbesc. Am devenit urâtă foc. Dacă am să continui să mă-ngraș, voi deveni diformă. Am mai încercat de trei ori să slăbesc, dar de astă dată jur să mă țin de hotărârea luată.

*

Am citit *Rose, Madame* de Colette Iver. Nu-i grozav, dar mi-a plăcut pentru că am găsit acolo multe din ideile mele despre independență, căsnicie etc.

Îmi plac din ce în ce mai mult poemele lui Samain: *Au jardin de l'Infante*, pagina 35.

18 aprilie 1933

Tăcere! Pace! Parc-aș fi în provincie. Cer frumos de primăvară cu câteva pete albe spre dreapta, zvârlite acolo ca să potențeze parcă albastrul pal al cerului. Și iarba! O! această iarbă în creștere care nu seamănă cu iarba verii, mai clară, mai proaspătă în tinerețea ei nativă, și mai ales pomii, acești pomi în floare înmiresmând aerul jur-împrejur. Toate astea îmi umplu inima cu un fior de fericire. Mă pomenesc veselă, fericită și simt nevoia să cânt, să cânt irezistibil tot ce-mi trăsnește prin cap, frânturi de cântece, depănând – în toată incoerența și încălceala lui – firul frumosului meu vis ireal. O dorință tiranică mă năpădește: să mă tăvălesc pe iarba și printre florile unei regiuni sălbatice, să se realizeze pe loc acest vis de fericire efemeră.

Maurice Baring scrie undeva că tot dorind arzător un lucru sfârșești prin a-l obține tocmai când te aștepți mai puțin. Nu zic că nu se poate. Nu văd cum aș putea realiza eu așa ceva.

22 aprilie 1933, ora 3

Plouă. De la fereastra deschisă privesc în grădină. Aș vrea să invent cuvinte noi pentru ca să descriu ce văd. Dacă-aș fi poetă, aș pune în versuri această grădină. Dacă-aș fi pictoriță, aș zugrăvi-o pe pânză în toată strălucirea culorilor și luminilor. Caiși înfloriți. Ploaie fină. Iarbă verde pe jumătate acoperită de petalele căzute din pomi. Pe margini de alee, flori de cais. Sărmană Jeni, iată paradisul coala, sub ochii tăi. Și totuși cât e de departe de tine.

*

Am citit *La tunique sans couture* de Baring. În ultimele sale cărți,

Baring are un stil evident biografic, în *La tunique sans couture* ca și în C., eroii se aseamănă și devin plicticoși. Cu toate acestea, cărțile sunt bine scrise, dar nu pot fi comparate defel cu *Daphne Adeane*, care e unul din cele mai bune romane din câte am citit.

Încerc să sfârșesc *Le cercle vicieux* de Huxley¹⁸. Nu contest că Huxley este un bun scriitor, dar uneori mă tapează pe nervi cu excesul lui de inteligență. Din cărțile lui, *Le meilleur des mondes* mi-a plăcut cel mai mult. O carte scrisă cu un stil admirabil și cu o imaginație cu adevărat extraordinară. Începând să citesc *Contrapunct*, mă așteptam la ceva fantastic, dar am fost dezamăgită. E o carte pe care ar fi trebuit s-o citesc în anul viitor. E un roman de idei și așa ceva, în prezent, mă plictisește. *Le cercle vicieux* e de același gen cu *Contrapunct*, dar nu-l voi lăsa totuși din mână dacă n-ar fi decât pentru a face diferența între Jeni care înțelege (vreau să spun căreia îi vor plăcea) romanele de idei și cea care azi se plictisește citind așa ceva.

26 aprilie 1933

Amorul propriu, mândria (sau poate mai bine zis orgoliul) au fost și vor constitui fondul caracterului meu. Acest defect (căci trebuie să recunosc sincer că e un defect), asociat unei excesive sensibilități, poate să mă facă nenorocită. Nu e nimic de făcut.

*

Vreau să citesc *Voyage au bout de la nuit* de Louis-Ferdinand Céline. Se pare că [e] deprimant. Mă-ntreb dacă e posibil să fiu mai deprimată decât sunt. Cred că nu.

Încep să am o bibliotecă. Am cumpărat trei cărți: *Poésies nouvelles* de Musset (n-am citit nimic de Musset); *La princesse de Clèves* de Mme de la Fayette și *L'ennemi des lois* de Maurice Barrès. Le voi citi după examene.

29 aprilie 1933

Am fost ieri la Operă să văd recitalul de dans dat de Floria Capsali și Gabriel Negri pe muzică de Schumann, Beethoven, Chopin etc. Sală arhiplină (inutil să spun cum am intrat). Datorită amabilității stupefiantă a unui tinerel, ne-am pomenit într-o lojă în care se aflau deja patru domnișoare amabile nevoie mare, pe cât de amabile, pe atât de proaste.

Gabriel Negri: un corp superb, perfecțiunea corpului bărbătesc, subțire, zvelt, cutezător, un păr negru abundent răsfirat pe spate. Ca dans: elasticitate, talent, agilitate, dar nu e încă sigur pe echilibrul său (câte un gest uneori prea nesigur, picioarele îi tremură o clipă).

Floria Capsali: mă emoționează și înflăcărează. Nu e nevoie să citezi calitățile unui artist care te înflăcărează. În fața dansului Floriei Capsali nu rămân un rece spectator. Sunt constrâns¹⁹ să mă concentrez. Urmăresc gesturile grațioase și sigure ca într-un vis, priveam mișcările trupului ei suplu și nu mai aveam gând, nu mai

gândeam, era ceva imposibil și totuși această perfectă uniune, ca o contopire, se rupea din când în când, la câte un mic gest, un tremur, și farmecul era sfâșiat. De ce-ți tremură câteodată genunchii, Floria Capsali? Cred că emoția e de vină. Aș vrea s-o văd dansând pe Floria Capsali pentru ea însăși sau aș dori ca ea să uite că e cineva în fața ei. Atunci sunt sigură că ar fi desăvârșită. Avea trac, și asta devenea uneori vizibil. E singurul cusur ce i se poate imputa.

Câteodată mă tenta – când una din mișcările acestea era prea frumoasă – s-o prind din zbor și să n-o las să fugă, s-o fixez în mine. Mi-ar plăcea s-o văd dansând pe Floria Capsali o viață întreagă.

Decorul foarte frumos. Lumini superbe, îndeosebi albastrul. Costumele se armonizau perfect.

În loja noastră era și un prieten de-al lui A[rșavir] – B[arbu Brezianu]. Un tip foarte inteligent și destul de simpatic. M-a întrebat dacă e adevărat că vreau să scriu un roman (indiscreția lui A.), adăugând că ar trebui să scriu cu orice preț fără însă să-mi confecționez un stil aparte. A subliniat: „Ne trebuie și nouă o Katherine Mansfield!” Am râs, bineînțeles, nu fără a fi măgulită. Am încredere în viitorul meu. Nu e o fanfaronadă. Nu. E doar o simplă încredere în steaua mea. Scriitorul care n-are încredere în sine nu poate scrie și, chiar dacă scrie, scrisul lui e egal cu zero.

*

Acum simt că trăiesc, că e bine cum trăiesc. E caraghioasă – nu-i așa? – o astfel de frază în gura mea. Și totuși, așa este: în acest moment sunt fericită, fericită în felul meu, cu o undă de tristețe, așa cum sunt când simt că sunt nenorocită, nenorocirea mea se așază pe un fundal de veselie sau de detașare. De altfel, cum să nu fiu fericită când mă aflu într-o grădină, confortabil așezată, mângăind această hârtie cu aceste cuvinte, în viziunea estompată a romanului pe care îmi propun să-l scriu. Grădina strălucește și miroase a primăvară. Sunt fericită fără să vreau. Și iată ironia soartei: e de ajuns un vânt rece, venit parcă din senin, ca să-mi strice brusc dispoziția.

30 aprilie 1933

Am citit *Maitreyi* de Mircea Eliade. Un cuceritor roman de dragoste. Dragostea unei tinere bengaleze cu un european. Perfect scrisă descrierea vieții bengaleze modernizate. Ceea ce nu mi-a plăcut în acest roman e sfârșitul.

1 mai 1933

Ce plicticos lucru să te apuci de învățătură după atâtea luni de lecturi literare! Asta mă exasperează. Am poftă să citesc poezii. De pildă, aș citi poemele lui Samain²⁰. E idiot, nu-i așa? Dar nu e nimic de făcut. Simt inima că mi se strânge și sunt ispitită, în astfel de momente, să dau dracului școala. Vreau să scriu și să citesc. Numai să citesc și să scriu. Aș vrea să renunț la orice diplome. Prostii, aceste

diplome. Până acum – cu toate dificultățile – ținteam diplomele. Acum – brusc – nu le mai vreau. E aici un dram de neseriozitate. Ca la 16 ani. Vreau totuși să le dovedesc că – chiar fără școală, învățând singură – voi lua bacalaureatul. Ideea fixă a bacalaureatului!

2 mai 1933

Stau și mă plictisesc. Tot stând și plictisindu-te, devii cu totul inapt să faci altceva. Nu ești bun decât să stai și să te plictisești, să te replictisești, să te supraplictisești, să te superplictisești, să te paraplictisești și din nou să te plictisești. Și iată că eu – acum – nu fac decât asta: stau și-mi rumeg plictiseala. Și tot stând și rumegând plictisul, observi dintr-odată că e amuzant să te plictisești, că asta amuză să te plictisești, că nu te mai plictisești plictisindu-te. Și luând această cale, încep să filozofez asupra plictiselii și apoi pe chestia că poți să nu te mai plictisești plictisindu-te.

*

Iată, încep să fac versuri. Ce lucru caraghios, nu-i așa?

5 mai 1933

Examenele au fost anunțate pentru 1 iunie și n-am învățat nimic. Nici măcar nu m-am înscris. N-am fost înscrisă încă.

Nu știi, zău, cum o să-nvăț în trei săptămâni ceea ce alții învață șase luni. Îmi vine uneori să sparg și să rup tot în jurul meu, să bat pe cineva. Simt că devin nebună în asemenea momente.

*

Sufăr, sufăr de prea multă luciditate. Îmi vine uneori să plâng. Aș vrea să nu mă pot gândi, să fiu lipsită de orice fel de gând. Un creier vid ar fi atât de binefăcător. Aș vrea să dorm un somn fără vise sau un vis din altă lume, cu flori și păsări, un vis în care aș fi mai frumoasă, desăvârșită și în care setea mea de tandrețe și voluptate ar fi satisfăcută! Doamne! Cât de van e ce doresc! Și mai ales toate astea sunt leit mofturile „unei copile de 17 ani“! E de-a dreptul sfâșietor.

6 mai 1933, ora 7

În sfârșit. Am fost înscrisă în clasa a V-a la examene. Câte peripeții! Câte frământări! Acum, fetițo: pe unde îți scoți cămașa? Trebuie să fii un mic geniu ca să înveți atâtea lucruri în trei săptămâni. Ceea ce e nostim e că n-am deloc chef să învăț. Aș dori ca toată viața să citesc poeme și romane. Dar vă asigur că așa ceva nu seamănă defel cu formula acidului sulfuric concentrat sau prepararea amoniacului. Mă apucă greața doar când mă gândesc. Și totuși n-am decât ce am vrut.

7 mai 1933

Am luat cartea de franceză și m-am izolat în fundul grădinii ca să învăț. Dar, în loc să învăț, îmi vine să cânt, să râd. E atât de frumos!... Și nu e oare normal ca la 17 ani să râzi, să cânți, să zburzi, să nu te sinchisești de nimic? Din nefericire sunt prea lucidă ca să-mi fac de

cap. Și prea necăjită.

9 mai 1933

Ce bine e să stai întinsă pe iarbă! Nu știți cât e de bine. Iată-mă pe o cuvertură – întinsă pe burtă – cu o carte în față. Din timp în timp, smulg câte un fir de iarbă, și-l mănânc gândindu-mă totodată că poate vreo pisică a făcut pipi pe el. E o idee fixă. Ori de câte ori mănânc un fir de iarbă, mă fulgeră gândul că cineva s-a pișat pe el, dar asta nu mă împiedică să-l mănânc. Și mestec iarba cu furie. S-ar zice că, mestecând mai tare, latina o să-mi intre mai repede în cap. Nu știți poate că tocesc limba latină, mai bine-zis că-mi propun s-o tocesc. O! doamne! e îngrozitor de plicticos. Nu vă puteți da seama de imposibilitatea abstractă și concretă ce simt de a învăța latina, când prin cap îmi trec versuri de Samain sau când privesc cu jind la cele câteva cărți care mă așteaptă să le citesc în timp ce-mi muncesc capul cu aceste prostii. Imposibilitate absurdă, dar reală, asta v-o garantez.

Azi-dimineață am întâlnit la școală pe Ana Aslan, care s-a înscris și ea la examene. Am întrebat-o dacă știe ceva despre profesoarele examinatoare. Mi-a spus că profesoara de botanică este rea ca o ciumă și că e de-ajuns să te uiți la ea să ți se facă rău. E liniștitor, nu?

10 seara

Sunt nervoasă și par rea. În fond sunt foarte bună. Dacă nu eram atât de bună n-aș suferi pentru atâtea lucruri care nu mă privesc în nici un fel. „Bună“ nu e cuvântul propriu. Eu nu sunt bună, sunt sensibilă. Sensibilă și fină: ar trebui un cuvânt nou care să le includă pe amândouă. Scene ca aceasta la care a trebuit să asist mă fac să sufăr, îmi sfâșie inima. Și totuși am surâs, făcând pe indiferentă. Dar cât efort ca să-mi rețin lacrimile! Acum pot să plâng în voie. Lacrimi ca acestea sunt adevărata suferință. A[rșavir], văzând că mă podidesc lacrimile, a spus: „Hai să mergem. Văd că faci din asta caz de conștiință.“

Bietul meu frate! În fond, nu asta mă afectează. Absolut deloc nu mă interesează să merg sau nu la cinema. Dacă e într-adevăr un caz de conștiință, nu de aci provine, ci din fraza și mai ales accentul care a fost pus pe ea. Accentul mi-a făcut rău cu adevărat. Nu sunt prea sensibilă, dar sunt împrejurări, sunt dispoziții în care un anumit accent îmi tulbură sensibilitatea și mă face să sufăr cumplit. În realitate sunt niște bagatele, nimicuri, dar sunt nimicuri care-mi fac rău.

Miercuri, 17 mai 1933

Muncesc pe capete pentru examene. De la 6 dimineața până la 12 noaptea. Am însă sentimentul că-mi pierd vremea. Din cauza învățatului care-mi confiscă tot timpul, nu pot citi, nici scrie. Deloc. Mi-e uneori teamă. Am impresia că studiind algebra și chimia nu fac nimic pentru cariera mea. Și totuși, numai ca să-mi ating scopul mă

căznesc să asimilez toate acestea. Aș vrea să termin odată cu aceste examene ca să mă apuc serios de lucru. Vreau să scriu cu orice preț o nuvelă ca să-mi încerc forțele. Pe urmă om vedea. Important e subiectul și nu știu încă lămurit ce vreau să scriu. Înainte de a mă fi apucat să învăț pentru examen, mă apucasem să fac poezii. Nu erau desigur decât niște bâlbâieli, dar tot citind și aprofundând această cale aș putea scrie versuri mai bune. Pentru asta însă îmi trebuie timp și eu trebuie să tocesc latina până la 1 iunie.

Trebuie să *citesc* Baudelaire (vreau să înțeleg prin citire înțelegere, simțire), Rimbaud din care nu cunosc nimic, Verlaine și alții încă (mulți). Trebuie să citesc un tratat de literatură generală ca să mă orientez. Totul e talmeș-balmeș în capul meu. Trebuie să cumpăr *Pensées* de Pascal. Aș vrea de asemeni să citesc Byron și Shelley, dar nu știu engleza și în traducere nu face să fie citiți.

Într-un cuvânt, trebuie să aprofundez, să completez pe cât se poate cunoștințele mele literare ca să văd limpede. Am multe de făcut în vara ce vine.

Dar acum, fată, pune mâna pe chimia anorganică și învață 30 de pagini...

25 mai 1933

Sunt atât de tristă, atât de tristă. Sufăr fără cauză. O suferință nebună pentru nimic concret. Mi-e rău, mă torturez, mă zvârcolesc! Sufletul meu se sfâșie, se concentrează în suferință. Asta-mi vine fără cauză. Nu-mi pot lămuri nimic. Nu simt decât suferință.

Învățam la chimie. Brusc, în mijlocul unei fraze, a tășnit o idee și a trebuit să las cartea din mână pentru ca să sufăr din cauza ideii cu pricina.

Și uite, acum trebuie să spun despre ce idee e vorba și mi-e tare greu să explic fără să par stupidă.

M-a fulgerat un gând: dacă mor în scurtă vreme – așa, nitam-nisam – din cauza unei boli stupide? Așa ceva s-a mai văzut – nu-i așa? – tinere fete care mor în chip stupid...

(Ce nebuni, doamne! Ce casă de nebuni! Stai liniștită, citești sau scrii. Și dintr-odată auzi un tip care urlă fără motiv, fără cauză. Totul în fond e fără cauză. Și iată că tremur încă de enervare, de stupeoare. Mă-ntreb cum există astfel de oameni apucați pe lume. Și mai vorbim de civilizație. Priviți vă rog puțin pe acest reprezentant al civilizației urlând ca un posedat. Expresia fidelă – crema civilizației. Mi-e silă.)

Dar mai bine să revin la subiectul meu. În fond nu se va întâmpla nimic deosebit, nu-i așa?

„Din codru rupi o rămurea

Ce-i pasă codrului de ea?

Ce-i pasă unei lumi întregi

De moartea mea?“

Câtva timp știrea va fi pe buzele rudelor, prietenilor, cunoscuților.

„Ai auzit! J.A. a murit.“

„Cine ar fi crezut! Ea, care pocnea de sănătate!“

Și alte asemenea exclamații, reflecții marginale, pentru ca până la sfârșit totul să fie uitat.

De fapt, ceea ce am scris mai sus nu e ce m-a făcut să sufăr. N-aș putea spune precis ce anume m-a zguduit. Se întâmplă să auzi de sute de ori același lucru. Și dintr-odată, într-o bună zi – într-o clipă –, o scânteie zbucnește și, în interval de o secundă, înțelegi perfect ceea ce de sute de ori ascultaseși cu indiferență.

9 iunie 1933

Examen de latină cu directoarea ca profesoară. Ni se dă să traducem o bucată din Cezar cu permisiunea de a folosi dicționarul. Inutil să spun că am făcut perfect.

*

Cât îmi sunt de penibile aceste situații în care apar stingheră, stângace. Din timiditate.

10 iunie 1933

Ieri a fost aniversarea mea: am împlinit 17 ani. Nimănui nu i-a trecut prin gând să mă felicite. O zi ca oricare alta. Am fost tare tristă.

Cei mai frumoși ani ai vieții mele trec fără să se întâmple ceva. Vreau să iubesc. Vreau să fiu iubită.

25 iunie 1933

Biet scumpul meu jurnal, l-am abandonat de 15 zile. Când iau azi caietul în mână, am senzația că l-am abandonat de foarte multă vreme și, văzând data, am fost fericită că nu e mult de atunci. Aveam parcă o remușcare, remușcarea pe care o resimți când, absorbit de diferite ocupații, uiți de o persoană scumpă ție.

Ce am făcut în aceste 15 zile? De toate și nimic.

De toate. Pentru că am dat examenele mele pentru clasa a V-a și le-am luat destul de bine. Notele mele nu sunt excepționale, și totuși sunt clasificată prima. (În țara orbilor, chiorii sunt regi.) Mărturisesc că nu m-așteptam la o astfel de performanță. Închipuiți-vă că în prețuia fiecărui examen luam în mână o carte nouă – nici măcar citită – și iată-mă depășind elevi care învățaseră tot anul. Nu că mă laud, dar trebuie să recunoașteți că lauda n-ar fi deplasată pentru o atare performanță, fără exagerare, uimitoare. Mama Marietei mă privea consternată. Fiica ei tocise tot anul degeaba. Dacă am fost mulțumită că am ieșit întâia e numai ca să-i văd mutrișoara. Pot spune că m-am amuzat copios văzându-i mutra, deși făceam pe nevinovată.

Dar totodată pot spune că n-am făcut nimic în aceste 15 zile, pentru că examenele și toate emoțiile legate de ele nu contează în ochii mei mai mult decât nimic. Toate astea-s pentru mine un instrument

necesar sau fapte ce trebuiesc săvârșite pentru a atinge momentul în care aş putea face ceva ce-mi stă pe inimă. Dar până atunci e încă drum lung. Trebuie să mă gândesc la prezent. Ei bine, prezentul nu e deloc faimos. Şi totuşi...

Am rămas singură câteva zile. Doream de mult aşa ceva. Toată dimineaţa de azi am fost exuberantă. Am gustat din plin libertatea după care tânjesc de mult. Iată, în fine pot acum să mănânc când şi cât vreau, să beau la fel, să ies când vreau, fără să dau socoteală, să merg unde vreau. N-am făcut mai nimic din toate astea, dar faptul că eram liberă să le fac după pofta inimii era ca şi cum le-aş fi făcut. Mi-am pierdut timpul gândind cu voluptate la toată această bucurie.

După-amiază am ieşit spre ora 3 şi jumătate. Cu intenţia de a merge la cinema. Asta-mi devenise o idee fixă, de a merge la cinema singură. Fireşte, niciodată n-aş fi avut această idee fixă fără înverşunarea pe care o puneam mama să-mi interzică categoric de a merge singură. E reacţia obişnuită a temperamentului meu. Tot ce mi se interzice fac. Deci am ieşit pe la trei şi m-am dus mai întâi la bibliotecă să mănscriu, apoi m-am îndreptat spre cinematografe. Am cutreierat bulevardul privind la pozele filmelor, fără să mă hotărâsc. În fond, puteam prea bine să mă decid, dar mă obseda ideea că e târziu şi o să ajung târziu acasă. Tata obişnuia să vină la ora 8. (Ce vreţi, neobişnuinţa libertăţii.) În sfârşit, tocmai în momentul în care renunţasem, am intrat în primul cinematograf. Erau două filme. Ar fi însemnat să dureze deci vreo trei ore şi jumătate. M-am instalat lângă două nemţoaice cu ideea de a le întreba după primul film cât e ora. În fine – ca s-o scurtez –, după primul film era ora 6. Pe cel de-al doilea l-am văzut pe jumătate, temându-mă că e prea târziu. Eram însă încântată că am fost singură la cinema.

Seara a venit tata, care – crezând că n-am mai fost la cinema de o lună – s-a oferit să mă conducă. Vă daţi seama că n-am refuzat. Am văzut deci într-o singură zi patru filme. După cinema – pe la unu noaptea –, am fost la un restaurant, deoarece n-aveam nimic pregătit de mâncare acasă.

H[aig] s-a întors de la Viena. Casa s-a umplut de musafiri. Speram să fiu singură şi să am măcar iluzia libertăţii. Ți-ai găsit.

27 iunie 1933

Sunt încântată, da – nu exagerez –, încântată. Poate crezi că mi s-a întâmplat ceva miraculos. Ei bine, da! Am primit două cărţi. Nu sunt cărţi obişnuite: *Mrs. Dalloway* a Virginiei Woolf²¹ şi *Cugetările* lui Pascal. Nu-i așa? Am de ce să fiu încântată.

Ora 1 ¼

H[aig] a plecat la Braşov, iar eu cred că voi merge la Techirghiol. Am cărţile mele. Am un Kodak. Sper să călătoresc singură. Singură. Pe scurt, ce mă ispiteşte în această scurtă călătorie e că am să văd locuri

noi (pentru mine, desigur). Nădărduesc totuși să revin cât mai curând posibil aici ca să mă simt puțin singură și liberă.

Am citit *Sarn* de Mary Webb²². Stupid. Când am citit *Povara umbrelor*, mi se spunea că *Sarn* e cea mai bună carte a lui Mary Webb. Acum, că am citit *Sarn*, mărturisesc că prefer de mii de ori mai mult *Povara umbrelor*. Ca și cu Huxley. Am citit *Le meilleur des mondes* în timp ce toată lumea ridică osanale *Contrapunctului*. Am citit după aceea *Contrapunct* și mărturisesc că prefer *Le meilleur des mondes*, chiar și *Cercle vicieux*. Depinde de gust, nu-i așa?

29 iunie 1933

N-aș fi zis cu câteva zile înainte: constat că-mi face plăcere să merg la Techirghiol. De ce? Pentru că vreau să fiu singură. Ce vreți motiv mai serios?

În fond, am uzat de toată îndrăzneala și viclenia mea ca să obțin asta de la tata. Îi cunosc partea slabă: l-am flatat, i-am gădilat vanitatea și a încuviințat ușor. Mama mi-a reținut o odaie în care voi fi singură, odaie care dă într-o terasă, unde voi fi liberă să citesc, scutită de prezențe străine cu care să fiu obligată de a face conversații insipide.

1 iulie 1933

Plec. Sunt în tren. Nu-mi puteam închipui că s-ar putea aduna laolaltă – în același compartiment – atâția inși stupizi, atâția proști. Îi judec ascultându-i.

Tata m-a condus la gară. Îmbrățișări, batiste, tot ritualul despărțirii. Eu însă n-am fluturat batista. Sigur nu. Până aici.

Sunt singură (adică fără cineva care să mă cunoască). N-am nici un motiv să mă plictisesc. Am pe genunchi o carte, însă, pentru prima oară în viață, n-o pot citi. Companionii pălăvrăgesc și – n-am încotro – trag și eu cu urechea. Mă distrez contemplând peisajele care defilează, în viteză, prin fața ochilor. Ogoarele se succed, flori sălbatice, din timp în timp câte un țăran care ară. Văd departe, foarte departe arbori în miniatură care se unesc cu cerul la orizont. Totul e otova, totul e verde și apoi brusc un arbore, un singur arbore solitar care se înalță semeț în mijlocul câmpului. Nu știu de ce, dar acest arbore m-a cutremurat. Aș fi vrut să fiu în locul lui și să-mi ridic semeț capul în tăcere. Ceea ce-mi strică pentru moment plăcerea sunt gările. O! aceste gări – dacă ar fi după mine – le-aș distruge pe toate. Aș dori un tren care să nu se oprească nicăieri, un tren cu care să călătoresc fără oprire. Ar fi atât de frumos să vezi plimbându-se într-un timp indefinit și nesfârșit aceste câmpii vide. Și iată că nu pot citi, cu toate că această carte pe care am început s-o citesc mi se pare perfectă: *Mrs. Dalloway*.

S-a întunecat. Plouă. Totul mi se pare totuși vesel. Dar iată că soarele strălucește din nou. Norii albi plutesc pe albastrul cerului.

Verde, verde, albastru, alb. Aș vrea să nu mai ajung niciodată la destinație.

Și muierușca asta din fața mea ce proastă trebuie să fie, dar proastă bine, și în plus nerușinată. Puah! mă dezgustă. Cum poate fi cineva atât de nerușinat! În fond, sunt destui oameni vulgari pe acest pământ. Îi întâlnești la fiecare pas. Împut locul. Muierușca asta îmi spunea că se plictisește. Am întrebat-o dacă vrea să-i dau ceva de citit. Da – mi-a răspuns –, dar în franceză. Sunt sigură că știe franțuzește cum știu eu englezește. Aerele ei îi dezvăluiau calitatea sufletului, mai bine zis vulgaritatea. Nu era o simplă izmeneală de om răsfățat. Aveam în față o maimuță. I-am dat poeziile lui Baudelaire. Îi urmăream expresia, mimica în timp ce – chipurile – citea. Se vedea cât de colo că pozează.

Tam— tam – tam, tamtam – har – harbar – harharbar. Huruitul trenului îmi dă oarecare somnolență, dar nu pot dormi.

2 iulie 1933

Am ajuns. Aici e oribil. Pur și simplu oribil. Poate pentru că mă așteptam la altceva. Ieri, la sosire, ploua și a tot plouat până noaptea târziu. M-a apucat un plictis incommensurabil. Pentru prima oară în viață, aveam o carte de citit și nu reușeam s-o citesc pentru că mă plictiseam. Și era o carte bună, dar, chiar de-ar fi fost cea mai captivantă carte din lume, tot n-aș fi putut-o citi.

Nu mă puteam aventura prin împrejurimi [pentru] că pantofii cu tocuri înalte, cu care venisem, îmi făceau rău.

M-am așezat la gară pe o bancă și am discutat cu un magazinier amabil care mi-a oferit un ac ca să-mi pot pune flori la corsaj. În genere, țărănul român e foarte amabil.

Am cules niște maci roșii de toată frumusețea. N-am putut prelungi plimbarea: mă dureau picioarele din cauza pantofilor. Începuse, de altfel, să și plouă. După-amiază am citit *Mrs. Dalloway*.

Ieri, la Constanța. Trenul trece la vreo 150 metri distanță de mare. Am revăzut-o cu plăcere în culori schimbătoare, când albastră, când verde. Adia puțin vântul și valurile se zdrobeau de țărm, formând o spumă ca zăpada. Sorbeam aerul de mare cu aviditate și acest miros de ceva totodată sărat și sălbatic îmi amintea de ceva vechi, foarte vechi, ceva indefinibil.

3 iulie 1933

De ce oi fi venit aici? Mă-ntreb. Eram singură, liniștită. Puteam să fac tot ce-mi trecea prin cap, și totuși am venit aici. Nu e stupid? E o vreme oribilă. Vânt. Un cer acoperit, sumbru. Camera mea rece, ca o cameră de spital. Mama ținea morțiș să mă ia cu ea la plimbare. Nici un câine n-aș scoate afară pe o vreme ca asta.

4 iulie 1933

Hotărât, nu mai pot citi ca la București. Sunt ispitită să citesc cărți mediocre și amuzante sau să nu fac nimic. Și totuși, când nu fac nimic

mă plictisesc de moarte. Deci conchid: am nevoie de distracții.

Iată-mă la Constanța: după amuzament. M-am plictisit cumplit la Techirghiol și am venit aici. E o schimbare. Câtva timp am încetat de a mă plictisi. Până m-oi obișnui și cu Constanța. Sunt atât de lucidă că mă-nspăimânt. Mi se pare cu claritate (acum, cel puțin) că viața mea va fi o lungă, lungă plictiseală, întreruptă doar din timp în timp de câte un moment, scurt moment de bucurie sau huzur. Adevărul gol-goluț, tristul adevăr. E bizar totuși că tocmai în acest moment și când am ajuns la această deprimantă concluzie izbucnesc în râs. Râd de una singură. Ca o nebună. E ceva în neregulă aici. Redevin serioasă și conchid sentențios-filozofic: râsul meu n-a fost decât un moment neînsemnat în care am uitat de plictiseală.

Luni, 10 iulie 1933

Stau pe veranda asta de mai mult de o oră. E destul de cald ca să mă simt bine aici. Am revenit la Techirghiol după șase zile de ședere la Constanța. N-aș putea spune că m-am plictisit acolo, dar nici nu pot spune că m-am amuzat. N-am văzut și n-am făcut nimic deosebit. Am văzut marea, am citit, am luat câteva fotografii destul de reușite. Am terminat *Adela* de Ibrăileanu. O carte bună, dar care n-are sfârșit. Ce complicată apare viața în unele cărți! E sfâșietor! Am auzit întruna vorba asta: „Ei, Doamne, dacă ar fi viața ca în romane! Dar e mult mai complicată.“ N-am susținut niciodată că viața e ușoară, dar nici n-aș putea spune că e atât de complicată. E foarte grea viața, dar e și foarte simplă, pe când romanele – îndeobște – o complică nemăsurat.

E o vedere tare frumoasă de aici. La dreapta lacul albastru, mai departe, în aceeași direcție, o peluză verde, apoi case și arbori foarte mici, ca niște jucării de copii. În față e o biserică, cea mai înaltă clădire din partea locului. Apoi case, căsuțe, mai mici, mai mari, toate locuite cu tot soiul de oameni, fiecare cu drama ori cu lipsa lui de dramă, cu griji sau bucurii care-i agită, îi frământă, îi exaltă. Ce ți-e cu lumea asta! – îmi zic eu, dându-mi aerul că mă deosebesc de acești oameni, când în realitate și eu nu sunt decât unul dintre ei.

Nimic de făcut. Iar e frig. Mă-ncăpățânez să număr și din nou să număr găștele care exultă sub ploaie. Sunt unsprezece la număr. Se leagănă tot timpul. E un spectacol în lipsă de altul. De ce se spune: „proastă ca o găscă“? Nu înțeleg. De vreo oră, de când le privesc, nu mi se par deloc proaste.

17 iulie 1933

Din nou în tren. De astă dată absolut singură. Dacă aș fi puțin mai extravagantă, aș putea să-mi închipui că trenul acesta îmi aparține și că circulă ca să-mi facă mie o plăcere. Gând năstrușnic. Mi-e suficient că sunt singură în compartiment. N-aș putea spune că m-am plictisit prea mult la Techirghiol. Am avut câteva momente de intensă bucurie și pentru aceste momente am suportat bucuros plictisul unor

conversații inepte, care de altfel nu lipsesc nici la București.

Încerc să mă revăd acolo. Mergeam, uneori singură, la debarcaderul lacului. Aveam acolo un loc preferat. Debarcaderul era un fel de punte care înainta aproximativ vreo 100 de metri în lac și de-o lărgime de cel mult un metru. Mergeam până la capăt, unde era mai întotdeauna vânt. Stăteam acolo ore întregi și contemplam apa, în timp ce vântul îmi răscolea părul. Mă apuca o plăcută amețeală privind valurile strălucitoare sub soare și aveam senzația precisă că alunec încetisor în sens contrar.

Uneori rătăceam pe câmpie. Flori de toate culorile – sălbatice și frumoase – mă întâmpinau. Culegeam maci roșii ca focul. Mă împodobeam, umplându-mi rochia cu maci, făcând și un buchet, îndepărtându-mă apoi cu părere de rău de această câmpie aproape înroșită.

Uitasem că sunt în tren. Un tânăr își făcu apariția pe ușa compartimentului, s-a așezat exact în fața mea și – cu fața în mâini – suspina din când în când și ofta, doar, doar l-o-i întreba ceva. Mi-a fost o teamă îngrozitoare să nu izbucnesc în râs. Am reușit să mă abțin. Tipul era ridicol.

20 iulie 1933

E ciudat! Orice ar fi, sunt încă o tânără fată. Vreau să spun o tânără fată care se tulbură ușor când i se fac complimente. E stupid, e idiot, dacă vreți, dar asta e. Deși prima mea reacție e că mă simt tulburată, în sinea mea nu cred nici o boabă din aceste complimente. S-ar zice că am devenit mai seducătoare. S-ar zice. Eu, una, nu cred, deși mărturisesc că mi-ar plăcea să cred. Ar trebui să fiu oarbă să cred. Din fericire, luciditatea cu care sunt hărăzită îmi permite să văd clar. Am slăbit puțin. Și probabil arăt mai bine când sunt fără corset. De când nu-mi pun corset par mai slabă. El a spus: „Ești ispititoare.“ Ei, drăcie! Îmi dau seama că acești neisprăviți de tineri debitează câteva asemenea complimente spre a seduce tinerele fete și, gata!, fetele le-au și căzut în brațe. Ușor și simplu. Din fericire, nu sunt chiar slabă de înger și ca atare voi „cădea“ mai greu. Cu toate astea, nu pot spune că sunt indiferentă la complimente. Cuvântul „ispititoare“ ce mi-a adresat tipul cu privirea lui pierdută și cu glas înăbușit mi-a suscitat un fel de voluptate pe care abia încep s-o gust. Reiese de aici destul de limpede că sunt o tânără fată ca oricare alta.

*

Nenorocire! Trebuie să reîncep învățătura. Examenele încep la 1 septembrie. Prea puțin timp pentru câte am de învățat.

21 iulie 1933

Mi-a revenit familionul. Am avut câteva zile de libertate. Cam puține. Poate e mai bine așa. Sunt mai liberă acum decât înainte. E un mic ceva câștigat. Dar pentru mine e mare lucru. În fond, sunt tot atât

de liberă cât poate fi o fată de vârsta mea care are o familie ca a mea. Sunt sigură că alta ar fi fost sub papucul familiei. Am procedat bine. Am de ce să mă felicit. Ei nici nu au observat că sunt mai liberă.

De altfel, nici eu nu abuzez de libertatea mea. Tot ce voiam era să pot merge undeva fără să dau socoteală nimănui, și asta am reușit pe cât posibil. Libertate mai completă nu voi avea decât la universitate. Atunci aș putea zice că sunt liberă. Pentru moment sunt însă mulțumită, mai ales când văd situația altor fete. De exemplu, Marieta, care e toată ziua lipită de fusta maică-sii și nu poate merge la poartă fără permisiunea ei. Mai bine să mori decât să trăiești așa. De altfel, nu de mult eu însămi eram astfel, dar am știut să mă comport în așa fel ca să-mi cuceresc fărâma asta de libertate fără de care simțeam că mă-năbuș. Tot ce doream și vreau e să am libertatea mea, nu atât ca să uzez de ea, cât ca să știu că pot uza de ea.

28 iulie 1933

Am un plan de roman, e adevărat, destul de vag. Din păcate, imposibil de realizat. În această casă și cu examenele mele care cer pregătire: imposibil. Romanul meu ar fi în parte trecutul meu. Aș descrie o fată cu ideile și ciudățeniile mele, cu visele mele și puțin cu ambianța vieții mele.

1 august 1933

M-am retras în fundul grădinii după ce m-am încăpățânat să termin o bucată din *Catilina*. Nu știu ce am uneori, dar mă enervez și mă zvârcolesc ca o nebună. O proastă dispoziție. Și gândește-te, într-o atare stare să mai fii și obligată să înveți. Și să înveți ce? Latina. Nu se poate obține decât rezultatul pe care l-am obținut, adică o bucată din Cicero, *Catilina*. Atât până-n prezent (e ora 4). Deși cu traducerea sub nasul meu. Vă închipuiți, așadar, ce am putut face ore în șir? Să vă spun eu: „Nu vă găuriți mintea. Vă spun eu cu deplină sinceritate. Nimic, nimic și iar nimic.“ Pe cât de simplu, [p]e tot atât de complicat.

În sfârșit, sunt totuși mulțumită că am terminat cu această bucată. Acum – cum am spus – am venit în fundul grădinii cu cartea mea de română. Fapt este că e foarte plăcut aici. Ieri a fost tăiată iarba și miroase a fân. Mă simt atât de bine întinsă pe jos, cu fânul și mirosul lui sub nas. Și – brusc – mă năpădește o neliniște. Așa, din senin. Numi mai pot controla nervii: sunt nervoasă. Cel mai mic fleac mă tapează pe nervi. Ce e grav în această stare e că trebuie să învăț.

Ora 6

Iată ce înseamnă să ai de-a face cu proștii: trebuie să le suporti, mai mult, să le înghiți prostiile. Veneam din fundul grădinii, când văd pe M[arieta] stând lângă scară și privind amuzată la pisica mea. Mă apropii și M. – râzând cu lacrimi – îmi comunică ceea ce socotea a fi o glumă tare nostimă: „Au tăiat mustățile Ninei.“ Biata mea pisică era

complet zăpăcită. Am luat-o în brațe și i-am spus Marietei cu răceală că e cu adevărat foarte nostimă și are de ce să râdă, manifestându-mi doar mirarea că cel ce a tăiat mustățile Ninei a uitat să taie și părul ei. Am urcat apoi scara cu gravitate, cu o furie greu tănuțită.

Dacă nu știam până acum ce înseamnă insensibilitate, știu în prezent. Am văzut insensibilitatea și prostia încarnate în M., atunci când îmi spunea râzând că pisica mea e nostimă fără mustăți. Nu numai că nu-mi venea să râd, dar mi-era sincer milă și eram indignată de cruzimea celui sau celei ce „glumise” astfel.

*

Pascal: „Orgoliul contrabalansează toate mizeriile noastre. Căci, sau le ascunde, sau, dacă le dezvăluie, el se glorifică de a le cunoaște.”

Luni, 7 august 1933

Încep un nou caiet. Este nou și strălucitor și eu sunt veselă. De altfel, din această cauză îl găsesc nou și strălucitor. Dacă eram tristă sau morocănoasă l-aș fi găsit rece și mai știu eu cum încă? Așa sunt eu. Văd lucrurile prin sita dispoziției mele. Acum, ar fi poate necesar să explic de ce sunt veselă. Dar degeaba mă gândesc și iar mă gândesc, caut și din nou caut, nu aflu nici o explicație.

8 august 1933

Trebuie să învăț. Ar trebui să învăț. Trebuie. Constat însă un lucru. Pe cât e de simplu să spui, pe atât e de greu să realizezi. Atunci, cum sunt o fată bună, dacă nu înțeleaptă, iau calea de mijloc (așa să fie?): adică nu fac nimic. E foarte comod să nu faci nimic când ai foarte mult de făcut. Am descoperit un lucru. Există două feluri de a nu face nimic. Primul e cel de care am amintit: ai de învățat sau altceva plicticos de făcut și, în loc să faci, nu faci nimic. Cel de-al doilea e când nu faci nimic pentru că nu ai nimic de făcut. Atunci cauți un lucru de făcut și, dacă nu găsești, spui „nu fac nimic” cu tonul de plictis, de dezolare sau de furie. Dar cum la examenul meu nu mi se cere – cu siguranță – să nu fac nimic (ar fi amuzant să fie așa), trebuie să încerc, pe cât pot, să învăț.

Ora 3 ½

Nu știu ce am. O neliniște, o plictiseală, nu știu ce, căci nu e nici una, nici alta. În chiar acest moment, din cauza asta (necunoscută) nu pot scrie ca lumea. Mă doare capul și nu știu propriu-zis ce vreau. Aș vrea să merg la cinema, dar pentru că nu întâmpin nici o opoziție nu mai vreau să mă duc. Nu mă mai interesează. Am devenit hachițoasă și nu-mi place, dar asta e. În fond, nu cinematograful mă plictisește (este, poate, ce-mi place mai mult din distracțiile ce-mi sunt accesibile), ci totul, în genere, tot, absolut tot mă plictisește. Cel mai amuzant din toate lucrurile este atât de puțin amuzant, încât mărturisesc sincer că mi-e de ajuns. Sunt atât de sătulă... Nu doresc

nimic, nici să stau, nici să merg undeva, nici să citesc, nici să vorbesc.

Într-un cuvânt, un fel de plictis fără leac, căci orice leac n-ar putea decât să-mi amplifice plictisul. Un soi de prostrație lucidă. Și când mă gândesc că s-ar putea ca toată viața să fie așa!

Da, în fond, ce e viața? viața mea? ce aștept, ce nădăjduiesc? Gloria, bogăția, ca să-ți faci toate capriciile. Și apoi? Ce poți cere mai mult? E mai tot ceea ce-și doresc până și cei mai exigenți dintre muritori. Gândind profund – cât pot eu s-o fac acum –, la ce servește totul? La nimic! Veți zice că, dacă asta te amuză, tot e ceva, scopul celor mai mulți în viață fiind acela de a se amuza. Și mie îmi place să mă amuz, dar nu-mi pot face din asta un scop în viață. De altfel, scopul acesta odată atins și amuzamentul gata epuizat, plictiseala reapare ca pasărea celebră din cenușa ei. La ce bun să te dai peste cap după amuzamente dacă după ele urmează plictisul [?] Trebuie să mă scutur de asemenea gânduri. Mă duc la cinema.

9 august 1933

N-am învățat o boabă din cauza căldurii intolerabile. Nu mai știu ce să fac. E totuși prima oară că mi se întâmplă. Mi-e frică.

11 august 1933

Ce am făcut toată ziua? Nimic. N-am învățat o boabă din cauza căldurii intolerabile. Mi-e capul greu, ochii-mi sunt obosiți (fac efort să-i țin deschiși). N-am făcut altceva decât să stau întins pe pat, cu gândul obsedant că dacă nu învăț voi rata examenele. Gândul ăsta nu m-a scos din indolență. De vreo 4 sau 5 ori m-am sculat și m-am spălat cu apă rece, doar-doar m-oi electriza. Lăsam apa să curgă îndelung pe mâinile mele, și mâinile aproape înghețate le plimbam cu voluptate de-a lungul trupului, pe sâni, pe coapse... Mă răcoream puțin. Atât.

În afara de asta, nimic. Nimic nou, nimic neprevăzut în viața mea. Știu perfect ce voi face până mă voi culca. Tânjesc după ceva nou. Tare aș vrea să nu mai fiu obligată să fac aceleași gesturi toată ziua. Să călătoresc în țări necunoscute sau măcar prin locuri necunoscute, să văd oameni necunoscuți. Să ascult alte voci, alte limbi. Mă apasă sentimentul mediocrității mele, al unei vieți cenușii, al unei inutilități sufocante. M-apucă uneori pofta să țip ca o nebună, să țip ca o sălbatică și s-o iau razna fără să știu unde mă duc. Aș putea țipa, urla oricât. La ce bun? Nimic nu s-ar schimba, decât – poate – dacă m-aș sinucide. Deocamdată însă n-are sens să mă sinucid. Pentru că tot mai sper într-o schimbare.

12 august 1933, miez de noapte

M-am dus în fundul grădinii. Era tare frumos. Mergeam pe aleea care arăta ca o lungă panglică albă pe întunecimea ierbii. Arborii sumbri erau nemișcați. Nici un freamăt, nici un zgomot. De departe se auzea un jazz ca să accentueze, parcă, tăcerea din grădină. Era plăcut. Eram tristă, nespus de tristă, de lăncedă. Motivul? Nimicuri. Copilării.

Fleacuri care te fac să suferi. Aceste nimicuri îți amintesc de altele. Alte jigniri, alte suferinți. M-am așezat pe bancă din fundul grădinii, mi-am pus capul între mâini și am plâns. Am plâns cu lacrimi ce picau pe masă și o udau. De ce am plâns? Nu știu nici eu. Eram tare tristă și parcă așteptam o mână care să mă mângâie pe frunte. Voi găsi oare în viață o asemenea mână dulce, mângâietoare? Iată nădejdea care îmi dă ghes să mai trăiesc. E ultima mea rațiune de a fi.

13 august 1933, ora 11 seara

Mă duc să mă culc. E răcoare și sunt singură în mica mea odaie. Am avut o discuție destul de practică, poate cam cu accent de ieftină melodramă, cu fratele meu. Mă-ntrebați despre ce? Despre inutilitatea vieții. E totodată simplu și complicat. De altfel, subiectul acesta s-a născut din altul. Vorbeam despre amicitie și spuneam că aș vrea să găsesc o persoană pentru care să nutresc prietenie. Dar o prietenie intelectuală. Adică o persoană căreia să-i pot vorbi despre lucruri care mă preocupă și cu care să pot comunica... intelectual. Am spus la un moment dat că de altfel nu trăiesc decât în nădejdea unei amicitii sentimentale și intelectuale totodată. Voiam să spun de fapt „pentru dragoste“. Și totuși am spus „sunt aproape sigură că nu voi afla această perfecție“. Din fericire, el a crezut (sau s-a prefăcut că crede) că vorbesc despre o simplă prietenie. El m-a asigurat că voi cunoaște cu siguranță o asemenea amicitie nu mai mult decât în doi ani. Amicitie, poate, dragoste, ceea ce înțeleg eu prin dragoste, adică tandrețe, pasiune și afinitate intelectuală, toate laolaltă, nu.

16 august 1933, ora 9 seara

Ce frică mi-e, Doamne! Da, mi-e frică, frică de moarte. Vreau să trăiesc. Sunt încă atât de tânără! Am o spaimă nebună. Toată ființa mea tresare la ideea că voi muri. Tremur, pur și simplu. Mi-a fost totdeauna frică de suferința fizică.

Cât de egoist devine omul când e vorba de moarte. Cu condiția ca tu să trăiești, accepi chiar și ideea morții celor mai iubite persoane. Copiliță dragă, e inutil să filozofezi. În fața morții uiți totul și spaima e aceeași pentru toți.

Mărti, 22 august 1933

Adineaori am trăit un moment de credință din plin fericitoare în creator, adevăratul creator, cel în care pot crede fără reticență și fără ca rațiunea mea să i se opună. Cu capul, cu inteligența mea, eu cred totdeauna în el, dar până în prezent nu crezusem cu inima, cu sufletul meu. Vreau să spun că n-am simțit așa ceva. Ei bine, acum cinci minute am simțit o stranie căldură pătrunzându-mi inima, o mare recunoștință pentru cel care mi-a dăruit acest moment de fericire. M-am ridicat din pat ca să scriu asta. Și acum, iată, cu tocul în mână, constat că această fericire nu mai e – a trecut ca și cum ar fi fost un vis. Nostimada e că sunt revoltată și furioasă de a fi simțit o asemenea

fericire, pe care o neg ca pe o iluzie, ca pe o minciună. Sunt furioasă ca pe o slăbiciune a mea.

Aș putea spune că sunt fericită. Adică mulțumită, căci fericită nu sunt. În zece zile sunt examenele pe care nu le-am pregătit: singurul punct negru, neliniștitor la orizont. În afară de asta, totul e roz. Iarna se anunță dulce, surâzătoare. Mă voi duce la teatru, la cinema. Probabil voi fi în preajma lui M²³. Încep să cred că n-o să displac. Am slăbit și voi mai slăbi, ceea ce înseamnă că sunt mai puțin urâtă. Vreau să-mi fac câteva rochii noi, cu condiția ca tata să nu înceteze de a câștiga. Căci dacă orizontul nu mi se pare roz numai și numai din cauza banilor, dar cel puțin în parte și banii joacă un rol. Una din marile mele dorințe stă să se împlinească. Ce vreau mai mult? Educația mea? În curs de desăvârșire. Libertatea? Voi gusta din ea mai mult decât aș fi sperat. Amuzamente? Cărți? Nădăjduiesc să le obțin după pofta inimii. Aș putea spune mulțumesc. Cu condiția să nu se interpună ceva.

1 noaptea

E târziu. Scriu așezată pe pat. Tăcere peste tot. Toți dorm. E o noapte frumoasă și caldă, fără lună. Stelele sclipesc minuscule în beznă. De departe se aud stridențele unui jazz. Imensa grădină e o masă compactă, neagră și tăcută. Cântecul neîntrerupt al unor păsările răsună monoton, ca pentru a atesta viața în întunericul morții. O viață neîntreruptă și monotonă, întocmai ca păsărescul lor cântec. De ce trăim? De ce murim?

23 august 1933

Ieri, când m-am culcat, m-am gândit la jurnalul meu, apoi la subiectul unei nuvele. Mă locuia însă teama că nu voi putea scrie niciodată ceva valabil și încet, încetisor o idee și-a făcut loc și s-a conturat în mintea mea. În prezent planul nuvelei mele e pe de-a-ntregul întocmit în capul meu. În ziua în care voi termina cu examenele, voi începe să scriu. E o idee foarte originală și pasionantă pentru mine. Ard de nerăbdare s-o pun pe hârtie. Dar examenele nu mă lasă. Nu am învățat nimic. Și iată că în după-amiaza asta, în loc să învăț, mă duc la cinema. Sunt o nebună.

26 august 1933, 8 ore seara

E atât de dificil să fii și sensibilă, și mândră. Ca să nu suferi trebuie să fii sau una, sau alta. Nu, în orice caz, și una, și alta.

Glumind – aparent calmă și râzând –, înghit uneori măgării și insulte care-mi sfășie inima. În timp ce glumești și râzi, suferi. Și suferi cumplit. Totuși nimeni nu vede ce se întâmplă în tine, nimeni nu-și dă seama că râzi albastru. Cine să vadă? Pentru asta ar trebui o mare finețe și o mare sensibilitate. Și nu cunosc încă o persoană care să întrunească aceste două calități.

Sunt bună, gentilă. Încerc să fac puțin mai veselă atmosfera grea ce

ne apasă, să destind un pic mutrele alungite, morocănoase care mă-nconjoară. Și iată, drept mulțumire sunt tratată cu mojicii. În fond, sunt destul de naivă și proastă că mă aștept la altceva. Ca și cum nu i-aș cunoaște de mult. Dar mi-a plăcut întotdeauna să-mi închipui că m-am înșelat.

N-ai decât să suferi, copilule, să suferi oricât în colțul tău. Lor nici prin gând n-o să le treacă așa ceva. Și e mai bine așa. Căci ei nu vor înțelege niciodată suferințele tale. Ei le socotesc simple copilării.

Ora 11

Simt o nevoie imperioasă de a scrie versuri dulci, curgătoare și frumoase. Aș dori să le scriu, dar n-am nici curaj, nici har. Aș vrea ca versurile să-mi vină, să curgă fără efort. Frumoase și triste ca sufletul meu.

28 august 1933, seara

Am văzut două filme. Asta e singura mea satisfacție. Cinematograful!

Prostii! Ce nebună sunt! Mă tem că nu voi avea mulțumiri mari pentru că mă numesc A[cterian], pentru că sunt grasă și pentru că locuiesc în strada Căpitan Preoteșcu 22 la familia A[cterian], care a avut onoarea să mă aducă pe lume... Puah...

11 septembrie 1933

2 săptămâni de tăcere completă. În sfârșit am terminat cu examenele de clasa a 5-a. Am terminat, dar nu știu dacă le-am trecut, căci n-am încă rezultatul. Sper că nu le-am ratat. Atâta mi-ar mai trebui. Toate planurile mele s-ar duce pe apa sâmbetei și – colac peste pupăză! – aș pierde doi ani dintr-o lovitură. Doar gândindu-mă la așa ceva și mă ia cu căldură.

Măine dimineață mă voi duce la M[arieta Sadova] să iau câteva cărți. Apoi la cinema. Restul săptămânii, lecturi, filme. Somn. Vise. Hoinăreală. Lunea viitoare va fi ziua cea mare. Trebuie să-mi cumpăr un caiet. Sper că strălucitoarea mea inspirație și bogatele mele idei de acum 15 zile n-au dispărut complet. Vreau să scriu o nuvelă frumoasă. Presimt că voi avea vajnic de luptat contra dificultății mele de a-mi exprima sentimentele, dar trebuie oricum să încerc, altfel nu voi ajunge niciodată să scriu ceva de calitate.

În anul ce vine va trebui să dau două clase odată spre a-mi putea lua bacalaureatul. Vreau cu orice preț ca în anul viitor, la toamnă – dacă nimic catastrofal nu se va produce –, să fiu studentă în litere și filozofie la Universitatea din București. Titlul acesta de studentă înseamnă pentru mine: libertate, prieteni și prietene, amuzament și *îndeosebi muncă* spre a putea căpăta o bursă. Paris. Și pe lângă toate acestea, *singurătate* și tot ce implică acest cuvânt când ai posibilitatea să n-o utilizezi. Da, scumpa mea, totul e perfect, dar dacă n-ai trecut examenele? Ce te faci?

„Patatras tu en fais une tête?!

Perette sur sa tête

Portait un pot au lait.“²⁴

Nu e chiar atât de simplu! sârmanul La Fontaine: nu numai pentru pisici a scris el fabulele sale.

12 septembrie 1933

Am citit *Vinul de viață lungă* de Cocea. La început tablou provincial extrem de interesant și bine descris, apoi o istorie foarte originală de dragoste. În genere, o carte destul de bună.

Am citit și *Douăzeci și patru de ore din viața unei femei* de Stefan Zweig²⁵. O carte foarte bună. Mi-a plăcut deosebit.

Am fost la cinema după masă. Am văzut o stupiditate. În schimb, artista era foarte frumoasă, compensatoriu.

Aș dori mult să fiu frumoasă. Trebuie să reîncep dieta.

13 septembrie 1933

Sunt complet descurajată. E atâta de meschină și de burgheză viața pe care o duc. Nu știu ce-o să se aleagă de capul meu. Nici nu îndrăznesc să sper că aș putea cândva să devin cineva.

17 septembrie 1933

Am citit trei nuvele de Don Miguel de Unamuno. Aveam impresia că citesc o carte de acum 300 de ani. Câte o expresie modernă îmi amintea însă că autorul e contemporan. Asta mă nedumerea un moment. Eram parcă pradă unei halucinații. Când terminam de citit una din aceste nuvele, o neliniște mă năpădea. Era ca și cum reveneam dintr-o lume puțin ireală și fantasmagorică. Nu știu pe ce se baza această impresie, dar ce e sigur e că ea există.

18 septembrie 1933, luni

Azi trebuia să încep să scriu nuvela mea. Nici măcar nu mi-am cumpărat caietul. Sunt plictisită. Sunt incapabilă să încep ceva. Orice ar fi. Așa sunt eu. Nu e nimic de făcut. Instinctiv, mă feresc de efortul pe care trebuie să-l fac ca să realizez ceva util. Exemplu. Risc să-mi stric complet dantura pentru că n-am tăria să merg la dentist. Trebuie să fac un efort, asta e. Risc să mor pentru că nu merg la doctor să-mi îngrijesc boala. Trebuie și pentru asta un efort. N-am curajul să-l fac. E cu siguranță ceva ereditar în acest fel de a fi. Numai că – iată! –, ereditate ori ba, nu voi ajunge niciodată să scriu ceva dacă nu voi avea niciodată curajul de a începe. Asta e sigur: indiscutabil. Vérité de la Palisse. Voi ajunge la o vârstă înaintată cu o licență oarecare. Poate o bătrână domnișoară și profesoară la o școală. Poate o prostituată femeie măritată, îmbâcsită de prejudecăți burgheze, pedantă și neroadă ca multe altele asemenea. În amândouă cazurile, o ratată din cauza lenei și imposibilității de a face un efort, de a consuma puțină energie în vederea propriului viitor. Mă cotopește o frică atroce că

voi deveni așa ceva.

23 septembrie 1933

Guturai, dureri de cap, oboseală în tot corpul. Oboseală morală.

Am citit pentru a cincea oară – cred – primul volum din *La Medeleni*. E un roman pe care-l „simt“. Singura carte care vibrează într-un colț al inimii mele chiar când nu mă gândesc la ea. Dacă Olguța e un personaj creat de autor – ceea ce nu cred, căci eu cred că el există –, Ionel Teodoreanu e un geniu, căci cu adevărat acest volum, care de altfel nu e în întregime decât Olguța, este o capodoperă. Ești inundat de un râs care te scaldă întreg, pentru ca după câteva pagini să te apuce o îngrozitoare durere de cap datorită efortului pe care-l faci ca să-ți reții lacrimile (ce vrei, sunt o tânără de 17 ani făcută să plângă pentru nimicuri).

În prezent, nimic. Stau întinsă în pat: cu adevărat *nimic*. Vreau să dau două clase pentru a putea să iau bacalaureatul la anul. Dar dacă lucrurile merg așa...

Nimic de citit. Nu m-am abonat la Haimann (librarul).

Mi-am făcut rochiile. S-a sfârșit și cu asta. Mă săturasem cu această croitoreasă în casă. Casa ajunsese cu susu-n jos.

25 septembrie 1933

Am citit câteva pagini din jurnalul meu. Ianuarie-august. Multe stupidități, dar sunt și câteva pagini bune.

Nimic nou de citit. N-am bani pentru abonamentul meu la bibliotecă. Mă plictisesc. Viața mea e lamentabilă. Cu toate ciudăteniile ei. Când îmi dădeam examenele, în loc să învăț mă obsedau pasaje din nuvela pe care plănuiam s-o scriu, mă entuziasmam de ideile care-mi veneau doldora și eram furioasă contra școlii care mă împiedica să scriu. În prezent, am timp liber cât vreau și, în loc să scriu, mă târăsc dintr-o cameră în alta, repetând: mă plictisesc; mă plictisesc.

26 septembrie 1933

Văzut aseară „Samson“ la Teatrul Național cu Romuald Bulfinsky, Aura Buzescu, Natașa Alexandra, Critico etc. etc. Nu se poate admite – orice ar fi – ca la sfârșitul piesei Anne-Marie să poată iubi un atare om. E imposibil. Tipul e total antipatic. Rolul de măcelar i-ar merge ca o mănășă. Într-un cuvânt, piesă prost jucată și prost pusă în scenă. Astfel de orori îți suscită mila, mai ales când e vorba de scena Teatrului Național.

Citit *Amok sau nebunul din Malaezia* de Zweig²⁶. Mi-a plăcut mult. Ce mi se pare ciudat la toți acești scriitori e un anumit gen invariabil în stilul lor sau în maniera lor de a interpreta subiectul lor. De exemplu, Huxley în *Contrapunct*, *Cercul vicios* și *Cea mai bună dintre lumi*. Subiecte variate, cu totul variate. Dar stilul, chipul de a turna frazele e același. Se găsesc chiar idei și fraze care se repetă în fiecare din aceste

opere. La fel Lawrence. La fel Zweig. Tot astfel o poezie de Samain sau de Baudelaire, fiecare are o muzică a lui. E ca la instrumentele de muzică. Melodiile variază, dar ele sunt toate cântate la pian sau la vioară sau un alt instrument. Un cunoscător știe că se cântă la pian sau la vioară, oricare ar fi melodia. Tot așa eu recunosc ușor o carte a lui Lawrence sau a lui Zweig, ori un poem de Samain, oricare i-ar fi subiectul.

28 septembrie 1933, joi

Am visat din nou că mi-am pierdut dinții. Asta devine până la urmă exasperant. Nu știu a câta oară am visat așa ceva. Dacă se mișcă un dinte, atunci mă fulgeră gândul că nu trebuie să-mi strâng maxilarele pentru că asta ar putea provoca o eventuală cădere a dintelui și deci țin gura întredeschisă pentru mai multă siguranță. În același timp m-apucă un soi de slăbiciune. Și-mi cade un dinte, apoi altul, pe urmă încă un dinte se mișcă și eu mă trezesc înmărmurit și nefericit, cu dinții în mână, neștiind ce să fac. Atunci nu știu cine îmi spune cu un ton detașat, ca și cum totul era normal: „O! nu-i nimic, trebuie să îi lipești la locurile lor cu puțin sânge.“ E foarte simplu. Impresie de ușurare, și apoi mă văd căutând fiecare dinte și punându-l la loc. Dar, în timp ce puneam un dinte, celălalt se detașa. Vidul mă absoarbe o clipă și după aceea mă văd, cu o oglindă într-o mână, privind-mi dinții. Cineva mă privea. Și gândeam: Nu mai am aceiași dinți ca înainte. În același timp în oglindă apar maxilarele unui schelet. Era exact dantura pe care dentistul o confecționase pentru mama. Dar asta mi se părea normal. Și m-am trezit.

*

Citit *Invitația la vals* de Rosamond Lehmann²⁷. Simplu, tânăr. Îmi place stilul ei. Și îndeosebi mi-au plăcut pasajele atât de analoge momentelor prin care am trecut. Citez: „Olivia medita asupra chestiunii religioase. Credința diminua, era un fapt, un fapt de netăgăduit. Astfel acum, în momentul culcării, atunci când un obicei de-o viață întreagă o incita la rugăciune, reacția sa imediată era o obscură revoltă mentală, un fel de a da din umeri cu impaciune și scepticism; atunci, cu o tresăltare de neliniște, ea se culca fără a mai întârzia și se gândea la altceva. Au dispărut de mult acele extaze finite, acele prostrațiuni pe perne, acea zdrobire a ochilor pe podul palmelor până în momentul în care prezența lui Dumnezeu părea aproape sigură.“

E exact stilul meu, felul meu de a mă exprima și mai ales este exact ce mi s-a întâmplat mie. Mai citez încă: „Aviz tinerelor scriitoare de jurnale intime. Fiți îngăduitoare cu voi înșivă. Ascundeți-vă defectele, lăsați deoparte gândurile voastre cele mai rușinoase, acțiuni și tentații. Acordați-vă toate calitățile bune și interesante pe care ați vrea să le aveți și pe care nu le aveți. Dacă se întâmplă să muriți tinere, ce

consolare ar fi pentru părinții voștri să cunoască adevărul și să-și spună: «N-am pierdut o perlă, ci un purceluș.»“

E naiv, dacă vreți, dar e exact felul meu de a gândi și scrie. La 17 ani nu mi s-ar putea cere mai mult.

30 septembrie 1933, sâmbătă

— Bêtes. Sots.²⁸

— Citit *Le nœud de vipères* de Mauriac²⁹. Ici-colo cam enervant. În genere, nu-l iubesc pe Mauriac. Mă enervează mai totdeauna.

— Citit *Tânăra fată în mătase artificială* de Irmgard Keun³⁰. O carte de o simplitate extraordinară. Mi-a plăcut mult. A[rșavir] i-a scris o recenzie, dar nu știu unde o va publica. O critică justă, cum aș fi făcut-o eu însămi.

— Citit *Șapte pentru un secret* de Mary Webb³¹. În prima pagină a acestei cărți e acest motto:

„Am văzut șapte coțofene pe un arbore

Una pentru tine și șase pentru mine

Una pentru durere

Două pentru bucurie

Trei pentru o fată

Patru pentru un băiat

Cinci pentru argint

Șase pentru aur

Șapte pentru un secret

Care n-a fost niciodată revelat.“

Nu știu de ce, dar acest motto îmi place.

— Tot ce fac e inutil. Nu am încă energie să încep a scrie ceva. Mă tem că n-am să ajung să scriu niciodată. Totul mi se pare atât de inutil. Câteodată, o secundă, ca un fulger de înțelegere îmi străbate spiritul. O mare lumină se face în creierul meu, pe urmă din nou întuneric. Aceste scurte momente sunt suficiente pentru a vedea toată întinderea inutilității. Aceasta-mi vine uneori atât de brusc, totodată însă atât de clar, că rămân ca lovită de stupoare. Sincer vorbind, în aceste momente nu ajung să înțeleg de ce trăiesc. Nu-mi dau seama. Parc-aș fi în plină obscuritate. Rămân năuc și nu mai pricep nimic. Urmează apoi suferința. Nu știu cum să explic. Suferința asta e altceva. S-ar zice că nu mai am destul aer ca să respir. Suspin, mă lamentez chiar. Imposibil de a mă reține. Totul, totul mi se pare atât de idiot. Nu mă pot împiedica de a gândi astfel. Înveți, muncești, invenți mașini, scrii cărți, faci filozofie și o mulțime de alte lucruri. Dar de ce oare, pentru ce toate astea? Cât le faci pe toate acestea, le faci parcă narcotizat. Rostul lucrurilor stă în facerea lor. De îndată ce mi pun întrebări cu privire la ce fac, lucrurile devin confuze, se împăienjenesc, își pierd temeiul lor. Realitatea se acoperă cu un văl de irealitate.

Și la urma urmei de ce scriu eu ce scriu aici?

1 octombrie 1933

Am poftă să râd, dar n-am de ce. Am poftă să cânt, dar nu știu de ce. Am poftă să mă joc, dar nu dau urmare poștei mele de teama de a părea ridicol... Am poftă să sar, dar nu mi se îngăduie.

Întâi octombrie: îmi sună trist. Asta îmi dezvăluie ochilor ploaia, noroiul, vântul, pardesiuri negre, siluete sumbre, mâini în buzunar și capul ghemuit între umeri. Sinistru! Mie mi-ar plăcea să văd altceva. Arbori verzi, flori roșii. Un cer albastru pătat ici-colo de nori. Un cocoș care cântă în intervale regulate. Și mult soare, mult, mult soare care străluminează totul. Este atât de bine așa, asta ne încălzește tot: și moral și fizic. Și totuși, e ceva care-ți tulbură liniștea, care-ți amintește că e 1 octombrie și că toată această frumusețe nu va dura mult. Ce e acest ceva? La drept vorbind, nu știu. Poate că acest vânt care suflă din timp în timp, poate de asemenea acest arbore din dreptul ochilor mei, care singur din toată grădina a îngălbenit. Mă-ntreb de ce a îngălbenit acest arbore și nu altul? Un trouble-fête³². Nu reușesc să-l gonesc din gândul meu.

2 octombrie 1933

Am de citit *La promenade au phare* de Virginia Woolf³³.

N-am ce scrie: e sfâșietor. Ieri după-masă am fost – obligator! – la o aniversare, într-o societate pe care o disprețuiesc. Mi-am îmbâcsit creierul în conversații inepte. Mi-am contorsionat fața într-un râs forțat. M-am îndobitocit timp de vreo patru ore și m-am întors într-o stare lamentabilă. Nu mai puteam: simțeam că plesnesc. Credeam că înnebunesc. Seara a venit M[arieta Sadova]. A stat două ore. E o femeie foarte inteligentă.

Astăzi nu știu ce voi face. Vreau să merg la cinema.

3 octombrie 1933

Am citit *La fosse aux filles (Iama)* de Alexandre Kouprine³⁴. Mi-a plăcut mult. Îndeosebi câteva figuri de fete, ca, de exemplu, Jenka. Prostituată într-un bordel, suportând tot felul de umilințe, e totuși de o mândrie și de o inteligență uluitoare. Are idei perfect juste. Încă o figură interesantă Lermontov, care e probabil Kouprine însuși.

Aș vrea să fac ceva. Aș vrea să fiu ocupată ca să n-am timp să mă plictisesc și mai ales să nu mai am timp să mă gândesc.

Am impresia că vegetez. Aș vrea să reîncep să învăț. Mi-este imposibil să trăiesc astfel, fără nici un scop, fără nici o activitate. Am sentimentul unei existențe larvare. Și mi-e silă de mine.

4 octombrie 1933

Stăteam întinsă pe divan și citeam cu capul spre fereastră. Era frig, aproape întuneric. Picioarele mi-eră înghețate. Am lăsat cartea să-mi cadă din mâini și mi-am destins membrele întinzându-mi capul înapoi cu ochii închiși. Și dintr-o dată mi-am deschis ochii. Un cer albastru-

liliachiu, cu rari nori albi și transparenți, ca niște fulgi de zăpadă ce nu se tolesc, plasați pe o cuvertură bleu. Era minunat, poate și pentru că era atât de neașteptat.

6 octombrie 1933

Nu e chip să fii un pic liniștit. Imposibil. Nimic mai plicticos decât o persoană care te compromite. Ți-e rușine să ieși cu ea pe stradă și ea nu-ți dă pace: te tot sâcâie cu câte o rugămințe mai tot timpul. Jenant, mai rău decât jenant. Vrei să mergi la cinema, ea se oferă să te acompanieze. Nu e chip un moment să fii singură. E exasperant.

Ora 10 seara

Am citit *Trois Vendredis* de Maurice Baring, titlul englezesc fiind *Friday's Business*³⁵. În jurul acestui titlu se învârteste toată acțiunea romanului. Subiect original, de altfel, te atrage un moment. Nu atinge nici pe departe valoarea lui *Daphne Adeane*.

Am văzut două filme idioate. Unul francez, altul german. Amândouă specifice caracterului celor două națiuni. Cel francez: sentimental, romantic, cu săruturi pe buze etc. Cel german cu scene comice brute, cântece ritmice etc. Filme mediocre, fără nici o valoare. Singurul lucru de relevat e diferența la care m-am referit.

7 octombrie 1933

Am început să citesc o carte a lui Knut Hamsun intitulată *Mystères*³⁶. Un stil straniu. Un erou principal straniu. De altfel, totul e straniu în această carte.

E greu să înțelegi un asemenea erou. Cu toate că straniu și neașteptat, el spune uneori lucruri adevărate și sfâșietoare ce-mi merg la inimă. Simți totdeauna puțin simpatie pentru cineva care emite credințe din adâncuri ale tale. Rămâi mirat și te întrebi „Cum, și el?” mai cu seamă când această gândire sau această credință există în tine într-o clarobscuritate; fără a fi formulată. Atunci, pe lângă mirare simți și puțină furie, ca față de o gândire care ți-a fost furată sau plagiată.

Atât de tristă, această muzică! Nu ascultasem de multă vreme muzică. Orice aș gândi și spune, sunt totuși foarte impresionabilă. Destul de „tânără față”. N-aș vrea să fiu, dar n-am încotro. Ciudat e că am impresia că nu eram așa înainte. Am plâns de-a binelea azi-dimineață la cinema. Era un film sfâșietor, trist, trist. Nu era o tragedie, nu, nu m-a emoționat ca o tragedie. O adevărată tristețe totuși de la început până la sfârșit. Câteodată tonul se acorda cu cel al inimii mele. Căci eu nu știu ce am... o nostalgie? ... după ce? Știu eu! În fapt, viața pe care o duc e atât de golașă. Mă epuizează prin vacuitatea ei. Nu știu precis ce anume aș dori. Poate puțină dragoste, altfel de dragoste decât aceea – destul de aspră, de vagă – a părinților și fraților.

10 octombrie 1933

Am văzut un film. Destul de interesant. Viața unei femei care reușește datorită frumuseții ei.

Citit *Quand te tues-tu?* de André Dahl. Roman comic.

De-ajuns de spiritual.

11 octombrie

— Toți mă plictisesc.

— Citit pe jumătate *Journal intime*³⁷ de George Sand. La început impetuos, nebun, amour-passion³⁸. Era o femeie inteligentă și foarte avansată. Ai impresia că citești o carte recentă. Nu știu care din amarezii ei – după despărțire, bineînțeles – (Musset? Chopin?) o numea „la vache à écrire”³⁹.

Vineri, 13 octombrie 1933

Am citit o stupiditate de Pierre Frondaie⁴⁰.

*

Sunt proști, stupizi, vulgari, grotesți, burghezi, mărginiți, cramponi, nedelicați, plicticoși, animale. Mi-ar face o plăcere nebună să-i scuip. Mă sufoc cu adevărat în acest mediu. Cine oare mă va scoate de aici?

E oare această vineri 13 care mă face atât de sumbră?

Ora 4

Am citit ieri Adam și Eva de Liviu Rebreanu. Foarte interesant. Ciudată idee! De unde o fi șterpelit teoria asta? Te trezești cugetând: „Și dacă ar fi adevărat?” Destul de ridiculă această cogitație și cam de „fetiță”, dar dacă-mi aparține n-am încotro și o consemnez aci, cu riscul de a mă compromite definitiv.

15 octombrie 1933, duminică, ora 1 și 20

Nimic de citit. Am văzut un film de spionaj și război.

Sunt foarte fricoasă. E un fapt de câțva timp: ideea războiului e un punct obscur al inimii mele; de îndată ce pun degetul, tremur... Am o frică atroce. E ceva îngrozitor. Simplă barbarie. Și mai au și nerușinarea de-și zic „Civilizații”.

17 octombrie 1933, marți 5 ½

Am pierdut o conferință despre „Sexualitate” din lipsă de bani. Îmi vine să sucesc gâtul la toată această lume. Turbez. Să stai și să asculți idioții, în timp ce sunt atâtea lucruri interesante de care nu te poți apropia din varii motive. Destul! – Cel puțin de-aș găsi o carte bună la bibliotecă. N-am mai citit nimic de două zile.

Foarte-foarte insipide zilele mele. Ieri am reușit să mă strecur și să fug. Am fost la cinema și am văzut un film prost. Am fost totuși parțial satisfăcută. Cinematograful e cel mai bun narcotic posibil.

19 octombrie 1933, ora 9 – joi

Am obținut programa pentru clasa a VI-a. Destul de complicat.

24 octombrie 1933

Am citit trei piese de Anton Cehov. *Trei surori* – perfect. Mi-a plăcut

mult.

Nu fac nimic – nimic. Vreau să merg la cinema.

Nu e chip să reintru în posesia camerei mele ca să recâștig puțină libertate și să pot face ceva. Așa cum sunt constrânsă să trăiesc, nimic interesant. Totul e banal. Mă-ntreb ce ar trebui să fac ca să ies din banal.

Ora 7

Mi-e de-ajuns. Destul. Destul. Nu mai pot suporta.

26 octombrie 1933, ora 9 și 28

Stupide aceste societăți burgheze. Uneori atmosfera devine atât de plicticoasă încât nu-ți mai poți ascunde plictisul. Și dacă din întâmplare există un tip mai perspicace, situația devine destul de penibilă.

27 octombrie 1933, ora 7 și 25

Puțintică liniște. Ne-am supărat și lucrurile iată că merg spre bine. Nădăjduiesc că-și vor lua tălpășița. Îmi voi reocupa camera.

Am citit *Pâques fleuries* de Romain Rolland⁴¹.

28 octombrie 1933, ora 8 și 30

Am văzut un film foarte drăguț cu Franciska Gaal: „Scandalul“. Realmente drăguț. Ea are o mimică și un gen de joc adorabil. A creat adevăratul tip al tinerei fete. E foarte adevărat că tinerele fete diferă între ele. Felul lor de a fi se schimbă cu temperamentul, cu modul de viață, educația etc. Dar totodată ele se aseamănă destul de mult între ele. Franciska Gaal joacă atât de bine, fie că e țărăncă, fie că e burgheză sau aristocrată, încât e imposibil să nu găsești cel puțin unul din gesturile sau una din expresiile familiare ție.

29 octombrie 1933

E destul de cald. Nici un vânt. Cerul alb-gri. Iarba arsă, pete verzi uitate ici-colo. Arborii, unii complet verzi încă, alții îngălbeniți sau fără frunze. Aspectul e trist. Dar, în loc de iarnă, parcă e un iz de primăvară. Găinile piuie. O pisică miaună exacerbat. Miorlăitul sună monoton, departe. Dacă ar amuți i-ar lipsi ceva peisajului.

30 octombrie 1933

E bine. Soarele e atât de dulce, de mângâietor. Mirare dulce. S-ar zice că te menajează. Nici prea cald, nici prea frig. Un ciripit de păsări se înalță undeva. Un copilăș plânge în grădina de alături fără întrerupere. O bătrânică moțâie a moarte încetișor, pe un buștean. Nu știu de ce, dar această bătrânică îmi amintește comparația clasică a unui om cu o lumânare. Ea are aerul de a se sfârși atât de dulce și firesc, atât de pacificată e această bătrână zbârcită, încât sentimentul milei nu-și are locul.

Mă gândesc că toată această lume care filozofează asupra morții, toți cei care declară că n-au frică de moarte, care se învârtesc și iar se

învârtesc în jurul aceluiași subiect, toți – fără excepție – au resimțit, sunt sigură, cel puțin o dată în viața lor, acest fior care apare și dispare atât de fulgerător și care e frica de moarte. Eu sunt sigură că toți au resimțit asta. E ca o înțepătură în plină inimă, e o atroce înfiorare, atât de atroce încât simți nevoia imperioasă să respiri prelung. E ca și cum aerul ți-ar lipsi total, ca și cum locul în care te afli ar fi văduvit de aer și ar fi devenit vid. Toate astea nu durează decât un moment. Căci foarte-foarte curând îți recapeți echilibrul și din nou începi să gândești, să filozofezi.

1 noiembrie 1933

Sunt singură. E curios, eu care mă plictisesc tot timpul – exceptând când sunt la teatru, cinema sau când citesc o carte –, eu nu mă plictisesc când sunt singură. E foarte curios acest lucru. Toată ziua n-am făcut decât să mă-nvârtesc încoace și încolo, să mă lamentez. De îndată ce lumea din juru-mi a plecat, am început să cânt. M-am smiorcăit toată ziua fiindcă n-aveam ce citi. Iată, acum am găsit. Voi citi în gura mare versuri de Arghezi, de Samain și mă voi lăsa legănata de muzica poeziei și proasta mea dispoziție va pieri. De altfel, nu sunt singură. Mai e și pisica mea frumoasă, singura personalitate care nu mă plictisește. Din toate astea trag o concluzie clară, banal și totuși uluitor de clară. M-am plictisit toată ziua cât am fost cu alții și, în prezent, rămânând singură, nu mă mai plictisesc. Concluzie practică. Persoanele din jurul meu mă plictisesc. Pisica mea nu mă plictisește. Deci pisica e singura „persoană” care nu mă plictisește. (Din punct de vedere logic e cam tras de păr, dar asta n-are nici o importanță: am eu grijă să salvez, să fac valabil adevărul celor spuse.)

4 noiembrie 1933

Am văzut „Cântec de dragoste”. Titlul original: „The Song of Songs”. Interpretă principală Marlène Dietrich; regia Ruben Mamoulian. Joacă această femeie într-un chip minunat. Dar ceea ce mi-a plăcut îndeosebi a fost vocea lui Marlène. N-am auzit niciodată ceva asemănător și sunt aproape sigură că nu voi mai auzi vreodată o voce atât de sumbră – cu adânci rezonanțe lăuntrice – și care pare să curgă lent-învăluitor. E o voluptate să te lași furat de o asemenea voce, să te lași fermecat. Mimica ei e tot atât de elocventă ca vocea. Cu adevărat excitantă. Punerea în scenă e de asemeni admirabilă.

5 noiembrie 1933 – 5 ½

E întuneric. M-am dus în grădină. Totul e galben acum.

Dumnezeule, cât de plicticoase pot fi duminicile astea. Poate pentru că viața mea se pierde în vid. Nu fac nimic. Nu văd pe nimeni. Monotonie. Monotonie. Am citit în „Marianne” un articol al unei jurnaliste – Andrée Viollis – despre femei. E acolo ceva dintr-o viață la care aspir cu înflăcărare.

Vreau să activez intens într-un domeniu: fie literatură, fie știință. E probabil un prisos de energie ce se cere canalizat. Și entuziasmul inutilizat – parțial utilizat – al tinereții mele. Poate să fie și un ideal copilăresc în asta. Veți zice, poate – cu superioritatea unei maturități suficiente și cu nițeluș dispreț –, „Adolescență“! Cuvânt cu care sunt explicat, judecat, condamnat. Tumultul din mine e în căutarea unui scop nobil căruia să i se dăruiască neprecupețit.

*

Hotărât lucru, devin exasperantă prin stupiditate. N-am început încă să lucrez. Am citit câteva cărți. Nimic extraordinar. Timpul trece în așteptare. Aștept ce? Mă-ntreb. Duc o viață de parazit.

19 noiembrie 1933, duminică

Am citit ieri *Idiotul* de Dostoievski și astăzi toată ziua. N-am sfârșit încă totuși.

E extraordinar. O carte genială. M-am simțit într-un fel și în chip straniu fericită citind această carte. Și cu toate acestea, uneori m-am simțit agasată. Ța tape sur les nerfs. On a envie de souffler d'énervement.⁴² Lev Nikolaevici Mîșkin formează un ciudat aliaj de filozof și idiot. Există uneori în acest personaj gesturi cu totul insolite. Gesturi care uluiesc. Asta n-ar fi rău, căci e ceea ce autorul însuși caută să sublinieze, dar ceea ce mi se pare mie straniu și mă șochează nu e ceea ce autorul scrie ca să șocheze, ci alte lucruri destul de neînsemnate, poate.

În „Explicația“ sa, Hyppolyte spune: În orice gândire genială nouă sau chiar numai serioasă, se dezvăluie un craniu omenesc, există ceva care nu poate fi comunicat altuia. Poți să scrii volume întregi. Poți să repeți întruna și să adâncești ideea ta sub toate formele timp de 35 de ani, totdeauna va rămâne ceva care – în ciuda eforturilor – nu va voi să iasă din creierul tău și va rămâne acolo, de-a pururi neviolat. Vei muri, poate, fără să fi transmis cuiva ce-i mai bun – esența ideilor tale. Ceea ce mi se pare pozitiv în această observație: că ideea inclusă în ea e teribil de bine transmisă. S-ar mai putea spune că ideea asta a ieșit din creierul meu, îmi aparține într-un fel. Dostoievski are geniul de a te face să crezi că ideile pe care le împrășcă scrisul său țâșnesc din tine.

Câteodată am idei pe care sunt ispitit să le pun pe hârtie. Caut cuvintele cele mai nimerite și-mi dau seama, exprimând ce vreau să spun, că alterez, dacă nu chiar trădez, sensul gândului meu. Atunci renunț la încercare – poate prea ușor. Uneori însă mă căznesc fără succes. N-am reușit deplin niciodată.

25 noiembrie 1933

Am citit *Orlando* de Virginia Woolf. Am mai citit în aceste zile *Absence* de Marc Chardourne – bine scris; *Le rideau rouge* de Ségur⁴³, stupidă pornografie gratuită, și *Le coup de grâce* de Kessel⁴⁴, roman

greu de înghițit. Mă mir că am putut citi până la urmă aceste două cărți. În schimb, Virginia Woolf mă despăgubește.

Mă plictisesc. Ieremiadă de copil într-o gură de 17 ani. Sună atât de frumos și vesel, 17 ani. Și eu sunt urâtă și întunecată, nefericită că nu reușesc să îmbin aceste două lucruri: eu și 17 ani.

*

M-am așezat în fața oglinzii. Aveam o capă neagră care mă acoperea în întregime. Doar capul meu, el singur, rămânea afară. Mi-am băgat o mână în păr și m-am privit: păr bogat de un negru intens, ochi negri întunecați, un ten livid. Mi-am fixat ochii pe această față a mea și nu m-am recunoscut. Nu mai eram eu. Expresia era atât de zguduitoare încât fui cuprinsă de o teroare nebună. Mi-a fost atât de frică încât un moment am încremenit, mi-a pierit orice fel de gând și instinctiv m-am smuls imaginii contemplate. Mi-era teamă să mă privesc. Uneori mi-e frică să nu înnebunesc. În acest moment, primul gând care m-a trezit din încremenire a fost: „De n-aș înnebuni...”

9 ½

Am fost să mă plimb. Era o frumoasă seară clară. Luna lumina strada. Nu-mi era frig. Eram bine îmbrăcată. Mă amuzam contemplând umbrele mele în fața mea. Ori de câte ori depășeam un felinar, umbra mea apărea întunecată și scundă ca să se lungească nemăsurat pe măsură ce mă îndepărtam. Când ajungeam prea departe ca felinarul să-mi poată reflecta umbra, o altă umbră apărea în fața mea. Era umbra reflectată de lună, care era înapoia mea. Traversam astfel o stradă, apoi o a doua, apoi a treia. Văzui într-un colț o mică dugheană de mărunțișuri. Mi-am amintit că n-am agrafe pentru păr. Prăvălioara în care intrai avea un spațiu de aproximativ doi metri pătrați. Talmeș-balmeș, tot felul de mărfuri. O lampă de petrol lumina – cu o lumină galbenă – un bătrân, o bătrână. Cumpăr agrafe de 2 lei. Mi-au mulțumit de 5 ori pentru acești doi lei. Am vrut să le las câțiva lei în plus, dar mi-a fost rușine și am fugit.

26 noiembrie 1933

Orlando de Virginia Woolf – pag. 69. „...În picioare, în singurătatea bibliotecii sale, el își jură să fie primul poet al rasei sale și să dea numelui său o nemuritoare strălucire... Orlando, comparând atunci această operă cu aceea a strămoșilor săi, constată că aceștia nu fuseseră nimic, iar isprăvile lor numai praf și cenușă, în timp ce el și frazele sale trebuie să trăiască în eternitate.”

Frumoasă hotărâre. Trebuie însă ținută. Și îndeosebi s-o poți ține cu demnitate și tenacitate. Numai că eu constat un lucru. Cei mai mulți din cei care-și jură să scrie și să ajungă celebri rămân niște mediocrități. În cel mai bun caz. Simt că n-am stofă de scriitoare. Mă voi mulțumi să citesc în colțul meu obscur rodul muncii altora. Indicibilă bucurie.

Vineri, decembrie 1933

Trebuie să fiu – măcar să par – ipocrită, șarpe, viperă. Rea, deși par bună. Să nu spun nimic din ceea ce gândesc. Să nu fiu impulsivă. Să nu arăt afecțiune față de nimeni. Să nu fac confidențe. Să nu vorbesc de rău pe nimeni – oricât de rău ar fi careva. Să nu-mi fac prietene, nici prieteni. Și mai cu seamă: *să nu vorbesc decât strictul necesar*. Căci oricare ar fi ideile tale, bune sau rele, ele sunt mai totdeauna rău interpretate.

Vineri, 15 decembrie 1933

Am recitit cele câteva rânduri scrise acum o săptămână. Mi se întâmplă, ori de câte ori recitesc un pasaj scris într-un moment de furie, să râd. Recitind totuși cele scrise vinerea trecută nu-mi vine să râd. Nu râd deloc. Îmi amintesc perfect de bine ce le-a provocat. Și-mi aprob furia. Ce amărăciune am simțit atunci, într-adevăr. Sunt sigură că n-am să uit niciodată fraza lui M[arieta Sadova] către mama: „Cred că ai greșit că n-ai dat-o la școală.“ Nu m-așteptam la asta. Desigur, e o simplă frază care – după mine – n-are nici un sens, dar care mă face să înțeleg ce simte și ce crede un om pe care-l socoteam fin și inteligent, pe care-l iubeam. Repet, nu m-așteptam la așa ceva. Parcă e un făcut, de îndată ce mă atașez de cineva, pleosc, mă trezesc cu un duș rece pe cap.

17 decembrie 1933

Bietii părinți! imposibil de a-i face să înțeleagă că suntem făcuți din argile diferite. Că ceea ce îi amuză nu m-amuză și reciproc. Ei nu pot înțelege acest lucru și eu nu le pot spune asta cu brutalitate. Cu aluzii și cu văluri nu mă voi face niciodată înțeleasă.

19 decembrie 1933

Am citit *Journal d'une femme de chambre* de Mirbeau⁴⁵. Am început *La nuit d'orage* a lui Georges Duhamel⁴⁶. Am văzut ieri un bun film francez. Am făcut o vizită. M-am privit în oglindă. Am râs, am spus stupidități ca de obicei. Căci dacă între ai mei aș vorbi serios, aș fi taxată de nebună. Și viața trece, trece...

20 decembrie 1933

Crăciunul și noul an bat la poartă. Altădată simțeam asta altfel decât azi. În jurul sărbătorilor era totdeauna o atmosferă de alegrțe și de lumină. În prezent, zilele trec și vor trece, probabil, toate la fel, monotone și cu ideea, pe care nu reușesc s-o alung, că pierd timpul, că timpul trece inutil. Dar e locul să mă-ntreb ce anume e util? Tare aș vrea să știu.

26 decembrie 1933

A doua zi de Crăciun. Bineînțeles, nu ne-am dus nicăieri și nimeni n-a venit pe la noi. Vreau să spun nici un om interesant, căci altcum s-au fcut toată ziua o seamă de indivizi prin casă. Ieri la dejun M[arieta

Sadova] și H[aig]. Ea e gentilă. Înainte de a o cunoaște nu știam precis ce înseamnă cuvântul „simpatic“. Cu toate acestea, nu reușesc să uit: „Ați făcut rău că n-ați dat-o la școală.“

Azi-dimineață m-am dus la cinema unde am avut câteva ore minunate de uitare de sine. La ieșire aveam inima ușoară și capul odihnit.

Note

4. De fapt, *La vie de Disraëli* de André Maurois. Carte citită de J.A. într-o reeditare de la Gallimard sau în versiunea românească *Viața lui Disraëli*, traducere de Tudor Teodorescu-Braniște, București, 1931. (DU)

5. Probabil volumul *Journal* de Katherine Mansfield. Précédé d'une introduction par John Middleton Murry. Traduit par Marthe Duproix. Paris, Librairie Stock, Delamain et Boutelleau, 1932. (DU)

6. *Le meilleur des mondes* de Aldous Huxley. Traduit par Jules Castier. Paris, Librairie Plon. Les Petits-Fils de Plon et Nourrit, 1933. (DU)

7. Autoarea locuia atunci în strada Căpitan Preoteșcu nr. 22.

8. Haig Acterian (1904–1943), fratele autoarei și al lui Arșavir Acterian, poet, regizor și teatrolog, de la care ne-a rămas o importantă corespondență cu Gordon Craig.

9. *Défense de Lady Chatterley* de D.H. Lawrence. Traduit par J. Benoist-Méchin, Dix-huitième édition, Paris, Gallimard, 1932. Există și în română: *Apărarea Lady-ei Chatterley*. Traducere însoțită de concluziile medico-literare ale dr. Constantin Martinescu-Ploiești. (DU)

10. J. A. a trebuit să întrerupă școala în clasa a patra de liceu din cauza greutăților financiare. Cei opt ani i-a făcut la „Notre-Dame de Sion“.

11. De fapt, *Byron* de André Maurois. Illustration d'après les cuivres et les dessins de Clément Serveau, vol. I. Paris, J. Ferenczi, 1933; sau ediția *Byron*, Tome I-II, 79e édition, Paris, 1930. (DU)

12. *The Lovely Lady* de D.H. Lawrence. În versiunea franceză: *Femmes amoureuses*. (DU)

13. J. A. mai citise probabil: *Le serpent à plumes*, *L'amant de Lady Chatterley* (tradus și în românește de Em. Ocneanu în 1932); poate și *La femme et la bête*. (DU)

14. Era o imensă grădină cu caiși în locul căreia peste câțiva ani s-a construit o stradă cu numeroase blocuri.

15. O prietenă din str. Căpitan Preoteșcu.

16. Romanul C. de Maurice Baring, apărut în 1924 la Londra, la William Heinemann. În 1933 J. A. putea să citească C. în traducerea franceză a Marthei Duproix, Paris, Librairie Stock, Delamain et Boutelleau, 1933. (DU)

17. *Daphne Adeane*, roman tradus în engleză de Louis Faisans-Maury cu o prefață de André Maurois. Autorul este același Maurice Baring cunoscut în epocă și pentru *Lost Lectures or The Fruits of Experience*, pentru *Tuniqu sans couture*, tradus în franceză de Suzanne de Combettes în 1932. În fine, *Friday's Business*, *La solitaire de Blanche* (*Cat's Cradle*) cu o prefață de Charles du Bos. Traducătorul în limba română al multor cărți din anii '30-'40 a fost Jul. Giurgea. El semnează versiunea română pentru *Daphne Adeane*, *Leagănul pisicii* ș.a. (DU)

18. *Cercle vicieux* de Aldous Huxley. Roman traduit de l'anglais par René Legrand. Introduction de J. Fayard. Paris, „Catalogue“, 1932. (DU)

19. Aparent dezacord. J. A. utilizează masculinul în locul femininului pentru a-și marca distanța față de sine. Utilizarea masculinului, prezentă ici și colo în acest jurnal, ține de retorica romanului autoscopic.

20. Albert Samain, *Aux Flancs du Vase* suivi de *Polyphème* et de *Poèmes inachevés* și *Au jardin de l'Infante* augmenté de plusieurs poèmes. (DU)

21. *Mrs. Dalloway*. Roman de Virginia Woolf, tradus din engleză în franceză de S. David. Era prefațat în versiunea franceză de André Maurois. (DU)

22. Mary Webb, autoare a volumelor *Precious Bane*, *Seven for a secret*, *Le poids des ombres* (roman tradus din engleză în franceză de Odette Michelli, introducere de Daniel Rops). *Sarn* e un alt roman scris de Mary Webb, tradus în franceză de Jacques de Lacretelle și Madeleine T. Guéritte; introducerea e semnată de J. de Lacretelle. (DU)

23. Marieta (sau Marietta) Sadova (1897–1981). Actriță și regizoare. Soția lui Haig Aterian în anii când J.A. își scrie jurnalul. Fosta soție a lui Ion Marin Sadoveanu.

24. Patatras, ce nutră faci?! / Perette sus pe cap / Ducea un vas cu lapte (lb. fr.).

25. Stefan Zweig, *Vingt-quatre heures de la vie d'une femme*. Roman traduit de l'allemand avec une introduction par Alizir Hella et Olivier Bournac, 14e édition. Paris, Neuchâtel, 1929. (DU)

26. Stefan Zweig, *Amok ou Le fou de Malaisie* suivi de *Lettre d'une inconnue* et de *La ruelle au clair de lune*. Traduit de l'allemand par Alzir Hella et Olivier Bournac. Préface de Romain Rolland. Paris, Librairie Stock, Delamain et Boutelleau, 1930. (DU)

27. Rosamond Lehmann, autoarea volumelor *Dusty Answer*, *The Weather in the Streets*. Traduceri din opera sa în franceză, accesibile cititorilor din România interbelică: *L'invitation à la danse*, *Intempéries Poussière*, *Une note de musique*, *Le jour enseveli*. (DU)

28. Proști. Tonți (lb. fr.).

29. Alte titluri de François Mauriac, în atenția acelei perioade: *Le baiser au lèpreux*, *Génitrix*, *Le désert de l'amour*, *Thérèse Desqueyroux*, *La chair et le sang*, *Destins*, *La nuit du bourreau de soi-même*, *Ce qui était perdu*, *L'affaire Favre-Bulle*, *Le noeud de vipères* (Paris, Bernard Grasset, 1932), *Pèlerins*, *Le mystère Fontenac*, *Coups de couteau*, *La fin de la nuit*, *Les anges noirs*. (DU)

30. Irmgard Keun, *Das kunstseidene Mädchen*, Berlin, Universitas, 1932. În românește a mai apărut *Gilgi descoperă viața*, tot un roman, în traducerea lui Aurel B. Luca. (DU)

31. Vezi nota pentru Mary Webb, p. 31. (DU)

32. Strică-chef (lb. fr.).

33. Virginia Woolf (Mrs. Dalloway, Orlando ș.a.): *La promenade au phare*. Traduit de l'anglais par M. Lanoire, 4e édition. Paris, Librairie Stock, Delamain et Boutelleau, 1929. (DU)

34. Alexandre Kouprine, numele redat în franceză al scriitorului rus Aleksandr Ivanovici Kuprin. Au circulat versiuni ale următoarelor sale volume tipărite în Franța: *Une petite garnison russe (Le Duel)*, *Le bracelet de grenats*, *Sulamite*, *La fosse aux filles (Iama)* – roman traduit du russe par Henri Mongault et L. Desormonts, Paris, Editions Bossard, 1923 –, *Le mal de mer* suivi de *Le capitaine Rybnikov*, *Le caniche blanc et autres contes pour adolescents*. (DU)

35. Vezi nota 2 de la p. 20. (DU)

36. Knut Hamsun, scriitor norvegian cunoscut în perioada interbelică prin traduceri din opera sa în franceză, semnate majoritatea de Georges Sautreau: *Victoria*, traducere în franceză de Sigrid R. Peyronnet, *Mystères*, *La faim*, *Un vagabond jeune en sourdine*, *Sous l'étoile de l'automne*, *Benoni*, *Rosa*, *D'après les papiers de l'étudiant Parelus*, *Pan*, *D'après les papiers du Lieutenant Thomas Glahn*. (DU)

37. Probabil *Histoire de ma vie* de George Sand, două volume. (DU)

38. Iubire pasională (lb. fr.).

39. Vaca de scris (lb. fr.).

40. Pierre Frondaie, autor prolific. Dramaturg azi uitat: *Montmartre*, *Blanche Caline*, *L'Homme qui assassina*, *L'Appassionata*, *Colette Bandoche*, *La Bataille*, *L'insoumise*, *Le reflet*, *La gardienne*, *La menace*, *Les Amants de Paris*. Romancier: *L'homme à l'Hispano*, *L'eau du Nil*, *Deux fois vingt ans*, *La coté des Dieux*, *Béatrice devant le désir*, *Iris perdue et retrouvée*, *Azazel* (în românește de Pinmar, Adevărul, București, 1933). (DU)

41. Romain Rolland, *Pâques fleuries*. Prologue aux *Drames de la Révolution*. Paris, Albin Michel, 1926. (DU)

42. Te calcă pe nervi. Îți vine să găfâi de enervare (lb. fr.).

43. Nicolas Ségur a mai scris: *Mr Renan devant l'amour*, *L'amour passe*, *La belle Venise*, *Conversations avec Anatole France* ou les *mélancolies de l'intelligence*, *La cinquième Evangile*, *Saint François d'Assise*, *Marie Madeleine*, *Mystère charnel*. *Le rideau rouge*, la care se referă J.A., a apărut la Editura Albin Michel în 1927, în „Les proies de Venus“. Romanul a fost tradus în românește de Al. Iacobescu în 1928. Alte titluri în românește: *Moartea doriței* și, *Primăvara voluptuoasă*, *Fantoma dragostei* (1933). (DU)

44. Joseph Kessel, *Le coup de grâce*, Paris, Les Editions de France, 1931. (DU)

45. Octave Mirbeau: *Le journal d'une femme de chambre*, *Le jardin des supplices*, *Les vingt et un jours d'un neurasthénique*, *Les affaires* (comédie în 3 acte), *Le Calvaire*, *Les Mauvais Bergers*, *Vieux Ménages*, *Dingo*, *Le Foyer*, *Un homme sensible*, *La pipe de cidre*, *Un gentilhomme*, *Des artistes* (séries I et II) ș.a. (DU)

46. Georges Duhamel: *Vie des martyrs*, *Paul Claudel*, *La possession du monde*, *Civilisation 1914–1917*, *Confession de minuit*, *Elégies*, *Les plaisirs et les jeux*, *Le Prince Jaffar*, *Lettres au Patagon*, *Lettres sur les bibliophiles*, *Journal de Salavin* etc. *La nuit d'orage*, la care se referă J. A.,

e un roman care a cunoscut numeroase reeditări. (*DU*)

1 ianuarie 1934

Un an nou. E ciudat, e cu adevărat nostim. Aseară m-am plictisit copios. De altfel, nu prea știu bine ce înseamnă cuvântul amuzament. E probabil un lucru pe care n-o să-l cunosc așa curând, poate niciodată. Când fratele [meu] stătea cu noi, veneau o seamă de tineri. M-au decepționat toți. Nici unul mai breaz. Și totuși, e tot ce e mai inteligent în noua generație. Vă dați seama că – cu felul meu de a judeca și cu pretențiile mele – frizez absurdul. Aș vrea să cunosc un om care să nu mă dezamăgească. Dar poate că e mai bine să nu cunosc un asemenea om.

9 ianuarie 1934

Sărbătorile s-au sfârșit. În sfârșit. Nimic mai plicticos în mediul meu. Lumea se simte obligată să se amuze și cum nu te poți amuza obligator... Ce bine e în singurătate, cu Proust în fața ta!

20 ianuarie 1934

Singură. Al 13-lea volum din *À la recherche du temps perdu*. Aș vrea mult să cunosc un om care l-a cunoscut pe Proust. Aș vrea de asemeni să văd una din fotografiile acestuia. Numai că mi-e teamă că voi fi deziluzionată și din acest motiv nu-mi satisfac curiozitatea. Când am început să-l citesc, ceea ce îmi plăcea era stilul său și ușurința cu care descria lucruri destul de dificile. Fratele meu m-a întrebat dacă îmi place, la care am răspuns da, fără să mai pot spune de ce sunt profund impresionată. El mi-a spus: „Ai văzut cum totul se încheagă ca o simfonie?” Am reținut cuvântul, dar nu l-am înțeles aplicat la Proust.

La acest al 13-lea volum, brusc ochiul meu s-a luminat și mi-am dat seama că nu există un alt cuvânt care să caracterizeze mai bine această operă. „E ca o simfonie.”

Sunt figuri cu adevărat interesante: „Tante Léonie“, „M. de Charlus“, „Mme Verdurin“, „Odette de Crécy“ și „Albertine“. Ceea ce m-a izbit e că de la prima la cea de-a doua parte, adică de la viața lui Swann și aceea a eroului, figura, ideea pe care ți-o faci despre personaj se schimbă. Exemplu: pe Swann îl vezi altfel în prima parte și altfel în a doua. Tot astfel Charlus. Puținul pe care-l știi despre el în prima parte a romanului ni-l arată ca cel mai bun amic al lui Swann, care totuși fără nici un scrupul trăiește cu Odette. În timp ce, în partea a doua, Charlus – înfățișat ca un snob – nu e un foarte bun prieten al lui Swann, dar și – date fiind înclinațiile lui – nu poate fi vorba de o legătură între el și Odette.

21 ianuarie 1934

Proust. *À l'ombre des jeunes filles en fleurs* III, p. 251. E, în fond, un mod ca oricare altul de a rezolva problema existenței, acela de a apropia de ajuns lucrurile și persoanele care ne par de departe

frumoase și pline de mister spre a ne da seama că ele sunt fără mister și fără frumusețe. E un soi de igienă a spiritului – o igienă care poate nu e prea recomandabilă –, care-ți dă latitudinea de a putea opta între ele. Asta ne dă un anumit calm ca să ne petrecem viața și ne dă posibilitatea să nu regretăm nimic, sugerându-ne că am atins un fel de perfecție și că perfecția asta nu e mare lucru, ca să fim resemnați în fața morții.

Vol. II *La prisonnière* – Necunoscutul vieții ființelor e ca cel al naturii, pe care fiecă descoperire științifică nu face decât s-o revele fără s-o epuizeze, să ne-o înfățișeze exhaustiv.

*

N-am mai putut citi nimic ieri și astăzi. Pierd vremea în chip stupid citind jurnale și dormind până dimineața târziu. Nu știu zău unde mă poate duce starea asta. E îngrozitor să lenevești așa. Nu reușesc să-mi pompez ori să-mi declanșez nițică energie.

Am găsit în pivniță un maldăr de „Nouvelles littéraires” – o colecție cvasicompletă din 1923–1931. Cred că sunt acolo lucruri destul de interesante. Ar fi multe de citit.

Trebuie să pun ordine nu numai în viața mea, ci și – mai ales – în capul meu.

*

„Cenușa visărilor” – pag. 35, T. Arghezi, *Cuvinte potrivite*:

Pământul e-o moară deșartă
Cu larve cerând adăpost,
Mișcându-se-n pulberea moartă,
Ce-n haos mereu se deșartă:
Țărâna visării ce-a fost.

5 februarie 1934

De unde vine că nu-mi pot stăpâni nervii? Îmi dau seama că e inutil. Totuși nu pot să fac nimic contra exasperării mele. Abia mă rețin de a exploda.

6 februarie 1934

Viața multora se deapănă și se consumă în divertismente. Oameni care spun stupidități și râd, și fac și pe alții să râdă. Unii cred că sunt spirituali nevoie mare și fac întruna glume, iar alții râd ca și cum ar fi niște glume reușite. Și zilele trec astfel, chipurile, amuzante.

9 februarie 1934

Vreme de o teribilă frumusețe. Zăpada se topește. E peste tot – pe străzi – o murdărie nemaipomenită. Mă-nchid în odaie și termin de citit *À la recherche du temps perdu*. E tot ce am citit mai bun până acum. N-aș avea de spus despre cartea aceasta mai mult decât spune în finalul ei însuși autorul. Am citit în numere vechi din „Nouvelles littéraires” câteva critici, unele juste, dar și multe idioții.

...De atunci sufletul meu
 Și-a lepădat simbolurile
 Și zace mut ca o vioară
 Când toate pădurile sună
 În inima și sângele meu
 Toate amărăciunile de mătrăgună
 Cu umbre și fioruri negre se adună
 Sunt mai sărac decât un vis
 Mai singur decât o tăcere
 Prin umbre sunt numai părere
 Când minunile toate s-au închis.

26 martie 1934

Joseph Delteil⁴⁷. *Jeanne D'Arc*. Petit portrait en grosses lignes⁴⁸.

Singură tinerețea poate salva lumea. Experiența și bătrânețea sunt cei mai redutabili microbi ai omului.

25 aprilie 1934

E târziu. Am recitit jurnalul august 1933–februarie 1934. Să fiu sinceră? Mi-a plăcut. Nu știu dacă mai târziu voi avea aceeași impresie. Cred că voi reîncepe să-mi scriu jurnalul. Mă simt prea singură de când l-am abandonat. Când scriu am impresia că fac asta pentru o altă Jeni mai în vârstă cu câteva zile, luni sau ani și care e mulțumită să știe cum era ea câțva timp înainte.

Îmi dau examenele de clasa a VI-a la 1 iunie, dar n-am deschis până acum cărțile de școală. Cred că am să fac întocmai ca în anul trecut.

12 mai 1934

Aceeași zi de primăvară, cu arbori verzi, cer albastru și un vânticel care face să freacă frunzele. Același ciripit de păsări. Clasică zi de primăvară, pe care o cunosc prea bine și pe care o s-o văd încă. Dumnezeu știe câtă vreme. Și eu sunt *aceeași*. Aceeași tânără fată cu capul brun aplecat pe un simplu caiet de școală. Același cap care mestecă și iar mestecă banalitatea zilelor. Și totuși, astăzi îmi place nespun grădina mea. Găsesc că-mi seamănă. Și ea are tinerețea mea în prima ei formă. Și mi se pare că văd în aceste frunze verzi parcă o oboseală la gândul numeroaselor zile pe care va trebui să le suporte în aceeași atmosferă. Dar totodată mijește în mine o teamă, teama de a vedea toamna apărând, deși toamna e încă destul de depărtată, da, destul de departe, dar toamna va veni totuși și primăvara trece atât de repede și în același timp atât de încet, în zilele totdeauna aceleași, întruna aceleași.

Ora 6

Sunt singură. Am învățat. Am citit. Maldărul de reviste e încă lângă mine. Lectura asta de reviste vechi m-a plictisit până la urmă. Am lăsat totul și m-am dus și m-am așezat în fața oglinzii. Am o figură

palidă cu părul în dezordine. Mi se părea că sunt atât de oribilă. Mi-am periat părul, m-am pudrat, m-am rujat. Am făcut un pas înapoi și... am constatat că fredonam un fel de melodie nu tocmai melodioasă, dar foarte veselă. Atunci mi-am spus că fără îndoială subconștientul meu a constatat că nu mai eram atât de oribilă, de îndată ce mă exteriorizasem în acest fel. Mi-am pus o țigară între buze și am pornit să rătăcesc ca un suflet suferind dintr-o cameră în alta. Desigur, n-aș putea jura că un suflet suferind poate rătăci cântând și schițând pași de dans. Asta e de verificat. Ca să fiu sinceră, mă plictiseam și cum, când te plictisești, cauți cu disperare să plictisești altă persoană și cum nimeni altul afară de mine nu se găsea acasă, am luat în mână acest caiet și m-am apucat – precum se vede – să plictisesc „eul” meu viitor.

Urez eului meu viitor să nu se plictisească ca eul meu prezent, căci – mai știi? – asta l-ar putea poate determina să citească aceste pagini, și atunci – nu mă-ndoiesc – ar fi de ce să moară de plictis.

22 mai 1934

Hotărât, nu e nimic de făcut. Sunt de o lene incorrigibilă. N-am învățat încă nimic. În fiecare zi găsesc pretexte ca să amân pentru a doua zi. Și suntem în 22. Înțelegi? Douăzeci și doi. Nu mai sunt decât 8 zile și încep examenele. S-ar zice că sunt nebună. Nu m-aș mira să fiu.

1 iunie 1934

Măine e primul meu examen. Cel mai stupid și cel mai penibil. Căci, necrezând în religie, trebuie să afirm lucruri cu totul opuse ideilor mele. Dumnezeuul meu în care cred – de ce permiți asemenea lucruri?

N-am învățat încă nimic. Până diseară am destul timp, dar mintea mea e la alte alea. Am citit ieri *Nu* de Eugen Ionescu. Sunt câteva capitole teribil de bune. Un tip al dracului de inteligent și pe deasupra cu vervă și tupeu. Când a venit ultima oară pe la noi, era încântat de cartea sa. Pentru prima oară văd un om care crede în inteligența sa și în talentul său fără să fie un înfumurat. Teribil de simpatic și odată cu asta urât foc. O astfel de vervă că, în scurt timp, uiți de urâtenia lui sau, mai bine, nu ți se mai pare deloc urât. Își face serviciul militar și povestea o anecdotă în legătură cu cartea sa.

Aflând că i-a apărut o carte, plutonierul major îl felicită și dă ordin sergentului să-l învoiască 24 ore. Sergentul, care auzise ceva apropo de o carte și care nu înțelegea precis despre ce era vorba, îl ia pe Eugen deoparte și începe următorul dialog:

— Mă! da ce-i cu cartea aia? ești tipograf?

— Nu. Am scris o carte, adică am scris ce e înăuntrul cărții.

— Aha! Daaa [...] ce scrii pe acolo [?]

Eugen, foarte serios: – Fac o critică a criticii.

Sergentul: – Ha! ha! ha!

Eugen: – Scriu despre sensul tragic al existenței.

Sergentul: – Ha! ha! ha! ha! ha!

Sergentul râdea de se prăpădea. După un timp – calmându-se și lămurindu-se –, el îl bătu amicalmente pe umeri pe Eugen și, cu tonul omului pe deplin edificat, i se adresă:

— Mă, da tâmpit ești, mă!??!

Merita să-l vezi pe Eugen imitând râsul sergentului. Am făcut mare haz.

Cunoșteam destul de bine verva caustică a lui E.; nu mă îndoiam nici de talentul lui scriitoricesc, cartea asta sunt foarte sigură că e o carte bună, dar trebuie să recunosc că nu m-așteptam la filonul tragic din *Intermezzo No. 1 și 2 și Itinerar*.

6 iunie 1934

Sfârșit azi-dimineață examenul meu de latină. A mers destul de bine. E cel de-al doilea examen. Mai rămân 10. Sper ca la 23 să termin tot. Sunt unele minute cu adevărat oribile. Simt că tot sângele mi se ridică la cap și mâinile mele îngheață. Fie că reușesc, fie că ratez, simt o formidabilă destindere, dar și niște dureri de cap teribile. Mi-a fost imposibil vreodată să ies dintr-un examen fără dureri de cap. Am două zile de libertate, apoi la 9 chimia și pe urmă am aproape în fiecare zi câte o materie. Asta o să-mi dea peste cap nervii. Și la 9 împlinesc 18 ani. Mai totdeauna în acea zi am avut parte de examen. Regret sincer cei 17 ani ai mei. E atât de frumoasă această vârstă, și anul meu a trecut fără a putea semnala ceva deosebit. În trei zile, 18 ani. Nu aștept nimic nici de la anul ce vine. Cel de-al 18-lea an al meu va trece ca și al 17-lea, lăsând amintirea câtorva cărți citite și imaginea câtorva zile limpezi și vesele, între altele, numeroase și teribil de întunecate.

10 iunie 1934

Astăzi, examen de fizică. Mi-am reamintit că era ziua mea de naștere exact când scriam data pe foaia mea de examen. Ca într-o străfulgerare, m-am gândit că de ziua mea aș merita să nu ratez această teză. Și probabil că bunul Dumnezeu a vrut să-mi facă un cadou, căci am scris bine despre Principiul lui Pascal.

Măine, istoria. N-am citit încă nici o pagină și sunt 200. E de altfel ora 5, sunt singură în casă, în camera mea unde scriu aceste rânduri. Cartea mea de istorie e în fundul grădinii. Am uitat-o acolo, unde mă dusesem să învăț, și taman când mă apucam, serioasă, să citesc, ochii mei s-au oprit asupra câtorva caise teribil de ispititoare de deasupra capului meu. Atunci bineînțeles m-am apucat să mănânc și, tot înaintând de la un arbore la altul, m-am trezit în fața scării și în mod foarte firesc m-am urcat în camera mea. Acolo mi-am amintit că n-am mai scris în caietul acesta de vreo câteva zile, și iată acum mă vedeți scriind acestea, în timp ce sărmana mea carte de istorie zace părăsită în fundul grădinii. Dar mă-ntreb de ce cartea mea de istorie ar merita

să fie denumită sărmana? Mai repede e de plâns Jeni, că parc-o văd că n-o să învețe nimic până seara și va fi obligată, ca în atâtea alte dați, de altfel, să se culce la 2 din noapte pentru a se deștepta la 4 dimineața.

12 iunie 1934

Mâine, filozofia. Cartea mea e prost scrisă. Autorul ei, un anume „Nisipeanu“, are probabil o vocație înnăscută să pulverizeze totul. Titlul cărții, *Elemente de Psihologie*, mă tapează pe nervi. Când citesc, am impresia că văd un tip în fața unei mese pline cu cărți, care tratează despre psihologie și el, un biet om gras și rotunjour cu o figură căreia i-ar sta mai bine ca proprietar al unei cârciumi, dar cu sprâncenele ridicate cu importanță, frunzărind când pe Ribot, când Régis, când Külpe și traducând, traducând, traducând. Asta îți dă impresia că ai de-a face cu un om în fond foarte lucid, care știe bine că nu e în stare să scrie ceva acceptabil și din această cauză se mulțumește să traducă. Dar, iată, există un „dar“, vrând fără îndoială să pună ceva de la el, ceea ce nu e deloc condamabil, deoarece semnează această carte, el traduce în stilul său particular, schimbând complet exemplele într-un chip straniu și enervant și declanșând în tine o poftă nebună de râs, dar și dorința de a tropăi cu dinții strânși de mânie și de a sparge capul cuiva.

Precum se vede, „psihologia“ domnului Nisipeanu produce în cititori reacții destul de acut fiziologice. E adevărat că domnul Nisipeanu face ce face și reușește de minune – prin nu știu ce magie – să nu fie acuzat de plagiat.

15 iunie 1934, vineri

Am fost la școală pentru examenul meu de literatură franceză, dar examenul a fost amânat pentru ziua de 19, adică în ajunul examenului de matematici. E îngrozitor ce mă așteaptă. Nici o zi de repaos. Câte un examen în fiecare zi. De azi până vinerea viitoare, nu voi mai putea dormi mai mult de două ore din 24, nu-mi mai rămâne un minut de pierdut sau de visat. Trebuie să fac drumul între școală și casă și să învăț, să învăț, să învăț.

Mâine am engleza. Din fericire știu ce mă așteaptă: nota de trecere e asigurată. M[arieta Sadova] cunoaște pe profesoară și i-a pus în vedere să aibă grijă de mine, adică să mă treacă. Desigur, recunosc, e un lucru urât, arhi-urât. Dar, Doamne Dumnezeule, înghesuită cum sunt și disperată, ce bună e o asemenea formulă, ce comodă! Nici n-aveți idee...

Ora 2

Trebuie să învăț și n-am poftă. Ar trebui să mă culc puțin ca să pot învăța apoi. Dar nu mă pot culca. Rătăcesc de colo, colo. Nu învăț, nu citesc, nu fac nimic. Nu sunt veselă, nu sunt tristă. Nu sunt bolnavă, nu sunt prea sănătoasă, nu sunt bună, nu sunt rea, nu sunt slabă, nu

sunt grasă, nu sunt frumoasă, nici urâtă. Nici proastă, nici inteligentă, nici prea cultivată, nici prea puțin cultivată.

Dacă prin hazard aş face un calcul algebric cu „eu“ şi „eu“, ei bine, efectuând atunci reducerea termenilor asemănători ar rămâne 0. Dar îmi amintesc că primul şi ultimul membru n-au termeni asemănători. Nimic mai just. Naşterea mea şi moartea mea. Nu există termeni asemănători pentru acestea.

16 iunie 1934

Am rugat să fiu trezită la ora 4 dimineţa. Am fost trezită, dar nu m-am sculat decât la 5. Învăţ ceva engleză. Gânduri sinistre, remuşcări, temeri se abat asupra-mi şi mă muncesc. Mă simt necinstită şi-mi zic că nu-i frumos ce fac. Am senzaţia pe care bănuiesc c-o are cineva care simte aţintit asupra-i un browning, ca o continuă ameninţare cu moartea. Exasperarea e aşa de mare, că ai dori ca totul să se sfârşească, chiar dacă sfârşitul e moartea.

E 6 ½ şi examenul e la 7 ½. Fac o jumătate de oră până la şcoală. E prea devreme, dar simt undeva browningul şi vreau cel puțin să mă apropii. Asta mă va face să uit.

Ora 10

Engleza am lichidat-o fără catastrofă.

20 iunie 1934

Mâine, greaca şi științele naturale. Mi-e peste cap. Am terminat azi cu matematicile. Totul a mers nici prea bine, nici prea rău. Față de pregătirea mea, rezultatul e uluitor. Dar nu mai merge așa. Nu vreau să mai trec prin momente atât de grele. Trebuie neapărat să mă prepar din timp pentru toamnă. Și bacalaureatul meu, la anul (dacă mai trăiesc), aş vrea să-l iau cu un *Foarte bine*. E suficient pentru asta să fac un mic efort, un foarte mic efort.

22 iunie 1934

Am terminat. Uf! Simţeam că – dacă mai durează – înnebunesc.

23 iunie 1934

E curios câte aveam de făcut în timpul examenelor. În prezent, vechea poveste reîncepe. Mă plictisesc din nou. Aveam atâtea idei în cap că nu puteam să învăţ din cauza lor. Iată, acum ideile au zburat. De citit şi de visat nu-mi mai arde. Efortul din vremea examenelor m-a secătuit. Mă plictisesc. Plictisul a ocupat o mare parte din viaţa mea. Nu trebuie totuşi să-mi irosesc timpul fără rost. Simt că voi regreta acest timp liber. Puţină disciplină nu strică. Nu fac nimic toată ziua. Vegetez.

Am citit *Femei* de Mihail Sebastian. Sentimentalism mandolinar. Am început *Sixtine* de Rémy de Gourmont⁴⁹.

Nu-mi vine să cred că această carte a fost scrisă acum 55 de ani. E datată totuşi „Paris, Octobre 1888–Juillet 1890“. În stil, în îndrăzneala

expresiilor, în toate, e o carte nouă, tinerească. E de altfel aceeași impresie ca aceea pe care am avut-o când am citit *Lettres à l'Amazone*⁵⁰. De ce am această impresie nu știu. Când spun 1890, simt un miros de lucru stătut, închis, văd pergamente îngălbenite, văd lume mărginită, maniacă, obsedată de idei fixe, văd femei supuse, ceea ce face să mi se strepezească dinții. Greșesc, poate. Greșesc, desigur. Nu ajung să mă conving că nu e mare diferență între 1890 și 1934. Cum vreți ca o femeie care purta corset, rochii Malakoff să gândească ce gândesc eu în prezent? Nu văd, poate pentru că sunt stupidă.

*

Seară de vară sau de primăvară. Un bleu pal, nori albi dauriți de un soare invizibil. Mici păsări care ciripesc dulce. Am văzut de nenumărate ori ce văd. E banal. De ce mă emoționează? De ce mi se pare totdeauna nou? Încerc să exprim sentimentul acesta, dar cuvintele îmi lipsesc spre a reda imagini ce mi se par strălucitoare. Renunț. Prefer să privesc, să respir, să simt această seară – decât să încerc zadarnic a-l reproduce.

24 iunie 1934

Am citit *Marianne*. Am terminat *Sixtine*. În prezent, nimic de făcut sau aproape nimic. O voce de negru urlă într-un patefon, departe. Mă enervează totuși. Aș vrea să fiu într-un sat în care să nu se audă nici patefon, nici radio, nici zgomotul regulat al tramvaiului, nici claxoanele guturale sau țiuitoare ale automobilelor... care mă enervează, mă enervează, mă enervează.

25 iunie 1934, luni

Am început *Lumina ce se stinge* de Mircea Eliade. Mai bun decât celelalte așa-zise romane ale lui, dar nimic faimos, bineînțeles. Nu mă entuziasmează deloc acest băiat. Foarte simpatic și inteligent ca om, dar cărțile sale sunt destul de idioate.

26 iunie 1934, marți

N-am încă vreun rezultat, deși am fost de trei ori. Se va da joi, dar eu voi merge vineri, ca să fiu mai sigură. Și sunt curioasă, curioasă să cunosc notele mele.

*

Mă plictisesc. Am citit 200 pagini din *Lumina ce se stinge* și-mi mai rămân 200.

27 iunie 1934, miercuri

Am terminat *Lumina ce se stinge*. Nu mi-a displicut totuși.

*

Sunt într-o dispoziție foarte poetică. Aș vrea să fac versuri. E probabil partea rămasă romantică a vârstei de 18 ani, în ciuda secolului XX și a realismului ascuțit al temperamentului meu. Și măntreb de ce această criză de romantism și poezie, căci nu e nimic care

să le justifice. Dacă cel puțin era o noapte frumoasă cu lună plină, sub care măreața mea grădină ar străluci sumbră și solitară ca în versurile lui Samain, dar nu-i așa. De pe urma furtunii din după-amiaza asta a rămas un cer încărcat de nori gri, un vânt urâcios pe care ți se face rău să-l asculți. Și nici măcar nu e noapte încă. Scriu pe marginea ferestrei ca să nu aprind lumina. E o atmosferă de semiîntuneric. Și totuși, eu sunt în dispoziții poetice. Sic!

28 iunie 1934

Astăzi trebuia neapărat să merg la medic. Dar tata n-a venit la prânz. Nu regret decât pe jumătate. Am avut totdeauna oroare de medici. Te palpează, te sucesc, te răsucesc, te chestionează și iar te chestionează, și toate astea cu aere importante și maniere, că-ți dă o poftă nebună să scuipi vulgar sau să izbucnești în râs, după temperamentul și rangul social al individului. Și cel puțin de-ar înțelege ceva le-ai trece multe cu vederea, dar îndeobște nu-i nimic de capul lor, doar aere și fumuri, prescripții peste prescripții, analize peste analize. Fără efect.

*

N-aveam ce citi, n-aveam nici altceva de făcut, atunci m-am apucat să recitesc povești. Vechile povești ale copilăriei mele. Le citeam cu pasiune și încântare și – seara – în patul meu, ghemuită sub plapumă, depănam frumoasele vise daurite, scânteietoare. Le-am recitit. Și creierul meu de 18 ani, prin care a trecut suflul multor opere și capodopere clasice și moderne, a găsit în aceste povești cu totul altceva decât mica și mirata fetiță naivă ce am fost. Nespusele bucurii și extazele au murit. N-a rămas decât amintirea vagă și nebuloasă a unei mici copile cu ochi negri și uluiți, care se lăsa răpită de vechile povești.

1 iulie 1934, duminică

Plouă, plouă, plouă de cinci ore în șir și nici un semn că ploaia se va opri. Ador ploile de vară. Ele împrăspătează, curăță aerul. Era o căldură de-ți venea să înnebunești, o căldură dezagregantă. Am impresia că ploaia spală, purifică, înnoiește Capitala.

N-am citit nimic azi. Aerul torid apasă asupra creierului, te paralizează. Îți stă mintea în loc.

În prezent, s-au culcat toți. Nu aud decât ploaia șiroind...

4 iulie 1934

Am citit *La rôtisserie de la Reine Pédauque* de Anatole France. Mi-a plăcut mult, în genere. Am început acum: *Le voyageur et son ombre* de Frédéric Nietzsche⁵¹, dar nu mai pot continua. Am obosit. Am citit deja de azi dimineață cele 382 pagini ale lui France și 20 pagini de Nietzsche, precizând că m-am sculat la ora 10 și acum e ora 4 după-amiază. Dacă reduc timpul acordat mesei de prânz înseamnă că am citit 400 pagini în 4 ore, adică mai mult de o pagină și jumătate pe

minut.

Gândind în marginea acestor cifre, consider că lucrul e imposibil. O pagină și jumătate e ceva, și un minut trece teribil de repede. Dar faptele sunt fapte, și capul meu e deocamdată aici spre a certifica și confirma că rotiseria Reginei Pédauque e bine instalată și pentru cel puțin o bucată de vreme, cu grația lui Dumnezeu și buna sa voință. De exemplu, dacă prin hazard într-o bună zi îi va trăsni unuia în gând să instituie un concurs de lectură, cum se instituie concursuri de viteză pentru dactilografe, eu m-aș putea prezenta și poate aș avea șanse cu 1,666666 pagini pe minut.

Ăsta ar fi un concurs mult mai interesant decât cel al celei mai lungi durate a unui sărut, de pildă. Nu e nevoie să râdeți, vă asigur. E un concurs care a avut loc și se pare că fericitul cuplu care a câștigat s-a sărutat pe gură timp de 3 zile și nu mai știu câte ore, fără întrerupere. Am citit asta acum câțva timp într-o revistă care publica și o fotografie a ultimilor concurenți în chiar timpul concursului. Mi s-a părut ceva foarte dezgustător și sunt sigură că cei care au câștigat, ca și cei care au ținut mai mult de câteva ore au renunțat, dacă nu pentru viață, cel puțin pentru mult timp, la sărut. Eu, cel puțin, în urma unei asemenea întreceri, sunt sigură că mi s-ar face rău doar văzând o gură de bărbat.

Duminică, iulie 8, 1934

Am citit *Conversations avec Anatole France ou les mélancolies de l'intelligence*. O carte idioată, prost scrisă.

Nu-mi place stilul, nici felul în care-l laudă pe Anatole France. Se degajă din aceste pagini un aer de nerozie și de laudă goală care te scoate din pepeni. Am citit, de altfel, și romane scrise de același Nicolas Ségur, care m-au scârbit complet.

*

Abia am sfârșit cu examenele, dar nu pot gândi fără neliniște la engleză, la greacă și latină. Nu știu ce am să fac. Nu sunt materii care se pot învăța citind o singură dată. Ce am să fac? Suntem în 8 iulie și la 1 septembrie încep examenele. În acest răstimp aș vrea și eu să respir liber.

19 august 1934

În sfârșit am terminat cu vacanțele petrecute sub spectrul examenelor iminente. Măine dimineată – abia mâine –, încep să învăț. Nu mai am decât zece zile în fața mea și am 12 materii, fără să număr dexteritățile. Între cele 12 sunt 5 grele, vreau să spun [că pe] acestea nu le poți însuși numai citind, ci învățând temeinic, ca atare pe acestea le-am împărțit pe pagini după numărul zilelor. După calculul făcut, va trebui să învăț 120 pagini pe zi și să citesc (numai) între 300 și 400 de pagini. Oricât de recordmană aș fi în citit repede, mă aflu în fața unei imposibilități. Și totuși, trebuie să fac imposibilul, altfel... rușinea mă va acoperi total. Cu rușinea treacă-meargă, dar important

e altceva: să iau bacalaureatul la 18 ani; nu la 21, când sper să fiu licențiată în litere și filozofie.

18 septembrie 1934

M-am dus să iau rezultatul. Favorabil. Cu chiu cu vai, am trecut și anul acesta. Mai rămâne bacalaureatul.

21 septembrie 1934

Tot ce era teribil – chestiunea examenelor – s-a sfârșit. Iată-mă cu nasu-n vânt și mâinile în buzunare. Ieri am fost la cinema. Astăzi am început să citesc *Etica* lui Spinoza. N-am citit decât biografia și câteva pagini. În orice caz, nu sunt entuziasmată. Nu știu dacă valoarea acestei filozofii crește cu numărul paginilor. Până în prezent n-am realizat decât inutilitatea demonstrațiilor sale. Lucruri teribil de evidente și [pentru] care nu merită să-ți dai atâta osteneală. Lucruri de la sine știute, fără să fie necesar să le explici și să le demonstrezi în 50 000 de feluri. Cu atât mai mult cu cât demonstrațiile sale nu valorează nimic, căci cel care înainte de a citi nu crede în lucrul demonstrat de Spinoza sigur nu va începe să creadă după lectura sa. Nu reușește să te convingă deloc. Lucrul e putred de la rădăcină. Raționamentul e foarte bine construit, dar totul e clădit pe o bază în care, dacă nu crezi, „Totul“ apare inutil. Nu dovedește nimic.

De exemplu, voind să dovedească existența lui Dumnezeu, el zice: *dacă-l negați, închipuiți-vă, dacă puteți, că Dumnezeu există. Atunci esența lui nu îmbracă existența. Dar asta e absurd. Dumnezeu există în mod necesar.* Raționamentul e foarte clar pentru cel care crede în Dumnezeu. Dar pentru cel care nu crede sau pentru cel care – ca mine – vine cu ideea de a-l critica pe Spinoza, și pentru aceasta se face ca și cum n-ar crede, totul devine, dimpotrivă, neclar de tot.

Căci S[pinosa] spune: Atunci esența sa nu îmbracă existența. Dar asta e absurd. Dar de ce e absurd? ar spune ateul. Căci dacă e ateu urmează că el nu crede că esența lui Dumnezeu îmbracă existența. Atunci, mă-ntreb: demonstrația lui Spinoza ce sens are? Căci ni se pare perfect logic și limpede că e absolut inutil de a dovedi existența lui Dumnezeu celui care crede în ea, așa cum cel care nu crede nu va crede nici după ce va citi demonstrația spinozistă. Consider că toată teorema sa nu valorează nimic. Mai totul e de acest gen.

Fratele meu nu e acolo. Îl voi întreba când va veni. Și mă-ntreb ce va face de astă dată ca să mă convingă și să salveze pe Spinoza.

E adevărat că n-am citit decât câteva pagini și că apoi – ca să mă destind de acest fel de demonstrații filozofice – am citit până seara un palpitant roman de aventuri foarte idiot și al unui autor ce-mi era total necunoscut.

28 septembrie 1934

Am citit astăzi *Clasa a VII-a* de M. Rădulescu, o tânără fată de 17 sau 18 ani care scrie superficiale schițe privitoare la ultimul ei an de

liceu. E, cel puțin, ceea ce pretinde că face, căci în realitate e un fel de jurnal al unei fete stupide și îngâmfate. Nu e propriu-zis literatură, deși pretinde că este, nu e deloc nostim, deși pretinde că e plină de umor.

Ar trebui să-mi transcriu caietul. Sunt acolo și unele pagini valabile, care ar merita să rămână. Sunt idei exprimate cam pripit și care, din această cauză, apar destul de încâlcite. Mai ales trebuie să am grijă să nu alunec în tonul de monotonie și înfumurare al cărții pe care am citit-o azi, căci, cu toate că nici prin gând nu-mi trece să public așa ceva, vreau ca, cel puțin, recitind aceste pagini, să nu urlu de stupiditatea lor.

Joi, 4 octombrie 1934

Am văzut un film bun ieri. E un eveniment, căci filmele bune devin din ce în ce mai rare.

N-am mai citit nimic esențial. În genere, nu fac nimic care să mă satisfacă. Senzație de vid în jurul meu și în mine, în „eul” meu.

*

Aldous Huxley în *Cercle vicioux*: „Dumnezeu ca sentiment al unei odihnitoare prezențe în suflet. Dumnezeu ca bucurie, Dumnezeu ca lacrimi în ochi, Dumnezeu ca elan sau gândire e bine. Dar Dumnezeu ca adevăr, Dumnezeu ca $2 + 2 = 4$ nu e atât de clar.”

*

Proust: *À la recherche du temps perdu*, vol. 6, p. 26: „Impresia e pentru scriitor ceea ce e experimentarea pentru savant, cu această diferență că la savant strădania inteligenței precede, și la scriitor urmează”; p. 68: „...așa cum îți dai seama că suferința e lucrul cel mai bun pe care l-ai putea întâlni în viață, te gândești aproape fără spaimă, ca [la] o eliberare, la moarte.”

27 octombrie 1934

Imposibilitate materială și spirituală de a face ceva. Până la urmă, asta devine abrutizant, dar – cum glăsuiește filozofia de două parale a unor bătrâni – „te obișnuiești cu orice în lumea asta”. E o experiență, fără îndoială, dar e cam lungă: durează prea mult.

28 octombrie 1934

O zi într-o eternitate. O zi care se va sfârși în câteva ore și nu va reveni niciodată. Și nu va reveni niciodată. Înțelegeți bine ce înseamnă asta: „niciodată”? Am 18 ani, 4 luni și 6 zile. Nu voi mai avea niciodată 18 ani și 128 zile. Niciodată. Niciodată. De ce, oare, am avut totdeauna tendința de a scrie „niciodată” între ghilimele? Așa: „Niciodată”. Da, am avut întotdeauna o tendință să scriu așa. Totdeauna, totdeauna – niciodată. Totdeauna și niciodată. De ce aceste cuvinte îmi sună bizar câteodată? Îmi sună straniu și-mi fac rău, foarte rău. Eu spun așa: totdeauna și niciodată, și aceste cuvinte

sunt atât de mari, atât de mari, și eu atât de mică pe lângă ele. Eu care încerc să rețin un minut într-o eternitate. Acest minut al celor 18 ani, 128 zile, 6 ore și 6 minute. Și eu nu pot să-l rețin și sufăr de a nu-l putea reține. Și sunt atât de mică și suferința mea la fel de a nu putea reține acest minut atât de mic și trecător!

29 octombrie 1934

Inauguram camera mea. Căci în această dimineață mi-am golit camera spre a o aranja din nou. Mi-am pus biroul în fața ferestrei și în prezent e foarte comod să citesc și mai ales să scriu. Vreau să încep prin a traduce câteva piese de Courteline în românește. Se vor juca probabil la Radio. Acum micuța mea cameră îmi place și m-am instalat foarte bine. De acum încolo pot rămâne acasă fără să turberez. Căci era atât de urât și de incomod, că n-ajungeam să rămân o jumătate de oră la mine fără să adorm sau să-mi iau câmpii.

La 1 noiembrie voi începe să învăț engleza.

3 noiembrie 1934

Sunt bolnavă.

5 noiembrie 1934

Trebuie să cumpăr cărțile de a VII-a pentru a învăța. A VII-a mi se pare ușoară în prezent, răsfoind programa analitică. Numai că va trebui să învăț.

1) Pentru că n-am altceva mai bun de făcut.

2) Pentru că, dintr-un stupid orgoliu, vreau să trec la perfecție examenele...

*

Ce văd în acest portret? Loialitate, inteligență. Ceva copilăresc la gură și bărbie, și care dezmente severitatea voită din chip și din sprâncenele încruntate. Frunte mare, largă. Dar ce să fie în toate acestea laolaltă că atunci când privesc îndelung simt întreaga mea afecțiune cuprinzându-mi inima?

Joi, 8 noiembrie 1934

Lumea nu s-a schimbat deloc. Eu am îmbătrânit. Teribilă constatare a unei fete de 18 ani, constatare care e poate ridicolă, dar care nu e din această cauză mai puțin adevărată. Căci faptul că la 18 ani nu te poți considera bătrână nu înseamnă nimic, deoarece în acest moment eu am avut aceeași senzație pe care ar avea-o o veritabilă bătrână.

Marti, 13 noiembrie 1934

Am văzut-o aseară pe Sarah Osnath Halevy cu cântecele și dansurile ei yemenite. O sală oribilă, un public oribil și o mare artistă. O foarte mare artistă. Nu există cuvinte să-i descrii jocul. Trebuie s-o vezi ca să-ți dai seama de talentul ei.

*

Suntem în noiembrie și asta se vede. În fața casei noastre se

construiește o stradă și din cauza ploii e o murdărie nemaipomenită. Și e frig și întunecat, și ploaia cade monoton. Parcă totul e negru și, când nu e negru, este gri. Astăzi n-am mai ieșit. Am stat închisă în odaie. Odaia mea? Trei metri în lungime pe un metru jumătate în lărgime. O ușă și o fereastră, una în fața alteia. O măsuță, un scaun, un divan și cărți peste tot. Câteva tablouri pe pereți. Portrete de celebrități. Un cap al lui Nietzsche în peniță, la care țin mult; o mască a lui Beethoven; un tablou în cărbune cu capul lui Beethoven și fotografiile lui Dostoievski, Shakespeare și Wagner. Aleși, precum se vede, pe sprânceană. Toată ziua citesc, scriu, mă întind pe divan și visez. Fantezia mea neobosită inventă tot felul de romane. Dacă le-aș scrie! Dar nu le scriu. Mai fac ceva: mă joc cu pisica, frumoasa mea pisică nervoasă care mă zgârie și mă mușcă. Numai că uneori m-apucă pandaliile și orice mă sastisește, sunt un pachet de nervi și atunci las totul baltă, și cititul, și scrisul, și visul, și joaca. Atunci plec. La cinema sau la teatru, sau flanez pe străzi până târziu.

21 noiembrie 1934

Am început să învăț limba italiană. Iată ceva la care nu mă gândisem niciodată. Dacă mi s-ar fi spus că voi învăța germana sau că-mi voi perfecționa engleza, treacă-meargă. Dar că voi învăța vreodată italiana, asta m-ar fi făcut să râd. Iată însă că luna și sâmbăta între 6–7 voi învăța limba italiană. Voi ști o limbă în plus. Voi ști astfel șase limbi, dintre care patru la perfecție (?). Italiana îmi place.

Altceva nou? Nimic. Și totuși, da. Îmi dau seama acum că n-am citit aproape nimic serios de vreo câțva timp. Mă duc la teatru și la cinema. Am intrat în cercul artistic-literar al lui M[arieta Sadova]. Am însă impresia că eram mai câștigată citind cărți, izolată în odaia mea. Nu, desigur, nu vreau să stau izolată. Numai că trebuie neapărat să fac ordine în viața mea. Să reîncep să citesc. M-am obișnuit prea mult cu cititul ca să nu simt în prezent că viața mea se goleşte fără o carte bună. Și în plus: am citit destul ca să mă distrez cu cărți care dispar fără urmă după ultima pagină citită. E ca și cum n-aș citi nimic. Am prea puțin timp ca să-mi risipesc timpul în acest fel.

22 noiembrie 1934

Am văzut „Chopin“. Interpretare germană. Nimic deosebit, dar o realizare destul de corectă.

Aseară am văzut o stupidă operetă. Am pierdut 3–4 ore din somnul meu ca să văd o femeie de 45 de ani făcând pe o puștoaică de 12 ani. Era ceva penibil. De-o inconștiență uluitoare. Și culmea era că publicul aplauda.

Merg la spectacole. Învăț puțin. Mă amuz. Și timpul trece. Pe urmă? Ce mă așteaptă? Nu văd nici scopul, nici sensul vieții mele. Și vreau să știu cât de cât ceva în această privință. Țin la multe lucruri, dar la nimic în chip deosebit. Sunt singură, singură, singură. Inima mi-e la

rece. Știu ce mi-ar trebui. Dar...

23 noiembrie 1934

Mă schimb iar. Mă schimb. Devin sentimentală. Mi se pare stupid, dar asta e. Tânjesc după afecțiune. Sufletul meu e un fluture jucăuș, nebunatic care e în căutarea unei flori pe care să se așeze. El simte că nu va găsi o floare atât de curând și atunci devine melancolic. Atât de tânăr și atât de melancolic. În grădina în care e prizonier sufletul meu, nici o floare nu se înalță să-l sprijine. Și uneori se revoltă și-și imaginează că trece dincolo, într-o grădină imaginară, în căutarea unei flori imaginare. Sterilă revoltă.

24 noiembrie 1934

N-am iubit niciodată poezia ca aceste trei strofe pe care le transcriu, spre marea mea bucurie:

„It was many and many a year ago
In a kingdom by the sea,
That a maiden there lived whom you may know
By the name of Annabel Lee
And this maiden she lived with no other thought
Than to love and be loved by me.

.....
The angels not half so happy in heaven
Went envying, her and we —
Yes! that is the reason! as all men know!
In this kingdom by the sea!
That the wind came out of the cloud one night.
Chilling and killing my Annabel Lee.
But our love it was stronger by far than the love
Of those who where older than we
Of many far wiser than we
And neither the angels in heaven above
Nor the demons down under the sea
Can ever dissever my soul from the soul
Of the beautiful Annabel Lee...”⁵²

2 decembrie 1934

Citit *Chopin ou le poète* de Guy de Pourtalès.

5 decembrie 1934

Citesc *Jean Christophe* de Romain Rolland.

Am terminat volumul trei. Nu e rău, dar cel ce a citit *À la recherche du temps perdu* și i-a plăcut nu se mai „pamează” în fața lui *Jean Christophe*. Când stau să compar aceste două serii de cărți, sunt aproape tentată să nu mai continui lectura lui Romain Rolland. Dar eu prefer să nu mai fac stupide comparații și să continui lectura, luând cartea așa cum este și apreciind-o la justa ei valoare.

Aștept o prietenă. Căci mi-am făcut o prietenă. Nu e Prietenă (cu majusculă), dar e cea care se apropie cel mai mult de ce-am visat. Ea n-are capul vid ca toate speciemenle întâlnite până acum. A citit îndeajuns. Știe ce este suferința și sărăcia. E bună și sinceră. E adevărat că eu nu pot s-o iubesc cum mă iubește ea și-mi spune tot ce are pe suflet. Nu-i arăt însă că n-o iubesc decât cu limită. N-ar fi frumos din partea mea. Procedez cu ea ca M[arieta Sadova] față de mine. E adevărat că prietena mea nu e lucidă ca mine, care văd limitata afecțiune și prietenie pe care mi-o acordă M. Și, pentru că eu văd asta, nu mă destăinui și nu mă încredințez decât cu limită, în timp ce prietena mea mi se dăruiește fără reticență. Nesinceritatea mea nu e decât parțial de condamnat, dacă – așa cum e cazul – prietena mea are nevoie de cineva căreia să i se spovedească total. Nu se poate spune că nu o iubesc pe Lia, dar simt că n-aș putea face niciodată din ea o adevărată confidentă. Ce-i pot reproșa e lipsa unui anumit spirit de independență și libertate. Nu voi avea niciodată lipsa de tact și ineleșanța să i-o spun.

11 decembrie 1934

Am citit o sumedenie de cărți. Regret un singur lucru. Am reînceput să mă culc pe la 5 dimineața, ca să mă scol spre prânz. Apoi am renunțat la dietă și ca atare sunt în pericol să-mi pierd suplețea. Trebuie – cu puțină voință – să revin la bunele mele obiceiuri.

14 decembrie 1934

M[arieta Sadova] are o premieră astă-seară. Trebuie să plec în 10 minute. Mă-ntreb cum va fi. Se joacă „Flacăra sfântă“ de Somerset Maugham. Am puțină emoție. Acum două zile nu-și știa încă rolul.

Sâmbătă, 22 decembrie 1934

Încă vreo câteva zile și nu voi mai putea scrie 1934. Nu mai am timp să respir. Nu mai pot gândi. Și am multe de gândit. Am și multe lucruri de scris. Mi-e teamă de viitor. Teamă. Teamă. Visez groaznic în fiecă noapte. Aș vrea să scriu atâtea și atâtea lucruri. Dar mi-e frig și mă refugiez sub plapumă. De-ar da Domnul să dorm liniștit, să nu mai visez urât.

26 decembrie 1934

Am primit astăzi ultima carte a lui M[ircea] Eliade cu dedicație.

O dedicație prea măgulitoare ca să nu-mi dea de gândit. Am impresia că M. își cam bate joc de mine. Și asta – dacă-i așa – e de natură să mă irite. El știe că citesc mult, dar n-are de unde ști cât sunt eu de *lucidă* (e cuvântul pe care-l întrebuintează), căci n-am discutat niciodată cu el ca să-și dea seama de asta. El zice „Lui J. A., lectoare pasionată și lucidă, această carte de eseuri – care, dacă nu-i va plăcea nici ei, a fost zadarnic tipărită. Prietenia lui...”

Dedicație prea generoasă ca să nu mă fleteze, dar, lăsând chestia cu

luciditatea deoparte, ultima parte este atât de exagerată încât devine jignitoare. Căci, la drept vorbind, nu sunt eu nici buricul pământului, nici instanță de casare. Și chiar dacă aș fi, sunt absolut sigură că nu sunt pentru M.E. Atunci de ce spune asta? Ironizează? Nu cred. Căci în definitiv nu pot crede că M.E. ar fi atât de prost ca să nu înțeleagă că eu nu sunt chiar atât de proastă ca să nu-i înțeleg ironia. Și atunci, de ce să mă ironizeze? Că doar nu i-am cerut cartea. El mi-a dat-o fără să i-o cer, ceea ce m-a și surprins.

Înclin totuși să cred că dedicația e sinceră într-un singur sens și gratuită în rest. M.E. a vrut să-mi facă o plăcere. O plăcere făcută unei puștoaice de care a auzit că e îndrăgostită de carte. Atâta tot.

28 decembrie 1934

Destul. Destul. Destul. Of! Doamne, de ce cruzime e în stare lumea uneori.

Duminică, 30 decembrie 1934

Am citit manuscrisul lui A[rșavir]⁵³. O să-l publice. E cu 9 ani mai mare decât mine și – ciudat – cât de copil mi se pare. Îl cunosc atât de bine, încât nu mă pot împiedica să râd văzând ce gândesc alții despre el. Ridicoli sunt toți acești tineri cu tendința lor de a exagera și a complica toate nimicurile. Am impresia – citind manuscrisul lui A. – de a fi o sfătoasă bătrânică în fața unui copilandru. El discută, explică pe pagini întregi lucruri peste care mai toată lumea gânditoare trece. Crede că în felul acesta descoperă America, în vreme ce aceasta a fost descoperită de sute de ori înainte. Și, într-adevăr, când mă uit la ei – tot ce e mai inteligent în noua generație, crema, cum s-ar zice –, preocupările și discuțiile lor mi se par inutile. La mine, aceste lucruri pe care ei le numesc probleme și care constituie obiectul marilor și gravelor lor discuții sunt naturale, în sensul că am venit în lume cu ele (e cel puțin impresia mea). N-am încercat niciodată să le rezolv, deoarece în mod firesc le-am știut irezolvabile. Și iată-i cum se învârtesc toți în jurul acestui cazan în ebulițiune, având ferma certitudine că fac ceva formidabil.

Eu însămi, în aceste zile, am descoperit o Americă. Mi-am dat seama de prostia oamenilor. Până acum am crezut că există oameni de reală valoare. În fond, oare am crezut cu adevărat? Nu sunt sigură. Am crezut totuși ceva: că există în ei ceva necunoscut, măcar mie. Ceva ce nu pot defini, dar ceva. Și brusc mi-am dat seama că nu există nimic. Nimic. Ei bine, când văd un om, în prezent, îl văd clar până-n fund. E foarte stranie această senzație de a vedea, de a vedea cu o luminoasă claritate. Sunt atât de clarvăzătoare în prezent că mi-e frică. Mi-e frică de viitor. Cum aș putea trăi astfel? E atât de curios și ciudat ce mi se întâmplă, încât nu-l pot exprima nici în scris, nici oral... Nu găsesc cuvintele. Nici nu pot gândi în cuvinte. Astea toate le simt numai.

Ceea ce e sigur e că nu mai pot admira. Văd limpede că nu există

nimic de admirat. Până acum nu m-am crezut niciodată inteligentă. Dar acum îmi dau seama că sunt. Spun asta fără nici o vanitate, căci nu e cazul să te făleşti cu așa ceva. E un fapt. O asemenea inteligență nu servește la nimic, ca să-ți excite vanitatea. Nu există nimic în oameni, iată descoperirea. Inteligența m-a făcut să descopăr asta, inteligență pe care desigur și alții o pot avea în măsura în care o am eu. Toate astea s-au clarificat în mine ca la un fel de iluminare.

Am scris două pagini inutile. Ar trebui să le rup. Nimic nu reiese din gândirea mea. De ce oare nu pot exprima limpede ceea ce simt? Aș avea multe lucruri de spus dacă aș avea la dispoziție alte cuvinte decât am. Am întrebuințat cuvântul „inteligentă“, și acest cuvânt nu e nici suficient, nici expresiv spre a califica gândul meu. Mă împotmolesc cu fiecă cuvânt în plus. Cred că e mai bine să renunț.

31 decembrie 1934

Ar trebui să încep să învăț pentru examene. Scriu pe ultima pagină a caietului și e ultima zi a anului. Curioasă coincidență! O parte superstițioasă din mine deduce de aici tot felul de lucruri...

Note

47. Joseph Delteil, scriitor prolific, este autorul următoarelor cărți: *Choléra, Les cinq sens, Jeanne D'Arc, Allo! Paris!* Avec vingt lithographies par Robert Delaunay, *Les Poilus. Epopée* (Histoire illustrée de la Grande Guerre 1914–1918), *La passion de Jeanne D'Arc, La Fayette, Il était une fois Napoléon, Clemenceau* (tradus în română de N.I. Pienaru), *Don Juan, En robe des champs, Le Petit Jésus*. (DU)

48. Mic portret în linii mari (lb. fr.).

49. Rémy de Gourmont: *Sixtine. Roman de la vie cérébrale*. Paris, Mercure de France, 1924. (DU)

50. Rémy de Gourmont: *Lettres à l'Amazone*, dix-neuvième édition. Paris, Mercure de France, 1924. (DU)

51. Frédéric (Friedrich) Nietzsche, *Le Voyageur et son Ombre. Opinions et sentences mêlées*. Traduit par Henri Albert. Dixième édition. Paris, Mercure de France, 1919. (DU)

52. Este vorba de poezia *Annabel Lee* de Edgar Allan Poe. J.A. transcrie doar trei strofe din poem – I, IV și V. Iată traducerea acestor strofe în versiunea lui Dan Botta (DU):

„Trecut-au ani, ani mulți de când,
Pe-un țărm al mării viorii,
Trăia o fată pe care o veți fi cunoscând
Cu numele Annabel Lee;
Și acea fată trăia doar cu un singur gând:
De a-mi fi dragă și de-a mă iubi.

.....
Îngerii, nicum atât de fericiți în ceruri,
Pizmuindu-ne, au prins a veni,
Da, aceasta era pricina din care (așa se zice
Pe țărmul mării viorii)
Un vânt adie într-o noapte din nor,
Ucigând și-nghețând draga-mi Annabel Lee.
Dar ne iubeam cu-o iubire mai mare decât
A celor mai vârstnici ca noi,
A multor mai vrednici ca noi
Și nici îngerii înșiși în cerul cel sfânt,
Nici demonii-n iad nu vor ști
Să abată sufletul meu de la sufletul

Limpedei Annabel Lee.“

53. E vorba de manuscrisul lui Arșavir Acterian *Jurnalul unui leneș*, prezentat la Fundații în același an cu manuscrisele lui Emil Cioran și Constantin Noica, acestea din urmă premiate și tipărite. Fragmente din *Jurnalul unui leneș* au apărut în presa interbelică. (DU)

15 ianuarie 1935

Învăţ în fiecare dimineaţă cu Lia. Numai dimineaţa. Restul zilei sunt grozav de ocupată. Fapt e că n-am un singur moment pentru mine. Am citit *Mite* de E. Lovinescu. Mi se pare penibil acest fel de a resuscita oameni ca Eminescu şi Caragiale. Cred că ar trebui un mai mare respect faţă de spiritul acestor oameni care au suferit destul în timpul vieţii lor pentru a merita cel puţin repaos în uitare.

Îmi propun să citesc *Jocelyn*, deoarece n-am citit nimic din Lamartine⁵⁴ şi mi se cere la examen. Am şi început lectura, dar, orice s-ar zice, nu-mi place acest gen de literatură tocmai pentru că e prea literară. E adevărat, găseşti uneori lucruri foarte profunde, dar mie îmi ajunge să imaginez pe aceşti creatori în momentul în care scriu căznindu-se, muncindu-şi mintea ca să afle un cuvânt mai literar, o expresie mai elegantă, [pentru] ca aceasta să-mi displacă. Nimic spontan şi natural. E pretenţios, elegant şi pudrat. Este prea frumos pentru a fi adevărat, prea studiat, prea moral. E scris pentru glorie şi pentru satisfacerea vanităţii. Şi asta se vede.

E, cred, târziu şi aş vrea să termin *Mite* înainte de a mă culca, şi mâine dimineaţă Lia va veni, ca de obicei, devreme.

Nu e deloc plăcută perspectiva de a te scula dimineaţa în camera neîncălzită încă pentru a învăţa logica illogică a Domnului Valeriu: nu e deloc plăcut.

16 ianuarie 1935

Azi-dimineaţă am deschis fereastra şi m-am rezemat de ea. După îngheţuri şi dezgheţuri succesive, s-a format pe tot trotuarul o pojghiţă de gheaţă. Strada era pustie şi câteva păsări veniseră să ciugulească ceva. Ciocul lor suna trist, suna în gol pe gheaţa dură şi rece. Le-am zvârlit câteva firimituri de pâine. Asta însă nu m-a liniştit defel. Sunt atâtea alte păsări bântuite de frig şi care nu găsesc nimic de mâncare. De ce? Oamenii sunt răi şi răutăcioşi. Ce i-ar costa ca din resturile lor să dea şi păsărilor ceva?

Încep să citesc: *Le visage de mon frère* de Djan Gopal Mukerji⁵⁵. Traduc acest motto: „Nu încerca să faci binele: fii bun şi purifică-te prin pace interioară.”

17 ianuarie 1935

Ieri Lia n-a venit. 50 pagini de logică, dintr-odată, mai puţin. Şi mâine trebuie neapărat să sfârşim cu logica. Ne rămân 150 pagini care nu pot fi învăţate dimineaţa. Va trebui să muncim din greu şi după-amiază. Nu vom ieşi din odaie înainte de a sfârşi cu logica. Chiar de-ar fi să învăţăm până seara târziu.

E oribil. Sunt până peste cap de ocupată. Nu găsesc timp să citesc cartea lui Mircea [Eliade] şi ar trebui s-o citesc măcar de dragul

dedicației.

Din cât am răsfoit-o, sunt aproape sigură că mă va interesa, poate chiar o să-mi placă. Curios câte lucruri sunt de făcut și nu le poți face.

Sunt cărți de care nu te îndoiești c-o să-ți placă. E ce mi s-a întâmplat cu *Les pensées* de Pascal. N-am reușit încă să termin de citit această carte. Și o am de mai mult de un an. Și-mi place. Am descoperit chiar lucruri formidabile, care m-au entuziasmat. Dar sunt cărți pe care nu le pot citi într-un chip continuu. Încep, reîncep și ajung la idei care mi se par extraordinar de adevărate, idei care mă opresc să meditez în marginea lor, pagini pe care le recitesc și, câteodată, le transcriu. Asemenea cărți sunt prea încărcate de gând ca să le citești dintr-o suflare.

De aceea las cartea, după ce am citit câteva pagini, apoi o redeschid la întâmplare, la un anumit pasaj, și ades entuziasmul meu de cititor e atât de mare încât un singur gând pascalian îmi antrenează toată puterea de cugetare. Asemenea lecturi sunt, într-un anumit sens, anevoioase, deși extrem de rodnice. În schimb, citesc sute de pagini dintr-o răsuflare, pagini care nu-mi dau decât superficial de gândit.

18 ianuarie 1935

Am terminat logica pe la ora 5 după-amiază. Dar amândouă eram extenuate. Lia, de o parte, și eu, în partea cealaltă a divanului, zăceam lungite. Mă-ntreb cum am ajuns să băgăm toată această carte în capetele noastre. Fapt este că am reușit s-o facem, dar asta ne-a idiotizat complet. La ora 6 Lia a plecat și eu m-am dus la cinema. Asta mă odihnește grozav. Acum am capul perfect limpede. Ceea ce înseamnă, firește, că sunt gata să mai învăț, fie orice ar fi. Destul ce mă așteaptă mâine dimineață când, la ora opt, vom traduce din Tacit. Și acu să mergem la culcare – repede, vă rog. Bine ghemuită sub plapumă, voi mesteca leneșă gânduri ușoare și voi adormi. A dormi și a visa. Tăcere, pace, e poate partea cea mai puțin tristă a vieții.

19 ianuarie 1935, ora 3 p.m.

Examenele încep la 25, adică vineri. Vreo 6 zile deci și noi n-am învățat decât matematicile, greaca și logica. Ne rămân numai zece obiecte (sic!). Trebuie să învățăm ca niște apucate. În fond însă, nu regret. Ar fi fost afanisant să tocim încă două săptămâni. Ce-o să fie o să fie. O să muncim cu mult mai mult, dar cel puțin o să se termine repede. Ironia soartei! Tocmai când mă hotărâsem să învăț temeinic, iată că examenele bat la poartă mai repede decât mă așteptam. Concluzia? Învățarea pe îndelete nu e pentru mine.

21 ianuarie 1935

Contemplând grămada de manuale de pe masă, anul acesta mi se pare mult mai ușor decât ceilalți ani. În loc ca avansând să mi se pară mai grei, constat dimpotrivă că, cu cât avansezi, cu atât e mai ușor. În orice caz (în ce privește examenele parțiale), n-am să am trac ca în

anul trecut. N-am citit, ci am frunzărit cărțile și toate aceste lucruri le cunosc deja. Cât privește materiile dificile, le-am făcut cu Lia și, la drept vorbind, ele nu merită numele de „dificile“ decât prin comparație.

5 februarie 1935, duminică

Încep să văd partea comică a examenelor. Joci un rol și te asiguri că e foarte interesant să joci un rol. Asta mă amuză formidabil. E foarte interesant să pui pe hârtie ideile altuia ca și cum ar fi ale tale. De altfel nu înșeli pe nimeni, căci toată lumea știe că nu sunt ideile tale. Și, dacă din întâmplare intercalezi ceva de la tine, asta n-are nici o importanță. Nimeni nu va crede că acel ceva îți aparține.

*

M[arieta Sadova] a primit *Les hommes de bonne volonté* de Jules Romains. Sunt aproape sigură că, dacă nu voi fi singura din familie care voi citi aceste tomuri, voi fi cel puțin prima și poate singura care voi citi toate volumele. Și nu știu ce mă face să cred că o să-mi placă mai mult decât *Jean Christophe*.

Văzut 4 filme în 2 zile. E un record? Și între aceste 4 filme, unul singur merită să fie semnalat. Timp pierdut? Nu. De ce? Narcotic.

7 februarie 1935, joi

Astăzi, latina. Tacit. Cu latina mă descurc destul de bine, și totuși nu mă hotărâsc s-o aleg pentru bacalaureat. Sunt aproape sigură acum că voi opta pentru matematici și chimie-fizică. Măine, logica.

Cu toate acestea, am găsit timp să citesc primele două volume din *Hommes de bonne volonté* și jumătate din manuscrisul despre teatru pe care H[aig] mi l-a trimis de la Roma. Mă-ntreb dacă se va publica.

Ar trebui să mă culc. Măine, zi de examen. Vreau să citesc totuși câteva pagini. Simt că mă tâmpesc cu toate aceste cărți de școală. Câteva pagini din Jules Romains nu-mi vor face rău. Mi-e teamă că voi auzi cele 12 lovituri ale pendulei cu cel de-al treilea volum al lui Romains în mână.

9 februarie 1935

Les amours enfantines de Jules Romains. Pagina 66.

— Mă-ntrebi: „De unde vine timiditatea?“

— „O! S-ar putea răspunde: tocmai dintr-un exces de gândire.“

15 februarie 1935

Încă două examene. Astăzi și mâine. Și apoi gata.

20 februarie 1935

Am terminat examenele. N-am încă rezultatul. Am văzut câteva filme. O piesă. Am citit câteva romane polițiste. 4–5 „Marianne“. Trebuie să fiu la curent cu mișcarea literară. Vreau să termin *Les amours enfantines*, *Jenny* de Sigrid Undset⁵⁶ mă așteaptă. Cât valorează oare toată această nervoasă activitate? Trece timpul. Numai că nu va

dura mult libertatea completă. La 4 martie trebuie să reîncep învățătura. Pentru bacalaureat. Dar numai dimineața. Lia va veni în fiecare dimineață.

În vârtejul tuturor acestor teribile ocupațiuni care-mi confiscă tot timpul, am avut câteva străfulgerări. O durere ascuțită m-a imobilizat și m-a lăsat fără răsuflu. Asta s-a repetat de trei ori. După asta, nici o urmă. Probabil puțină oboseală. La a treia criză, în aceeași zi, mi-a fost frică. Tot felul de idei care se ciocneau vreme de-o secundă, teroare, apoi tăcere și pace. Da, a fost ca după un leșin. M-a năpădit o pace interioară. Am oroare de suferința fizică, dar cred că în momentul la care m-am referit aș fi fost în stare să suport încercări și mai grele. Grozăvia grozăviei. Nu pot exprima nimic cu claritate; totul se alterează ieșind din creierul meu.

1 martie 1935

Am citit jumătate din *Jenny*. M-am regăsit atât de mult în această carte. Multe trăsături asemănătoare între Jenny Winge și mine. Și același nume. Straniu. Și apoi izolarea ei. Exact ca mine. Ea n-a iubit pe nimeni până la 28 ani. Nici eu până în prezent și am toate șansele să ating mai mult de 28. Mă-ntreb chiar dacă voi iubi vreodată. Bărbații pe care i-am cunoscut mi s-au părut prea respingători. Or fi, desigur, și altfel de bărbați, dar mă-ntreb dacă-i va trăsni unuia din aceștia să mă iubească. Și nu e suficient atât: trebuie să-l iubesc și eu. Dar să lăsăm asta...

Vorbeam de Jenny Winge. De remarcat imposibilitatea pe care o simte de a comunica și comunia cu oamenii. De a se amuza cu ei. De a fi la nivelul lor. Asta până la un moment dat. Helge la fel. În momentul în care romanul începe, ea a încetat de a fi astfel. Și ea se mărturisește lui Helge.

De altfel, pe măsură ce citesc, Jenny Winge se depărtează de mine. În a doua parte a romanului, nu mai văd decât rare trăsături de asemănare. Oare și eu mă voi schimba înaintând în viață?

Helge spune la un moment dat lui Jenny: „...Și totuși, acum găsesc că e atât de grațios, de blond. Ascultă cât sună de blond, de luminos: ...Jenny! ...O brună nu poate avea un astfel de nume...”

Ce curios mi se pare că și mie însămi mi s-a părut totdeauna așa. Întotdeauna numele de Jenny s-a asociat în ochii mei cu un cap blond. În schimb, eu sunt brună, mai brună decât noaptea. Nu văd o piele de rasă albă mai brună decât a mea. Nici păr mai negru decât al meu. Părul meu capătă uneori reflexe albastre, atât e de negru. Și ochii negru tăciune.

24 martie 1935

Sunt 24 de zile de când n-am mai scris nimic aici. Ce-am făcut în 24 zile? Nu pot să spun nimic fără să mă jenez. N-am învățat nimic. Am citit cele 8 volume din *Hommes de bonne volonté* și *Printemps* de Sigrid

Mărti, 26 martie 1935

Noian de lucruri pe care aş vrea să le scot din cap, din inima mea. Simt nevoia să le scot. Ele mă apasă, mă sufocă. Acu n-am timp să le pun pe hârtie. N-am timp, sigur. Lia trebuie să vină dintr-un moment în altul.

Am oroare, da, oroare, de tot ce se vorbeşte, de toată această barbarie care planează, care ne ameninţă. Şi toată lumea acceptă, toată lumea rămâne calmă, dacă nu indiferentă. Chiar şi cei care nu vor. Chiar şi revoltaţii. Aceştia protestează vag. Şi discută febril. Îi pasionează discuţia. Se discută ca şi cum s-ar discuta despre orice alt eveniment politic. Şi totuşi e vorba de război. Ce cuvânt oribil! Războiul e iminent. Iată ce afirmă unii, mulţi. Ei spun asta ca şi cum ar zice: „Dă lapte pisicii!“

Şi eu simt cum devin nebună de angoasă, de panică, de groază. Acest război care – pretind specialiştii în arme noi – nu va mai fi ca cele de până acum. Nu vor mai fi decât gaze şi microbi, şi oraşele vor fi acoperite cu tot ce laboratoarele au născocit mai rafinat, mai nimicitor. Şi totul va fi ucis. Greu să scape cineva. Copii, bătrâni, infirmi, femei, tot felul de oameni fără apărare. Bieţi oameni care n-au făcut niciodată politică şi care se sinchisesc de aceasta „comme de l'an quarante“⁵⁸, dar şi ceilalţi. Laolaltă, inocenţi şi vinovaţi. Dar îndeosebi inocenţii, că aceştia nu vor avea la îndemână măşti pentru a se feri, pentru „a se proteja“, şi nici refugii, pivniţe betonate în care să se ascundă. Şi lumea acceptă toate astea.

Pentru ce? Ce-i încrâncenează şi-i vrăjmăşeşte pe aceşti oameni? Câteodată un fleac, te miri ce. Pentru o bucată de pământ de nimica toată. Să omori mii de oameni, să distrugi o civilizaţie pentru a cărei plăsmuire s-a muncit sute de ani, pentru a cuceri (câteodată nici măcar); a poseda o bucăţică de pământ în plus. Şi pe urmă iară şi iară da capo. Mizerie, foamete, infirmităţi, boli. Ciclul istovitor al istoriei de refăcut. Şi apoi, când totul se aranjează puţin, când lumea începe să respire, prăpădul izbucneşte iar. Dar ce înseamnă asta, toată tragedia asta, Dumnezeuule? Cum e oare plămădit creierul acestor oameni? Ce gen de conformaţie o avea un asemenea creier, că mintea mea nu înţelege născocirile lui diabolice [?]. Mi-e frică, o frică atroce care-mi îngheaţă inima şi mâinile, mă paralizează. Pe urmă încerc să mă judec, să mă obişnuiesc. Nu reuşesc. Caut să alung gândurile supărătoare. Şi încerc să-mi trăiesc viaţa. E, pare-se, iminent războiul, dar de ce oare nu-mi vine să cred că e aşa? Căci asta-i adevărul, nu-mi vine să cred că războiul bate la uşă.

Joi, 28 martie 1935

E oribil. Oribil. Oribil. Nervii mei sunt încordaţi la maximum, exasperaţi. Parcă niciodată în viaţă n-am fost în aşa hal. Cerul e

cenușiu, timpul cenușiu. Casa cea nouă din fața ochilor mei cenușie și ea. Sunt astăzi într-o dispoziție neagră. Și nimeni care să mă scoată din această dispoziție.

Miercuri, 3 aprilie 1935

Soare, valuri de soare în cămăruța mea. Scriu în timp ce soarele îmi mângâie mătăsos mâinile, caietul. E o dulce căldură care mă pătrunde. Ce stranie e primăvara! O flașnetă. Strigătele variate, țipătoare ale vânzătorilor ambulanți: „Urzicele, tinerele urzicele!“ O servitoare fredonează un cântec cu voce subțire, falsă. Viața. Asta e viața. E caldă uneori viața, caldă și dulce, în pofida vrăjmășiilor și ororilor. Dar peste toate planează spectrul războiului, precum se zice din ce în ce mai insistent. Se pare că într-adevăr planează un nou, ucigător război. Și totuși, mie nu-mi vine să cred. Cerul e prea albastru, soarele prea dulce, primăvara dătătoare de plăcute înfiorări ca să cred în război. Chiar de-ar fi așa, prefer să alung ideea războiului. E prea paradoxală ca să fie adevărată. Și totuși, cine ar crede – văzând această frumoasă zi – că nu sunt mai mult de 2 zile, da, 2 zile – la 1 aprilie – când, trezindu-mă dimineța și uitându-mă pe fereastră, totul era alb. Totul arăta alb și ninge cu fulgi mari. Și astăzi, nici urmă de zăpadă. În schimb o dulce, exaltată căldură. Tot astfel, cine ar crede că poate războiul planează peste această strălucitoare zi de april[?]

Citit *Nijinsky* de Romola Nijinsky⁵⁹. Citit *Gauguin* de Charles Kunstler⁶⁰ și *L'envoûte* de Somerset Maugham⁶¹, care de altfel e viața romanțată a lui Gauguin.

Citit și *Le puits de solitude* de Radclyffe Hall⁶². O carte admirabilă. Una din rarele cărți care mi-au plăcut integral.

Și bineînțeles că n-am învățat nimic pentru bacalaureat.

Mă-ntreb de ce scriu asta, aici. E un lucru atât de normal, încât contrariul m-ar mira.

7 aprilie 1935

Am început acest caiet într-o *marți*. Înclin să cred că asta explică de ce nu scriu mai nimic în el. Când încep ceva marțea, nu merge sau îmi merge prost. Constatare făcută de multe ori. Mă-ntreb de ce sunt superstițioasă, e un fapt. Degeaba mă judec și-mi acuz ridicolul. Degeaba îmi spun că faptul de a începe marți în loc de luni nu poate influența cu nimic reușita sau nereușita unei afaceri. Degeaba. Iată încă o dovadă că rațiunea n-are nimic de a face cu restul.

9 aprilie 1935

Hotărât lucru, nu știu ce am. În tot cazul, fapt e că nu mă simt bine. Dureri de cap, stare de neliniște. E ca și cum aș fi citit ore întregi. Or, astăzi nici n-am deschis o carte. E adevărat că ieri am exagerat puțin. Am citit *Hortensia dégénéré* de Lucie Delarue-Mardrus⁶³, *Hellé* de Marcelle Tinayre⁶⁴ și *Réincarné* de dr. Lucien Graux⁶⁵. Asta face aproape opt sute pagini. Pentru o singură zi e cam mult, recunosc, dar

asta în orice caz n-are de ce să-mi provoace această indispoziție. Căci au fost și zile în care am citit mai mult de 1 000 de pagini, mai dificile decât *Hellé*, de pildă, carte infantilă. Cât privește *Réincarné* de Lucien Graux, nu e nimic nou pentru mine. Teoria o cunosc eu [de] mai demult. Ceea ce mă deranjează puțin e pretenția că toată această întâmplare povestită a avut loc în realitate.

*

E teribil de frumoasă primăvara. Teribil de frumoasă. Sunt uneori grozav de mulțumită că scriu. Foarte mulțumită. Pentru că pot să scriu tot ce vreau. Tot ce-mi trăsnește în cap, tot ce-mi vine să scriu, fără să adâncesc, fără să cizelez. Deoarece nimeni, niciodată nu va citi aceste caiete. Și atunci de ce oare nu scriu tot? De ce sunt lucruri pe care le trec cu vederea? Lucruri și idei care fac, poate, fondul adevărat al caracterului și temperamentului meu.

Nu le scriu jumătate din lene, pentru că sunt lucruri greu de așternut pe hârtie. Ca să le pui pe hârtie trebuie să le definești, trebuie să le transpui în cuvinte. Trebuie să găsești cuvinte care să caracterizeze cât mai bine, să se apropie cât mai mult de ce vrei să spui. Care pot să suscite mai clar înțelegerea, care sesizează cât mai exact gândul meu. Și chiar făcând toate acestea cu caznă, după ce recitești îți dai seama că tot acest travaliu n-a izbutit decât să-ți deformeze gândul sau să-l schimbe aproape total. Căci „totul“ e atât de clar și luminos în capul meu și, când încerc să scot ceva, să exprim ceva, „totul“ se deformează, se desfigurează până [la] a deveni uneori de nerecunoscut.

Lene deci până la un punct, dar și lașitate. Pentru că niciodată nu poți fi sigură. Dacă din întâmplare cineva ar citi aceste pagini, n-aș vrea ca acel cineva să ia cunoștință de toate ascunzișurile, trapele și secretele mele. De toată nebunia, demența din care derivă uneori gândirea mea. Sunt grozav de fericită când spun: niciodată și nimeni, niciodată nimeni nu va ști că am gândit așa și așa. Niciodată nimeni nu va ști ce e în mine, în acest cap și în această inimă, care formează eul meu intim. E o ciudată fericire în asta. Să ai un colț de sine inaccesibil. Un colț pe care nimeni nu-l cunoaște. Un colț în care ideile sunt limpezi. Un colț în care gândirea mea dănțuie extravagantă și fantastică. Un colț în care uneori poți plânge singură atunci când toată lumea o vede pe Jenny râzând.

Amară și mare fericire aceea a facultății de a-ți putea spune, în timp ce râzi și sporovăiești: „sufăr, dar nimeni nu poate să-mi vadă suferința, disprețuiesc, dar nimeni nu-mi ghicește disprețul și uneori îmi bat joc, vai, cum îmi bat joc în timp ce discut cu multă gravitate“.

19 aprilie 1935

N-am învățat încă nimic. N-am învățat. E groaznic. Cu adevărat groaznic. Și nu uita, dragă Jenny, că zilele trec într-o curgere

vertiginoasă. Trebuie să te gândești că n-ai numai clasa a VII-a de trecut, ci și bacalaureatul. Da, bacalaureatul. Am uneori impresia că nu ești stăpână pe toate facultățile tale, cum se spune în limbaj savant. Dar cum nu-mi pasă deloc de limbajul savant, să vorbim pe șleau. Ei bine, drăgălașa mea, ți-o spun deschis: ești de o fermecătoare inconștientă. Da, asta-i cuvântul, fermecătoare. Din păcate, nu e defel momentul să ai farmec, chiar și în inconștientă: trebuie să știi trigonometrie și apoi algebră, și apoi latină, și apoi... dacă ar fi să le citez pe toate, n-aș mai sfârși. Deci bacalaureatul. Nu mai e timp de literatură. Și acest mare șugubăț și ironist de frate, acest sumbru trouble-fête îmi zvârle flegmatic, pe deasupra jurnalului, un memento care mă arde și mă irită la culme: „Știi? examenele încep la 25 mai.“

Și îl văd, spunând aceste cuvinte, cum jubilează și râde homeric. Aș fi avut o poftă nebună să-l cârlesc. Dar știu să mă și abțin. Ba să și joc teatru. Făcând pe omul senin, stăpân pe sine, calm, i-am răspuns liniștită: „Dragul meu, e o noutate puțin cam veche. Ultima noutate e că examenele încep la 1 iunie.“ El, imperturbabil (îmi amintise de altfel de 25 mai doar ca să mă vadă furioasă): „Buun, atunci mai ai cinci zile ca să citești niscăi romane polițiste.“

Ce să spun, avea dreptate. Mă țin de fleacuri. Dacă n-ar fi decât asta: că-mi pierd vremea scriind ce scriu, în loc să învăț. Măzgălelele astea mă amuză? Mă amuză! Draga mea, la asta n-am replică. E un argument care ucide orice replică. Dacă te amuză, nu mai e nimic de spus. Când spuneam că ești de o inconștientă fermecătoare?!?

21 aprilie 1935, duminică

The King of Kings. Film cu viața lui Iisus. Găsesc asta întristător. Da, întristător și sacrileg. Ca și cum s-ar putea filma viața lui Iisus. Ca și cum un om ar putea atinge – chiar și cu degetul cel mic – sfințenia lui Iisus. Și atunci, dacă nu-l poți atinge, cum poți avea tupeul să-l încarnezi?

22 aprilie 1935

Citit al III-lea volum din *Plays* by Somerset Maugham. 3 piese: *Our Betters* – *The Unattainable* – *Home and Beauty*. Ce e pasionant e că pot perfect de bine să citesc în engleză. Asta-i principalul. Echivalează cu o descoperire. Nicicând n-aș fi sperat să înțeleg atât de bine. Din cele trei piese, ultima e cea mai bună. Grozav de spirituală. Umor pur american. O văd strașnic filmată cu Fredric March și Gary Cooper în rolurile celor doi soți. Ar fi un mare succes.

26 aprilie 1935, vineri

Sunt ani și ani de când Iisus a suferit în această săptămână. A suferit martiriul. A suferit pentru că a văzut clar. Au fost după el și înaintea lui, probabil, și alții care au văzut clar. Dar poate că el a văzut mai clar decât toți. Și-a spus ce a văzut. E atât de greu să vorbești despre bunătațe, despre puritate, împotriva răutății și egoismului! E atât de

greu încât e aproape imposibil. Ca să fii înțeles trebuie ca și cel care te ascultă să vadă și să poată „ghici“ ce spui. Și totuși Iisus a vorbit. El a vorbit cum se vorbește copiilor. Dar chiar și așa el n-a fost înțeles. Și nu va fi înțeles.

Și totuși oamenii serbează Paștile. Merg la biserică. Prepară prăjituri. Înroșesc ouă. Unii postesc și se spovedesc. Preoții slujesc și se roagă și cântă în biserici. Cu toate acestea, nimeni nu se gândește la Iisus. Căci asta-i adevărul: nimeni nu se gândește cu adevărat la Iisus.

Luni, 6 mai 1935

E astăzi prima zi în care am reușit să învăț ceva. Avem puțin timp ca să preparăm clasa a VII-a și bacalaureatul. Trebuie să înghit porții duble, triple și cuaduple. Nimic de făcut. Când sunt departe de examene, nu pot învăța. Trebuie să simt data fatidică ca o amenințare pe capul meu ca să mă electrizeze și să citesc sute și sute de pagini.

Duminică, 12 mai 1935

A venit H[aig]. Bruscă, bruscă bucurie. O bucurie ca o suferință. Exult în asemenea minute. Apoi tristețe. De ce sunt tristă în toate aceste bucurii? Da, totul e bucurie astăzi pe stradă și în casă. Iar eu presimt ceva ca o nenorocire. Sunt sinistru fără motiv.

„Bucurie a străzii; durere a casei.“ Teribil mi se pare Daudet în aceste ultime cuvinte din *Numa Roumestan*⁶⁶.

În cazul meu, casa e sufletul meu. De ce e omul atât de complex? Cel puțin așa mi se pare judecând după mine. Oare toată lumea e ca mine? Sau poate toată lumea nu e ca mine.

Fac filozofie stupidă, de altfel ca orice filozofie. Nu. Nu există decât un lucru care nu e stupid. E Dumnezeu. Și pe Dumnezeu nu-l cunoaștem. Iată ironia soartei. Deci un singur lucru nu e stupid, și acel lucru nu-l cunoaștem.

*

Citit *Cakes and Ale* by Somerset Maugham⁶⁷. Ca să fiu sinceră, nu-l citesc pe Maugham atât din plăcere, cât ca să citesc englezește. Doamna B. îl admiră la nebunie. Are operele lui complete. Și, slavă Domnului, M. a scris cu nemiluita, astfel că poți alcătui cu cărțile lui o mică bibliotecă. Pe de altă parte, A[rșavir] spune că S.M. e un autor siropos, idiotul idioților și că nu înțelege cum poți să-ți pierzi vremea citind asemenea imbecilități. Care din doi are dreptate?

16 mai 1935

Trebuie să lucrez serios. Nici un moment de pierdut. Am început prin a învăța Igiena, dar am sfârșit prin a citi *Şantier*, noul volum al lui M[ircea] E[liade]. E extraordinară fecunditatea acestui om. Articole la diferite reviste, conferințe, curs la facultate etc. Opera lui literară, în schimb, nu e atât de extraordinară. Găsești mai totdeauna fraze cu adevărat bune care te fac să scuzi restul. În medie 3 linii pe 100. E acceptabil când te gândești la miile de pagini stupide care se publică.

Ora 8 seara

Am flanat toată după-amiaza. N-am făcut mai nimic pentru examene. Am citit o piesă, apoi am privit câteva minute pe fereastră, am ronțait câteva fursecuri, am frunzărit Apologetica și am abandonat-o. M-am plimbat dintr-o cameră în alta, mi-am mângâiat pisica. Pe urmă am revenit la fereastră când a sosit Lia, care mi-a adus niște cărți. Mai mult de jumătate de oră am conversat despre imposibilitatea în care suntem de a învăța ceva, stupiditatea manualelor școlare etc. etc. Am recon dus-o apoi o bucată de drum; am trecut pe la B., unde m-am plictisit vreo 15 minute și am revenit acasă.

17 mai 1935, ora 11 p.m.

Self-disgust⁶⁸, spunea M[ircea] E[liade] în *Șantier* și cred că și eu am motiv să spun la fel. Nu e nevoie să pun punctul pe i.

Am impresia că unele pagini din acest caiet au un aer de tragedie, și asta nu e normal pentru jurnalul unei tinere de 19 ani. À propos de acest cuvânt „tragedie“, îmi amintesc că A[rșavir] mi-a spus într-o zi că n-ar trebui să-l folosesc așa frecvent, căci – spunea el – nu știu ce înseamnă asta. Sărmane frate, nu trebuie să judeci lucrurile după aparențe, chiar dacă e vorba de o fată de 19 ani. Nu se știe niciodată unde-și găsește sălaș tragedia. Ea își alege uneori lucruri destul de neprevăzute spre a se oploși.

Duminică, 19 mai 1935

„În loc să geamă boii, scârțâie caru’.“ Scriu asta pentru că mi se pare expresiv pentru a exprima câteodată sensul anumitor scene. Am găsit zicala asta într-o carte a mea de română. Destul de insolită.

*

Imbecila asta de Lia n-a venit astăzi. Trebuie să începem latina. Trebuia să învățăm de dimineață până seara, ca să terminăm în 3 zile 70 versuri de Horațiu, 300 versuri din *Eneida* și 15 capitole din Tacit, prima zi am ratat-o. Dacă nici mâine nu vine, încep să învăț singură. Iar Lia – după cum spune românul cam vulgar, dar foarte plastic – spală-se pe cap.

Joi, 30 mai 1935, ora 9 a.m.

Sâmbătă încep examenele, înghit sute de pagini. Am impresia că am făcut ceva important când mă scol de la masa de lucru cu sutele de pagini citite în minim de timp. În ultimele trei zile am preparat Astronomia. Teoria lui Laplace mi-a declanșat unele idei pe care n-am timp să le pun pe hârtie. De altfel, e inutil. Probabil că toți cei care sunt capabili să sesizeze această teorie reacționează interior aproape la fel. Căci totul se repetă după teoria însăși.

Și acum, fetițo, apucă-te de Istoria Românilor.

31 mai 1935, vineri, miezul nopții

Am lăsat examenele pentru toamnă. Sunt încântată de hotărâre.

Fac însă pe martira.

1 iunie 1935, sâmbătă

Când mă gândesc că în acest moment trebuia să-mi găuresc mintea cu texte latinești, nu mă pot împiedica de a fi încântată de hotărârea luată. Voi da și examenele de a VII-a și bacalaureatul la toamnă, ceea ce nu mi-ar fi fost posibil acum. Nu înțeleg de ce m-aș fi muncit și agitat de două ori în loc de o dată.

În vara asta, îmi voi perfecționa engleza. Și voi învăța italiana, destul de ușoară. Trebuie neapărat să cunosc aceste două limbi.

6 iunie 1935

N. a venit la mine în vizită. A stat de la 2 ½ până la 7 ½. Cinci ore de vizită. Ca să fiu sinceră, încep să mă plictisesc. Prietenia asta devine apăsătoare. N. mă invită la Sinaia. Vrea cu orice preț să mă învețe să lucrez cu acul. Nu pot să sufăr așa ceva.

10 iunie 1935

Am împlinit ieri 19 ani. Trec grozav de repede anii.

*

Vizitele mele la N. au început să fie prilej de plictiseală. Ne căznim să găsim subiecte de conversație. Subiectele ei sunt tare puține la număr. Trebuie să ascult uneori lucruri pe care le-am mai auzit de nu știu câte ori. Trebuie să ascult totuși (de ce trebuie?) și pe alocuri să râd. Nu spun niciodată că am auzit întâmplările povestite, de teamă să nu se aștearnă tăcerea. O apăsătoare tăcere.

13 iunie 1935

Am fost foarte bolnavă ieri. Boală de-o singură zi, dar am impresia că am suferit timp de săptămâni.

*

Am citit pagini multe, unele bune, cele mai multe mediocre.

Apoi am citit câteva poeme din *Fleurs du Mal* care reprezintă, poate, o bună parte din eul meu interior. E o carte pe care o iubesc pentru tălmăcirea inspirată a sensului unei anume părți a vieții mele, partea instinctelor și a unei anume primitivități, așa cum iubesc *À la recherche du temps perdu*, reprezentativă pentru o altă parte mai puțin primitivă, mai profundă și ascunsă a sufletului. Sunt două opere pe care le admir nu exterior și rece, ci prin participare afectivă, descoperindu-mă oarecum implicat în ele prin acea ciudată comuniune ce se stabilește uneori între autor și cititorul lui.

*

De ce trebuie să suferi când te trezești singură în lume? O singurătate între multe alte singurătăți. Când suferi astfel, moartea nu te mai sperie. Moartea e, poate, o eliberare. Poate. Îndoiala asta explică într-un fel și frica de moarte.

16 iunie 1935

Citit *Tartarin sur les Alpes*. M-am amuzat copios. Plictiseala care revine și se instalează, leneșă, ca o pisică răsfățată și torcând mult timp, mult timp.

22 iunie 1935

Trebuie să fac ceva. Trebuie absolut să fac ceva. Trebuie să câștig niște bani. Oricât ai face pe filozoafa, tot ai nevoie de bani. Și uneori e chiar nevoie de bani ca să filozofezi. Dar ce să faci? Ești dispusă să faci orice, și totuși nu găsești nimic, absolut nimic de făcut.

25 iunie 1935

Araignée du matin, chagrin; araignée de midi, ennui; araignée du soir, espoir.⁶⁹

Un păianjen a coborât azi-dimineață, încetișor, între mama și mine, și mama mi-a zis: „O să avem o vizită astăzi. Vezi tu acest păianjen care a coborât exact în fața noastră?”

Dar eu m-am gândit la zicala franțuzească și m-am gândit la un eventual necaz. Iată că după două ore am primit o scrisoare de la M[arieta Sadova] care ne anunța operația lui Sarah Osnath, aproape muribundă. Coincidență sau ba, eu una am fost impresionată.

*

Simt tristețea pe care o răspândesc ochii mei mari deschiși în obscuritate. Aș dormi să uit, aș dormi.

Joi, 25 iulie 1935

Îmi aranjasem un program și ar fi trebuit să-l execut. Or, ieri, acest nebun de Eugen [Ionescu] a venit și am râs împreună toată dimineața. Am fost apoi să ne plimbăm și pe urmă la un cinema. M-am culcat la 1 noaptea fără să fi învățat ceva. Nu e, desigur, ceva catastrofal. O zi pierdută se poate recupera lucrând dublu a doua zi. E ceea ce mi-am propus. Astăzi dimineața am băut o ceașcă de cafea ca să pot fi mai lucidă. De la primele pagini mi-am dat seama că nu rețin nimic din ce citesc. Am renunțat la istorie și mi-am ales o materie care-mi place: algebra. Ca să mă antrenez, am încercat să rezolv o ecuație, ceea ce m-a pasionat totdeauna. Ei bine, de astă dată mi-a fost imposibil să-mi scutur creierul din torpoare. Simțeam creierul încenușat, îmbâcsit. Nu pot nici măcar să citesc. Să sperăm că asta nu va dura.

În orice caz, așa ceva nu mi se mai întâmplase niciodată. Mi s-a întâmplat să n-am poftă de învățat, dar niciodată să vreau să învăț, ba chiar să am poftă de așa ceva, și să nu pot învăța, nici măcar citi. Nu-i a bună.

28 iulie 1935

Din fericire, torpoarea din aceste ultime zile a trecut. Să sperăm că nu va reveni. Am făcut ieri biologie și azi o treime din logică, ceea ce nu e rău, dar nici strălucitor. E ceva. Vreau să termin logica mâine.

29 iulie 1935

Am citit *Mașina infernală* de Cocteau. Un ton în genere bonom. În felul acesta, totul e luat ușurel, puțin detașat. De altfel, autorul rezumă în tonul acesta maniera de a vedea lucrurile a unei bune părți din secolul nostru. Sobrietate și poate răceală. Mi se pare caracteristică această frază pe care Cocteau a pus-o în gura fantomei Jocastei, la sfârșitul piesei: „Da, copilul meu, micul meu copil... Lucrurile care par abominabile oamenilor, dacă ai ști, din locul în care locuiesc, cât de mică importanță au...” Impresia mea este că acestea au tot atât de mică importanță pentru Cocteau și nu numai pentru Cocteau.

Fapt e că noi nu mai avem aceeași noțiune a cuvântului crimă ca acum câteva mii de ani. Și mai ales a cuvântului incest.

31 iulie 1935

Plouă abundent. Îmi face plăcere. Se răcorește puțin, ceea ce era de dorit. Ești câteodată mulțumită să te afli în fața unei mese cu obiecte familiare, într-o cameră chiar minusculă în care nu există nimic străin și unde poți fi singură să studiezi după pofta inimii ce te interesează. Plouă și e răcoare și e bine.

1 august 1935, joi

Am exact o lună până la examene. Am de trecut mai întâi cea de-a doua parte a clasei a VII-a, pe care am amânat-o în iunie. Din pură lene. Pe urmă am bacalaureatul și apoi examenul de intrare la Universitate, care a fost instituit chiar în acest an. Norocul meu.

Astăzi am învățat un sfert din chimia organică, partea cea mai grea. Am citit Lanson și, la engleză, Shakespeare. După aceea am flanat. Scriu ca o curcă. Dar să continui. Am întâlnit o colegă care dă și ea examene în particular. M-a întrebat cu cine prepar greaca. Asta mi-ar lipsi: un meditator și încă la greacă. Când i-am răspuns că învăț singură, a căzut din pod. E convinsă că o să cad. Proasta își dă bacalaureatul ca să se facă profesoară de muzică. Îmi venea să crăp de râs.

2 august 1935

M-am sculat la 8 ½ și n-am învățat mare lucru la chimie. Am făcut engleza și am dormit după-amiaza ca o brută. Spre seară a venit Eugen [Ionescu]. Am spus prostii și am râs cu poftă. Noaptea e splendidă, puțin cam răcoroasă. Se aude foarte bine un jazz, probabil de la un restaurant apropiat. De câte ori am ascultat acest jazz cu ochii mari deschiși, în obscuritate, întinsă de-a lungul divanului? Am o impresie curioasă de bunăstare, dar și de suferință. Aceste două impresii, care sunt poate opuse când privești din exterior, eu le resimt împreună. Și în timpul acesta nu mă gândesc la nimic, la nimic în mod continuu. Apoi frânturi de fraze apar, dispar. Câte un zgomot rupe și totuși accentuează tăcerea. Colțul de cer sumbru decupat în fereastră

și câteva ramuri vizibile care freamătă din când în când. Văd stele mici și luminoase care scânteiază și sunt albastre. Albastrul e culoarea pe care o iubesc cu frenezie, până [la] a-mi face rău. Nu știu de ce iubesc această culoare mai mult decât alta. De ce iubești ceva mai mult decât altceva? Iată. Stelele și eu. Și eu stau întinsă și privesc stelele, și sufăr. Sufăr fără să mă gândesc la ceva precis, în taină. De ce?

5 august 1935

Am citit câteva versuri din *Contemplațiunile* lui Hugo. Nu le pot suferi. Mă enervează. E de o fatuitate jenantă.

Scrisoare de la M[arieta Sadova], care este foarte gentilă și știe să sufere în tăcere, fără să-și etaleze suferința ca multe altele. E curios cum toate suferă din același motiv. Ele voiesc să iubească și să fie iubite. Ce mi se pare ciudat e că și eu am cedat contagiunii o bucată de timp.

10 august 1935

Am fost dimineața să iau revistele de la librar. Eram împreună cu Bianca⁷⁰. Am fost pe jos, ne-am întors pe jos. Prin parc, cu Bianca: am răs, am citit puțin, apoi ne-am întâlnit cu mama, care ne-a dus la geamia turcească ca să asistăm la serviciul lor religios. Foarte interesant de văzut. Fac gesturi cu mâinile lor pe față, un fel de echivalent, probabil, al semnului crucii. E cu adevărat foarte curios. Ai zice că-și fac masaj. Și apoi se tot bălăbănesc încolo și încoace, stând cu toții în genunchi. Am holbat niște ochi!! Bianca însă, care e evreică, îmi spunea că asta seamănă puțin cu serviciul lor religios.

După masă, am citit „Marianne“. Pe seară am ieșit cu două fete. Una destul de urâtă, foarte ignorantă, foarte incultă și foarte, foarte proastă. Cealaltă foarte bine făcută fizic, cam stranie. Ochi deschiși, mari, sprâncene a mirare, fruntea înaltă, largă, interesantă, foarte bronzată, căci vine de la mare și culoarea îi merge de minune. Are farmec, are gust. Știe să se îmbrace foarte bine și să-și confecționeze un gen al ei foarte personal. Inimitabilă. Dar numai atât. Toată inteligența ei se reduce la atât. Sub fruntea sa largă nu e decât ignoranță și prostie, care mi-au suscitât furii interioare formidabile. Ne-am plimbat totuși sub arborii grădinii până la miezul nopții. Le-am recondus pe urmă și m-am reîntors de m-am culcat, meditând la bizareria naturii care așază atari creiere în atari corpuri. Nu e unul din rarele lucruri care mă uluiesc.

15 august 1935

Trebuia să merg ieri dimineață să cumpăr o carte de geografie. I-am spus lui Bianca să vină cu mine. Tocmai în momentul când plecam, vine Eugen [Ionescu]! Am mai rămas câteva minute și pe urmă am plecat împreună. E. făcea tot felul de prostii și bufonerii. Râdeam de ne prăpădeam. Ca de obicei. În timp ce Bianca telefona într-un bar,

am rămas singuri. Cum stăteam așa, E. mi-a lansat brusc: „De ce nu te măriti?” Întrebarea asta venind de la E. nu m-a mirat deloc. Am surâs și i-am răspuns simplu: „Pentru că nu pot suferi bărbații. Sunt proști!” Și cum imediat mi-am dat seama că și el intra în categoria bărbat și prost (ceea ce nu se brodea cu E.), am adăugat: „Nu-i pot suferi numai din acest punct de vedere bineînțeles – adică în calitatea de posibili soți ai mei. Ceea ce e adevărat, de altfel, căci din alte puncte de vedere ei sunt destul de suportabili, cel puțin o parte din ei, tot atât cât femeile.”

El a izbucnit în râs zicând: „Ca soți... pluralul e într-adevăr delicios.” Apoi, redevenind brusc serios: „Ești teribil de simpatică. Aș avea poftă să-ți trag un pumn.” „Hai atunci, ce stai, dragul meu? Numai că te previn: eu nu stau de lemn și-ți dau replica tot atât, dacă nu mai tare. Ți dai seama ce mutră ar face trecătorii?”

În acest timp, Bianca a revenit și E. a redevenit tânăr om de lume și a început să-i facă puțină curte. Asta în maniera lui puțin ironică, puțin apucată. Din fericire Bianca e proastă, incapabilă să sesizeze și să discearnă.

Întorși acasă, Bianca și E. au început o înflăcărată discuție despre amor. N-am participat. Îi priveam: erau nespus de amuzanți. Ea proastă cu carul, dar fără să se trădeze: știa să se strecoare cu feminină suplețe prin toate dificultățile discuției, ceea ce m-a mirat grozav pe mine, care o cunoșteam. El, necunoscându-i prostia, nici lipsa ei de cultură, discuta inteligent și cultivat, subtil, sensibil și simplu. Râdeam uneori în sine-mi.

Se întâmpla însă ca ea, neînțelegându-l, să nu poată răspunde decât prin fraze oribil de încâlcite. Atunci interveneam, răspunzând în locul ei spre a salva situația. Eram grijuliu să-mi salvez companioana de la dezonoare. E. – prins în ițele pledoariei lui – nu și-a dat seama nici de adevărata față a Biancăi, nici de jocul meu viclean.

16 august 1935, ora 10

Astăzi voi încerca să învăț disciplinat. Fiece zi contează când nu mai sunt decât 14 zile până la examene. Încep să număr nu cu ziua, ci cu ora.

Ora 2

Eugen [Ionescu] a venit tocmai când scriam. A[rșavir] nefiind acasă, a rămas cu mine. Ne-am jucat cu pisica. A făcut niște versuri trăsnete, fără cap și fără coadă. Mi le-a recitat, apoi mi-a citit din *Fleurs du Mal*. E. citește bine. Rar lucru. Și le simte, ceea ce e încă și mai rar.

După una din cele mai frumoase strofe care respiră a moarte, întrebai:

- De ce, în momentele în care vezi clar, suferi?
- Pentru că ți-e frică de moarte.

— Dar tocmai asta e: de ce ne e frică? Nu văd sensul. Deoarece vedem clar viața și moartea. Una cu inutilitatea ei și amândouă cu misterul lor. Mai ales viața, cu inutilitatea oricărui gest, oricărei acțiuni, indiferent de faptă. De ce suferim când sesizăm aceasta? Ar trebui, dimpotrivă, să fim liniștiți, calmi.

— Deoarece înaintea morții complete există cantități de morți. Pe care-i vedem murind. Moartea speranței etc. etc. Atunci suferi. Asta-i metafizica mea. Valabilă numai pentru mine, probabil?

El spunea asta simplu, cu un ton de voce sprintenă, în timp ce frunzărea cartea. Asta m-a reținut în primul rând. După felul în care-și concentra ideea și rezuma ce avea de spus și, de asemeni, maniera oarecum confuză a frazei, mi-am dat seama că-i era teamă de a angaja o discuție. Probabil din lene. De altfel, nici eu n-aveam poftă de așa ceva. Eu pentru că știu că asta nu duce la nimic. Ar fi să ne tot învârtim în jurul chestiunii fără nici un rezultat. Ce rezultat vreți să fie?

17 august 1935

Nimic. Am citit puțină geografie. Puțin Odobescu. M-am plimbat prin parc. Nepăsare. Hotărât lucru, nu reușesc să mă tem de bacalaureat. Cum mâine avem niște musafiri la masă, nu-mi mai rămân decât 10 zile pentru învățat. Mai rămâne problema taxelor. Nerezolvată încă. Mă-ntreb de unde va scoate tata banii. Va trebui să treacă și el examenul său, bietul tata.

20 august 1935

3 zile de când n-am mai scris. Ce am făcut oare în aceste trei zile? În orice caz, n-am prea învățat. Teribil cum trece timpul.

Duminică dimineața am fost la cinema. La prânz M[arieta Sadova] și H[aig], apoi plimbare.

Astăzi am citit puțină geografie și puțin Odobescu. Și iată-l pe Șuluțiu apărând pe la ora 5 pentru a-l lua pe A[rșavir]. Nu-l mai văzusem de câțiva ani. Deloc schimbat. Aceiași ochi de miop înapoia ochelarilor. Aceeași slăbiciune fizică, dar, s-ar zice, o mai mare siguranță în mișcări și mai cu seamă în vorbire. Vorbește cu puțin aer sentențios și profesoral. Mă-ntreb dacă pricina e faptul că e profesor sau celebritate? Căci cartea sa⁷¹ a avut un succes relativ mare.

*

Mi-e teamă că plagiatul [lui] D.⁷² va deveni scandal literar. Îl merită din plin. E prea de oaie. Citisem nuvela în revistă și mi-am dat seama imediat. *Mrs. Dalloway*. Nuvelă în loc de roman și acțiunea plasată la Paris în loc de Londra. Aceeași atmosferă. Aceleași descripții. Același stil. Mai ales aceleași mirări. Și asta e ce mi-a atras atenția, căci e ceea ce caracterizează *Mrs. Dalloway*.

I-am spus imediat lui A[rșavir]; eram revoltată. Iar el a spus amicilor lui. Între timp, nuvela a avut un succes nebun. Ziarele,

revistele au semnalat-o. Și însuși E. Lovinescu a scris, pare-se, într-un ziar despre noul elan al talentului lui D. Într-un cuvânt, un eveniment literar. Iată încă o dovadă (dacă mai era nevoie) a ignoranței personalităților noastre literare.

Toți citesc acum romanul Virginiei Woolf ca să verifice spusa mea.

Șuluțiu spunea: „Am citit o altă nuvelă a lui D. care mi-a plăcut. Îmi amintesc bine de ea. Literatură de confesie. Gen *Ambigen* (este cartea lui) (și cu schimă de dispreț), dar bineînțeles totul feminizat.“

Feminizat!! Ce vrea să spună cu asta? Bărbații ăștia au niște înfumurări de neînghițit.

În nuvela lui D., eroina are 40 ani și nu e măritată. Ea simte cum îmbătrânește.

A. spunea la un moment dat: „În orice caz, probabil că în timpul sederii la Paris D. a trecut prin suferinți asemănătoare, căci, deși s-a inspirat vizibil din Virginia Woolf, „plagiatorul“ acesta e tot atât de bun ca originalul.“

Iar Șuluțiu: „Imposibil, în orice caz, în ce privește vârsta. Nu poate să simtă că îmbătrânește la 25 de ani. Dar cu siguranță ea are teamă că nu se va mărita. Asta cu siguranță.“

Și el era atât de încântat de ce spunea, încât a repetat de două ori același lucru. De ce dracu să-i fie teamă că nu se mărită? Nu înțeleg de ce să se mărite. Dar pentru cineva care gândește și e și ultrasensibilă, cum e cazul lui D., e cea mai mare catastrofă ce i se poate întâmpla. Eu o cred destul de inteligentă ca să-și poată da seama de asta. Atunci de ce să-i fie teamă că va rămâne nemăritată? Ei bine, dragul meu Șuluțiu, pari destul de prostuț și ești sigur un încrezut, ca mai tot sexul tău, de altfel. Pretexte, toate astea, ca să scriu două pagini destul de inutile.

E trecut de miezul nopții și totul doarme. Sunt tristă – așa – fără motiv și câteodată simt că sufăr fără motiv. Sting lumina și mă culc. N-am somn. Încerc să privesc pata neagră a ferestrei deschise. Asta înseamnă oară să trăiești? Zac detașată de toate, pe un pat, într-o cameră dintr-o stradă oarecare a unui oraș furnicar. Sunt, poate, tristă pentru că văd astfel viața. Ea nu e frumoasă.

21 august 1935, ora 7 p.m.

Am citit *Joc secund* de Ion Barbu. Cel mai formidabil poet român. E cu adevărat extraordinar. N-am reușit încă să-i înțeleg toate poeziile. Dar cele pe care le-am înțeles sunt formidabile.

*

Am lichidat geografia. Mâine dimineată vreau să termin geologia. Voi termina Shakespeare și cel de-al doilea volum Odobescu. O mulțime de lucruri de terminat. Să sperăm că nu mă va năpădi una din acele stări de lene organică iremediabilă. Ar fi un dezastru.

Sâmbătă, 24 august 1935

Chestiunea banilor mă irită nespus. Te pomenești că nu mă pot prezenta la examene... Asta mă agasează și nu pot învăța ca lumea. În aceste condiții, mă-ntreb cât succes pot sconta. Și când te gândești că sunt atâtea idioate care absolvă liceul cu „Foarte bine“. Stupidul meu orgoliu și voința mea de a străluci. E în sânge.

25 august 1935

Detest să privesc primejdiile de departe și să rămân pe loc, să-mi închipui cum și ce se va petrece și să-mi imaginez mutra pe care o voi face când voi fi lovit. Prefer să am pericolul sub nas și să fac tot posibilul ca să scap de el.

28 august 1935

Peste trei zile încep examenele. 18 examene în 14 zile.

Traduc 20 versuri din *Eneida*. Din 300. După-amiază la cinema, ca să-l văd pe Meg Lemonnier făcând schime. Timpul a trecut ușor și am impresia că asta mi-a luat piatra care-mi apăsa insuportabil creierul. În orice caz, nu mai sunt pesimistă. Azi-dimineață mă agitau unele idei de sinucidere. Nu e deloc amuzant, vă asigur. Căci dacă pierd încrederea în mine, atunci nu mai văd ce m-ar putea susține.

29 august 1935

Am făcut 175 versuri din *Eneida*. Nu e deloc plicticos. Câteodată descripțiile sunt atât de frumoase încât uit că prepar un examen. Și asta – în afară de astronomie și de literatura română – nu mi s-a întâmplat niciodată. Numai că e destul de complicat uneori din cauza stilului. Prefer versurile lui Horațiu.

Dorința mea vie este ca bacalaureatul și toate celelalte să se sfârșească repede, cât mai repede. Pentru că – fără să spun doar ca să spun – toate astea nu sunt făcute să-mi ascută inteligența și nici să-mi întregească știința.

2 septembrie 1935

Azi literatura română. Scrisul foarte bine, oralul destul de mediocru. Ceea ce m-a deprimat puțin. Mă-ntreb, de ce? Pentru că în linie generală a fost un examen destul de reușit.

Ieri franceza: un adevărat succes.

În scris am avut de ales între „Să se caracterizeze opera lui Balzac“ și „Analiza lui *Salammô*“. Am făcut Balzac și l-am caracterizat după o viziune, cred, proprie.

La oral am fost întrebată să spun ceva despre Școala parnasiană. Am înșirat toate principiile Parnasului și am citat pe toți parnasienii, apoi m-am referit la simbolism. Asta a descumpănit puțin pe profesoară, dar n-a spus nimic. Pe urmă, văzând că sunt foarte versată asupra acestui subiect, ea mi-a pus câteva întrebări cu o voce ușor nesigură, căci în cartea noastră de franceză nici nu se vorbește despre simbolism. Atunci am spus ce se înțelege prin poezie simbolistă. Am fost întrebată dacă aș putea cita nume de poeți simboțiști. Am numit

căți știam, de la Banville până la Valéry, și câțiva din contemporanii mei care au o reală valoare.

Atunci ea m-a întrebat dacă pot spune ceva despre Baudelaire. Puteam, firește, să-i vorbesc o oră și mai bine. M-a ascultat cu ochii holbați cum vorbesc despre problema morții în poezia lui Baudelaire etc... etc... Și cum ea se referea la scandalul provocat de *Fleurs du Mal* la apariție, având aerul că-l justifică, am sfârșit prin a o ului citând o frază din proiectul de prefață, schițat de Baudelaire, publicat la finele ediției mele din *Fleurs du Mal* (ediția Valéry). Nu știu, zău, cum mi-a venit asta în acest moment, dar, sigur, a fost la momentul nimerit.

Fața profesoarei – am văzut-o bine – trăda acum o și mai mare uluială, și atunci mi-a spus: „Foarte bine, foarte bine, vă mulțumesc, domnișoară, vă puteți retrage.“

Și m-am retras.

Mâine aveam geografia, dar ea a fost amânată din cauza înmormântării reginei Astrid a Belgiei.

Poimâine, istoria. Am unul din acele presentimente sinistre care mă îngheață.

Joi, 5 septembrie 1935

Îmi amintesc că-mi propusesem să scriu în fiecare zi și să notez unele detalii de atmosferă. Numai că n-am prevăzut un lucru. N-am timp.

7 septembrie 1935, ora 9 p.m.

De o săptămână n-am dormit decât două sau trei ore pe noapte. Sunt grozav de obosită. Trebuie să mă culc devreme, orice ar fi. Altfel nu mai rezist. Clachez.

Sâmbătă, 14 septembrie 1935

Iată, în fine, că s-a sfârșit. Sunt mulțumită că s-a sfârșit, dar nu e tot. N-am încă rezultatul.

Nu mai dormisem pe săturate de 15 zile. M-am răzbunat în după-amiaza asta.

17 septembrie 1935, marți

Am obținut rezultatul pentru clasa a VII-a. Am trecut.

Deși bănuiam, asta mi-a făcut o deosebită plăcere. Plăcerea mea s-a transformat într-o mare veselie. Simțeam nu știu ce, ceva care saltă în mine. Când am ajuns însă acasă și am văzut mutrele mohorâte alor mei – desfigurate de lipsa de bani –, veselia mea s-a risipit pe loc. Atmosferă grea, apăsătoare. Figuri alungite de lipsuri. Am 19 ani. În loc de a avea un moment de destindere după atâtea zile și nopți de muncă, îmi vine să plâng. Nu e drept, nu e drept.

Vineri, 27 septembrie 1935

10 zile și impresia că a trecut un secol.

Am dat bacalaureatul. Întâi scrisul. La română, „Poezia naturii la Eminescu și Alecsandri“.

La latină, un oribil text filozofic de Cicero, și lung pe deasupra. Am făcut ceva, dar destul de mediocru.

La franceză aveam de ales între o retroversiune din română în franceză și „Sistemul dramatic al lui Corneille în raport cu cel al lui Racine. Paralelă literară“. Mi-a fost rușine să fac retroversiunea care, sincer, mi s-a părut prea ușoară.

Rezultatul miercuri dimineață. În ziua fixată, am așteptat de la ora 9 până la ora 2 după-amiază, pe o căldură toridă de sfârșit de vară, în noi cu o spaimă teribilă. Trecusem. La ora patru urma oralul și eram prima din seria de cinci convocată la examinare. Am făcut o criză de nervi. M-am dus acasă și mi-am zvârlit toate cărțile mele în toate colțurile odăii. Urlam ca o furie dezlănțuită. Biata mea mamă nu știa cum să mă calmeze și tot ce-mi spunea nu făcea decât să-mi mărească furia. Până la urmă, mi-am dat seama că nu servește la nimic să urlu ca o bezmetică. Am plecat la școală fără măcar să spun la revedere mamei, ca s-o pedepsesc, ca și cum ea era vinovată că eu trebuia să trec niște examene sau de faptul că nu învățasem toată vara.

La școală nimic. Tăcere ca într-un cimitir și soarele care strălucea. Atunci, spontan, m-am calmat. Devenisem rece ca o piatră. Și așa rece ca o piatră am intrat în sala de bacalaureat. O sală aproape pătrată. Ușa opusă celor trei mari ferestre. Bănci și pupitre care au fost imediat ocupate. Am avut mulți spectatori, deoarece făceam parte din prima serie. Apoi o masă lungă, acoperită cu un covor verde. De o parte 5 scaune pe care ne-am așezat candidații. În celelalte trei părți alte scaune. În mijloc președintele⁷³. Ex-ministru al instrucțiunii, profesor de filozofie la Universitatea din Iași etc. etc. etc. Un tip între 40 și 45 ani, înalt, umeri largi, pe scurt de o urâtenie impozantă. Voce de bas destul de agreabilă. Se pare că e un perfect conferențiar. Nu l-am auzit niciodată. În orice caz, un om inteligent și interesant. La dreapta președintelui, profesoara de latină. O persoană care la prima vedere pare severă, dar e suficient să-i vezi surâsul ca să-i completezi portretul. De altfel, destul de surprinzător acest surâs de copil pe o față de 50 de ani. În rest lungă, slabă și colțuroasă, cu părul rar, vopsit negru. Vocea seacă și cu un timbru bărbătesc din când în când. Dar, peste toate astea, acel fermecător surâs bonom care din fericire apărea destul de des și transforma totul.

Lângă profesoara de latină, cea de franceză. O tânără femeie de cel mult 30 ani. Mică, bine făcută, elegantă, cu o față pură și niște ochi! ah! da, ochi cu adevărat încântători. Verzi sau albaștri sau poate gri, n-aș putea să mai precizez acum cu exactitate. Ceea ce știu e că erau foarte limpezi și larg încercuiți cu cearcăne negre. Ochii iluminau întreaga figură. O voce foarte agreabilă, mai ales când vorbea franțuzește. În fine, ca să sfârșesc cu partea dreaptă, mai era acolo profesorul de română. Un omuleț de talie chiar foarte mică, gros și

gras, cu burta proeminentă. Când merge, posteriorul lui se bălăbăne într-un chip foarte curios. Mâini cu degete scurte și groase care te fac parcă să te gândești, nu știu de ce, la prostia omenească. Cel mult 35 de ani și a nu se uita bărbia lui dublă. Am terminat cu dreapta.

La stânga președintelui, profesoara de științe naturale. De talie înaltă, cu o față foarte tânără sub un păr cenușiu mățos, ea face mișcări lente și grațioase. La stânga ei, profesoara de istorie. Talie mijlocie, siluetă modernă, elegantă, părul foarte blond, fața în genere inteligentă. Lângă ea, profesoara de geografie, care e și secretara comisiei. O femeie de ispravă, grăsană, cu părul dezordonat, excesiv de bună, ai zice mierea însăși. Ea face vizibile eforturi ca să pună întrebări la care e imposibil să nu răspunzi. Alături de ea – pentru a termina – profesoara de matematici și de fizico-chimie. Singura figură destul de antipatică din întreaga comisie. N-am văzut-o surâzând niciodată. Curățică și rigidă. Absolut fără farduri. Ceea ce te izbește, fiind foarte tânără. Din fericire, n-am avut de-a face cu ea, deoarece n-am ales nici matematicile, nici fizico-chimia.

Atmosfera era destul de variată. În fund, publicul indiferent. În fața publicului, comisia într-o foarte bună dispoziție. Aș putea chiar spune amuzată. Și între public și comisie, cele patru fete care cu adevărat n-aveau de ce să fie amuzate. Spun patru, pentru că a 5-a nu s-a prezentat. Probabil trac în ultimul moment.

În fine, totul a fost destul de penibil. Președintele făcea din când în când câte o remarcă ironică sau glumeață care provoca râsul asistenței. De asemeni, din timp în timp el se înclina către profesoara de științe naturale și cea de istorie și le spunea ceva, încet de tot. Atunci ele râdeau amândouă cu un râs reținut și ștrengar. Tare aș fi vrut să știu ce le spunea. În genere el a fost foarte simpatic.

La română omulețul grăsan m-a ascultat despre „rezultatele activității Diaconului Coresi” și despre *El Zorab*. Cum el insista, într-o manieră destul de plicticoasă asupra calului, președintele l-a întrebat cu o voce destul de afanită și tăioasă dacă intenționează să facă anatomie cabalină? Și cum bietul grăsan încerca să se explice, el l-a oprit scurt cu un sec „suficient”. La asta, eram tentată să izbucnesc în râs, dar m-am abținut din fericire. Desigur, asta n-a fost foarte drăguț din partea președintelui. Închipuiți-vă scena aceasta, în plin examen, în fața elevilor și publicului. De altfel, nu mi-a fost greu să remarc că nu-l putea înghiți deloc pe profesorul de română.

La filozofie m-a întrebat ce e sufletul. Întrebare destul de grea, zăpăcitoare. În afară de filozofie mi s-au pus întrebări destul de simple. M-am descurcat bine în toate.

Totul a durat trei ore jumătate, de la patru la 7 ½. N-am așteptat rezultatul în seara aceea: îl știam cu aproximație. Am fost a doua zi dimineață, după un somn liniștit. Erau acolo colege care m-au primit

cu felicitările de rigoare în asemenea ocazii. Și iată cum s-a sfârșit pentru mine obsedanta chestiune a bacalaureatului miercuri, în 25 din luna septembrie 1935 (dixit...)

5 octombrie 1935, sâmbătă

N-am încă diploma. Îmi trebuie cel puțin un certificat că mi-am luat bacalaureatul ca să mă înscriu la Filozofie și Matematici. Nu văd ce aş putea face altceva. Anul acesta voi face probabil numai Filozofia. N-am bani destui, și Matematicile necesită taxe îngrozitor de mari. Le las pentru anul viitor. Pentru Filozofie, examenele de intrare la 15. Trei materii scris și oral pentru fiecare. Filozofie, literatură română și limba și literatura franceză. Adică singurele materii care nu mă plictisesc. Regret că trebuie să pierd un an de Matematici.

6 octombrie 1935, ora 9 p.m.

Mă plictisesc. Am fost la cinema cu Muțica [Buholtzer]⁷⁴. Două filme bune americane. Am citit sau mai bine-zis am încercat să citesc *Le calice de la vie* de Ivan Bounine⁷⁵... Nu-mi place.

Am citit ieri *Maternitate* de Sigrid Undset⁷⁶. Spre seară a venit Bianca. Am plecat să punem o carte poștală în cutia poștală a tramvaiului. Ne-am așezat în balconul Biancăi. Scriu prostii și n-aș mai scrie. Fapte nesemnificative. Și-au făcut apariția niște proaspăt căsătoriți, amici de-ai lui Bianca. Doamne, Doamne, ce proști pot fi oamenii! Nu mă simțeam deloc în apele mele și trebuia să râd din politețe de glumele proaste ale lor. Am pretextat la un moment dat că am ceva foarte urgent de făcut și am dispărut cu un fericitor sentiment de ușurare. Mai bine să mă plictisesc de una singură decât să mă amuz astfel.

Vineri, 11 octombrie 1935, ora 9 a.m.

Mă duc să mă înscriu la examenele de admitere. Ce-ar fi să cad tocmai la astea[?] Sper că e absurdă această idee, nu-i așa? De ce trebuie să ne îndoim întruna? Iată marea problemă de rezolvat.

Combat avec l'ange – Jean Giraudoux, p. 181: „...Era chiar ciudat să vezi cum toate aceste mărunte morți succesive te antrenau, te pregăteau pentru moarte.” Am transcris spre a-i arăta lui Eugen I[onescu]. Aproape aceeași frază, dar vor să spună lucruri diferite. E ce m-a izbit. Giraudoux spune asta pentru sincope. Fraza e totuși frumoasă și cu implicații nebănuite.

15 octombrie 1935

Examele amânate pentru 21 octombrie. Am și făcut trei sferturi din logică. Vreau s-o termin azi. Mă interesează. Și dacă voi repeta puțin în ajun, sper s-o știu perfect.

Ce frumos e toamna în București. Nu mă voi sătura niciodată de a mă mira și admira.

16 octombrie 1935

Am terminat ieri logica. După-amiază la Muțica [Buholtzer]. Azi-dimineață am văzut un fermecător film american plin de umor rece și de ironie. Îmi place genul ăsta. N-am învățat nimic azi. Am citit o carte imbecilă. Și am fost de o umoare neagră.

Membrii genialei mele familii trăiesc de azi pe mâine. Până când? Până acum mă socoteam un fel de copil și nu-mi puneam întrebarea. În curând însă voi avea 20 de ani și constat cu amărăciune că lucrurile merg din ce în ce mai rău. Ei sunt atât de convingși că nu e nimic de făcut, că nici nu încearcă să se gândească la o soluție. Ba înclin să cred că le e frică să privească problema în față. Câtă vreme lucrurile merg așa, e încă bine. Dacă însă vreo catastrofă stă să vină, ei bine, ei așteaptă ca această catastrofă să se producă spre a o vedea.

Deocamdată să mă ocup de examenele mele și pe urmă voi vedea ce e de făcut.

Joi, 24 octombrie 1935

Am terminat și cu asta. A durat două zile. Marți, la scris, o singură teză, jumătate literară, jumătate filozofică: „Titu Maiorescu, critic și filozof“. La franceză nu e scris și la română nu e oral. Cum s-ar zice, și-au bătut joc de noi. Cu atât mai bine. N-am încă rezultatul. Voi trece după-amiază să văd dacă se va afișa. Sunt sigură că am să trec. Cred că vom trece aproape toți. Suntem puțini. Cel mult 100 studenți la Filozofie în anul acesta. Dacă și ăștia ar fi eliminați (ar fi ușor căci cretinii abundă), atunci cine mai rămâne?

*

„Nimic nu e mic, nimic nu e mare în economia divină“ (Édouard Schuré: *Les grands initiés*⁷⁷).

„Căci cel care află în el însuși fericirea sa, bucuria sa și în el însuși lumina este unul cu Dumnezeu. Or, să știi, sufletul care l-a găsit pe Dumnezeu a scăpat de renaștere și de moarte, de bătrânețe și durere, și el bea apa nemuririi“ (*Bhagavadgita*, trad. Émile Burnouf, cf. Schlegel și Wilkins).

*

Samuel Butler: „If life is an illusion, then so is death – the greatest of all illusions. If life must not be taken too seriously – then so neither must death.“⁷⁸

But life is not an illusion⁷⁹, ar fi absurd de crezut asta. Și, de asemeni, cum deduce el din „If life must not be taken too seriously“ pe cealaltă. Căci în definitiv poți foarte bine și cu mare ușurință să gândești că viața nu trebuie să fie luată în serios, dar nu decurge de aci că nu trebuie să iau în serios și moartea. Ce legătură poate exista între aceste două noțiuni? Nici una, după câte știu. Atunci cum se pot scorni asemenea absurdități?

Părerea mea e că Mr. Samuel Butler era tot atât de convins cât mine de improprietatea și neadevărul frazei, dar că a lăsat-o acolo pentru că

face frumos. E adevărat, face foarte frumos. Nu-i așa? Se asociază cuvinte teribil de excitante: life, death, illusion⁸⁰ și pe urmă toată asta sună puțin paradoxal. Și dintr-odată, când citești, ești un moment deconcertat și ai impresia că ai citit te miri ce găselniță pentru a liniști spiritele preocupate de aceste absorbante și irezolvabile probleme: viață, moarte. Tare-aș vrea să văd și eu pe cineva care le va rezolva. Incapacitatea de a rezolva acest gen de probleme formează însăși caracteristica organismului nostru psiho-fizic. Dacă vreodată cineva ar reuși să rezolve aceste lucruri, acel cineva n-ar mai fi un om. (Dar asta n-are sens, nu-i așa?)

Mărti, 19 noiembrie 1935

Simt nevoia să scriu sau să spun ceva cuiva, ceva, dar nu ceva abstract. Ceva ce e în mine. Prefer să scriu. Acum câțva timp mi-am dat seama că, dacă n-o fac, îi voi spune totul mamei. Și asta n-ar fi bine, mai întâi pentru că simt că m-aș compromite (cel puțin asta e impresia mea) și al doilea pentru că mama, neînțelegând nimic, s-ar alarma peste măsură.

Am spus „îi voi spune totul mamei“... Da, da, eu am scris „tot“, în definitiv ce fac eu aici decât că vreau să scot ceva din mine? Și acest „ceva“ l-am înălțat la gradul de „tot“. Fapt e că în momentul în care am scris am avut impresia că am de spus un tot.

Și simt, într-adevăr, și acum ca și când aș avea un „tot“ de destăinuit. Parcă mi s-ar fi întâmplat cine știe ce întâmplare.

E ora 12 și de-abia m-am sculat. Am citit până târziu noaptea. Mi-i sufletul puțin pe dos și mintea tare încâlcită. Mă doare și puțin capul. Ce-o fi și asta?

Să-ncerc să spun. E greu, pentru că nu știu ce să spun. Ceea ce s-a întâmplat e nimic. Și totuși, din acest nimic a ieșit „totul“, tot vârtejul din suflet. Trebuie să spun. Dacă nu spun, asta o să mă preocupe mereu. Și o să mă doară capul din ce în ce mai rău.

30 noiembrie 1935

Am de pregătit o lucrare despre *Esquisse* a lui Condorcet.

Mă-ntreb ce mi-a venit. Puteam să aleg o altă lucrare mai interesantă sau nici una. Astăzi am avut un curs de Filozofie a culturii. După seminar. A fost de un comic irezistibil. Studenții din anul meu sunt penibil de idioți. Să sperăm că la anul vor rămâne mai puțini idioți. Prin epurare. Nici un cap interesant.

Sunt toată, aproape toată ziua la Universitate. Sunt profesori de reală valoare. Nu mulți, dar există.

*

Există în această întreagă lume doi ochi negri, profunzi și oblici. Nu sunt decât doi. Ce ciudat! Sunt alți ochi mai frumoși, mai negri, mai profunzi. Dar toți aceștia nu mă privesc. Eu vreau să-mi scufund ochii în singurii ochi negri pe care-i iubesc. Și ochii aceștia nu sunt la

capătul lumii. Ei sunt în același oraș în care mă aflu și eu. Nimic nu ne separă. Nimic și totul.

*

Mărți am fost pentru prima oară la Bibliotecă să citesc Condorcet. Era și Eugen [Ionescu], care lucrează la o carte senzațională despre Hugo. Am plecat împreună. Ploua în torente. E. m-a determinat totuși să-l căutăm pe A[rșavir]. Sincer, amuzant Eugen.

21 decembrie 1935

Cred că o să trebuiască să reîncep să scriu. N-am mai făcut-o demult. Nu mă simt bine când nu măzgălesc câteva rânduri la câteva zile odată. E o obișnuință ca oricare alta.

Ieri s-au închis Fundația și Facultatea pentru vacanța de Crăciun. Am avut memorabila convorbire (dacă se poate numi convorbire) cu M[arieta Sadova]. Bineînțeles, nu mă voi apuca s-o povestesc. Mai întâi pentru că mi-e lene. Al doilea pentru că am impresia că n-aș reda-o bine. Și al treilea pentru că se poate întâmpla ca ochi indiscreți să citească acest caiet și nu simt nevoia să scot din mine unele lucruri. Cred că sunt lucruri care nu pot fi scrise, chiar dacă ar fi caietul mai ascuns decât este al meu. Am observat în privința asta că înșir pe hârtie lucruri profund intime și de viață interioară fără să-mi fie teamă că pot fi citite de cineva și că, pe de altă parte, îmi repugnă să relatez cel mai mic fapt la care, poate, au asistat și alții. Asta e.

Note

54. Alphonse de Lamartine, *Jocelyn*. *Episode*. *Journal trouvé chez un curé de village*, în *Œuvres complètes*. (DU)

55. Djan Gopal Mukerji: *Brahmane et paria*. *Caste et outcast*. Traduit de l'anglais par Sophie Godet. Paris, Neuchâtel, Editions Victor Attinger, 1928. Titlul citat de J.A. pare să fie de fapt *Le visage du silence* (*Vie de Rama Krishna*). Traduit de l'anglais par Gabrielle Godet. Paris, Neuchâtel, Editions Victor Attinger, 1932. În 1966, C. Țoiu și M. Carduș traduc pentru Editura Tineretului D. Mukherdjee, *În junglă*. (DU)

56. Sigrid Undset, și nu Sigried cum apărea în jurnal. *Jenny* – roman tradus din norvegiană de Gaston Bataille. Alte titluri: *Maternités* (tradus în franceză de Victor Vinde), *La bergère de porcelaine*, *Printemps* (tradus din norvegiană de Elsa Cornet) etc. (DU)

57. Vezi nota de la p. 90. (DU)

58. Expresie franceză cu sensul, în context: „de nu mai pot“.

59. Romola Nijinsky, *Nijinsky*. Traduit de l'anglais par Pierre Dutray. Avec une Préface de Paul Claudel. Paris, Denoël et Steele, 1934. (DU)

60. De fapt *Gauguin, peintre maudit*. 63 reproductions dont 8 en couleurs. Paris, Floury, 1934. (DU)

61. Somerset W. Maugham, *L'envoûte*. Roman. Texte français de M-me E.R. Blanchet. Paris, Les Editions de France, 1928. (DU)

62. Radclyffe Hall, *Le puits de solitude* (*The Well of Loneliness*). Traduction de M-lle Léo Lack revue par Radclyffe Hall et Una Troubridge. Neuvième édition. Paris, Librairie Gallimard, 1932. (DU)

63. Lucie Delarue-Mardrus, autoare prolifică: *L'acharnée*, *Comme tout le monde*, *L'ex-voto*, *La cigale*, *Marie, fille-mère*, *Le pain blanc*, *Le roman de six petites filles*, *Graine au vent*, *Sainte Thérèse de Lisieux* etc. (DU)

64. Marcelle Tinayre, *Hellé*, Paris, Calmann Lévy, 1918; autoare prolifică: *Avant l'amour*, *La rebelle*, *L'amour qui pleure*, *L'ombre de l'amour*, *La douceur de vivre*, *Madeleine au miroir* etc.

(DU)

- 65. Lucien Graux, romancier și medic.
- 66. *Numa Roumestan*, roman de Alphonse Daudet (1881). (DU)
- 67. William Somerset Maugham, *Cakes and Ale or The Skeleton in the Cupboard*. Leipzig, Bernhard Tauchnitz, 1931. (DU)
- 68. Dezgust de sine (lb. engl.).
- 69. Păianjen de dimineată – tristețe; păianjen de prânz – plictis; păianjen de seară – speranță (lb. fr.).
- 70. O vecină.
- 71. E vorba de *Ambigen*. (DU)
- 72. Lucia Demetrius, scriitoare (nuvele, romane, piese de teatru).
- 73. Ion Petrovici.
- 74. Una dintre fiicele amiralului Buholtzer; cealaltă este Teddy.
- 75. Ivan Alekseievici Bunin. J. A. scrie numele conform ortografiei din franceză. E vorba de volumul *Le calice de la vie*. Traduit du russe par Maurie, 10e édition. Paris, Gallimard, 1928. (DU)
- 76. Vezi nota de la p. 90. (DU)
- 77. Edouard Schuré, *Les grands initiés. Esquisse de l'histoire secrète des religions*. Rama. Krishna. Moïse. Orphée. Pythagora. Platon. Jésus. Paris, Perrin, 1911. J.A. a citit, poate, cea de-a o sută douăzecea ediție a cărții, tipărită în 1931. (DU)
- 78. Dacă viața e o iluzie, la fel e și moartea – cea mai mare dintre toate iluziile. Dacă viața nu trebuie luată prea în serios – atunci nici moartea (lb. engl.). (DU)
- 79. Dar viața nu e o iluzie (lb. engl.).
- 80. Viață, moarte, iluzie (lb. engl.).

8 ianuarie 1936

An nou. Ce m-așteaptă? Am întotdeauna o ciudată plăcere când încep un caiet nou.

9 ianuarie 1936

Nu știu cât e ceasul exact, dar trebuie să fie cel puțin 2. Nu pot dormi și pace. M-am zvârcolit ore întregi și acum m-am sculat să scriu puțin. Poate-mi trece. Nu pot adormi și mâine dimineață am seminar la Florian, la ora 8. Trebuie să găsesc o soluție.

Soluția am găsit-o. M-am dus în bucătărie și am mâncat o tartină cu unt și un măr, care, spre norocul meu, a avut efect strașnic. Asta la 2 noaptea, Doamne D-zeule! Și-acum: To bed⁸¹.

25 ianuarie 1936

Anul ăsta n-avem iarnă. Cel puțin până acum. 25 ianuarie e o minunată zi de primăvară. Primăvară de început de iunie, fără pic de zăpadă sau umezeală și cu un soare cald, cer albastru, limpede, presărat cu fumuri albe de nori împrăștiați. Și asta durează de mult. Mă culc în fiecare seară cu frică, gândindu-mă că voi găsi la trezire norii plumburii, vestitori de timpuri rele. De altfel, timpul ăsta prea frumos nu e decât un motiv de noi suferințe, ca tot ce e prea frumos. De la un timp încoace, orice complicație sufletească urmată de suferințe îmi amintește de fraza lui M[ircea] E[liade] spusă cu un ton puțin perplex: „Vai de mine, Jeni, dar viața nu e chiar *atât* de urâtă.“

Ton pe care nu-l pot uita, pentru că m-a uimit în gura lui mai mult decât fraza însăși. Fraza aș fi luat-o (fără acel ton de spontană sinceritate și uimire) drept o simplă și banală frază spusă pentru a spune ceva. Dar tonul mi-ar putea releva multe dac-aș sta să analizez. Însă nu mă mai interesează și nici nu vreau să mă mai intereseze.

În rest, sunt atât de ocupată de viața mea studentască încât nu-mi găsesc timp nici pentru a scrie.

6 februarie 1936

La Fundație. Citesc aici de la 3. M-am cam săturat. Am citit *Un souvenir d'enfance de Vinci* de Freud. Vastă tâmpenie. Am mai citit 40 pagini din *Ainsi parlait Zarathoustra*. Grozav.

A venit Emil C[ioran] acum vreo oră. Am pălăvrăgit puțin pe sală. Văd c-a plecat.

23 februarie 1936, duminică – ora 2 p.m.

Mi-e silă de toate gesturile, frazele, reacțiile mele. Am oroare de toată această comedie socială pe care o jucăm. Această odioasă comedie a disimulărilor. Fiecare joacă un personaj și aproape niciodată nu ești în exterior, adică în acțiuni și cuvinte, așa cum ești în realitate. Și asta pentru că în chiar natura omului e o incapacitate de a

se exterioriza. Tot ce iese din noi se falsifică ori se degradează.

Ora 9 p.m.

Simt nevoia să scriu. Nu pentru că am ceva care se cere imperios exprimat, ci dintr-o anume dispoziție spirituală. Eventual, să scriu chiar și prostii. Asta mă împiedică să sufăr. Asta transformă suferința nudă – greu de suportat – într-o suferință literară.

Asta mă forțează să fac un efort ca să exprim sentimentele și ideile, și atunci – cu timpul – starea mea sufletească se schimbă.

Ce-am făcut azi? Am fost la cinema cu Motzu. Prânz. Citit câteva pagini din *Sf. Toma de Aquino* de Chesterton, apoi la ora 5 am fost cu bătrânii mei la Me. Biata Me. mă enervează prin prostia ei.

Concluzie de tras: să nu râzi prea mult. Râsul excesiv e semnul prostiei. E adeseori impresia pe care o face spectatorilor. Întoarcerea acasă și iată-mă. În linii mari, asta pentru astăzi. Poate că ar trebui să mă întorc puținel înapoi. Să arăt ce fac toată săptămâna. Cursuri, seminarii, laborator de psihologie, bibliotecă. Cea mai mare parte din zi la bibliotecă, unde citesc literatură sau filozofie. Citesc *Ulysses* de Joyce⁸². Am citit în ultimul timp: *Golem* lui Meyrinck⁸³; *Adrienne Mesurat* de Green; *Ainsi parlait Zarathoustra* de Nietzsche și altele. Cum s-ar zice, mă cultiv. La bibliotecă vine și A[rșavir] și Viorica [Haragic] și Emil [Botta] și alții încă. Se pălăvrăgește și se fumează pe culoar. Râdem pe cât posibil. Trebuie să râdem. Nu excesiv. Și timpul trece. E adevărat că trece destul de repede. Doar în momentele de oboseală și suferință îmi dau seama că n-am decât 19 ani. Și atunci mă-ngrozesc, căci mă gândesc că am poate încă 50 ani de trăit. Poate și mai mult. Poate și mai puțin. Acest gând, în atari momente, e ceea ce e mai groaznic. Dar asta numai în anumite momente. În restul timpului sunt prinsă de viață.

25 februarie 1936

Dimineață am tot visat. După-masă am fost la bibliotecă. Am citit *Ulysses* și *Descartes* de Landormy. Am rămas acolo până la ora 7, și totuși n-am citit aproape nimic. A venit și Viorica [Haragic]. Ea e cauza pentru care n-am citit. Ea flecărește întruna. Nu-mi dă pace: trăncănește. A venit și Mircea N[icolau]. Ne-am cam bătut joc de el. S-a simțit jignit, cred. Dar cu el nu poți fi sigur de nimic. Are un fel de a fi sigur de sine și plin de el care te enervează până la urmă. Afectează dezinvoltura și indiferența. Zic „afectează” pentru că n-am impresia că e indiferent, nici dezinvolt. Felul lui de a glumi frizează uneori impertinența. Mi se pare imposibil ca felul acesta de a se manifesta să fie felul lui natural de a fi. Parc-ar vrea cu orice preț să pară antipatic.

27 februarie 1936, ora 4. p.m.

Mâine trebuie să fac la un seminar comentariul celei de-a doua părți din *Discursul* lui Descartes. Nu m-am pregătit destul. Nu e mare lucru, desigur. Voi pune toate acestea la punct diseară. Acum n-am chef. Am

și o ușoară durere de cap. De altfel, trebuie să și plec. La bibliotecă, unde voi citi reviste. Asta mă odihnește.

1 martie 1936, ora 10 p.m.

E frumos. Dureros de frumos. Stele, lună, tot tacâmul. Lipsește principalul. Cum zice tata: am o potcoavă; îmi lipsesc celelalte trei și calul.

Suficient dispreț față de mine. N-am știut să mă comport. Lipsă de experiență, ce vrei. Am avut în acest caz, cum spune francezul „l'esprit de l'escalier”⁸⁴. Idiot. Până la urmă însă mi-am dat seama perfect de situație. Mi-a trebuit timp. Mai bine mai târziu decât niciodată.

Trebuie să încerc să mă bag complet între cărți. Am mare nevoie. Ca să citesc, trebuie să merg la bibliotecă. Și acolo o droaie de cunoștințe. Dar mai ales nu trebuie să mai citesc literatură.

Trebuie! Trebuie! Trebuie! Toate aceste „trebuie” mă obosesc. De altfel, probabil că nu voi ține seama de ele.

Vreau să sting lumina (închizând acest caiet), să mă întind pe divan în fața ferestrei deschise și să caut să nu mă gândesc la nimic. E – la ora actuală – lucrul cel mai important.

8 martie 1936, ora 11 p.m.

O săptămână. Ce-am făcut? Aproape că n-am citit nimic serios. În schimb, o mulțime de piese de teatru. Ca spectacol, am văzut-o pe Ventura în piesa lui Pirandello „Ca înainte, mai bine etc...”. Mi-a plăcut. Joc sobru, tonul just, tehnica minunată a unei mari artiste. Și, în plus, niște ochi splendizi și eleganță în siluetă. Am vrut să văd ieri filmul lui Chaplin. Se zice că e cel mai slab film al lui.

Cu cât sunt mai mult în contact cu lumea, cu atât mai mult îmi dau seama de scârboasa ei murdărie. Nu e nimic de făcut. Am încercat degeaba să fiu optimistă. E ceva bătător la ochi. Oribil.

11 martie 1936, ora 1 ½

Toată dimineața la bibliotecă. Apoi la curs. Afară e nespus de frumos. Soare, cer albastru. M-am întors acasă încetinel, moleșită de dulcea căldură a primăverii. Strada aproape pustie. E ora mesei. Trecând pe lângă o ușă, am auzit un jazz care răsună vesel asurzitor și râsete. Puțin mai încolo, doliu în poartă și pregătiri de înmormântare. Se introducea tocmai sicriul în casă. Sicriul era complet negru și, fiind încă gol, ușor purtat de dricari. Atunci mi-am spus: „Firește, a murit cineva, judecând după pregătiri.” Precizez că veneam de la un curs de logică. Așa-mi explic că am dedus logic din tot ce vedeam că cineva murise. Numai că, spunându-mi asta, faptul în sine n-avea nici o rezonanță interioară. Nici una. Și mi-am spus că într-o zi și eu voi fi moartă și, foarte probabil, se va aduce astfel un sicriu⁸⁵ care, fără doar și poate, va fi mai întâi vid și poate va fi negru. (N-am preferințe.) Și tot atât de posibil, la câteva case mai departe de casa în care o să zac moartă, va fi o altă casă unde se va cânta, se va auzi muzică, e foarte

probabil, și asta n-are în sine nimic tragic. Numai că de asemeni foarte posibil e ca această întâmplare să nu se petreacă astfel. De exemplu, s-ar putea să fiu îngropată într-un sicriu maron sau alb sau tricolor dacă voi muri eroină (orice e posibil pe pământ). E chiar posibil să nu existe sicriu în acest caz. Un război, de pildă (asta nu e atât de rar cum crezi – am făcut o statistică în această privință), sau poate amantul mă va asasina și, ca să se descotorosească de hoitul meu, mă va arde cu acid sulfuric. S-a mai văzut așa ceva și, odată cu triumful științei, lucrul acesta a început să nu mai fie atât de rar.

Deci în toate astea există posibilități egale ca lucrurile să se petreacă astfel ori altfel. Am vrut să ajung aici. Și anume, la aceea că în toată această poveste cu morți nu există decât un lucru sigur, unul singur. Că într-o bună zi (bună e un fel de a vorbi, căci s-ar putea prea bine să nu fie bună), deci într-o bună zi voi muri. *Eu* voi muri. Nu e vorba de careva altul. Vă rog să remarcați că nu găsesc nimic extraordinar în faptul că toată lumea e supusă morții. Toată lumea *va* muri și toată lumea *poate* muri. Asta e foarte aproape de înțelegerea mea. Dar *eu* voi muri – *eu* – *eu*. Mi-e absolut imposibil să-mi închipui asta în chip absolut. Și totuși este singurul lucru sigur pe care-l știm. Și asta e valabil nu numai pentru mine. Nu e nevoie să caut prea departe. Eugen [Ionescu] zice: „Mor. Moor. Mooor. Emposibel.“ Și el zice același lucru, și nu numai el. Mulți alții.

12 martie 1936, ora 10 p.m.

Sunt în pat. M-am băgat în pat negăsind altceva mai bun de făcut. E însă o muscă idioată care bâzâie îngrozitor și mă enervează teribil.

22 martie 1936

Să spun cuiva: „Aș vrea să mor înaintea ta.“ Și mai ales să gândești, să simți asta. E ceva. Eu n-aș putea spune nimănui așa ceva. Asta e altceva și ceva oribil. Ei și! Nimic de făcut: asta e. Prefer să dejunez.

24 martie 1936

N-am ieșit astăzi. Era prea frumos pentru mantoul meu. Am citit *Misunderstood*. Sunt foarte mulțumită că am reușit până la urmă să învăț engleza. E o mulțumire excesiv de terestră. Dar asta e. Sunt o mulțime de lucruri terestre. E ceva înspăimântător, dar nu e nimic de făcut.

„Estetică interioară“, mi-a spus A[rșavir]. Mi-a spus să realizez o estetică interioară, deoarece pe cealaltă n-o putem realiza din lipsă de posibilități materiale. Cred că e singura ființă pe care am cunoscut-o cu o astfel de delicatețe sufletească. (Asta sună rococo, dar nu găsesc acum alt fel de a defini.) Trebuie să sufere îngrozitor în viață de toate. De meschinăria oamenilor, de singurătatea sa, de suferința rarelor ființe pe care le iubește. Cred că suferim cam de aceleași lucruri. Numai că eu sunt o făptură oribilă pe lângă el. Sunt atât de rea uneori, nervoasă, impulsivă... Nu știu să sufăr frumos.

Îl iubesc tare, foarte tare și sufăr uneori din cauza asta. Sunt nemaipomenit de furioasă că nu pot face nimic ca să-l ajut. Văzându-l, nu pot face nimic ca să-l ajut. Văzându-l cum suferă și neputând să-i vin în ajutor într-un fel, nu-mi rămâne decât să scrâșnesc din dinți.

Luni, 30 martie 1936

Am văzut „Timpuri noi” cu Chaplin. Nu e grozav. Și iată... e tot ce am de zis. De 6 zile n-am scris nimic, și totuși e tot ce găsesc să spun: că am văzut un film. N-am nimic de spus și desigur ar fi fost mai bine dacă n-aș fi scris aceste sărace rânduri.

12 aprilie 1936

Prima zi de Paști. Mă simt foarte leneșă. Incapabilă de a face ceva. Asta, poate, obiectiv n-are nici o importanță. Subiectiv însă mă deranjează. Orgoliul, probabil. Sunt cam stupidă în viață.

Am fost ieri cu Emil C[ioran] și A[rșavir] să vizităm pe nebuni. Aceștia n-au reușit să mă impresioneze în chip deosebit. Aș putea chiar spune că nu m-au impresionat deloc. Desigur, în prim rând m-au interesat și în rândul doi m-au amuzat. Asta-i tot. Aș vrea să fiu psihiatră, dar pentru asta, din nenorocire, trebuie să faci medicina. Sunt tot felul de mirosuri pe care nu le pot suporta. Altfel, nebunia ca atare mă interesează în chip deosebit.

Ca să fiu sinceră, simt că nu e nimic *de făcut* cu filozofia.

Aș vrea să fac și altceva. Trebuie să mă gândesc la asta în vara ce vine.

În fond, știu bine că nu voi duce nimic la capăt niciodată. Câteodată mă cuprinde entuziasmul. Sunt lucruri care mă pasionează. Încep cu plăcere câte ceva și după un timp îmi dau seama că nu e nimic grozav, că tot ce mă exaltase e o vastă inutilitate și că deci nu merită să te ocupi deloc. Caut întruna altceva. Nu mi-am găsit încă drumul.

În orice caz, n-am impresia că filozofia e calea mea. Îmi vine să cred că sunt cam superficială. Nu-mi place decât să ating în treacăt lucrurile. Când le aprofundez, mă deziluzionez. Eram făcută să fiu vlăstar de bani gata. Aș fi fost un perfect diletant.

23 aprilie 1936

E sigur mai mult de miezul nopții. Scriu în pat, că n-am poftă să dorm. Am fost azi-dimineață la M[arieta Sadova] de i-am dus versurile lui Pillat pentru recitalul de sâmbătă seara. Am mâncat la ei și pe urmă am fost la teatru să văd o piesă idioată, extrem de lungă și care a avut un succes colosal. Face săli pline și asta mi-a dat, de atâta plictis, o durere de cap de care am scăpat cu greu. Asta e. Apoi am fost la vecinii din față. Ne-am jucat, am băut, am mâncat. Și iată-mă în pat. O noapte frumoasă, tare frumoasă. A plouat mult în ultimele zile și acum e un aer sănătos, curat. N-am mai pus piciorul la Universitate de la sfârșitul vacanței de Paști.

Sunt un om, ceva foarte ciudat. Viața e și ea ceva foarte curios. Am

senzația ascuțită că-mi pierd viața în mod inutil. Ca și cum ai putea s-o petreci în chip util. Numai că eu simt asta, asta-i sigur. Mi-e teamă că pierd astfel cei mai buni ani ai vieții mele. Mi-e teamă că nu-i pun suficient în valoare. Mi-e teamă că va veni o zi când voi regreta cei 19 ani ai mei și că va veni o zi când voi privi cu nostalgie la vârsta pe care o am astăzi, în timp ce acum îmi iroiesc timpul degeaba. Îmi petrec zilele între cărți și alte lucruri încă și mai inutile.

În fond, nu știu cu claritate ce înțeleg când spun că aș vrea să-mi valorific anii aceștia de junețe. Nu știu clar ce m-ar putea satisface. Nu știu precis ce vreau, dar știu că nu voi [mai] avea curând vârsta pe care o am și constat că cei 19 ani ai mei sunt o vastă plictiseală. În fond, cred că toate astea derivă dintr-o prejudecată. E ceea ce ni se spune din toate părțile, și anume că tinerețea între 18 și 25 are ceva feeric și frumos, de bucurie și fericire. Mai toți acești bătrâni și bătrâne privesc tinerețea noastră cu invidie și regret. De aceea e cazul să vezi de ce această tinerețe e atât de mult râvnită. Te-aștepți ca ea să fie Dumnezeu știe ce... Și... iată că eu una constat că nu e chiar cine știe ce. Sunt singură, singură. E îngrozitor să fii singură. Dar nu e nimic de făcut. Nu poți să ieși din cleștele singurătății și să vezi de ce. Toată ziua vezi o mulțime de oameni. Vorbești cu ei, râzi cu ei, ai chiar prieteni, iubești câteodată, crezi că te înțelegi, ba și comuniezi și nu pot zice că uneori nu reușești s-o faci. Dar toate astea nu te împiedică să fii singură, îngrozitor de singură. Ești tu și nimic nu te poate face să nu fii singură. Ești legată de solitudinea ta pentru totdeauna, de totdeauna. Sunt eu și numai eu și tot timpul gândesc, deci mă schimb tot timpul și nimeni altul nu mă vede tot timpul, deci nimeni nu mă poate cunoaște cu adevărat. Eu mă știu, mă înțeleg și nu mă știu și nu mă înțeleg decât pe mine, pe nimeni altul decât pe mine. Sunt colea izolată, singură. Tot restul e o altă categorie de lucruri. Lucruri străine, pentru că sunt exterioare și pentru că nu poți fi niciodată absolut sigură de ceva din afară. Eu mă iubesc și mă disprețuiesc, și uneori aș vrea să mă bat – atât de dezgustător de imperfectă mă simt. Și totuși am o mare tandrețe pentru mine și o nemaipomenită milă. Sunt un biet lucru, atât de singuratic, dintotdeauna și pentru totdeauna singuratic.

Duminică, 26 aprilie 1936

Aseară recitalul de poezie al lui M[arietta Sadova]. Colosal succes. Era divină. Sala în obscuritate; pe masă două mici lămpi răspândeau o lumină roșiatică și luminau fețele. M. era frumoasă și simpatică, tristă, veselă, palpitantă și primăvăritică rând pe rând. Sala delira. Trebuie să fie lucru extraordinar să poți subjugă astfel publicul.

3 mai 1936, duminică

Am un guturai oribil pe care nu l-am putut vindeca de aproape 6 zile. Și asta pentru că n-am fost în stare să rămân 24 ore cuminte

acasă. Am luat aspirine și am băut cești de ceai și pe urmă am circulat tot timpul. Mă mir că starea mea nu s-a înrăutățit. Ar fi fost normal. Sunt ca izolată de lumea exterioară deoarece nu simt nici miros, nici gust. Nu-ți poți da seama ce enervant e asta. Încă o săptămână. Nimic nou. Ce am făcut?

Luni seara a fost premiera piesei în care rolul principal e deținut de M[arietta Sadova]. Piesă slabă, jenant de slabă. Tristă premieră.

Marti nu știu ce am făcut. Ba da, am fost la cinema și pe seară de-alde Melid⁸⁶ au fost la noi.

Miercuri, cursul de logică, după-amiază, etica; bibliotecă etc.

Joi, cursul de logică; după-amiază la bibliotecă am citit puțin din *Bancherul* lui Søren Kierkegaard⁸⁷; discuție cu M. Berindei, surprinzător de optimist. Fericit că trăiește, mulțumit de orice mărunț minut de bucurie care-i e dată. De o zi frumoasă și strălucitoare, de o carte bună pe care o citește, de o comuniune cu vreun coleg. El se bucură de viață. Pe mine asemenea temperament mă uluiesc. Măntreb din ce lut sunt plămădită ca să fiu atât de incapabilă de bucurie. Vorbeam de mirarea pe care ne-o suscită viața și el îmi spunea că trebuie să fim fericiți de fiecare minut care ne e dat, că acest lucru – viața – e ceva atât de extraordinar și că trebuie să ne bucurăm de toate acestea. Că el încearcă să se simtă fericit de fiecare lucru. De pildă, de faptul că se poate plimba într-o zi strălucitoare ca asta, să respire aerul parfumat al primăverii, să se încălzească în pace și beatitudine la soare. Cum se face că aceeași zi, aceleași frumuseți provoacă îndeobște în mine cu totul altceva decât fericire[?]

Când o zi e prea frumoasă și scânteietoare, când soarele mă pătrunde și mă încălzește, când simt suflul dulce răcoritor al primăverii în nările mele, un groaznic sentiment de tristețe mă cotopește, o tristețe dureroasă și ne bună îmi strânge sfâșietor inima și-mi face atât de rău încât îmi taie respirația. Și e cu atât mai sfâșietor cu cât e inexplicabil. Și deoarece cele mai mari frumuseți nu-mi provoacă decât tristeți dureroase, nu văd ce aș putea nădăjdui. De altfel, n-am sperat niciodată nimic. Trăiesc viața în viață, îmi trăiesc viața. Nimic nu mi s-ar putea întâmpla care să mă mire, pentru că totul mă miră. Totul și totuși nimic. Nimic și totuși tot. Nu doresc nimic, nici măcar fericirea, deoarece știu că ceea ce e fericire pentru alții pentru mine e o suferință. Eu nu sunt, desigur, singura astfel.

4 mai 1936, ora 7 p.m.

Nu m-am dus la bibliotecă. Lene? Guturaiul e pe sfârșite. De ce să merg la bibliotecă? N-am chef să citesc filozofi. Asta nu servește la nimic. Și Mi. e de câțva timp într-o dispoziție ucigătoare. Mă plictisește; și ceilalți la fel. N-am poftă de discuții filozofice, nici de oameni prea interesați. Mi-e greață de oamenii ce se cred interesați. E o boală. Încerc narcoticul cinema. De astă dată, fără efect. Am ieșit

cum am intrat, adică tristă.

Poate că ar trebui să iubesc. Știu că dacă voi iubi voi suferi nebunește, dar cel puțin voi suferi pentru ceva. Da, poate că e ce mi-ar trebui. Asta mi-ar confisca gândirea și n-aș mai avea timp să reflectez asupra inutilității vieții, nici la toată această sinistră plictiseală. Nu mă voi mai învârti în acest cerc vicios.

Voi fi zguduit⁸⁸ de pasiuni ca toată lumea, voi trăi ca toată lumea. Dacă voi suferi, voi suferi de suferințele celor mai mulți dintre oameni. Pe când astfel cum sunt, mă intoxicoz cu luciditate. Urăsc luciditatea mea. M-am sâstisit de ea. Există o limită dincolo de care nu mai poți ști nimic. Capul ți se lovește de obscuritate. Și izbîndu-se astfel, simți durere și sfîșiere. Capul totuși nu ți se sparge: e tare, parcă e de piatră.

15 mai 1936

Seminar la Florian. Un băiat bun a citit o lucrare despre Kant. Lamentabil. Ceea ce e mai jalnic e că Florian a spus că lucrarea e foarte bună.

Pe urmă la bibliotecă, unde am citit vreo trei ore.

Apoi am citit și acasă dintr-un curs de logică.

După-amiază iar la bibliotecă, citesc puțin din *Kant* de Ruysen⁸⁹. Am sporovăit cu Ruxandra U[reche] și M[ircea] B[erindei], am citit o piesă de teatru.

21 mai 1936

Am cunoscut o tânără fată extraordinară: Alice [Botez], studentă la filozofie, anul trei. Un spirit foarte ciudat. Puțin fantastic. Aș vrea să mi-o fac prietenă apropiată. Mi-a spus lucruri nespuse de ciudate. N-am înțeles prea bine. Visează la jocul umbrelor. Umbra care se întinde seara în cameră. Jocuri de lumini. Ea face din toate acestea o proză ritmică. Mi-a promis, de altfel, că-mi va citi câteva pagini. Să văd totuși dacă se va ține de cuvânt. Am vorbit mult ieri. Tot felul de lucruri. Mă-ntreb dacă va putea deveni *Prietenă*. Va trebui s-o cunosc mai bine. N-am încetat de a fi copilăroasă nădăjduind într-o *Prietenă*.

Marti, 26 mai 1936

Am lăsat examenele pentru la toamnă. E mai simplu. Voiam să dau numai două. Or, mi s-a spus că sau le dau pe toate, sau nici unul. Am ales nici unul. Sincer, n-aveam nici un imbold să trec examenele acum.

Plimbare în Cișmigiu cu Viorica [Haragic] și Rod[ica Burileanu], discuție fără șir etc.

După cursul lui Mircea Eliade, din nou cu Viorica și cu M. B[erindei] în locul lui Rod, prin Cișmigiu.

Viorica, incitată probabil de decorul poetic (lac, seară plăcută...), de muzica idioată, dar muzică totuși, a început să-mi facă tot felul de confidențe amoroase cu privire la un englez cu care bea de obicei

whisky. Povestea o cunoșteam deja. Mi-o mai povestise tot ea. O cunoșteam și din ironiile lui Emil B[otta] și Mircea [Nicolau] privind această aventură.

Ce înseamnă să nu poți ascunde nimic în tine! Am discutat despre dragoste, sentimentalitate și altele. Era de-a dreptul penibil și-mi venea să mă strâmb de râs. Cu greu mă abțineam.

Ce e trist în toată această poveste e că sunt convinsă că Viorica e mai inteligentă decât multe cunoștințe de-ale mele, că lucrurile despre care vorbeam erau teribil de adevărate și dureroase, lucruri de care uneori sufăr eu însămi când sunt singură și de care V. însăși nu suferă mai puțin, sunt sigură de asta. Toate aceste lucruri, în fond, n-au nimic ridicol. Atunci de unde ridicolul pe care-l simțeam și care-mi suscita râsul meu lăuntric? Sunt lucruri despre care nu trebuie să vorbești niciodată, pentru că riști să le schimonosești și să le faci, din serioase, caraghioase. Iată ce ar trebui să fie o lege.

Duminică dimineața am fost la Grădina Botanică. Cu Nana și vărul ei. Cu adevărat mai bine e de discutat cu Viorica, simțindu-i ridicolul, decât să te plimbi cu asemenea oameni. Am impresia că am picat dintr-o altă planetă când mă aflu între ei. Ar trebui să fie pentru ultima oară. Nu e nevoie să-mi complic inutil existența care și așa e suficient de complicată.

După-amiază abia adormisem când au sosit Emil B[otta] și Mircea. Am stat în minuscula mea cameră până seara. S-a râs. E. își bătea joc de Bianca, pe care voia s-o cucerească de la fereastră, și tot felul de alte asemenea glume sărate sau nesărate. După aceea ne-am dus cu toții la Rod. Erau acolo Yvonne, Eugen [Ionesco] și alții. Emil ne-a citit poeme de Supervielle. Eugen făcea tot soiul de năzbâtii și comicării. Am pornit pe ploaie în Cișmigiul pustiu și magnific, care mirosea a pământ ud și a mireasmă de arbori în floare.

Am trecut pe la Marieta [Sadova] fără s-o găsim.

Luni dimineața la Marieta, care se plânge sărmana de tot felul de lucruri. Am fost și la Facultate, unde am aranjat ceva în legătură cu cursurile ce-mi sunt necesare pentru examenele din toamnă.

După-amiază am fost să văd filmul rusesc „Gulliver“. Trecut de nu știu câte ori prin cenzură, a rămas jumătate. Astfel mutilat tot i-au mai rămas câteva scene bune.

4 iunie 1936

E pentru prima oară că sunt singură de cinci zile. Nu e rău.

Trebuie cu orice preț să termin cu mondenitățile. M-am săturat de ele. Nu sunt făcută pentru așa ceva. Fiece glumă pe care o aud mă jenează și fiecă prostie pe care o pronunț mă paralizează; fiecă efort de conversație mă seacă și fiecă râs se transformă în grimasă. Și la ce bun toate astea? Ca să mă plictisesc și să sufăr. Dacă ai în față oameni inteligenți, nu reușești, de cele mai multe ori, să lași o punte a

inteligenței spre comuniere. Dacă ai în față crețini, la ce bun să faci eforturi?

Duminică, 7 iunie 1936

Am fost la Alice [Botez]. Cred că nu mai puteam să mai port în mine atâtea lucruri care nu ieșeau din mine pentru că n-aveam cui să le spun. Am întâlnit, în sfârșit, pe cineva care-mi seamănă. Să poți comunica. Să te știi înțeleasă. Să schimbi și să clarifici idei, gânduri. Cineva preocupat de aceleași lucruri. Este ceva cu totul nou pentru mine – ce nici nu speram – și nu încetez de a mă mira de asta.

8 iunie 1936

La parada de ziua Restaurației s-a prăbușit o tribună azi-dimineață. Erau 7 000 persoane adăpostite în această tribună. Nimic de zis: au fost grozav de bine adăpostite. Nu se cunoaște încă numărul morților și răniților. Se pare că era înfiorător de văzut. Un braț ici, un picior colo, capete zdrobite cu creiere sângerânde. Tablou de coșmar. Toate spitalele sunt pline. Poliția intră prin toate localurile publice să adune medici pentru a da ajutoare.

12 iunie 1936

Accidentul de la paradă a impresionat toată lumea. Se vorbește peste tot despre el. Ziarele anunță 100 morți și câteva sute de răniți. Probabil ca să nu alarmeze populația și mai ales pentru străinătate. Ceea ce e sigur – spun unii – e că au fost 600 morți pe loc, fără a mai număra pe cei răniți mortal.

Cât privește pe răniții care au scăpat de moarte, dar Dumnezeu știe în ce stare, nimeni nu precizează nici o cifră.

Ceea ce mi se pare bizar e că toată această nenorocire înfricoșătoare ca un război n-a reușit să mă impresioneze deosebit. Întâmplare tragică, fără doar și poate, care mi-a rămas complet exterioară. Nu *sint* tragedia, o *înțeleg* numai. Tot acest timp de când s-a produs catastrofa l-am trăit ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

*

Măști am împlinit 20 de ani. A[rșavir] precizează că după noul calendar nu voi împlini 20 ani decât la 22 iunie. De fapt are dreptate, dar nu știu de ce nu-mi vine să schimb această dată de 9 iunie. Asta rămâne ziua mea de naștere. N-are, în fond, nici o importanță.

*

Am încercat să citesc la bibliotecă, dar este aproape imposibil: prea multe cunoștințe. Am fost la Rod[ica Burileanu], care s-a întors de la Belgrad. Pe urmă am întâlnit-o pe Alice [Botez] și ne-am dus până în Parc.

*

Ieri, examen de logică. Am asistat. Alice a fost extraordinară. Ne-am dat întâlnire pentru după-amiază la bibliotecă și seara am rămas din

nou la ea până după miezul nopții.

*

Zilele mele au devenit grozav de încărcate.

Mă întâlnesc cu tot felul de oameni, vorbesc, râd, discut, spun prostii. Am avut câteva ore de reală comuniune cu Alice. Am spus câteva sincerități, mi-a răspuns cu câteva sincerități, am schimbat unele fraze teribile. Ore de luciditate extraordinară, cu uimirea de a ne vedea gândurile întâlnindu-se. Eram doi oameni care ne înțelegeam. Aseară însă lucrurile au șchiopătat. E ca o tortură, când mă gândesc. Penibila senzație că am fost stupidă. Asta mă deprimă și-mi dă o nuanță pesimistă oricărui gând. De ce nu pot oamenii comunia indefinit?

Simt din ce în ce mai mult că sunt pe o cale greșită. Trebuie să mă gândesc serios la asta și să găsesc un mijloc de a mă rupe din strânsoarea stupidității care m-a încolăcit aproape total. Cât mai repede posibil.

13 iunie 1936, ora 14

M-am gândit mult în noaptea asta și m-am hotărât. Realmente așa nu mai putea merge. Simțeam că înnebunesc. Azi, ziua lichidării.

*

La bibliotecă m-am întâlnit cu Alice [Botez] pe care țineam s-o avertizez. E singurul om pe care o să-l primesc în bârlogul meu. Când i-am descoperit hotărârea mea, mi-a spus că „asta e într-adevăr ceva“. Ea nu va mai avea prilejul să se mire de numeroasele mele relații, de râsul meu, de naturalețea cu care port convorbiri insipide și, mai mult sau mai puțin, convenționale. Am terminat cu toate astea.

Trebuie numai luni dimineața să mă duc la bibliotecă să iau *Etica* lui Spinoza, pe care o împrumutasem unui coleg. Trebuie de asemeni să mă duc în zilele de examen la facultate spre a lua cursurile. Îmi mai rămâne încă pentru astăzi corvoada de a primi pe Muțica [Buholtzer] și pe fratele ei. Astăzi trebuie să sfârșesc și cu asta. Trebuie să găsesc o scuză ca să încetez cu vizitele de acest fel. Va fi greu. Ea, sărmana, își închipuie că în prezent – după închiderea Universității – mă va putea vedea mai des.

Ora 19

Uf! În sfârșit, au plecat. Îmi simt toți nervii. Numai că ar fi trebuit să am mai multă răbdare și să nu scot din mine tot ce am scos. A fost inutil, dar nu m-am putut abține. Eram într-o stare de suprasaturație în care nu mai puteam înghiți nimic. Am explodat, în ciuda fermei mele hotărâri de a mă purta cu gentilețe. Mă consolez la gândul că ar fi putut fi mai rău.

I-am spus că trei săptămâni nu voi ieși din casă pentru că trebuie să citesc pentru examene (sic!). Nu puteam spune mai mult de trei

săptămâni, dar n-am decât să prelungesc pe urmă. Ca să îndulcesc brutala luare de poziție, bineînțeles, i-am spus că ea poate veni când vrea. Din fericire, ea nu poate ieși des din casă. Dacă mă gândesc că poate să-mi cadă pe cap când mă voi aștepta mai puțin, îmi vine să urlu. E inevitabil.

16 iunie 1936

Astăzi e prima zi. Ideea mi se pare idioată. Ca și cum poți să te izolezi în acest mod. Se întâmplă totdeauna câte ceva. N-am citit un rând. Nici un cuvânt măcar. Voi mai încerca totuși, dar mi-e teamă că e imposibil. Viața e plină de obligații, de oameni amabili care se plictisesc și care vin la tine să-și uite plictisul. Apoi diverse zgomote: o pisică ce miaună, radioul care urlă, vecini care se ceartă, câini în călduri etc. etc. În aceste condiții, e greu să te convingi că ești singură și că poți citi filozofie în liniște. Oricâtă bunăvoință ai avea.

Ora 21

Am citit numai 50 pagini din Aurora filozofiei grecești de Burnet⁹⁰. O zi întreagă ca să citesc numai 50 pagini. Faliment curat. M-am târât de colo-colo. Alice [Botez] n-a venit. A fost larmă toată ziua. Strada asta a devenit imposibilă. Nu știu ce voi face mâine, dar nu trebuie să continui tot așa. Mai întâi, simt că mă anchilozez stând toată ziua în cameră și, în cea mai mare parte a timpului, întinsă pe divan. Am să ajung de o sută de kile. Mai ales că mănânc cât patru pentru că mă plictisesc și, când gândești, mâncarea devine un amuzament.

Ora 22

Jazz, noapte, mai multă tăcere. Cel puțin nu se mai aud voci. E oricum ceva. În acest moment simt că aș putea face orice; chiar lucruri pe care lumea le numește ireparabile. Lucruri definitive. Dacă aș muri în acest moment, cred că asta nu m-ar mira. (Ciudată frază.) Aș vrea să pot pleca în lume. Să traversez țările, mările, să nu mă opresc. Să văd întruna alte lucruri, întruna alte lucruri. Să nu aprofundezi, să nu cunoști nimic prea bine. Să atingi doar și să treci mai departe. Să mă uit. Să mă preocup de fleacuri, să mă prind în joc. Fără luciditate. M-am saturat să tot fiu propriul meu spectator.

Miezul nopții

Îmi simt capul înțesat și greu și gândesc înfricoșător de iute. Și nimic nu iese, nimic nu iese. Deci asta e viața. Asta se numește a trăi. Să mori? Nu, nu vreau să mor. Eu nu pot să vreau să mor. Cum poți să vrei ceva care nu știi ce este! Mi-e totuși frică de moarte.

*

Mă simțeam într-un mare pericol. Și îmi spuneam că, dacă scap de acest pericol, nu voi mai suferi stupid de toate lucrurile inexplicabile. Mi se părea imposibil să trec peste această primejdie. Sufletul mi l-am simțit copleșit de panică și de o frică nebună.

M-am îmbrăcat repede și m-am dus să-l văd pe H[aig].

30 iunie 1936, ora 23

Murdară e natura umană. Până și la cei mai buni, mai inteligenți și mai subtili, surprinzi meschinării care te dezgustă și te fac să te îndoiești de bunul-simț universal.

5 iulie 1936

Recitesc pe Proust. Citind această carte, îmi dau seama că m-am schimbat totuși de trei ani. Poate de fapt nu de trei ani. În chiar anul acesta m-am schimbat. M-am obișnuit cu stilul sobru al filozofilor. M-am obișnuit să citesc de preferință cărți științifice. Stilul poetic nu-mi place decât în poezie. Chiar și atunci... Stilul lui Proust e prea căutat, prea lucrat. Fraza e prea armonioasă, muzicală. Într-un cuvânt, aduce puțin prea evident cu literatura. Prefer ca lucrurile pe care le spune să fie spuse într-o manieră mai viguroasă, poate mai seacă și chiar mai brutală. Ca fraza să fie mai scurtă, mai spontană. Ca totul să aibă aerul de a tâșni din el. Are prea mult aerul unei cărți scrise și refăcute, răsfăcute, îngrijite, până la a deveni artificială – ca o floare de seră.

16 iulie 1936

N-am făcut încă nimic. N-am citit nimic important. Poate pentru că e cald, prea cald. Am fost după niște cumpărături.

A trebuit să mă duc la căsătoria lui Rod[ica] [Burileanu] cu Eugen [Ionescu], duminică.

Întâlnesc aproape la două zile o dată pe Alice [Botez]. Mergem să ne plimbăm seara, până târziu în noapte, prin parcuri sau pe străzi. Mergem fără țintă ore întregi, discutând uneori, tăcând alteori. Nopti pline de luminoasă suferință. Nu mi-aș fi închipuit niciodată că e posibil să trăiesc aceste lucruri – suferința, în special – altfel decât singură. Suferința – trăită de una singură – are poate mai multă intensitate. În schimb, în doi ea capătă o expresie indicibilă.

23 iulie 1936, joi, miezul nopții

Cred că sâmbătă seara părăsesc Bucureștii. Nu-mi trecea prin gând că voi pleca undeva în vara asta. De aceea nu-mi vine să cred că voi fi în tren sâmbătă. Totuși lucrul e hotărât. În fond, ar trebui să fiu mulțumită că plec, cu toate că nu realizez deloc asta. În scumpa mea Capitală e o căldură cum n-a fost de ani. 40° la umbră în fiecare zi. Sufocant. Din cauza căldurii simți că-ți stă mintea în loc. Nu mai poți gândi. Imposibilitate de a face cel mai mic efort de reflecție. Și eu care contam așa de mult pe această vară ca să mă pun la curent cu filozofia, sunt obligată să constat că nu pot citi nimic, nu Kant cum plănuiam, nici măcar Proust sau orice altă carte literară.

Marieta [Sadova] mă asigură că acolo se poate citi, că e o atmosferă magnifică etc. Vom vedea. Am să iau cu mine câteva cărți. Dacă voi putea citi, așa cum mi se spune, cu atât mai bine. Dacă nu, nu pierd în orice caz nimic schimbând un pic atmosfera și decorul.

28 iulie 1936, marți

Am plecat din București cu M[arieta Sadova] sâmbătă seara. Adică nu seara, ci noaptea. Conduse la gară de o mulțime de prieteni. Ai fi putut zice că plecăm cel puțin pentru America. Am călătorit în tren cu o tânără plină de farmec și un june tare ghiduș care a făcut să treacă ușor timpul.

Sunt aici de două zile. Am impresia că Bucureștiul, cu toată agitația și frământările, e în altă lume. Mi se pare c-am plecat de un an, și totuși timpul trece repede. E, dacă vreți, o contradicție care ar trebui explicată, dar n-am energia s-o fac. N-am timp pentru așa ceva.

Am văzut-o pe Alice [Botez] sâmbătă înainte de a pleca. Și ea trebuie să plece luni dimineața. Cred că e mai puțin norocoasă decât mine. Acolo unde se duce ea mișună mondenii și în plus e împreună cu maică-sa, pe care trebuie s-o distreze, și cu mătușa care adoră restaurantele. În asemenea condiții, aș fi preferat în locul ei să rămân în București. Numai că ea speră să rămână singură câteva zile. Singură e un fel de a vorbi, deoarece în prezent eu știu bine ce înseamnă a fi singură. Și singurătatea care e în pădurile de aici ea nu o va putea găsi nicăieri acolo. Sâmbătă Alice era exaltată toată deoarece reușise să scrie aproape 100 de pagini din poemul despre ale cărui elemente vorbisem împreună. Mă întreb ce-o fi ieșit. Mi-a promis că va pune totul în plic și-mi va trimite. Sunt aproape sigură că n-o va face. Ba chiar că nu-mi va scrie nimic. Dacă n-aș fi aproape sigură că în fond toate astea le face din cauza oroarei pe care o are de orice sentimentalitate și din teama de a cădea în ridicol, aș putea spune că e de o răceală, chiar o destul de urâtă indiferență.

*

Proust, vol. 3 – *À l'ombre des j[eunes] f[illes] en fleur*, p. 77: „...il insinuait (son père) en moi deux terribles soupçons. Le premier c'était que (alors que chaque jour je me considérais comme sur le seuil de ma vie encore intacte et qui ne débiterait que le lendemain matin) mon existence était déjà commencée, bien plus, que ce qui allait en suivre ne serait pas très différent de ce qui avait précédé.”⁹¹

29 iulie 1936

Dimineața mergem în pădure. Îmbrăcate cu câte un capot subțire, de care ne dezbrăcăm când intrăm în pădure – adică la vreo 20 de metri în spatele casei. Mergem astfel goale amândouă, întovărășite de câinele care zburdă în jurul nostru. Mai sus e un luminiș și o poiană unde facem gimnastică la soare. E o plăcere deosebită să te simți goală sub soare, în aer liber, făcând mișcări libere. Și apoi, la întoarcere, un duș improvizat: o stropitoare plină cu apă rece pe care M[arieta Sadova] mi-o toarnă pe cap.

O baie de soare pe o plajă la mare e plăcută, nimic de zis, dar altceva, cu totul altceva e o baie de soare pe iarba răcoroasă de

munte, înconjurată de brazi frumoși care parfumează aerul într-o măreață, impresionantă tăcere, o teribilă tăcere accentuată parcă de ciripitul unei păsări și de fremătarea frunzelor. E altă atmosferă decât într-o plajă înțesată de oameni și fatal murdară.

30 iulie 1936

Astăzi am luat cu noi o cuvertură pe care am întins-o la umbra unor brazi înalți. Am luat de asemeni cu mine Proust, caietul și stiloul. M[arieta Sadova] citește *Le lys dans la vallée*. Am muncit o bună bucată de timp. Am terminat vol. 3 din Proust, după care am făcut gimnastică la soare. Acum mă repauzez scriind. E atât de frumos aici, încât nu mă pot gândi la nimic altceva decât la plăcerea de a mă simți goală sub adierea călduț-răcoroasă. Nimeni pe aici. Țăranii sunt la câmp, iar femeile lucrează în case.

31 iulie 1936

Am rămas singură pe munte. M[arieta Sadova] a plecat, simțindu-se obosită.

E atât de frumos și răcoros aici, încât îmi vine să cred că probabil așa ceva se numește fericire. De fapt, dacă vrei să fii fericit nu trebuie să gândești, trebuie doar să trăiești. Asta e poate simplu și deloc superior, dar asta împiedică suferința.

1 august 1936

Astăzi am venit singură în „cartierul general“, cum denumim locul pe care întindem cuvertura. E și câinele cu mine, precum și un caiet, plus *Critica rațiunii pure*. M[arieta Sadova] s-a dus la Brașov să consulte un medic. Aerul de aici nu-i priește. Nu știu de ce, dar toată noaptea are sufocări care o împiedică să doarmă. Mă simt atât de bine aici, încât sunt aproape sigură că voi putea citi Kant. Sunt liniștită. Dacă s-ar apropia cineva, câinele m-ar vesti imediat. Citesc.

5 august 1936

Am trecut aseară prin momente îngrozitoare de frică. M-am văzut înaintea morții, cu un sentiment al morții inevitabile și o înăbușitoare neputință în fața morții mele. O panică atroce că voi muri în panică. Și eu nu puteam face nimic ca să mă calmez. Atâta a fost, și pe urmă am adormit foarte bine.

6 august 1936

Jurnalul lui Jules Renard – 7 noiembrie – „Vizită la Barrès“: „În fața marilor dureri, mă apucă totdeauna un râs nebun.“

Sincer mă întreb: cum a putut autorul lui *Poil de carotte* să spună o astfel de stupiditate[?] A spus, de altfel, și multe altele. Exemplu: „La ce bun atâta știință pentru un creier de femeie! Poți să zvârli oceanul sau un pahar cu apă pe gaura unui ac, nu poate să treacă nicicând mai mult de un strop de apă.“

Sper să fi spus asta că i-a sunat bine. Asta însă nu e o scuză.

7 august 1936

După furtunoasele scrisori primite de la Alice [Botez] acum câteva zile, nimic nou. I-am răspuns totuși.

H[aig] îmi scrie să-l citesc pe Kant în cer, nu în carte. Ca și cum m-am gândit serios să-l citesc. Pentru asta e destul timp la București.

8 august 1936

Mă aflu din nou în luminișul meu. E mai frumos ca oricând. Ploaia a spălat tot și a răcorit, și roua strălucește cristalină sub soare.

Ora 12 ½

Va trebui să plec în câteva minute. Soarele a invadat locul meu de sub brazi. Semn că trebuie să cobor. Am avut vreo trei ore de singurătate. Pădurea m-a închis în tăcerea ei. N-am citit nimic. Nici măcar o pagină. Am privit cerul și arborii. Am ascultat zgomotul frunzelor mișcate de adieri, am alungat furnicile de pe cuvertură și nu m-am mai gândit la nimic. Nu m-am gândit. Am spus: cerul e albastru, cerul e albastru. M-am lăsat încălzită de razele soarelui; am alergat cântând în soare, apoi m-am întins la umbră, în dulcea răcoare din umbra marilor brazi. Și am stat așa. Închid ochii. Tăcerea mă-nconjoară. Deschid ochii. Albastrul intens năvălește în ochi. Și nu vreau să mă mai gândesc la nimic.

Ora 16

La ora 18, astăzi, posturile noastre de radio transmit din Salzburg „Maestrîi Cântăreți“ de Wagner. La pupitru: Arturo Toscanini, cu Lotte Lehmann în rolul Evei, Hans Herman Niesen în Sachs și Charles Kulmann în rolul lui Walter. E unul din marile evenimente muzicale ale anului. De n-ar lătra câinele.

10 august 1936

Plouă de două zile fără întrerupere. Astăzi nu mai e nici un concert la Radio. Mă obișnuisem să fac în fiecare zi o baie de muzică pură.

Wagner-ul de alaltăieri a fost prima mea adevărată și totală emoție muzicală. Perfecția execuției Filarmonicii din Viena nu poate fi descrisă. Probabil mâna lui Toscanini. Cu toate acestea, poate că ar fi fost de dorit alte voci. Lotte Lehmann, Niesen, Kulmann și alții nu m-au entuziasmat. Aș fi preferat, poate, să ascult numai orchestra.

Aseară, transmisia de la Domul din Salzburg. „Stabat mater“ de Pergolesi și „Missa Solemnis“. Dirijor: Joseph Messner. Remarcabil Pergolesi și puritatea vibrantă a vocii sopranei Eidé Norena. „Missa Solemnis“ nu mi-a plăcut. Cu atât mai puțin după „Stabat mater“.

11 august 1936

Jules Renard zice la p. 230 – iulie 1896: „C'est une duperie que de s'efforcer d'être bon. Il faut naître bon, ou ne s'en mêler jamais.“⁹²

Deci la pământ cu toate pedagogiile.

P. 257: „Si vous pouvez m'aimer, tant mieux! Cela me fera un plaisir

secret, mais je comprends très bien qu'on ne m'aime pas.“⁹³
Schumann. Simfonia a 4-a în re minor. Nu știu ce să fac: mi-e frică.

13 august 1936

Poate pentru ultima oară în poiana mea sub brazi. M[arieta Sadova] n-a putut dormi toată noaptea și încearcă să recupereze peste zi. Am plecat ca să nu adorm și eu. Câinele a venit cu mine, dar îl simt că va pleca.

*

Liniștea, Doamne, liniștea asta. Nu știu dacă am s-o mai am vreodată și încă nici n-am gustat bine din ea. Azi am remarcat (cu toate că o văzusem de atâtea ori) că sunt instalată aici pe marginea unei văi, largă de vreo 6–7 m și adâncă de vreo 5. Brazilii, la umbra cărora sunt întinsă, pornesc din fundul acestei văi. Sunt înconjurată din toate părțile de pădurea de mesteceni și stejari. Brazilii sunt mai rari. Acum s-a înnorat și tot cerul pe deasupra mea e alb, numai înaintea albastrului se întinde de toată frumusețea și-l zăresc, pur și liniștitor, printre pomi.

24 august 1936

A trecut o săptămână de când am revenit. Impresia de depărtare acoperă zilele petrecute acolo. Aproape nimic nu mi-a rămas din luminozitatea inimii și spiritului, din calmul subiacent pe care le-am cunoscut chiar și în cele mai negre momente de suferință. De pildă, sunt sigură că niciodată n-am suferit mai groaznic decât în acea teribilă noapte de 11 august. Urlam în mine ca o rană. Și încercam zadarnic să mă liniștesc în sunetele simfoniei lui Schumann. Dar suferința era pură și în adânc eram luminoasă. Aci contactul cu o lume urâtă, mediocră, superficială, orgolioasă și gratuit disprețuitoare mă dezgustă, mă umple de amărăciune. „Contactul cu lumea“ mă deprimă. Trebuie să-ți tai toate legăturile. Toate. Fără excepție. Să te obișnuiești atât de total cu ideea unei complete singurătăți încât astfel de lucruri să nu te mai poată impresiona.

31 august 1936

Tristețe, melancolie ca o rană nevindecabilă. Nu pot citi *Logica transcendentală* care e sub nasul meu. Imposibil. Încerc de a-ți dimineață să citesc fără să reușesc. Știu că totul e până citesc prima frază cu atenție. Pe urmă tot restul dispare: sunt prinsă, cuprinsă, uneori chiar cu pasiune. Nu pot însă citi această primă frază. N-am nici suficientă energie, nici dorința necesară...

2 septembrie 1936

În acest moment, îmi imaginez iadul ca un imens spațiu plin de mașini cu explozie, ca cea de sub fereastra mea și care scârțâie și pocnește. Vă asigur că e una din cele mai rafinate torturi. Nu înțeleg cum o ființă făcută din carne și oase și îndeosebi din nervi poate

suporta o astfel de mașină de tăiat lemne, în loc de a cumpăra lemnele gata tăiate.

*

Visam că mor împușcată și m-am trezit. Eram fericită că moartea mea fusese doar un vis și că trăiam. Eram în viață, ce ușurare! Urâtul vis se risipise. Era ca o senzație de claritate și de lumină după visul nebulos și tulbure. Ceea ce mi se pare straniu e că simțeam că sunt pe cale de a muri; și senzația asta era tot atât de intensă ca și cea pe care am realizat-o trecând de la vis la realitate, simțind cu voluptuoasă ușurare că sunt în viață.

Marti, 22 septembrie 1936

Băiatul ăsta care îmi dă târcoale nu e lipsit de farmec. Înclin să cred că probabil fizicul său îl face interesant. Are uneori o figură torturată și palidă, ochi întunecați care te înșală grozav. Ai impresia că cine știe ce se petrece sub masca asta. Și în realitate dedesubt nu sunt decât locuri comune. Fizicul înșală teribil. Îți vine greu să crezi că într-un cap ca, de pildă, al Brigitei Helm nu se ascunde decât un creier de găscă și nimic alt decât niște preocupări plate. E totuși un fapt, o evidență. Și în cazul persoanei la care m-am referit e cam același lucru. Asta nu-l împiedică să fie un băiat bun. Numai că dacă ar fi să te interesezi de toți băieții buni pe care-i întâlnești... ajungi departe...

24 septembrie 1936

Am făcut rost de bani și am cumpărat un bilet pentru concertul lui Milstein și pentru cel de-al doilea concert simfonic al lui Enescu. Am avut noroc. Mi-am cumpărat și un bilet pentru concertul de vioară Enescu: Sonata Kreutzer, Sonata în re minor nr. 3 de Brahms și Sonata în la minor în caracter popular românesc de George Enescu.

27 septembrie 1936

Cum am întâlnit în cursul de logică o frază în care era vorba de anul 2000, mă gândesc că în definitiv ar fi posibil să trăiesc încă în anul două mii. Aș avea 84 ani și aș fi, foarte probabil, chircită și cocoșată. Asta, în toată sinceritatea, nu pot în nici un fel să-mi imaginez. Cred că e absolut imposibil ca să nu mor tânără. Bătrânețea o pot imagina pentru oricare altcineva în afară de mine. E aproape ca și pentru moarte.

Când cineva îmi spune: „Vei vedea, când ai să fii bătrână...“, izbucnesc totdeauna în râs. Un râs clar, vesel, nepăsător. „Vei fi bătrână.“ E atât de departe de mine și mai ales atât de improbabil!?

Joi, 8 octombrie 1936

În plin examen. Am și trecut psihologia experimentală. Examen plin de peripeții. Am venit târziu etc. etc. Din fericire, l-am luat. Este esențialul. Poimâine am introducerea în filozofie și după alte două zile logica. Bineînțeles că n-am învățat absolut nimic. Trăiesc din nou în tensiunea examenelor preparate cu 120 pe oră, tensiune care nu e

altfel lipsită de anumite plăceri. Sunt sigură că nimic nu egalează sentimentul de alegrese care te umple la ieșirea dintr-o sală de examen, după ce zile și nopți ai pierdut înghițind în grabă sute de pagini pe care ar fi trebuit să le înveți timp de un an întreg. Vă închipuiți atunci voluptatea de a te întinde și a te destinde după atâtea nopți albe. Și plăcerea pe care o ai intrând fără păs într-o sală de cinema, plimbându-te fără țință pe străzi. Sunt plăceri pe care nu le prea resimți în restul timpului.

Acum, că sunt împiedicată să fac orice în afara examenelor, îmi vin tot felul de idei, descopăr tot felul de lucruri interesante de făcut. Lumea e dintr-odată plină pentru mine cu lucruri extraordinare, și eu trebuie să trec pe lângă ele din cauza examenelor. Și două zile după sfârșitul examenelor – când voi avea toată vremea spre a face tot ce aș dori – sunt sigură că o să mă trezesc fără rost în viață, căscând de plictiseală. Parcă mă văd. Doar mă cunosc.

*

Utilitarism. Se vorbește de scopul creștin al vieții: „Suferință pentru purificare spre mântuire.“ Zicem, dar facem tot posibilul s-o evităm, suferința. Dar chiar de am reuși să ne dăm această așa-zisă linie ideală în viață, de ce am face-o? Cu un scop totuși utilitarist: mântuirea, adică fericirea. Dacă am ști că n-o vom avea cu prețul acesta, nici nu ne-am gândi să ne dăm acea linie în viață. Proba este că, dat fiind că de altfel ne îndoim, în fond, de siguranța mântuirii și a tuturor lucrurilor ăstora, nu ne ținem în viață de linia pe care o decretăm rațional ideală. Dacă am fi *siguri* că suferind vom fi mântuiți, deci fericiți într-o viață viitoare, am alerga după suferință. Deci în fond chiar cei mai (așa-ziși) dezinteresați dintre noi, chiar cei cu direcții pe care le numim ideale etc. etc... suntem *în fond* tot atât de interesați ca și ceilalți.

Totul e o vastă păcăleală.

Vineri, 9 octombrie 1936

E deja aproape ora 22. Măine dimineață la 11 am examen de introducere în filozofie. Și încă *n-am învățat nimic*. Am așteptat o idioată de colegă care n-a venit. Trebuie să fac ceva ca să ies din această stare de pasivitate în care mă aflu. M-am jucat cu pisica, am dormit după-amiază. E timpul să m-apuc de citit.

10 octombrie 1936

Am terminat cu examenul Introducere în filozofie. Am citit interpretările stupide ale unui cretin, am pierdut timpul cu elucubrațiile lui, ca să ne dea „Filozofia kantiană“.

Aștept rezultatul cu curiozitate. O să știu în sfârșit ce gândește despre mine. De aceea sunt curioasă.

Luni, logica. Destul de plicticos, mai ales că n-am cursul și examenul e oral. Lia posedă cursul și mi-am dat întâlnire cu ea ca să învățăm

împreună. Numai de-ar veni.

Cu toate că trec examenele, nu sunt prea mulțumită de mine. Anul acesta va trebui să lucrez serios. De ajuns cu diletantismul. Dacă voi continua astfel, sunt sigură că nu va fi bine.

14 octombrie 1936

Gata și cu logica. M-am răzbunat pe toate nopțile albe dormind de la ora 22 la ora 11 dimineața. Mi-e capul greu. Mă gândesc la bătrânețe cu indiferență. E destul de grav. Dar mă tratez cu umor.

31 octombrie 1936

Am terminat tot. Am rezultatul de la 4 examene și sunt sigură și de al 5-lea.

Între timp, am văzut 7–8 filme (e o cifră), am ascultat un concert simfonic Enescu, am citit 428 pagini din *Muntele magic*⁹⁴. Am fost cu A[rșavir] și cu R[ori Nasta] de trei sau patru ori.

1 noiembrie 1936

Ieri m-a vizitat X. Am rătăcit împreună pe străzi de la 3 ½ la 6. Am vorbit despre diferite lucruri. Printre altele, despre înmormântarea mamei unui prieten comun și despre îmbrățișarea morților. Am spus – amintind niște scene dezgustătoare – că n-aș putea pentru nimic în lume să ating un mort. Nu știu ce-i îndeamnă pe unii – dragostea? disperarea? devotamentul? sentimentul de paradă a fidelității față de cel răposat? – să îmbrățișeze pe cei morți. E absurd. Nimic nu mă poate lega de un cadavru. Nu mai e omul care gândea, vorbea, râdea, iubea, care mi-era sau nu simpatic și de care eram legat printr-un întreg complex de sentimente.

X mi-a atras atenția că gândesc astfel pentru că mă refer la morți care în viață mi-au fost indiferenți. Și că deci n-am căderea să mă pronunț asupra acestei chestiuni, pentru că nu știu ce înseamnă să iubești pe cineva nelimitat, adăugând că el – de exemplu –, dacă eu aș muri, ar lua capul meu mort între palmele sale și m-ar îmbrățișa și m-ar mângâia cu aceeași dragoste ca atunci când eram în viață.

Mergeam pe bulevardul plin de larmă și de lume. Am tăcut câteva clipe și i-am spus surâzând: „Destul de macabru tabloul, nu găsești?” și am schimbat discuția.

4 noiembrie 1936

N-am reușit să sfârșesc cu vizitele și formalitățile pentru a mă putea apuca serios de lucru și să pun puțină ordine în viața mea. Sper să sfârșesc. Trebuie să mă înscriu, să răspund la câteva scrisori, s-o consolez pe Muți [Buholtzer] care e nefericită, să duc toate cursurile lui V., care locuiește în celălalt capăt al Bucureștilor. Și alte multe nimicuri care-mi otrăvesc viața.

17 noiembrie 1936

Citesc toată dimineața – în fiecare zi – din *Fizica* lui Aristot, la

Fundație. Am terminat azi Cartea a II-a. S-au anunțat aproape toate cursurile, dar nu mă interesează. Am încercat cu enormă bunăvoință să mă duc. Am fost chiar la cursul de deschidere al lui Bagdasar, care e așa de drăguț cu mine. Atât de multe eforturi am făcut ca să nu izbucnesc în râs sonor, încât am ieșit bolnavă din seminar. Bineînțeles, nu voi repeta experiența.

Asta înseamnă să stau toată ziua la Fundație și să citesc. Nu știu cum am să rezolv cu Aristot. La Fundație nu se găsește decât volumul întâi din *Fizică*. Din *Metafizică* se găsesc vol. II și III. Nu știu unde să găsesc restul. Mircea [Berindei] îl are în italiană. Dar n-aș vrea să citesc Aristot în italiană.

Observ că ce scriu aici e tot ce trăiesc exterior. Ce trăiesc eu de fapt nici nu se bănuie din rândurile de aici. Și ce rost o fi având în fond să înregistrez banalitățile astea, nu știu. Probabil că celelalte sunt prea greu de spus.

Simfonia a V-a, Beethoven; dirijată de Enescu. Silueta neagră cu umerii căzuți, șterși și mișcările moi de marionetă. Armonia dintre gesturi și muzică. E în muzică. Gesturile de nebun, dezaxate, perfecte. Măinile.

*

Diseară mă duc s-aud Sonata Kreutzer iarăși. O cântă cu Gherea la pian. Am auzit-o acum două săptămâni cu Muza Ciomac la pian. Mai cântă diseară un Bach și un Tartini.

Nu pot spune nimic alt decât fapte pozitive, exterioare. Într-un fel, nici nu țin să spun altceva.

21 noiembrie 1936

Azi n-am ieșit din casă. E sărbătoare, deci Fundația [e] închisă. Sunt răcită tare de tot.

Am plănit pentru diseară un chef cu Rodica – Eugen [Ionescu] și banda. Mă voi duce cu tot guturaiul. Nu mă amuză. Vor fi oameni pe care îi cunosc, dintre care unii îmi sunt complet indiferenți, iar restul simpatici. Îmi sunt chiar foarte simpatici, dar îi cunosc suficient de bine ca să știu tot ce pot da la un chef ca ăsta. Nimic prea amuzant.

Am fost aseară la concertul Brailowsky. Chopin, Ceaikovski și Liszt (dans macabru). Orchestra proastă, dirijorul submediocru: Fritz Fall. Muzica bună, fără a fi majoră. În schimb, el, un mare pianist și un mare actor. O minunată siguranță în fața pianului. Cântă elegant și-și armonizează gesturile cu muzica. Are un profil fin și-l pune în valoare.

Concertul de marți seara al lui Enescu a fost slab. Din cauza lui Gherea care acompania prost și din cauza publicului care făcea gălăgie. Cădeau pe jos, răsunător și cu răsunet în nervii mei, tot felul de obiecte: binocluri, face-à-main-uri, poșete etc. etc. Instrumente feminine pe cât de inutile la un concert, pe atât de necesare persoanelor snoabe. După pauză urma Sonata Kreutzer. Enescu a

intrat, a fost aplaudat și a început să cânte. După câteva fraze a trebuit să se oprească. Afară nu se sunase sfârșitul pauzei și mai tot publicul (cel masculin, care nu poate să stea mai mult de o oră fără să fumeze, și cel feminin, care nu se gătise doar ca să nu fie văzut) intra discret și pe vârful picioarelor, făcând un zgomot îngrozitor. A stat Enescu timp de mai mult de 5 minute cu vioara de-a lungul trupului și cu o aparentă resemnare (*foarte* aparentă), până s-a instalat lumea care nu mai sfârșea de intrat. După asta mai cântă Sonata Kreutzer dacă poți.

3 decembrie 1936

La Fundație – ora 5 p.m.

Ce ridicolă e lumea. Stăteam și citeam aici și nu știu cum m-am uitat pe fereastră. Jumătatea cerului era roșie, de un roșu-portocaliu cam prăfuit, și restul albastru. M-am sculat și mi-am lipit fruntea de geamul rece. În față, palatul înlemnit și numai cu câteva ferestre luminate slab. Pe pavajul din piața palatului treceau în diverse direcții oameni în haine groase și sumbre, cu mâinile strânse pe corp din cauza frigului și cu mișcări repezi și sacadate. Mici și caraghioși (văzuți de aici de sus) în piața largă și cenușie. Umbre negre pe asfaltul cenușiu, cu cer roșu pe deasupra care se stingea din ce în ce mai mult. Mă uitam cum umblau așa de colo până colo aferți și importanți, parcă realmente ar fi avut un rost și un scop pe lumea asta. Semăna totul prea mult cu fotografiile din albumul gros de la Paris, care înfățișau piețe și bulevarde din celebra capitală. Îmi aduc aminte că-l răsfoiam când eram mică de tot și mă opream cu mare bunăvoință și concentrată atenție la fiecare din ele. Erau la fel cu ceea ce era acum în fața ochilor: tot piețe asfaltate cu clădiri împietrite și câțiva oameni mici și caraghioși, prinși în timp ce umblau cu pas întins. Și știu că mă cuprindea nesatisfacția. Mă-ntrebam: și pe urmă ce-o să fie? Și nu puteam răspunde nimic. Dacă puneam totul în mișcare, tot aia era.

*

Aș vrea sincer să nu mai visez. Asta mă amorțește. Nu mă amorțește de tot. Poate din cauza asta nu e tocmai plăcut. Toată această treabă e foarte interesantă, dar și paralizantă. Ar trebui să încetez de a visa. Ar trebui, dar nu sunt capabilă. Din ce în ce mai puțin capabilă. N-am suficientă energie. Simt că nervii mei sunt în dezordine. Mama spune că e din pricină că am slăbit.

*

În definitiv, toate lucrurile astea devin din ce în ce mai greu de suportat. Capătă proporții. Se măresc din ce în ce mai mult. Nu în intensitate (nu vorbesc de momentele de criză, care sunt într-adevăr groaznice, dar care nu sunt în definitiv decât momente), ci în număr. Starea asta riscă să devină permanentă. Orele de uitare, de narcotizare, de intrare în viață sunt din ce în ce mai rare, mai

mărunte, se chircesc, și tendința spre permanență se accentuează, starea de boală se întinde și mă cuprinde din ce în ce mai mult. Îmi este pe zi ce trece mai greu să mă cufund într-o carte, să fiu total antrenată de o conversație. Nu mai pot citi aproape deloc literatură și, în timp ce vorbesc cu cineva, mă dublez într-atât încât uneori devine un chin, alteori mă trezesc deodată că n-am ascultat o bucată bună din ce spune cel din fața mea și că nu știu ce trebuie să răspund. Până acum nu cred c-a observat cineva, dar dacă starea asta dăinuiește... Dimineața nu mă pot scula. Stau așa, cu fața în sus, inertă, și nu mă pot smulge din pat. Stau și mă chinuiesc într-un mod sinistru și știu că trebuie să ies din starea asta și să fac ceva, orișice, numai să mă scol și să mă-mbrac, că pe urmă se înlănțuie lucrurile de la sine, și știu asta precis, că e suficient să mă scol ca s-o pornesc așa în viață, dar nu pot s-o fac, nu pot să mă smulg. Parcă sunt ținută, înlemnită acolo. Fac fel de fel de socoteli. Zic: „peste cinci minute mă scol, o jumătate de ceas mă-mbrac etc..., o jumătate de ceas până-n centru și pe urmă vedem...” Și stau așa cele cinci minute și, după ce se împlinesc, constat că nu mă pot scula și-mi mai acord o bucată de timp și iar începe comedia. Dar asta nu se petrece numai dimineața. Uneori mă duc la Muțica [Buholtzer] și vine timpul când e decent să plec, când pot invoca un pretext sau altul și pot pleca fără ca Muțica să aibă ceva de zis. Și știu că pot pleca de acolo, că pot scăpa din plictiseala aia groaznică, numai plictiseală. Chin. Pentru că Muțica vorbește și eu trebuie să răspund, trebuie deci să urmăresc ce spune și nu pot s-o fac, căci eu ard lucruri în mine. Atunci mă gândesc că, cel puțin dacă nu mă pot opri de a arde acele lucruri în mine, poate pot să-mi înlătur chinul de a mai asculta în același timp și fleacurile Muțichii. Și știu că ar fi ușor să fac asta. E suficient să mă scol și să spun că am un curs, dacă e devreme, un concert sau o conferință dacă e seară sau orice altceva, s-o sărut pe Muțica și să plec. Și gata cu dedublarea. *Dar nu pot face asta.* Nu mă pot scula de pe fotoliul acela. Parcă sunt lipită acolo. Și stau așa, stau așa, înlemnită, ore întregi, înlemnită și totuși chinuită. Și biata Muțica e atât de fericită că stau mai mult cu ea că nu observă că eu îi răspund aiurea.

Și așa, așa din ce în ce mai mult. Dacă cel puțin n-aș fierbe interior în timp ce stau așa... Spun prostii... Dacă n-aș fierbe, n-aș sta... Și dacă aș fierbe mai mult, aș pleca...

11 decembrie 1936

Am ascultat aseară *Oratoriul de Crăciun* al lui Bach. Nici o emoție. Când tocmai te prinde muzica instrumentelor, intervine corul care taie atmosfera și așa mai departe. E prea pestriț. Și apoi, orice ar fi, în comparație cu un instrument vocea omenească e de o vulgaritate penibilă, și nu atât când e singură. Corurile sunt groaznice. Cred că era și mediocru executat, de altfel. Fapt e că nu mi-a zis nimic. Am

privit exterior și critic.

Profesorul⁹⁶ nu și-a reluat cursul în ziua de 9, după cum mă așteptam. De data asta e pentru săptămâna viitoare, când va fi pentru după Crăciun, așa cum am prezis. Ieri, după ce ne-a anunțat servitorul iară că nu ține, propunea cineva ca atunci când o veni să nu mai meargă nimeni, că prea trage chiulul. Numai că el e în stare să-și ție cursul cu foarte multă seriozitate în fața sălii goale.

17 decembrie 1936

Mă gândesc că dacă *sunt* etern aceeași, în pofida dispariției corpului la un moment dat, cum se face că de îndată ce se întâmplă ceva acestui corp eu pot să nu mai fiu un timp. Vreau să spun: cum poți admite în același timp, totodată, viața eternă și, de exemplu, leșinul sau dispariția.

*

Când citești James, te cuprinde optimismul.

*

În *Fragmente de Istoria Filozofiei*, Schopenhauer notează: „Să citești în loc de operele originale ale filozofilor tot felul de expozeuri ale doctrinelor lor sau istoria generală a filozofiei e ca și cum ai face să se mestece mâncarea de o terță persoană.”

De remarcat teribila contradicție a marelui filozof.

25 decembrie 1936

Pe calendarul meu de pe masă scrie 9 decembrie. Asta înseamnă că de la nouă decembrie nu mi-am făcut ordine pe birou. Asta n-ar însemna mare lucru dacă faptul de a face ordine pe birou n-ar coincide la mine cu un fel de a-mi face, așa zice, ordine în viață.

Acest act de ordonare a lucrurilor înseamnă mai întâi o mai largă sedere în această cameră și reprezintă un fel de oprire pentru mine. O oprire a curgerii continue a vieții mele. Înseamnă că pentru câteva clipe mă pot reculege, pot recapitula, pot într-un fel (sau mai bine zis într-un alt fel) simți că trăiesc. E un fel de întoarcere asupra mea. Și asta se întâmplă ori de câte ori mă opresc și stau aici, în fața mesei acesteia, după ce am făcut ordine în odaie. În restul vremii, timpul aleargă cu o repeziciune pe care nici n-o simt. Trăiesc în viață. Sunt dusă de viață.

Ce am făcut mai important de la 9 până la 25 decembrie? Am ascultat câteva concerte: Enescu, Huberman, Rubinstein, Brailowsky. Am văzut-o aproape zilnic pe Alice [Botez]. Nu-mi pot da seama acum, dar atât cât pot să-mi dau seama o prietenă este totuși ceva și poate fi mult. Nu prea mult, asta e cert, căci asta nu te împiedică de a fi totuși nemăsurat de singur și de nenorocit. Dar cred că, dacă ar lipsi și prietenia, viața ar fi de nesuportat.

Am întrebuințat cuvântul „nenorocit”, care sună cam ridicol. Sunt atât de obositor și monoton de nenorocită, că drept să spun mi-e și

scârbă. Și atunci, în halul ăsta în care sunt, parcă tot e mai bine că știi pe cineva care trăiește cam același lucru. Ne întâlnim aproape zilnic. Mergem uneori la cursuri și râdem de ne doare capul. Umblăm razna pe străzi fără să ținem seama nici pe unde mergem, nici de ploaie, nici de frig. Stăm uneori în odaie lângă sobă ore întregi din noapte fără să schimbăm două fraze. Simțim că nu e nevoie să mai spunem ceva. Sau schimbăm câte un crâmpei de frază. Ești atât de sigur că celălalt a înțeles, încât nu e nevoie să sfârșești fraza. Se face o atmosferă atât de curioasă în liniștea aceea întinsă și dureroasă, încât fiecare gest pe care-l faci are un sens. Și celălalt îl percepe clar. Toate gesturile acelea pline de vag care, în alt moment, nu au nici un sens – nici pentru tine, nici pentru alții –, acum, în liniștea și imobilitatea aceea, capătă valoare de întregi explicații. Stai așa împietrit și gândești și suferi, și în același timp urmărești și gândurile celui din față și știi că și cel din față te urmărește. Firesc și fără efort. Așa e. Și uneori mai spui câte un crâmpei de frază, ca să arăți unde ești. Crâmpeiul în sine poate n-are nici un sens. Dar e înțeles. Și dialogul se poartă și se leagă astfel mai mult în gând, fără ca asta să ți se pară deloc curios.

Și iaca asta fuse Jeni A.: se nascu, suferi, trăi și muri. N-a murit încă, dar n-are a face. Tot aia e. Și mă rog, Doamnelor și Domnilor, să nu credeți c-a fost o viață prea bătută de soartă. Că, o să ziceți, ce suferi tu în definitiv atât de mult? Ce ți s-a întâmplat ție așa grozav? Apoi, ce să spun? Că zău nu mi s-a întâmplat nimic grozav. Doar atât că m-am născut. Încolo... O să ziceți, slavă domnului, n-ai de ce să te plângi. Părinți ai; frați ai; sunt toți oameni buni și te iubesc. Au făcut și ei ce-au putut și ți-au făcut atât cât au putut, cam tot ce ai vrut. Ai vrut să-nveți? Ai învățat. Ai vrut cărți? Cărți ți s-au dat. Vrei facultate de filozofie? Na, facultate de filozofie. Vrei să fii liberă? să umbli hai-hui? când ți-o plăcea să pleci, când ți-o plăcea să vii? ce ți-o plăcea să faci? Fă-le pe toate! Nu se amestecă nimeni. Slavă Domnului, așa urâtă nu ești ca să zicem că ți-ai găsit aici obiect de suferință. Erai grasă și te plângeai că ești hidoasă. Iacă ai slăbit. Ți-ai făcut și siluetă, poftim. Bogată nu ești, dar nici în prea mare mizerie nu poți să zici că ești. În definitiv, fără exagerație, cam ai tot ce-ți trebuie. Atunci? Nu ți-a murit nimeni la care să fi ținut. Nici nu știi ce-i aia, deși uneori te gândești la moarte făcând pe interesanta. De dragoste nu poți să zici că ai suferit: nici măcar n-ai iubit vreodată. Nici asta deci nu prea știi ce-i aia. Sănătoasă, mulțumesc lui Dumnezeu, ești... Ai 20 de ani și tot viitorul, care va să zică, în față. Într-un cuvânt, ce mai vrei mai mult?

Ce să spun, așa e! Și nici eu nu spun că vreau ceva. Eu nu vreau nimic. Eu nu spun că-mi lipsește ceva. Atâta spun c-atâta știu: că sufăr ca un prost și mă zbat de colo-colo și, unde mă izbesc, tot de necunoscut dau. Și mă tot mir ca prostul de toate alea și tot caut să mă dumiresc, dar tot nedumerită rămân.

Sau poate – așa cum mă judec uneori – să fie cu mine simple nazuri, simple mofturi, fumurile unei adolescențe întârziată? Sau nevoia de a fi altfel decât alții? Nevoie de originalitate cu orice preț, din care iese o nefirească, întunecată trăire. Fac oare pe omul dificil bântuit de neliniști și preocupări metafizice? Pretențiile de adâncime nu sunt adâncime.

30 decembrie 1936

Mi-am aranjat azi pe aici și vreau să-ncep să lucrez la Kant.

Într-un fel, va fi prima mea lucrare de seminar. Ce am făcut nu contează. Sper să-mi fac revelionul în această cameră: singură și, poate, liniștită.

31 decembrie 1936, ora 22

Mai sunt două ore și arunc în trecut încă un an. Acum câteva clipe m-am refugiat aici. De liniște însă nu poate fi vorba. Aud diverse zgomote prin casă. Și sunt după o zi întreagă de viață, cu lume văzută, cu vorbe, cu mâncare. M[arieta Sadova] a găsit mijlocul de a-mi otrăvi seara. M-a rugat să mă duc cu orice preț la ea. M-am dus. Mi-a injectat împreună cu maică-sa o cantitate suficientă de otravă – suficientă pentru a scârbi pe cel mai tare dintre oameni. Dacă astea sunt femeile „spiritualizate” și „detașate de cele pământești”, apoi să spun drept le prefer pe celelalte. Cel puțin nu se prefac, deși cred că și ele se înșală pe ele însele.

*

E foarte greu să faci pe veselul și să pari normal când fierbi interior de moarte.

Note

81. La culcare (lb. engl.).

82. James Joyce, *Ulysses*. Paris, „Shakespeare”, 1925. (DU)

83. Gustav Meyrink, *Golem*. Traducere de Jul. Giurgea, I.U. Soricu, V. Munteanu. București, 1915. (DU)

84. Expresie franceză, având sensul de „a găsi replica potrivită prea târziu”.

85. Autoarea acestui jurnal va muri la 30 aprilie 1958 la spital, după o pătimire de patru ani, în urma unei boli incurabile pe atunci, maladia lui Hodgkin.

86. Grigore Melidoneanu, director general al Institutului de asigurare a funcționarilor publici și poet.

87. Søren Kierkegaard, filozof cunoscut, foarte prizat de intelectualii români în perioada interbelică. E chiar un model. Tot cercul în care se învâрте Jeni Acterian citește Kierkegaard. La fel Mariana Klein (v. însemnarea *Marți, 15 noiembrie 1938*). (DU)

88. Vezi nota de la p. 23; din nou utilizarea masculinului.

89. Prof. Theodore Ruysen, *Kant*. Troisième édition, revue et corrigée. Paris, Félix Alcan, 1929. (DU)

90. John Burnet, *L'aurora de la philosophie grecque*. Edition française par Auguste Reymond. Paris, Payot, 1919. (DU)

91. ...îmi insufla (taică-su) două teribile temeri. Prima era că (deși în fiecare zi eu mă vedeam în pragul vieții mele încă neatinsă și care avea să înceapă abia a doua zi dimineață) existența mea începuse deja, ba, mai mult, că aveau să urmeze lucruri nu cu mult diferite de cele ce se petrecuseră (lb. fr.).

92. Este o mistificare să faci eforturi de a fi bun. Trebuie să te naști bun sau să nu-ți pese

de asta niciodată (lb. fr.).

93. Dacă mă puteţi iubi, cu atât mai bine! O să-mi faceţi o tainică plăcere, dar înţeleg prea bine că lumea nu mă iubeşte (lb. fr.).

94. *Muntele vrăjit* de Thomas Mann.

95. Ochelari cu mâner, folosiţi în epocă la spectacole (lb. fr.).

96. Nae Ionescu.

Luni, 4 ianuarie 1937

Sâmbătă a fost Alice [Botez] pe la mine. Se plânge de același lucru și ea.

Aș vrea să pot munci serios și continuu. Poate că ar fi asta un fel de parțială soluție și pentru celelalte chestii. Dar nu știu cum se face că se întâmplă întotdeauna ceva care să nu te lase să muncești serios. Sunt convinsă că așa o să fie toată viața.

5 ianuarie 1937

Mâine, Bobotează. Cică gerul Bobotezei. Eu cred că ni s-a schimbat clima în București. Acum un an cam tot așa a fost. Aproape că n-avem iarnă. Anul ăsta a nins de două ori, dar s-a și topit pe loc ninsoarea. Unde-s gerul și zăpada? E un cer albastru, un soare și căldură că te crezi în mai. Azi am stat cu geamurile deschise și am cântat toată dimineața. M-a trezit soarele care mi-a năvălit în pat, dar eu tot am stat și am visat.

Mi-e dor de muzică bună. S-a anunțat Francescatti, dar cântă fleacuri: Hert, Lalo, Ravel. Vine și Kreisler.

16 ianuarie 1937

Ceea ce e deconcertant e că ai „revelația“ inexistenței lui Dumnezeu exact cum ai „revelația“ existenței lui.

25 ianuarie 1937

Să nu mai ai de violentat acest sentiment al inutilității. Aș vrea să nu mai am de făcut ceva. Nici o picătură de ambiție în mine. E grav, dar asta e. Cel puțin deocamdată. Să ascuți nesfârșit muzică bună. Bună pentru mine. Cel mult trei sau patru compoziții: Beethoven, Bach, César Franck, Schumann.

8 februarie 1937

Multă vreme de la ultima dată înscrisă pe caiet. Nevoie de recapitulare. În rezumat, totul s-ar putea reduce la un lamentabil sentiment de oboseală de viață și de plictiseală. Asta cu toate că în luna asta de fapt m-am amuzat exterior mai mult ca oricând. Am cunoscut-o pe Noél, cu care m-am întâlnit destul de des. Am făcut nebunii și am râs până la epuizare. E fermecătoare și plină de viață, fără să fie o proastă. Asta e ceva destul de rar. Faptul că trăiești tragedii și suferi nu cere neapărat o mutră de circumstanță și o gravitate pe care mărturisesc că le-am găsit deplasate întotdeauna.

*

Am fost la concertul lui Fritz Kreisler. A cântat Sonata Kreutzer, pe care am auzit-o pentru a patra oară anul acesta. Eu prefer cum o cântă Enescu, bineînțeles. Dar e drept că a cântat cu mare măiestrie Mendelssohn. Avea o vioară extraordinară. Se spune că e un

Stradivarius. La 62 de ani e viguros ca un stâlp și mi-a plăcut capul lui, cu părul albit aproape complet.

Am auzit la un alt concert Simfonia a VI-a, Pastorală lui Beethoven. Din nou emoție mare. Furtuna aceea m-a impresionat atât de tare încât tremuram toată când s-a sfârșit. Când ascult asemenea muzică, bucuria mea este atât de mare încât, dacă n-aș suferi în același timp atât de ascuțit, aș zice că asta e fericirea. Paradoxal, bizar, dar foarte adevărat.

Am fost și la teatru, dar n-am văzut nimic bun.

Filme, bineînțeles, cu zecile.

*

Profesorul⁹⁷ și-a ținut până acum nouă ore de curs. Am să i le număr. Să văd câte o să ție până la sfârșitul anului. Trist e că de fapt a început să nu mă mai intereseze. E de necrezut, dar e așa. Am impresia că nu e ce credeam. Nu sunt însă sigură de nimic.

14 februarie 1937

Am căutat în puțina viață de până acum să mă păstrez liberă și nelegată de nimic. Vreau și de acum încolo – în orice moment al vieții mele – să știu că sunt liberă. Să dispun de mine, cel puțin. Să știu oricând că pot face ce vreau și că nimic nu mă leagă. Nu am putut nicicând suferi să-mi poruncească cineva. Chiar gândul acesta mă crispează.

20 februarie 1937

Al 12-lea curs de metafizică ieri. Joi n-am fost. A vorbit despre timp. Ieri despre spațiu. Zice că joi la curs a spus că „timpul e limitat de eternitate așa cum existența este limitată de ființă“ (că forma este așa cum forma este).

Ieri m-a indus pentru a nu știu câta oară în eroare. Aveam impresia că a redevenit serios și că face metafizică, nu politică. Asta până pe la sfârșitul orei. Spunea greu, se căznea, se vedea că are el ceva în cap, dar că îi e greu să se exprime, să explice cum se cuvine. La un moment dat, a spus chiar: „Nu știu dacă înțelegeți, cred că nu, că eu nu prea le spun bine. De altfel, trebuie să vă spun din capul locului că azi sunt zăpăcit.“ S-a căznit așa toată ora aproape. Și cu o colosală bunăvoință m-am căznit și eu să-l înțeleg. Să desprind din expunerea aia nebuloasă gândul lui, [cel] care credeam că este. Și până la urmă am văzut, într-adevăr, că *era*. Dar era lamentabil.

A spus că: „Spațiul este egal: *direcție plus volum*.“ (Pentru asta a vorbit de lucrurile cum se văd în depărtare, de basoreliefuri, de stampele japoneze. Despre linia aceea A-B care nu este totuna dacă o duci din A la B sau din B în A. Deci alta e linia A-B și alta linia B-A.) În construcția aceea care se cheamă spațiu, există deci direcția care aparține timpului și volumul, [aparținând lucrului]. Deci direcția și volumul sunt existente în sine. Elemente reale, existente. Timpul se

poate retrage din construcție, și atunci se retrage viața. Rămâne mort (linia aceea AB, dacă n-o însemnez). Spațiul astfel construit este un instrument de ordonare. Sunt diverse feluri de ordonare a lucrurilor. Japonezii au altfel de ordonare a lucrurilor. Volumul și direcția se supun unui anumit fel de ordonare, de aceea și sunt mai multe spații. Pentru unii spațiul e infinit, pentru alții finit. „Eu am încercat să studiez geometria aceea a lui Euclid și mi-am dat seama că n-am înțeles nimic. Euclid înțelegea ceva. Asta înseamnă că era un alt spațiu, un alt fel de ordonare.“

23 februarie 1937

Aseară am fost la Alice [Botez] și am fost cam nebună. Mă apucase un fel de disperare d-aia neputincioasă, în care te zbați inutil și chinuitor până la demență. Spun sincer că nu mai știu ce să mă fac. Ceea ce e grav e că în plus de toate astea mă enervează și o groaznică plictiseală de atmosfera asta în care trăiesc. M-am săturat până-n gât de lucrurile pe care le fac. Peste cap am de semifilozofia asta inutilă, de cărți, spectacole, oameni bine crescuți și chinuiți, de vorbărie, râs, glumă și de toată farsa asta sinistă pe care o joc. Aș vrea s-o iau de pe mine ca pe o haină veche și s-o azvârl. Știu că după asta *trebuie* să iau altă haină și că tot povestea aia e, dar asta nu mă oprește de a vrea să scap de ea. Și adăugam că m-aș face servitoare ca să scap complet de atmosfera asta, și Alice îmi spunea tot felul de lucruri cu „destin“, „lipsă de vitalitate“ etc... N-am admis, bineînțeles, dar cred că ceva dreptate are. Ca probă că n-am nicicând curajul să mă fac servitoare, oricât aș dori să-mi schimb condiția de viață.

28 februarie 1937

Am fost aseară la H[aig]. Erau Eliazii⁹⁸ și Ț[uțea] (care a plecat însă repede). M-a mirat (de fapt nu știu de ce m-a mirat) faptul că Mircea gândește același lucru de cursul lui Nae [Ionescu]. Când i-am zis că a sunat fals, deplasat, când N. a spus „prietenul meu Griguță Iunian, spre exemplu...“, mi-a răspuns: „Da... de altfel de câte ori vorbește de «colective» sună fals.“

Or, asta este exact ce gândesc, dar m-a mirat grozav – cum spusei – c-o gândește și M. Nu știu de ce, dar mi-l închipuiam într-o totală admirație, atât de totală că exclude luciditatea. Mi-a plăcut că nu e așa. Mi-a plăcut de altfel mult M. ieri. Nu-l văzusem încă așa.

Cred că pentru ziua de ieri am să-i iert multe tâmpenii în viitor. Să i le iert, pentru că am să i le înțeleg (ca să zic așa).

*

Mâine e 1 martie și eu n-am citit încă nimic din *Critica rațiunii pure*. Lucrarea trebuie s-o susțin la 16 martie. Am 15 zile ca să citesc 700 pagini și să scriu lucrarea. Și în aceste zile am și alte lucruri de făcut. Mâine mă duc la conferința lui Vulcănescu, urmată de piesa lui Creangă. Seara mă duc iar la teatru. Joi, recitalul de dans al lui Nyota

Inyoka. Sâmbătă concert la Ateneu. Și așa mai departe. Să mai ai cap pentru *Critica rațiunii pure*! Și totuși *trebuie* să am, pentru că *trebuie* să țin lucrarea.

6 martie 1937

S-au închis toate universitățile din țară, deocamdată pe 15 zile, din cauza atentatului de la Iași împotriva rectorului Bratu. Deci va fi amânată și lucrarea mea.

Am fost joi seara la Nyota Inyoka. E foarte drăguță și are în dans niște brațe ondulate și tremurătoare.

Mi-a citit aseară Alice [Botez] din poemele ei. Am stat iar până la 1 noaptea. E în odaia ei o liniște teribil de încărcată și de grea. Te apasă și te ușurează în același timp. Stranii, curioase poemele.

23 martie 1937

Peste o lună ne mutăm. Sunt aproape 10 zile de când n-am mai văzut-o pe Alice [Botez]. E probabil convinsă că sunt bolnavă și, în parte, nu se înșală.

30 martie 1937

Alaltăieri mă aflu în fața oglinzii și nu mai realizez că eram eu. Da, pierdusem sensul identității mele cu mine. Treaba asta mi s-a părut puțin înfricoșătoare. Am tras o seamă de concluzii mai mult sau mai puțin interesante.

2 aprilie 1937

Continua tragedie pe care o trăim. Și noi suntem inconștienți ca niște animale. Râdem, ne entuziasmăm, suntem importanți și siguri. Siguranță de ce? pentru ce? bazată pe ce? Ridicol și jalnic.

7 aprilie 1937

Citesc corespondența lui Alain Fournier și J. Rivière. Sunt uluit de uriașa lor capacitate de muncă. Îi invidiez. Energie, convingere. Iată-i purtând interminabile discuții literare cu certitudinea că fac cine știe ce. Sunt dezarmați. Dorință de a reuși, curaj, elan. Din toate astea, drept concluzie, desprind un inexplicabil optimism. Câteodată numai Alain Fournier are unele ieșiri de tristețe și de durere. Iute reprimate însă. Viața însăși pe care o duceau în epocă era probabil impregnată de această energie, de această febrilă activitate.

23 aprilie 1937

Am constatat, recitind caietele vechi, că m-am schimbat cu totul. Aveam atunci cu totul alte pretenții, cum se spune. Sau poate mai corect: pe atunci aveam pretenții, pe când acum nu prea am. Și-apoi aveam niște „insolubile“ de o naivitate delicios de ridicolă.

Măine am să continui să citesc caietele. Știu c-aș vrea să le ard, dar nu știu de ce nu prea pot. Știu că nu pot *încă*... Am să ard însă, într-o bună zi, tot.

1 mai 1937

M-am mutat⁹⁹. Am schimbat odată cu casa și cartierul acela o întreagă atmosferă care-mi devenise teribil de antipatică. Aici casa e bună, dar are diverse dezavantaje pentru mine. Odaia mea, mai ales față de chilia de dincolo, este enorm de mare. Cam de patru ori mai mare. Am s-o aranjez destul de bine și cred c-o să mă simt foarte „la mine“. Singurul și marele defect este că e despărțită de hol printr-un perete care pe jumătate este glasvand. Am să pun bineînțeles niște perdele, dar gălăgia îmi va tăbăci urechile. Fiecare mișcare din hol îmi parvine cu o precizie, cu o claritate năucitoare. Și remedii pentru asta nu sunt.

18 mai 1937

Ieri a venit Alice [Botez] și am ieșit seara să rătăcim. Am străbătut străzi după străzi și apoi o șosea largă. Casele erau din ce în ce mai rare. Erau case noi și moderne, după care apăreau sărace bordeie țigănești. Pe urmă, pe partea dreaptă a drumului, am descoperit între două șiruri de arbori o alee strâmtă la capătul căreia strălucea ceva. Am urmat aleea și ne-am trezit în fața unui lac negru, împrejmuat de arbori enormi care-și întindeau umbrele lor negre pe apă. În mijlocul lacului era o insulă legată de alee printr-o punte magnifică. Arborii fremătau dulce și apa scânteia cu reflexe negre și metalice.

Mi-am pironit ochii asupra reflexelor de argint ale lunii pe apa care tremura în vânt. Se auzea larma unei cascade și a broaștelor. Nu era tipenie de om și totul era de-o frumusețe măreață și sumbră. Îmi venea greu să cred că era suficient să străbați o alee ca să te pomenesci pe o cale asfaltată, cu lumini electrice și automobile ce treceau în tot momentul.

24 mai 1937

La toți acești oameni din jurul meu, singurătatea e cumplită ca o suferință fizică. Totuși, de când lumea, se știe că asta-i „condiția umană“. E oare posibil să te obișnuiești? Nu cred, dar sunt momente când o pierzi din vedere, și atunci te repauzezi puțințel. Numai că de vreo câțeva vreme mă înăbuș. E o povară grea și dificilă viața. Mai ales așa. Sunt prea bătrână și prea tânără. Și plină de defecte.

Am albăstrițe de toată frumusețea pe birou și pe măsuta mea scundă de lângă divan. De culoare albastru-mov. Măine dimineată însă vor fi fanate, moarte. Efemere.

Mă duc la mare în vara asta. O plajă pe coasta de argint. Vila închiriată dă spre mare. Mai e până atunci. Aș vrea între timp să dau 2 sau 3 examene.

Miercuri, 2 iunie 1937

Scriu lucrările astea pentru Marieta I¹⁰⁰. Coșbuc, Duiliu Zamfirescu, Ion L. Caragiale. Am citit în același timp și un roman nou apărut. Inutil lucru. De ce, Doamne, or fi stând să se muncească și să scrie d-astea?! Am recitit câteva schițe de Caragiale. Veșnic valabil.

Fac mai multe lucruri deodată, doar, doar m-oi plictisi mai puțin de ele.

Ieri la Alice [Botez], care e bolnavă, mi-am dat seama ce e de fapt cu mine. Prin „de fapt“ vreau să înțeleg „în fond“. Dar nu pot să scriu ce am descoperit. Mi-e frică s-o admit. E stupid totuși să încerc „să mă înșel pe mine asupra mea“. (Strașnică frază!) După ce am plecat de acolo, pe stradă, am cercetat corect, procedând cât mai logic posibil, orișunde m-ar fi putut duce această cercetare. Prinsesem firul de-un capăt și-am căutat să văd până unde duce dacă-l urmăresc depășându-l. L-am urmărit lucidă și m-a dus. Mai bine nu m-ar fi dus unde m-a dus. Dacă într-adevăr așa e, atunci... să m-ajute Dumnezeu, că eu nu mai știu ce să mă fac. Dar tot sper că m-am înșelat și că nu este așa. Ieri am fost destul de perplexă de descoperire și am încercat să nu mă mai gândesc la asta. Am reușit. Acum ar trebui să iau lucrurile de la capăt și să caut cu claritate și precizie să mă lămuresc. O verificare nu strică. Poate m-am înșelat. Dar amân... mi-e teamă... și pretexte berechet.

Mai am de făcut o lucrare pentru Marieta. Biata fată are examen. Pe urmă trebuie să i le duc. De-abia dacă am timp.

5 iunie 1937

Aș vrea să pot plânge. Să plâng așa, disperat și zguduit, poate scap de pietrele astea de pe cap și din piept. Dar nu pot.

Aș vrea să pot să mă rog. Când spun însă „Tatăl nostru“, n-am impresia că mă rog. E rece și mecanic. E învățat... Și are lucruri pe care nu le cred și pace. Spre exemplu: „Iartă-ne, Doamne, greșalele noastre precum și noi iertăm greșiților noștri.“ Cum îi poți cere lui Dumnezeu să te ierte așa cum ierți tu?

Acum vreau să mă culc, să dorm. Măine trebuie să caut să lămuresc lucrurile. Acum nu pot.

6 iunie 1937, duminică

Am primit o vizită. Pălăvrăgeală, îmbrățișări etc. Acum singură. Dar asta nu va dura multă vreme.

8 iunie 1937

În acest moment, nu există nici literatură, nici sens al ridicolului sau teamă de a face sentimentalism. Toate acestea sunt valabile când sunt prinsă de viață. În prezent, astea nu mai contează.

10 iunie 1937

Ieri am fost la Alice [Botez]. Nu m-am putut duce până ieri cu toate că era poate singura pe care aș fi vrut s-o văd în toată săptămâna asta groaznică. S-au mai limpezit puțin lucrurile, parcă, în capul meu. Asta cu toate că situația este aceeași, ca să zic așa. Cum ar putea fi altfel? Nu m-am dus la Al. până ieri pentru ca să nu vorbesc de toate astea. Știam că nu se poate să nu vorbesc dacă mă duc. Ieri a fost ca o răbufnire după toate zilele astea, în care am încercat în tot felul să nu

mă gândesc. Am fost la cinematograful, m-am plimbat cu Muțica [Buholtzer], am citit romane. De toate am făcut, dar tot acolo am rămas. De asta nu mai încap în doială. Ieri n-am mai putut face nici măcar efortul de a nu mă mai gândi. Și când m-am dus la Al. era atât de vădit că suferă și ea. Se simțea asta în toate, în atmosfera camerei, în efortul pe care-l făceam să ne menținem în conversație. Toată chestia era atât de lamentabil de tragică, încât am avut una din crizele mele de exagerată veselie. Veselia aia sub care se zbat urletele. Până la urmă m-am potolit. Am stat până târziu de tot noaptea. Acum am impresia că nu mai îmi e chiar așa frică. Cu toate că totul este așa și nu prea știu cum se va putea schimba.

De fapt, toate astea *sunt* așa încă de foarte multă vreme. De pe la 12 ani. Dar *nu știam* că sunt așa. Și poate că mai bine ar fi fost să nu știu niciodată. Dar nu se putea. Îmi amintesc că foarte de mult ziceam tot p-aici – prin hârtoagele mele – că va trebui într-o zi să limpezesc chestiunea asta religioasă. Nu prea știam eu cum să limpezesc, dar știam că trebuie. Și, când mă așteptam mai puțin, a trebuit să nu mai amân și să văd cum stau lucrurile.

Înainte de toate, de când mă știu gândind, știu că mi-e frică de moarte. De altfel, asta se poate vedea din însemnările mele...

15 iunie 1937, ora 4 p.m., marți

Ce zi, Doamne, ce zi. Am trecut prin atâtea sumedenii de stări de 2 săptămâni încoace, încât nu mai știu acum pe ce lume sunt.

Parcă totuși m-am luminat, așa, deodată. Nu fără prealabilă uriașă suferință.

Acum caut înapoi aici, pe caiet, și văd că mai la fiecare nouă schimbare am *început* să spun ce-i cu mine, dar n-am continuat. Fie m-a întrerupt cineva, fie n-am putut. Să încerc acum să spun în rezumat. Știu că n-are sens să rezum astea, dar trebuie – simt nevoia – să limpezesc. Altfel însemnările mele din ultimul timp parc-ar fi enigme.

În 2 iunie ziceam că „ieri la Al[ice Botez], care e bolnavă, mi-am dat seama ce e de fapt cu mine“. Nu-mi dădeam eu seama „clar“, dar totuși îmi dădeam seama „ce e de fapt cu mine“.

Acum aș putea spune ce „era“. „Era“ că nu credeam în Dumnezeu. Asta era. Ziceam că sunt creștină și cred în Dumnezeu. Ziceam, ba chiar mai mult, și credeam asta. Dar nu *simțeam* asta. Deci de fapt nu credeam în Dumnezeu. Ziceam cu foarte multă dreptate că nu se poate să nu existe Dumnezeu. Că e absurd să nu crezi în Dumnezeu. Disprețuiam foarte pe atei, ca pe niște bieți cretini. Dar toate astea numai cu *mintea*. Or, pe cale rațională nu se ajunge la Dumnezeu. Încă o dată deci: știam că trebuie să existe Dumnezeu, că nu se poate să nu existe, că e absurd să crezi că nu există. Dar nu simțeam nimic.

De fapt, așadar, ajunsesem să spun că eu cred în Dumnezeu pentru că vedeam clar că posibilitatea contrarie – adică ateismul – este

absurdă. Procedam prin eliminare, cu atât mai ușor cu cât credeam în Dumnezeu îmi dezlega mai toate celelalte mistere. Deci totul la mine nu era o chestiune de „religie“, ci o chestiune de „filozofie“. Adoptam cel mai plauzibil sistem de filozofie. Toate astea erau așa, cu toate că eu nu-mi dădeam seama că „sunt“ așa. Nici nu formulam, nici nimic.

De pe la vârsta de 14–15 ani, când mi-am dat seama definitiv că ateismul este o absurditate, credeam că cred în Dumnezeu. Însă în fond nu credeam. Asta se vede și din faptul că niciodată nu m-am putut duce la biserică sau să mă rog mai mult. Din contra, aveam uneori o reținere, dacă nu o repulsie și, în linie generală, în tot cazul grozav mă plictiseau lucrurile bisericești. N-am avut niciodată vreo emoție de natură religioasă nici în biserică, nici oriunde altundeva. Eram, cum se spune, indiferentă fără să o știu și cu toate că socoteam că e absurd să nu crezi. Astea le-am descoperit în seara de 1 iunie, după ce am plecat de la Al. și am ajuns la astea de la faptul că încercam cu toată sinceritatea s-o scot pe Al. din pasivitatea ei în boală.

Vroiam s-o conving prin fel și chip de argumente să se arate la doctori, să ia medicamente etc. Alice¹⁰¹ zâmbea și dădea din umeri. Încercam să discut: cu toate că, în fond, n-are nici un rost să se agite într-un fel sau să reacționeze, în fapt trebuie să se arate la doctor și să ia medicamente. Că, într-adevăr, ce are a face dacă sunt sau nu bolnavă, tot mă zbat și-așa, și-așa. Ba încă, dacă sunt bolnavă, nu e rău dintr-un anume punct de vedere: că tot mai bine e să mă zbat de durerea cărnii decât altfel. Cel puțin dacă te doare carnea ești atât de prins de durerea asta încât pierzi din vedere restul. Dacă mor, cu atât mai bine, ziceam. În definitiv, care ne e – vrând, nevrând – scopul: să murim. Toate astea le admiteam, dar... numai *în principiu*.

În fapt, nu puteam să admit, pentru că *mi-era frică de moarte*. Asta am văzut-o, mi s-a luminat din vehemența pe care o puneam discutând și încercând s-o conving pe Al.

În principiu, vroiam să mor sau cel puțin n-aveam nimic împotrivă – dar *de fapt* mi-era frică de moarte. Și de ce mi-era frică de moarte? Pentru că nu credeam cu adevărat în Dumnezeu. Asta era. Când mi-am dat seama de asta, a fost ca o lovitură de cuțit în inimă. Mi-a fost teamă să gândesc mai departe și am încercat să nu mă mai gândesc. Am tot amânat. De altfel, asta se vede și din caiet.

16 iunie 1937, miercuri

În ziua de 7 iunie, citeam în *Vremea* în articolul lui C[ioran]: „Una este a crede, și alta a avea voința de a crede. În primul caz trăiești fericit în Dumnezeu, în al doilea te gândești la el.“ Pe scurt, cam la distincția asta ajunseseam cu o săptămână înainte. Eu aveam doar voința de a crede. Și doar mă gândeam la Dumnezeu, nu trăiam în el.

În ziua de 9 iunie am fost la Al[ice Botez]. Curios e în toată

povestea asta că toate lămuririle și descoperirile le găsesc fie în prezența ei, fie după ce am văzut-o. S-ar zice că prin tăcerea aceea a ei, încărcată de chin, îmi intensifică puterea de pătrundere în mine. Am vorbit în ziua aceea de singurătate și gol, și toată oroarea necredinței mele nu mi s-a părut atât de monstruoasă. Gândeam că, într-un fel, e normal să fie așa. Că asta e, în definitiv, condiția umană. Că dacă aș trăi în Dumnezeu ce rost ar avea prezența mea pe pământ? Și dacă trăiesc în Dumnezeu, atunci unde e „păcatul”? Găseam că tocmai aici, în suferința asta care iese din voința de a crede și recunoașterea neputinței tale de a crede, stă puțința de mântuire. Să ajungi, așadar, la mântuire prin tortura de a te ști necredincios. Ziceam că de altfel nici nu se poate să fie altfel. Că așa trebuie să fie pentru toată lumea. Că oamenii au clipe în care trăiesc în Dumnezeu și că pe urmă, când își mărturisesc credința, și-o mărturisesc numai bazându-se pe amintirea clipei în care au trăit în Dumnezeu. Numai că nu-mi dădeam seama de un lucru: există și oameni care n-au trăit nici o clipă în Dumnezeu și care deci n-au pe ce amintire să se bazeze. De aci îndoiala și celelalte. Eram până ieri în cazul acestora din urmă.

Spun *până ieri*, pentru că ieri mi s-a întâmplat ceea ce n-aș fi crezut vreodată să mi se întâmple. Acum n-aș putea spune nimic. Sunt teribil de seacă. De altfel asta se vede și după felul cum am spus toate până acum. Mă uit înapoi și văd că spun fraze de-astea: „Am vorbit despre singurătate și gol.” Asta dă o idee de conversație sau de discuție, ceea ce e foarte departe de a fi ce înțeleg eu când spun c-am „vorbit cu Al”. Vorba ține foarte puțin loc, ca și gestul. Stăm așa și, din când în când, câte una din noi debitează o frază, și pe urmă iar tăcere. Dar înțelege și ea, și înțeleg și eu. Și asta e suficient.

În tot timpul acesta, am „făcut” o mulțime de lucruri. Blestemul nostru, scandalul M[ircea] E[liade]¹⁰². Masă la Eugen [Ionescu]. La Otopeni cu M[arieta Sadova]. Toate chestiile cu examenele și facultatea de aranjat. Etc.

22 iunie 1937, marți

Aș putea scrie 23. Ar fi mai corect. Este ora 3 noaptea și – după ce m-am zvârcolit atâta amar de ore – a trebuit, la urma urmei, să mă resemnez și să aprind lumina. Mare plictiseală. A trebuit să închid fereastra ca să nu vie gângănii la lumină, dar tot au intrat.

Am primit pe seară încă o scrisoare de la Marieta [Sadova] și am realizat că voi pleca. Exact nu știu nici eu când. De puțin bine îmi pare bine, dar n-aș vrea să plec până nu vine mama. Îmi dădeam tot felul de motive ca să justific acest lucru, dar până la urmă mi-am dat seama că-mi vine greu să plec pentru o lună fără s-o văd, când deja n-am văzut-o de 3 săptămâni și mai bine. Mi-a fost pur și simplu dor de ea azi toată ziua și îmi dau seama că, dacă n-o văd măcar cinci minute înainte de plecarea asta, o să-mi otrăvească toată vacanța. Asta e

probabil ridicol, dar asta e, n-am ce să-i fac. Astăzi am împlinit 21 de ani. Probabil că n-aș fi știut dacă n-ar fi venit Muțica [Buholtzer] să mă felicite. Familia ei are defectul de a nu lăsa să treacă nici o sărbătoare de felul acesta neremarcată.

Aș mai scrie, dar trebuie să și dorm. Ce să fac? Nu-i chip.

Duminică, 27 iunie 1937

Singura consolatie în toată farsa asta tristă și monotună care se cheamă viață este că, în definitiv, *este sigur* că într-o bună zi voi muri.

Vezi Doamne, dacă n-aș fi sigură de asta nu mai știu ce-ar fi cu mine.

Faptul că uneori mi-e frică de moarte (faptul chiar că de *cele mai multe ori* mi-e frică de moarte) nu înseamnă în privința asta nimic. Dacă în momentul cel mai acut de teroare în fața morții aș afla că nu voi muri niciodată, chiar atunci asta n-ar însemna ușurare, ci disperare. Căci, în definitiv (ce să ne mai ascundem după degete), ce ne mai rămâne în afară de moarte? Nimic. Dacă n-am fi siguri nici de ea...

Joi, 1 iulie 1937, Balcic

Sunt aici de 4 zile. Am o odaie mică cu un smochin uriaș în fața ferestrei dinspre mare. Când ridic capul de pe pernă, văd marea și cerul prin crengile smochinului. De două zile e hulă și valurile se sparg cu un zgomot spumos de pietrele malului. În afară de îndărătnicul zgomot al mării, aici liniștea e completă. Casa este chiar pe țarm. Din poartă mai e o jumătate de metru și apoi stâncă.

De când am venit, trăiesc într-un fel de toropeală. Nu gândesc nimic, nu fac nimic. Aș zice chiar că nici nu prea simt nimic. Până ieri a fost M[arieta Sadova] aici și am făcut cu toții drumul până la ponton cu barca. Băi, mese împreună. Aveam impresia uneori că trebuie să mă scutur de moleșeală și să fiu mai vie, poate chiar mai interesantă, cel puțin exterior.

Balcicul este, după cum atât de mult se spune, minunat de frumos. Asta cu toate că l-am găsit frumos, altfel însă decât mă așteptam. Dar asta e cam așa mai totdeauna. Am avut și voi continua probabil să am câteva bucurii. Mai întâi marea. Culoarele, mirosul, valurile mării. Căldura mării. Miracolul mării. Apoi bucuria de a umbla toată ziua aproape goală. Instinct de animal, probabil: grozav mă complac goală.

Am început să învăț înotul. Merge greu. Probabil că din cauza efortului și din cauză că umblu în espadrile fără tocuri, mă doare tot trupul. Parcă-s bătută.

2 iulie 1937

Azi a continuat hula și a fost înnorat mai toată ziua. Spre seară am avut totuși soare și, cu tot vântul și valurile enorme, am făcut o semi-baie, dar nu la ponton, ci pe „plaja noastră“. Seara ne-am dus până la vila lui Iunian. Era și Clody [Berthola].

Am mereu sentimentul că nu m-apuc de treabă. Nu izbutesc să mă conving că *nu am* nimic de făcut. Că am în fața mea o lună de adevărată vacanță.

5 iulie 1937, luni

Timpul trece aici cu o altă repeziciune. Aș vrea să-l țin pe loc. Azi e o săptămână de când am venit. Dimineața am mers în larg cu barca. Eu, cu Marieta [Sadova] și Cl[ody Berthola], înot alături. Doi delfini se răsuceau în cerc negru pe deasupra apei de-un albastru verde. După masă ne-am dus iar cu barca la ponton. Am stat vreo două ore. Lecțiile de înot au dat azi primul rezultat. Am început să mă mențin pe deasupra apei.

Luni, 12 iulie 1937

O săptămână de când n-am scris. Aici nu e timp de așa ceva. Nu sunt nici o clipă singură toată ziua.

De azi dimineață, plouă întruna și s-a făcut frig. Mi-e teamă să nu țină mult. Altfel toată săptămâna a trecut, ca să zic așa, „normal“. Pe mare am fost mai în fiecare zi cu barca, fie în larg, cu Cl[ody Berthola] înot alături, fie la ponton.

Seara la Mahmud, în cafeneaua pescărească. Mâncăm dulceață de smochine și ascultăm cronica Balcicului prin gura lui Ali, care ne pune și radio. Au niște replici turcii de pe aici de-un umor uimitor. Nu au nimic servil și umil în serviciile pe care ți le fac. Sunt respectuoși în felul lor, cu răspunsuri directe. Ironie contra ironie. Glumă contra glumă.

Sâmbătă, 31 iulie 1937

Sunt aici de mai mult de o lună. Eram să plec mâine, dar nu mai plec. Stau până la 14 august și vreau să mă bucur cât mai mult de soare, de aer, de mirosul mării când înot, de spuma valurilor pe stânci, de culoarea verde lucioasă a mării, de legănatul bărcii...

Luni, 2 august 1937

Vine marea. Muge marea. Asurzitor, monoton și nesfârșit. Urlă marea de-ți vine să urlî o dată mai tare decât ea, ca s-o amuțești. Să se facă odată liniște. Toată noaptea a urlat marea, ca foșnetul pădurii sub furtună.

De când sunt aici, nici disperările mele nu mai sunt ca înainte. Mă gândesc uneori ce o să rămână din timpul acesta petrecut aici. Poate nimic sau poate câteva imagini. În tot cazul, știu aproape precis că tot ce-mi umple timpul acum se duce pe apa sâmbetii. Toate lucrurile astea se împrăștie ca fumul.

*

Acasă n-am mai scris. Lui Alice [Botez] nu i-am scris deloc. Sunt cam furioasă uneori pe ea. Sunt furioasă că nu știe să fie prietenă. Cu toate că am avut atâtea ore de completă înțelegere și comuniere, are

totuși ceva rigid în ea, ceva rece care mă face să mă înfurii pe ea și să mă închircesc. Mi se pare atât de completă lipsa ei de tandrețe în felul ei de a se purta – cu toate că, după toate câte le știu despre și din ea, este absurd să cred asta. Uneori am impresia că nu din frică de ridicol afectează ea acea atitudine, ci că realmente așa e ea; asta e ea: indiferentă sau, poate, detașată.

Vineri, 6 august 1937

Viața noastră trecută n-are cu adevărat mai multă importanță pentru noi decât un roman citit. Mi-am amintit adineaori de timpul în care eram o puștoaică. Viața mea până spre zece ani n-are pentru mine nici o realitate. Sunt ca imaginile unui vis sau ca pasajele unei cărți citite acum câțva timp, uneori nici atât. Totul e lipsit de consistență, ca și de intensitate. Și când reușesc să-mi amintesc ceva, asta mi se pare bizar de exterior. N-am deloc impresia că asta are vreo legătură cu *mine*. Când spun „asta“, mă refer la vârsta mea de 4 ani, de 7 ani etc., la viața pe care o trăiam atunci, la viața care mă înconjură. Nu reușesc să stabilesc un raport de identitate între mine și trecutul meu (și eul meu trecut) puțin îndepărtat. E groaznic. Cea mai bună dovadă că viața noastră însăși nu ne aparține, că *eu* nu-mi aparțin.

Mărti, 10 august 1937

Ieri am pornit singură în larg, dar n-am mers prea departe. Azi m-am dus cu Cl[ody Berthola] mult mai mult, dar eram atât de obsedată de ideea că trebuie să avansez mai repede și mai ales de faptul, fără precedent pentru mine, că *am pornit înot în larg*, atât de preocupată de asta încât n-am putut să-mi dau seama prea bine că trăiesc bucuria de a fi singură în fața mării, una cu apa. Victoria de azi e o victorie de care sunt grozav de mândră. Dacă am fost în stare să merg atât de departe în larg înseamnă că de azi încolo îmi pot permite să spun că știu să înot. Până azi eram nesigură pe mine, nemulțumită. Ziceam că ce e aia înot așa, tot pe lângă mal?

București, 15 august 1937

Sunt numai de două zile aici, dar parcă sunt secole de când am plecat de la Balcic. Mi-e teribil de rău fizic. Cred că răul ăsta fizic este datorat răului „moral“. Se zbate în mine dorul de Balcic ca un chin fără scăpare, fără soluție.

Nu mă simt bine în București. Mă sufocă urâtenia pe care o găsesc în tot ce mă înconjoară. Nu-mi mai place nici odaia mea. Mi-e străină. Odaia în care înainte de Balcic mă simțeam bine și pe care o iubeam. De ieri dimineață, trăiesc ca într-un vis urât, sperând că la un moment dat o să mă trezesc.

Ultima mea noapte la Balcic? Îmi era sufletul ca atunci când ai un nod de lacrimi în gât și-ți strângi dinții tare ca să nu tipi. M-am dus la Mahmud. Cu L[ucia Demetrius] și cu tot grupul ei, ne-am dus la plop.

Era drumul alb în noaptea înstelată. Am urcat așa, cu nasul la stele și cu mirarea mea în suflet. Ce simplu de frumos erau toate. Pe urmă ne-am întors și am rămas cu Ioana și cu Mircea [Berindei]. Am fost la Șemșidim. Să fi fost ceasul 11. Șemșidim ne-a dat câte o dulceață și pe urmă a închis și s-a dus să se culce.

Mi-am exprimat dorința să stau puțin la mahoane și pe urmă să plec spre casă. Mircea s-a oferit să mă conducă. La mahoane. Erau mari și frumoase; trase la mal au ceva părăsit și dureros. Smulse din elementul lor, le rămâne totuși aceeași gravă măreție. Era o liniște neagră, compactă. Vântul umed și proaspăt îmi zbură părul pe spate și-mi îngheța obrazii. Se vedea marea ca o pată neagră în care lucea lichid și metalic un far.

M-am întins cu fața în sus să văd stelele căzând.

19 august 1937

Am slăbit din nou cu două kile. Sunt atât de mirată să mă văd devenind frumoasă, încât încep să mă privesc în oglindă.

22 august 1937

Din păcate, nu pot citi nimic serios. Știu că în felul ăsta nu se face filozofie. Că asta duce la un fel de superficialitate de cultură, destul de scârboasă. Că în felul ăsta, chiar dacă ajung vreodată să am licența, n-am să ajung niciodată să știu ceva complet. Dacă nu complet, cel puțin adânc. Mi-e că voi avea o cultură de suprafață, că nu va fi niciodată nimic de capul meu. Dar vanitatea mea nu merge suficient de departe ca să mă poată stimula în așa fel încât să-mi ies din somnolență, din visare, din reverie.

Mă cred lucidă pentru că am prea prezent[ă] înaintea ochilor mei: moartea. Și-mi fac din asta un temei pentru a-mi justifica superficialitatea și absența de la datorie. Luciditatea mea nu este, bineînțeles, nici la mine, ca la nici un om, permanentă, dar momentele de uitare, la mine, nu durează suficient de mult timp încât să poată fi posibil în acel interval de timp să realizez ceva (orișice, chiar și o lectură mai serioasă, darmite să creez ceva). În momentul în care mă găsesc singură, sunt atât de plină de toate lucrurile care mă fac să mă zbat ca un animal prost ce sunt, încât tot ce pot face e să încerc să fug de mine. Fie citind lucruri pentru care nu-ți trebuie efort, lucruri care ți se impun, fie văzând lume, spectacole sau altele. Fug de mine și, fatal, unde pot fugi decât în exterior[?] De aici probabil, uneori, exuberanța și veselia mea exagerată. Mă refugiez în tâmpenie cu o bunăvoință cu atât mai mare cu cât îmi dau seama că n-am unde să mă refugiez în altă parte. Atât sunt de plictisită de toate „problemele metafizice“ pe care și le pun toți tinerii aceștia, care fac caz de „neliniștile lor“ cerebralizate, încât aș prefera să mă duc să spăl closete decât să m-apuc și eu să-mi dau cu părerea asupra lor.

12 septembrie 1937

„Simt“ că și de astă dată îmi voi lua examenele învățând în ajun.

*

Astă-seară, invitați snobi la M[arieta Sadova]. Lectură: „Werther“. Trebuie să merg; e a patra oară că ascult această piesă. Dacă aș putea să mă ghemuiesc într-un colț mai izolat. Poate adorm...

*

Aseară am văzut-o pe Alice [Botez]. E cu adevărat teribilă... În adevăratul sens al cuvântului. Mă-ntreb cum poate să continue în acest fel. Suferința (mai ales această suferință) nu e un regim pe care l-aș putea suporta nici o zi *întreagă*, dar luni și ani întregi. Ea are o atitudine care câteodată sincer mă exasperează.

Știu că nu există soluție, nimic în acest fel: că tot ce aș putea face sau trăi sau fi, din moment ce fac și trăiesc și sunt în mod fatal în această viață, nu va servi la nimic și mă va lăsa tot aceeași, tot aceeași bucată de carne și nu știu ce încă, un nu știu ce care suferă. Problema nu e de a căuta o soluție ca să nu mai suferi. Ar fi prea copilăresc. Problema e de a face tot ce e posibil de făcut în această lume ca să *uiți*. (În fond, ca să *uiți* că trăiești.) Mi se va spune: la ce bun să uiți de îndată ce „revii întruna la oile tale“ și uneori tocmai când te crezi mai departe. Sigur că revii. În orice caz, găsesc că e bine să suferi câteva ore pe zi decât să te încapățânezi să-ți clocești suferința 24 ore din 24. Știu, e un fel de cerc vicios. Te învârtești și iar te învârtești în acest cerc fără nici un rezultat, știind că nu există rezultatul posibil și mai știind că-ți vei lovi astfel capul de toți pereții ignoranței noastre, până la sfârșitul vieții.

21 septembrie 1937

Parcă-s găște, păcatele mele. Așa cum sunt instalate (fiecare în urâtenia ei) în jurul mesei, parc-ar fi figuri de coșmar. Fac gesturi și râd grimasând groaznic, cu ochelarii sclipind pe vârful nasurilor, cu pomeții înroșiți de pasiunea jocului. Fac spirite sinistru de proaste și râd lung și apăsător la fiecă glumă, cu repetarea de zeci de ori a unui același cretin lucru. Vorbesc tare, tare și când se apucă una să povestească ceva intervin deodată și celelalte în gura mare, întrecându-se să zbiere fiecare mai tare ca să domine vocile celorlalte. În timpul acesta, nimeni nu ascultă pentru simplul motiv că toate vorbesc. Toate sunt obeze. Trupuri revărsate, fără formă precisă, un trunchi gros cu grăsime, debordând în față și în spate, înfășurat îndeobște în sinistră mătase neagră. Stau rigide pe scaune din cauza corsetelor, care nu reușesc decât să le facă și mai lipsite de formă.

Scârbit până peste poate de această oripilantă viziune, m-am retras în camera mea, m-am întins pe divan și am întors capul spre fereastră. Mi s-a desfășurat brusc noaptea verzuie a unui asfințit cuprins în rama ferestrei. Jos, umbre de nori negri învăluiți în lumina lunii. Aceasta aproape perfect rotundă, mică și împrăștiind verdele acela mușgăit,

întunecat.

*

Ieri am auzit cvartetul în fa major al lui Beethoven. Mi-a plăcut partea întâia, dar n-am unde s-o mai aud.

Unul din lucrurile care mi-ar îndulci și ușura căscatul în viață: un patefon electric cu tot Beethoven.

*

Apropo de căscat, atât de mult am căscat azi toată ziua cu cațele astea vulgare care mi-au biciuit plectiseala până la coșmar, încât simt nevoia să mă refac. Mă duc să văd un film, că roman polițist nu am.

Atâta râd de viața mea, bucătică de trup și minte, în ultimul timp, încât am ajuns să-mi fie puțină milă de ea. Pentru toată prostia din ea merită ironie, dar pentru toată suferința care o învăluie se cuvine și puțină milă.

23 septembrie 1937

Ora 9 seara – Am reușit să citesc aproape tot volumul lui Déonna¹⁰³ pentru arheologie. Am început să mă scutur puțin din pasivitate. Numai că sunt furioasă pe mine că mi-am pierdut din nou busola. În sfârșit, asta e...

2 octombrie 1937

S-au anunțat patru concerte simfonice Enescu, ciclul Beethoven și patru de vioară. N-am putut cumpăra decât două bilete, dar sper că asta nu înseamnă că nu mă voi duce decât la două concerte. În orice caz, am fost la timp pentru a găsi pentru a 5-a simfonie. Nu mai erau decât două bilete (cele mai scumpe locuri). Am fost obligată să iau, nu fără să mă bălăbănesc. Acum însă sunt încântată că nu voi mai avea toate acele șiruri de capete, tot timpul mișcătoare, în fața mea.

*

M-am înscris la cinci examene. N-am citit aproape nimic, dar mai e vreme.

5 octombrie 1937

— Bună ziua.

— Bună ziua, ce mai faci?

— Ce să fac?... Dau examene...

— Ah! te duci să te înscrii?

— Nuuu... Cum să mă duc să mă înscriu (*mirare*)!

— Ah! Ai terminat.

— Ce să termin... facultatea?

— Da.

— Cum să termin? (*surâd*) Mai am doi ani.

— Doi ani? Dar în ce an te-ai înscris tu la facultate?

— În... (*ezitare, pentru că, în toată sinceritatea, uitasem*) 1935.

— Adevărat, spuneai că dai examene. Atunci te duci să te înscrii?

— Cum să mă duc să mă înscriu?! S-au închis înscrierile de mult.
— Ah? Nu faci dreptul? (*mirare*) Ce confuzii!
— (*zâmbet*) Nu, filozofia.
— (*tăcere*)... (*Privește la niște mașini care trec.*) Îl cunoști pe Petre Cancicov?...

— (*Eu*) Nu... (*Pauză*)
— ...Pentru că era la filozofie...
— De ce? Ai nevoie de el?
— Nu... S-a împușcat ieri.
— (*Eu – perplexitădă*) Ah!...
— ...Acolo la ușă strâng băieții bani de coroană... Păcat... era băiat bun.

— (*Eu*) Venea pe la Nae [Ionescu] la curs?
— Da, cum nu, era unul din cei mai fervenți adepți.
— Ah!...
— Trebuie să-l știi. Dar așa nu poți să-ți aduci aminte.
— (*Eu*) Probabil. (*Zâmbesc*) La revedere! (*Supra-amabilă*)
— La revedere!

*

În cursul lui Drouhet¹⁰⁴, p. 541, zice: „Moralistul (?) *Amiel* a spus: „Un paysage est un état de l'âme“¹⁰⁵, înțelegând că, din cauza tendinței noastre de a atribui un suflet naturii, facem din cutare sau cutare aspect al ei icoana propriilor noastre sentimente sau gândiri. Cutare peisaj va exprima melancolia sau bucuria noastră. Cutare altul va exprima seninătatea și liniștea sufletească sau, din contra, o exaltare pasională din cauză că liniile, contururile și culorile acelui peisaj prezintă o analogie sau o similitudine, sau o concordanță cu cele ale exteriorului unei ființe care ar încerca aceste stări sufletești.“

Omul ăsta cu adevărat mă depășește. L-aș pune să scrie o carte în care să-mi tălmăcească niște fraze din *Amiel* și alții. Parcă-ar fi Conu Dumitrache dând explicații lui Ipingescu.

Încă una: Când Petrarca spune: „Un laur tânăr și mlădios înflorea și din umbra sa ieșeau cânturi de păsări, dar un trăsnet îl nimici. De aceea viața mea e tristă. Astfel de umbră nu se mai întâlnește...“, Drouhet afirmă că, prin această vorbire simbolică, poetul înțelege: „Am fost fericit prin iubire, dar iubirea mea e în mormânt.“

Găsesc de asemeni un uimitor pasaj din Vigny pe care găgăuța asta de Drouhet îl citează ca să ilustreze „stoicismul și ironia“ scriitorului francez: „Que Dieu est bon, quel géôlier adorable, qui sème tant de fleurs dans le préau de notre prison! Il y en a (le croirait-on) à qui la prison devient si chère, qu'ils craignent d'en être délivrés!... Pourquoi nous résignons-nous à tout, excepté à ignorer les mystères de l'éternité? À cause de l'espérance qui est la source de toutes nos lachetés... et pourquoi ne pas dire: je sens sur ma tête le poids d'une

condamnation que je subis toujours, ô Seigneur! – mais, ignorant la faute et les procès, je subis ma prison. *J'y tresse de la paille pour t'oublier quelque fois: là se réduisent tous les travaux humains.*“¹⁰⁶

Am rămas trăsnită când am văzut.

Asta-mi dă gust să citesc Vigny. Să dai pe[ste] o frază ca asta la romantici...

9 octombrie 1937

Aldous Huxley: *Eyeless in Gaza*, p. 277: „Separație, diversitate – condițiile existenței noastre. Condiții la care e subordonată pentru noi posesia vieții și conștiinței, cunoașterea binelui și răului și facultatea de a alege între acestea, recunoașterea adevărului, experiența frumuseții. Dar separația e un rău. Răul e deci condiția vieții, condiția conștiinței, cunoașterea binelui și frumuseții. Ceea ce trebuie, ceea ce oamenii ajung să ceară de la ei înșiși e realizarea unirii între ființe, care n-ar fi *nimic* dacă n-ar fi separația: e actualizarea binelui de către creaturi care dacă n-ar fi rele *n-ar exista*. Imposibilitate, dar aceasta nu e mai puțin certă“...

Toate bune, să zicem, dar de ce e atât de sigur că n-ar fi nimic dacă n-ar fi separate? Desigur, n-ar fi oameni. Atât se poate spune cu certitudine (o anumită certitudine). Dar cum poți pune axioma (cum o pune Huxley, la baza întregii argumentări) că nu există altă posibilitate decât existența terestră[?]

Ceea ce e curios e că mai sus spune „recunoașterea adevărului“. Ceea ce înseamnă că admite o precunoaștere. Ca să fie corect, ar fi ... „unirea între ființe care n-ar fi *aici* dacă n-ar fi separate“... și ... „creaturi care, dacă ele n-ar fi rele, n-ar exista *ca atare* “.

Probabil însă că asta a vrut să spună și el. S-a exprimat prost.

19 octombrie 1937

Citesc *Lettres à un jeune poète*¹⁰⁷, care au apărut într-o frumoasă traducere franceză la Grasset. Fiecare frază pe care o scrie e pătrunsă de o simplitate și o desăvârșită, definitivă înțelegere a inevitabilului condiției umane, a imposibilității de a ieși din această condiție cât timp durează viața. Scrisorile sunt probabil scrise într-o epocă în care R[ilke] depășise deja tumultul, haoticul, suferința violentă, revoltele. Ajunsesse la o stare de înțelepciune (aș zice) care urmează conștiinței inutilității oricărei zbateri, oricărei revolte. Este un fel de împăcare, orice s-ar zice, chiar dacă împăcarea asta e amară, tristă (în singurătate, în suferință), e totuși împăcare. E un fel de liniștire, de limpezire. Știu că – foarte probabil – voi atinge și eu starea asta într-o bună zi (cu toate că în acest moment mă îndoiesc foarte), dar asta nu mă poate opri să-mi trăiesc acum în plin infernul, cu chinul și zbaterea lui de carne vie.

*

Am terminat *Lettres à un jeune poète*. Citit pe nerăsuflare, fascinată

pur și simplu. Este un mare și profund poem al singurătății. Fiecare primă pagină îți dă impresia că a fost scrisă cu efort pentru că a trebuit să vină de departe, și totuși, când începe să scrie, continuă cu bunăvoință, cu simplitate să dea lecția lui de detașare de viață, de o anumită viață.

Are ceva din tonul de bunăvoință și simplitate al lui Nae [Ionescu]. Ceva părintesc aproape. Dar fără ironia acestuia. Asta probabil pentru că se adresează cuiva față de care știe că poate fi grav.

Am avut o bucurie cum am avut rar citind ceva. M-a impresionat acea gravă și calmă tristețe. Acea „resemnare“, cum îi spun eu, a iremediabilei singurătăți în fața vieții și a morții. Este o grozav de *amară* bucurie să găsești că sunt și alții decât tine învăluți în atmosfera asta.

Ora zece seara

Cum spune Rilke, „suntem singurătate“, așa încât... ce să mai vorbim...

22 octombrie 1937

În noaptea de 19 am făcut două crize.

Una de plâns (și nu puteam nici măcar să găsesc că e stupid să plâng). Alta de rinichi, la ora 6 dimineața. M-au apucat niște dureri infernale în aceeași parte stângă unde mă mai duruse acum câțiva ani. A fost ceva îngrozitor. Ajunsesem la un moment dat de nu mai puteam rezista, pur și simplu. Mi se urcase tot sângele la cap și-mi zvâcneau vinele de-am crezut că pot înnebuni. Într-un sfârșit, a venit un domn doctor care mi-a făcut o injecție de Pantopon. Acum nu mai am absolut nimic, dar sunt lamentabilă, mai lamentabilă ca oricând. Lucrurile astea sunt ideale ca să-ți dai seama de „situația ta pământeană“, dacă nu ți-ai dat încă seama de ea. Fapt e că eu îmi dădusem seama și găsesc că era superfluu să mai suport și durerile alea groaznice. Acum... nu știu ce să mă fac. N-am nici un rost și sunt atât de tulbure și încâlcită încât nu merit nici să mor.

27 octombrie 1937, miercuri

Azi și vineri dau trei examene. Dacă nu le iau m-am ars urât de tot. Cele mai incerte examene posibile. Am făcut maximum. Dacă nu le iau, nu e vina mea. În ce am să-mi reproșez e însă faptul că dau așa, la limită. Limită de timp (n-aș fi putut da și în iunie ceva?). Și limită în număr (n-aș fi putut prepara mai multe ca să am de unde cade?). De m-aș vedea vineri seara, că m-am plictisit.

3 noiembrie 1937, miercuri

„Sous le soleil de Satan“¹⁰⁸. Nici măcar dezgust de sine. O mare mirare, pur și simplu.

Mediocritatea și haosul sub chipul lor cel mai urât, acoperite uneori de scântei de lumină și suferință. Restul murdărie. Suntem atât de bine acoperiți de această murdărie care se numește viața noastră

socială, că ne trebuie forțe mai mari decât le posedă hoiturile noastre cu lașele lor puteri spre a ne scutura de murdărie. Asta dacă ne dăm seama de cloaca în care ne zvârcolim. Sunt mii și mii, milioane și milioane de oameni care nu-și dau seama. Ferice de ei! Într-un fel, ferice de ei. Iar cei conștienți strălucesc (dacă se poate spune) prin indolență, prin neputință, ca și prin ignoranță. E[mil] C[ioran] îmi spunea într-o zi oribilă, pe stradă, că a atins maximum de luciditate. Că el ispășește puterea de iluzionare a sute din generațiile strămoșilor săi. Nu cred asta. Cu toate că, în ziua aceea, mărturisirea lui E. mi s-a părut destul de apropiată de adevăr, de ajuns de tristă, destul de evidentă. Astăzi lucrurile mi se par mai tragice ca oricând. Nu suntem decât niște cârpe murdare muiate în suferință și luciditate. Nu știm însă să ducem totul la capăt. Din lașitate, probabil. De frică.

5 noiembrie 1937

Uneori – ca acum – atât de tare mă plictisesc, că toată sunt un larg căscat trist. Îs goală toată, suflet, creier, totu-i gol în mine. Ce rămâne e plictiseala mea. În căutare de narcotic, am zis să mă duc să văd un film. Era 9 seara și, când am coborât din mașină, la Ateneu, mă gândeam – nu știu de ce – că ar fi mai bine să-l întâlnesc pe E[mil] C[ioran]. Când am ridicat ochii, era în fața mea, pe trotuar. M-a uimit atât de tare (mie nu prea mi se întâmplă lucruri pe care unii le numesc coincidențe), încât am fost încurcată câteva clipe. Noroc că el e întotdeauna volubil. Am stat de vorbă și trebuia să râd ca de obicei (ce puțină poftă aveam de râs). Pe urmă au trecut pe acolo – pe stradă – P[etre] T[ăuțea] și G[eorge] T[eodorescu], care s-au oprit și ei. Au făcut conversație, așa cum obișnuiesc ei, cu paradoxe enorme, puțin scepticism, bârfeală multă, la care am luat și eu parte, desigur, deși n-aveam deloc chef de așa ceva. Toate mi se păreau atât de triste, tocmai când râdeam mai tare, încât n-am mai putut răbda și am plecat. Am intrat la Aro, unde era o comedie americană. Dans, fast și muzică, așa cum zice reclama. Niciodată parcă n-am fost mai inutil și mai complet lucidă. Toată trista mea mizerie se transformase în abur static și mă învăluia fără cruțare. Nici umorul americanilor, sănătos și absurd ca un pepene verde, nu m-a putut scoate din aburul meu static.

Când am ieșit, era o vreme infernală cu vânt tare ce te izbea din toate părțile și o ploaie atât de fină că se identifica parcă total cu aerul, te pătrundea prin gât, îți muia părul și ți-l aiurea în cap.

8 noiembrie 1937

Am dat între cărțile Marietei [Sadova] de *Daphne Adeane* și am recitit-o. Mi s-a părut extraordinar de prost scrisă, aproape ridicol, cu repetiții nesfârșite și obositoare ale aceluiași lucru. E adevărat că e o traducere în franțuzește. Se prea poate deci ca ridicolul să fie aportul traducătorului și al limbii franceze, care se pretează atât de puțin să redea sobrietatea prozei englezești. Citită în englezește s-ar putea să

fiu un roman scris cu finețe și posedând un anumit parfum, o grație. *Nimic însă esențial.* Asta este cert, pentru că asta nu se pierde într-o traducere, chiar franțuzească. Poate fi ceva frumos (zic „poate“), dar nu poate fi ceva extraordinar. Îmi amintesc de impresia pe care mi-o făcuse acum nu știu câți ani. Îmi rămăsese din cartea asta amintirea a ceva plin și învăluit într-o anumită atmosferă pe care nu știu cum s-o descriu. Ceva cam analog cu ce mi-a rămas din poveștile citite în copilărie. Un fel de vrajă de vis. Nu trebuie niciodată recitite cărțile *astea*. Nu numai că nu mai regăsești motivul pentru care ți-au plăcut atunci, dar distrugi vraja aceea și asta e – nu știu de ce – neplăcut.

15 noiembrie 1937

Tare-i urâtă, Doamne, viața asta. Am impresia că am amorțit în tristețe și în urât. Am înlemnit așa și nu mă pot clinti. Toată descurajarea asta care mă trage la fund... Toate au gust de cenușă. Fad și trist. Toate: aerul care mă înconjoară, gândurile din mine, somnul meu cu vise ciudate din care mă trezesc, o clipă nu e nimic, nu știu cine sunt, ce sunt, unde sunt. Nu am în clipa aceea senzație de spațiu, nici de timp... Dăinuie o nelămurită și indefinisabilă senzație de întrebare dureroasă. Sunt toată o întrebare: o întrebare de durere. Clipa de suspensie. Apoi, brutal, îmi revin toate. „Conștiința mea“, așa zice. Și cu ea, o teribilă decepție. Întrebarea aceea fusese de altă natură decât răspunsul pe care-l promisem, răspunsul condiției umane. Cred că dacă m-aș lăsa în starea aceea de decepție, aş muri de tristețe, dar mă agăț de orice, de faptul că în ziua aceea trebuie să mă duc la un spectacol oarecare sau să mă întâlnesc cu cineva, de faptul că am de citit cutare sau cutare lucru, și trec imediat în viață. Trec în viață și continui toată ziua să funcționez ca un mecanism bine uns; uneori, atât de bine uns încât uit; dar de cele mai multe ori *nu uit*. Asta este. Și când nu uit este îngrozitor. Mă mișc ca un automat, cu senzația aceea de cenușiu și de durere, și simt că mi se înlemnește figura și n-am să pot zâmbi cât trebuie, că mi se șterg din minte lucrurile despre care trebuie să vorbesc și n-am să pot vorbi. Am într-o mică măsură impresia aceea de vag, [ca atunci] când te urmărește cineva în vis și tu nu poți alerga sau când trebuie să spui ceva, trebuie neapărat să spui, dar nu poți descleșta nici măcar fălcile. De altfel, în general, toată viața asta pe care o trăiesc are ceva de vis. De vis tern și fără sens. Mă gândesc uneori că poate mă voi trezi într-o bună zi din el, mă voi trezi și voi răsufla eliberată într-o adevărată realitate... Numai că mi-e cam teamă să nu coincidă asta cu momentul morții mele. Eu aş vrea să mă „trezesc“ la viață, în viață... Mi-e frică de moarte.

16 noiembrie 1937

De-abia m-am sculat și visam niște năzbâtii cu pajiști verzi și căldură molesitoare de soare primăvărat. Toate astea cu ceva de neliniște în atmosferă. Acest ceva neliniștit care-mi învăluie întreaga

mea viață. Vis sau nevis, bucurie sau suferință, toate sunt *învăluite* de neliniștea aceea. Am uneori o poftă nebună să scap de ea, să aflui și eu ce e *pacea*. Dar asta e pentru mine un simplu cuvânt.

17 noiembrie 1937

Plictiseală groaznică la cursul lui Motru.

Apoi seminarul de deschidere al lui Negulescu. Am luat până acum două lucrări: „Scepticismul antic“ și „Probabilismul lui Carneade și Sextus Empiricus“. Prima la Negulescu, a doua la Florian.

19 noiembrie 1937

Mă gândeam adineaori cum au toate faptele în somn o legătură firească, o interdependență care ni se pare normală. Așa cum se întâmplă lucrurile în viață: cu legături de cauzalitate, cu motivări... Totul se petrece normal și firesc. De îndată ce te trezești din somn, normalitatea asta se sparge. Lucrurile pe care le-ai visat nu mai au nici un sens și nici o legătură. Dacă reușești să-ți amintești de relațiile pe care atunci le stabileai firesc și ca-de-la-sine-înțelese, ele ți se par acum absurde. În general, se obișnuiește să se râdă de ridicolul legăturilor pe care le faci în vis. Nu știu cum mi-a fulgerat deodată prin minte că poate că asta este moartea. O trezire într-o altă ordine. Căci de fapt așa stau lucrurile. În somn, elementele sunt aceleași ca și în viață. Numai că sunt învăluite parcă de abur. Diferența este că e cu totul altă ordine. O ordine în care atunci trăim (care ni se pare firească) și afară de care nu concepem alta... Îndată ce ne trezim, ea piere. Ne trezim aci, în ordinea asta a vieții, și – dacă ne amintim de cealaltă, a visului – o găsim absurdă și fără sens. Într-atât ni se pare de fără legătură, încât o găsim ridicolă și uităm că, *atunci când eram în ea, totul era firesc, cu legături, și trăiam în ea*.

Dacă asta este moartea, trezirea în altă ordine, asta ar explica multe. Faptul că am în unele clipe atât de acut senzația aceea că visez. Că totul e prea absurd ca să poată fi real. Senzația aceea de mirare, de a nu-ți putea crede ochilor că realmente trăiești. Asta e bineînțeles numai câte-o fulgerare. Nu durează niciodată.

20 noiembrie 1937

Citeam astăzi cu multă atenție unul din cursurile de logică generală ale profesorului¹⁰⁹ meu. Logica (și toate lucrurile de acest gen) e ceva perfect, numai că e imposibil să citești când ești trist, cu riscul de a obosi trăind, și atunci când te gândești la moarte. Orice-ai face, tot la moarte ajungi.

27 noiembrie 1937

Mă întreb de ce o fi cerând Dumnezeu de la noi oamenii iubire, credință? Ce nevoie are Dumnezeu să ne lase să ne zbatem între îndoieli, să ne ducem toată lupta asta în contra necredinței, să alergăm așa, cu dinții strânși, cu încăpățănare[?] Căci asta facem: alergăm cu încăpățănare spre credință, ne poticnim de toate îndoielile

și de toate păcatele care ne aruncă înapoi, dar noi nu ne lăsăm. Este o continuă fugă care nu avansează. Nu avansează deloc. Ce nevoie are Dumnezeu de zbaterea asta a noastră[?] Dacă n-are nici o nevoie, de ce ne lasă s-o trăim? De ce ne lasă în ea? Nu te poți opri de a găsi puțină cruzime. Cum de nu-l copleșește la un moment dat mila de toată neputința asta, de tristețea și zbaterea unor bieți nenorociți. Suntem ca niște orbi care n-au liniște în închisoare, care se lovesc de toți pereții, cad, se ridică și iar se lovesc, și așa încontinuu, fără încetare. Cum de nu-l îneacă odată toate lacrimile astea, să strige „Ajunge!“ și să se facă liniște. Să se facă liniște.

Cât de străin trebuie să fie Dumnezeu de suferințe de ne lasă să le continuăm. Dacă ar ști cât de cât, *nu se poate* să nu-l năpădească mila. Am uneori impresia că Dumnezeu ne-a impus viața cum impunem noi experiențe cobailor, fără măcar să ne punem întrebarea că s-ar putea să determinăm o întreagă serie de suferințe. Dar ce are Dumnezeu nevoie să facă experiențe?

3 decembrie 1937

Léon Bloy în *Le pèlerin de l'absolu*¹¹⁰, vorbind despre Beethoven: „Car il fut malheureux vraiment comme les pierres, étant lui-même semblable à un de ces galets pitoyables roulés ça et là par les vagues de l'Océan.“¹¹¹

*

Ne întrebam acum câteva zile, A[rșavir] și cu mine, dacă arborii sunt „dans le mal“¹¹², cum spun franțujii. Mă gândeam adineauri: toate aceste persoane nu sunt oare „dans le mal“? Și dacă nu sunt ele întocmai ca arborii? Da! Arborii sunt „lucruri“ vii. Deci aceste „lucruri“ vii sunt „dans le mal“ (și asta e aproape sigur, zic „aproape“ într-un atît într-un cât poți fi sigur în ceea ce privește aceste lucruri!).

*

Întinsă pe divan, am contemplat lumina aurită a lămpii mele, împrăștiată în toată camera, și cea albastră a ferestrei. Impresie de confortabil, de pace. Și pe loc m-a năpădit absurda tentație de a reține ceva. Poate timpul. Să-l rețin nu pentru că acest moment era în chip deosebit demn de a fi reținut, ci printr-un impuls subit de furie, de violență contra neputinței în care mă găsesc în fața acestei continue curgeri a vieții mele. Neputința mea față de mine însămi, în fața a tot ce fac și tot ce mă înconjoară, în fața fiecărui minut din viața *mea*, care mi se *impune*, venind din afară, independent de mine, fără să se sinchisească de mine. Suntem obișnuiți să gândim că viața *noastră* noi o facem. Totuși am sentimentul că sunt o păpușă care suportă tot ce-i este dat să suporte. Nu ne putem schimba existența nici măcar cu o iotă. Degeaba ne vom zbate dându-ne importanță și crezându-ne buricul pământului, soarta noastră nu se va schimba cu nimic. Suntem niște fleacuri, zămislite dintr-un aluat pasiv, și asistăm neputincioși la

ceea ce ni se întâmplă.

Cu cât ești mai lucid și mai treaz, cu atât mai mult îți dai seama că viața seamănă cu un vis.

Duminică, 12 decembrie 1937

A fost una din zilele mele de larvă. Am stat în pat până la prânz, și asta cu toate că m-am trezit relativ devreme. Acum, când scriu, îmi amintesc că m-am deșteptat odată cu zorii zilei. Se auzeau toate clopotele de la biserică (*se auzeau* sau *le-am auzit*, nu știu) și mi-am amintit că e duminică și că în *unele* momente mi-am promis să mă duc la biserică regulat și să-mi limpezesc odată toate îndoielile. Poate chiar să le limpezesc pur și simplu prin nepunerea nici unei chestiuni. Să nu mă întreb nimic, așa încât să n-am asupra a ce să mă îndoiesc. Mi-am amintit însă de toate astea numai atât timp cât m-am învățat în pat; pe urmă am adormit din nou. După masa de seară am citit. Nici nu m-am îmbrăcat. M-am dus la masă în pijamaua de noapte și cu pelerina. A[rșavir], văzându-mă, mă prezenta: „Napoleon la Waterloo.“

Îi făgăduisem Rodichii [Burileanu] să mă duc pe la 6, cel puțin după 6, dacă nu mai devreme. Dar nici nu m-am gândit serios că m-aș putea duce. Asta din inerție, probabil.

*

Astăzi am citit toată ziua *Sparkenbroke*¹¹³ și – când am terminat cartea – m-am așezat în fața caietului. A devenit o obișnuință să iau caietul ca să scriu. De când știu că-l încui în partea asta, special făcută, a bibliotecii și că nimeni nu poate să citească ce am scris, am impresia că face parte din mine. De fapt nu știu de ce scriu. După cum spuneam, probabil din obișnuință. Când l-am început eram copil încă și aveam tot felul de ambiții literare. Mai târziu – când au dispărut ambițiile de tot felul și mai cu seamă cele literare – scriam totuși pentru cineva. Nu știu pentru cine, dar scriam cu ideea în subconștient că ce scriu va fi citit de cineva. De asta îmi dau seama *acum*. Aveam tot timpul grija să păstrez un fel de notă de discreție. Cu vremea însă am pierdut din vedere asta și carnetul meu a devenit atât de intim (o parte din mine), încât ideea că ar putea vreodată să fie citit de cineva pur și simplu n-o pot măcar imagina. Ar fi o dezgolare, a cărei idee mi-e intolerabilă.

Mă gândeam zilele trecute că – deși ideea asta mi se pare acum absurdă și atât de imposibilă încât o găsesc ridicolă – totuși este cert că voi muri într-o zi, și atunci, mă-ntreb, ce se va întâmpla cu caietele astea? Gândindu-mă că ar putea să fie citite de mai mulți, m-am repezit să le ard imediat. Mi-am dat seama că mi-este tot atât de intolerabil să le ard pe cât îmi este să le arăt cuiva. Cum însă sper că am să trăiesc încă, mai am timp să decid de soarta lor.

14 decembrie 1937

Când mă-ntâlnesc cu E[mil] C[ioran] sau mă gândesc la el, am totdeauna un fel de mirare-regret. Mirare că, în linie generală, simte atât de identic cu mine. Are aceeași „structură“, așa zice. Și regret pentru că am impresia – nu știu de ce – că asta mă bagatelizează. Ideea că cineva „seamănă“ cu mine îmi displace teribil. Țsta e orgoliu, probabil.

16 decembrie 1937

Mă-ntreb dacă îl iubesc. Asta nu poate fi iubire. Sau îmi închipui că un om care iubește e tot timpul plin de dragostea lui. Asta trebuie să-l preocupe toată vremea. Și tot ce face trebuie să fie impregnat de această dragoste. Eu fac de-a lungul zilei tot felul de lucruri fără să mă gândesc la el. Și totuși, la un moment dat, gândul la el țâșnește în mine. Îi văd atunci fața, ochii, mâinile... și simt câteva minute un fel de elan inutil către el. Nu pot numi aceasta iubire. El mi se pare atât de departe... e totuna cu a iubi luna.

24 decembrie 1937

Azi toată ziua și-a muncit M[arieta Sadova] gura să mă convingă că „trebuie“ să mă „aranjez“. Parc-aș fi troglodită, abisiniană. A stat două ore și mi-a compus o coafură, apoi m-a machiat și a început să se extazieze în fața „frumuseții“ mele. Între timp a venit Duscha Czara¹¹⁴, care a spus să nu mă supăr, dar că prima dată când m-a văzut i-a spus lui Ghenig¹¹⁵ că parcă am venit din junglă. Nu m-au lăsat până n-am promis că de acum încolo o să mă aranjez.

25 decembrie 1937

Băut cafea. Locul din ceașcă unde am pus buzele ca să beau e stricat și îngrădit împrejur de o linie neagră: este o singură portiță de scăpare care e pe trei sferturi întunecată. De la linia aceea groasă neagră, glodul se întinde cam pe toată jumătatea ceștii, luminându-se din ce în ce mai mult spre mijloc, așa încât îți dă impresia că sunt ultimii nori ai unei furtuni năprasnice. Dincolo de umbrele ultime ale acestor nori, ceașca este complet limpede și senină. Seninătatea asta e ca un deșert muntos. Culmile munților sunt puțin mai întunecate, dar alături de aceste culmi este capătul unei căi care vine din interior. Calea se deschide pe marginea ceștii (margine opusă celei de unde băusem), adică pe un loc complet alb, neatins de cafea. Dacă presupun cafea = viață; glod = infernul în care sunt, înseamnă că mai am amărăciune destul de înghițit, dar de la jumătatea ceștii (adică a vieții, probabil) încolo se înseninează cu totul și calea albă care mă scoate din viață și mă duce în moarte e destul de sigur și de precis trasată. Pe de altă parte, în regiunea aceea a Morții nu mă așteaptă „nimic“, cum ar fi logic, ci „ceva“. Ceva, evident, fără nume pentru mine.

28 decembrie 1937

Am citit puțin din cartea lui Brochard¹¹⁶ pentru lucrare. Mai am timp până la 10 ianuarie să fac lucrarea despre scepticismul antic.

31 decembrie 1937

Acum câteva nopți, m-am trezit din vis cu o frază care avea un sens precis acolo și pe care nu *trebuia* s-o uit. M-am sculat buimăcită și m-am dus la birou, unde am scris pe o foaie la întâmplare fraza. Apoi m-am culcat și am uitat de asta. Adineaori am găsit hârtia în mapă și mi-am adus aminte de toate astea. Numai că sensul precis al frazei l-am pierdut.

Pe hârtie stă scris: „Acum în goliciune eu, sufletul și el plimbăm.“ Îmi amintesc doar atât, că așa cum erau încadrate cuvintele astea în realitatea visului propoziția era completă și nu necesita întrebarea „plimbăm ce?“, cum ar fi în realitatea vieții. Încolo nu mai știu nimic decât că acestea nu erau imagini, ci parcă mi se citea. Mi se citea vizual. Nu știu cum aş putea spune asta mai explicit. Parcă îmi citea cineva și eu – în timp ce ascultam – vedeam în același timp, așa cum vezi cuvintele scrise dintr-o carte pe care o citești, adică atent pe primul plan la sensul lor și pe al doilea plan la forma literei, a cărții etc. Dar eram totuși și atentă la forma literei, a cărții etc. Și totuși mi se citea, nu citeam eu. Era ca și când și mi se citea, și citeam eu...

Note

97. Nae Ionescu.

98. Soții Mircea și Nina Eliade.

99. Din str. Căpitan Preoteșcu nr. 22 în Piața Confederației Balcanice – azi Piața Dorobanți – nr. 3.

100. Vezi nota 3 de la p. 19.

101. Alice Botez va muri pe 27 octombrie 1985, la vârsta de 71 de ani. Va debuta ca prozatoare abia în 1968 (*Iarna Fimbul*, București, Cartea Românească).

102. Constantin Kirițescu, director general în Ministerul Instrucției Publice, îl acuză pe Mircea Eliade, într-un comunicat de presă oficial, că este autorul unor scrieri cu caracter pornografic. Acest comunicat, la care se referă și Mircea Eliade în memoriile sale (vezi *Memorii. 1907–1960*, Humanitas, 2004, p. 326 ș.u. – n.ed.) era consecința cabalei conduse de Georgescu-Cocoș împotriva *Domnișoarei Christina*. Intenția lui Kirițescu fusese să-l elimine de la catedră pe asistentul lui Nae Ionescu, Mircea Eliade, care va intenta un proces pentru calomnie ministerului. Numeroase personalități îi vor lua apărarea. Martorii lui în proces sunt Nae Ionescu, Rădulescu-Motru, Rosetti și N.I. Herescu, secretarul general al Societății Scriitorilor Români. Herescu organizase, de altfel, un banchet la Capșa în onoarea asistentului demis, care tipărise în „Zilele cărții“ *Șarpele* și cele două tomuri din ediția critică Hasdeu. Printre invitații la banchet trebuie amintiți generalul Condeescu, Liviu Rebreanu, V. Voiculescu, Ionel Teodoreanu, Rădulescu-Motru, C.C. Giurescu, Onicescu, Rosetti. După apariția comunicatului oficial, în *Vremea* vor fi publicate pe numeroase pagini scrisori de protest ale studenților în favoarea lui Mircea Eliade, la care se adaugă sutele de semnături extrase de directorul *Vremii*, Vladimir Donescu, din corespondența primită în semn de solidarizare cu Mircea Eliade. (DU)

103. Waldemar Déonna, *Les lois et les rythmes dans l'art*, Paris, Ernest Flammarion, 1914. Cartea la care se referă J.A. este *L'Archéologie, son domaine, son début*, Paris, Ernest Flammarion, 1922, Bibliothèque de philosophie scientifique. Vezi și W. Déonna et A. de Ridder, *L'art en Grèce*, Paris, 1924, și W. Déonna, *La vie privée des Déliens*, Paris, Ed. de Bocard, 1948. (DU)

104. Charles Drouhet, francez de origine, stabilit în România. Profesor de comparatism, cunoscut îndeosebi prin studiile consacrate influențelor franceze în opera lui Alecsandri. Vezi ediția scrierilor sale apărută la Ed. Eminescu în 1983. (DU)

105. Un peisaj este o stare sufletească (lb. fr.).

106. Mare este bunătatea Domnului, El, blândul nostru străjer ce seamănă puzderie de flori în curtea temniței noastre! Sunt unii (s-ar crede) cărora închisoarea le devine atât de dragă, încât le e teamă să fie eliberați!... De ce oare ne resemnăm în fața tuturor lucrurilor, în afară de faptul de a rămâne neștiutori în fața misterele eternității? Din cauza speranței, care este izvorul tuturor lașităților noastre... și de ce să nu spunem: simt atârându-mi pe umeri povara unei pedepse pe care încă o ispășesc, o, Doamne! – dar, ignorând greșeala și judecățile, îmi îndur temnița. *Împletesc câteva fire de paie ca să te uit, uneori: la asta se rezumă toate muncile omenești* (lb. fr.). (DU)

107. Rainer-Maria Rilke, *Lettres à un jeune poète*. Traduites de l'allemand par Bernard Grasset et Rainer Biemel. Suivies de *Réflexions sur la vie créatrice* par Bernard Grasset. Paris, 1937. (DU)

108. Sub soarele Satanei (lb. fr.).

109. Nae Ionescu.

110. Léon Bloy, *Le pèlerin de l'absolu*. Pour faire suite au *Mendiant ingrat*, à *Mon journal*, à *Quatre ans de captivité à Cochons-sur-Marne*, à *l'Invendable* et au *Vieux de la montagne*, 1910–1912. Neuvième édition. Paris, Mercure de France. (DU)

111. Căci a fost cu adevărat nefericit precum pietrele, fiind el însuși asemenea galeților demni de milă, pe care valurile Oceanului îi rostogolesc de colo-colo (lb. fr.). (DU)

112. În suferință (lb. fr.).

113. E vorba de cartea lui Charles Morgan. V. nota 4 de la p. 233. (DU)

114. Scriitoare poloneză pripășită pe la noi.

115. Ghenig, soțul Duschei Czara.

116. Victor Brochard, *Les sceptiques grecs*, Paris, 1887; 2e édition, Paris, J. Vrin, 1932. (DU)

3 ianuarie 1938

În seara de réveillon¹¹⁷ – contrar așteptărilor care ziceau că voi întâmpina anul nou singură în camera mea – a venit E[mil] B[otta] la masă cu Ar[șavir]. Am stat până la 11 ½ acasă și pe urmă am pornit la [Marieta] S[adova].

Tramvaiul a întârziat, așa încât a trebuit să luăm de la Romană o mașină. Jos la ușă la S., E.B. suna de zor la o sonerie greșită. Cine știe la cine o fi fost. Noroc că nu era nimeni acasă. Altfel, mă-ntreb ce cap ar fi făcut individul sau individa. Până m-am trezit eu să sun unde trebuia, până ne-a aruncat M. cheia de la balcon, ne-a apucat anul nou pe scară. Momentul de trecere între anul vechi și anul nou l-am făcut deci alergând în sus pe o scară cu E. M. zice că e bine. Să zicem!...

Încolo... nimic. Am băut, am mâncat (cu toate că asta făcusem și acasă) și am stat până la 4 ascultând muzică de jazz. Pe urmă, evident, m-am culcat acolo.

M. iar nu se simte bine. Îmi pare rău pentru ea. Destul de trist totul și pentru ea. Cea mai bună probă că dragostea, așa cum aș vrea s-o întâlnesc, nu poate exista în realitate.

*

O aștept pe Alice [Botez], dar văd că n-a venit, deși e aproape 5 ½.

Toate în general destul de triste.

Trebuie să fii, Doamne, atât de departe și de exterior nouă, altfel cum ai putea suporta povara atâtor tristeți? Dacă ne-ai vedea așa cum suntem, mizeri și lamentabili, oricât de mare ar fi păcatul în care trăim, ți s-ar face milă de gângania asta oarbă care se zbate neputincios și lucid.

10 ianuarie 1938, luni

Ieri, în loc să citesc Brochard, m-am dus cu M[arieta Sadova] să văd o piesă de teatru în matineu. După aceea am dejunat în oraș și, cum M. juca la „Studio“ în „Actrița“, am fost s-o văd. M-a introdus prin poarta artiștilor în culise, în cabina sa. Destul de elegantă, cu lumini strălucitoare la masa de machiaj. Cum aceste lumini mă orbeau, am întrebat-o cum poate să suporte așa ceva. Se pare că luminile trebuie să fie egale cu cele ale scenei, pentru ca ea să poată ști cum să se machieze. Mi-am lăsat mantoul și lucrurile mele acolo și am intrat în sală. Piesa nu era proastă, cu toate că destul de mediocră și câteodată enervantă prin excesul de lacrimi. (Cred, de altfel, că stilul acesta plângăreț era contribuția artistei; nu greșeala autorului.) Marieta era însă extraordinară în Felicitas Fuchs. Ea își făcuse cu ajutorul unei peruci cu bucle roșii și sprâncene artificiale o figură lungă, când de pisică, când de nebună. A fost aplaudată de trei ori la scenă deschisă. La sfârșit m-am reîntors în cabina ei și am văzut-o redevenind, din

Felicitas Fuchs, Marieta. De ce depinde o personalitate: o perucă, niște sprâncene, câteva dungi negre, și iat-o pe Felicitas Fuchs.

12 ianuarie 1938

Am citit ieri până la 12 noaptea cartea lui Brochard și cred că până disează o termin. Am început s-o găsesc interesantă tocmai pentru faptul că e scrisă de un om mediocru. Și-apoi este totuși destul de corect ca istoriograf. Și *asta* e esențial. Că, în definitiv, pot să fac abstracție de ce spune el; chestiunea e să văd ce spun scepticii.

13 ianuarie 1938

„Nimeni nu știe dacă viața nu e moarte și dacă moartea nu e viață. Din timpurile cele mai îndepărtate, înțelepții trăiesc în această ignoranță enigmatică; singuri oamenii obișnuiți știu bine ce e viața, ce e moartea.“ (*Les révélations de la mort*, Plon)¹¹⁸

*

Cred că personalitatea unui actor derivă din faptul că n-are personalitate, ca să-și poată îmbrăca personalitatea oricui. Dacă ar avea o personalitate definită, nu și-ar putea-o scoate ca pe o haină ca s-o ia pe alta. Și dacă joacă folosind „propria haină“, adică reduce personalitatea oricărui personaj la a lui, atunci e un actor lamentabil. Deci sau e actor, sau are personalitate.

17 ianuarie 1938

Dna C.M.¹¹⁹, romancieră, gazetară, autoare dramatică, teozoafă (*sic!*) și, mi se pare, și feministă (se putea să nu fie?) îmi face niște complimente care mă fac să intru în pământ de rușine. Ieri, când am intrat în odaia plină de invitați, a găsit de cuviință să se adreseze asistenței: „Ce frumusețe tenebroasă are domnișoara“ și, după un moment, cu același ton declamator: „...o frumusețe tenebroasă care totuși răspândește lumină.“ Începură toți să comenteze, încât aveam senzația că sunt un obiect. Eu ce să fac? Am arborat niște surâsuri de-o amabilitate înghețată.

Dna C.M. a făcut ieri lectura unei noi piese scrise de ea și care se intitulează „Fericirea mea“. Toată lumea asculta într-o liniște și imobilitate de catedrală și pe mine mă umfla un râs cu greu reținut, câtă vreme am fost singura care vedeam ridicolul. Când însă a venit M[ircea] E[liade] și s-a așezat lângă mine, riscam în fiecare moment să izbucnim în hohote. Picase tocmai pe o scenă de un ridicol colosal. Eroul piesei, Nicky, zbiera, se lamenta, făcea confesiuni. Toate astea pentru că nevastă-sa, Ina, murise nu la propriu, ci la figurat. Asta e cel puțin ceea ce spune tot timpul: „Am murit pentru tine demult, pentru tine nu exist, am început să mă trezesc la viață, dar să mă trezesc pentru mine, să mă descopăr...“ etc. etc.

E o scenă în care „Nicky“ o „răstoarnă pe braț“ (asta e expresia autoarei) pe Ina și în care Ina stă „rece ca o piatră“, în timp ce Nicky o „sărută violent pe gură“. Era ceva de auzit!!

Mă zgârcisem pe scaun de răs și-l simțeam pe M.E. care se agita grozav, evitând să mă privească, și ca să-și păstreze gravitatea exterioară și-a aprins o țigară.

Autoarea citea mai departe și debita niște franțuzisme teribile. Ca să descrie decorul începe așa: „Este o piesă cu“ etc. Asta nu însemna piesă de teatru, ci „Este o cameră...“ Putea să-i zică: odaie, cameră, salon... dar „piesă“... pe românește... Pe urmă una din eroine povestește la un moment dat că are să ia masa cu un ministru și că asta o s-o plictisească. Zice: „Ce-o să ne radă, ce-o să ne radă.“ Probabil de la „ce qu'il va nous raser“¹²⁰. Vorba aia: „Où ça donne et où ça crève.“¹²¹

Nu-i vorbă, nu-mi pare rău. Dacă nu era dna C.M., cine era să ne amuze? Mai ales după lectură.

29 ianuarie 1938, ora 10 p.m.

Ce sinistru și ridicolă farsă este viața asta! Alături e o gălăgie infernală: tinerii mei vecini serbează nu știu ce. S-au pus în toată naivitatea și cu toată furia să petreacă. Lume multă, se râde, se bea, se chiuie, se dansează, patefonul gălgâie tangouri cretine... și eu... Mă muncesc să trasez exact conținutul noțiunilor de substanță și esență la Aristot. Peretele ăsta este atât de subțire încât am senzația că sunt instalată în mijlocul lor, invizibilă și tot atât, dar în felul opus, naivă în efortul de limpezire a noțiunilor.

Să continui în felul acesta ca să dibui sensul noțiunilor *Metafizicii*, în timp ce te învăluie senzația de zădărnici. Zădărnicia muncii tale de puricar al unei filozofii, în fața zădărnicii veseliei unor inconștienți care se zbunguie prosteste (asta după mine). Două feluri de a „omorî timpul“, mai bine-zis de a încerca omorârea timpului. Același efort – poate cu intensități diferite – de a încerca să uiți că „ești“. Diferența? Foarte mică, de fapt. Că eu sunt lucidă de toată farsa pe care o joc – doar îs filozoafă! – și ei nu sunt. Ei și! Atât mai rău pentru mine. Pentru că asta înseamnă că eu fac „efortul de a încerca să uit“ și nu reușesc. Pe când ei reușesc să se iluzioneze tocmai pentru faptul că habar n-au că asta caută.

Șestov, *Sur les confins de la vie*¹²², p. 203:

„...Nu se poate plânge neîncetat și să nu cauți decât lacrimile... Non e un si triste cane, che non meni la coda¹²³...“

1 februarie 1938

Ce noapte! Noapte diabolică! Trebuie să mă obișnuiesc să nu mă mai culc așa târziu. În asemenea nopți e imposibil să faci altceva decât să suferi.

Vis foarte urât. Mă simțeam grozav de prost în întunericul acela, ca în copilărie.

O casă, cineva bolnav sau în tot cazul imobilizat în acea casă și eu singură cu acel cineva. Prin fața porții trece o căruță cu un cal mânat

de căpăstru de-un căruțaș. Îl simt pe acesta că trece spionând și înțeleg că vrea să vadă dacă au plecat ceilalți din casă, dacă am rămas singură cu infirmul. Văd o primejdie și vreau să scap. Ca să câștig timp, mă reped la poartă și, cu aerul că nu văd jocul căruțașului, strig către cineva imaginar din casă: „Laura!... Laura!“ Asta râzând și cu aerul că continui o glumă începută în casă. Pe urmă nu mai țin minte clar. Știu că totul se precipită, mă reped să fug. O ușă din dos, apoi, limpede, o poartă. Ies, o încui cu o cheie mare. Cineva dinăuntru îmi spune să nu încui. Văd o cutie de scrisori (nu propriu-zis o cutie, ci o tăietură de metal pentru a se introduce corespondența în interior). Azvârl cheia prin crăpătură, gândindu-mă în același timp că aș fi putut să-l las pe cel dinăuntru să încuie și să nu pierd timp. Lucrurile se precipită și mai mult. Și, în momentul când alerg să scap, îi simt pe cei cu căruța că au ocolit casa și m-au prins. Sunt trei arătări profilate în spațiu. Îmbrăcată în negru, o femeie mai ales, ca o umbră lungă, neagră cu un fel de pălărie enormă și înaltă pe cap. Un moment tortura ajunge la maximum. Văd că sunt pierdută. Caut în gând o soluție de scăpare, nu găsesc și... atunci simt că e inevitabil, că nu mai e salvare și mă abandonez, renunț la orice luptă. După tensiunea aceea colosală urmează o destindere, un fel de voluptate a renunțării, o liniște, o bizară liniște totuși, și gândesc: „acceptarea damnării“. Când m-am trezit, primul lucru care mi-a răsunat în creier a fost: „L-am văzut pe dracu.“

*

Acum mă simt prost. De azi-dimineață m-am gândit tot timpul la moarte. Nu la a mea. Am un fel de neliniște care se zbate în mine, parcă aș avea trac. N-am putut citi nimic. Mai bine aș pleca...

27 februarie 1938

Scepticismul ăsta despre care n-am fost în stare să scriu mai mult de 5 pagini. Sorocul e poimăine. N-aș vrea să se repete mascarada de acum un an. Astăzi voi scrie toată ziua și, dacă e necesar, toată noaptea. În orice caz, nu mă culc până nu termin. În felul ăsta mâine aș putea recopia totul ca să nu mă încurc în ciorna asta.

Iarăși mă zbat ca „prostu-n colivie“.

*

Astăzi de două ori aș fi vrut să fiu moartă. Nu să mor, ci să fiu moartă. Aș fi vrut să sar așa din viața asta, cu aerul ei atât de normal, dintr-o clipă cu nimic mai deosebită de toate clipele prin care se trece – o clipă de viață cu familiara ei normalitate –, să sar, zic, deodată, dincolo. Să fiu dintr-odată, în ea tot atât de „pe nesimțite“ cum eram în momentul dinainte.

De fapt, nu spun exact ce simt când spun că mi-e frică de moarte. Nu mi-e teamă de moarte propriu-zis, ci de perioada aceea care o va precede. De boală. De descompunerea aceea fizică pe care o voi trăi în

toate etapele ei.

Aș vrea să mor așa cum credeam, când eram mică de tot, că se poate muri. Să mă întind pe canapea, să-mi încrucișez mâinile pe piept și, când închid ochii, să fiu moartă.

14 martie 1938

Găsesc în proiectul de prefată la *Fleurs du Mal*: „E mai greu să iubești pe Dumnezeu decât să crezi în el. Dimpotrivă, e mult mai greu pentru oamenii din veacul acesta să creadă în diavol decât să-l iubească. Toată lumea îl simte și nimeni nu crede în el. Sublimă subtilitate a Diavolului.“

15 martie 1938

E o noapte magnifică. În nopți d-astea sunt îndrăgostită... Din nenorocire (sau poate din fericire, cine știe?) n-am spre cine să-mi îndrept surplusul meu de dragoste. Toți domnii din jurul meu sunt dintr-o substanță prea grosolană ca să-i pot, măcar în minte, apropia de dragostea mea. Sunt domni în fața cărora ai brusc revelația a ceea ce înseamnă „talpă“ sau „sport“ sau „chiftea“ (variază după personalitatea fiecăruia). Cuvântul „dragoste“, lângă numele oricărui dintre ei, este ca o lacrimă alături de o bucată de brânză. Mie nu-mi place brânza.

*

Rimbaud: *Une Saison en Enfer*: „Quant au bonheur établi, domestique ou non... je ne peux pas. Je suis trop dissipé, trop faible. La vie fleurit par le travail, vieille vérité: moi, ma vie n'est pas assez pesante, elle s'envole et flotte loin au-dessus de l'action, ce cher point du monde. Comme je deviens, vieille fille, à manquer de courage d'aimer la mort!...“

L'action n'est pas la vie, mais une façon de gâcher quelque force, un éternement. La morale est la faiblesse de la cervelle.“ ¹²⁴

16 martie 1938

Șestov: *Sur les confins de la vie*: „A trăi un sentiment de bucurie sau de tristețe, de triumf sau de disperare, de veselie sau de angoasă fără rațiuni suficiente este un anumit semn de maladie mentală.“ Astfel glăsuiesc manualele de psihiatrie... E încă unul din acele adevăruri moderne ale căror zile sunt pe sfârșite.

29 martie 1938, la Fundație

N-am mai scris de mult. Și când am scris am scris așa, pe bucăți de hârtie. De când am terminat cu caietul celălalt, n-am fost în stare să intru într-o librărie să-mi cumpăr altul. Trăiesc în nebulos. Totuși în ultimul timp am „trăit“ mai mult ca oricând. Am avut lucrări și cursuri la facultate, am fost bolnavă (și asta e „viață“, orice s-ar zice), l-am întâlnit pe M[ircea] B[erindei] de câteva ori. E foarte cumsecade, bietul băiat, și are o sinceră dorință de prietenie. L-am evitat până în

ultimul timp, dar de când i-am citit cartea mi-am mai schimbat părerile. De fapt, el e tot atât de mediocru ca și înainte. Dar tristețea aceea care învăluia toată cartea este și ea o realitate prin prisma căreia se cade să-l privești pe autorul cărții... Unui om care e trist îi iert multe. E adevărat că n-aș putea să-l văd prea des. E de substanță prea „intelectualizată“ ca să nu mă plictisească la un moment dat. Dar așa, din când în când, merge.

Într-un sfârșit, am reușit să-i scriu lui E[mil] C[ioran]. Nu știu de ce, dar m-ar fi durut dacă nu i-aș fi scris cât de mult mi-a plăcut cartea lui. Aș fi avut impresia că mă solidarizez cu toți cei care îl scuipă de sus. Când am început să scriu, eram copleșită. Cu un Schopenhauer dinainte, dar despărțită de el de tot chinul universului care-și găsisese cuib în mine. Rândurile de sus m-au mai calmat. Acum trebuie să plec.

30 martie 1938, la Fundație

Am visat că mama venea de la bal și se ținea dreaptă într-o rochie albă care nu era a ei. M-am trezit și am început să raționez în marginea visului și să-mi explic că nu poate fi nimic rău în faptul că mama se întorcea de la bal, drapată într-o rochie albă care nu era a ei. Dar rațiunea, ca mai totdeauna, n-a servit la nimic. Impresia de semn rău dănuia. Dimineața – când m-am sculat – am aflat că mamei i-a fost iarăși foarte rău aseară. I-a bătut inima tare și a tremurat. Eu habar n-am avut. Eram la Alice [Botez], care și ea e bolnavă.

2 aprilie 1938

Am primit o scrisoare de la E[mil] C[ioran]. Este în starea în care mi l-am închipuit. Singur, cumplit de chinuit. Am făcut bine că i-am scris. E atâta tristețe în toată istoria asta a doi oameni care își transmit unul altuia plicuri pline de amar, încât mi se pare straniu că asta poate fi totuși bucurie. Puțintică bucurie purtând o iremediabilă tristețe.

*

Nu-mi rămâne decât un singur lucru de făcut și pe acela nu-l pot face.

*

Ziceam pe vremuri că suferința mă va duce la Dumnezeu. Suferința... da, poate. E o teorie în acest sens de care am auzit și eu. Am auzit chiar de suferințe mântuitoare. Suferința *mea* însă – sigur – nu duce la Dumnezeu. Poate suferința unei Sfinte Tereze de Lisieux, a unui Sfânt Francisc și orice suferință în genul acestora. Adică suferința țesută din umilință, din sacrificiu, din resemnare. A *mea*? A mea e tocmai pe dos. E o suferință țesută din orgoliu, din lene și din tot felul de incapacități. Incapacitate de a mă resemna, de a crede fără a cerceta, de a mă sacrifica, de a îndura fără revoltă, de a trăi... Umlință? N-am putut niciodată înțelege de ce cere Dumnezeu umilință. Și probabil tocmai asta mi-e păcatul.

Spunea E. C. în scrisoare că singurătatea i se pare un bun atât de mare încât nu-L admiră pe Dumnezeu decât până la creație. „De atunci încolo – ziua –, Absolutul a devenit sociabil; nu însă cu noi.“ Asta-i tragedia noastră: nu numai că suntem singuri, dar nici măcar nu ne place sociabilitatea, nu ne place nici măcar când e vorba să fim sociabili cu Dumnezeu. Asta ne este paradoxul. Țipăm [de] durere în singurătate, și totuși n-am vrea (decât foarte rareori) să ne topim în Dumnezeu. Adevărul e că avem atâta orgoliu încât preferăm Infernul singuri, decât paradisul în Dumnezeu. Nu ne putem anihila. De altfel, dacă Dumnezeu cere asta (și așa se spune), este absurd. De ce ne-a făcut dacă singurul lucru pe care-l cere de la noi este să dispărem?

8 aprilie 1938 – Fundație

Îmi aduc aminte că, atunci când eram mică și învățam axiomele acelea geometrice sau – în general – orice teoremă de geometrie, eram întotdeauna decepționată. Nu reușeam niciodată să înlătur o senzație acută de absurd și de ridicol. Mi se părea atât de caraghios faptul că „învăț“ lucruri ca, spre exemplu, „două figuri egale cu o a treia sunt egale între ele“ sau „două figuri care suprapuse coincid în toate părțile sunt considerate egale“, [că] faptul acesta este considerat ca un fapt științific, enunțat în teoreme, cu tot felul de demonstrații complicate și caraghioase.

Nici astăzi nu pot realiza prea bine cum de nu simte lumea bufoneria faptului de a enunța ceva ca, spre exemplu, „A nu poate fi *non A*“ și a-l boteza pompos „Principiul“ contradicției, a discuta, a scrie cărți, a ține, cu toată seriozitatea, cursuri și conferințe. Dacă te-ai duce la un țăran care nu știe nici măcar alfabetul și i-ai spune: „Ia ascultă-mă, bade, ce am descoperit eu: Măgarul nu poate fi găină“ – cred că bietul om nici măcar n-ar râde. I s-ar face milă. Și când te gândești că așa ceva formează subiect de cursuri din înălțimea unei catedre de filozofie. Pentru asta se închid oamenii în biblioteci și-și bagă nasul zile și ani întregi în tomuri masive și venerabile.

Pe cuvântul meu, nu numai că atunci când învățăm prea multe o luăm razna, începem să batem câmpii, ba ne și tâmpim, dar pierdem adeseori bunul-simț elementar și simțul ridicolului, de pildă.

13 aprilie 1938

Bach aseară. Patimile după Evanghelia lui Matei. Mă așteptam la altceva. Trece peste momentele esențiale fără măcar să dea un fragment de muzică. Dacă atunci când ai prilejul să redai prin singurul fel de a reda complet lucrurile astea – muzica –, dacă atunci treci peste un moment ca acela din grădina Ghetsimani, fără să dai altceva decât cuvintele Evangheliei, asta înseamnă că nu prea înțelegi ce s-a petrecut acolo.

22 aprilie 1938

Zice Aristot: „Și totuși nimeni n-ar consimți să întreprindă ceva dacă n-ar trebui să ajungă la o țintă. Inteligența ar fi absentă din atari acțiuni. Totdeauna, în adevăr, omul acționează într-un anumit scop, cel puțin omul rezonabil, și acest lucru e o limită, căci finele e o limită“ (*Metafizica*). D-aia nu fac eu nimic...

8 mai 1938

Ieri am fost la seminarul lui Mircea [Vulcănescu]. Prezenți toți cei obișnuiți; asta înseamnă vreo 10. Când nu sunt toți prezenți, numărul variază între 4 și 7.

Unul dintre noi, care vorbește fără punct și virgulă – tare obositor de ascultat –, a comentat din *Metafizica* lui Aristot, cartea XII, cap. 9.

După seminar am plecat mai mulți cu gândul să ne plimbăm undeva, la pădurea Băneasa sau la Grădina botanică. Eu îi făgăduisem lui Alice [Botez] să mă duc la Fundație să-i duc ceva și au venit și ceilalți cu mine. Acolo am invitat-o și pe Al. la plimbare. A acceptat.

Alice [Botez] are un fel de a refuza să-și lepede seriozitatea, un fel de a nu putea râde de prostii, care mi se pare cam naiv. Nu știe să fie veselă din disperare. (E adevărat că nu e suficient să știi, trebuie să și poți.) Are un fel de gravitate în public pe care lumea o ia drept pedantism.

De pildă, în plimbarea pe care am făcut-o în Grădina botanică împreună cu Mariana K[lein], Ion F[runzetti], O. N[istor] – în timp ce aceștia povesteau cu vervă tot felul de tâmpenii sinistre și anecdote idioate –, Al. era singura care nu înțelegea necesitatea acestei băi de absurd. Și era doar cu oameni pe care îi știa bine, suferind în același mod.

Nu râdea nu pentru că „nu înțelegea“, cum îi răspunse unuia din noi care o întrebă de ce nu râde, în timp ce noi ne tăvăleam într-un hohot, ci pentru că nu pricepea să-și bagatelizeze astfel, în crize sau explozii de superficialitate, ceea ce avea mai scump, mai serios în ea, total cufundată cum era în suferința și drama ei. Așa cred.

*

După un capitol de cogitații disperate, E[mil] C[ioran] adaugă: „Rânduri scrise azi, 8 aprilie 1933, când împlinesc 22 de ani. Am o senzație ciudată când mă gândesc că am devenit la această vârstă specialist în problema morții.“

Eu încă n-am împlinit 22 de ani, dar problema morții e și pentru mine o „dulce“ obsesie, fără să fiu specialistă, poate doar diletantă în materie, până într-o bună zi, când va trebui și eu să știu tot ce n-a știut nici un om – oricât de specialist – până acum.

10 mai 1938

Eram la M[arieta Sadova] după-amiaza și H[aig] m-a rugat să-i cumpăr un ziar de după-masă. Am coborât în fugă scările. Afară era soare și căldura aceea grea și totuși proaspătă din luna mai. Am căutat

ziarul la vreo două tutungerii și m-am întors alergând, cu părul răvășit de vânt. Am împins ușa destul de ermetic închisă și greu de deschis. Înăuntru era răcoare și liniște. Am început să sui repede scările de marmoră și, deodată, mi s-a întâmpnat ceva foarte curios.

Nu prea știu cum să spun. *Știu că mi-am adus deodată aminte de mine.* Până atunci făcusem o mulțime de lucruri: răseseam cu M., vorbisem îndelung și ceea ce făcusem nu pot spune că mă preocupase atât de mult sau mă distrase în așa fel încât să fi ieșit din felul meu firesc de a fi. Totuși, în momentul în care urcam scara, *mi-am adus aminte de mine*, și asta a fost un șoc atât de mare încât m-am oprit brusc de tot. Era ca și când nu mă mai văzusem de multă vreme și m-aș fi întâlnit brusc cu mine și... nu știu cum să spun... *dar nu reușeam să mă identific.* Știam prea bine că eu sunt aceea care răsese și vorbea cu M., care făcuse toate gesturile acelea pe care le fac toată ziua și că tot eu sunt cea care – întoarsă cu un penibil efort asupra mea însămi – căutam cu o dureroasă împietrire să prind *mirarea mea în fața faptului că simțeam cu siguranță că sunt.*

Cam asta era. Mă uitam la mine și-mi vedeam toate gesturile, figura mea care mi-este atât de familiară, mâinile, tot corpul meu. Toate astea le cunoșteam perfect de bine și de asemenea tot felul meu de a gândi și de a simți. Știam că, fără îndoială, toate astea sunt eu și totuși *mi-era destul de greu să recunosc că... sunt.* Asta pare foarte absurd așa cum o spun și-mi dau seama că nu prea are vreun sens. Dar nu știu cum să spun mai bine...

Mă uitam la mine, mă vedeam și din toate aceste date atât de familiare mie: corpul meu, mintea mea, ieșea siguranța nu că eu sunt eu, ci ieșea cu siguranță că eu *sunt.* Din toate astea, eu simțeam că *sunt.* Și totuși, în același timp, această existență a mea mi se părea atât de imposibil *să fie*, era atât de exclus ca eu *să fiu*, încât mă năpădisese o imensă mirare în fața miracolului acela care făcea că eu simt cu siguranță că *sunt*, că eu am atât de precis și de familiar impresia că sunt.

Atunci toate erau destul de vagi și eram departe de a sta să judec pe puncte de logică. Ceea ce e cert însă e că după cum de obicei tot ceea ce simțim și gândim despre noi (în momentele cele mai exterioare, ca și în cele de cea mai dureroasă încercare de a ne prinde) gândim și simțim clădind pe de la sine înțeleasa premisă că „suntem“; în momentul acela, tot ce gândeam era clădit pe premisa că „nu sunt“, care în momentul acela mi se părea tot atât de la sine înțeleasă.

Acum, cu capul la rece, sunt teribil de ghiduş logică și emit următoarele: „Sau sunt, și atunci nu se poate să nu fiu vreodată (cel mai peremptoriu argument pentru nemurire mi s-a părut întotdeauna faptul că de îndată ce sunt – și nu-mi imaginam să existe cineva care să susțină altfel – nu se poate să încetez vreodată de a mai fi), sau nu

sunt (și asta mi se pare acum tot atât de posibil), dar în cazul ăsta ce-i cu aparența?”

11 mai 1938

Trebuie să mă-mbrac și să mă duc la seminarul lui Nicolau. N-am mai fost dinainte de vacanță cu patru săptămâni, și asta înseamnă cine știe ce nouă atitudine a catedrei de Pedagogie.

12 mai 1938

Mă gândeam la toate stările prin care trec de la un timp încoace. Încep să mă schimb atât de repede încât, atunci când am găsit o bucată de hârtie pe care mâzgălisem ceva acum două luni, mi-a venit teribil de greu să admit că data e autentică. Am avut momente în care îl imploram pe acel Dumnezeu căruia nu puteam să mă rog, și pe care nu-l puteam iubi cum trebuie (ziceam eu), să mă ajute. Am avut chiar momente în care l-am iubit atât de cald încât îmi țâșneau lacrimile din ochi; pentru ca apoi să emit cine știe ce enormitate la gândul că nu mă ajută cu nimic și că mă lasă în continua mea zbatere. Zbaterea mea mi se părea atât de uriașă, încât mi se părea neverosimil să susțin că există Dumnezeu de îndată ce nu intervine cu nimic. Apoi, nu știu cum, tot creștinismul, cu Dumnezeul lui de o blândețe și un optimism atât de minor, mi-a apărut brusc ca o poveste pentru copii, și încă una destul de mediocru colorată. Dumnezeu, așa cum ne este El zugrăvit în creștinism, mă face să mă gândesc la Xenofon – considerat de unii ca întemeietorul școlii eleate și cu, orice s-ar spune, un atât de clar pronunțat scepticism –, care spunea că dacă boii și caii și-ar zugrăvi zeii i-ar înfățișa ca boii și caii cei mai aleși. Așa și oamenii, au înzestrat un om cu toate însușirile ce li se păreau lor mai grozave, fiecare din ele împinsă la perfecțiune, și au zis: „ăsta e Dumnezeu“.

Toată povestea asta creștină mi se pare o istorioară minoră și naivă, cum am spus. Este într-adevăr extrem de bună pentru cei ce se pot ușor amăgi, ca și pentru imbecilii care caută un absolut după chipul și asemănarea lor, fără defecte însă. De altfel, niciodată, în rarele mele momente de credință chiar, n-am putut crede în Dumnezeu în sensul creștin. Atunci când L-am iubit, El a fost întotdeauna ca ceva cu totul de altă natură decât în litera evangheliei.

Am atât de puțină încredere în capacitățile noastre de a cunoaște fără greș și exhaustiv, încât în orice clipă îndoiala înăbușă afirmațiile care țâșnesc. Chiar acum, când sunt atât de departe de superstiții, deși încă destul de superstițioasă, chiar acum când nimicul își cascadează golul la fiecă pas înaintea mea, chiar acum am unele clipe când mă gândesc că poate totuși nu fac decât să trec prin brațele diavolului, că poate Dumnezeu este așa cum spun creștinii (adică nu e născocire) și că tot ce gândesc eu nu e decât treabă drăcească, că poate voi depăși toate astea într-o zi (asta spusă fără nici un pic de convingere sau speranță) și că eu sunt cea care greșesc.

Felul ăsta de a gândi însă e de scurtă durată.

16 mai 1938

A trebuit să mă duc la cursul de Pedagogie. Nu mă dusesem dinainte de Paști. Erau Mariana [Klein], O. N[istor] și Ion [Frunzetti]. Domn profesor pedagog – biet Gaga – a spus niște prăpăstii că-mi stătea mintea în loc. Pocnea cuvântul „metafizică“ ca prunele, în gura lui. Când a terminat ne dureau capul pe toți.

Au apărut *Semnele*¹²⁵, într-un sfârșit. Dar nici acum complet. S-au tipărit 6 pagini din opt. Am văzut un exemplar. E destul de bun. Dar când l-am văzut pe Ion în ce hal de disperare e, m-am întrebat de ce, în definitiv, se încăpățânează băieții ăștia să scoată o revistă? S. T[ecucianu] n-a putut veni încă în București din cauză că n-a reușit să-și facă bani de drum. În condițiile astea, nu mai înțeleg cum se mai pot totuși gândi să scoată o revistă.

Am umblat cu Mariana și cu O.N. vreo trei ore pe străzi. Cred că înțeleg într-un sfârșit ce-i cu băiatul acesta. Probabil că, după cum spune O.N., va sfârși (el zice „va ajunge“) ministru de justiție sau de externe, cu nevastă, cu relații și vilă la Sinaia (sau la Balcic). Are niște teorii foarte plate [de] care zice el că sunt „realism“ și de care nu m-am sfiit să-i spun că sunt exact „idealurile“ sportivo-optimiste care circulă prin toate revistele-magazin și publicațiile feminine franțuzești.

Zice că omul trebuie să fie normal, să urmeze legile firești ale naturii sale și să nu facă ceva care ar fi împotriva lui. Că întrucât viața este „măsura“ și „sensul“, asta înseamnă că, dacă eu mănânc înghețată (tocmai mâncam înghețată) și Ion nu mănâncă, eu am mâncat, pe când el nu.

Zic: „Ei și, ce-i dacă n-a mâncat?“

Zice: „Dacă n-a mâncat este că cel tare merge mai departe, pe când cel slab rămâne pe drum. Asta e legea celui mai puternic, care învinge, pe când cel slab moare, dispare.“

Zic: „Întru cât este mai puțin moartă înghețata asta mâine pentru tine decât pentru Ion? Nu vezi că toată teoria asta nu are sens în fața morții continue a fiecărui moment?“

Zice: „Asta e sofisticărie. Eu știu un lucru: că un om nu trebuie să facă ceva care să-l nege pe el. Trebuie să urmeze legile obiective. Eu disprețuiesc pe tâmpiții care nu-și pun nici un fel de probleme și nu gândesc nimic, dar metafizica are locul ei, care nu este să mă distrugă pe mine, om.“

Zic: „Nu vezi că toate astea pe care le spui sunt socoteli făcute de-acasă care nu mai sunt valabile în târg? Vorbești ca și când ar fi vorba de pus paharul ăsta înaintea celuiilalt sau de ridicat lingurița sau nu. Lucrurile nu se petrec așa. În momentul în care Ion e disperat, crede-mă că nu el și-a ales disperarea în locul cine știe cărei voluptăți și, în momentul acela, crede-mă că toate înghețatele tale nu pot exista.“

I-am arătat de asemenea că face confuzie de planuri, că încearcă să discute de pe planul omului sănătos o realitate a unui om de pe plan tragic etc. etc...

Până la urmă, O.N. se cam enervase pentru că probabil îl cam derutau argumentele mele. Dar desigur că a rămas tot cu ale lui. De altfel, eu nici nu căutam să-l conving. Discutam deoarece pur și simplu n-aveam ce face altceva. Fără îndoială, O.N. e simpatic și foarte vioi la minte. Pune atâta pasiune în discuție încât devine destul de amuzant. Vrea să vină la Balcic imediat ce termină cu examenele. Ține-te deci de controverse și... anecdote. Nu-i vorbă că nu strică...

17 mai 1938

Ieri am fost pe la teatru la M[arieta Sadova] Am cunoscut atât de mulți oameni încât cu mare plăcere aș fi declamat ca S.T.: „Trebuie să mă retrag în singurătate, să mă reculeg...”

Numai că nu eram S. și de „recules“ n-aveam ce reculege. Devine cu atât mai fastidios să cunosc noi oameni cu cât, invariabil, au aceleași fraze. Este trist să vezi cum reacționează oamenii exact în același fel. Se miră toți de asemănarea mea cu H[aig].

18 mai 1938, ora 6 ½ p.m.

Ne-am suit tocmai la etajul patru ca să-l ascultăm pe Florian. Mărturisesc că locul e mult prea „agreabil“ pentru a i se da o astfel de folosință. E cald, cald de tot. Ferestrele-s deschise și s-aud tramvaiele uruind. Studenții sunt unii harnici, iar alții grozav de plictisiți. De altfel, cred că nimeni nu ascultă. Chiar cei care iau note. Florian gesticulează și se agită ca întotdeauna. N-am văzut nicicând un om care să-mi dea mai acut senzația de inutil ca acest trist animal filozofic. .. Aristot... morala... plăcere, hedonism, eudaimonism... Trist, trist, trist... De-aș putea cel puțin și eu să devin o mașină de înregistrat filozofie ca acest bursuc... Trag din când în când cu urechea... Virtuțile dianoetice... stau deasupra virtuților etice... Auzi, domle... Ce să fie asta? Mă uit în jur... Toți se fac c-ascultă, dar în realitate cine dintre ei înțelege ceva? Florian vorbește, tot vorbește...

22 mai 1938

Aș putea scrie 23. E ora trei noaptea. Teribil dispar toate disperările și suferințele absolute – instantaneu, uneori – în fața realității, a evenimentelor chiar mici, dar care te ating mai de aproape. Sunt cam enervată. E puțin zis. Pozitiv e că am în fața mea o noapte albă. Noroc că jumătate din ea a trecut. Știu că nu pot face nimic...

28 mai 1938

Toate teribilele evenimente la ordinea zilei mi-au ocupat toată săptămâna. Tensiunea oamenilor din jur mi se comunică și mie. Întotdeauna mi-au plăcut romanele polițiste. Astea [fiind] spuse cu cât mai puțină ironie, pentru că realmente romanele polițiste, atunci când coboară și se realizează în viață, sunt destul de tragice de trăit. În

definitiv, oricât ar fi ele „romane polițiste“, totuși te ciocnești cu moartea în ele, și morții nu i se poate niciodată răpi atmosfera de tragedie. E singurul lucru care nu poate fi banalizat sau vulgarizat.

*

Cred că de fapt am și început să mă mediocrizez. Îmi vine grozav de greu să admit asta și, dac-o scriu aici, o scriu pentru că de fapt sper că nu este chiar așa. Ceea ce mă face însă să cred c-am început să devin normală (adică mediocră) este că de vreo două săptămâni încoace încep să văd cu alți ochi toată zbaterea mea, ca și zbaterea prietenei mele Al[ice Botez].

Prietenia mea cu Al. trece printr-un moment foarte, să-i zicem, penibil (pentru că e un cuvânt pe care-l întrebuițez des. Asta, ziceți dvs., nu este o rațiune suficientă, dar să trecem). Rămăsesem la penibil. Are un fel de a fi, nu prea știu cum să spun, lipsit de degajare. În gradul de prietenie în care suntem, acest fel al ei, de parcă e tot timpul într-un salon, este pur și simplu enervant. Nu știe fata asta să se trântască pe o canapea, să fie nepieptănată și lucruri de felul ăsta. Nu știe să fie intimă. Și asta este imposibil de suportat atunci când te găsești în maximumul posibil de intimitate spirituală. Eu știu un lucru, că pe o Viorica [Haragic], sau o Rodica [Burileanu] îmi este imposibil să le numesc prietene, atât îmi sunt de exterioare spiritualicește. Nu mă știu să fi comunicat cu ele măcar o secundă, și totuși există o anumită libertate în relațiile noastre. O anumită intimitate, aș zice, frățească. Ceea ce face că-l iei pe un om de braț fără măcar să-ți dai seama. Sau îl săruți, sau îl iei de gât. Lucruri d-astea mici pe care nici măcar nu le observi, dar care creează intimitatea. Cred că motivul pentru care *prietenia* este atât de rară între un bărbat și o femeie este tocmai faptul că este foarte greu să ajungi la o asemenea intimitate. Există mai totdeauna o reținere, o distanță. Această distanță nu există în general între oameni de același sex și între frați. Eu nu concep frați care nu se bat, care nu se împing și care nu se pupă.

Ei bine, Al. are darul de a crea această barieră care mă face *pe mine* ca atunci când, din distracție o iau la repezeală de braț să mă simt jenată. Asta e. Nu se poate ca o comuniune spirituală atât de completă să nu fie întovărășită de o anumită afecțiune. Și ea face aproape imposibilă această afecțiune. Uneori face tot ce poate ca să te descurajeze. Eu știu acum că nu e din vina ei. Eu nu cred că răceala ei provine dintr-o deficiență, dintr-o stângăcie. Evident că nu m-am reținut și i-am spus toate astea într-un anumit fel, desigur, fără a-i vorbi de afecțiune și de toate astea. Acum îmi dau seama că am făcut foarte rău. Pentru că am făcut-o să sufere în mod inutil. Am făcut-o să sufere pentru că e conștientă de asta. Și în mod inutil pentru că ea *este* așa și e *iremediabil* așa. Din ce cauză, nu știu propriu-zis. Desigur, o anume timiditate nu-i lipsește. Și cred că faptul de a nu fi avut nici

frați, nici surori contează într-o măsură oarecare. Intimitatea cred că se învață numai când ești mic. Acum inutil o bruftuluiesc și o bruschez. Nu mai servește la nimic.

Spre exemplu, ieri îmi spunea un lucru care m-a impresionat întrucâtva, dar pe de altă parte grozav m-a iritat – nu știu de ce. Zicea că nu mai are ce să facă, că nu știe ce să facă, că și-a dat seama deodată că nu mai cunoaște pe nimeni, că fug toți de ea și că nu mai există nici o casă în care să meargă.

Zic: „Asta e vina ta.“ A dat din cap.

Zic: „Nu da din cap că așa e, e vina ta. Dacă nu vrei să stai cu nimeni de vorbă și fugi de toată lumea, sigur că fug și ei.“

Zice: „Ei, nu e așa. Am dat din cap pentru că într-un fel e vina mea, dar într-altul nu e deloc.“

Ce poți să-i răspunzi! E atât de conștientă de toată chestia asta încât ceea ce mă irită e că nu poate totuși să se corecteze. Ce Dumnezeu, frate; cum poate exista un om care nu poate fi amabil și cald când vrea! Nu pot pricepe.

5 iunie 1938

Am citit *Sfântul Francisc din Assisi* de Joergensen¹²⁶. Nu mă pot opri de a gândi că faptul că unele pagini îmi plac atât de mult se datorește probabil lui Joergensen. Pentru că ceea ce e Sfântul Francisc în cartea asta îmi este accesibil și-mi poate plăcea, dar numai exterior, pe când ceea ce aduce Joergensen în redarea figurii sfântului îmi poate plăcea și altfel decât exterior. Acum, s-ar putea prea bine ca autorul acestei cărți să fi văzut adevărat și, în cazul acesta, n-am încotro și mă plec. Dar nu mă pot opri de a mă îndoi... Mai ales de producerea stigmatelor crucificării pe pielea sfântului.

*

Săptămâna asta am văzut mulți oameni care-mi sunt simpatici și i-am văzut cu mai multă simpatie ca de obicei. Acum nu știu precis dacă faptul că i-am văzut cu atâta simpatie a provocat enervarea mea din ce în ce mai mare față de Al[ice Botez] sau faptul că Al. m-a enervat atât de mult mi i-a făcut pe ceilalți, prin contrast, atât de simpatici. Fapt e că Al., pentru prima oară de când durează prietenia noastră, a început să mă enerveze. În ultimul timp nu mai coincidem. Se plânge tot timpul și în mod ridicol că suferă, și suferă de lucruri cu foarte simple soluții. Soluțiile i le ofer întruna și ea le refuză cu încăpățănare. Ce poate fi, spre exemplu, mai exasperant decât un om care se plânge tot timpul că-l doare capul și care totuși refuză remediul pe care i-l oferi, continuând să ți se plângă că-l doare capul. Al. face acest lucru. Îmi vine greu să iau în serios oameni care își scornesc tragedii metafizice din... dureri de cap... când ar fi suficient să ia piramidon sau aspirină și să scape de ele. Știu bine că sunt nedreaptă cu cea mai bună prietenă a mea și că sunt și tragedii

metafizice ce survin de pe urma unor dureri de cap persistente, dar astăzi Al. – fără o vină deosebită – m-a scos din pepeni. Mă simt vinovată față de ea scriind cele de mai sus, deși pe chestia lecuirii durerilor de cap cred că am dreptate.

8 iunie 1938

Am citit un Edgar Wallace¹²⁷ masiv toată ziua și în consecință văd aburi în aer. Când citesc polițiste englezești văd întotdeauna aburi în aer. Asta ar putea fi din cauză că au literele foarte mici și, cum polițistele englezești se citesc fără pauză, e firesc ca ochii mei să se resimtă; dar aburii pot proveni și din senzația de disperantă plictiseală care urmează lecturii unor astfel de cărți. De ce, mă rog, văd eu aburi în aer când sunt disperat de plictisită, n-aș putea ca să spun... Și asta nu poate avea decât o soluție: aceea de a face în așa fel încât să nu mai fiu așa.

Raționamentul e, incontestabil, perfect logic și în consecință nu înseamnă nimic. Nu poți să pretinzi de la cel mai perfect aeroplan din lume, sub pretext că zboară, să-ți scoată ouă de vrabie. Cum ai putea să pretinzi de la un raționament, sub pretext că e perfect logic, să mai și însemne ceva?

15 iunie 1938

Adevărul e că toată continua mea zbatere, neîncetata mea zbatere nu poate lua sfârșit în felul ăsta. Vreau să spun că, trăind astfel (adică fără nici o certitudine, crezând un lucru, apoi îndoindu-mă de el), voi continua să trăiesc în febra asta, în „infernul meu“, cum îi zic uneori.

Adevărul e că-mi trebuie o certitudine. Nu voi scăpa de chinul acesta până nu-mi voi găsi o certitudine. Trebuie un lucru de care să fiu sigură, în care să cred, pe care să-mi axez viața.

22 iunie 1938

Ieri a fost Ion [Frunzetti] la mine și ne-am dus de ne-am plimbat pe lângă lacuri spre seară. E atât de slab și trăiește într-o mizerie atât de completă, încât nu mai poți ști dacă e nenorocit din cauza mizeriei, din cauza bolii sau din cauza acelei fete pe care o mai iubește încă, deși ea a rupt complet relațiile și nici măcar nu-i mai răspunde când o salută. Mai toată seara mi-a vorbit despre dragostea asta care, zice el, a avut o influență enormă asupra lui. Uneori e foarte drăguț. Are o tandrețe pe care probabil, de când nu-l mai iubește fata aceea, nu mai are cum să și-o consume. E însă în general atât de adolescent în toate suferințele lui încât mă umflă uneori râsul, cu toate că-mi dau seama că în definitiv faptul că e adolescent nu înseamnă că suferă mai puțin. Mi-a vorbit de sinucidere și de o încercare a lui de a se împușca. Era atât de copilăresc totul, încât – cu toate că văd bine că e sincer – nu reușește să-mi suscite mila. Îmi vine să zâmbesc. Adevărul e că nu-l pot lua în serios. Toate suferințele lui sunt clasicele suferințe (nu mai puțin reale, desigur) ale unui adolescent în mizerie: prima dragoste,

familia care nu înțelege, studenția, lipsa de bani. Prea e clar că toate „neliniștile metafizice“ s-ar evapora într-o secundă dacă fata aceea (sau alta) l-ar iubi din nou și dacă ar avea câteva mii de lei pe lună asigurate. Nimic din clocotul pasionat și chinuit al unui E[mil] C[ioran], pe care simți că toate amorurile și averile pământului nu-l pot schimba și nu-l pot scoate din suferință.

23 iunie 1938

Citesc pentru prima oară o carte de d'Annunzio. Nu știu cum s-a făcut de n-am citit până acum nimic de el. Curios e că niciodată n-am fost tentată s-o fac. Probabil din cauză că îl știam italian și din cauza numelui cu sonoritate de autor pentru fete de 15 ani. Citesc *Triumful morții* și-i o surpriză teribilă. Ceea ce îmi place mult în cartea asta este faptul că pe George Aurispa, în linie generală, îl posedă moartea și numai în unele clipe tentația vieții. Deci îl posedă moartea și are uneori tentația vieții. În general, cei mai străluciți romancieri nu fac decât cel mult să-ți dea tentația morții la un om posedat de viață. Ceea ce e evident greșit. Greșit, vreau să spun, pentru oameni ca noi, căci nici nu mai încapе îndoială că pentru ceilalți nici nu se pune chestiunea.

Cred că de fapt asta mă uimește la Al[ice Botez]: faptul că n-are deloc tentația vieții. N-o are sau, cum spun eu, refuză s-o vadă, să și-o mărturisească și s-o mărturisească. Are o atitudine de parcă această dorință atât de naturală și de sănătoasă de a fi un om ca toți oamenii, cuprins în viață, simplu și în soare, de parcă această dorință ar fi ceva degradant, ceva inferior. Asta cred eu că este de o morbiditate ridicolă și mai ales falsă. Pentru că nu pot crede ca un om să nu aibă niciodată un moment în care să se simtă dintr-odată plin de o dureroasă dorință de a scăpa de întunericul și zbaterea în care se perpelește, de a ieși din îndoieli și frământări pentru a trăi simplu, ca toți oamenii, în soare, și o anumită veselie sănătoasă. Este imposibil să nu trăiești unele clipe când tot chinul tău ți se pare absurd și gratuit și când, deodată, viața apare foarte simplă și tu un caraghios nebun care-ți complici existența, chinându-te în mod gratuit pentru lucruri care nu sunt decât creația unei bolnăvicioase imaginații (știu bine că nu e cazul lui Al.). Că momentele astea nu prea durează și că mai devreme sau mai târziu cădem iarăși în inevitabilul joc de îndoieli, asta nu înseamnă nimic. Asta nu înseamnă că acele momente nu există.

24 iunie 1938

Citesc într-un roman englezesc de aventuri, clasicul roman englezesc de aventuri: „And yet I was not in myself in any way a *desperate* character – not, probably, *desperate* enough. I was only very cold, very hungry and very *hopeless*.“ Cu alte cuvinte, „I was not «desperate» but I was «hopeless»¹²⁸. De unde se poate atât de bine vedea cum se schimbă sensul cuvintelor. Sensul cuvântului disperat pe englezește, ca și pe românește, a ajuns să fie altul decât ceea ce în fond înseamnă,

adică altul decât „fără de nici o speranță”. A ajuns să însemne o stare în care se cuprinde și lipsa de speranță, dar *nu numai* lipsa de speranță, de îndată ce acesta și alții au ajuns să poată spune că nu sunt desperați, ci numai lipsiți de speranță.

26 iunie 1938

Rilke într-o scrisoare către soția lui, vorbind despre Paris: „Acest oraș e foarte mare, dar tristețea îl umple până peste el.”

2 iulie 1938

Rilke vorbind de autoportretele lui Cézanne: „...A repetat fără încetare propria-i figură, cu cea mai umilă obiectivitate, cu credința, atașamentul față de real al unui câine care se vede în oglindă și gândește: uite un alt câine...”

*

„Cogito”-ul lui Descartes. El spune: „Gândesc, deci sunt.” Deduce deci existența sa din faptul că gândește. Evident, asta nu pare decât superficial concludent. Căci dacă se poate spune: „Gândesc, deci sunt acest lucru care gândește”, nu poți să sari și să zici „Gândesc, deci exist”. *E cu totul un alt plan al lucrurilor. Această evidență depășește cu totul sfera și conținutul lui „eu gândesc”, deci nu poate fi dedus din asta.* Când spune „cogito”, Descartes e în domeniul aparenței, al cotidianului. Ar putea tot atât de bine să spună: „eu mănânc” sau „măgar”, „scaun” etc. Când spune „ergo sum”, el intră în domeniul absolutului. Căci atunci când Descartes spune: „cogito, ergo sum”, el nu vrea să spună „ergo sum” un lucru care gândește, care mănâncă, care... etc. sau *acest* lucru care mănâncă etc. El vrea să spună „eu exist” în mod absolut și definitiv. Acest „cogito ergo sum” e echivalent deci cu „asinus, ergo sum”¹²⁹ sau orice altă afirmație, de unde discrepanța între prima și cea de-a doua parte a propoziției. E a deduce absolutul din relativ. Asta poate fi echivalent cu dovada ontologică a existenței lui Dumnezeu. La fel de convingătoare amândouă.

3 iulie 1938

Unamuno: *Le sentiment tragique de la vie*¹³⁰, N.R.F., p. 10: „Și totuși, acest biet evreu portughez (Spinoza) exilat în Țările Olandeze nu a reușit niciodată să creadă în propria sa nemurire personală și toată filozofia sa n-a fost decât o tentativă de consolare pe care a născocit-o din lipsă de credință. Cum pe alții îi doare mâna sau piciorul, sau inima sau capul, lui Spinoza Dumnezeu îi făcea rău. Bietul om! Și bieți oameni ceilalți!” Eu, ca și bietul evreu portughez – dacă într-adevăr așa a fost cum îl vede Unamuno.

4 iulie 1938

Ce înseamnă când un om care n-are nici un fel de siguranță face afirmații! Devine ilariant! Continui să citesc cartea asta a lui

Unamuno. Are el ce are cu Spinoza – „omul Spinoza“, cum ține să precizeze tot timpul. Vrea el să vadă în „omul Spinoza“ un disperat, un nenorocit de om obsedat de moarte și de nemurirea lui. U. scrie: „Citiți *Etica* sa luând-o drept ce este, un poem elegiac disperat, și spuneți-mi dacă nu se aude – sub propozițiile atât de sobre și în aparență atât de senin expuse, more geometrico¹³¹, ecoul lugubru al psalmilor profetici. Nu găsești acolo filozofia resemnării, ci a disperării.“

Ca și când n-ar fi destui disperați pe toate cărările, ca să stau să-l mai scot disperat și pe unul care pare să nu fie. Căci, în definitiv, de ce să-l suspectez eu pe Spinoza? Ce motiv ar fi putut avea omul, dacă era disperat, să se forțeze să pară contrariul?

Mai departe, Unamuno: „Și când scria că omul liber se gândește la orice afară de moarte și că înțelepciunea sa constă în a medita nu asupra morții, ci asupra vieții înseși; când scria asta, el se simțea sclav cum ne simțim toți sclavi, el se gândea la moarte și scria ca să se elibereze de această gândire, dar zadarnic. El nu simțea – putem fi siguri – ceea ce scria, nici atunci când scria, în capitolul XLVII din partea a V-a, că «fericirea nu este răsplata virtuții, ci virtutea însăși».“

De unde știe Unamuno, mă rog, că omul acela nu simțea ce scria? Ba, și mai mult, că simțea exact contrariul[?] Spaniolul nostru e cam teribilist și am impresia că vrea să facă pe deșteptul cu orice preț.

Căci, cu alte cuvinte, ca să afirme că „omul Spinoza“ e disperat și obsedat de moarte, se bazează tocmai pe textele în care Spinoza spune contrariul. Și – raționează U. – tocmai de-aia spune contrariul, pentru că e disperat. Păi în felul acesta putem foarte ușor să facem dintr-un Kant un Baudelaire, din Auguste Comte un Pascal și dintr-o turlă de biserică o potcoavă de cal. Că tocmai de-aia e potcoavă de cal, pentru că pare să fie turlă de biserică. Nu? În definitiv, dacă spune el că în momentul în care Spinoza scria că omul trebuie să mediteze asupra vieții era obsedat de moarte, de ce să nu spunem că era obsedat de coada pisicii vecinei din colț sau de Dumnezeu știe ce altceva? N-ar fi mai simplu să fi fost omul pur și simplu obsedat de ce spunea? Că, slavă Domnului, era suficient de complicat pentru el și ce încerca să spună. Nu s-ar fi apucat el s-o facă dacă avea altele în pielea lui.

8 iulie 1938

Continui să citesc cartea lui Unamuno. Începe să-mi placă atât de mult, încât îmi vine să spun că e cea mai bună carte pe care am citit-o. Asta am mai spus-o de încă alte cărți (nu chiar atât de multe, e adevărat) și, dacă am spus-o, nu înseamnă că e o contradicție, înseamnă cel mult că toate aceste cărți se ocupă de același lucru și sunt scrise în același spirit. S-ar putea zice chiar că *spun același lucru*, dar fiecare în felul ei. Și dacă fiecare din ele constituie o surpriză atât de mare când o citesc încât, uitând de celelalte, spun că e cea mai

bună carte citită, asta nu înseamnă decât că între timp citesc atâtea năzbâții străine mie și văd oameni atât de imbecili și de străini lucrurilor acestora, încât cartea pare mai excepțională prin contrast. De fapt, când stau și mă gândesc mai bine, lucrurile pe care le spune Unamuno le am în mine de atât de multă vreme și le trăiesc tot timpul, încât sunt tot atât de familiare pe cât îmi sunt mâinile mele. Dar, după cum aș fi colosal de surprinsă dacă aș vedea pe altcineva cu mâinile la fel ca ale mele, tot așa și cu asta. Numai că de ce-o fi înclinată să spun de o carte ca asta că e o carte de excepțională valoare, în timp ce aceleași lucruri când sunt în mine le consider locuri comune [?] – asta nu pricep.

Ieri a fost Al[ice Botez] la mine. Am tradus, mai bine-zis mi-a tradus din nemțește. M-am hotărât într-un sfârșit să învăț. Am început să-mi dau seama că dacă, după cum se vede, am să continui să trăiesc un timp pe lumea asta, trebuie să fac și să știu unele lucruri. Și unul din acele lucruri este germana.

Nu știu de ce am avut în ultimii ani aproape permanent senzația pe care ar avea-o un om pe marginea unui vulcan care trebuie să erupă dintr-o clipă într-alta. Un om într-o astfel de situație este evident că nu se poate apuca să facă nimic de genul învățării unei limbi, sau orice altceva care mi se impune. Nici măcar nu i-ar trece prin cap și, dacă i-ar trece, i s-ar părea atât de absurdă ideea, încât s-ar cruci de mirare c-a putut-o avea. Așa am și eu atât de prezentă clipa în care această tragi-ridicolă viață a mea trebuie în mod inevitabil să sfârșească, încât mi-e imposibil să fac altceva decât ceea ce în mod mecanic mi se impune. Știu că „în mod inevitabil trebuie să se sfârșească“, numai că acest sfârșit se lasă așteptat, ținându-mă astfel într-o stare de continuă tortură și neliniște foarte subtil și rafinat administrată. În momentele în care tortura ajunge la culmi, sfârșitul care tot întârzie mi se pare teribil de îndepărtat, și atunci mă gândesc și eu ca prostul să mă sinucid. Spun „ca prostul“ pentru că numai „mă gândesc“ să mă sinucid. De făcut nu reușesc să ajung s-o fac, și asta o știu. O știu prea bine. Și o știu prea bine pentru că, de fapt, nici să mor nu vreau. Mai bine zis, tocmai asta vreau, să nu mor. Atunci când mă fulgeră vrerea să mă sinucid, vreau asta pentru că îmi dau seama că de murit tot trebuie să mor și, dacă aș termina mai repede, aș sfârși mai repede și cu suferința asta, cu dezaxarea asta. Când spun că nu vreau să mor, asta nu înseamnă că vreau să trăiesc sau că disprețuiesc veșnicia dacă ea ar fi să fie. Ferească Dumnezeu! Vorba aia, nu vreau nici să mor, nici să trăiesc. Ar fi hilariant, dacă n-ar fi atât de iremediabil de trist.

Adevărul e că în ultimul timp m-am săturat atât de complet de toată tortura asta a mea, sunt atât de obosită de zbaterea asta sterilă – în gol –, încât nici nu mai am puterea s-o continui. Știu că nu pot soluționa nimic în nici un fel. De sinucis nu mă pot sinucide, și astfel –

deocamdată – nu se prea vede că mă voi curăța curând.

Fizic bolnavă nu sunt și războiul, care mi-ar putea accelera dispariția din această lume, nu se produce, deși e anunțat de atâta timp încât mă mir că vestitorii nu s-au plictisit tot anunțându-l.

Astfel stând lucrurile, am început și eu să omor timpul (în loc să mor), învățând germană și citind filozofie. Atât de trist mi se pare totul, încât îmi spuneam că nu trebuie să mă mai gândesc, că trebuie să trăiesc ca un animal. Un animal care mănâncă, bea, citește. Dar asta e, așa, un „ideal inaccesibil“. E ca și când i-ai spune cuiva care e îndrăgostit și nu e iubit să nu mai iubească, că nu servește la nimic...

9 iulie 1938

E vorba să merg la Balcic. Am nostalgia mării. Aș vrea să mă mai văd o dată bălăcindu-mă în apele întinse la nesfârșit. Să obosesc înotând și să mă întind apoi udă în bătaia soarelui moleșitor. Toate suferințele mele se suspendă în momentele acelea și tristețea însăși se transformă într-o ușoară melancolie, mai mult o dureroasă voluptate. La Balcic, în atmosfera aceea de sat oriental prăfuit, cu mirosul caracteristic al mării care învăluie totul și calmul blazat și împietrit al bătrânilor instalați turcește în fiecare colț, suferințele și bucuriile parcă pierd din consistență și nu mai ți-e accesibilă decât melancolia, o poetică melancolie. E atâta nepăsare – mai mult blazată decât resemnată – în ochii bătrânilor turci care privesc nemișcat înainte, parcă în absolut, încât involuntar devii incapabil de orice fel de violențe, fie exterioare, fie lăuntrice.

13 iulie 1938

Ieri treceam pe Bd. Brătianu și am văzut expusă la un anticar o carte de-a lui. Mi-am adus aminte de el și mi s-a făcut o răscolitoare milă. Mă gândesc că trebuie să fie nenorocit și singur, bolnav cum e. Mă gândesc că e om bătrân, un om care de-atâția și-atâția ani duce viața asta tristă.

16 iulie 1938

Alaltăieri seara, la Al[ice Botez], am făcut o criză de nebunie. Nu pot spune decât așa. Acum, când mă gândesc, nici nu știu ce să mai spun. Știu că eram într-un hal de exasperare cum n-am mai fost. Și nu m-am putut stăpâni. Îmi dădeam seama că n-are nici un sens să mă dau în spectacol, dar nu mă puteam totuși stăpâni. Ajunsesem la o tensiune groaznică și mă durea tare. Nu știu ce-am spus propriu-zis. Probabil că m-am lamentat ca o smintită. La un moment dat, mi-a fost atât de rău încât a început să-mi vâjâie capul și m-a apucat și-o panică teribilă că-mi pierd mințile. Nu pot uita panica aia. În momentul acela, mi-am dat seama că nebunia e posibilă. Al. a fost cât se poate de drăguț, dar ce putea face ea!

De atunci mi-a rămas ca o greutate în cap. Mi-am promis tot felul de lucruri. Că nu trebuie să mă las s-ajung în halul ăla, pentru că tot nu

folosește la nimic. Că trebuie să văd filme, să citesc, să fiu un om ca toți oamenii...

23 iulie 1938

Mă gândesc uneori ca americanul acela de care se spune că s-a împușcat, lăsând o bucată de hârtie pe care scria că în dimineața aceea, în timp ce-și lega șireturile de la ghete, i-a trecut prin cap că de câți ani trăiește a făcut această operație de nu știu câte mii de ori și că, dacă ar continua să trăiască, o va mai face poate de și mai multe ori. Cu atâta încălțat și descălțat în perspectivă, i-a fost brusc imposibil să continue și s-a sinucis. Asta, evident, nu i se putea întâmpla decât unui american sau unui om cu structură de american. Pentru un astfel de gest trebuie o certitudine. O certitudine de orice fel: pozitivă sau negativă, dar o certitudine. O asemenea certitudine îmi lipsește. Așa încât continui să trăiesc.

25 iulie 1938

Aș vrea senzația aceea de securitate din copilărie, când mă trezeam din vise urâte și-mi dădeam seama că n-a fost decât vis. Oricât aș vorbi cu oamenii, aș pipăi lucrurile, oricât m-aș pătrunde de realitate, îmi dau seama că de fapt realitatea nu este un răspuns pe care să-l poți oferi acelei inexplicabile temeri ce dăinuie în mine, ușoară și persistentă. Chiar în momentul acesta, când scriu, o simt cum tremură în mine.

26 iulie 1938

Concert de orgă la catedrala Sf. Iosif. S-a cântat Preludiul în re minor de Rinck. Un Bach-Vivaldi, concert în re minor. Apoi un Beethoven extraordinar. Catedrala era aproape goală și în semiobscuritatea aceea sunetele răsunau de-o insuportabilă melancolie.

27 iulie 1938

Apologia lui Socrate: „Căci a-ți fi frică de moarte nu-i altceva decât să te crezi înțelept fără să fii și să-ți închipui că știi ceea ce nu știi. Într-adevăr, nimeni nu cunoaște moartea, nici nu știe dacă ea nu e cel mai mare dintre bunurile hărăzite omului. Cu toate acestea, ți-e frică de ea ca și cum ai ști cu certitudine că e cea mai mare dintre toate nenorocirile.“

28 iulie 1938

Apologia lui Socrate: „Dar e vremea ca să ne retragem fiecare la locul nostru – eu ca să mor, voi ca să trăiți. Care, din voi sau eu, deținem ce-i mai bun? Nimeni nu știe, în afară de Dumnezeu.“

Dac-ar fi adăugat „dacă există unul“, formula era perfectă.

12 noaptea

După-amiază vizita lui E[mil] B[otta] și a logodnicei lui. Ce bizară senzație să cunoști pe cineva copil și, într-o bună zi – peste aproape 10

ani –, să revezi copilul în cu totul altcineva (căci cum se poate spune că e același om?). Nu mai regăsești din copilul de odinioară decât mâinile, unele inflexiuni ale vocii și atât. Doar atât a mai rămas din insuportabila elevă de la Sion, pe care n-o puteam înghiți pentru că era singura colegă care îmi spunea „Eugenie“.

Noua Ulpia¹³² e ceea ce se numește un copil fermecător și mai mult decât atât, bun. Cât timp o ai în față te miră spontaneitatea ei, proșpețimea ei. Un copil bun și naiv, dar deloc prost. Ce este însă curios e că, dacă te gândești la ea când n-o mai ai în față, o vezi tristă. Tristă așa cum sunt copiii triști. Un copil trist, ce lucru dureros.

30 iulie 1938

Am vrut să gândesc adineaori cum ar fi viața dacă n-ar exista „timp“. S-a întâmplat că am pus întrebarea în gura mare și mi s-a spus că-i idee de nebun.

De fapt, eu vroiam să gândesc cum ar fi dacă n-ar exista ceea ce mă chinuiește, adică devenirea, schimbarea și, în ultimă instanță, „moartea“. Căci ce e devenirea dacă nu o moarte continuă? Cu alte cuvinte, vroiam să gândesc pur și simplu cum e „nemurirea“. Toată lumea e de acord că nu se poate concepe viața fără „timp“. Dar, dacă împing conceptul de „timp“ până la cel de „moarte“ prin procedeul de mai sus, ar reveni să spunem că toată lumea e de acord că nu se poate concepe viață fără „moarte“. Și putem conchide atunci că cei care cred în nemurire nu numai că se contrazic, dar că, așa cum nu pot să creadă în prima afirmare, urmează în mod logic că nu cred în a doua, adică în nemurire. Cu alte cuvinte, cei care cred în nemurire nu cred în nemurire. Aș mai putea continua în felul acesta o sută de pagini. Teribil îmi plac sofisme. Este, poate, singurul fel de a ajunge la afirmații. Dacă raționezi corect, singurul rezultat la care ajungi este că nu știi nimic și că nu poți afirma nimic.

1 august 1938, luni

Ieri, căsătoria lui Cl[ody] cu Ștefan¹³³.

2 august 1938

Am primit adineaori o scrisoare de la Al[ice Botez]. Sunt 8 zile de când e la Balcic. Mi-era necaz pe ea că atunci când îi spuneam ce înseamnă Balcicul, de ce e în stare să schimbe marea, repeta încăpățânată că pe ea n-are ce s-o schimbe pentru că nimic din cele exterioare n-au avut vreodată rezonanță în aria suferințelor ei. Îi arătam că nu spun că la Balcic va deveni în mod miraculos un animal fericit, dar că tristețea și chiar suferința acolo se topesc într-un sentiment neprecis de armonie.

8 august 1938, Balcic

Am venit aici să scap de chin. Să regăsesc marea și satul. Le-am regăsit. Mă-ntreb acum: de unde și de ce mi-a răsărit neliniștea? De când am venit aici, toate-mi merg pe dos.

14 august 1938

Uneori, când am revelația singurătății mele, îmi vine teribil de greu să cred totuși în ea, atât mi se pare de absurd. Cât de fragile sunt legăturile dintre membrii unei familii, dintre prieteni și cunoscuți.

19 august 1938

Viața asta pe care o trăiesc între oameni e o mare păcăleală.

20 august 1938

Atât am tânjit după Balcic toată iarna. Și-acum, aici, n-am chef de stat deloc. Parcă acasă între ai mei mi-era mai puțin spaimă. Cu toate acestea, văd toată ziua tot felul de oameni, râd, mă plimb, „petrec“, cum se spune.

21 august 1938

M-am mutat. Văd de-aici marea în față, după niște pomi, și câteva acoperișuri de case turcești, cu geamia înălțându-și turnul ascuțit printre ele.

24 august 1938

A fost toată ziua o vreme îngrozitoare. E un frig de toamnă târzie și un vânt aspru, înghețat, care taie respirația și umple ochii de praf. Totuși am fost să pozez. Iese ceva destul de frumos și tare aș vrea să-l pot avea. Probabil însă că dacă îl reușește o să ceară o avere pe el.

27 august 1938

Pozez în fiecare după-masă la Lucia D. Bălăcescu¹³⁴. Port un ilic verde pe un fel de bluză rusească reiată alb și mov. Îmi leg în păr o bandă de fular verde și stau cu bărbia rezemată în palmă. Așa bronzată cum sunt, verdele îmi stă teribil de bine. Păcat că Lucia D.B. pictează pe oricine după chipul și asemănarea ei.

Sunt așezată cu fața la mare. De pe terasa unde pozez, văd toată tătarimea și marea la ora aceea dinspre seară, aburindu-se din ce în ce mai mult și schimbându-și culorile. Azi era de un albastru uniform și încețoșat la limita dintre apă și cer.

*

De două zile mi-a trecut obsesia Bucureștiului. Am înotat în larg pe lângă barcă și am început să găsesc agreabil momentul de panică din clipa următoare celei când plonjezi. Ies la suprafață, nu ies?

O întrebare.

28 august 1938

De trei zile a fost o mare minunată. Liniștită ca un lac.

La Mahmud, larma plictisită a ultimilor rămași în Balcic, spiritele d-nei Bălăcescu, marea noastră pictoriță, și a unui oarecare avocat Cristescu. Humor negru!!! Noroc că era L.¹³⁵ Am râs ca niște școlărițe, împungându-ne cu coatele și trăgându-ne picioare pe sub masă.

29 august 1938

De câteva zile, L[ucica Vasiliu] și cu mine ne distrăm cu prostia

sinistră a unui pictor de o frumusețe care a făcut probabil multe victime, dar de o rară imbecilitate. Are mania să discute literatură într-un chip foarte prețios. Mi-a cerut să-i împrumut o carte, că n-are ce citi. I-am dat scrisorile lui Rilke. Astă-seară, vine după mine la Mahmud și-mi spune că în viața lui n-a citit ceva care să-l rezume pe el cu atâta exactitate. Că desigur de aceea i-am dat cartea asta, pentru că, fiind filozoafă (sic!), cunosc oamenii. Era să pic jos de răs. Mi-am aprins o țigară ca să nu-i bufnesc în nas. Pe urmă vroia să continuăm discuția plimbându-ne. Nu mai știam ce să fac de plictiseală. Dar ce-am mai răs după aceea cu L.!

„C'est quelque chose de tuant“¹³⁶ – cum ar spune Bălăceasca.

2 septembrie 1938

Trebuia să plec azi. Ieri am fost cu L[ucica Vasiliu] și un imbecil la moara mea. Era atât de nespus de frumoasă și mirosea acolo sănătos a făină măcinată proaspăt, a grajd, a fân, încât m-a apucat ca întotdeauna când mă găsesc acolo, o cumplită nostalgie de locuri pe care nu le pot imagina. Rezultatul [a fost] că n-am putut pleca azi. Am rămas pentru încă o zi. Am dormit două nopți la L. ca să râdem ca niște școlărițe și să citim Apollinaire. Dimineața am înotat mult. Mă apucă în mare o bucurie atât de frenetică, încât râd singură, mă dau peste cap în apă, intru la fund, ca un copil neastâmpărat.

Nu pot realiza că peste două zile voi fi la București și că un an de zile, cel puțin (poate cine știe cât), nu voi vedea marea.

7 septembrie 1938

După-amiază am trecut pe la Fundație. Sălile din fund închise. În primele săli căldură și o atmosferă grea. Mi-am adus aminte de plinătatea și auriul zilelor de bibliotecă de acum doi ani. De Al[ice Botez] și de ceilalți care veneau pe rând să pălăvrăgească alene, în timp ce cartea stătea răsturnată și inutilă pe masă; de plecările în grup, cu râsete proaspete și totuși amare; de bătaile și sminteala neglijent nebună a băieților. Fundația mi-a făcut azi impresia unui castel părăsit de castelani.

Am plecat din sala de lectură cu un lung oftat ușurat. Mă gândesc că nu mai am decât un an de facultate și că poate am să-l regret cândva.

9 septembrie 1938

De ce am mereu neliniștea asta absurdă? Mă arde un foc mic. Puțin, încă puțin. Chinul administrat cu rafinament, cu lingurița. Tortura să fie de fiecare moment, împrăștiată sistematic în fiecare clipă, pentru că, nu e așa, s-ar putea întâmpla altfel să ajung să uit, nu? Și asta nu se poate, vezi d-ta.

13 septembrie 1938

Azi, năpădită de plictiseală în fața unui tom de Gomperz, căutam ceva mai puțin prăfuit și am dat de jurnalul lui Stendhal¹³⁷, apărut acum câțiva ani la N.R.F. L-am cerut și, cu multă sârguință, am citit

vreo 20 de pagini, după care lucru am început să sar pasaje întregi cu liste de cheltuieli, după care am început să răsfoiesc din ce în ce mai repede, după care am închis cartea și am părăsit Fundația, gândindu-mă că un militar e tot militar, chiar când are talent de romancier. În cele 20 de pagini pe care le-am citit nu găsești, cred, două la rând în care să nu fii informat de fapte de o neîntrecută importanță, ca acestea: „Je me suis purgé aujourd’hui”; „J’ai pris (nu știu ce) pour vomir”; „Je compte me purger demain”; „Je fous M-me R. depuis”¹³⁸ (nu știu când)“ etc. etc. Dacă toate astea ar fi spuse în margine, evident că n-aș avea nimic de spus. În definitiv, fiecare are dreptul să-și noteze, dacă-i place, momentul memorabil din săptămână sau din zi în care au avut loc evenimente capitale ca... (vezi mai sus), dar astea nu sunt spuse în margine. Astea și cu alte lucruri similare sunt tot jurnalul lui Stendhal. Acum, dacă pe el îl interesa, n-avea decât să-l scrie, dar de ce se apucă oamenii aceștia să-l publice? Nu văd întru cât vărsăturile și constipația unui romancier celebru sunt mai interesante decât ale oricărui individ. În asta nici o diferență.

*

M-am săturat, suprasăturat de cărți. Cum zicea nu știu care celebritate (parcă Mallarmé): „Ma chair est lasse et j’ai lu tous les livres!”¹³⁹

Aș putea spune: „Mon esprit est las...”¹⁴⁰ Cât aș privi în urmă, până și în primele mele amintiri mă văd cu cărți. Cărți, cărți. La folie des livres.¹⁴¹ Le-aș pune pe toate pe foc, m-aș duce într-un colț de pământ și aș păzi berbeci. Și peste o săptămână m-aș plictisi sinistru și-aș visa nostalgic la un volum de Apollinaire. Asta e!

16 septembrie 1938

Am aflat zilele trecute de la cineva (care afirmă că este adevărat) sfârșitul oarecum neobișnuit al Katherinei Mansfield. Zice-se că acea casă de sănătate în care a murit era casa unui rus – un fel de Rasputin care își hipnotiza pacienții și-i ținea astfel sub puterea lui. Îi întrebuița pe bolnavi ca slugi (K. Mansfield fusese pusă ca îngrijitoare a grajdului) și-i puneă să muncească toată ziua. Noaptea era destinată unor orgii de pomină. Zice-se că bolnavii îl adorați pe rus și se simțeau perfect fericiți.

Povestea asta mi s-a părut complet neverosimilă.

*

Războiul iar se anunță. Văd moartea din ce în ce mai cu teroare. Și este singurul motiv care mă oprește de la sinucidere. Cu alte cuvinte, grozav m-aș omorî dacă asta nu ar însemna că trebuie să mor. Lăsând gluma la o parte, viața mi-e din ce în ce mai mult o plictisitoare corvoadă, dar, așa cum e, o prefer morții (oh! de-ar exista o a treia posibilitate!!!).

Moartea (adică tot ce se vede aici din ea) este o inexprimabilă teroare și oroare. Începând cu descompunerea aceea fizică (mirosul, viermii, hidoșenia, scheletul etc.) și sfârșind cu toate ipotezele care se fac cu „viața post-mortem“ (stupidă expresie!). Dacă înlăturăm copilăriile neverosimile ale religiilor, care ne înfățișează o viață de dincolo care grozav seamănă cu o viață de aici, rămân două posibilități: neantul, care mi se pare un lucru atât de înfricoșător uneori încât ajunsesem să spun la un moment dat că infernul creștin, cu ororile lui iremediabile, e totuși preferabil totalei dispariții, acestei definitive anihilări, și o misterioasă posibilitate, ipoteza fără nume. Moartea cum nu o putem nici măcar imagina, ea depășind poate posibilitățile trupului, fizicului.

Totuși, uneori, nici această iluzorie posibilitate (de care nu pot spune că nu mă satisface, de îndată ce nu se poate ști nimic despre ea) nu mă consolează pe mine, cea de acum. Îmi spun că satisfacția mea de după moarte (presupunând că ar fi) nu împiedică ca eu, cel de acum să nu mai fie. Dacă n-ar fi decât că moare trupul, și tot este enorm. Trupul care, orice s-ar zice, este acum al nostru...

17 septembrie 1938

E frig, ceață, ploaie. Zi de plumb, cu tot plumbul revărsat pe sufletul meu.

Luni, 19 septembrie 1938

Citit 2 pagini *Pedagogie* Antonescu, după care sărit prin casă și afirmat că toți imbecilii trebuie excluși din Universitate.

3 ½ Fundație. Robin, citit 4 pagini. Parmenide, citit 15 pagini.

Evenimentul zilei: războiul. Lumea discută, fierbe, dar nu crede în el.

Seara Alice [Botez] – 11.

M-am culcat la miezul nopții.

*

Sâmbătă am fost de o veselie uluitoare. Râdeam plin, povesteam, făceam haz de-mi scăpărau ochii. Seara la Cl[ody Berthola]. Nu știu ce-o fi cu mine. Fapt e că eu, care tac imediat ce sunt 3 oameni pe care nu-i cunosc bine, m-am desfășurat toată seara, cu toate că era destulă lume.

20 septembrie 1938

Ieri am cumpărat un carnet pentru a-mi pune în aplicare ideea de acum câteva zile. Să-mi notez adică lenevia, ca să-mi pot da seama cât căscat intră în viața mea. E ceva mai complicat decât vroiam pentru că am început să notez și numele oamenilor pe care îi văd, și cărțile, și toate lucrurile exterioare cu care îmi umplu zilele. Are să cam rivalizeze cu caietul acesta.

*

Fundație. Al[ice Botez]. Din cauza sinistrei plictiseli, m-a apucat o frenezie și am scris un început de nuvelă „în limba engleză“. Am râs tot drumul, „un brin folle, un brin tragique“¹⁴², cu Al., care a decretat într-un sfârșit că sunt bună de legat.

Revăzut-o pe Nuni¹⁴³, venită de trei zile de la Balcic. Mi-a prezentat pe un domn Istrati care mi-a dat o mână moale ca o plăcintă. Detest genul. Convinsă că toți care dau mâna în acest fel sunt proști. De verificat.

După-amiază M[ircea] B[erindei]. Vorbărie cu mai puțină artificialitate ca de obicei. Ne-am dus la L[ucia Bălăcescu] spre seară, unde am cunoscut pe un domn maior R. Tânăr, frumușel, prost și cu o voce cât se poate de pretențioasă, „à la Tony Bulandra“. Sportiv, mi-a oferit să mă învețe tenis: „Vă stau oricând la dispoziție.“ – „Mulțumesc, cred că voi profita de invitație.“ Râs ușor. (În mod evident, nici nu mă gândesc la așa ceva.)

Mircea îmi face portretul. Vine mâine cu scule. Hotărât, am devenit model. Și pictorul de la Balcic îmi propusese să mă portretizeze. Cel cu Rilke.

În rezumat: Zi goală din punct de vedere „eu“, ca și din punct de vedere „examene“, dar cel puțin fără multă plictiseală.

Miercuri, 21 septembrie 1938

Fundație – Al[ice Botez]. Am invitat-o pe Nuni [Dona] s-o vadă pe Lucia [Vasiliu] după-masă.

Mircea [Berindei] mi-a făcut portretul. Instalată pe divan, cu genunchii înfășurați într-o cuvertură albastră. Încă nu e gata.

Pe la 4 vin Nuni și Lucia. Am stat toată după-masa și am pălăvrăgit.

Joi, 22 septembrie 1938

Fundație. Robin – Heraclit, Xenofon.

Cu Nuni [Dona] și Istrati la M[arieta Sadova]. În ce-l privește pe dl I., teoria mea cu datul mâinii începe să se verifice. A bâlbâit niște stupidități misogine pe tema inferiorității personalității femeii (sic). Asta apropo de Ștefana Velisar, de care mă întreba Nuni. Se puneă întrebarea dacă ea (Ștefana Velisar) l-a molipsit pe Ionel Teodoreanu sau viceversa.

23 septembrie 1938

Azi-noapte m-am trezit. Era ora 4 ½ și spre răsărit se anunța o ușoară lumină. Am venit la fereastră. Strada pustie, plouase și aerul era neobișnuit de parfumat pentru București. Era o tăcere de piatră. O tăcere fără liniște. Îmi fulgerau prin cap gânduri. Singurătatea mi s-a părut uriașă. Imposibil de trist și de mare. Apoi m-am gândit brusc că, dacă mai stau câteva minute, n-am să mai pot adormi. M-am vârat în plapumă și am închis ochii, închizându-i parcă tristeții. Când mi-am amintit azi de cele 5 minute din noapte, mi s-au părut ca o insulă.

Fundație: Parmenide.

Văzut pe Nuni [Dona], pe Alice [Botez], cu care am plecat la 12 și care face iar exces de modestie.

M-am întâlnit cu Mariana K[lein]. Tot extraordinar de frumoasă.

La 5 aveam întâlnire cu Ulpia [Botta] la Cartea Românească. Am așteptat sfertul de ceas și m-am dus la Carlton. Un spectacol american foarte bun, cu o actriță nu prea frumoasă, dar care are talent cu grămada, umor etc. Încolo nimic.

24 septembrie 1938, sâmbătă

De câțva timp mă pomenesc obsedată de trecerea asta a lucrurilor. Și obsedată mai ales de trecerea anilor mei. Îmi dau seama clar că sunt în epoca mea cea mai frumoasă și că asta nu poate dura mai mult de un an, doi. Nu se poate să dureze strălucirea asta mai mult. N-am regretat niciodată cei 17 ani ai mei pentru că eram oribilă pe atunci. Prospețimea pe care trebuia s-o am la 17 ani o am de-abia acum. Regret că trece pentru că n-o vede cine aș vrea s-o vadă. Am impresia că, dacă ar vedea-o, ar însemna că există cu adevărat. Așa cum trăiesc acum, frumusețea vârâtă în cărți și văzută de oameni indiferenți n-are parcă nici o realitate. Și-mi pare rău. Seara, uneori, îmi lucesc ochii atât de frumos, întunecat și trist. Am o culoare de bronz și părul greu, negru... Păcat...

*

Citit puțin din Robin¹⁴⁴.

După-masă am trecut pe la facultate pentru înscriere. Pustiu. 2-3 studenți care studiau listele. Portarul, extrem de galant, mi-a dat tot felul de explicații cu o volubilitate pe care mi-am explicat-o când am simțit că duhnea a rachi. A rămas pe luni. Când am ieșit în stradă, nu știam încotro s-o iau. N-am putut veni înapoi spre casă și m-am dus spre M[arieta Sadova], pe care am condus-o pe la croitorese.

Duminică, 25 septembrie 1938

Eram încă în pat când a venit Lucia [Bălăcescu]. M-am îmbrăcat și ne-am dus spre lacul Floreasca. Am alergat, râs. Era o vreme minunată, cu soare cald. Am ocolit lacul și ne-am trântit în iarbă cu fața-n soare. Am cântat prostii, am făcut versuri. Era un miros de floricele în aer și singurul lucru care se vedea era o imensă fabrică. De unde am decretat noi că era fabrică de floricele. Eu am cântat cântece de negri și Lucia a vorbit ca gangsterii din filme. Acasă, atmosferă sumbră. Iar nu-s bani. Colosal de blazată.

După-masă la M[arieta Sadova]. Era E[lvira] G[odeanu], frumușică și prostituă. Era și M[arieta] R[areș]. Discuții despre război.

Lumea vorbește de lucruri îngrozitoare! Nu-i pot pricepe pe oamenii aceștia care stau și tremură când încă nu e nimic.

Eu fac abstracție. Nu citesc ziare și, când aud oamenii vorbind de asta, înregistrez doar partea lor de ridicol. Cum zice franțuzu': „Il sera

toujours trop tôt..."¹⁴⁵

26 septembrie 1938

Ar trebui să citesc pentru examene.

Se vorbește prea mult de război în jurul meu. Începe să prindă realitate. Nu cred că aş vrea să mor. La 22 de ani și fără să fi trăit mai nimic este pur și simplu absurd. Îți vine să-l întrebi pe Dumnezeu: „Bine, dar ce rost are să mă fi născut dacă era să mor fără să mi se fi întâmplat nimic?”

E adevărat că întrebarea asta poți s-o pui în orice caz.

Nu văd în trecutul meu decât lungi tristeți, tăiate de violente disperări și zile întregi de întunecată și neputincioasă plictiseală. Afară de câteva luminoase săptămâni la Balcic și o singură prietenie care contează. Tot restul prea mărunț și cotidian, și nimic cu adevărat important.

*

Dimineața de la 9 la 12 – la rectorat, într-o înăbușitoare și cretină atmosferă.

După-masă a venit Mircea B[erindei]. Mi-a făcut un alt portret. Numai capul. Nu e încă gata, însă e foarte frumos lucrat și dacă nu-l strică mi-ar plăcea. Am vorbit mult cu M. azi și e atât de „băiat bun” încât începe să-mi fie simpatic. Mi-a adus romanul lui refăcut ca să văd dacă era mai bună prima versiune.

27 septembrie 1938

Îmi bat joc de bani, de averi și de oamenii care vorbesc despre asta. Azi am regretat însă că n-am avut banii necesari să mă pot duce într-un colț de pământ și să pot scăpa de oameni. Aș fi poate disperată, dar cel puțin n-ar trebui să joc teatru – cum, vrând-nevrând, fac adeseori. Mi-e greață de comedia asta.

*

Fundație, unde n-am putut citi nimic. Am vorbit cu Al[ice Botez] și niskaiva domnișori.

După-masă, enervată, m-am dus la facultate să termin cu înscrierea. Am așteptat o oră la cofetărie pe Al., care n-a venit. M-am dus la cinematograf. Două filme idioate. Venit și Al. Am putut râde puțin.

Miercuri, 28 septembrie 1938

O zi minunată de „primăvară”. Fundație, unde am citit Croiset și de unde am plecat cu Al[ice Botez] destul de devreme. Ne-am dus la câmp, lângă lacuri, și ne-am tolănit în iarbă. Era cald și liniște. Am ajuns acasă la 3.

După-masă am lenevit. Am asistat la o ceartă între B. și unchi-meu. Homeric. Tragedia acestei familii este tot ce poate fi mai „comedie de moravuri”. Certurile, ca și împăcărilor au ton caragialesc.

Seara am citit câteva pagini din Platon.

Joi, 29 septembrie 1938

Fundație. Croiset – *Pindar*¹⁴⁶.

Dra Popescu-Ulmu, grasă, feministă, stupidă. Făcea o lucrare despre Croce.

Di Istrati mult mai amabil de când l-am repezit.

S-au făcut exerciții de apărare pasivă. Idioți. Să faci „repetiții” pentru război, parcă moartea ar fi un spectacol de teatru.

După-masă, Mircea [Berindei]. A lucrat la portret, pe urmă ne-am plimbat puțin pe lângă lacuri.

Sâmbătă, 1 octombrie 1938

Fundație – Croiset.

Plecat de acolo cu Nuni [Dona] și Mircea [Berindei]. N. m-a condus până aproape de casă. La un moment dat ne-am ciocnit de avocatul Cristescu, cu care avusesem niște memorabile seri de râs la Mahmud. Sprințara N. a avut ideea să-l urmărim și ne-am executat. E plin de ticuri (scutură din cap, din brațe, din picioare) și am putut constata că icnește, singur fiind.

După aceea, tot Fundație, tot Croiset, dar a venit Al[ice Botez] și ne-am dus la Carlton. Un foarte bun film (humor) american. Lume multă în sală. Văzut pe Mariana K[lein], pe Nistor care ne mima disperat că e o căscătură de pomină. De fapt, nu știu de ce era atâta căscătură, pentru că filmul era foarte reușit. Au americanii o tehnică în genul acesta care nu dă greș deloc. Când am ieșit, plouase, dar era cald și animație teribilă pe străzi. Se simțea pe străzi o bizară destindere. „Războiul a fost evitat”; „Pacea Europei a fost salvată”, cum scriu ziarele. Ce stupiditate!!!

Duminică, 2 octombrie 1938

Sculat târziu. Citit reviste. După-masă citit din Pedagogia generală. La 4 în vizită la rude. Ca să scap de gura mamei. Am stat pe jar într-o penibilă plictiseală timp de o oră. Erau mulți și atât de infinit de străini mie încât aveam senzația că sunt înconjurată de altă specie de animale. Cred că n-aș avea o senzație diferită dacă m-aș găsi între niște papuași. În plus, ar fi cel puțin mai neobișnuit. Când am ieșit din casa aceea, aveam aripi. Am alergat pe străzi și am dat buzna în primul cinematograf. Văzut un film cu Virginia Bruce. Frumoasă, figură patetică.

Luni, 3 octombrie 1938

M-am sculat devreme. Mi-era camera inundată de soare. M-am dus până la fabrica Bragadiru, de unde m-am întors pe jos la facultate.

În colț, la Academiei, m-am întâlnit cu Edith Zoller¹⁴⁷. Elegantă, cu o blană de vulpe pe umeri. Mi-a vorbit în lung și lat de „ce mai știe de colegele de la Sion”. A fost la Paris în vară și a văzut-o pe Sœur Francisca. Tot atât de tânără și proaspătă. Au râs de o mulțime de vechi nebunii pe care le făceam noi pe vremuri (mărturisesc că

memoria mi s-a golit de astfel de amintiri).

Manuela Mateescu a trecut acum doi ani la catolicism, se găsește în clipa de față la Paris și vrea să se călugărească. „A trecut – zice Edith – prin teribile crize de misticism. Acum doi ani, când venea pe la mine, uneori venea de 5 ori pe săptămână pentru ca apoi să n-o mai văd cu lunile, se frământa teribil de înnebunită. Se întreba pentru ce *trebuie* să suferim? și tot felul de lucruri dintr-astea.“ I-am răspuns că întrebarea ei era foarte firească, dar că nu pricep cum un om care gândește poate adopta catolicismul ca o „soluție“ la astfel de lucruri.

În timp ce vorbeam cu Edith, a trecut Nistor care m-a salutat „profund“ și m-a întrebat dacă merg la facultate. Am răspuns afirmativ și am continuat s-o ascult pe Edith, care nu părea deloc că are de gând să-și termine informațiile. După ce i-am salutat pe George Dumitrescu și pe Haralamb, l-am zărit pe Mircea Tiriung care venea spre mine. I-am întins mâna cu un gest care trebuia să fie foarte elocvent pentru Edith. Totuși n-a avut deloc aerul că vrea să plece. Mircea mi-a spus repede că m-așteaptă mai încolo și a plecat. Într-un sfârșit – după ce a mai vorbit vreo 5 minute – și-a dat probabil seama că mă cam impacientează și, după ce i-am promis vag s-o văd zilele astea, am plecat. Mircea aștepta puțin mai încolo. E tare drăguț și are o sinceritate curată, camaraderească. Unul din foarte rarii băieți în legătură cu care poți întrebuința cuvântul „puritate“. Am intrat la facultate și am stat de vorbă în hall cu Mircea și cu Nistor. Mai târziu, Mircea a plecat și Nistor m-a condus până acasă. Am mers pe jos. Era cald. Și-am făcut bancuri stupide amândoi. E cam aiurea băiatul ăsta dar e incontestabil simpatic. Mă cam intoxicasem de bancuri însă în momentul în care am ajuns acasă.

După-masă am citit, la Fundație, Croiset. Apoi vreo 100 pagini din jurnalul Mariei Bashkirtseff. Mi se pare crâncen de superficial și mediocru, își descrie tot timpul rochiile și e în general foarte „petite fille“¹⁴⁸. La 22 de ani – câți avea în anul acela – cam înapoiată. Cred însă că ăsta e păcatul jurnalelor. Nu se poate aprecia omul după jurnalul lui. Conversat cu domnul Botaș¹⁴⁹.

Marti, 4 octombrie 1938

Dimineața Fundație. Răsfoit Istorie de filozofie medievală și bârfit cu Mircea B[erindei]. Pe urmă ne-am dus la casa-muzeu Simu. Văzut un Daumier cu niște oameni în tren (sau un vehicul oarecare). Atmosferă foarte Dickens. Mi-a plăcut un Grigorescu reprezentând un tânăr cu o tunică verzuie. Costum elizabetan. După-masă am încercat să citesc ceva. N-a mers.

5 octombrie 1938

Ce fericire m-ar putea oare face să uit tristețea chinuită între patru pereți, în serile astea de octombrie? Sub căldura asta înșelătoare, simți iarna cum o simți în verdele ruginit al pomilor. E lună astă seară și

strălucește de sub o subțire pânză de nori. Luna cu vâl alb.

Mi-e greu, din ce în ce mai greu... Cu toate că am făcut tot ce îmi umple zilele în ultimul timp. Am văzut oameni, am citit... Am încercat să mă ascund mie însămi cum am putut. Adineauri, în timp ce citeam din Pedagogie ca să continui păcăleala chiar când sunt singură, mi-au tâșnit cald două lacrimi. Când mi-am dat seama că nu mai văd literele să citesc, m-am trezit și am azvârlit cartea. Negru de trist. Nu merge. Comedia asta nu se poate juca la infinit. Îmi tâșnește disperarea cum mi-au tâșnit lacrimile în mijlocul unei pagini de Pedagogie. Înțeleg din viață atât cât înțelegeam din ce citeam adineaori. Inutil mă muncesc să continui și eu, ca orice om. Fac un pas, doi, trei și la al patrulea cad. Nu mai merge.

*

S-au anunțat examenele. La Fundație Mircea B[erindei] iarăși. Nu m-a lăsat să citesc. Avea chef de plimbare. Eu deloc. A insistat însă atâta, că m-am dus. Ne-am dus la câmp. Era neplăcut de cald. Ne-am așezat sub un pom. Era umbră, dar erau urzici. Am mâncat prăjituri, am fumat și, cum mă plictisiseam, l-am contrazis în tot ce spunea. E incontestabil cam găgăuță, săracul. Încolo cumsecade și bine-crescut. Azi, într-un sfârșit, am descoperit ce mă deranjează la el. Nu găgăuțenia lui. Atâția găgăuți pe care îi suport... Îmi este pur și simplu antipatic. Conced că e cumsecade, că e bine-crescut, că e deci suportabil din când în când. Că e cult etc. Dar *îmi e antipatic*. Antipatia, un sentiment care nu se poate motiva.

Vineri, 7 octombrie 1938

Soare, cald. Lucrat toată dimineața. Platon, apoi Aristot. Pe la 6 am ieșit. Mi se umflase capul. M-am dus la M[arieta Sadova]. Nu erau acasă. M-am întâlnit cu Anuța [Penciulescu] și Nina [Eliade]. Ocolit străzi împreună. Văzut pe stradă pe E.I., care m-a salutat foarte oficial și rigid. A început să fie ridicol. Când m-am despărțit de Nina, am luat-o pe jos pe bulevard. Exasperantă gălăgie în București. Întâlnit-o pe Coca V., pe care am cunoscut-o la Balcic. Enervată, agitată, vorbea mult. Pleacă la Paris mâine dimineață etc. etc.

Sâmbătă, 8 octombrie 1938

Citit 220 de pagini din *Pedagogie*. Simțit cum umflat capul de prostie. La 6 m-am dus la cinematograful într-o relaxare.

Duminică, 9 octombrie 1938

Dimineață citit pentru Istoria Filozofiei.

Diseară e cununia religioasă a lui Emil [Botta] la Biserica Amzei. În afară de invitație, a trecut E. de dimineață și a lăsat o carte de vizită cu insistenta rugămintă să fim prezenți la nuntă. Pe seară cu Ar[șavir] la M[arieta Sadova], unde se desfășura T[ăuța], și de acolo la biserică. Ceremonia a fost dată „rasol“. În trei sferturi de oră, preoții își

terminaseră treaba. Ulpia [Botta] și E. erau într-o panică nebună. Aveau un aer rătăcit, foarte explicabil de altfel. Asistență numeroasă și imposibilă. Am văzut-o pe Lucia [Vasiliu], care spunea că „vrea acasă“. M. era foarte elegantă și „grande dame“¹⁵⁰.

Lucia mi se pare din ce în ce mai drăguță și naturală, cu deosebire în ambianța asta de oameni sofisticăți și cabotini.

Luni, 10 octombrie 1938

La Facultate. Nu s-a mai anunțat nici un examen. În schimb, m-am ciocnit de Nistor care m-a luat pe sus la Mariana K[lein] Am umblat apoi toți trei pe străzi, Nistor făcând bancuri, Mariana enervându-se de ele și eu... Trecut iar pe la facultate unde m-a întâmpinat salutul bleg zâmbăreț al lui Bagdasar. Apoi l-am lăsat pe Nistor, care cam vroia să rămână cu mine, și m-am dus cu Mariana prin Cotroceni să-și ia o carte.

După-masă: citit Antonescu. M-am trezit la un moment dat că e ridicol să stai singur într-o cameră și să citești Pedagogie. La Fundație mai merge... Pe la 7, intoxicată de 120 pagini de prostie, mi-am acordat (răsuflând) recompensa unui film. Un film francez prost jucat la Scala, scenariu bun și Juvet bun într-un rol episodic.

Mărti, 11 octombrie 1938

Dimineața citit reviste. Pe la 5 la Fundație. Citit Gomperz: Aristot. Lume puțină, liniște multă. Am vrut pe urmă să trec pe la Al[ice Botez], dar nu m-am dus. Sunt atâtea zile de când ar fi putut da un semn de viață. Vreau să văd cât timp e în stare să nu vină dacă nu mă duc eu.

*

Imensa mea incapacitate de a mă convinge că trebuie să mă adun, să mă concentrez pe un lucru. Chiar când mi se cere cu orice preț un lucru precis. Spre exemplu, am examene peste câteva zile. Aici nu mai încap nici un fel de „libertate“, deci nici un fel de „problemă de pus“. Și eu stau aici cu cartea în față și în cap e *gol*, după cum am să stau cu caietul în față și am să descopăr, în plin examen, că în cap e *gol*.

Miercuri, 12 octombrie 1938

Dimineața pe-acasă. Citit printre picături (de fapt, mi-au curs lacrimile mari cât porumbul) niște istorii de filozofie medievală. Durut spatele crâncen. După-masă m-am dus la Fundație. Era liniște, și pentru prima oară de nu știu câtă vreme, am putut lucra serios, continuu toată după-masa. La 8, când am ridicat nasul din Aristot, nu mi venea a crede. Mă durea spatele, dar mi-am spus că nu poate fi cine știe ce dac-am putut munci atât de continuu. Acasă m-am doftoricit.

Vineri, 14 octombrie 1938

La 10 Facultate. Când am intrat în amfiteatru, s-au repezit câțiva să mă ia să stau lângă ei ca să le „suflu“. Printre ei, unii pe care nici nu-i știu. De ce voi fi dând impresia că știu carte, nu știu. Probabil pentru că sunt calmă la examene și nu stau cu nasul în cărți în ultimul moment. Altfel... nu văd. Florian a dat „Aristot și concepția platonice“. Întotdeauna a fost cumsecade omul acesta, păcat că-i atât de mediocru. După-amiază trecut pe la Al[ice Botez] să-i las un plic. N-am găsit-o. Era mama ei. Bună și volubilă. În tot cazul, pe Al. n-o uit de data asta.

Sâmbătă, 15 octombrie 1938

Al[ice Botez] a reapărut. Ne ducem la Fundație. Mi-a făcut rost de bilet la al treilea concert de vioară Enescu.

Luat examenul de Pedagogie.

Citesc niște nuvele, nici una proastă, unele însă destul de „literatură“. *Le saladier* de Marcel Jouhandeau¹⁵¹. Pentru *Le cadavre enlevé* îi ierți însă mii de pagini de „literatură“. Mi-a plăcut. Deștept și simpatic. Are umor, ceea ce la francezi în zilele noastre e extrem de rar. Se poate uita, spre exemplu, duioșia îmbrăcată în umor a tonului din *Marie-Fernande*?

Vineri, 21 octombrie 1938

După-masă, la Fundație, încerc să citesc Arheologie, apoi câteva pagini din *Ulysses* de Joyce.

Seara, premiera lui „Werther“. Atmosferă de premieră: femei bine îmbrăcate, trac, emoție. Emil [Botta] era cam strangulat la început, și-a revenit apoi, dar totuși se vedea că joacă în tensiune. În tot cazul, spectacolul a fost un succes și Emil e ceea ce se numește „lansat“. Evident, ca să fii obiectiv, E. mai are mult de muncit ca să se poată numi un actor mare. Are talent, are un fizic perfect, are inteligență și are mai mult decât toate astea: e un om care știe ce-i chinul. Dar pentru ca din toate astea să iasă un *actor* de geniu trebuie să aibă și tehnică. Pentru că nu e suficient să ai geniu ca să poți arăta că ai geniu. Trebuie să și știi să-l arăți.

*

Întâlnit pe Riqueta¹⁵², pe Nistor, pe Ion [Frunzetti], pe Mariana

Klein cu care am colindat apoi străzi, cofetării și cinematografe.

Apoi la Al[ice Botez] ca s-o reclam pe deprimanta beznă a prostiei d-rei asistente Himu, cu care avusesem o ciocnire.

Al. mi-a citit din carte. Extrem de bun. Ne-am dus seara la Mariana Anastasiu, care s-a întors din Franța. Am auzit sonata Kreutzer, un concerto de Bach și variațiile lui Franck. Când am ieșit, era un frig sinistru și ploua negru.

Duminică, 23 octombrie 1938

Dimineața venit Lucia [Demetrius]. Mi-e din ce în ce mai simpatică. Mi-a plăcut azi cum privea „succesul” piesei, cum încerca să glumească pentru a netezi brutalitățile lui M[arieta Sadova]. Mărturisesc că în locul Luciei aș fi fost mult mai puțin conciliantă și tolerantă. Suport cu greu „lumea”, chiar când e amabilă și prietenoasă, nu văd însă cum aș suporta-o dacă n-ar fi astfel.

După-amiază ar fi trebuit să citesc la Arheologie, în schimb – asta devine sistem la mine – am citit trei piese de Alfred Savoir: *La fuite en avant*¹⁵³.

Luni, 24 octombrie 1938

Știind că am examen după-amiază și că n-am citit nimic, am lenevit totuși calm până pe la 12. Apoi am frunzărit niște note de acum un an, am răsfoit *L'art en Grèce* de Ridder și Déonna și m-am dus liniștită la examen. Acolo m-am interesat în sală de materia care se cere. (Nici nu știam ce materie se cere pentru examen.) Am vorbit cu profesorul respectiv ca să-mi scuze întârzierea. (Trebuia să dau sâmbătă, dar mi-a fost lene și apoi aveam de văzut „Pépé le Moko” – sic!). Și am scris o teză despre „Templele de pe Acropole cu o privire specială asupra Parthenonului”.

Apoi, la Fundație, întâlnit pe dl Botaș. Citit Croiset: *La poésie élégiaque*¹⁵⁴. La Facultate, am uitat să spun, discutat cu dl Fun, Marcela Bedreag. Apoi văzut pe d-na Dumitriu, soția lui A[nton] D[umitriu]¹⁵⁵. Pe urmă pe Ruxandra Oteteleşanu.

Axente Sever Popovici, foarte elegant, foarte limbut și amabil.

Acasă, până la ora 11, citit 40 de pagini din *La Philosophie du Moyen Âge* de Bréhier¹⁵⁶.

Joi, 27 octombrie 1938

Dimineața am terminat cartea lui Charles Morgan: *Portret într-o oglindă*¹⁵⁷. Spune aci mult mai prost ceea ce a reușit să spună apoi mai bine în celelalte două cărți. Cât despre ceea ce spune, laitmotivul cărților lui, destul de mediocru (din punctul de vedere al unui om care cunoaște cât de puțină filozofie). Ceea ce îmi place la Charles Morgan este cum scrie. Are un mare talent de scriitor și e om deștept, dar... ideea aceea pe care o tot speculează, spiritualismul acela cvasi-platonic, [e] destul de fantezist. Rămâi cam uluit văzând un atât de măiestrit talent (și la un om atât de deștept, cum spusei) pus în

serviciul unei idei care e atât de trasă de păr și nici măcar personală.

*

După-masă la M[arieta Sadova]. Citit *Premiul Nobel*. Venit Fifi [Mihailovici] etc. Seara am fost să-l mai văd o dată pe Emil [Botta] în „Werther“. A fost mult mai bun, probabil că și tracul își spusese cuvântul la premieră. Stat într-o lojă cu M. și Carmen, apoi în actul II și III cu Lucia [Demetrius].

Sâmbătă, 29 octombrie 1938

La Fundație. Apoi cu Al[ice Botez]. Umblat iar pe jos până pe Grivița, la o cofetărie, după aceea pe șoseaua Jianu, unde pomii galbeni își tremurau frunzele ca o muzică.

Duminică, 30 octombrie 1938

Au plecat rudele care de vreo câteva zile se aciuiseră la noi și am avut o adâncă ușurare. După-masă la Muțica [Buholtzer]. Aceeași veche atmosferă. Nu s-ar fi putut zice că T[eddy Buholtzer] a trecut printr-o dramă.

T. mi-a vorbit tot de „inițieri“ și lucruri în genul acesta. Mi-a recomandat *L'Inde secrète*, carte căreia îi dă ea o însemnătate revelatorie. Mi-a îndrăgățat tot felul de lucruri despre „reîncarnări“. De când nu mai vorbisem cu ea, uitasem că e atât de serios convinsă de poveștile astea și, când mi-a spus de încarnarea nu știu cui pentru a nu știu câta oară, am trecut printr-o oribilă clipă în care am simțit că izbucnesc irezistibil. Pe măsută era o carte de Romain Rolland: *La vie de Ramakrishna* și *Le visage du silence* de Mukerji¹⁵⁸. Deci disperarea, sinuciderea n-au schimbat nimic din ființa spiritistă spirituală a lui T.

Când m-am întors acasă, am găsit pe M[arieta Sadova], H[aig] și Ț[uțea]. Cei doi din urmă entuziasmați că stătuseră toată după-masa de vorbă cu Brâncuși. H., cu spiritul de exagerație pe care în bună parte îl am și eu, spunea că B. e cea mai extraordinară personalitate pe care a cunoscut-o. Că e mai mare în genul lui decât Enescu... etc. etc. După-masă m-am dus cu ei – am trecut întâi pe la teatru, unde se juca „Werther“ cu casa închisă – la M. și i-am telefonat lui M[ircea] E[liade] care e bolnav la sanatoriul Moroieni, îngrijit de Nina [Eliade]. Când i-am auzit vocea am simțit o emoție grozavă. Câteva secunde mi-am dat seama că mi-era realmente dor de el.

Luni, 31 octombrie 1938

Dimineața la Florian, ca să-mi dea nota. Mi-a dat „Foarte bine“ cu toate că îmi amintesc că i-am dat teza neterminată. Văzut acolo pe d-ra Dobran, apoi pe Tecucianu.

Ne-am dus la Mariana K[lein], unde l-am găsit pe Nistor. Am stat până pe la ora 2. Am râs copios. Băieții m-au adus pe urmă până în centru.

După-masă citit Croiset la Fundație.

Apoi cu Al[ice Botez] pe străzi și la Carlton. Văzut un film cu Joan

Crawford.

Mărti, 1 noiembrie 1938

Zi sinistă. Cu M[arieta Sadova], cu E[lvira] G[odeanu] și cu S[orana Țopa]¹⁵⁹ etc. la Viticola. Îmi venea să zbier de prost ce mă simțeam.

La un moment dat, a venit Carmen care a spus că tocmai cu mine avea să vorbească. Ce vroia?

Se înființează la Ministerul Sănătății un Oficiu de Studii și a fost numit ca director un domn dr. Gheorghiu, care se plângea că n-are colaboratori. Carmen i-a vorbit de o tânără care are încă puțin și-și ia licența și care etc. etc.... M. îi vorbise probabil că ar trebui să mi se găsească o slujbă. Am întrebat ce fel de Oficiu de Studii... Nu știa. Ceva social etc. etc. Muncă multă. „Ai să lucrezi și tu uneori până la 12 noaptea, cum au mai făcut-o și alții.“ N-am replicat că am vreo 10 seminarii de făcut anul ăsta și că nu am chiar atât de puțin până la licență. Totuși sunt gata să primesc postul...

Când am ieșit din restaurant, pe drum, Sorana a declarat iluminată că „Viața ei e un miracol.“ Elvira se plângea că nu se simte bine deloc, că are dureri de cap, amețeli... M. vorbea de succesul lui „Werther“.

Când am ajuns la Fundație, am stat vreo jumătate de oră cu Croiset în față ca să-mi pot înghiți lacrimile. Fundația la ora 3 era complet pustie, spre norocul meu, și soarele de toamnă, cu toată căldura, lucea mort. *Avusesem o sinistă revelație.* Mai târziu a venit o colegă cu care m-am dus la facultate să iau rezultatul la Arheologie. Nu l-am putut lua, în schimb am întâlnit pe Nistor, care m-a luat cu sila la un curs al lui Iorga.

Miercuri, 2 noiembrie 1938

Dimineața Fundație – Croiset.

La 12 la Mariana K[lein], unde erau Nistor și Tecucianu. Apoi la Facultate. Văzut pe rând pe Ion [Frunzetti], pe dra Dobran, Sacuntala, Mariana Athanasiu etc. Cu N., T. și Mariana la o comedie americană la Scala. Seara cu Mariana la teatru, unde am stat afară primul act. Piesa și interpretarea mediocre: „Premiul Nobel“, cu Manolescu, care se bâlbâia la 3 vorbe de patru ori. Când am ieșit ploua cu găleata.

Vineri, 4 noiembrie 1938

Dimineața Fundație. Croiset până la 10. La 10 la Facultate, examen de Literatură greacă cu un domn Lambrino¹⁶⁰ polițist și furibund. Ne-a dat Pindar. Dra Himu – vorbise probabil Al[ice Botez] cu ea – era mult mai domoală. Dar amabilitatea n-o făcea mai deșteaptă.

La ora 2 a venit și M[ircea] B[erindei].

La 4 m-am dus la Facultate să iau nota la Pedagogie. Lungi așteptări cu Tec[ucianu], Mariana [Klein] și Mihai. Nicolau, asistentul lui, m-a introdus în cancelarie, unde am făcut conversație despre „Premiul Nobel“ (zicea că era și el în sală alaltăieri). Până la urmă i-am dat

carnetul meu și s-a dus la Antonescu, care mi-a dat „Foarte bine“.

Cu Mariana, Mihai și Ion [Frunzetti] trecut prin Cișmigiu, discutat acasă la Mariana lucruri mai mult sau mai puțin capitale.

Sâmbătă, 5 noiembrie 1938

La Fundație răsfoit Victor Basch, Croce...

Apoi văzut „Robin Hood“ foarte frumos colorat și amuzant cu mania aceea de a pica din pomi pe capul oamenilor.

Venit acasă pe jos. Era rece cu aer proaspăt și, în afară de mortul care mi-a ieșit în cale, dar pe care l-am ocolit, toate bune.

În general, de câteva zile mi-e mai bine. Am chef de muncă și puțință de a munci, ceea ce e excepțional la mine. Sper să continue.

Duminică, 6 noiembrie 1938

La Muțica [Buholtzer], unde mi s-a dezvoltat toată drama. T[eddy Buholtzer] era în camera ei. Avusese încă o ciocnire dimineța. M-am dus pe la 7 la ea. Palidă, slabă, cearcăne de trei degete și un dureros aer de sfârșeală. La un moment dat, în timp ce vorbeam de niște filme, s-a auzit vocea *lui* (țipa la bucătăreasă) și o brutală izbitură de ușă care m-a făcut pe mine să sar. T. lucra. M-am uitat la ea; nu s-a întrerupt din lucru, a dat numai puțin din cap obosită și i-a spus Muțichii să se ducă să vadă ce e. Când am rămas singure, tăcerea era groaznic de grea și, după câteva minute, m-am gândit că cel mai decent lucru era să continui să vorbesc despre... Gary Cooper. Mi-a răspuns pe un ton foarte firesc și simplu. Pentru prima oară, mi-am dat seama că drama în casa aia e realmente dramă. În fața chinului pe care îl trăiește în această atmosferă grea care o înconjoară pe T., spiritismul și toate balivernele în dosul cărora se ascundea de obicei au dispărut ca fumul. Acelea erau soluții, cum e cinematograful sau beția. Sunt bune numai pentru unii și chiar pentru aceștia numai când se poate. Și *nu se poate* tocmai când ar fi mai necesar.

Luni, 7 noiembrie 1938

Motru deschidea cursul de psihologie și putea da lămuriri asupra programei noi. Am stat în fundul amfiteatrului. Motru scrie neasemuit mai bine decât vorbește. Vorbește și agramat, și prost. Făcea într-o frază al cărei sens era un loc comun oarecare 3 greșeli de limbă, 5 de gramatică și 7 bâlbâieli. Exagerez, poate, dar nu [sunt] prea departe de realitate.

Seara la Aro. Văzut „Marco Polo“ cu Gary Cooper. Destul de prost făcut filmul. Plin de anacronisme și de mediocrități. Evident însă, actorul e simpatic.

Miercuri, 9 noiembrie 1938

Citit *Lust for Life* de Irving Stone¹⁶¹. Pentru o biografie, chiar romanțată, prea e roman. Ar fi putut să găsească altă compoziție pentru a povesti viața lui Van Gogh.

La Fundație citit scrisorile lui Van Gogh către fratele său Theo.

Întâlnit pe Al[ice Botez] și mers la „Quai des Brumes“. Al doilea film extraordinar din sumedenia de filme pe care le-am văzut de ani de zile. N-aș putea să spun că a plăcut multora însă. Cu ocazia asta, am întrevăzut viziunea oamenilor de teatru. Probabil e de vină specializarea, dar aceștia ajung să vadă și să dea importanță numai „ortografiei“ unui spectacol, fără să țină seamă de spectacolul însuși.

Joi, 10 noiembrie 1938

Fundație. Întâlnit pe Ion [Frunzetti], care s-a instalat lângă mine și am discutat Van Gogh tot timpul. Plecat pe la 8 cu Al[ice Botez] care era de o mută gravitate. A plecat pe la 10 ½ supărată pe mine că vroiam să văd filmul până la capăt. Am fost rea.

Vineri, 11 noiembrie 1938

Cursul lui Antonescu. În spatele meu, banca era plină de găște din anul întâi. Antonescu ne-a dat definiția ascetismului și toată lumea lua grăbit note. În afară de asta, ne-a spus toată ora ce este aceea „Renaștere“. După ce a ieșit, am auzit din spate:

„— Ce curs extraordinar!“

„— Și ce frumos vorbește!“

„— Asta mai înțeleg și eu curs. Ce lucruri interesante a spus!“

Mi-am luat la repezeală lucrurile și am ieșit, alergând, din Facultate. Până la Fundație am alergat încontinuu. Simțeam că trebuie să mă bată puțin vântul, să scuture prostiile.

La Bibliotecă am citit din scrisorile lui Van Gogh și am vorbit cu Ion [Frunzetti].

La 8 am plecat cu Al[ice Botez], pe care a trebuit s-o împac toată seara încercând să-i explic că eu sunt un om care uneori vreau să fug de mine. Că eu nu mă complac în suferință ca ea și că, atunci când văd cât de puțină este posibil asta, încerc să fug de chin. Măcar atunci când e posibil să scap de el. Îmi ajunge restul până peste cap. Astfel, în ajun, dacă aș fi stat de vorbă cu ea în loc să intru într-un cinematograf, aș fi fost incapabilă să am șir și, dacă aș fi reușit asta, n-ar fi fost decât o suferință în plus.

Evident, nu știu dacă Al. a priceput și m-a iertat. De altfel, nici eu nu pricep cum poate ea să fie atât de pasivă în fața suferinței. Nu numai că nu face nici un gest ca să se apere, dar uneori îmi vine chiar să cred că o caută. Când o văd așa, apărându-se în contra oricărui lucru care ar putea s-o facă să uite chinul, îmi zic că parcă ar găsi o voluptate în el. Păcătuiesc poate gândind așa. Ce vrei, e un lucru pe care nu-l pot înțelege și pace. De altfel, toate astea i le-am spus. Nu mi-a răspuns nimic direct.

Sâmbătă, 12 noiembrie 1938

Dimineața, la seminarul lui Vianu și Ion și dra din Tg. Ocna. Am râs de ne-am frânt. Vianu e realmente foarte simpatic la seminar și studenții sunt atât de stupizi, încât spiritele pe care le face – mucalit și

binevoitor – sunt foarte reușite.

La prânz am telefonat la M[arieta Sadova] din întâmplare. După ce am vorbit puțin cu ea, am auzit o voce care spunea: „Dragă Jeni, îți mulțumesc pentru toate cele...”

Era M[ircea] E[liade], care venise de câteva ore de la sanatoriu.

Acasă m-am certat cu Ar[șavir], după care ne-am dus împreună la Emil [Botta], la care se aflau St.¹⁶² și don Alfonso Adania. Ne-a primit Ulpia [Botta]. Emil, încă o dată consecvent cu reputația, lipsea. Noul menaj merge, după cum prevăzusem, destul de prost. Deocamdată însă se iubesc. Când s-o măcina dragostea, nu văd cum or să continue. Târziu am rămas singuri, Emil, Ulpia și eu. Am vorbit de „The Petrifical Forest”. Pentru prima oară l-am văzut pe Emil punând pasiune într-o discuție. Apoi i-am spus de „Quai des Brumes”, pe care nu-l văzuse. Seara St. și Ar. s-au reîntors din oraș, iar St. ne-a citit primele două acte pe care le-a scris dintr-o piesă, parcă o pastişare stângace a lui Shakespeare. Stăteam toți cu capetele culcate pe brațe. La un moment dat, Emil a adormit.

Duminică, 13 noiembrie 1938

I-am telefonat Luciei [Vasiliiu] și am trecut pe la ea. Am pus plăci: Moissi, Marianne Oswald. Apoi m-am dus la Aro. Văzut un film cu perechea de dansatori Fred Astaire și Ginger Rogers. Simpatice și curate făcute, dar slab.

Luni, 14 noiembrie 1938

Înscriere la rectorat.

După-masă la Facultate. Marcela Bedreag¹⁶³, dl Leontescu. La Fundație vorbit cu Nistor. Seara la M[arieta Sadova]. Ne-am dus la premiera „Clopotului scufundat”. Piesa minunată tradusă, frumos jucată de Lilly Carandino. *Restul mizerie.*

Marti, 15 noiembrie 1938

La Mariana K[lein]. Era singură. Citea Kierkegaard¹⁶⁴ și tricota un pulover. A venit și Tecucianu. Vorbit eu – ca să nu se tacă – despre Eugen [Ionescu], Fântâneru și generația aceea care s-a ratat atât de inestetic.

Seara ne-am dus la Maison des Français¹⁶⁵, unde m-am înscris. Sper să plec la Paris la anul. Seara mers până în centru cu T. Nu știu precis dacă e o simplă mediocritate sau mai mult. Uneori pare să fie deștept.

Miercuri, 16 noiembrie 1938

La Maison des Français, dl Dupront a deschis un curs despre Pascal. Vorbește frumos. Are o voce calmă, simplă, agreabilă. Vocabularul foarte variat. Tot ce spune e corect și uneori chiar mai mult decât corect.

Face un comentariu la Pascal fără patetisme franțuzești, fără sirop. Cinstit, inteligent și sobru. N-are geniu, dar tot ce spune și cum spune e inteligent.

Seara umblat pe străzi, prin cofetării.

Joi, 17 noiembrie 1938

După-masă trecut pe la seminarul de Enciclopedie, la Marcela [Bedreag].

La 6 conferința dlui Dupront la Dalles despre Napoleon și Franța. Realmente îmi place cum vorbește.

Cu M. ne-am dus să mâncăm undeva. L-am văzut pe M.N. Tot păduche de lemn a rămas. Fost apoi la Studio s-o văd pe M[arieta Sadova] în „6 personaje...“ Lumea se plictisea foarte discret, dar se plictisea. Pentru prima oară am văzut-o pe M. într-un rol pe care nu l-a înțeles. De altfel, e explicabil. „Structural“ M. nu poate pricepe Pirandello. În schimb, mi-a plăcut M. Anca. Puțin prea vulgară poate, dar totuși extraordinară. La sfârșit am așteptat-o pe M.

Vorbit cu Puiu Capriel. Foarte simpatic. M. a venit cu Sorana [Țopa]. Am umblat puțin pe străzi. Am rămas cu S. Conversația noastră a trecut de la Pirandello–M. Anca la „Quai des Brumes“. Îi plăcuse asta și ei extraordinar. I-am vorbit de lipsa de înțelegere a oamenilor de teatru pentru „sensuri“, de felul exterior în care privesc, de fraza lui H[aig] în legătură cu filmul despre care vorbeam: „«Quai des Brumes» este teatru francez imitat după teatrul german prost“ etc. etc.... Sorana, care mă cunoaște foarte puțin, a avut [o] „revelație“. Cum e și excesivă și prăpăstioasă, m-a luat și m-a dus într-o cofetărie – de unde mă conduse la vehiculul care trebuia să mă ducă acasă – și a început să exclame, să vorbească, să vorbească. Am stat vreo oră, în care timp a vorbit aproape numai ea. E, după cum știam, o exaltată. O exaltată clocotitoare și cu crunte lucidități.

A venit vorba de M. și i-am spus să nu vorbească de ea pentru că M. e un om normal. Cum nu înțelegea ce vreau să spun, i-am explicat că M. e un om cu certitudini și că deci nici nu „există“ din punctul de vedere din care vorbeam. E creștină în sensul simplu și ortodox, știe deci ce o așteaptă și ce trebuie să facă. Totul e limpede și armonios pentru ea. Știe sigur că există un Dumnezeu, așa și pe dincolo, că scopul e mântuirea și că pentru a atinge acest scop trebuie să facă pe acest pământ anumite lucruri. Acestea fiind bine stabilite, ei nu-i mai rămâne decât să facă aceste creștine, simple lucruri. *Totul se reduce la asta*. Deci din punctul de vedere din care priveam, *M. nu are existență*, ea neavând altă suferință decât necazurile cotidiene etc. Când am tăcut, am observat că S. mă fixa cu ochii ei de teatru. După o pauză, mi-a spus: „Trebuie să ai o viață foarte adâncă.“ Tonul de teatru – deși mă simțeam puținel măgulită – m-a readus la „realitate“. Am bufnit în râs și i-am spus că astea nu sunt adâncimi, că astea sunt dezastre.

Vineri, 18 noiembrie 1938

La Facultate, cursul lui Antonescu. Întâlnit pe Nistor, care nu m-a lăsat să intru și cu care am umblat pe străzi 2 ore. Are superstiția că

trebuie să facă ceva și e disperat că nu are nici un fel de talent și că nu e bun de nimic. Caută soluție în contra plictiselii. N-are ce face, nu poate face nimic. Ce să facă ca să nu se plictisească? Vrea să se amorezeze. Nu poate nici asta etc. etc.

La 6 m-am dus până la Facultate. Intrat la cursul lui Negulescu (frecvența obligatorie). Am înnebunit ascultând vocea hârâită și monotonă a mumiei.

Seara, concertul Enescu. Cel mai slab concert Enescu pe care l-am ascultat vreodată. Programul fără sens compus: Bach, Mozart, Paul Constantinescu în prima parte și un concert de Beethoven în a doua parte.

După concert mers cu Al[ice Botez] într-o cofetărie. Vorbeam întruna, dar eram de fapt destul de plictisită.

Sâmbătă, 19 noiembrie 1938

Dimineața seminar Vianu.

Restul zilei: cumpărături, gospodărie...

Duminică, 20 noiembrie 1938

Dimineața văzut un minunat film american intitulat „Holiday“. Remarcat într-un rol destul de important un actor pe care nu l-am văzut până azi. Mi-a plăcut în felul în care numai J.-L. Barrault mi-a mai plăcut. De fapt însă avea și un rol care se preta.

Încă un film la Carlton, film stupid și o actriță și mai stupidă. Ar fi util să mergi s-o vezi ca să știi cum *nu* trebuie să vorbești, cum *nu* trebuie să te miști, cum *nu* trebuie în general să fii.

Luni, 21 noiembrie 1938

Fost la Al[ice Botez]. Stat până la 6 și apoi ne-am dus la Dalles. Conferența doamna Alice Voinescu¹⁶⁶ despre metafizica lui Schopenhauer. Lume imensă. Am stat turtite de perete. Filozofia schopenhauriană a fost taxată drept „pernicioasă eroare logică“. De ce? Pentru că – susținea conferențiera (nu eu, ferească sfântul) – metafizica e știință, în timp ce Schopenhauer avea fire de artist și de aceea metafizica lui este o „eroare logică“, deoarece cu o fire de artist a căutat să facă știință (adică metafizică).

Marti, 22 noiembrie 1938

După-masă la seminarul lui Florian. Luat o lucrare din Spinoza, *Etica*, partea a V-a.

De la 4–5 Vianu.

De la 5–6 la Gusti, ca să-mi ocup loc pentru deschiderea cursului lui Petrovici. Gusti: un încrezut nervos, pretențios și plin de el, care își ține cursul ca și când l-ar scuipa studenților și are un ton care spune: sunt în fața unei plebe infecte, eu, aristocratul; nu poate nimeni să mă înțeleagă, hai s-o sfârșesc mai iute.

La 6, Petrovici. După cum prevăzusem, amfiteatrul a fost neîncăpător. Au lăsat ușile deschise și cine n-a putut intra a ascultat

de pe sală. Erau și Motru (care a ținut un cuvânt introductiv jenant) și alți profesori.

Petrovici [a] fost foarte corect. Vorbește frumos, nu spune nici o prostie, are niște ochi care sticlesc de ironie și umor, și cursul de Istoria cunoașterii pe care-l ține e [cum] nu se poate mai interesant.

În fine, un om pe care-l poți asculta fără să fierbi de plictiseală și care îți spune altceva decât cosmologia milesienilor sau morală lui Socrate.

23 noiembrie 1938

Azi am început să lucrez cartea a V-a din *Etica* lui Spinoza. Am lucrat destul de limpede toată ziua și spre seară mă gândeam că e *relativ* bine totul dacă reușesc să continui munca. În general, de o lună încep să pot munci din ce în ce mai bine. Am scuturat puțin din lene, și asta mă ocupă. Îmi rămâne mult mai puțin timp pentru suferință. Numai că mai sunt și altele decât lenea de scuturat.

*

Dimineața, Fundație. Citit din Couchoud: *Benoit de Spinoza*¹⁶⁷ și căutat bibliografia. Vorbit cu Florian care căuta și el. Mi se plânge de lipsa cărților din bibliotecă etc. etc.

După-masă citit 100 pagini din Couchoud.

La 6 ploua cu găleata, dar m-am dus totuși la Dupront. A spus lucruri mai mult decât corecte și încep să bănuiesc că nu e numai un francez deștept și atâta tot.

Văzut la Dupront pe Ion [Frunzetti]. Plecat împreună și umblat puțin în ploaie. Nu e prost băiatul, dar e deprimant de „arivist“.

Vineri, 25 noiembrie 1938

Dimineața cursul lui Dupront, incoerent, confuz.

Dus la Fundație și citit Couchoud până la 12.

După-amiază la Marcela [Bedreag], căutat niște cărți despre Spinoza. Apoi citit din *Mind*. Văzut pe Ion [Frunzetti], dra Dobreanu etc. Dus la cursul lui Antonescu. Adormit.

Văzut diverși indivizi antipatici la Marcela, dintre care unul făcuse o lungă lucrare (frumos legată) despre: „Sistemul de gândire al lui Mircea Florian“. Nu mi s-a întâmplat de două ori să rămân pietrificată de mirare ca în momentul în care am văzut acest titlu. Dus apoi la Dupront care la cursul „Notion de l'homme dans la philosophie du XVIIème siècle“¹⁶⁸ face pur și simplu un comentariu al *Scrisorilor persane* – Montesquieu. Atmosferă stupidă, școlărească. Niște doamne și tineri care dau răspunsuri confuze, lăaturalnice, cu voci joase, între dinți. Claritatea intervenției mele a fost o lovitură care a provocat o scurtă, dar adâncă tăcere. Am regretat adânc că nu m-am stăpânit, căci Dupront, uluit, după trei minute m-a interpelat: „Mlle, puisque vous avez si bien perçu, je vous prie de continuer le commentaire.“¹⁶⁹ Eu, care veneam pentru prima oară și mai ales citeam pentru prima oară

din Montesquieu, am făcut cel mai stupid lucru posibil. Am început prin a tăcea încurcat, apoi am spus ceva destul de banal care nu era deloc spus cum trebuia. Cine m-a pus să intervin?

Îeșit cu Al[ice Botez], care era destul de deprimantă. Am văzut pe Fancy Michel, poeta de la Notre Dame. E acum secretara lui Dupront. Am văzut-o pe Mariana Athanasiu, apoi mers cu Al. spre M[arieta Sadova]. Întâlnit-o pe M[arieta] Rareș, [Radu] P[enciulescu] și An[uța Penciucescu]. La M. erau Ț[ușea] și Titi¹⁷⁰. Ascultat la Rareș un concert Mozart.

Sâmbătă, 26 noiembrie 1938

Citit în Höffding¹⁷¹ despre Spinoza. Apoi umblat sub ploaia bancurilor lui Nistor și discreta plictiseală a lui A[lice Botez] pe diverse străzi.

Pentru prima oară am simțit că în ultimul timp munca relativ continuă și în general faptul că îmi umplu zilele mai mult ca înainte este *într-un fel* o soluție.

Duminică, 27 noiembrie 1938

Dimineața citit o carte de Knut Hamsun.

După-amiază, din tratatul de Logică al lui Goblot¹⁷². Telefonat lui Mircea B[erindei] Apoi venit niște rude și Satinic¹⁷³, cu care am vorbit toată după-masa despre filme și rochii. Seara citit Goblot.

Luni, 28 noiembrie 1938

Vorbit cu B[arbu] B[rezianu]. Terminat cu înscrierea la secretariat. Văzut pe Ion [Frunzetti] care mi-a arătat fotografiile din expoziții etc. Văzut pe Marcela [Bedreag], Leontescu etc. Fugit de la cursul lui Negulescu și fost la cinematograful, după ce am răsfoit reviste la Fundație. Când am ieșit noaptea de la film era frig și urât.

29 noiembrie 1938

Nu pot admite existența lui Dumnezeu dacă ea nu implică nemurirea mea. Asta mi-ar cere o dezinteresare de mine însămi, o umilință pe care n-o am. Mai corect spus: faptul că Dumnezeu există nu mă interesează decât dacă și eu exist. Dacă eu voi muri, existența sau non-existența lui Dumnezeu devine un lucru complet indiferent și neinteresant. Ce legătură mai pot avea eu cu orișice fel de realitate care ar mai putea fi *dacă eu nu voi mai fi!* Existența unui Dumnezeu a la Spinoza mă interesează tot atât de puțin cât mă interesează acest univers al vieții pământești după ce eu voi muri.

Miercuri, 30 noiembrie 1938

Dimineața la 8 la laborator. Lucrat o oră la teste. Cel mai inutil dintre lucrurile inutile. Când te gândești că sunt oameni care își petrec toată viața corectând teste!!

La 9 Fundație, citit Couchoud.

La 3 venit M[ircea] B[erindei]. Stat cu el de vorbă fleacuri.

La 5 curs de psihologie.

La 6 ½ la Dupront, despre Pascal. Pentru întâia oară n-am putut asculta nimic. Din cauza unei dudu care cu foarte multe fițe (era la dreapta mea) desena lumea din sală pe un bloc foarte elegant. Râs ca la școală cu vecinul din stânga, care la sfârșit mi-a împărtășit secretul că „persoana“ e cam dezechilibrată. La ieșire găsit pe Al[ice Botez] care m-a dus până la M[arieta Sadova].

Joi, 1 decembrie 1938

Dimineața dormit, citit. După-masă la Al[ice Botez], cu care m-am certat iar. Are în ultimul timp din ce în ce mai mult felul acela de a fi care mă enervează și, cum eu nu concep să joc teatru cu singurul om care mi-a fost prieten până acum, i-am replicat brutal de sincer. Discuțiile însă, și mai ales cele de categoria disperărilor (chiar cele cu soluții, ca ale lui Al.), nu duc la nici un rezultat. Singurul rezultat (totuși este unul) e faptul că nu reușește să înțeleagă naivitatea unei astfel de suferințe. Asta mă enervează din ce în ce mai mult și îmi cam epuizează răbdarea. Și apoi, ce pot eu face!!? Vrea consolare și nu înțelege că nu se poate *cere* consolare. Consolarea se dă în mod natural și vine în mod natural, dacă vine. Dar când vii și-i spui unui om: „Sunt disperat; rolul tău ca prieten e să mă consolezi; consolează-mă“ – atunci sunt o sută de șanse la % ca cel căruia i te adresezi să-ți rădă în nas, chiar dacă înțelege și deci în fond îi e milă. Faptul că-i e milă nu-l poate împiedica de a găsi situația ridicolă și penibilă. Primit de dimineață o scrisoare de la E[mil] C[ioran]. Nu m-am putut opri de a gândi că e posibil că Sorana [Țopa] să-i fi scris ceva despre mine. Prea vine scrisoarea după seara în care Sor. a avut revelația inteligenței mele. (I-a spus și lui H[aig]!!!)

Vineri, 2 decembrie 1938

M-am dus la Bgd.¹⁷⁴, care e cumsecade și la locul lui. Mi-a dat o traducere a *Principiilor* lui Berkeley și am făcut până la 12 un fel de comentariu.

La 12 văzut câteva minute pe Al[ice Botez]. Apoi la Marieta [Sadova], la masă. Stat până la 4 cu ea și H[aig]. Mers la cursul lui Antonescu. La 5 la Cartea Românească, unde am dat de jurnalul *Of a Disappointed Man* al lui Barbellion¹⁷⁵. Trecut pe la Marcela [Bedreag], după aceea la cursul lui Negulescu, unde m-am așezat în fund de tot și am citit Barbellion în timp ce Posescu, imitând tonul de mumie al lui P.P. [Negulescu], mârâia monoton cursul.

Seara citit acasă.

Sâmbătă, 3 decembrie 1938

Dimineața seminarul lui Vianu. Râs cu lacrimi de o fată care s-a sculat și cu niște aere de music-hall i-a spus lui Vianu că: „ea fiind scriitoare și mai ales poetă, e locul ei să urmeze seminarul de estetică cu toate că nu are program“. Dialogul – cu subtila și mucalita ironie a

lui Vianu – a stârnit valuri de râs în sală.

Văzut toți colegii, pe care e inutil să-i mai menționez de acum încolo deoarece îi văd invariabil în fiecare zi.

După-masă la 3, seminarul lui Vulcănescu. A dat timp de două ore lista lucrărilor și indicații. Ajunsesem la o plictiseală care mă înnebunise.

La Fundație vorbit cu Nistor, apoi mers cu Al[ice Botez] la un cinematograf. Întâlnit pe drum pe Andronique Papazicopol. Nume care pe vremuri, la N. Dame, nu mi se părea deloc ridicol. S-a făcut frumușică, dar pare bleguță. Eram atât de excedată de perspectiva serii într-un cinematograf cu Al. – sumbră, exasperantă –, încât am fost oribil de puțin amabilă. Detest să fiu dezagreabilă cu oamenii care vin deschis la mine și faptul că m-am purtat astfel m-a urmărit toată seara. Și – din nenorocire – nu pot nici măcar repara. Nu știu nici unde stă, nici nimic.

Duminică, 4 decembrie 1938

Acasă. Dormit târziu. Îngrijit o criză de nervi a mamei. După-masă trebuia să vină M[arieta Sadova] și H[aig]. La ora 6 a telefonat M. că nu poate veni. Afară o vreme infernală. Am umblat nehotărâtă prin camere. Era oribil de sinistru tăcerea. Mi-am dat seama de absurditatea chinului. Am luat creion, fișe și *La science et l'hypothèse*. Citit Poincaré până la 11 noaptea din ce în ce mai mulțumită că mă puteam totuși concentra serios într-o carte și puteam deci să mă scutur, când vreau, de plictis. Trebuie să încerc să nu-mi las nici o clipă neocupată. Trebuie să-mi dau iluzia activității. Este singurul mod în care viața capătă sens...

Luni, 5 decembrie 1938

Dimineața, Fundație, lucrat pentru seminarul de Pedagogie.

La 2 ½ seminarul lui Nicolau. Eram instalată între d-ra Dobran și Ion [Frunzetti] care mormăia tot timpul. Era prost dispus și se dădea la Nicolau. Eu, la maximum de plictiseală, i-am servit de asemeni tot felul de amabilități. Ce i-a fost dat bietului om să înghită!

De la 4 la 5 curs Antonescu. La 5 mers cu Tecucianu la expoziția lui Lucian Grigorescu. Văzut pe Zambaccian. Cumpărase două tablouri și era agitat de mama focului. La 5 ½ cu Ion, Tecucianu și „dulcineea” lui Ion la o conferință a lui Petrovici despre „Morală Nirvanei”. Spus numai lucruri comune. Am râs tot timpul, strangulați de platitudinea atmosferei. Plecat pe străzi cu ei, apoi acasă, citit Poincaré.

Mărti, 6 decembrie 1938

Dimineața sculat târziu. Fost la Teddy Buholtzer la masă. Mușica [Buholtzer] era puțin bolnavă. Amiralul [Buholtzer] binedispus și un doctor pasabil de simpatic ca înfățișare. Am făcut „frais de conversation”¹⁷⁶, am primit complimente etc. etc.

Miercuri, 7 decembrie 1938

Aseară fost la Dupront, la curs. Era și Al[ice Botez]. Am plecat împreună pe străzi. Eram, cum sunt de obicei în ultimul timp, interior înghețată, obosită, dar convinsă de neputința de a face orice pentru a ieși dintr-asta. Nu mai pot fi și exterior așa. Am abandonat lupta. Am suferit prea mult din cauza golului, în căutarea unei soluții. Am văzut că nu există. Comedia este comedie și este așa cum este. *Eu* nu pot face nimic. Asta este clar, nu? În cazul acesta sunt două lucruri de făcut. Sau mă sinucid (or, asta nu pot), sau trăiesc pasiv, acceptând tot ce-mi iese în cale și încercând, atât cât îmi stă în putință, să evit suferințele. Un om care mai are câteva ore înainte de a-i porni trenul și care încearcă să ocupe acest interval de timp în felul cel mai agreabil posibil, pentru ca în felul acesta să-și uite plictiseala, nerăbdarea și agitația. Asta e. În consecință, orice om care ar veni să-și exhibe în fața mea ideile asupra „tragediei umane“ este neavenit. Al. nu înțelege lucrul acesta. Face un cap sinistru de câte ori o întâlnesc și nu scoate un cuvânt. Nu-și dă seama că atunci când o stare e permanentă este absurd să o mai exhibi.

Aseară n-a scos o vorbă la curs. La rarele mele observații răspundea cu o privire indignată. (Cum poate omul spune astfel de fleacuri!!!) Pe drum (era frig și negru) face același lucru. Am tăcut văzând că nu răspunde. Mă gândeam (era ora 8 ½) dacă n-ar fi mai bine să mă duc acasă decât să intru într-un cinematograf, cum plănuisem. Culcată la ora 2 noaptea – fusese aniversarea mamei –, mă sculasem la 7 dimineața ca să fiu la 8 în laborator. Eram atât de obosită încât mi se făcuse rău la cursul lui Dupront. Era deci mult mai bine să plec acasă. S-ar fi putut să mi se facă iar rău și în nici un caz n-aș fi putut fi atentă la film.

Ajunsa la acest punct, mi-am dat seama că sunt tocmai în fața stației de tramvai. M-am oprit și i-am întins mâna spunând că e prea frig și prefer să mă duc să mă culc. N-a vrut să-mi întindă mâna și m-a întrebat ce am. Asta cu o voce foarte tragică ce insinua că trebuie să am ceva special, că poate sunt supărată pe ea, că probabil o consider plictisitoare și vreau să scap de ea etc. etc. etc.... Or, asta e un lucru care se repetă mereu de la o vreme. Eu fac un gest firesc și ea extrage din el cine știe ce comédii, atribuindu-mi motive anumite care m-au determinat să fac acel gest, motive care întotdeauna sunt cauzate de ea și deci defavorabile ei. În felul ăsta are talentul de a crea tensiuni. Or, eu nu pot admite tensiuni între prieteni. Doi oameni care sunt prieteni sunt, chiar dacă la un moment dat unul are chef să se culce și celălalt să meargă la cinematograf. Nimic nu-l poate reține pe nici unul din ei să facă ce vrea și cum vrea, când vrea. Între prieteni nu există relații care îl obligă pe unul la o anumită atitudine în anumite momente. Relațiile sunt naturale și simple și numai astfel se poate înțelege prietenia.

Aseară nu m-am mai putut reține și i-am spus toate astea. Eram exasperată de toată mania asta a ei de a fi nenaturală și de a crea tensiuni din nimic. I-am spus clar tot ce gândesc. Eram groaznic de obosită și în frigul acela – în mijlocul străzii – enervarea creștea, mai ales că-mi dădeam seama că, în definitiv, nu mă putea înțelege (căci nu poate ea să fie altfel) și că o fac deci să sufere în mod gratuit. Mi-a replicat nu știu ce, cu aer de victimă, atribuindu-mi în felul acesta rolul omului care e rău. Neînțelegerea era la maximum posibil și eu eram la maximum de obosită de scenele astea care se repetă acum aproape de câte ori ne întâlnim.

Venise un tramvai. Mi-am dat seama că oricum în seara aceea nu ne puteam înțelege. I-am spus la revedere și m-am suit. Acum îmi pare rău. Să spun drept, sunt cum nu se poate mai excedată. E suficient de plictisitoare și de greu de suportat viața și-așa... Crearea unor tensiuni între prieteni este pur și simplu superficială. Cum poți însă s-o faci să înțeleagă lucrul acesta?

*

Sculat la 7. La 8 laboratorul, corectat teste. La 9 Fundație – terminat Couchoud. La prânz ascultat posturi străine la radio. 5–6, cursul de psihologie în care timp am citit Barbellion și-am exasperat-o pe dra Dobran făcând drăcii. La 6 mers la Dupront. Pe drum era un frig uscat, dar mă simțeam bine. Văzut la Dupront pe Al[ice Botez]. Ne-am certat. Acasă citit Barbellion.

Joi, 8 decembrie 1938

Dimineața lenevit prin casă. Eram prea nedormită din ajun ca să mă mai pot duce la Fundație. După-masă, 4–5, Petrovici. A spus niște prostii celebre. Lămurit și cu el. Văzut pe Nistor, pe Petre Buzi etc. etc. Pe sală văzut pe Al[ice Botez]. Plecat împreună pe străzi, apoi la cinematograful la Scala, un film Walt Disney.

După ieșire, pe străzi, săpunit-o bine pe Al. Trebuia odată s-o scutur radical pentru ca să nu se mai repete obositoarele scene de ieri și de celelalte dați. Sper să fi reușit. În tot cazul, dacă nici de data asta nu s-a sfârșit cu neînțelegerile și cu scrupulele, i-am spus că refuz s-o mai văd.

Vineri, 9 decembrie 1938

Dimineața la 9 la A[n-ton] Dumitriu. Văzut pe Nistor, dra Ulmu, dna Dumitriu. La 10 la Bagdasar. Stat cu dl Orghidan, plictisindu-ne de „comun acord“. După câțva timp, luat cuvântul „pentru că totuși e mai puțin plictisitor să mă aud pe mine spunând prostii decât pe altul“. La sfârșit dl Orghidan m-a întrebat „unde primesc felicitări pentru lectură“.

Plecat spre Marieta [Sadova], pe calea Victoriei. Întâlnit pe Emil Botta. Capul gol, fularul și mâinile în buzunar. Căsătoria nu l-a putut schimba pe prietenul nostru „Trântorul“. Stat de vorbă pe stradă.

Promis să trec mâine pe la ei. La M. mi-a deschis ușa Nina [Eliade]. N-o văzusem de mult. Ne-am sărutat și bucurat. Lui M. îi venise coafeza și o spăla la păr. Peste un timp a venit Mircea E[liade]. Ne-am pupat cu entuziasm. Mi-e realmente foarte drag. Luat masa cu Rareș, Titi [Ionescu] etc.

La 4 cursul lui Antonescu. Dra Dobran, Goga etc. Pe sală dl Popescu [-Ulmu] se uită lunguros în ochi-mi. Plecat cu Al[ice Botez] La Fundație n-am putut citi nimic. Plecat pe străzi, apoi într-o cofetărie unde m-a salutat o domnișoară de la Facultate pe care n-am avut onoarea a o cunoaște.

Sâmbătă, 10 decembrie 1938

Sculat la 7. La 8 laborator, apoi dictat dnei Smara noua lege a facultății. La 10 seminarul lui Vianu. Dra Dobran era în vervă. Vianu a început o interminabilă vorbărie despre poezia pură. Era o plictiseală grea și am întrebat: „Ce să fac?“ – „Visează!“ mi-a răspuns dra Dobran și apoi: „Vrei să plecăm? Hai să plecăm!“ – „Unde?“ – „În lună.“ – „Cu plăcere, dragă domnișoară, m-am oferit eu grăbit – de atâta amar de vreme mi s-a făcut lehamite de acest astru pe care cine știe care individ fără imaginație l-a numit urât, dar adecvat: «Pământ». M-aș călători, zău, cu entuziasm spre alte sfere tot atât de incerte, dar care vor avea, cel puțin pentru un timp, parfumul noutății.“ Acestea fiind zise, am continuat să (nu) ascultăm prelegerea dlui Vianu despre poezia pură, acompaniind plictiseala cu căscături melancolice. Ruxandra [Oteteleşanu], instalată în fața mea, mă întreba de Thomas Mann.

După-amiază am stat câteva ore la Baby, apoi m-am îmbrăcat și m-am dus la Emil [Botta]. Stat toată seara de vorbă despre tot felul de cărți și oameni. Ulpia [Botta] asista. Când mi-am dat seama de absența ei de la entuziasta noastră discuție, am făcut tot posibilul să schimb subiectul. Povestit împreună tot felul de scene de pension, încercând să înviem câteva din figurile copilăriei. Târziu, Ulpia s-a dus să se îmbrace și, imediat ce am rămas singuri, am reînceput să vorbim de unele lucruri „curioase“. I-am spus de momentele mele de „amplificare“ și nu cred c-a înțeles pentru că realmente nu se pot explica acele clipe. Mi-a povestit apoi ceea ce i se întâmplase lui în ajun. Stătea singur în cameră, auzea toate sunetele obișnuite, pendula, un ascensor care coboară, un tramvai care trece, și, la un moment dat, continuând să audă toate aceste zgomote obișnuite, i s-a părut că *tace ceva*. Că a tăcut ceva, că s-a întrerupt ceva. Zicea că și-a explicat lucrul prin tăcerea unui zgomot de care nu era conștient, dar că totuși nu și-a putut explica neliniștea.

Duminică, 11 decembrie 1938

Dimineața stat în pat. După-amiază citit câteva pagini din Barbellion. E deprimant să descoperi cât de identică este de fapt viața

interioară a oamenilor. Barbellion descoperea că e identic cu Maria Baschkirtschef și eu descopăr că sunt identică cu Barbellion – ceea ce nu înseamnă că sunt identică cu Maria Baschkirtschef, ceea ce înseamnă că două identități egale cu o a treia nu sunt neapărat egale între ele.

În general, de câte ori descopăr un om identic mie mă covârșește o imensă disperare. Nu pot înțelege acest fenomen care-mi face impresia că e o dovadă a nimicniciei umane. Acel sentiment l-am avut de câte ori m-am întâlnit cu astfel de sosii. Așa cu Emil C[ioran], așa cu Baudelaire, așa cu etc. etc. etc.... Scârbă.

Spre seară îmbrăcat și mers la Emil [Botta], unde Ulpia [Botta] era plină de agitație și uimire conjugală. Mers toți trei și văzut „Hamlet” cu Ion Manolescu. Era un public extraordinar și o interpretare tot atât de la înălțime. Am râs în cascade și sala făcea la fel. Sunt sigură că mai toți spectatorii erau convinși că asistă la o comedie. De altfel trist lucru, evident, cu toate că am râs cu mare poftă tot timpul. Să scrii o piesă în care să pui ceea ce a pus Shakespeare în „Hamlet”, pentru ca peste 400 de ani să vină niște imbecili s-o masacreze în felul ăsta...

Luni, 12 decembrie 1938

Trebuia să mă duc la laborator, așa încât de la ora 2, când m-am culcat, până la 7 m-am trezit de vreo 5 ori. După tot acest efort, la 7, în loc să mă scol, m-am culcat pe partea cealaltă „pentru că în definitiv de ce m-aș duce la laborator?!”

La 9 m-am trezit iar. La 10 am ajuns la Fundație. Citit pentru pedagogie. La 2 ½ seminarul de pedagogie: s-a citit un referat de cea mai cretină speță. La 4 un curs de pedagogie la care am adormit. La 5 m-am dus în fugă la Marcela [Bedreag] și am luat un Kierkegaard din care am citit în timpul cursului lui Motru. D-ra Dobran era extrem de mirată de faptul că reușeam să citesc în timp ce vorbea Motru. I-am răspuns că atunci când cineva spune ceva în aceeași cameră în care mă găsesc nu pot, într-adevăr, citi, dar că zgomotele nedistincte nu mă deranjează defel.

La 6 stat cu Tecucianu la cursul lui Negulescu (tot frecvență obligatorie, evident). Stat în fund și vorbit tot timpul cu voce aproape tare. La un moment dat am bufnit în râs și toată lumea s-a întors să ne contemple. Frecvență obligatorie!!!

Marti, 13 decembrie 1938

Dimineața dormit și stat în pat. După-amiază seminarul lui Florian până la 4. Dra Barbu ținut un „rezumat mult prea concis”, cum s-o pronunțat Florian, în locul lucrării din meditațiunea a II-a a lui Descartes. De la 4 la 5 Estetica. Apoi Fundație, unde găsit pe Al[ice Botez]. Citit din Spinoza fără prea multă dispoziție. Seara pe acasă.

14 decembrie 1938

În definitiv, e tot atât de uluitor și de inutil să existe un Dumnezeu

pe cât e să nu existe, să fim muritori sau nemuritori etc. etc. ... Oricum ar fi, orice ar fi sau n-ar fi, comedia este comedie, și încă una destul de macabră.

Dimineața la 8 la laborator. Întârziaseam cu 15 minute. A trebuit să inventez o scuză semi-adevărată în care vorbeam de circulație oprită etc. etc. La 9 ½ Fundație, citit cu multă atenție din cartea I-a Spinoza și ajuns, cred, la o definitivă lămurire.

La 4 venit H[anny von Hoch] și, cum A[rșavir] nu era acasă, mi-a făcut mie vizită. Am vorbit de Bloy, de care-și făcea el „idei“, băut cafele și fumat. La 6, plecat împreună. Eu, mers la Dupront. Văzut pe Mariana Athanasiu, apoi pe Al[ice Botez], cu care am mers pe străzi și în cofetării. Culcat la 12 într-un frig paralizant.

Joi, 15 decembrie 1938

La 4 cursul de estetică. D-ra C., criza de epilepsie etc. Mers la Marcela [Bedreag] și stat de vorbă cu Ion [Frunzetti]. Destul de deprimantă scena din amfiteatrul Odobescu. Mie mi-e de-ajuns chiar mai puțin ca să mă simt în toate felurile.

Remarcasem de câțva timp la facultate o fată, aproape o fetiță (maximum 19–20). O figură de-o frumusețe foarte pură și copilărească, ochi mari negri, cu o ușoară tristețe până și-n zâmbet și întotdeauna foarte bine îmbrăcată. Toate lucrurile îi sunt de o simplitate și o eleganță foarte „de casă bună“. Într-o zi, am văzut-o cu o tânără doamnă care avea exact aceleași trăsături, dar a cărei eleganță era, evident, mai puțin copilărească. Un coleg mi-a spus că e mama ei. Săptămâna trecută, la seminarul lui Bagdasar, am stat puțin de vorbă cu ea. Vorbește rar și calm și poți destul de repede să-ți dai seama că are o foarte ascuțită inteligență, cu toate că (probabil, ziceam eu, din cauza unei educații prea de familie) este încă extraordinar de copilăroasă. De câte ori o vedeam, mă gândeam că e destul de regretabilă infirmitatea ei, căci altfel ar fi cu adevărat extrem de frumoasă.

Pentru că, n-am spus-o încă, această delicioasă fată este șchioapă. Și atât de șchioapă încât umblă cu un baston.

Astăzi după-masă la cursul de Estetică, Vianu vorbea despre estetică și muncă. Era o liniște destul de impresionantă. Afară, un frig cu vânt de iarnă și în amfiteatru căldura caloriferelor îi amortise pe toți, cum mă amortise pe mine.

În liniștea asta deci și în timp ce ascultam pe jumătate pe Vianu și pe jumătate cine știe ce monolog interior, am tresărit la auzul unui sunet sălbatec care creștea, un sunet care semăna puțin cu o sirenă de fabrică și care ne-a ținut într-o vagă teroare. Vianu s-a întrerupt brutal la jumătate de frază și l-am văzut descompunându-se.

Din apropierea băncii de unde venise sunetul, i-am văzut pe studenți dându-se în lături precipitat și, după o clipă, repezindu-se,

din contră, „să vadă“. Cum începuseră să se îngrămădească toți, am strigat să stea toată lumea la loc, în timp ce Vianu, care-și revenise, îl ruga pe „studentul de 50 de ani“ – medic psihiatru – să vadă ce e de făcut. Au scos-o din mijlocul băncii cu mare greutate câțiva studenți, în timp ce „doctorul“ spunea: „Nu-i nimic, nu-i nimic – este un caz obișnuit, o simplă criză de epilepsie.“ Au scos-o trei studenți pe brațe. Îi atârnavu picioarele greu și i-am putut vedea o clipă față. Era de-o paloare de cretă și ochii închiși făceau o linie neagră, totuși am putut-o recunoaște pe fetița drăguță de care-mi părea rău că este șchioapă. Mi-am amintit brusc de tristețea ochilor și mai ales de tristețea atât de candidă și calmă a zâmbetului.

*

La 8 ½ mers cu R[areș], Titi [Ionescu] și H[aig] la premiera de la Național. M-am amuzat la teatru pentru întâia oară de nu știu câți ani. Și foarte probabil că asta grație nu interpretării, ci piesei: „Bunbury“. Marieta [Sadova] în Miss Prim, m-a convins de data asta că e realmente o mare artistă. Înțeleg prin asta că, întrupând fiecare personaj diferit, se duce ea la personaj, și nu reduce personajul la proporțiile ei personale, cum fac în general actorii. În felul ăsta, Marieta este o nouă surpriză cu fiecare rol.

Mă gândeam prin contrast la Marieta Deculescu, care e foarte drăguță și foarte corectă, dar pe care, dacă o vezi de trei ori, ai epuizat-o. Poți, înainte de premieră, prevedea matematic gestul, tonul și toate micile ei farmece. Variaza numai toaleta și numele pe care-l poartă.

Sâmbătă, 17 decembrie 1938

Dimineața, sculat la 7 furioasă din cauza frigului groaznic în care a trebuit să mă spăl și îmbrac. Laborator, lucrat până la 10. După aceea seminarul de estetică, unde s-a făcut mare haz pe chestiunea condicilor de frecvență.

La 3 venit la M. Vulcănescu. Luat o lucrare despre Pyrrhon. V. foarte drăguț și, în general, mi-e [cum] nu se poate mai simpatcă mania lui de claritate, de obiectivitate.

Duminică, 18 decembrie 1938

Un frig crâncen în zilele astea. După-amiază mers la Zambaccian, unde trebuiau să vină Frunzetti și Tecucianu pentru a vedea colecția. N-au venit, ceea ce mă va justifica în viitor să mă dezinteres de orice activitate a lor în legătură cu celebra revistă *Semne*.

Erau la Z. – când am ajuns eu – niște doamne consecvente cu reputația lor de stupiditate și un domn Cernătescu care părea foarte simpatc. Puțin blazat, puțin monden. Stat cu Z. de vorbă până la 8. Mi-a făcut confidențe și mi-a citit din „operele literare“.

Luni, 19 decembrie 1938

La 2 ½ seminar Pedagogie. La 4 curs de Pedagogie. Stat cu ochii pe pereți. La 5 curs de Psihologie. Stat cu ochii pe pereți.

La 6 mers cu Marcela [Bedreag] și luat Brochard, de care am nevoie pentru lucrarea de la Etică despre Pyrrhon.

Apoi plecat, pe-un frig de pomină, imediat acasă.

Frig, ger, ger, ger.

20 decembrie 1938

Deunăzi eram la Facultate la ora 9 dimineața, așteptând cu resemnare ora de curs a lui A[nton] D[umitriu]. Stăteam de vorbă cu Nistor și, în afară de noi, erau presărați prin amfiteatru vreo 20 de studenți. Se făcuse deja 9 și un sfert și ne întrebam tocmai ce i s-o fi întâmplat punctualului nostru logician, când s-a deschis ușa și a apărut un individ cu o căciulă pe cap și niște hârtii în mână. S-a așezat foarte liniștit în fotoliul profesoral, și-a pus căciula pe masă și a început să vorbească. Noi înghețaserăm. Ne-au trebuit câteva secunde ca să ne dăm seama de situație. Din cele spuse de individ, reieșea că își deschidea cursul. Spunea niște lucruri istorico-bibliografice. Se scula din când în când și zgâria la tablă un nume de autor sau de oraș, cita în franțuzește din Napoleon și pe urmă traducea etc. etc. etc. De câte ori se întorcea la tablă să scrie, noi râdeam ca nebunii cu batistele la nas și făceam semne unuia să-i spună că probabil greșise adresa. La un moment dat însă Nistor și cu mine ne-am dat seama că individul nu era de fapt prost deloc și că situația era deci [cum] nu se poate mai penibilă pentru el. Am încercat deci să le facem semne studenților, care afectau niște aere foarte atente și unii se făceau chiar că iau note. Era însă inutil. Intraseră toți în joc și făceau un haz nebun. A fost o scenă de comedie americană, și bietul om a vorbit în fața atentei asistențe care bufnea de râs, de câte ori întorcea spatele, timp de 40 de minute. Când a intrat omul de serviciu să clarifice situația, a fost un moment de grea tensiune. Noi eram sugrumați de râs, dar de-o impecabilă gravitate. Nu pot însă descrie larma ce a urmat ieșirii lui.

*

La 2 ½ seminar la Florian. Stat între Ion [Frunzetti] și Tecucianu și râs de referența „nepoata din flori a lui Liard“, cum o botezase T., „nepoată“ care avea o mare preferință pentru cuvântul „inectulabil“, care probabil la ea acasă însemna „ineluctabil“.

La 4 mers la Vianu.

Azi, o zi înzăpezită, dar pentru prima oară fără ger.

Miercuri, 21 decembrie 1938

La Marcela [Bedreag] în seminar am căutat cu T[ecucianu] – mai bine zis, acesta mi-a căutat – toate cărțile de care aveam nevoie. Când am ieșit, ploua în mod absurd pe mormanele de zăpadă, dându-le un aspect slinos de untură.

La Emil [Botta] am ajuns puțin plouată (la propriu, nu la figurat) și

încărcată de cărți. Mi-a deschis ușa tânărul bard, cu care de câțva timp mă înțeleg atât de perfect. Lucrul de altfel nu mă uimește, ceea ce mă uimește este că nu ne înțelegeam până acum în felul acesta. Relațiile noastre au fost întotdeauna tandre, dar complet exterioare. Nu văd bine căsnicia asta cu U[lpia Botta], cu veșnicele ei candori, încântătoare pentru noi, dar care trebuie să fie sinistre când le ai sub nas toată ziua. În felul acesta nu-i dau menajului nici un an până la divorț. Mai erau prezenți A[rșavir], L[uca Popovici] și Maria D.¹⁷⁷

E. a băut cam mult și l-a năpădit disperarea. A început să recite versuri. Întâi Eminescu, apoi, nu chiar din senin, disperarea i-a atins un fel de demență și a recitat clocotitor, nebun, cu ochi dureroși și gesturi grele tot ce i-a trecut prin minte. De la *Joc secund* până la *Duhovnicească* și la Supervielle, versurile au umplut orele de noapte. Era beat tare, dar foarte lucid.

Joi, 22 decembrie 1938

Stat până la 4 în casă și citit numai o nuvelă de Supervielle.

La 4 ½ mers pe la Lucia [Demetrius], care nu era acasă, apoi la un film stupid. Pe străzi, atmosferă groaznică în ultimul timp. Alunecă, pentru că plouă pe zăpadă și îngheață. Te pătrunde o ploaie fină și cețoasă. Vehiculele sunt supraîncărcate cu oameni și pachete. Și peste toate astea, mai riști și să fii oprit de o patrulă pentru „a vă legitima, vă rog“. Azi la prânz aflat că Nae [Ionescu] e în București. L-a văzut A[rșavir] la Cartea Românească. Purta o căciulă mare, albă și celebra lui haină cenușie, dar [era] slăbit. Mi-e tare dor de el.

23 decembrie 1938

Stat acasă toată ziua, ferm hotărâtă să citesc din Spinoza. Până acum (e ora 5) n-am reușit. Nu mai sunt obișnuită să stau acasă decât pentru ca să dorm sau să iau masa. Trebuie să-mi refac atmosfera camerei. Mi-am făcut ordine toată dimineața prin hârtii și lucruri.

*

Mama pregătește Crăciunul. Jalnic de departe sunt de el. Adineaori mă întreba dacă am postit azi și mi s-a părut lucrul acesta atât de amar ironic încât m-a scuturat râsul. Post... Nici când n-am fost mai departe de Dumnezeu sau de creștinism. Pe vremuri, cel puțin, mă frământa ideea aceasta. Am ajuns la o indiferență care mă înmărmurește când îmi dau seama de ea. Numai că îmi dau seama atât de rar... Dacă indiferența asta m-ar preocupa mai des, tot ar fi ceva. Dar atunci n-ar fi indiferență... Oricum ar fi, scârbos lucru blazarea... dar relativ comod.

Ora 12

Ileana și Niculae au frământat cozonacii. M-am dus și eu să mă învârtesc pe acolo. Era cald și miros de vanilie. M-a cuprins o subită veselie și am început s-o necăjesc pe mama, să ciugulesc din stafidele

curățate și să-mi bag nasul tocmai pe unde aveau ei mai multă treabă, până când m-a dat mama afară.

Mă apucă în ultimul timp veselii subite din nimic sau aproape de nimic provocate. Zilele trecute, pe stradă, era aer proaspăt de iarnă și-mi simțeam obrazii și nasul reci. Am început să respir adânc aerul tare și m-a năpădit o veselie sănătoasă, absurdă, aproape dureroasă...

Îmi vine bine cu părul pieptănat în sus și de câte ori mă văd realizez tinerețea mea. Anul ăsta par țișător de tânără și nu-mi explic de fapt prea bine de ce nu păream și până acum.

Veseliile astea mi se par grozav de suspecte – mai ales că-mi amintesc perfect de bine când, și mai ales de ce, le-am mai avut odată. Într-un cuvânt, grozav mi-e teamă că sunt pe punctul de a mă îndrăgosti. De fapt, evident, n-am nici un motiv să regret venirea acestui fenomen. Mă gândesc doar că asta ar putea să-mi rezerve noi și în alt fel rafinate suferinți... tocmai când începusem să mă țin de muncă...

Sâmbătă 24

M-am îmbrăcat și am plecat pe străzi, pe urmă la Emil [Botta], unde am fost primită cu sărutări și „să trăiești!”. Era, pare-se, ziua mea, cum am reușit să mă lămuresc mai târziu¹⁷⁸. Băut vin toți trei și răs pentru fleacuri (vinul, probabil). Mai târziu a venit și H[oria] St[amatu] și ne-am descărcat tot râsul pe el.

Pe la 9 am plecat, vrând să trec pe la Al[ice Botez]. Afară ploua cu picături mari și dese și am preferat să mă întorc acasă. Stat până la 3 noaptea ascultând posturi străine la Radio.

Duminică 25

Am trecut pe la Al[ice Botez] și am găsit-o cum de altfel mă așteptam s-o găsesc. Glacială și severă. Vădit lucru, ea adoptă atitudinea asta pentru a-mi zvârli în nas diferența dintre ea și tot restul lumii. În ochii ei, ea „este singurul om disperat din univers” (cum a și spus-o). Nu-și dă seama că o mare disperare (de îndată ce e disperare, ce mai are a aștepta sau a spera?) nu stă să se contemple cu voluptate și cu evaluare. Nu mai refuză cu încăpățănare și dispreț să facă toate cele ce-i ies în cale. Disperarea nu se închide în turn de fildeș, pentru că tocmai asta e esența disperării: nu are ce închide în turn de fildeș.

De fapt, prietenia noastră s-a bazat pur și simplu pe faptul că a fost prima fată deșteaptă pe care o văzusem până atunci. Deșteptăciunea ei m-a uluit atât de mult, încât n-am mai ținut seamă și un timp nici nu mi-am mai dat seama că e glacială. Fapt e că nu mă mai înțeleg cu ea decât când e vorba de lucruri ce se adresează inteligenței. Avem cam aceeași cultură și cam aceeași viziune și, când e vorba de lucruri de genul acesta, este, cred, totuși singurul om cu care sunt convinsă a fi de aceeași părere.

Când am sosit acasă (întârziaseam), erau la masă M[arieta Sadova], H[aig], Ț[uțea] și niscaiva rude. Ascultat radio, apoi discutat cu H. indignat și Ț. admirativ despre „Limitele artei“. L-am cam scuturat pe H. (nu-i strică), Ț. era entuziasmat și se mira foarte că „pricepusem atât de exact“.

„— Deșteaptă teribil prepelița asta!“

În fața lui Ț. am impresia că sunt în fața unui adolescent entuziasmat de lucrurile pe care le descoperă, crezându-le inaccesibile. Astfel fiind, când se ciocnește de un om care le vede și el, în mod fatal el îl crede genial. Nu-și dă seama că, chiar dacă omul din față e genial, nu e din cauza acelor lucruri, căci acele celebre lucruri sunt de fapt locurile comune ale oricărei minți clare.

Luni, 26 decembrie 1938

Dimineața la M[arieta Sadova] și H[aig], cu care mers la Carlton și văzut „Trois-Valses“. Fresnay era fermecător de subtil și fin. Luat masa la ei și cafeaua cu Titi [Ionescu] și Rareș. Pe la 5, Carmen.

La 6 mers la Maria Droc. Erau Emil [Botta], I., Hanny [von Hoch] și L[uca Popovici]. Veșnicele neînțelegeri ale menajului Botta au dat naștere (de fapt dintr-un motiv pe care cred a-l vedea) unei violente ieșiri a lui E. Stat toată seara (până la 2 noaptea) pentru a aranja „tant bien que mal“¹⁷⁹ o împăcare.

La 2 m-a condus H[oria] St[amatu] până acasă. Tare e tâmpit și dizgrațios bietul băiat. Groaznic mă plictisește.

Miercuri, 28 decembrie 1938

Stat până seara acasă. Teamă că noua mea stare nu e compatibilă cu activitatea mea universitară. Trebuie să verific.

Pe la 8 trecut pe la E[mil Botta] și mers toți trei la „Jedermann“. Nu mi-a plăcut nici piesa, nici nimic.

Etterle, în rolul Diavolului, era singurul care înțelegea ce spune și de altfel singurul care n-avea de spus prostii.

Sunt (pentru a doua oară de când mă știu) pe punctul de a mă îndrăgosti. Asta-mi creează o senzație de vag, de vis, sentiment neprecis, când dureros, când exaltat. De data asta îmi dau seama că totul depinde de mine. Că e suficient să schițez un gest pentru a mă îndrăgosti realmente și că, pe de altă parte, e suficient să iau două, trei alte hotărâri pentru a termina definitiv cu această aventură (?!). Acum nu știu ce să fac... De fapt nici *nu pot* gândi, nici *n-am timp* să gândesc... Trebuie însă zilele astea să-mi clarific mintea, să văd lucrurile așa cum sunt și să... nu fac ce aș regreta.

Joi, 29 decembrie 1938

Citit câteva pagini din *Vagabonds* de Knut Hamsun. La 4 trebuia să

mă întâlnesc cu Al[ice Botez] la cinematograful Select. La 4 și 10 minute eram acolo. Așteptat până la 4 și 25 și, cum preferam să mă duc într-un loc mai aerisit, mers la „Scala“. Un film destul de bun cu Margaret Sullivan, pe care regret că n-o văd mai des.

Nu-mi explic de ce n-a venit Al. După film, mers la M[arieta Sadova]. Era și Rareș și își făcea ordine în bibliotecă. Seara mers cu toții și văzut-o pe Cl[ody Berthola] și Fifi [Mihailovici] într-o piesă franceză uimitor de bună.

Vineri, 30 decembrie 1938

Acasă toată ziua. Trândăvit. Citit *Vagabonds*. Roman de 400 de pagini într-o zi. Ca pe vremea când făceam acest sport în fiecare zi. Seara aveam gust de cenușă în gură, capul greu și ochii obosiți. Oribilă senzație de descompunere. Seara ascultat radio. Culcat fără măcar să pot face gimnastică, din cauza lui A[rșavir] pe care mi-era teamă că-l trezesc din somn, tot bufnind pe parchet.

Sâmbătă, 31 decembrie 1938

Dimineața nimic. După-amiază la Muțica [Buholtzer], Amiralul m-a sărutat în repetate rânduri „pentru a-mi ura mulți ani“. La 6 întâlnit cu Baby și văzut un film idiot.

Seara, acasă, primit cadou un cec de 10 000 lei „cu condiția să nu-i cheltuiesc“. Stau și mă-ntreb: la ce poate servi un astfel de cec? În mod evident, nu-l poți considera ca aparținându-ți de îndată ce nu-l poți cheltui, transformându-l în cărți sau alte diverse obiecte care ți-ar face plăcere. Am avut astfel revelația faptului că pentru unii banul în sine – nu într-un atît într-un cât poate procura – e o bucurie. Baby, spre exemplu.

Revelionul la Unchiu. Băut, mâncat, „dansat“ și ascultat jazz-uri. Plictiseală mascată. Culcat pe la ora 3.

Nu pot citi pentru lucrări și simt că asta are să reînceapă să-mi dea trac.

În prima clipă a Anului Nou, mi-am cerut „dragoste“. Cu mult scepticism și multă blazare în ceea ce privește acest scepticism.

Note

117. Scris în franceză în text.

118. Léon Chestov (Lev Șestov), *Les révélations de la mort. Dostoievsky-Tolstoi*. Préface et traduction de Boris de Schloezer. Avec un portrait de l'auteur. Paris, Plon-Nourrit, 1923. (DU)

119. Claudia Milian Mînuțescu

120. Ce-o să ne mai plictisească (lb. fr.).

121. Traducere literală a expresiei românești „Unde dai și unde crapă“.

122. Léon Chestov, *La philosophie de la tragédie. Dostoievsky et Nietzsche*, 1926. *Sur les confins de la vie. L'apothéose du déracinement*, 1927. (DU)

123. Nu există câine atît de trist încât să nu dea din coadă (lb. it.).

124. Cât despre fericirea statornică, domestică sau nu... nu pot. Sunt prea împrăștiat, prea slab. Viața se împlinește prin muncă – străvechi adevăr: viața mea însă nu atârna prea mult, își ia zborul și plutește departe, deasupra acțiunii atît de îndrăgite în lume. Iată că am ajuns, bătrână fată, să nu mai am curajul să iubesc moartea!... Acțiunea nu înseamnă viață, ci doar

un mod de a-ți risipi forța, o enervare. Morala este slăbiciunea creierului. (lb. fr.). (DU)

125. S. Tecucianu și Ion Frunzetti plănuiau să scoată o revistă, *Semne*. Banii necesari pentru revistă îi strânsese S. Tecucianu.

126. Johannes Joergensen, *Saint François d'Assise. Sa vie et son oeuvre*. Traduit du danois par Teodor de Wyzewa, 56e édition. Paris, Perrin, 1920. (DU)

127. Edgar Wallace s-a bucurat de numeroase traduceri în limba română. Au circulat în traducere: *O dispariție misterioasă*, *Cercul roșu*, *Vrăjitorul*, *Milionul tănuț*, *Ușa cu șapte broaște*, *Asociația secretă „Broscoiul”*, *Omul din Maroc*, *Jack judecătorul*, *Cartea Atotputerniciei*, *Detectivul*, *Simfonia morții* ș.a. (DU)

128. Și totuși, în adâncul sufletului meu nu eram nicicum un om *disperat*, probabil nu suficient de *disperat*. Eram doar foarte rece, foarte înfometat și foarte *lipsit de speranță*... Nu eram „disperat”, ci eram „lipsit de speranță” (lb. engl.). (DU)

129. „Gândesc, deci exist”... „Măgar, deci exist” (lb. lat.).

130. Miguel de Unamuno, *Le sentiment tragique de la vie*. Traduit de l'espagnol par Marcel Faure-Beaulieu. Paris, Editions de la Nouvelle Revue Française, 1917. (DU)

131. În manieră geometrică (lb. lat.).

132. Ulpia Finlanda Hârjău Botta, prima soție a poetului Emil Botta.

133. Căsătoria lui Clody Berthola cu pictorul Ștefan Constantinescu.

134. Tabloul a fost expus la o expoziție a pictoriței, care a intitulat portretul lui Jeni „Domnișoara Arșavira”.

135. Pictorița Lucica Vasiliu.

136. E ucigător (lb. fr.).

137. Stendhal, *Journal*. Texte établi et annoté par Henry Debraye et Louis Royer, tomes I–V, Paris, Librairie Ancienne Honoré Champion, 1923–1934. (DU)

138. Am avut scaun astăzi; am luat... ca să vomit; sper să am scaun mâine; o fut pe d-na R. de... (lb. fr.).

139. Carnea mi-e amorțită și am citit toate cărțile (lb. fr.). Corect: „La chair est triste, hélas! et j'ai lu tous les livres...” – Carnea e tristă, vai! Și am citit toate cărțile („Brise marine”). (DU)

140. Spiritul mi-este amorțit (lb. fr.).

141. Nebunia cărților (lb. fr.).

142. Puțin nebună, puțin tragică (lb. fr.).

143. Nuni Dona, nepoata lui Barbu Ștefănescu Delavrancea.

144. E vorba de Léon Robin, autorul lucrării *La pensée grecque et les origines de l'esprit scientifique*. Avec une carte hors texte. Paris, 1923. În 1928 apare o ediție revăzută și corectată a acestei lucrări. Alte lucrări ale lui Léon Robin: *La morale antique*, 2e édition, Paris, P.U.F., 1947 și *Les rapports de l'être et de la connaissance d'après Platon*. Conss. publié par Pierre Maxime Schuhl, Paris, P.U.F., 1957. (DU)

145. Întotdeauna mai e timp (lb. fr.).

146. Alfred Croiset, *La poésie de Pindare et les lois du lyrisme grec*, Paris, 1880. Alte lucrări: *Les Démocraties antiques*, Paris, 1909, *Leçons de littérature grecque*, 11e édition, Paris, Masson, *Histoire de la littérature grecque*, tomes I–V, deuxième éd., 1896–1899. (DU)

147. Colegă de școală de la „Notre Dame de Sion”.

148. Fetișcană (lb. fr.).

149. Coleg de facultate, publicist, mort pe front.

150. Mare doamnă (lb. fr.).

151. Marcel Jouhandeau, *Chroniques maritales*, Paris, Gallimard, 1938; alte lucrări: *Descente aux enfers*, *Divertissements*. (DU)

152. Mariana Athanasias, căsătorită Murnu, soția lui Ion Lucian Murnu.

153. Alfred Savoir: *La huitième femme de Barbe-bleue Banco!*, *La grande-duchesse et le garçon d'étage*, *La Petite Catherine*, *Ce que Femme veut*, *La Sonate à Kreutzer*. (DU)

154. Vezi nota de la p. 226. (DU)

155. Anton Dumitriu l-a înlocuit pe Nae Ionescu la catedră.

156. Emile Bréhier, *La Philosophie du Moyen Âge*, Paris, 1937. (DU)

157. Charles Morgan, *Portrait in a Mirror*, London, Mac Millan, 1929. Alte cărți: *The Fountain*, London, Mac Millan, 1932, *Sparkenbroke*, London, Mac Millan, 1936. (DU)

158. Djan Gopal Mukerji își subintitulează volumul *Le visage du silence* (*Vie de Rama Krishna*). Vezi nota de la p. 87. (DU)

159. Actriță și autoare dramatică. Adeptă a lui Krishna. Personaj care ocupă un loc

important în *Memoriile* lui Mircea Eliade. A fost o vreme iubita lui Mircea Eliade, care se desparte de ea pentru a rămâne cu Nina, care îi devine prima soție.

160. Scarlat Lambrino, istoric, epigrafist și profesor universitar.

161. Irving Stone, cunoscut mai ales pentru cartea sa *Agonie și extaz*, e citat aici pentru *Bucuria vieții* (*Lust for life*). (DU)

162. Horia Stamatu, autorul volumului *Memnon*, premiat de Fundații, în care se întrezăresc tonalități emilbottiene. (DU)

163. Bibliotecară la Universitate (Filozofie).

164. Jurnalul lui J. A., mărturiile lui Constantin Fântăneru, jurnalul lui Mircea Eliade demonstrează încă o dată marele interes al acestei generații pentru Kierkegaard, lectură modelatoare a „existențialismului” românesc și a lirismului măștilor, poezia pe roluri (E. Botta este exemplul cel mai pertinent), lirismul mizând pe celebra amfibologie kierkegaardiană. (DU)

165. Casa Francezilor (lb. fr.).

166. Alice Voinescu a fost o mare personalitate a învățământului universitar. Vezi ediția Alice Voinescu, apărută la Ed. Eminescu în anii '80 (și mai recentul *Jurnal*, București, Ed. Albatros, 1997 – n.ed.). (DU)

167. Paul-Louis Couchoud, *Benoît de Spinoza*, Paris, Félix Alcan, 1902, „Les grands Philosophes”; deuxième éd., Paris, 1924. (DU)

168. Noțiunea de om în filozofia sec. XVII (lb. fr.).

169. D-ră, dacă tot ați priceput atât de bine, vă rog să continuați comentariul (lb. fr.).

170. Titi Ionescu, fratele Marietei Rareș.

171. Harald Höffding, *Spinozas Ethica. Analyse und Charakteristik*, Heidelberg, Carl Winter, 1924. (DU)

172. Edmond Goblot, *Traité de Logique*. Préface de M. Emile Boutroux, Ve ed. Paris, Librairie Armand Colin, 1929. (DU)

173. Profesoară de la „Notre Dame de Sion“.

174. N. Bagdasar, profesor universitar, filozof (pomenit și mai devreme).

175. W. N. P. Barbellion, *Journal d'un homme deçu*. Traduction française de Jean Duren. Introduction de H. G. Wells. Paris, Payot, 1930. (DU)

176. Risipă de conversație (lb. fr.).

177. Pictorița Maria Droc.

178. 24 decembrie – Sfânta Eugenia în calendarul ortodox.

179. De bine, de rău (lb. fr.).

1 ianuarie 1939

Într-una din nopțile trecute mă întorceam cu A[rșavir] acasă. Ora destul de târzie (3–4 noaptea). Ninsese mult, albind totul. Străzile erau pustii și zăpada curată transformase orașul, dându-i o frumusețe de câteva ore. În fața casei, drept în mijlocul drumului, mi s-au oprit ochii pe o mogâldeață care pune a pată întunecată în decor. Uitându-ne mai bine am văzut că era un câine adunat în jurul lui, dar bizar instalat drept în mijlocul străzii. L-am strigat, A. și eu, ca și conducătorul unei mașini care se opri în dreptul lui. Câinele stătea complet imobilizat și numai ochii și-i rotea indiferent de la unul la altul. Apelurile noastre nu l-au clintit din loc și, oarecum intimidat, l-am lăsat și am plecat. În fața ușii m-am întors: câinele era o imagine a singurătății disperate. În clipa aceea l-am auzit pe A. spunând: „O fi vrând să se sinucidă.“

2 ianuarie 1939

Nu fac nimic tot timpul. Mi-am luat vacanța în serios, ca să zic așa, și în loc să-mi fac lucrările care mă așteaptă maldăr, stau. Dimineața dorm și visez, după-masa fac vizite, întâlnesc prieteni, seara spectacole sau radio. De îndrăgostit probabil că nici de data asta nu sunt îndrăgostită, pentru că mi-am dat seama adineori că de trei zile nu m-am gândit absolut deloc la el. Și eu nu pot concepe adevărata dragoste care are astfel darul să-ți dispară complet din minte cu zilele. Unde mai pui că am o poftă de mâncare uriașă, sunt neobișnuit de bine dispusă și nu simt deloc nevoia să-l văd mai curând pe el decât pe oricine altcineva care mi-e simpatic.

În ultimul timp, mă gândesc foarte mult la Nae [Ionescu]. Aseară i-am luat apărarea într-o imbecilă discuție în care era terfelit în chip murdar. M-a năpădit o scârbă imensă și revolta m-a făcut violentă. Este singurul om pe care l-am iubit vreodată în felul acesta. Și cred că dacă nu l-aș fi întâlnit, cuvintele „admirație“ și „respect“ ar fi rămas pentru mine niște cuvinte fără conținut. În felul acesta, nu pot tolera să fie bârfit în fața mea. De câte ori va îndrăzni cineva s-o facă, voi sări cum am sărit ieri. Sunt atât de puțini oamenii pe care îi pot iubi fără rezerve, încât când e vorba de ei devin teribil de intolerantă.

3 ianuarie 1939

Dimineața a venit Al[ice Botez]. Eram în pat, m-am îmbrăcat în fugă și de fapt eram destul de binedispusă. A reușit iar să mă enerveze cu obsesiile ei. Am condus-o până la mașină și înghețasem pur și simplu de frig, atât m-a ținut în drum cu „mania persecuției“. Când m-am întors acasă, eram degerată și ora era aproape 3. La 2 ½ trebuia să fiu la Maria Droc, unde erau să vină Viorica Berea și Ulpia [Botta]. Plănuisem de multă vreme să mergem la un ghicitor pe care-l știa U.

Am mâncat ceva în fugă și am ajuns de fapt destul de devreme. Viorica telefonase că nu merge și Maria avea oră la dentist. Mers numai cu U. și răs nebunește. Mi-a prezis că mă mărit până în mai, că Domnul cu ochii verzi e un „rafinat“ și chiar dacă mă mărit cu el am să divorțez. Mi-a bâlbâit ceva cu „unu cu ochi căprui“. Mi-a spus că suntem 5 în casă (aici a nimerit-o), că o să-mi moară cineva de 60 de ani, 66 ani... etc.

Înapoi la Maria. Au venit Valentin¹⁸⁰, Geo¹⁸¹, Emil [Botta] și Luca [Popovici]. Stat de vorbă până pe la 8 ½, în timp ce se repara o țeavă de apă care plesnise. Tot menajul Botta cu tragicomedia obișnuită. De fapt îmi pare rău pentru Emil...

Plecat cu U. și E.B. la Marieta [Sadova]. M. a plecat la Studio și am rămas cu Ț[uțea] și H[aig], care au început să-l bârfească pe Nae [Ionescu]. Am ascultat câteva minute și pe urmă am anunțat că refuz să aud mai multe: m-am îmbrăcat și am plecat.

Am scris toate acestea sperând că, scriind așa-zis fapte, am să reușesc să alung scârba și tristețea din mine. Astă-seară am iară apăsarea care-mi trecuse de un timp.

E.B. îmi spunea trist că s-a convins de zădărnicia și goliciunea chiar a „himerelor“ pentru care mai trăia. Zicea astea stând pe spate cu ochii în vid și uitând complet toată lumea din jur.

6 ianuarie 1939

Aseară am turnat plumb. Mi-au ieșit 4 bărci și-o figură feminină cu coroană și vâl. De unde s-a dedus că am să mă mărit (*sic!*).

Azi m-a distrus plictiseala. Sculat la ora unu, masa și nimic altceva, nimic altceva. Stau și mă gândesc dacă, da sau nu, îl iubesc. Imposibil să pot răspunde. Jalnic de sucit animal sunt. De când îmi dau seama că aş putea să continui această poveste și să scot astfel o dragoste din ceea ce nu este încă decât o mutuală simpatie, un flirt, de când îmi dau seama de asta, tot farmecul unei astfel de iubiri a dispărut. În schimb celălalt, care este inaccesibil, a fost și este inaccesibil, mi se pare învăluit într-o bizară atmosferă. Un cerc aproape magic îl înconjoară și fiecare lucru, oricât de mic, care participă la el simt că mi-ar da bucurii surde, imense. Îmi amintesc de privirea lui, de mâinile lui și înțeleg brusc ce-ar însemna pentru mine să-l văd.

Astea astfel stau în momentul de față... Numai că eu mă cunosc dincolo de acest moment de față și știu că de fapt cercul magic din jurul lui s-ar rupe prin o mai profundă cunoaștere, întocmai cum s-a rupt tot farmecul prezentei povești numai pentru că îndeplinirea, în această poveste, a început să devină clar accesibilă.

Adevărul e că cercul acela magic dispare odată cu realitatea. Ceea ce înseamnă că ar trebui să mă conving că nu poate exista o dragoste reciprocă decât fără acel bizar farmec pe care-l posedă sentimentul de atracție care precede cunoașterea și care farmec constă probabil

tocmai în faptul că, nefiind concretizat și posedând acel aer de neclaritate, pretează la idealizare.

10 ianuarie 1939

L-am văzut sâmbătă și l-am văzut și aseară, și încă nu știu dacă sunt îndrăgostită sau nu de el. Nu mai pot face altceva decât să flanez. Lucrările nu le-am început încă și vacanța e pe terminate.

Azi am citit dimineață *Întunecatul April* și am remarcat că E[mil] B[otta] are obsesia „îne cării”, ca mine.

12 ianuarie 1939

Primit vizite după-amiază: Maria [Droc], Ulpia [Botta], Luca [Popovici]. A fost însă o plictiseală crâncenă. Penibil. Evident că, de fapt, eu eram aceea care aveam datoria de a anima lumea, numai că, după hotărârea luată aseară, eram într-o stare atât de lamentabilă încât toate eforturile mele de a mă descotorosi de obsesia gândurilor și de a distra oamenii nu serveau la nimic.

Ieri am hotărât definitiv să isprăvesc cu dragostea asta (mai bine zis cu ceea ce ar fi putut deveni o dragoste) și să-mi văd de lucru. De când cu povestea asta n-am putut citi nimic, n-am putut scrie nimic, n-am putut gândi altceva. L-am tot văzut și în restul timpului am dormit, am făcut vizite și am fost la spectacole pentru a evita de a mă gândi tot timpul la el. Mă anihilez, pur și simplu. Cu hotărâre de acum încolo mă apuc de muncă și am isprăvit. Istorii de astea sunt foarte bune când nu ai ce face. Dar când am de lucru până peste cap, când pe de altă parte de-abia pot reuși cu mari eforturi să fac abstracție de chinurile mele pentru a putea munci, când lucrurile stau așa, o dragoste este tot ce poate fi mai catastrofal. De altfel, sunt convinsă că n-aș putea ajunge niciodată să-l iubesc suficient pentru a-i ierta anumite vulgarități și anumite neatenții pe care le are și iremediabil le are. Probabil că un timp asta n-ar avea multă importanță, după cum nu are acum importanță, dar văd clar momentul în care aș putea ajunge să le văd într-o lumină care le-ar amplifica îngrozitor. Știu de mult că nu pot suporta vulgaritatea și n-ar avea nici un sens să mă îndrăgostesc tocmai de un om – chiar fermecător – care nu vede lucrul acesta. Vulgaritatea ar putea ajunge să ucidă dragostea și cel mai absurd lucru pe care l-aș putea face ar fi să mai continui să-l văd pe acest om când văd perfect de bine ce final penibil ar avea povestea. Repet: dacă n-aș avea nimic de făcut, treacă-meargă... Dar eu trebuie să-mi iau licența și să plec la Paris. În ziua când voi iubi cu adevărat renunț la orice. Dar pentru astfel de „amourette”¹⁸², și mai ales astfel de oameni, este absurd să-mi pierd capul.

16 ianuarie 1939, luni

De vineri nu m-am mai gândit deloc la el. Ceea ce e curios e că am reușit în chip atât de ușor să trec complet peste un sentiment care m-a ocupat atâtea zile încontinuu (sau aproape). Povestea asta m-a lăsat

cam secătuită și mai ales scârbită. De altfel, mai întotdeauna mi-am dat seama că nu voi reuși niciodată să iubesc tocmai pentru că iubirea mea e incompatibilă cu orice realitate. Vin cu un anumit elan care însă, imediat ce se ciocnește de o oarecare imperfecțiune, se stinge. Nu pot rezista și dragostea moare în mine făcând loc dezgustului. Îmi spun uneori că se prea poate ca eu să fiu de vină, căci dacă dragostea mea ar fi foarte mare este foarte probabil că ea nu s-ar opri la toate aceste fleacuri. Fapt e că nu pot face nimic, căci „fleacurile“ realmente mă îngheață.

19 ianuarie 1939

Văzut azi două filme. Am ieșit dintr-un cinematograful, am umblat pe străzi, intrat la Fundație unde n-am citit nimic și am sfârșit prin a intra în alt cinematograful.

La Aro (un film de război) dat peste Domnul Pascu „qui avait le cafard“¹⁸³.

N-am făcut absolut nimic în vacanța asta și am de muncit acum câțapte. Mi-e iarăși imposibil. Am un vâl de ceață pe creier. Greu. Suprasaturată de tot Bucureștiul în general și de Facultate în special.

24 ianuarie 1939

La masă M[arieta Sadova] și H[aig]. Plecat cu ei ca să evit casa. Ne-am despărțit în fața Ateneului. 2 pași mai departe, întâlnit pe dl Popescu (frumos și elegant, vai, vai!!), care mă „văzuse când mă despărțeam de niște prieteni și-și permisesese să mă aștepte“. M-a condus până în strada Regală, de unde am luat-o la stânga. La Carlton, un foarte amuzant film cu Constance Bennet. La Maria [Droc] nu era lumină. I-am lăsat un bilet și-am venit acasă.

Acum nu știu ce să fac. Mă plictisește în mod inexplicabil să scriu lucrarea despre Pyrrhon. Măine la 7, laborator. Pe la prânz a spus Ion [Frunzetti] că vine. – „Am să-ți vorbesc.“ – „All right!“¹⁸⁴ Probabil că iar trăiește o „dramă amoroasă“. În ultimul timp am devenit confidența prea multor îndrăgostiți nenorociți. A început să mă intoxice monotonia lor. Monotonia. „O! vai!! O vai! Monotonia.“ (Punctuația este în mod evident greșită.)

Am 22 de ani, dar sunt deja un om plictisit. Până în 2–3 ani, voi fi un om ratat și peste încă vreo câțiva ani voi fi un om mort (ceea ce este un nonsens, pentru că sau e om, sau e mort).

Nu i-am răspuns lui E[mil] C[ioran] și sunt aproape două luni de când i-am primit scrisoarea. M-am gândit de vreo câteva ori la asta, dar e atât de jalnic de inutil... Ce i-aș putea scrie?!...

25 ianuarie 1939

Dimineața la 8 eram la Facultate. Lucrat în laborator până pe la 9 și ceva. Cum îi spuneam lui A[lice Botez], de când sunt la Facultate am început să fac studii asupra prostiei. Am început să identific un prost după aproape imperceptibile semne. De altfel, genul are varietăți

multe, de la cele mai grosolane până la foarte subtile, care nu pot fi remarcate decât de ochiul unui cunoscător.

La Fundație citit Schopenhauer până la 12.

7 februarie 1939

Să vezi sub nasul tău cum putrezesc oamenii... De propria mea putrezire sunt conștientă rar... foarte rar... pentru că probabil n-am început încă să cobor dealul... Sunt foarte aproape însă de culme, și culmea înseamnă că începe coborârea. Vérité de la Palisse tout ça.¹⁸⁵ De fapt, totul mi-este perfect indiferent, adică total indiferent, pentru că nu văd cum ar putea fi indiferența perfectă... Prostii...

*

Argumentul ontologic: un cerc vicios... în tot cazul, toate aceste demonstrații suferă întotdeauna de aceeași greșeală. Greșeala spinozismului, care postulează definiția substanței, după care lucru demonstrează bazându-se pe acest postulat (foarte gratuit stabilit și care nu convinge) existența lui Dumnezeu și toate celelalte. Tot așa cu argumentul ontologic al lui Anselm. Zice: „Dumnezeu este cea mai mare ființă. Dar nu poate fi cea mai mare ființă dacă nu există.“ Deci există. Sofism sadea.

12 februarie 1939

N-am mai scris în ultimul timp aici. Mă scol devreme, mă duc la laborator, cursuri sau biblioteci până seara. După 8 văd un film sau mă duc la Marieta [Sadova], la teatru, la Al[ice Botez]. Acasă ajung pe la 12–1. Sâmbăta trecută am ținut la etică lucrarea despre Pyrrhon.

Ieri mi-a spus Golopenția că Vulcănescu – care a sosit ieri la prânz de la Paris – a întrebat cum a fost. Erau Ica [Dobran], Ion [Frunzetti] și alții în jurul meu. Moment penibil. Am schimbat vorba. Toată săptămâna am lucrat la lucrarea despre Schopenhauer. Ar fi trebuit s-o dau mâine, dar n-am scris încă deloc, deci n-am să pot. Miercuri însă va fi iarăși penibil momentul când voi da lucrarea dlui Posescu. Omul ăsta e și stupid, și antipatic. De câte ori am de-a face cu el, mă crispez toată. Avantajul faptului că n-am să dau lucrarea decât în ultimul moment, că în felul ăsta voi fi probabil scutită de a o ține în seminar.

13 februarie 1939

A nu uita momentul de crâncenă saturație. Asta să fie replică pentru zile când mi-ar trece prin cap să regret studenția.

23 februarie 1939

De vreo trei zile sunt răcită teribil. Vorbesc pe nas, n-am gust, n-am miros și nici măcar nu mai aud perfect. Inteligența mi-e cât se poate de greoaie și-mi trebuie nu știu câte minute pentru a-mi da seama că am citit o axiomă de 3 ori fără să știu despre ce e vorba.

Asta însă nu cred că se datorește guturaiului. Ar fi prea simplu. Nu mai pot scrie nimic (și totuși scriu ceva, precum se vede). De câte ori

iau tocul în mână, am senzația că fraza pe care am s-o scriu am mai scris-o de nu știu câte ori sau au scris-o, în tot cazul, alții. Sunt obsedată de banalitatea oricărui lucru pe care-l fac sau spun. Ce scriu în clipa asta face evident parte din cele mai crâncene banalități. Luciditatea a devenit loc comun și mă plictisește, ca atare. Mă văd prea clar animal de duzină. Și de altfel nu mă pot opri de a gândi că nu există *decât* animale de duzină. Fiecare animal își găsește duzina. Ceea ce nu-l împiedică de a fi. Adică „a fi“ vorba vine... că așa ființă, ce mai ființă, vai de ființă... etc. etc. etc.

*

Despre dezlegarea dată problemei răului în religie și în filozofii deiste.

14 martie 1939, marți

Nu mai pot scrie...

Am fost vineri la Dupront. *Încep să sper* că am să plec la Paris. Până acum nici nu vroiam să mă gândesc. Vineri la cursul „fermé“ la care participă vreo 15 persoane (din care 5–6 babe proaste; 4–5 tinere doamne (28–35 ani) – proaste; doi băieți de liceu proști, dar care au meritul că știu franțuzește pentru că sunt francezi). Afară de aceștia mai e domnul Troost – prost, estetician, în fond un biet nenorocit, și Fancy Michel, poetă de la Sion care parcă s-a prostit. Altfel, frumoasă fată: este secretara lui Dupront. Probabil că o găsește decorativă. În rezumat, când mi-am dat seama cu cine are de-a face acolo Dupront, am realizat că pot ajunge la Paris.

Dupront continuă să-mi fie foarte simpatic. Cert că nu e un geniu. E însă deștept, are ceva cultură filozofică și, ceea ce este enorm, are bunul-gust de a nu fi creștin în toate alea.

Aprilie 1939. Vineri

Nu știu în câte ale lunii suntem. Duminică e Paștele, azi e vineri, asta știu. Asta te situează oarecum în timp și are aerul unui lucru precis. Nu mai pot scrie. Nu știu de ce nu mai pot, dar cert e că nu mai pot. Îmi spun, ca explicație că nu pot scrie: pentru că am senzația că mă repet și totuși continuam să scriu? Chiar când aparent dădeam importanță lucrurilor pe care le scriam, în fond știam că bluffez și, știind că bluffez, continuam totuși să scriu. Desigur însă că asta are foarte mică importanță (ca să nu spun că n-are nici una)...

De două zile a venit primăvara. S-a instalat comod și obraznic. Și-a întins cerul albastru pe capetele noastre și a aprins soarele și ne-a împrăștiat în atmosferă parfumul purtat de briza caldă. Oamenii care văd lucrurile acestea sunt triști, cu toate că nu au nimic de spus. Atâta risipă de viață pentru a ascunde atâta moarte.

8 aprilie 1939. Sâmbătă

Citit manuscrisul lui Al[ice Botez], care era la mine de vreo săptămână. O carte despre care se vor spune probabil multe (dacă va

fi publicată), dar de care eu personal nu pot spune nimic din motive ușoare de înțeles, de altfel. Ceea ce e posibil e că probabil că n-am să-i pot spune nici ei nimic.

Adineaori m-am întors dintr-un week-end la mănăstirea Țigănești. Eram 5 fete: Lucia [Vasiliiu], Nuni D[ona], Wanda [Veselovschi], Rori S[treharetz]. [Nasta] (care a plecat aseară) și eu. A fost foarte agreabil, dar promit solemn să nu mai fac astfel de excursii. Pentru două zile de mai mult sau mai puțină aerisire, ai la întoarcere exact aceeași senzație de rău, de gol pe care o ai când te întorci după o lungă ședere în afara cercului infect orășean. Acum mi-e realmente rău, mi-e rău ca astă-toamnă când m-am întors din Balcic. Gălăgia – infernală și simt iar greutatea teribilă a obligației ăsteia de a continua să trăiești. De o bucată de vreme, merge iarăși foarte greu. Nu știu de ce. Dar cred din ce în ce mai mult că lucrurile astea se datoresc mult de tot fizicului. Ceea ce înseamnă că trebuie să am ceva stricat prin mașină. Ar trebui îngrijită.

20 aprilie 1939

Merge greu. Continuă să meargă foarte greu. Asta-i monoton și trist, deviza mea de om disperat. Am 22 de ani. Asta înseamnă 10 ani de zbatere inconștientă: 6–7 ani de zbatere învăluită în draperii de iluzii care cădeau una câte una și 5 ani de zbatere grea, în chin compact, între disperarea ce trimite veșnic (nu e ăsta cuvântul propriu) la sinucidere și frica de moarte ce te înlănțuie în scârboasă neputință. Asta e tot.

21 april 1939. Fundație

Sculat greu pe la 9, ca să aud timp de două ore o conversație obișnuit de stupidă între mama și tanti V., sosită din Constanța. În tot timpul ăsta am stat cu bărbia pe genunchi, în pijamaua de noapte și cu părul aiurea, incapabilă de orice reacție. La 11 ½–12 tanti a plecat și eu m-am apucat să citesc *La Steppe*. Eram în elementul meu, ceea ce înseamnă că am rămas în același hal până pe la 5 după-masă. M-am întrerupt numai pentru a mă duce la masă (tot în pijama și cu părul nepieptănat). La 5 și ceva am închis cartea (pentru că o terminasem) și mi-am dat seama că mă durea capul, ca întotdeauna când sunt prea tristă. E mai mult o apăsare decât o durere și antinevralgicele nu servesc la nimic, din păcate. În starea asta m-am plimbat prin casă jumătate de oră, gândindu-mă că trebuie să mă duc la cursuri (Facultatea s-a deschis luni, suntem vineri și eu nu m-am dus încă la nici un curs), că lucrarea despre Spinoza trebuia s-o duc lui Florian marți și că eu sunt încă departe de a ști măcar ce să scriu în ea. Mi-am adus aminte de Dupront care trebuie să fi ținut cursul despre Pascal miercuri. (Eu eram la Rori [Nasta] cu Lucia [Vasiliiu], Nuni [Dona] și Wanda [Veselovschi], mâncat prăjituri și admirat – eu nu! – reproduceri cu tablouri și sculpturi.) M-am gândit la incapacitatea

organică de a face ceva. On dirait qu'on m'a jeté un sort, ma parole. J'erre comme une âme en peine que ça fait pitié à voir.¹⁸⁶

După aceea nu mai știu la ce m-am gândit. Probabil că mi-am pus, ca de obicei, întrebarea: ce anume se poate face pe lumea asta? de ce sunt oare o imbecilă (încă o imbecilă lașă) și nu pot găsi energia pentru a mă sinucide, de îndată ce asta e singura cale pentru mine, ca să zic așa, mai logică decât oricare alta? Sau: de ce mai trăiesc, de îndată ce nu mai cred în nimic, deci nu aștept nimic, nu vreau nimic? (Nimic, nimic, nimic.) Întrebările (variante pe aceeași răsuflată temă) pot fi continuate la infinit. Când rumeg tristeți îmbrăcate în întrebări d-astea (și de la un timp le rumeg iarăși foarte des), simt un fel de pânză care-mi strânge creierul și am senzația că mă învârtesc pe loc până la tâmpire. De altfel, mă învârtesc nu numai în sensul ăsta, ci și la propriu, prin cameră. Îmi târăsc pașii prin casa goală cu speranța inconștientă că, în odaia cealaltă (mereu cealaltă decât aceea în care mă găsesc), voi găsi ceva care să mă facă să reacționez și cu siguranța amară că inconștienta speranță este o tâmpenie, ca orice inconștientă. Mă târăsc în felul ăsta, mohorât și blazat, până găsesc energia să mă îmbrac și să ies. Pe stradă mă îndrept spre un cinematograf sau rătăcesc pe la niște oameni sau, ca astăzi, vin la Fundație, cer o carte și descopăr că nu pot citi. Mă plictisesc. Da, desigur. Mă plictisesc. Uscat, amar și blazat, mă plictisesc...

Acum, la 6 ½, era cursul de vineri al lui Dupront. E ora 7. De ce să mă fi dus?! Aici nu mai pot sta. Pustiu și urât. Mă duc să văd un film...

Mai 1939

Viața în ochii mei e ca o fustă lungă, lungă și inutilă, de care mă împiedic la fiecare pas.

De fapt, în fond, eu nu cred în D-zeu pentru că mă plictisește.

Iunie 1939 (Dupront)

Ce se face ea în 1940 dacă nu pleacă??¹⁸⁷

2 iunie 1939

M-am înscris la 6 examene. N-am învățat încă nimic, *aproape* nimic, dar nu face nimic.

Am fost alaltăieri la ceai la domnul prof. (*sic!*) P.P. Negulescu. Erau invitați cei 2 asistenți (adică un bicisnic și o canalie), Marcela [Bedreag] ca bibliotecară și 11 studenți, din care unul a lipsit. Erau Ica [Dobran], Mia Coandă, Ion [Frunzetti], Tecucianu, Ștefănescu, Orghidan, Corina [Ștefănescu] și doi pe care nu-i cunoșteam. Ne-am plictisit la început penibil, pe urmă plictisit sadea. Am stat în jurul unei mese de ceai între Tecucianu și unul dintre asistenți (am avut norocul să fie bicisnicul, prefer proștii canaliilor, sunt mai inofensivi). Ion a spus câteva obrăznicii pe ton de complimente și au fost luate... drept complimente. Tecucianu a spus două obrăznicii cu tonul sobru și

firesc al unei discuții și au fost luate drept discuție. Încolo a vorbit continuu dnul P.P. Negulescu. Nu e prost, e chiar deștept. Ceea ce-mi place e că este cu desăvârșire obiectiv în toate și cu totul. Ceea ce nu-mi place e că este cu desăvârșire lipsit de ceea ce numesc eu geniu. Nu are nici o strălucire, nici o scăpărare, nici o fantezie și *nici o idee care să fie nouă*. E cu desăvârșire obiectiv. Când vorbește și-l asculți, îți spui tot timpul că are dreptate, că nu spune nici o prostie; ești tot timpul de acord cu el, dar nu te surprinde nici o clipă. Niciodată nu ai tresăritărea aceea pe care o are mintea în fața unei idei noi care-ți luminează brusc o întreagă serie de fapte. Tresăritărea aceea pe care o ai neîncetat în fața unui N[ae Ionescu] sau E[mil] C[ioran]. P.P. Negulescu, un om care nu spune nici o prostie, dar care nu rezervă nici o surpriză. Un caz neutru de umanitate. Lipsit deci de orice interes. Cei care spun prostii tot suscită un oarecare interes, spre exemplu un Bagdasar sau un I.M. Nestor. Prostia asta este totuși ceva pozitiv: este sursă de ridicol.

Peste două ore trebuie să mă duc iarăși la P.P.N. Am telefonat ieri și mi-a fixat ora 7 ½ prin intermediul nevestii. Trebuie să-mi supun subiectul tezei de licență (mi-am ales „raționamentul prin recurență”) și să-l întreb ce fac cu două examene de Logică pe care le mai am. Secretariatul se dezinteresează complet de soarta examenelor mele și, cum indiferența mea e egală, dacă nu mai mare, rămâne să decidă bătrânul obiectiv.

6 iunie 1939

Negulescu mi-a acceptat subiectul tezei, după cum mă așteptam. Adică a fost extrem de amabil, cu acea amabilitate care-i e caracteristică și care prezintă particularitatea că e dezagreabilă. Omul ăsta e uscat până în măduvă. Toată atmosfera casei aceleia în care trăiește e înghețată și veche. Biroul în care a trebuit să-l aștept și în care probabil că-și petrece cea mai mare parte din vreme, e întunecos și sinistru. Tapisat într-o culoare cenușie, cu un covor pe jos care amuțește pașii și cu ferestrele permanent cu obloanele trase. Ca mobile, un birou încărcat cu hârtii și cărți. Două fotolii și o măsuță, o canapea și o bibliotecă turnantă. Mobile vechi. Primul lucru care m-a izbit e că erau relativ puține. În afară de biblioteca aceea turnantă, mai erau cărți puse pe jos și în ferestre. M-am uitat la autori, în general cărți sociologico-politice și unele de Istoria filozofiei. Încolo nimic. Sinistru spectacol. După trei minute de așteptare, am avut senzația că mă găsesc într-un cavou. Senzație pe care nu mi-a risipit-o câtuși de puțin sosirea lui Negulescu, necum conversația cu el. Nu mi-a dat nici o lămurire pentru lucrare. Se cunoștea atât de clar că habar n-are, încât n-am avut lipsa de tact să-i cer vreo indicație. Nu-i vorbă că nici n-aveam ce face cu indicațiile lui. Mi-a spus numai că: „Pentru bibliografie vă adresați domnilor asistenți care au listele bibliografice

(sic!).“ Ca și când Posescu sau imbecilul celălalt ar avea „liste bibliografice“ pentru raționamentul prin recurență.

*

Azi am încercat să citesc din *Psihologia* lui Motru. Mă plictisește groaznic. Fac eforturi imense să citesc câteva pagini și nu reușesc decât să obosesc, fără să fi ajuns măcar să le citesc.

*

Sâmbătă am fost la Mircea E[liade] cu Al[ice Botez], care și-a dus manuscrisul. Stat vreo două ore jumătate. Aflat că Nae [Ionescu] a scris trei cărți.

M. a aflat (de la Marieta [Sadova]) că vreau să plec la Paris să iau un doctorat de logică matematică la Sorbona și mi-a spus că s-a gândit cu Marieta că n-are nici un sens să fac logică matematică pentru că la Paris se lucrează de ani de zile (ce nu se lucrează de ani de zile?) asta și că ce pot eu da mai mult decât ei (sic!). Că s-au gândit că, dimpotrivă, aş avea un succes imens continuând teza Iuliei Hasdeu: „Elemente de metafizică în folclorul românesc“.

Am rămas câteva secunde stupidă, uitându-mă la el și, după ce mi-am revenit, nu i-am putut spune decât că eu nu vreau să mă duc la Paris ca să-i epatez pe franțuji, că vreau numai să mă duc ca să lucrez eu personal ceva. Ceva care mă interesează.

Că subiectul respectiv este foarte interesant, dar că nu este pentru mine, eu fiind un om care n-aş putea lucra mai mult de trei luni la un astfel de subiect fără a ajunge la plictis și, în al doilea rând, eu vrând să lucrez logică matematică – acesta fiind singurul lucru ce m-a pasionat continuu și la care mă pot gândi fără să casc. Am subliniat că subiectul ce mi se oferă este foarte interesant, dar că eu n-am nici atracția, nici talentul necesar.

Nu i-am putut spune, evident, că prea nu cred în nimic ca să mă apuc să cred în metafizica unui popor și să eșafodez speculații mai mult sau mai puțin mediocre ale miilor de muritori care au avut slăbiciunea să nu-și poată duce viața fără podeaua credințelor sub picioare și care au avut stupiditatea să nu-și dea seama că podeaua e făcută de ei pentru sprijinirea mormanului (trecător) de carne și oase... În sfârșit, ce să mai discuți cu oameni cărora le spui că vrei să lucrezi logică matematică și care îți spun: „Dar de ce nu faci metafizică...“ etc.

Este ca și când i-ai spune cuiva că ți-e foame și ți se răspunde: roagă-te lui Dumnezeu! E idiot și n-are nici o legătură.

*

Chestiunea e: plec sau nu la Paris? Din ziua în care am stat de vorbă cu Dupront și când mi-a spus, printre altele: „...parce que, n'est-ce pas, il faut que vous alliez à Paris“¹⁸⁸, nu mai știu nimic. Nu mi-a mai

spus nimic. Acum îmi dau perfect de bine seama că, dacă n-aș putea pleca la toamnă, ar fi realmente catastrofal. Mai întâi pentru că n-aș putea lucra nimic, și asta ar însemna să îngrop ultima iluzie pe care cu greu am făcut-o să crească pe mormântul tuturor celorlalte și, în al doilea rând, pentru că n-aș mai fi bună de nimic.

De fapt, ar fi păcat. În ultima vreme am reușit să mă interesez atât de pasionat de logica matematică încât ar fi realmente ridicol să nu mi se dea posibilitatea să muncesc. Perspectiva unei munci aride, luni, poate ani de zile la Paris, în domeniul ăsta limitat, modest, dar de o strictă și încercuită limpezime, mi se pare singura posibilitate de purificare după disperarea care m-a înecat aproape în glod de ani de zile. De altfel, plecarea din București e ea însăși o soluție. Atmosfera de aici mă apasă până la sufocare.

Sâmbătă, 16 iunie 1939

Joi a fost recitalul Eminescu. Incontestabil că sunt amândoi talentați și deștepți. Făcuseră atmosferă și Marieta [Sadova] a spus unele poezii cu tristețe reală. H[aig] a avut umorul necesar uneori și a citit *Glossa* inteligent amar, atât cât trebuia. Păcat că nu știe să pronunțe cuvântul „moarte”. A fost singurul lucru fals din tot recitalul. Dar desigur că nu-i pot reproșa că are fericirea să nu știe ce-i disperarea. În schimb, Marieta a fost perfectă. De câte ori o aud citind versuri, îmi dau seama că are mai mult decât talent, de fapt nu știu dacă are...

După recital, la Viticola cu toată „trupa”. Mircea Eliade era de o veselie... Seara conferința lui Vulcănescu despre O'Neill, apoi piesa în care a jucat destul de bine Emil [Botta] și destul de prost Ulpia [Botta]. Văzut pe Vulcănescu după conferință. Simpatice și deștept tare. Titel [Comarnescu], în fața căruia l-am cam repezit pe Stamatu, mă întreba uluit: „Cum se face că ai devenit atât de extraordinară, că te știam copil?” și „Ce faci? ți-ai terminat liceul?” I-am replicat că ăsta-i cel mai frumos compliment pe care mi-l putea face. Și era adevărat. Faptul că îmi pare bine că arăt atât de tânără e însă suspect. Semnifică pur și simplu că nu mă simt deloc prea tânără.

După spectacol, eram amețită de toată lumea pe care o văzusem la recital, plus spectacol. A trebuit totuși să-l așteptăm pe Emil și pe urmă să mergem într-o grădină, unde m-am plictisit sinistru cu dnul Victor Popescu în față și Emil la stânga – qui avait le cafard comme toujours¹⁸⁹. Stat până la 2 noaptea și plecat cu Stamatu, a cărui mentalitate și deci conversație e de-o stereotipie jalnică. Nu mă pot opri să nu-i spun acidități la trei secunde o dată.

.....

Azi trebuia să dau examenul de Enciclopedie. S-a amânat pe joi. Luni și marți cele două examene de Psihologie cu Motru.

Mare prostie.

23 iunie 1939

În fine, am terminat cu examenele.

Astăzi am dat *două* la Florian. Le-am dat la Fundație, în camera rotundă. În ziua în care trebuia să le dau, m-a încurcat Motru cu ședința lui parlamentară. De fapt, Florian a fost tare drăguț că mi-a admis să dau examenele în felul ăsta.

Mi-a dat pentru Antichitate: „Logica aristotelică și antecedentele ei“ și din Evul Mediu: „Mistica medievală“. Scris trei ore. Amețisem, dar nu m-a plictisit. Era răcoare și liniște și Florian își vedea de treabă dincolo, așa încât nu m-a deranjat deloc. Când am plecat mi-a oferit *Cunoaștere și existență* „în amintirea activității seminariale“, cum mi-a spus, și cu o dedicație măgulitoare.

E incontestabil un om cumsecade și e admirabil faptul că nu face tot timpul decât să studieze în felul lui așezat, corect și fără să facă gălăgie. Când îl compari cu specimene ca A[nton] D[umitriu], îi descoperi reale și solide calități.

Cu A.D. dat examen alaltăieri. Făcut tot timpul spirite uneori foarte ironice, la care am răspuns cu același ton. La sfârșit, când am dus caietul (scris despre apriorismul kantian trei pagini și jumătate într-o sală supraîncărcată cu oameni și căldură și gălăgie și cu A.D.), m-a întrebat dacă dau examen de Logică și i-am spus că m-a trimis P.P. Negulescu să vorbesc cu ei (el și Posescu) despre teză. Mi-a spus foarte neglijent că se ocupă de asta Posescu, după care lucru m-a întrebat tot atât de neglijent și ironic despre subiect.

Imediat însă ce i-am spus despre ce e vorba, a schimbat și tonul și expresia. Părea uluit și n-a știut ce să mai facă. S-a bâlbâit, a căscat ochii cât pumnul și s-a oferit să-mi stea la dispoziție pentru orice informații bibliografice etc. Că el se interesează direct de acest subiect, că a scris și el despre asta, dar are în manuscris, că de ce nu m-am dus până acum să stau de vorbă cu el, extraordinar, fantastic etc. etc. etc.

Vroia să ne întâlnim ieri și i-am spus că nu pot până luni, că am examene. Rezultatul este că am întâlnire cu el luni pe la 5, la Facultate. Mă plictisește groaznic ideea asta, dar n-am ce face. Țștia-s oamenii cu care dau licența. Într-un fel sau altul, sunt nevoită să am de-a face cu ei. Cu atât mai bine dacă sunt amabili.

28 iunie 1939

Nu știu ce Doamne am păzit atâția ani de zile privindu-mă în buric și dându-mă absurd de toți pereții. Absurd tare. Un astfel de om cum eram n-ar fi fost absurd într-un singur caz: sinucigându-se. Chiar și acum sunt lucidă de stupiditatea totului. Cu toate acestea reîmprospătata mea pasiune pentru matematici mă posedă întreagă. De vreo lună mi s-a luminat mintea în direcția asta. De pe la 16 ani mă gândeam să fac matematicile și n-am făcut, cred, în primul rând pentru că n-am avut posibilitatea materială, dar mai ales pentru că nu

pricepeam la ce îmi vor servi. Extraordinara atracție pe care am avut-o mereu pentru aceste științe mi se părea o aiureală care nu mă poate duce nicăieri. Totuși era un fel de obsesie de care nu puteam scăpa. De vreo lună mi s-a făcut brusc lumină. Acum, calea e în mintea mea perfect trasată. Trebuie muncă multă, ani de zile. Trebuie să plec la Paris și acolo cred că va merge.

În legătură cu asta, mi-a spus ieri Dupront c-ar vrea să stăm să discutăm despre „ceea ce vorbisem“. Trebuie să mă duc mâine la 12. Poate am să găsesc și cărți pentru teză¹⁹⁰. Dacă omul ăsta mă trimite la Paris și dacă nu voi fi subit atinsă de cretinism, cred că voi putea duce la capăt ce vreau să fac.

Asta e și o parțială soluție. Parțială, nu totală, evident. Dar chestiunea e: Plec la Paris??

27 iulie 1939

Reîntors duminică din Franța, plec la Balcic. Îmi este imposibil să stau în acest oraș infernal. Am ajuns să nu-l pot suporta chiar fizic (oare pentru că am fost câteva zile la Paris mi s-a suit la cap?).

Imediat ce-am intrat în Capitală, m-am îmbolnăvit. De duminică zilele sunt sinistre. Casa urâtă, căldură maximă. Mi-a fost atât de rău, încât nu mă bucură câtuși de puțin perspectiva mării. Azi mi-am revenit puțin. Obosită totuși din cauza bagajelor pe care trebuie să le pun la punct. Cât despre teză, nu îndrăznesc să mă gândesc serios la ea. Nu știu ce am să fac, dar mă consolează ideea că chiar dacă nu măș duce la Balcic tot nu pot scrie nimic în îmbâcseala Capitalei.

La Paris am fost electrizată și am colindat pe unde am apucat – ca niște apucați – în compania lui Ștefan P[opescu], cu care de altfel mă amuzam copios, pe drum, pe seama colegelor și colegilor noștri.

Balcic, luni 8 august 1939

Lenevie și pasivitate în plin. Trăit organic de atâta vreme, încât îmi vine greu să imaginez începutul chinului citadin. Orice efort intelectual îmi produce – ca întotdeauna la Balcic – o infinită scârbă. Cuvântul este just: „scârbă“. Fost la moară. Povestea se repetă. Cred că în fond nu e decât o foarte neclară nostalgie de viață la țară. Între vaci, porci, cai și fân, poți într-un oarecare fel să-ți îngropi capul de biet om nenorocit. „Într-un oarecare fel“, care certifică că e preferabil celorlalte. E cel puțin îngropare în lumină și sănătate. Deviza omului inteligent ar trebui să fie „cât mai departe de oraș și civilizație“. N-am vocație de om de cultură. Cred, de altfel, că n-am nici un fel de vocație, dar chestiunea asta nu mă deranjează deloc. Aș spune chiar că nu mă interesează.

Joi, 24 august 1939

Întors de câteva zile, n-am pus încă mâna pe nici o carte. Am lipsit de atâta vreme din casă, încât a trebuit să-mi fac ordine ca să mă reobișnuiesc cu camera. Constat că mi-era cam dor de ai mei după

faptul că nu mă simt rău, ca de obicei în București. Este adevărat că toamna e singurul anotimp în care orașul ăsta capătă un oarecare farmec.

Vineri, 6 octombrie 1939

Mă schimb pe zi ce trece cu mai multă repeziciune. Gândesc asupra acelorași lucruri aproape în felul opus. Încep să-mi placă din ce în ce mai mult gratuitățile, superficialitățile. Seriozitatea și felul de a-ți trăi viața meditănd asupra „tragediei umane“ mi se pare ceva din ce în ce mai ridicol și mai constipat. Faptul că ești lucid nu găsesc că justifică retragerea într-un turn de ivoriu. Drama și tragedia sunt pe toate cărările, și cei care le trăiesc nu se apucă să-și ducă degetul la frunte. Dacă fiece om care suferă s-ar apuca să-și ia o poză distantă și prețioasă de om important, viața n-ar mai fi un lucru tragic, ci unul ridicol.

Mi-e o infinită scârbă de acest univers și, neavând nici un fel de considerație pentru el, singurul lucru pe care-l pot face este să încerc să trăiesc simplu și luminos pentru cele câteva lucruri frumoase care se găsesc. Mă bucur deci în mod natural și sănătos de faptul că am câțiva ani de tinerețe, de frumusețea unui cer albastru, de o floare proaspătă într-un vas, de dragostea câtorva oameni; într-un cuvânt, „mă bucur de tot farmecul lucrurilor ce trec“... Am de gând să fac asta atâta vreme cât voi putea, atâta vreme cât voi fi sănătoasă și tânără. După aceea, mă așteaptă probabil boala, groaza și moartea. Adică „probabil“ e un fel de a vorbi, căci acest fapt e „sigur“. Refuz însă – în sfârșit mi-a venit mintea la loc – să mă adâncesc în melancolii deșarte și bolnăvicioase atâta vreme cât sunt sănătoasă. Literatura este făcută pentru a fi citită, și nu pentru a fi trăită. Și ce e oare un om care, sub pretext că sfârșim prin a ne descompune și a muri, își întrebuițează timpul, cât e sănătos și viu, meditănd asupra morții, decât un om care face literatură [?]. Și o face și prost, pentru că evident că atâta vreme cât suntem sănătoși este imposibil să înțelegem moartea.

21 octombrie 1939 (sâmbătă)

Sunt un om foarte ocupat. Nu citesc nimic (n-am pus mâna pe o carte de zece zile și, când o fac, citesc polițiste). Mă plimb, flanez pe străzi singură sau cu prieteni. Șoseaua e plină de frunze roșietice foșnitoare și miroase cald a toamnă aburită de soare. Miercuri am fost la Cernica în grup de șase. Era o zi magnific de caldă și de bună. Am mâncat pe iarbă sub un stejar imens și-am băut apă proaspătă din fântână. Ne-am plimbat prin pădure și am mirosit flori de câmp. O zi limpede și veselă. Nuni [Dona] era cât se poate de nostimă, cu simț al ridicolului, și, în general, toți erau simpatici. Seara, la întoarcere, era întuneric și mi-era tare necaz că nu mă pot obliga să nu am tristeți. Grozav mă enervează incapacitatea asta de a mă domina.

Încolo, ce mai fac? Fac gimnastică. De trei ori pe săptămână. Luni,

miercuri și joi de la 4–6. La Letiția [Zevedei] acasă, unde vine și Coca Enescu. Mă simt foarte bine că fac gimnastică, și cred că asta mă va ajuta mult să mă simt mai optimistă.

Văd spectacole multe. Filme: câte sunt bune și, dacă nu sunt bune, mă duc și la cele proaste. Teatru mai puțin (totuși mai mult ca înainte). Am fost deja la vreo 3–4 premiere. Ascultat alaltăieri concertul Enescu acompaniat de Muza Ghermani Ciomac. Concertul brandenburghez destul de slab executat, restul și mai slab. În partea a II-a însă, Simfonia a IV-a de Brahms a fost minunată. Este adevărat că o auzeam pentru întâia dată.

În restul timpului, fac vizite... Am fost zilele trecute la Nuni. Erau Sanda Movilă, Pica Delavrancea-Dona (mama lui Nuni) și Lucia Vasiliu. Măine mă duc la Lucia. Săptămâna viitoare încep să lucrez diminețile la Fundație. Am fost ieri la Facultate. Văzut pe Ion [Frunzetti] și l-am întrebat dacă este tot atât de nesuferit. Era cam jenat. Văzut pe Ica [Dobran], Orghidan, Marcella [Bedreag], dra Popescu-Ulmu (tare e antipatică săraca, nu pricep cum o înghite Lori [Costescu])¹⁹¹ etc. etc. etc. Era și A., tot atât de amabil. L-am întâlnit la toate premierele. A început să mă enerveze.

Am asistat la examenul oral de licență cu Negulescu. În viața mea n-am întâlnit cretini mai imbecili și mai ignoranți ca studenții de la examenul ăsta. Mare tristețe. Negulescu era [cum] nu se poate mai cumsecade.

5 decembrie 1939

Fost ieri la Fundeni cu Nuni [Dona]. Era ceață destul de deasă și soarele pătrundea vag. Pe drum am auzit din depărtare gornistul unui regiment care făcea exerciții pe câmp. Siluetele soldaților se vedeau negre și umbrite pe orizontul albastrui. Când am ajuns în sat, am auzit lăutari. Fusesse o nuntă în ajun și petrecerea continua încă în ogradă. Ne-am uitat prin poartă și-am văzut un sătean care juca de unul singur, în timp ce ceilalți priveau. Aveau toți un aer fix, fără elan. Erau la o „petrecere“, pentru că așa se obișnuiește, dar nu-și dădeau nici măcar osteneala de a simula veselie.

Biserica era deschisă și am intrat înăuntru. Se făcuse curățenie, era frig, gol și am privit picturile de pe pereți cum am fi făcut într-un muzeu. Nuni descifra inscripțiile și eu comentam din când în când. Nici una din noi nu și-a făcut cruce sau vreo rugă. La un moment dat, mi-am dat seama că restul de impresie pe care mi-l făcea un interior de biserică, impresie rămasă din copilărie, a dispărut complet. Biserica e pentru mine acum tot atât de goală ca... povestea cu motanul încălțat. Le lipsește sensul, plinătatea lor. A rămas doar un schelet, o schemă fără consistență și fără interes. Vraja care umplea biserica – întocmai ca și rândurile poveștilor – a murit cu copilul care o crea. Au rămas din ceea ce era biserica numai niște pereți care închid un spațiu

mai mult sau mai puțin bine mobilat și, din ceea ce era o poveste, niște cuvinte.

Așa se usucă toate rând pe rând până... ne uscăm și noi.

*

Aseară ceața dăinuia. M-am dus cu Ar[șavir] la Emil [Botta]. Era disperat. Parcă zicea mutește: „Nu-mi mai rămâne decât să mă sinucid.“ A început să spună fraza asta cu alt accent. Urâtă-i viața. Urâtă pentru toți. Și oamenii nu pot face nimic unii pentru alții.

9 decembrie 1939

A rupe firul de păr în patru, opt, șaisprezece etc. Nu mă mai interesează. Am atins gradul de completă dezagregare (poate exagerez, desigur exagerez).

De-za-gre-ga-re.

Din toate punctele de vedere: morală, spirituală, mentală. Cred că nu fizică, încă. Mă simt fizic foarte sănătoasă. Corpul este ferm și foarte sigur pe el. Încolo, nimic. Nu mi-a mai rămas nici un temei. Credeam într-un fel de cod al meu. Era oarecum un cod moral. Îl numeam „curăție“. Spuneam: „Nu cred în nimic, dar unele lucruri se fac și altele nu se fac. Și nu se fac anume – sau n-ar trebui să se facă – lucrurile urâte, incorecte. Criteriu n-aveam precis. Aveam unul aproximativ care era acea „curăție“ de care vorbeam. Se adresa oarecum unui simțământ intern al meu, care spunea la un moment dat: dacă aș face asta, mi-ar fi scârbă de mine. Vorba ceea: îmi lipsește „baza temeliei fundamentului“. Vax.

22 decembrie 1939

Nu simt deloc Crăciunul. În fiecare an – în ultimul timp – mă mir că nu simt Crăciunul. Azi mi-am pus crengi de brad în cameră. În vasul mare, pe bibliotecă, pe masă... miroase bine.

Trebuia să vină Corina [Ștefănescu] să facem la germană. E ora 12 și n-a venit. A doua oară chiulește. O voi pune la index, desigur.

Astăzi este concertul Maréchal la Dalles. Am primit o invitație și mă voi duce... probabil. Zilele astea am tot mâzgălit prepoziții și adverbe nemțești. Mi-am dat seama că jumătate din greutatea de a învăța germana îmi venea din imensitatea prepozițiilor, adverbilor și conjuncțiilor care năpădesc frazele. M-am hotărât deci să le învăț întâi pe ele. Cu scopul ăsta, am luat gramatica și le-am scos toate în ordine alfabetică. Am acum vreo 10 pagini de cuvinte pe care mă voi hotărî probabil să le învăț. În tot cazul, am remarcat că asta simplifică mult și, după ce le-am scos, am văzut că-mi va fi posibil totuși să învăț germana cam cu aceeași metodă cu care am învățat engleza. Va fi probabil puțin mai greu, dar în nici un caz prea greu. Totul e să perseverez vreo 50 de pagini de roman polițist. După lectura primelor 50 de pagini din *Komisar Holl räumt auf* (e cu copertă galbenă și cu fotografia unui indian cu turban care ține un foarte estetic șarpe), cred

că voi putea citi nemțește fără ajutorul permanent al dicționarului. Sunt din ce în ce mai convinsă că dețin cea mai bună metodă de a învăța o limbă fără a-ți bate capul. Este, cred, singura metodă pentru oamenii leneși.

Note

- 180. Valentin Hoeflic, pictor.
- 181. Geo Zlotescu, pictor, autorul copertei volumului *Întunecatul April* de Emil Botta, ediția princeps. Ilustrator, grafician prezent în publicațiile de prestigiu interbelice. (DU)
- 182. Povestioară de amor (lb. fr.).
- 183. Căruia i se înecaseră corăbiile (lb. fr.).
- 184. Foarte bine (lb. engl.).
- 185. Adevăr de doi bani toată povestea asta (lb. fr.).
- 186. S-ar zice că mi s-au făcut farmece, pe cuvânt. Rătăcesc ca un suflet împovărat de care ți se face milă să-l vezi (lb. fr.). (DU)
- 187. E vorba de o bursă promisă de Dupront pentru un doctorat în filozofie la Paris. „Ea“ din text o desemnează pe autoare.
- 188. Pentru că, nu-i așa, *trebuie* să mergeți la Paris (lb. fr.).
- 189. Căruia i se înecaseră corăbiile, ca de obicei (lb. fr.).
- 190. „Raționamentul prin recurență“.
- 191. O prietenă a lui J.A., studentă la Litere.

5 ianuarie 1940

Trebuie de luni să mă apuc consecvent și serios de muncă. Viața, altfel, mi-a devenit categoric imposibilă de suportat. Nu știu ce dracu am, mă simt devenind stupidă și bătrână. Cred că am și eu, ca orice om, câteva obsesii și asta mă dă la fund. Trebuie să reacționez. Numai de aș avea pe cineva să mă ajute. Îmi dau seama, pe zi ce trece, mai clar că-mi trebuie ceva sau cineva ca să mă ajute. Un lucru care în momentul în care mă dau la fund să mă îmbrâncească la suprafață. N-am absolut nimic pe care să-mi încolăcesc viața. Lăsată astfel în voia mea, îmi este imposibil să-mi găsesc rostul, să-mi găsesc rațiunea necesară ca să trăiesc normal. Omul nu poate trăi fără un motiv suficient pentru a trăi, fără un scop, chiar iluzoriu, dar scop să fie; atât cât trebuie ca să iei toate în serios și să trăiești acolo, ca tot omul. Nu mă pot aduna defel. Toți oamenii își fac viața în jurul unei munci mai mult sau mai puțin preocupante. După ce se sfârșește, foarte adesea își dau seama că totul a fost o absurditate sau o inutilitate, sau o iluzie. Dar totuși au făcut-o. Au trăit. Uneori nici n-au timpul să-și dea seama de lucrul acesta. Fie că sunt prea proști ca să vadă pe ce iluzie au consumat toată energia lor, fie că mor înainte de a avea timpul să gândească, fie că iluzia lor e acoperită de altele, fără a le da răgazul necesar.

Cred că, în fond, asta e ideal. Dar nu cer chiar asta. Nu cer decât să pot trăi ca orice om, fără a-mi fărâmița zilele pe această incapacitate. Excesul de luciditate este cel mai groaznic blestem. Este cea mai oribilă anihilare. Din cauza acestei lucidități vin toate ratările, toate suferințele, toate chinurile. Și dacă de fapt e adevărat că luciditatea ne diferențiază de animale, că în fond gradul de omenie se măsoară pe mai puțină sau mai marea luciditate, apoi este tot atât de adevărat că omenia nu este decât un blestem și, cu cât un om este mai lucid, adică mai om, deci mai departe de animal, cu atât este mai blestemat.

18 ianuarie 1940

Am fost ieri la cursul lui Dupront. Continui să mă întreb de ce mi-o fi atât de simpatice omulețul ăsta cu mâini de pastor și fraze atât de curgătoare, uneori plictisitor de armonioase. Incontestabil îmi place inteligența lui bazată pe cultură, dar nu cred că asta mi-l face simpatice. Bănuiesc în el tot felul de ascunzișuri pline de umor...

Seara, la conferința lui Băgulescu, eram un grup de vreo zece și am făcut un haz cum nu făcusem de mult. Stăteam cu Lori [Costescu] la dreapta și Nuni [Dona] la stânga, ceea ce înseamnă că Lori vroia tot timpul să ne tempereze neastâmpărul și nu reușea... evident. Am făcut toate stupiditățile de rigoare la conferința unui adevărat Cațavencu. Azvârlit cu bilete de hârtie pe cheliile oamenilor respectabili (când

luminile erau stinse, desigur), am aplaudat și urlat bravo la imbecilitățile maxime etc. etc. Când am ieșit eram pe jumătate răgușită de răs.

Azi am stat până pe seară acasă. Venise St[amatu] de dimineață. Spre seară m-am dus de am văzut două filme destul de proaste. Plictiseală... plictiseală... vai! de n-ar fi această teribilă plictiseală.

24 ianuarie 1940

Primit o scrisoare de la Paris: de la E[mil] C[ioran]. L-am văzut de vreo două-trei ori în toamnă când a trecut prin București. Acum scrie că regretă că n-am putut sta mai mult de vorbă. Adevărul e că ce-am fi avut de stat de vorbă? Să fi discutat despre tristețea vieții și a morții?!? Gol. Îmi scrie despre Paris. Zice că, dac-aș fi știut cât câștigă prin faptul că e pustiit de oameni și lumini, m-aș fi dus. Mă mir și eu că n-am încă nostalgia Parisului. Zice că am atins un grad de luciditate aproape inconceptibil la o fată – și încă în... România. Fraza e cvasiumoristică și excesivă, ca multe din aserțiunile lui E.C. Acum e adevărat că în general fetele sunt de o stupiditate penibilă și de o mărginire rușinoasă, dar *în genere* nici bărbații nu se prezintă altfel. A face diferențe pe sex în ceea ce privește luciditatea este ilariant. Cât despre România, ce să mai vorbim... Suntem toți de acord că nu cresc lucizii ca ciupercile în România, dar parcă altundeva cresc? Unde mai pui că nu știu dacă ar fi tocmai de dorit să fie mulți oameni lucizi pe lume. La ce servește luciditatea decât la a-ți otrăvi viața și a te face incapabil pentru altceva decât pentru suferință [?] Este adevărat că asta ne dă un fel de satisfacție superioară. Faptul că vedem limpede în unele colțuri unde oamenii în general nu fac decât să se împotmolească în prostii și iluzii ne dă o conștiință oarecum a superiorității noastre. Amară însă superioritate, și asta numai când ne confruntăm cu vulgul. Căci ce-ți rămâne din toată luciditatea atunci când, în loc să te compari cu proștii (ferice de ei!), te gândești la tine? Gust de cenușă și o sinistră neputință. Asta e tot și mare ispravă nu e. Este poate maximumul pe care-l poate atinge omul, dar acest maximum tot nimic e.

29 ianuarie 1940

Zi sinistră, noapte sinistră. Toate cățele astea vulgare drept decor inconștient, insensibil pentru o altă vulgaritate de altă natură. Toată noaptea asta în care răul fizic mi-a fost suficient spre a-mi astupa creierii. Sunt acum ca o piatră. Și scriu ca să n-aud lătrăturile cârdului. Sinistre și vulgare ca niște cățele înfometate. În fond însă nu le poți imputa nimic.

15 aprilie 1940

Sunt câteva săptămâni de când a murit Nae [Ionescu] și câteva luni de când a murit tata. Afară continuă o iarnă urâtă, cu zăpada transformată în ploaie și același frig cu crăci moarte. Mi-e mintea ca o

pastă informă ce nu realizează decât lucrurile superficiale, aproape mecanice. Nu mai pot citi, nu mai pot gândi. Azi-noapte am făcut iarăși un fel de criză nervoasă ca acelea pe care le-am avut după ce a murit tata. Mi-au înghețat mâinile și picioarele, au început să-mi tremure toți mușchii și să-mi zvâcnească vinele. Mă posedă în tot timpul ăsta o panică organică indescriptibilă și am continuu senzația că-mi vor sări vinele capului afară.

7 mai 1940

M-am întors alaltăieri din Balcic. A fost frig și urât tot timpul. Făcând abstracție de câteva momente sinistre, a fost totuși mai bine decât ar fi fost în București. Acum mi-am reluat viața cu aproximativ același ritm pe care-l lăsasem. De câte ori plec din București, am în mine o tresărire de speranță că nu mă voi întoarce și de câte ori mă întorc îmi spun în mod vag că trebuie să-mi schimb felul de viață. Imediat ce pun însă piciorul în acest oraș îmi reiau ritmul plictisit și inevitabil. Cred că voi regreta cândva, dacă voi trăi destul pentru asta, faptul că n-am fost în stare în tinerețe să fac ceva definitiv, care m-ar fi eliberat oarecum de cotidian. Să fac odată ceva ce-mi place. Să-mi trăiesc viața așa cum o vreau, nu așa cum mi se prezintă. Știu că sunt foarte tânără, dar regret că nu fac nimic cu tinerețea mea. Trăiesc ca și când n-ar fi.

30 mai 1940

Ce blestemat lucru e imposibilitatea asta fizică de a face ceva. Am uneori un fel de pâclă. Nu pot citi nimic. Și, când mă violentez totuși s-o fac, nu reușesc decât un act mecanic. Citesc, dar totul rămâne la suprafața creierului. Nimic nu mișcă în mine, în adânc. Un fel de moarte a inteligenței. În momente dintr-astea, nu vibrează decât sentimentele. Am o ușoară tristețe permanentă și mă gândesc la ceva care să mă scoată dintr-asta. În atare cazuri, mă tratez de câțva timp ca pe un bolnav. Evit gândurile, oboseala și caut, pe cât posibil, narcotice. În genere filmele sunt foarte bine venite.

20 iunie 1940

Mi-am amintit că peste două zile împlinesc 24 de ani. Și-mi vine și mie să spun ca bătrânii: „Ce repede trec anii!!“

N-am mai scris aici. Trebuie să-mi iau un caiet și să reîncep să țin jurnalul acela pe care l-am scris numai câteva luni. Am dat de el și i-am citit astăzi câteva pagini Ichii Dobran. Ne-am strâmbat de râs. Deci tot servește la ceva.

Am dat două examene. Ultimele două. Etica am dat-o cu Golopenția. Vulcănescu era încă la Londra. Am făcut o teză (despre „Analiza comportării mele etice“ și „Lectura mea din Etică“) sută la sută butadă. Examenul de logică cu A[nton Dumitriu] a fost oribil. Mi-a dat despre inducție. Acum trebuie să mă apuc de teză. Am început să fac Algebră și văd că merge.

22 iunie 1940, sâmbătă

Reîncep jurnalul, după cum fusese vorba, cu tot ce umple material zilele. Titluri de cărți, nume de oameni, filme, plimbări etc. etc. Va face funcție de memorie. În felul ăsta, având drept puncte de reper faptele materiale ale zilei, îmi va fi relativ ușor să reconstitui restul.

Deci: Sculat la 9 ½, hotărâtă să merg la Fundație. Simțit în general prost zilele astea. Azi indispusă. După interval de aproape 6 luni. Durut burta toată ziua, contrar obiceiului. Evident, n-am ieșit. Stat în pijama și citit Poincaré: *Science et Méthode*, 100 pagini. Azi împlinit 24 ani. Încep să fie cam mulți, cu toate că nu-i par. Mami m-a pupat, încolo nu știe nimeni. După-amiază venit Pussy, dar n-am suflat un cuvânt. Și mama i-a spus mințind, cu o dezinvoltură demnă de o femeie, că sunt la M[arietta Sadova]. Încolo nimic.

Duminică, 23 iunie 1940

Stat dimineața în pat. Venit Corina [Ștefănescu] pe la 11 ½ și găsit în descompunere. Îmi aducea o invitație la masă la părinții lui Cl[ody Berthola]. Cu toate că aveam cearcăne de trei coți, m-am îmbrăcat și m-am dus, că eram invitată la Cella D[elavrancea].

De altfel, în casă mă plictiseam. Acolo erau obișnuinții. Am mâncat enorm, ca de obicei. După-masă ne-a dus Șt. cu noua mașină la Tâncăbești. Seara premiera Marietei [Sadova] la Comedia. Stat în lojă cu Lilly Cosak, soțul ei și H[aig]. În pauză ne-am dus la M. Îi era cabina plină de lume și flori. Dus apoi la Viticola. Culcat foarte târziu. Mi s-a făcut toată ziua „morală“ să nu mă fardez pe față. Cl. era tare drăguță azi, cu tot părul creț (și-a făcut un permanent și și-a stricat părul). Am stat la ea în odaie și am vorbit de moarte (?! sic).

Luni, 24 iunie 1940

Dimineața venit Al[ice Botez]. Corina [Ștefănescu] a venit pe la 12. M[arieta] și H[aig] la masă. După-masă stat cu M. la mine în odaie. Zicea să mă duc la mare, într-o tabără sportivă, în loc să merg la Balcic. Mi-e greu să renunț la Balcic, dar cred că e imposibil altfel să duc un serios regim sportiv. Încă nu știu ce voi face. După-masă venit Ica [Dobran] și Lori [Costescu]. Spre seară plecat cu Lori la Rodica [Burileanu], unde era un văr de-al ei. Dus apoi cu Rodi și Lori la un film cu Howard pe care eu îl mai văzusem. Mâncat apoi câte ceva în oraș și... asta.

Mărti, 25 iunie 1940

Pe la 6 trebuia să merg la Nuni [Dona] pe care n-o văzusem de aproape o lună. Stat la ea, în vârful divanului, cu Lucica [Vasilii] și cu ea, și-am mâncat înghețată pe care am amestecat-o cu fructe glasate și căpșuni. Devenise un amestec foarte urât ca aspect, dar grozav la gust. Ne-am amuzat ca țâncii. Am din ce în ce mai mult impresia că Nuni este una din cele mai drăguțe fete pe care le cunosc. Seara eram invitată la Adina Brezianu. Erau Rodica și Eugen Ionescu, Wendy

[Muston]¹⁹² și Dinu Noica, Père Merloz, soții Jianu, soții Avramescu¹⁹³, Muza Ciomac, Bob [Ciomac]¹⁹⁴ etc. A fost o seară destul de amuzantă. Cu conflict catolic-ortodox. Tabăra Père Merloz-Muza Ciomac contra soților Avramescu care puneau înverșunare și fanatism în apărarea valorilor ortodoxe și înfierarea catolicismului. Noroc că nota comică nu lipsea, altfel atmosfera ar fi devenit greu de suportat. Și, în plus, am un noroc imens cu simțul meu de ridicol. Asta mă apără de multe revolte inutile.

Joi, 27 iunie 1940

Dimineața Fundație. Citit Couturat¹⁹⁵. După-amiază tot Fundație, dar fără chef de citit. De-aș termina odată cu teza asta de licență!

Vineri, 28 iunie 1940

Aseară a venit H[aig] cu vestea cedării Basarabiei. S-a făcut atmosferă de război. Am dormit prost azi-noapte. De dimineață, azi, lucrurile păreau mai puțin alarmante. Fost pe la M[arieta Sadova], dar nu erau acasă. Văzut-o câteva minute pe Rod[ica Burileanu]. După masă, citit un roman polițist. Pe urmă mers la Nuni [Dona]. Era Dina D[elavrancea]. Seara a fost mama ei și doamna Cella [Delavrancea]. S-a vorbit, evident, de situație. Edițiile speciale au anunțat cedarea Basarabiei. La radio s-a anunțat acum mobilizarea generală. E o neliniște oribilă în toți oamenii pe care îi întâlnești. Nu te poți împiedica de a fi contagiată.

Sâmbătă, 29 iunie 1940

Azi la prânz venit M[arieta Sadova] și H[aig] la masă. După-masă a venit Emil [Botta] cu U[lpia Botta]. E. s-a întors ieri de la Focșani și trebuie să plece din nou azi. Spre seară i-am condus și m-am dus apoi la Lori [Costescu], cu care am fost la Adriana. Stat la ea de vorbă până seara târziu. Venit și Rodica [Burileanu]. Noaptea la 11 ½ trebuia să merg la gară ca să-l conducem pe Emil. Mi-a fost imposibil să ies.

Duminică, 30 iunie 1940

Dimineața mers la M[arieta Sadova] și condus pe H[aig] la gară. Destul de oribile plecările astea. Nu știu ce D-zeu am însă că nu le pot simți cu adevărat. După-masă fost cu mama la cimitir, apoi trecut pe la teatru unde era tot grupul de actori de la Comedia: Fifi [Mihailovici], Antoniu, Mircea Constantinescu etc. Mers apoi la Lilly Cosak. Era și T., care a vorbit evident tot timpul și (iar evident) despre situația politică internațională. M-am plictisit oribil.

Luni, 1 iulie 1940

Stat larvar toată ziua în casă. Spre seară mers la M[arieta Sadova], care nu era acasă. Citit până seara tot felul de prostii. Seara am luat, după îndelungi căutări în toate rafturile bibliotecilor, singura carte care mai rămăsese necitită: *Les désenchantées*. Nu mai citisem vreodată Loti. O făcui și pe-asta. Dar prost scriitor, păcatele mele. Parcă-l prefer

pe Eugène Sue. Sinistru de tont și sentimental. Eugène Sue e, cel puțin, de „aventuri“.

Mărti, 2 iulie 1940

Aveam întâlnire cu Lori [Costescu] la 11 la Coterbic¹⁹⁶ ca să mergem să mă înscriu la Biblioteca Academiei. Uitasem însă să-mi iau fotografie și deci am renunțat. Stat cu Rodica [Burileanu] și Lori la cofetărie și mers după cumpărături. La întoarcere cumpărat flori. După-masă a venit Nuni [Dona]. Citit la germană, dar mai mult am stat de vorbă. Am condus-o la tramvai pe la ora 9. Seara n-aveam ce citi. Culcat devreme.

Miercuri, 3 iulie 1940

Dimineața trecut pe la Lori [Costescu], cu care mers la Academie. Acolo am cerut-o pe Adriana, care m-a pilotat prin birouri și mi-a obținut un permis pe opt zile, provizoriu, deoarece domnul Baiculescu lipsea. Ne-am întors o bucată de drum pe jos. După-amiază am mers la Al[ice Botez] să iau cărți de citit.

Joi, 4 iulie 1940

Dimineața citit un roman polițist. După-masă dentist, apoi la M[arieta Sadova], unde era Gabriel Negry care-și adusesese cartea proaspăt apărută. Cred că este totuși puțin detracat. Păcat de el.

Vineri, 5 iulie 1940

Dus la Nuni [Dona]. Stat de vorbă și citit la germană până pe la 8, când a venit Lucica [Vasiliu]. Rămas la masă seara la doamna Pisa. Plecat pe la 11. Nuni și Lucica au insistat să iau *Gone with the Wind* de Margaret Mitchell. Am și citit noaptea vreo 100 de pagini.

Sâmbătă, 6 iulie 1940

Dimineața continuat să citesc romanul. Pe la ora 5 a venit Al[ice Botez]. Seara mers la teatru și stat în cabina Marietei [Sadova] până a terminat ea de jucat. Ne-am dus apoi și-am luat masa la Viticola. Era pe acolo Teodorescu. A venit la masa noastră și pe urmă ne-a condus până acasă. Dormit la M.

Duminică, 7 iulie 1940

Ne-a trezit un telefon la 7 ½. Era greșeală. Telefoanele apoi s-au ținut lanț până la 11, când a pus capăt Elvira [Godeanu], care ne-a luat la o fermă a unei verișoare a ei. Stat dimineața la soare. Mătușa Elvirei ne-a amuzat grozav. Mai era o doamnă Thea Lecca „naturalistă“ (??!!) (zice Elv.) și o vară a Elvirei, Magdalena. După-masă ne-am dus cu M. și E. de-am umblat vreo 3 km pe câmp până am găsit-o pe Maria și am adus-o să culeagă vișine. Ne-am întors pe la 8 acasă cu mașina plină de fructe și flori. Noaptea citit până la ora 2.

Luni, 8 iulie 1940

De dimineață îmi continuam lectura pasionantului roman când a venit Sorana [Țopa]. Stat cu ea la masă. A venit și M[arieta Sadova].

După-masă mers în jurul lacului la Pescăruș. Terasa e destul de frumoasă și bărcuțele cu vele de pe lac reușeau să-ți dea o vagă impresie marină. Cam prea cizelat și oraș totuși. Seara citit mai departe până la 3 noaptea (adică dimineața).

Marti, 9 iulie 1940

Dimineața citit din Margaret Mitchell. Mers la masă la M[arieta Sadova]. Erau Lilli C[osak] și M. Rareș. Stat până spre seară, când a venit Cl[ody Berthola] cu care m-am dus într-o cofetărie, apoi la un cinematograf. Văzut un film prost german. Venit devreme și citit roman până la 1 noaptea.

10 iulie 1940

Dimineață terminat *Gone with the Wind* de Margaret Mitchell.

Se spune că ungurii ne-ar fi dat ultimatum și că am fi cedat trei județe. Dar nu se știe nimic sigur. Sunt zeci de zvonuri pe zi de natură politică internă și internațională. Cel mai bun lucru este să nu le ascuți.

11 iulie 1940

Dimineață venit Al[ice Botez]. După-amiază citit din *After Many a Summer*. Ultima carte a lui Huxley. Apoi au venit diverși musafiri la mama. A trebuit să mă îmbrac și să merg la un cinematograf. Era și Al. acolo. Plecat împreună. Am condus-o până la mașină. De-abia ajunseseam acasă și mă dezbrăcasem să-mi pun ceva mai subțire, când am auzit strigând afară: era Emil [Botta] cu Ulpia [Botta]. I s-a dat lui Emil o permisie de trei zile și a sosit azi-dimineață. Tare e drăguț și cumsecade. Ulpia a început și ea să fie mult mai drăguță.

Duminică, 14 iulie 1940

Dimineața terminat cartea lui Huxley. Fiecare volum al lui e o curată bucurie și în același timp o tristețe. Bucurie pentru că descoperi că există totuși și oameni cu adevărat deștepți, tristețe fiindcă... fiindcă orice adevărată deșteptăciune nu face decât să denunțe (cu mai mult sau mai puțin umor) deprimanta tristețe a nenorocitei ăsteia de vieți...

După-amiază fost la Lori [Costescu]. Stat până seara și apoi ne-am dus să ne plimbăm pe la lacuri.

Duminică, 21 iulie 1940

Dimineața citit Lautréamont. După-masă fost la Lori [Costescu]. Seara la masă la Nuni [Dona] cu L[ucia] D[emetrius] și d-na Pica [Delavrancea].

Joi, 25 iulie 1940

Mers la ștrand. Stat la soare, înotat, iar la soare, iar înot până seara. Făcut fotografii. Avut și un incident, aproape accident, cu Lori [Costescu] care, cu toate că i-am spus că e apa adâncă, s-a aventurat și era gata să se înece dacă nu sărea un domn s-o salveze. Mă umflase un

răs aiurit că era gata să mă înec și eu (*sic!*). Era într-adevăr comic. În bazin! să ai accident. Pe urmă am văzut că era cam palidă și speriată (își pierduse bine de tot timpul¹⁹⁷); mi s-a oprit râsul. Am făcut tot ce-am putut să evit de a vorbi despre asta, deoarece vedeam că nu-i plăcea. Dar tare mi-e teamă că asta îi va fi luat și puțina îndrăzneală pe care o avea. Ceea ce însemna că nu va învăța niciodată să înoate.

Seara ascultat Bach. Concertul brandenburghez și altele.

Duminică, 28 iulie 1940

Pe la 11 au venit Pencii¹⁹⁸ și m-au luat. Ne-am dus la vie la Cl[ody Berthola]. Stat în șort toată ziua. O adevărată bucurie. De altfel drumul cu mașina a fost și el destul de plăcut. Via este minunată, cu o căsuță agreabilă și o priveliște spre dealuri și văi la nesfârșit.

Laetiția [Zevedei] este minunat de frumoasă în ultima vreme. Dragostea? Bronzată cald și cu o impecabilă siluetă. După-masă ne-am întins la răcoare în odaia fetelor și am discutat diverse, dar mai ales politică. Eu! Asta mi-a lăsat un gust cam sălcu de stupiditate. Și în mod absurd, cu toate că știu că n-are nici o importanță, îmi este totdeauna rușine când discut cu seriozitate lucruri care nu mă interesează deloc.

Marti, 30 iulie 1940

Venit M[arieta Sadova] la masă și stat până la 5. După-amiază văzut cu mama un film german cu Hans Albers. Prima comedie nemțească amuzant jucată pe care am văzut-o. Am venit apoi pe jos, luând hotărâri eroice în ceea ce privește lucrarea de licență și celelalte. Dea D-zeu să le țin.

Miercuri, 31 iulie 1940

Dimineața, o surpriză. A venit H[aig] Are o permisie de 8 zile. A slăbit, s-a bronzat și arată [cu] 10 ani mai tânăr (nu decât e, pentru că e destul de tânăr, dar decât arăta). După-amiază citit Lautréamont. Terminat *Le louer* de Galsworthy. Dus în oraș, flanat, era frig, intrat într-o cofetărie. Apoi luat fotografiile și discutat despre „utilitatea și inutilitatea filozofiei și a științei” cu un văr pe care-l văd exact a treia sau a patra oară. Deci, în medie, la 4-5 ani o dată. În fond e drăguț și puțin furios în mod permanent.

Mers la un cinematograf și venit acasă.

Joi, 1 august 1940

Citit *Forse che sì, forse che no*: D'Annunzio. O porcărie prost scrisă. Degustător de prost. Nici n-am putut citi decât pe sărite.

Vineri, 2 august 1940

Sculat târziu. Nimic. Aranjat puțin prin bibliotecă. Plictiseală. Capul greu. După-amiază văzut niște filme tâmpite cu mama. M[arieta Sadova] îmi trimisese vorbă să merg la 7 la ea să mergem cu toții la Cl[ody Berthola] unde eram invitați. Se împlineau 2 ani de la

căsătorie. Pe la 7 ¼ eram la M. Am sunat prelung. Nimic. Sunat din nou: nimic. Coboram – destul de plictisită de procedeu, când m-am întâlnit cu Răreșoiaia¹⁹⁹ și Titi [Ionescu] care venise în permisie de două zile. Stat de vorbă la ei aproape un ceas, tot încercând soneria. Evident că n-au venit. Am telefonat la Cl. și m-am dus. Stat întâi sus la Cl., care era drăguță de tot. Au venit Anuța [Penciulescu], [Radu] Penciu și Ștefan [Constantinescu] (cu care ne-am pupat cu toate urările de rigoare). La masă erau Velescu cu Fortunata; Lucienne cu al său soț și toți membrii familiei. Stat între Ștefan și Geo [Zlotescu]. După-masă, Anuța și cu mine ne-am dus la Laetiția [Zevedei] sus și ne-a pus niște plăci proaspăt cumpărate. Mai târziu am coborât. Plecat pe la 1 ½. M-au condus Pencii. Cu toată discuția în contradictoriu de duminică, am impresia că mă înțeleg din ce în ce mai bine cu Anuța. E incontestabil mult mai deșteaptă decât ar părea și cred că incapabilă de meschinării. Are o curată și directă simplitate care te face să te simți bine cu ea.

*

Nu mi-e bine. Când nu mi-e bine scriu jurnal. 2 august, nu știu cum am ajuns aproape de sfârșitul verii. N-am făcut absolut nimic. Nici lucrarea și nici nu m-am dus nicăieri. Balicul inaccesibil. De altfel e frig. Umblăm în rochii de stofă și seara fac foc în sobă.

Trebuie să mă apuc de lucrare. M-am prostit rău. Creierul nu mă mai ajută cu nimic și mi-e o teamă nebună că nu voi avea energie să-mi dau licența. Totuși, deoarece *trebuie* s-o dau, mi-e că va fi o rușine. De ce nu pot oare să mă descătușez de toate și să fug??

Sâmbătă, 3 august 1940

Sculat pe la 12. Descoperit cu mirare că sunt indispusă.

Citit *Défense de la vie* de L. Vialle²⁰⁰ în pauzele dintre crampe.

Seara la masă M[arieta Sadova], H[aig] și Ț[uțea]. După ce tot rumegasem toată ziua, mi s-a părut particular de superficial, însă, incontestabil, amuzant.

Duminică, 4 august 1940

Sculat târziu. Nu pot să mă obișnuiesc cu chestia asta. Am senzația că sunt murdară de câte ori sunt indispusă.

Citit *Défense de la vie*. Mă amuză notele marginale ale lui Al[ice Botez]. În fond, cartea este într-adevăr foarte bună, dar tot ce spune am impresia că am gândit dintotdeauna și nu mă pot împiedica de [a avea] acea senzație de blazare a unui om în fața unor banalități spuse cu tonul descoperirii Americii. Al. a fost entuziasmată, după cum mi-a spus, și după cum, mai ales, se vede din abundentele note. Are Al. un fel de specială naivitate în fața „adevărurilor metafizice“, a căror revelație o entuziasmează extraordinar. Nu mă pot împiedica de a avea un zâmbet de babă blazată.

După-amiază m-am hotărât brusc și m-am dus la Lori [Costescu]. Își

încerca o nouă pieptănătură și, evident, a încăput iar în mâinile mele. Sper să iasă bine. Seara am vrut să mergem la un cinematograf. Era prea târziu. Ne-am plimbat și am pisat-o cu tot felul de „ateisme“, pe care ea le refuză în chip atât de copilăros încât sfârșesc prin a râde. Lori [Costescu] crede în Dumnezeu pentru că „e mai bine așa“. Și când stai să-i analizezi sursa meschină a acestui „mai bine“ e puțin șocată, puțin perplexă și termină prin a pune brusc punct, din frica de a înțelege. Ce curioase sunt firile astea care au teamă de a privi lucrurile în față. N-aș putea niciodată să-mi construiesc liniștea pe un echivoc. Mai ales o liniște relativă, ca cea a oamenilor. Merită ea refuzul de a merge până la capătul gândurilor?

Luni, 5 august 1940

O curioasă zăpăceală. Îmi fierbe creierul de gânduri, dar vreau să fug. Am să mă îmbrac să plec și să las totul baltă. Nu trebuie să *gândesc*. Primit o scrisoare de la Al[ice Botez]. Balcicul, zice, e mai frumos ca niciodată. Zic: „Ce folos!“ Mers la M[arieta Sadova]. Stat până spre seară. Telefonat la Lori [Costescu] să mergem la un film, dar nu ne-am putut hotărî. Eram sinistru de plictisită. Plecat pe jos spre casă. Trecut pe la Maria Droc, cu toate că bănuiam că plecaseră deja.

6 august 1940

M[arieta Sadova] și H[aig] la masă. H. pleacă mâine. Au plecat pe la 12. Citit pe sărite o carte destul de tâmpită de principesa Bibescu: *Le perroquet vert*. Am râs, dar m-a și întristat. Atâta stupiditate e imorală.

Miercuri, 7 august 1940

Plictiseală. Acasă la M[arieta Sadova], citit o piesă. Mă simt oribil cu sănătatea și nu știu în fond de ce. Nu arăt mai prost și nu mă doare nimic în mod special. În afară de apăsarea asta pe creier, n-am nimic. Probabil nervii.

Vineri, 9 august 1940

Citit un roman polițist până spre seară, cu toate că nu mă simțeam bine. Seara m-am dus și m-am plimbat singură. Îmi luasem *Le jardin d'Épicure* de A. France, dar n-am prea putut citi. La întoarcere am avut de-a face cu un foarte june care se ținea după mine de vreo oră. A sfârșit prin a mă acosta. Era să-l reped scurt, când m-am ciocnit cu mutra lui. Mi-au rămas vorbele în gură și m-a umflat râsul.

Era tânăr, tânăr. Un copil. Să tot fi avut 18 ani. Drăguț de tot și intimidat foc de ceea ce îndrăznește. M-am simțit brusc foarte bătrână și mă întrebam de ce oare mă acosta acest copil. Pe urmă m-am trezit. Eram cu părul curgând pe spate legat cu o panglică și cu fustă scurtă plisată. Crezuse probabil că sunt de vârsta lui. L-am lăsat să se țină după mine câteva minute și pe urmă i-am spus vreo două și l-am lăsat în pană. Altfel avea probabil intenții destul de precise: începuse să mă întrebe ce gândesc de *Amantul Lady-ei Chatterley*. Bietul copil!

10 august 1940 – 4 noaptea

S-au stins luminile afară chiar acum. E în față o pereche. Stau pe palisadă²⁰¹ și el fumează, ea trăncăne. M-am trezit acum vreo jumătate de oră. E o căldură scârboasă în casă. O căldură dintr-acelea care apasă pe creier. M-am simțit deodată colosal de lucidă. Mi-e rău. Cred că am o mică criză de nervi. Trebuie cu orice preț să iau iarăși niște medicamente. De câțva timp mă locuiește în mod organic teama că am să înnebunesc. Asta e atât de real încât mi-e și frică să scriu despre. De când s-au stins luminile afară e o beznă groaznică. Probabil că are să înceapă să se facă ziuă. Scriu ca să mă aflu în treabă, la lumină electrică, și ca să-mi risipesc teama. Blestemat e orașul. Nici la 4 noaptea nu e liniște. Trec întruna căruțe și mașini și se aud trenuri departe. Doamne, de-aș putea pleca undeva. De-aș putea evada din chinul ăsta. Unde? Simt că am să înnebunesc. Am împlinit 24 de ani. Asta înseamnă cel puțin 10 ani de când mă zvârcolesc conștient. Conștient, lucid, deci fără soluție. Nu mai pot. Cred că mă neurastenizez. De-aș putea evada, Doamne. Dar știu perfect că nu se poate. S-a făcut ora 5. S-a luminat afară aproape complet. Am deschis toate geamurile și s-a mai răcorit puțin. Probabil că între 3-6 noaptea sunt singurele ore când se poate respira puțin. Am stat tot timpul la fereastră. Sunt atât de trează, atât de trează că e o durere.

Bizară e totuși viața asta. Un lucru contradictoriu și neverosimil. Complet neverosimil și totuși real. Căci este real, nu? Încerc uneori să prind clipa. Mi se întâmplă asta destul de des. (Astea sunt lucruri pe care se construiesc oamenii disperați sau poate, mai bine zis, disperările oamenilor.) Ziceam că încerc să prind uneori clipa ca acum, de pildă: e ora 5 și 25, soarele e în față, un glob roșu la orizont încă nu destul de puternic ca să nu te poți uita la el. E destul de răcoare încă. Se aud niște zgomote de căruțe, de mașini și vag, timid, uneori un cocoș. O dimineatăă citadină, nimic poetic, nimic excepțional. Am văzut construindu-se dimineata asta, am fost tot timpul lucidă, mi-a venit de câteva ori să plâng fără lacrimi. Ei și? Clipa: asta e clipa. (Din momentul în care am început să scriu despre ea au trecut deja multe.) În momentele în care încerc astfel să prind clipa, îmi spun că viața este, ea, o realitate, asta pare un fapt incontestabil. Nu te poți baza pe faptul că totul curge pentru a sublinia că este ireală. Cei cu „Viața e vis“ sunt niște poeți. Totuși, după cum e incontestabil pentru orice om normal și care nu se găsește într-o stare de poetizare că viața e reală, este tot atât de incontestabil că e o bizară realitate. O ciudată, imperfectă realitate care are darul să devină irealitate. Faptul că devine irealitate nu ne dă dreptul de a spune că nu e realitate, dar ne dă alt drept, singurul drept, anume acela de a ne zbate în cerc vicios. Bietul nostru creier de nenorociți.

Suntem ca niște vite duse la abator.

Primit o c.p. de la Nuni [Dona]. Mă anunță că face o cură grozavă de lenevie și mă întreabă ce fac eu cu activitatea. Vai și amar fac.

Mers la niște filme. „Eu sunt Sebastian Ott“ cu Willy Forst.

M-am culcat pe la 11 ½ și m-am trezit pe la 3 ½.

Stat și rumegat amar la fereastră, în căutare de puțin aer. A început să fie foarte cald. Făcut și o mică criză de nervi, asta cu toate că eram de un calm de piatră.

Luni, 12 august 1940

Citit o carte de Margaret Kennedy, *Solitude en commun*, în original titlul sună *Together and Apart*, ceea ce e altceva cu totul. În fond, o carte proastă.

Pe la 5 ieșit în oraș. Nu mă simțeam bine. Cumpărat niște Névrosthénine Freysseinge. Sper să-mi soluționeze tot răul ăsta capricios și nelămurit.

Primit o scrisoare de la Al[ice Botez].

Miercuri, 14 august 1940

Citit un roman englezesc mediocru.

Spre seară m-am dus singură să mă plimb. La întoarcere m-am întâlnit cu Mircea Nădejde și Lila [Teianu].

Joi, 15 august 1940

Mers la Muțica [Buholtzer]. Stat cu amiralul „retour“²⁰² din Brașov. Mi-e milă de el, dar grozav mă plictisește și puțin chiar mă dezgustă. Stat la masă și ieșit puțin la șosea. Muțica m-a condus până spre casă. Zicea că a cunoscut-o pe Viorica H[aragic] la o englezoaică. Chestiunea m-a amuzat. În mod idiot, dar m-a amuzat. Am văzut-o clar pe V. prețioasă și nostimă cu mania ei de occidentalism și snobism. Mi-am adus aminte de chefurile zurlii de pe vremuri și de nutra Viorichii în fața manifestărilor lui Emil [Botta] și Mircea N[icolau]. Ea era convinsă că face parte dintr-un cenanclu literar boem. Când mă gândesc la felul cum erau lucrurile în contrast cu ce credea ea, mă umflă (invariabil) un râs uriaș. În fond însă, dacă fac abstracție de ridicolul ei – al Viorichii, nu înseamnă decât că era o biată fată puțin bleagă, puțin sentimentală și probabil cu o destul de real dureroasă nostalgie de frumusețe în viață. Dar toată durerea ei era atât de îmbrăcată în snobisme și literatură, încât nu te poți împiedica de a râde.

Duminică, 18 august 1940

Simțit din nou bine. Cred că răul este amplificat din cauza cititului. Cum nu citesc, cum nu mai am nimic.

Mărti, 20 august 1940

La M[arieta Sadova] cu Margareta Sterian. Apoi dna Pop și dl Climovitz, un francez de origine polonă cu nu știu ce misiune la

ambasada franceză. Cu ei și cu Elv[ira Godeanu] la teatrul Comedia. O piesă revistă cu Tanți Cocea, Fifi [Mihailovici] și Silvia Dumitrescu. După spectacol, dna Pop a vorbit despre Enescu și cu ocazia asta, evident, de Maruca [Enescu], deci și de N[ae Ionescu].

Eforie, 25 august 1940, duminică

Vineri am trăit o zi aurită. Trebuia după-amiază să merg la Al[ice Botez]. Nu m-am dus. M[arieta Sadova] și-a făcut bagajele la repezeală (adică am stat cu Rareș și Sorana [Țopa] până pe la una noaptea și – după plecarea lor – am mai stat până la 3). Ne-am culcat la 3 ½ și sculat la 6. La 7 pleca trenul Marietei. După ce a plecat ea, m-am mai culcat puțin, dar a trebuit să mă scol totuși să-mi fac o baie și să merg să-mi fac și eu bagajele. Plecat cu rapidul de 1,40 într-un compartiment cu T. Vianu, soția și băiatul și cu Zambaccian. M-am distrat grozav. De când am venit aici, trăiesc iarăși „Marea“. Venit hotărâtă să lucrez la teză. Dar... marea... beatitudine... și raționamentul prin recurență iată că devine muncă silnică. Sunt în mod hotărât un om de nimic.

28 august 1940, miercuri

Da, nu sunt bună de nimic. N-am făcut nimic și nu știu, pur și simplu, cum am să-mi fac teza. Totuși trebuie s-o fac. Asta îmi distruge aici „Marea“. Frumoasă, spumoasă, caldă. Azi-dimineață valurile mă izbeau tare și-mi dădeau o bizară senzație de sănătate, conștient izbitoare. Plaja nudistelor e mare și cu nisip bun. Stau întinsă ca o șopârlă într-un fel de amorțeală și simt cum mă pătrunde soarele lent. E neverosimil de bine. Deschid din când în când un ochi și văd marea albastră închis și cerul puțin mai palid la orizont, mai intens colorat deasupra capului. Alaltăieri ne-am dus la Constanța. M[arieta Sadova], Elvira [Godeanu], dl G. (subsecretar de stat la nu știu ce ministru). Ne-a oferit o masă regală (?) la Gancevici. Serios vorbind, masa a fost foarte bună. Întâlnit-o pe Laetiția [Zevedei] și pe Coca. L. bronzată și splendidă. După-masă ne-am dus la „Zece Mai“, unde Elv[ira] vroia să-l audă pe un celebru „gurist“. Cu V. Nottara, Tatiana N[ottara], un menaj Lalescu, proaspăt căsătoriți. Pe ea o știam de la Sion, Antoinette Gussi. Ne-am întors cu mașina dlui Lalescu (care spunea că a locuit în casa bunicilor mei, înainte de război).

Aseară plimbat pe faleză până-n capăt de tot. Era vânt, dar deloc frig, mai ales că-mi pusesem pantalonii lungi. Nu era lume aproape deloc. De altfel, în general foarte puțină lume în Eforie. Întâlnit pe dl Fundoianu ce se plimba „solitar“ și n-a pierdut ocazia să mă piseze un ceas. Mi-a făcut o întreagă disertație despre deliciile solitudinii. La masă, mai târziu, un foarte tânăr sportiv m-a întreținut și el despre „misticism și teologie“. Mă amuza de ziceam ce-i aia. A venit între timp – norocul meu – portarul de la „Neptun“ să mă anunțe că sunt așteptată la buvetă. Acolo veșnicii Nottara. Stat târziu. Jucat ping-

pong. Azi-dimineată plajă, baie, înot. Apoi masa. Desertul la Tatiana Nottara.

Spre seară pleacă M. la București. Are repetiții. Alarmiștii vorbesc iar de război, și M. se întreabă dacă e cazul să stau mai mult ori nu. Sper să fiu lăsată în pace măcar în puțină vacanță pe care o am. N-au decât să înceapă războiul după ce voi fi ajuns eu la București, dacă vor cu orice preț și n-au altceva mai bun de făcut. Mare stupiditate. În soarele și aerul marin de-aci, pacea este atât de peremptorie încât războiul pare inadecvat (indulgent vorbind). Lene, lene și voluptate organică. Eu trebuia să fac „Educația fizică“, nu „Filozofia“. Simt o bizară bucurie în a părăsi orice intelectualitate pentru deliciile sportive, trupești. Speculațiile filozofice cad în fața bucuriilor pe care ți le poate oferi trupul sănătos. În inutilitatea și trecerea aceasta care se numește viață, aleg dintre lucrurile ce mor ceva ce are cel puțin darul de a-ți da bucurii.

*

Asist la o discuție între teozofi. Toți teozofii ăștia au o precisă noțiune a răului. Precisă întru atât și în același timp atât de nejustificată prin faptele reale din care ei au scos-o și la care ei aplică această noțiune, încât în mod fatal nu te poți împiedica de a deduce că răul așa cum îl concep ei neexistând acolo unde îl văd ei, așa cum îl văd ei, înseamnă că acel rău este pur și simplu (adică de fapt nici pur, nici simplu) în ei. Este cel mai bizar lucru care se poate întâlni în linia acestor lucruri. Oamenii ăștia mă fac pe mine să înțeleg că există diavolul. Diavolul sunt ei. Cu această deducție logică exagerez, desigur.

D[uminică], 1 septembrie 1940 – București

Ieri plecat dintr-o Eforie în care n-au mai rămas decât paznicii vilelor, pe o ploaie scârboasă de toamnă. Ziua plecării a fost prima zi urâtă. „Pentru a nu ne lăsa regrete“, spunea Elvira [Godeanu], complet excedată de lipsa de mondenitate a ultimelor zile, lipsă pe care n-o mărturisea, mascându-și enervarea sub „situația politică“.

Venit în tren cu grupul Nottara și dra Oroveanu. La București (frig și mizerie) ajuns după miezul nopții. M-am băgat în pat imediat, epuizată de somn, de frig și de toată discuția politică pe care o aud de câteva zile.

Azi-dimineată mi-am desfăcut bagajele și făcut puțină ordine. La prânz a venit M[arieta Sadova] la masă, apoi E[mil] B[otta] și Ulpia [Botta], cu care am stat până seara târziu. Seara mers la Al[ice Botez]. Era și Mariana [Athanasiu].

2 septembrie 1940

De dimineată mers la Lori [Costescu]. Culoarea căpătată la mare are evident succesul de rigoare, de care eu sunt excesiv de mândră, lucru ce provoacă invariabil dispreț din partea lui Ar[șavir].

După-amiază venit Al[ice Botez] să mergem la Fundație. Era închisă, „oamenii de serviciu fiind concentrați“. Fost după diverse cumpărături, trecut pe la Facultate, apoi la Luca [Popovici?] și Maria [Droc?], unde am stat de vorbă până pe la 9.

M-a muncit toată ziua ideea tezei. Hotărât, trebuie să m-apuc mâine.

3 septembrie 1940

Sculat pe la 10 la început, puțin buimacă, apoi din ce în ce mai limpede. Lucrat: *La science et l'hypothèse* și zărit în sfârșit direcția pe care trebuie s-o apuc pentru a-mi face teza. După-masă a venit Al[ice Botez] și mi-a adus câteva cărți de algebră.

Citit tare versuri ca să omorâm timpul. Ieșit seara puțin și remarcat o oarecare fierbere. S-au închis la 10 ½ toate cofetăriile și tutungeriile. Când am ajuns acasă, nu mai circulau nici vehiculele. Se vorbea de atentat în mod vag. M-am culcat după ce am așteptat inutil și umoristic să „se întâmple ceva“.

4 septembrie 1940

Sculat pe la 9 și încercat să lucrez. Tocmai când mă „pornisem“, a venit Ica [Dobran]. Stat până pe la 1. După-amiază m-am muncit să reiau firul. Pe la 3 ½ venit M[arieta Sadova], stat până pe la 4 ½. Lucrat după plecarea ei vreo oră din Russell²⁰³. Apoi îmbrăcat și mers la Militza Pătrașcu. Erau Doina Missir²⁰⁴ și M. Pe la 8 plecat cu mașina lui Doina. La M. vorbit toată seara de „evenimenturi“, cum zice Nuni [Dona].

G-ralul Antonescu a fost numit prim-ministru și se așteaptă abdicarea cu adâncă nerăbdare.

5 septembrie 1940

Deziluzie. Regele nu a abdicat. Citit din Dantzig: *Le Nombre*. Apoi din Russell. Seara fost la Al[ice Botez]. La întoarcere spre casă era fierbere prin oraș. Cordon de jandarmi pe Bulevardul Elisabeta. Se trăsesse cu mitraliera în grupurile de băieți care cereau abdicarea.

6 septembrie 1940

Dimineața surpriza cea mare. A abdicat Carol II. Lumea a respirat adânc. Acum se face „curățenie“. Am asistat la o pasionantă scenă de la fereastră. Un tânăr care a urmărit pe un comisar cu focuri de armă, pe care le risipea cu furie primejdioasă. Alerga comisarul ca un disperat. Stat mai toată ziua la fereastră. După-amiază s-a instalat o mitralieră în tufișurile din față și au făcut de gardă patrule peste patrule. Seara venit Al[ice Botez] și mers împreună la Lori [Costescu]. Apoi prin oraș toate trei. Cofetărie. Acasă.

7 septembrie 1940

Dimineața mers la Facultate – secretariat. Mi-am amânat teza până, deocamdată, la 15. Lăsat carnetul la Ștefan [Popescu] să-mi ia

frecvența. Trecut pe la librării, apoi la M[arieta Sadova], unde l-am luat pe Eisler. După-amiază pe la Militza [Petrașcu], apoi la Muțica [Buholtzer], unde m-a pisălogit amiralul. Seara rămas la masă.

Dum., 8 sept. 1940

Dimineața venit Al[ice Botez] să-mi traducă din Eisler. După-masă mers la rude (obligatoriu cu mama – plictiseală). Seara la Al. învârtit radio. Spre casă întâlnit pe Mariana [Klein], mers într-o cofetărie. Acasă destul de târziu.

Luni, 9 sept. 1940

Sculat pe la 9. Mers la Fundație. S-a (în fine) deschis. Citit din Couturat: *Les principes des mathématiques*²⁰⁵. La 12 mers pe jos acasă. O veste bună: a venit H[aig]. După-amiază mers la ei. Nu erau acasă. La Fundație încercat să citesc, dar n-a mers. Dorul de H. probabil. Venit Al[ice Botez] și mers într-o cofetărie. Apoi la M[arieta Sadova]. Stat toată seara cu H. și Sor[ana Țopa], Rar[eș], Ar[șavir]. Pe la 11½ acasă. Discutat tot timpul „evenimente“.

Mărti, 10 sept. 1940

Fundație. *Principes de mathématiques*: Couturat.

Miercuri, 11 sept. 1940

Fundație. După-masa tot Fundație, cu toate că nu prea pot lucra continuu, totuși să mă duc în mod consecvent și să-mi pierd tot timpul de preferință acolo decât aiurea. Spre seară plecat cu A[lice Botez], întâlnit pe Mariana K[lein] care era cu altele. Mâncat *parfait*-ul și mers apoi la Al. unde era și Aurica.

Joi, 12 sept. 1940

Dimineața, Fundație. După-masă, Fundație. Seara mers la birou la Mariana [Klein?], cu Al[ice Botez]. Era și Rodica Sofronescu. Umblat pe străzi, la „Anghelescu“, apoi acasă pe la 10 ½.

Vineri, 13 sept. 1940

Dimineața Fundație. Văzut defilarea coloanelor legionare de la balcoanele Fundației. Citit pentru teză. Acasă, apoi mers la Mariana [Klein] și stat până pe la 4 ½. Iar Fundație. Pe la 6 mers cu Al[ice Botez] la niște filme. Acasă pe la 10.

Sâmbătă, 14 septembrie 1940

Dimineața mers la Fundație și găsit-o închisă. Mers la M[arieta Sadova]. După-masă fost la Lori [Costescu] până pe la 9. Apoi acasă.

Duminică, 15 sept. 1940

Dimineața m-a sculat dra Georgescu²⁰⁶. Invitată să merg cu mașina ei s-o vedem pe Regina Elena descinzând, după „ani triști de odios exil“, cum spun ziarele, în celebra noastră Capitală. M-am dus deci. Erau încă două domnișoare cu care am făcut conversație. Acasă la 12 citit reviste-ziare. Senzația zilei, afară de sosirea Reginei-mame, este decretarea statului legionar.

Luni, 16 sept. 1940

Sculat destul de devreme. Mers la Fundație. Citit din *De l'infini mathématique* (Couturat)²⁰⁷. Ieșit la 12 cu Al[ice Botez]. Mers la Facultate unde dnul Nicolescu mi-a dat termen pentru teză, după 20, și carnetul cu absolența trecută l-am găsit la laborator. Bietul Ștefan [Popescu] a fost concentrat, dar am să trec eu să-i dau altădată țigări.

A început frig și ploaie. La Fundație citit Russell, Vailat [?] și Peano [?] prin reviste. La 8 mers cu Al. într-o cofetărie. Acasă devreme din cauza frigului.

Mărti, 17 sept. 1940

Prin casă până spre seară. N-am făcut nimic. Ne-au invadat rudele. Spre seară mers la M[arieta Sadova]. Erau și E[mil] B[otta] și Cor[ina Constantinescu]. Mai târziu, Cl[ody Berthola]²⁰⁸. Tare dulce fată. Cred că E. a făcut o strașnică suferință pe chestia asta și probabil că o mai face încă. Așa se explică totul. Viața e un lucru cât se poate de idiot. Am mai spus și probabil voi mai spune asta în diverse versiuni „jusqu'à ce que mort s'ensuive”²⁰⁹. Cam asta ar fi. După ce-mi iau licența trebuie să le văd mai des pe Cl. și pe Laetiția [Zevedei]. Sunt atât de puțini oameni drăguți pe lume, încât devin colosal de drăguți când sunt cu adevărat drăguți. Pe la 8 venit Silvia P., apoi am condus-o pe M. la teatru și mers la Al[ice Botez], după cum promisesem. Fată bună.

Miercuri, 18 sept. 1940

Nu știu ce Dumnezeu nu mă pot apuca să scriu teza asta. Stupid. M-am învățat în jurul ideii ăsteia toată dimineața. Am aranjat niște flori de câmp prin cameră vreo oră. Frumoase și acaparante (urât neologism).

Sâmbătă, 21 sept. 1940

Făcut nimic zilele astea.

Duminică, 22 sept. 1940

Până seara citit ziare, reviste. Gol. Spre seară aveam întâlnire cu Al[ice Botez], dar au venit E[mil] B[otta] și Ulpia [Botta] și stat cu ei până pe la 9, apoi colindat până târziu.

Luni, 23 sept. 1940

Gol. Fundație. Gol. Umblat pe străzi. Cofetării. Acasă. Pe la 12, Emil [Botta]. Discutat teatru.

Miercuri, 25 sept. 1940

Dimineața citit un roman polițist. Fost după-amiază la dentist, unde aflat cine a fost numit director al Teatrului Național. Mers la Fundație. Citit *Essais sceptiques* de B. Russell. Mers la M[arieta Sadova]. Nu era acasă. Stat la Rareș cu Titi [Ionescu] și mai târziu Penciu, T., Sorin Pavel.

Vineri, 27 sept. 1940

Dimineața nimic. Pe la prânz mers la M[arieta Sadova]. Stat până la 7. Seara era premieră la Studio: „Orașul nostru“ de Thornton Wilder. Piesă care a plăcut la nebunie și care, în fond, e dureros de mediocră și simplistă. Conține profunzime pentru oameni proști.

La teatru am trecut puțin prin cabina Marietei. Avea niște nervi de „vedetă“. Sava²¹⁰, drăguț și puțin emoționat. În sală mulți prieteni și plin de cunoștințe. Piesa s-a jucat foarte frumos și sobru. Marieta Deculescu e într-adevăr frumoasă. E o plăcere s-o vezi pe scenă. Toată lumea se arată entuziasmată pe chestia directorului. Rămâne de văzut ce gândeau în sinea lor. Am bănuat multă perfidie în atmosferă.

Toți teozofii (S. Pop, Mr. Climovitz etc.) erau extaziați în fața piesei. La un moment dat era să fac o gafă, dar m-am reținut. În ultima vreme sunt atât de puțini oameni care gândesc ca mine încât mi-a fost aproape imposibil să suport 3 proaspete îndoieli asupra capacităților mele mentale. Nu că asta m-ar face pe mine să mă îndoiesc de ele. (Orice îndoială în această chestiune nu poate să-și aibă rădăcina decât în luciditatea mea, nu în eroarea altora, dar pentru că nu e deloc agreabil să te vezi tratat drept imbecil pentru simplul fapt că nu semeni cu cel din fața ta.)

Sâmbătă, 28 sept. 1940

Stat în casă până seara. Dimineața venit C[arina Constantinescu]. Am combătut convingerea sufletului ei legionar întru darea tezei de licență și a licenței înseși. S-a împotmolit până în gât în legionarism. Rezultatul: 1) este mecanizată și fanatizată; 2) nu vrea să-și dea licența pentru a urma orbește „ordinele“; 3) familia, în fața acestor lucruri, e disperată și neputincioasă. S-a apelat astfel la „puterea mea de persuasiune“. Cred că am reușit s-o conving să-și dea licența, dar nu cred că asta înseamnă prea mult pentru descătușarea din legionarism. În fond, fiecare cu structura lui. Dacă îi place omului să fie redus la rangul de sclav fanatizat și util, n-are decât.

Spre seară, colindat pe străzi. Văzut filme. Venit alene acasă. Ce viață idioată!

*

Studii de consultat: Eddington: *Space, Time and Gravitation*; Langevin: *Einstein*; E. Cartan (vezi „Revue de Met. et de Morale“, I, 1931).

M-am pomenit azi din nou cu impresia că în ultimele câteva luni am fost absentă. Trăiesc așa (trăiesc?!) *spații* întregi de *timp* pe care le umplu cu trista mea flanare și pe urmă mă trezesc absurd cu impresia c-am fost tot timpul învăluită în ceață. E cât se poate de amar!

*

M-a întors pe dos pățania acestui om drag și trist care a ținut cu orice preț să se facă de răs într-o lume în care cel mai inteligent lucru pe care l-ar fi putut face era să moară *în tăcere*.

26 octombrie 1940, sâmbătă

Mi-am întrerupt iar „jurnalul“. Imposibil să-l țin regulat. Nu sunt om disciplinat, nici harnic. Peste acest fapt nu se poate trece. Chiar cât am scris n-am scris zilnic. Le completam o dată pe săptămână, din memorie.

Am dat scrisul la licență săptămână asta. Marți: Istoria Filozofiei cu Posescu și A[nton] Dumitriu. Mi-au dat „Originile idealismului platonice“.

Era și Giza D[umitriu]. Tot amabilă și lingușitoare. Adică mai. Probabil din cauza „D-nului Director“. M-a așteptat să termin și am intrat într-o cofetărie.

Joi: Logica cu Anton Dumitriu, evident, pe primul plan. Posescu făcea figurație. Anton a insistat să scriu despre „Raționamentul matematic“. S-a uitat tot timpul să vadă ce scriu și a mers până la a înțelege greșit ce scrisesem și a se contrazice cu mine pe o chestiune în care nu încăpea discuție. Preaiubita-i consoartă a dat și ea examen. M-a așteptat iar și am mers din nou într-o cofetărie. Stat până pe la 9. Era frig, urât și-mi începuse un guturai groaznic. Luni am oralul la Logică și Istoria Filozofiei. Ieri mi-a fost atât de rău încât n-am citit nimic. M-am dus la mama la sanatoriu și-am luat buline tot timpul.

Azi eram invitate, M[arieta Sadova] și cu mine, la masă la dl Climovitz. Simpatice, cu toate că nu-mi plac „teozofii“. În fond îmi dau seama că mi-e simpatice numai din cochetărie. Se vede cât de colo că mă place și, cum e binecrescut și destul de agreabil, nu mă pot împiedica de a avea sentimente favorabile față de el. Nu există femeie pe lume care să găsească antipatic pe un om agreabil care nu-i cere nimic și care spune în spatele ei că este „una din cele mai mari frumuseți feminine din câte a cunoscut“. Chiar dacă ești perfect lucidă și știi prea bine că nu ești „una din cele mai mari frumuseți feminine din lume“. Același om, dacă în loc să știi că te admiră sincer ai ști că te displace sincer, ți-ar fi nesuferit în cel mai înalt grad. Puterea vanității la oameni e formidabil de decisivă în multe din sentimente. Rari sunt oamenii capabili de obiectivitate în lucrul acesta. Și cei care sunt sunt numai uneori și de scurtă durată. Discutat cu dl Climovitz diverse. E teozofo-budist etc. Inițiat în religiile indiene. Pentru mine toate treburile astea sunt aceeași mâncare de pește. De obicei, oamenii în genul ăsta sunt proști. Climovitz e deștept, ceea ce este destul de uimitor. Asta obiectiv vorbind. (În afara considerațiilor de adineaori, pe plan de discuție pot evident să-l văd obiectiv.) Cât o fi de deștept, adică la ce adâncime e în stare să pătrundă, rămâne de văzut. De îndată ce e teozofo-budist etc. etc., rămâne, într-adevăr, de văzut. În tot cazul, n-a scos nici o prostie până acum și asta-i mare lucru. Nu e agresiv, nu e ostentativ, nu-și flutură superior și dogmatic cunoștințele cerești la fiecare moment, cum fac în general „credincioșii“ noștri de

pe aici. Rămâne de văzut dacă asta din cauză că e deștept sau numai pentru că este om civilizat. De altfel, chiar așa de-ar fi, nu e rău. Sunt atâția oameni pentru care cuvântul și faptul de a fi civilizat a ajuns ceva peiorativ în ultima vreme, încât e o bucurie să ai de-a face chiar cu un om care nu e nimic mai mult decât civilizat. Nu mă pot împiedica de a avea pe zi ce trece mai în oroare „spiritul de cizmă“.

Astăzi iar n-am citit nimic. În timp ce discutam cu Climovitz la restaurant, am simțit tot felul de cald și rece prin corp și am înțeles că probabil voi fi indispusă. Când am ajuns la M. am verificat într-adevăr bănuiala mea.

E aproape comică licența mea. „Aproape“ e benign, de altfel. Este ridicolă de-a binelea. Din cauza răcelii și a guturaiului, îmi vâjâie capul și urechile. Din cauza indispoziției, am o stare de oboseală groaznică și crampe în burtă.

E sâmbătă seara și luni la 11 am două examene. Ar trebui să citesc toată *Logica* lui Goblott²¹¹, căci n-am citit nici un tratat de logică pentru licență, și să revăd și puțin dintr-o istorie. Când? De altfel mă gândesc la Negulescu (e cumsecade, săracul, dar tare e superior și mumificat) și-mi dau seama că e inutil. E atât de convins de stupiditatea intrinsecă a tuturor studenților, încât simți sub ochii lui că devii cum crede el că ești. Asta în cazul în care nu ești astfel, căci dacă ești în original așa (ceea ce din nenorocire se poate afirma pentru majoritatea studenților, deci tot Negulescu are dreptate), atunci probabil că nu simți nimic.

*

À la limite du possible et de l'impossible²¹² (revelație în timpul unui act fiziologic).

Miercuri, 6 noiembrie 1940

Iar un hiatus în acest caiet. Câteva zile în care n-am avut chef să-mi înregistrez nimicurile vieții. Astăzi revin (on revient toujours²¹³).

După-masă fost la Nuni [Dona]. Era primul comitet al Clubului „Penei negre“²¹⁴. Prezenți Lucica [Vasilii] (cu „porumbelul“), Nuni și eu cu o durere de cap impresionantă. Am luat o aspirină și am făcut un haz nebun pe chestia Clubului.

Seara premieră la Național cu „Icarii de pe Argeș“. M[ircea] B[erindei] în smoking, oribil de jenat. Era într-adevăr singurul. Erau și Cl[ody Berthola] cu Ștefan [Constantinescu] și Laetiția [Zevedei]. Mi-au propus să merg cu ei la Hunedoara pe câteva zile. Mai târziu văzut și pe Climovitz. Mă privea oarecum acid. E foarte simpatic, cu toată teozofia. Culcat târziu.

Joi, 7 noiembrie 1940

De dimineață m-a sculat vocea lui Ștefan [Constantinescu], care venise să mă ia. M-am hotărât brusc și, cum trebuia gresată mașina, am avut timp să mă îmbrac și, până s-a întors mașina, mi-am făcut

bagajele. Plecat cu Cl[ody Berthola] și dna Attas²¹⁵, pe care am lăsat-o la Ploiești. Era o vreme minunată. Ne-am oprit la Predeal într-o cofetărie, la Făgăraș, unde am mâncat din specialitățile lui Embacher. Ajuns la Sibiu seara pe la 5. Lăsat bagajele la „Boulevard“, ne-am spălat și aranjat puțin și mers de luat masa într-un interminabil restaurant. După aceea, cumpărat ziare și citit Cl. cu glas tare dintr-un așa-zis ziar umoristic. Inutil să spun că n-am râs deloc.

Vineri, 8 noiembrie 1940

Sculat pe la 10, adică sculat vorba vine, stat în pat și luat micul dejun, apoi făcut un „deviz“ pentru Ștefan [Constantinescu]. Pe la 12 ne-am îmbrăcat și dus la muzeul Brukenthal. Are, în afară de celebrul Van Eyck, care-și merită într-adevăr celebritatea, două tablouri de Memling²¹⁶. Încolo niște pânze imposibile. Asistat de la ferestrele pustiului muzeu la o defilare legionară. La ieșire ne-am întâlnit cu Doicescu și doamna. Luat masa cu toții la „interminabilul“ restaurant și-apoi desertul la „Eule“, unde găsit, în sfârșit, pe Creangă²¹⁷. Am plecat pe la 5 spre Hunedoara. Cl[ody Berthola], dna D[oicescu] și eu în mașina lui D., pentru că avea calorifer și era deci cald. Creangă și Șt. în cealaltă. Satele sunt frumoase, colorate și liniare, cu țărani în costume frumoase. La Hunedoara am reușit să găsim mâncare destul de greu. Seara la hotel jucat biliard până pe la 1 – adică noi am privit mai mult decât jucat.

Sâmbătă, 9 noiembrie 1940

Sculat pe la 12. Luat un dejun cu tot felul de mezeluri și plecat înapoi spre Sibiu. Lui Creangă îi era teamă că rămâne nemâncat din nou. În consecință, s-a aprovizionat cu cârnați în toate târgurile de prin satele prin care am trecut. La Sibiu, hotelul „Boulevard“ era plin. „Römischer Kaiser“, de asemeni. Am mers prin tot Sibiul, până și la călugărițe (la Ursuline), la un hotel în pădure, și tot n-am găsit nici o cameră. Ne-am întors descurajați și vorbeam de plecat la Deva, când s-a gândit Ștefan [Constantinescu] să mai încerce la „Boulevard“. S-a găsit o cameră cu două paturi și o canapea pentru noi și ni s-a mai promis o cameră cam la fel pentru domni. Ne-am dus și am luat un ceai, am reținut o masă la „Eule“ și Cl[ody Berthola] cu mine ne-am aerisit puțin până la vremea mesei. Ne-am plimbat printr-o grădină publică pustie. Frig și umezeală cu puțină ceață. La încrucișarea unor alei, o statuie cu multe flori proaspete puse ca pe un mormânt. Ne-am apropiat să vedem cine e: era statuia lui Eminescu. I-au ridicat statui proaste prin tot locul. Ce bizară tendință au oamenii!

De-aci mi-a povestit Cl. cum s-a sinucis tatăl ei...

Masa la „Eule“. Stat până la miezul-noptii. La hotel ne-am culcat și am stat de vorbă până la 1 ½ noaptea cu Suz[ana] D[oicescu] și Cl. Când am stins lumina, era ora aproape două. M-a trezit o zgâlțâitură puternică și un urlet pe care apoi l-am identificat a fi pornit din gura

lui Cl. Am sărit jos din pat. S.D. repeta buimăcită de somn, dar totuși lucidă, zicând că e cutremur. M-am dus și am aprins repede lumina, mi-am luat halatul și m-am repezit să descui ușile duble pe care le încuiase Cl. cu grijă. Ne gândeam să ieșim afară, dar Cl., care se făcuse galbenă-verde, își căuta de zor pantalonii de la pijama. Lampa se mișca îngrozitor. A fost foarte lung, dar mi-a făcut impresia că e mai puțin puternic decât celălalt. Lui Cl. i se făcuse rău. I-am dat să bea puțină apă și așteptam să vie domnii jos. În mod evident, nu s-au deranjat. După vreo jumătate de oră am stins și ne-am culcat din nou.

Duminică, 8 decembrie 1940

Este mai bine de o lună sau chiar o lună de când n-am mai scris. Sunt din ce în ce mai convinsă că încercarea mea de jurnal e un lucru ratat. Duc o viață prea nedisciplinată și sunt prea leneșă. N-am scris, văd, de la celebrul cutremur, când ne-am întors în panică și în viteză (era să ne răsturnăm și într-o prăpastie, ploua și derapa mașina) ca să găsim Bucureștiul 25% ruinat și Carltonul 100% dărâmat. Vreo săptămână s-a trăit în panică. În camera mea se dărâmasă soba și nu se putea face foc în toată casa din cauza coșurilor care se mutaseră de pe acoperiș în stradă.

Totuși am continuat să văd spectacole și am colindat pe la prieteni. Am pus mai ales bazele Pseudoclubului „Pana trăsnită“, cu care ocazie ne amuzăm din plin. Bârfim de stingem (adevărul e că nu se poate, cred, epocă în care bârfăreții să aibă material mai fertil decât avem noi acum). Astfel ședințele de Pseudoclub sunt cât se poate de „mișcătoare“, cum zicea Mișcă din Balcic (cuvântul fiind luat în sensul lui Mișcă, și nu în accepțiunea obișnuită).

Azi-dimineață sculat pe la 11. După aproape o săptămână de „dezertiune de la domiciliu“, m-am simțit bine. Vorbit cu Lori [Costescu] la telefon și dus apoi niște pachete din partea lui M.

Lulli Popovici mi-a propus să mă înscrie la niște ore de gimnastică.

După-amiază fost la Pseudoclub. Era prezent întregul comitet și am pus la cale cantitate de lucruri. Venit acasă pe la 11.

Luni, 9 decembrie 1940

Dimineața mers la M[arieta Sadova], care e tot bolnavă. Erau Cor[ina Constantinescu], dna Pop și Didi Teodorescu. Au plecat pe la prânz. H[aig] a venit la masă, dar nu a apucat să mănânce că oamenii au năvălit: Marga P. și D.B. D. e de părere că trebuie să se „desființeze“ cinematografia la noi în țară (care cinematografie?) sub pretext că „ăsta e motivul pentru care nu le merge bine teatrelor“. Cum pot oare oamenii să se pasioneze astfel pentru cauze atât de mici și în plus false??

M. s-a enervat grozav din cauza gălăgiei pe care o făceau ei și din cauza larmei pe care o face blocul în construcție de peste drum. După plecarea lui P. și D. a început să plângă, considerându-se o martiră a

existenței și oamenilor, și a hotărât să plece la Predeal-Brașov spre odihnă. Mă îndoiesc că va găsi odihna, dar tot e bine că are iluzii în ceea ce privește capacitatea ei de a trăi în pace și singurătate. Nu înțeleg cum de nu-și dă seama că nu oamenii n-o lasă să se odihnească, ci ea însăși îi forțează să n-o lase, pentru ca apoi să se considere martiră a asiduității lor. Uneori am impresia că o face înadins, dar este doar o impresie. M. e perfect inconștientă de a fi ea însăși motorul ce declanșează viața imposibilă pe care o duce. În fond, este o bolnavă. Nu bolnavă organic (ulcerul și celelalte sunt fleacuri. Cea mai bună dovadă că sunt fleacuri este că nu are în fond nimic, cu toate că se îngrijește atât de prost), ci bolnavă psihic. Este o victimă a unei viziuni greșite. O victimă a unui ideal moral. Din cauza „idealului ei creștino-moral“, nu îndrăznește să-și trăiască viața așa cum o cere personalitatea ei și, *neputând* trăi nici conform „idealului“ (se opune personalitatea respectivei), pozează în victimă și dă vina pe oamenii care n-o lasă.

După-amiază pe la 5, eram până peste gât de nervii lui M. Am lăsat-o pe Cor. și m-am dus întâi la Al[ice Botez], apoi la Aro unde era un film american destul de amuzant.

Seara la Național. Văzut „Isabela, regina Spaniei“. Montată destul de bine, costume frumoase. În lojă cu Lori și Al. și fetița dnei Pop. În sală o mulțime de cunoscuți, printre care Climovitz și dl R[adu] P[aul], care mi-a transmis că mă va numi asistentă la o eventuală a lui catedră de Estetică la Facultatea din București. Eu! la Estetică!!!? (Semnele pot fi multiplicare la infinit.)

Culcat târziu, după ce am condus-o pe Lori.

Marti, 10 decembrie 1940

Sculat târziu, mâncat devreme. Citit niște nuvele de L. Bromfield nici „tu prea proaste“, dar nici „tu bune“ (în nici un caz).

La 5½ întâlnit cu Al[ice Botez] la Cartea Românească. Mers la Scala la un film idiot nemțesc. Seara mers la Al. și stat lângă sobă.

Miercuri, 11 decembrie 1940

Sculat târziu, citit cărți proaste. La 3½ mers la Scala, unde trebuia să ne întâlnim cu comitetul Clubului „în acțiune“. Găsit-o pe Nuni [Dona] și venit și ceilalți. Stat la hlizeală vreo oră, apoi la Dalles, într-o cofetărie, și seara la Teatrul Mușatescu, unde am văzut, într-o reluare proastă, „Titanic-Vals“. Radu Beligan evolua disprețuitor pe scenă, ca un demn Hamlet eșuat la mahala. Distracția serii ne-a fost să-i urmărim enervarea în mișcările cravașei.

Joi, 12 decembrie 1940

Sculat târziu. Luat baia la ora 12½ și ajuns la Al[ice Botez], la care eram invitată la masă, la ora 2. Stat până pe la 4, mers apoi la Forum, unde văzut două filme proaste. Într-o cofetărie. Acasă pe la 10 ½.

Sâmbătă, 14 decembrie 1940

Sculat dimineața în nervi. Mama bolnavă, bani nu sunt etc. etc.

Nervi. După-amiază ședință de Club la mine. Au venit toate. Stat până la 10 cu Lucica [Vasiliu], Nuni [Dona] și Al[ice Botez]. Apoi mers la un film cu Basil Rathbone și Douglas Fairbanks jr. Filmul prost, dar actori simpatici.

Luni, 16 decembrie 1940

Dimineața sculat și mers la gimnastică. Erau Lulica [Popovici] și o doamnă doctor Constantinescu. Ne-am înscris la cancelarie și apoi ne-a dus Lulica într-o sală cu diverse instrumente. A venit Vera Proca Ciorteș și, după ce ne-am pus costumele, am făcut o gimnastică grozavă. Plecat cu Lulica spre casă.

După-masă, mers la un film la Aro. Destul de amuzant realizat de Joe Pasternak. Apoi la Cl[ody Berthola], pe care am găsit-o făcând gimnastică. Era și Laetiția [Zevedei]. Mai târziu am coborât și ne-a cântat dna Attas. „L'invitation au voyage“. Stat la masă acolo. Era și Creangă, care m-a dus până acasă pe la 2 noaptea.

Mărti, 17 decembrie 1940

După-masă colindat cu Cl[ody Berthola] două cinematografe. Un film german idiot și prost făcut. Un film american idiot, dar bine jucat și bine făcut. Ajuns acasă pe la ora 10.

Miercuri, 18 decembrie 1940

Dimineața fost la gimnastică și, cu toate „courbaturele“²¹⁸, mi-a făcut plăcere.

După-amiază și seara la Nuni [Dona]. Era tot Clubul, y compris²¹⁹ „Porumbelul“.

Joi, 19 decembrie 1940

Fost după-masă cu Al[ice Botez] la un film la Capitol. Film american cu Priscilla Lane și Garfield. Filmul prost ca film american, dar bun pe lângă ce vedem noi acum.

Seara fost la M[arieta Sadova], care s-a întors de la Brașov. Era D.B. și mai târziu a venit Doina M[issir]. Plecat târziu.

Vineri, 20 decembrie 1940

Dimineața sculat târziu și fost la gimnastică. Venit bine dispus, dar am reușit repede să mă indispon cum am stat acasă. La 5 ½ dus niște pachete pentru M[arieta Sadova]. Ajunsesem la un fel de maximum de scârbă și nervi. Noroc că seara m-am întâlnit cu Nuni [Dona] să vedem a doua oară „Fritz și Frantz“. Nuni e tare draguță. În fond, cred că dacă n-aș avea câțiva prieteni aș muri de plictiseală și de scârbă.

Sâmbătă, 21 decembrie 1940

Dimineața gimnastică. Venit bine dispus pe la ora 2. Luat masa. La 3 ~ trebuie să mă întâlnesc cu Lucica [Vasiliu] să mergem la Teatrul Mușatescu. M-am întâlnit cu Lucica, dar nu se juca matineu, așa încât ne-am dus la un film american pe care-l văzusem acum vreo 4-5 ani.

Filmele bune sunt atât de rare acum, încât îți face mai multă plăcere să vezi unul vechi. Când am ieșit era un frig de pomină. Mers totuși la expoziția trei Dona, sperând s-o găsim pe Nuni. Nuni nu era, dar mi-a făcut plăcere să văd din nou pânzele acelea cu colorit cald. Am plecat de acolo și, cum era prea frig, m-am hotărât să plec acasă. Mai bine n-aș fi plecat. Traversând cărarea din grădina pieței, m-am pomenit deodată proiectată înainte. Doi deștepți care purtau o bară de fier și-o pusesea de-a curmezișul cărării să se odihnească. Am intrat într-o furie grozavă. Aș fi putut să-mi sparg capul sau să-mi rup un picior. Mă durea genunchiul grozav și mi s-a umflat într-o secundă ca un măr. Am pus diverse comprese, dar m-am ales cu niște vânătăi celebre.

Duminică, 22 decembrie 1940

La telefon Cor[ina Constantinescu] din partea lui M[arieta Sadova]. Avea o lojă la un concert simfonic la Aro. M-am îmbrăcat alene și m-am dus. Dirija lung și lălu Nottara Uvertura la „Parsifal“, la „Maeștrii Cântăreți“. Încolo, prostii prost cântate. M-am plictisit cordial. În lojă Cor., fratele ei și un unchi al ei. În pauză ne-am dus de-am cumpărat ciocolată să ne îndulcim. Atmosferă de plictis.

Venit acasă pe la 2. La masă M. și H[aig]. După-amiază mers la Al[ice Botez]. Venit Clubul. Băut ceai, mâncat și ne-am distrat cât de cât. Era 10 când am plecat de acolo. Aveam niște bilete la un teatru și Al. zicea să mergem să vedem măcar de la actul II. Afară, un frig grozav și vehicule rare. Am luat-o pe jos, cu toate că Lucica [Vasiliu] vroia să aștepte în stație. N-am apucat să facem 100 de metri și tramvaiul, pe care nu-l așteptam, ne-a întrecut. Lucica a început să se enerveze și să spună că „așa-i trebuie dacă... etc. etc.“ Noi râdeam și o luam în glumă. În fond, era probabil plictisită de frig și trebuie să fi fost și indispusă. S-a oprit la stația următoare, declarând uscat că nu merge mai departe, dar că noi să ne vedem de drum. Nuni [Dona], care se oprise și ea, a declarat că, dat fiind tonul, mai bine pleacă cu noi – și ne-am dus. Am comentat puțin nervii Lucichii și pe urmă am vorbit de altele, când am văzut-o deodată pe Lucia, furioasă și înlăcrimată, că aleargă după noi. A continuat o scenă de reproșuri în fața căreia am rămas toate trei stupefiate. Era atât de copilăros totul încât m-a înduioșat. Am încercat s-o consolez, dar ea avea ce avea cu Nuni care, în loc să se disculpe, stătea impasibilă. Ne-am suit în tramvai și, pentru a normaliza situația, i-am propus să facem mâine cumpărături.

La teatru cu Al. ne-am hlizit de un genial actor-vedetă. Apoi acasă.

Luni, 23 decembrie 1940

Când m-am trezit, am constatat un vifor cumplit afară. În mod obișnuit n-aș fi ieșit pe o astfel de vreme, dar m-am gândit că Lucica [Vasiliu] are să interpreteze poate într-un fel sau altul nevenirea mea la întâlnire după scena de aseară. Mi-am confecționat la repezeală un

„capuchon“ și am înfruntat intemperii, armată cu două pulovere sub palton. La Cartea Românească n-am găsit decât cărți proaste. Am întâlnit-o pe Lucica și ne-am dus după jucării, apoi prin Lipscani după diverse. La Hachette am găsit *Le bruit et la fureur* de Faulkner. I-am cumpărat-o lui Al[ice Botez]. Am văzut-o pe Aurica proaspăt măritată. M-am despărțit de Lucica pe la ora 1. Era o vijelie și un frig monstruos. Venit acasă udă și înghețată. Pe la ora 3 mers la M[arieta Sadova], cu care era vorba să mergem la un film. Stat în casă cu H[aig] și Rar[eș]. Spre seară, H. a plecat la teatru. Rar. juca la Studio. A venit Mary²²⁰ și M. a comandat un mic supeu. Am îngropat sticlele de șampanie în zăpadă, pe balcon. La 9 H. a telefonat că nu poate veni decât târziu și ca atare să luăm masa fără a-l aștepta, ceea ce am și făcut, după ce l-am ocărât bine în prealabil. M., eu și Mary am băut singure prima sticlă de șampanie. La a doua, a venit H. La a treia, a venit Rar. La a patra, Titi [Ionescu].

La 2 ½ am plecat cu Mary (n-am stat să dorm acolo pentru că știam că am treabă acasă de dimineață). N-am găsit nici o mașină. Noroc că nu mai era atât de frig (poate șampania) și, în tot cazul, nu mai ninge. Era ora 3 ½ când m-am culcat.

Măști, 24 decembrie 1940

Telefonul. M-am sculat somnoroasă. Era Lori [Costescu], să-mi ureze ani mulți. La început n-am prea înțeles, apoi m-am trezit că era ziua mea. E nostim că de ziua mea nu-și amintesc întotdeauna decât cunoștințele vagi sau, cel mult, unii prieteni.

La 5, pe când ieșeam în oraș, întâlnit pe scări cu Ulpia [Botta], care venea să-mi ureze și ea ani mulți. Am stat puțin cu mama și am mers apoi cu Ulpia prin oraș. Lume imensă și un frig de pomină. N-am putut să-mi fac cine știe ce cumpărături. Aș fi întârziat la Nuni [Dona]. I-am luat Lucichii [Vasilu] un „porte-monnaie“ frumos. Am mers cu Ulpia într-o cofetărie. Când am ajuns la Nuni, era 7. Era și Al[ice Botez], Lucica n-a venit. Toată seara ne-am întrebat dacă oare s-a supărat serios pe Nuni. Ar fi ridicol. Am aranjat un pom fermecător, care la fiecare mișcare ne cântă din o mulțime de clopote și clopoței. Am băut ceai, am mâncat și noaptea pomul era gata. Am aprins lumânările și [am] adus-o pe Marioara, nepoata bucătăresei. Era destul de blazată, dar totuși a fost plăcut impresionată. Plecat pe la 11½, după ce am primit din pom un flacon de lavandă. Acasă citit dintr-un roman polițist.

Miercuri, 25 decembrie 1940

Au venit M[arieta Sadova] și H[aig] la masă. În *principiu* s-a luat masa la noi; *de fapt* am mâncat la Bebe, care se întrecuse pe sine în pregătirea tradiționalelor sarmale și curcanului.

Mers la M. Citit o piesă proastă cu amor și celelalte. Am fost cu Lori [Costescu] la un film idiot nemțesc, dar totuși ne-am amuzat

întrucâtva. În drum spre casă, întâlnit pe Pascal M., important și tâmpit.

Joi, 26 decembrie 1940

Mers la Dalles, unde trebuia să mă întâlnesc cu Nuni [Dona] și Al[ice Botez]. Pe drum întâlnit pe Vianu cu care făcut conversație.

La Dalles expoziția de pictură, sculptură, arhitectură a grupului Basarab, Puiu Anastasescu, Geo Zlotescu, C. Joja etc. Câteva lucruri nu prea urâte, dar majoritatea orori.

La 1 ½ acasă. La masă M[arieta Sadova], H[aig] și nenorocitul de Wider²²¹, pe care nu-l văzusem de vreo 6–7 ani. Parcă mi-e și mai milă de el decât mi-era în trecut.

Vineri, 27 decembrie 1940

Dimineața citit un roman polițist. După-amiază am luat-o pe Lori [Costescu] să vedem „Northwest Passage“. Jucat de Spencer Tracy și Robert Young. Filmul bine jucat și destul de bine realizat, totuși monoton. Tot marșuri și lupte și marșuri și lupte. Lehamite de marșuri și lupte. Dacă le mai văd și în filme, mă sufoc. La ieșire am condus-o pe Lori până la un vehicul și m-am dus la M[arieta Sadova]. H[aig] tocmai pleca, dar erau E[mil] C[ioran], Lor., Doina M[iissir]. Ronțăit nuci și discutat E.C. și cu mine contra Lor. despre noțiunea de „luciditate“. În fond, totul era de-un ridicol desăvârșit. Am plecat pe la 11 și mers o bucată pe jos, năucind-o pe Lor. cu afirmații sceptico-pesimisto-nihiliste. E tare drăguț E.C.

Sâmbătă, 28 decembrie 1940

Mers în oraș prin magazine și librării pentru cadouri. I-am luat lui Nuni [Dona] o *Istorie a gravurii*. Un tom gros cu reproduceri. Sper că e bine scrisă. Am ajuns pe la 1 acasă și mă dureau brațele de pachete. L-am întâlnit pe Hanny [von Hoch] la Librăria Italiană. Nu pot suferi genul acesta de aparent timizi și în fond pretențioși înfumurați. În afară de asta, probabil că e un băiat bun, atât că e în fond prost, oricare ar fi părerea lui Ar[șavir] și a bandei lui.

După-masă citit și scris până la 5. Apoi mers la Nuni. Am stat până seara și am pictat pene. Le-am făcut cu argint, aur și culori. Ne-am amuzat făcându-le și ne-am amuzat pe urmă punându-le în pom. Devenise ca o boală. De ce puneam mai multe, de aia îl găteam mai tare. Ne apucase o adevărată frenezie. Stat seara la masă la Nuni și venit la miezul nopții.

Duminică, 29 decembrie 1940

Cu Al[ice Botez] mers la Maricica M[uzicescu]. Era Mariana [Athanasie] și mai târziu au venit Mircea Rus și un doctorand, Carry Franck. Maricica are cărți care nu prea mă interesează, dar niște vaporașe pe care aș da mult să le am. Plecat pe la 12 noaptea. S-a mâncat, s-a băut și s-a discutat (politică, teatru, cărți). Plecat cu Mircea Rus (nu-i chiar prost, dar foarte june și puțin afectat) și cu

Mariana.

Luni, 30 decembrie 1940

Dimineața citit un roman polițist. Pe la prânz venit M[arieta Sadova] și doctorul Basil Teodorescu s-o consulte pe mama. După ce a plecat doctorul, luat masa și stat până seara lângă foc.

Citit niște nuvele de Gorki: *L'angoisse*.

Spre seară venit Al[ice Botez]. Am stat până pe la 9 și mers apoi la un teatru unde am văzut, mizerabil jucată, o piesă a lui Tolstoi: „Învierea“.

Marti, 31 decembrie 1940

Revăzut un film de anul trecut cu Gary Cooper și Claudette Colbert. Seara mers la Teatrul Mușatescu. Râs destul, cu toate că în fond era o prostie. Beligan e destul de simpatic. Îmi place urâtenia și sâsâitul lui la nebunie. Cea mai bună dovadă că un actor, când are foarte mult talent, poate fi și urât, și fără dicțiune, și oricum.

Note

192. Prima soție a lui Constantin Noica.
193. Marcel Avramescu și soția acestuia Maria (Marichen), doctoriță.
194. Primul copil al lui Emanoil Ciomac.
195. Louis Couturat era cunoscut în epoca interbelică, dar și înainte de Primul Război Mondial, prin următoarele titluri: *De l'infini mathématique* (1896), *Les principes des mathématiques* (1905), *L'algèbre de la logique* (1905). (DU)
196. Cofetăria Coterbic de pe strada Romană, azi Eminescu, situată acolo unde acum se află Hotelul Dorobanți.
197. Probabil lecțiune greșită. Mai degrabă: „își pierduse bine de tot tupeul“ (n.ed.).
198. Radu și Ana (Anuța) Penciu. Și în continuare prin Penciu e desemnat Penciulescu.
199. Marieta Rareș.
200. Prof. Louis Vialle, *Défense de la vie*, Paris, Félix Alcan, 1938, „Bibliothèque de la philosophie contemporaine“. (DU)
201. Palisada există și azi în fața casei din Piața Dorobanți nr. 3, unde este și o tutungerie.
202. Revenit (lb. fr.).
203. Lucrările lui Bertrand Russell care au marcat perioada interbelică și imediat postbelică: *Le mysticisme et la logique suivis d'autres essais*. Traduit de l'anglais par Jean de Menasse, Paris, Payot, 1922, *Principes de reconstruction sociale*, Payot, 1924, *Introduction à la philosophie mathématique*. Traduit de l'anglais par G. Moreau, Paris, Payot, 1928, *Méthode scientifique en philosophie*. Traduit de l'anglais par Ph. Devaux, 1929, *Marriage and Morals*, London, 1932, *Essais sceptiques*. Traduit de l'anglais par André Bernard, 1re édition, Paris, Les Editions Rieder, 1933, *Histoire des idées au XIXe siècle. Liberté et organisation*, Paris, 1938, *The Conquest of Happiness*, London, 1943, *Human Knowledge: Its Scope and Limits*, London, 1948 etc. (DU)
204. Actriță.
205. Titlul complet al lucrării lui Louis Couturat este *Les principes des mathématiques. Avec un appendice sur la philosophie des mathématiques de Kant*, Paris, Félix Alcan, 1905. (DU)
206. Proprietara casei din Piața Dorobanților nr. 12 (azi nr. 3), colț cu str. Andrei Mureșanu.
207. Louis Couturat, *De l'infini mathématique*, 1896. (DU)
208. Actriță.
209. Până când moartea va sosi (lb. fr.).
210. Ion Sava, regizor.
211. Edmond Goblot, *Traité de Logique*. Préface de M. Emile Boutroux, Ve éd. Paris,

Librairie Armand Colin, 1929. (DU)

212. La limita posibilului și imposibilului (lb. fr.).

213. Întotdeauna se revine (lb. fr.).

214. Caietul „Clubului“ este reprodus în întregime la sfârșitul jurnalului, v. p. 528 (n.ed.).

215. Mama lui Clody Berthola, recăsătorită Attas.

216. Toate trei, împreună cu alte 16 tablouri, au fost trimise ulterior la Muzeul Național de Artă din București (revenind la Brukenthal abia în 2006 — n.ed.).

217. Arhitectul Horia Creangă.

218. Dureri musculare (lb. fr.).

219. Inclusiv (lb. fr.).

220. Mary Polihroniade Lăzărescu, traducătoarea romanului *Pe aripile vântului* de Margaret Mitchell.

221. Un fost rabin trecut la creștinism, pe care-l simpatiza Haig Acterian și-l ocrotea episcopul Mihălcescu.

Vineri, 3 ianuarie 1941

Nu știu ce Doamne am, dar nopțile o duc prost în ultima vreme. Azi-noapte plâneau de mi se rupea sufletul (cum vine asta nu prea știu, dar în orice caz e vorba de ceva sfâșietor). Am visat mai întâi o sală de spectacole. Eu spectator critic și, printre alții, Al[ice Botez] actriță. Până la urmă concluzia a fost că Al. juca prost. Toată povestea ar fi fost mai mult comică, dacă între timp nu mi-aș fi rătăcit poșeta. Am regăsit-o sub niște obiecte, dar mi se furase o mare sumă de bani. Era totul idiot și lamentabil de cotidian. N-am mai pomenit vis mai lipsit de irealitate.

Sculat târziu, frig, urât.

Duminică, 5 ianuarie 1941

Dimineața stat în casă. Era încă urâtă vremea. După-amiază venit Mariana [Athanasie]. Plictisit mai toată ziua. Noroc de muzică de jazz bună la radio.

La 12 noaptea turnat plumb. Mi-a ieșit un semn de întrebare și mi-am spus, foarte blazată și scârbită, că asta știam și eu.

Miercuri, 8 ianuarie 1941

Citit câteva pagini din *Être et avoir* de Gabriel Marcel.

Seara trebuia să mă întâlnesc cu Nuni [Dona] să mergem la Studio. Nuni o trimisese pe Lucica [Vasiliu] „retour“ din Tecuci. Se juca un Goldoni idiot. Nu înțeleg de ce pune H[aig] astfel de piese în repertoriu. Juca Rareș foarte frumos.

După teatru, mers și băut niște ceaiuri într-o cofetărie.

Joi, 9 ianuarie 1941

Sculat la 11. Făcut cumpărături. După-masă, Clubul Penei Trăsnite la mine. Constat încă o dată că – în pofida aparentei mele amoralități (și cu toate că, dacă m-aș compara cu morala curentă, rămân într-adevăr o amorală) – am totuși o teribil de strictă structură morală. N-am putut niciodată face lucruri murdare și pentru absolut nimeni și nimic nu pot comite lucruri pe care le consider eu lașități. Am un sentiment al prieteniei foarte dezvoltat. Nu văd prea bine de unde-mi vine. Eu, care bârfesc de sting, n-am avut niciodată lașitatea să las să se spună un cuvânt mai în doi peri despre un prieten, în fața mea. Sar imediat arsă. Nu știu de ce Dumnezeu nu pot să fiu deloc laș în capitolul prietenie. Cred că, în ziua în care aș lăsa din complezență (din teamă sau din cine știe ce motiv) să fie batjocorit un prieten în fața mea, mi-ar fi o atât de insuportabilă scârbă de mine încât m-aș simți mai degradată decât de cine știe ce act de mârșăvenie. De altfel, însăși supoziția asta e absurdă. Dovadă. Am petrecut o după-amiază enervantă pentru că n-am permis să fie bârfită și să se râdă de Rori [Nasta]. În fond am mult mai multe puncte comune cu Nuni [Dona]

(și indiscutabil cu Al[ice Botez]) decât cu Rori. De fapt, cu Rori nu mă înțeleg pe aproape nici un punct. N-avem nici aceeași cultură, nici aceeași structură mentală, nici aceleași preocupări. Suntem totuși bune prietene, fiind înțeles între noi în mod tacit că fiecare are dreptul să gândească așa cum vrea. Cu Nuni, dimpotrivă, mă înțeleg pe o sumă de lucruri. Avem cam același simț al umorului și al ridicolului și cu toate că înțeleg perfect de ce râde și o bârfește pe Rori, mai ales că o face mai mult în glumă, nu pot tolera s-o facă în fața mea. Mi-ar fi fost imposibil să le văd hlizindu-se pe cartea poștală pe care am primit-o azi de la Rori. Am preferat să le-o smulg și să fiu ridicol de serioasă decât să las să se râdă de niște rânduri pe care Rori le-a scris cu atâta suflet.

Luni, 13 ianuarie 1941

Mers la tanti A. și luat masa acolo. Ce tagmă de cretini! Le-aș lua banii și i-aș da afară din țară. Spurcă pământul cu prostia lor. Mi-e imposibil să cred că am rude. Pe cât posed de mult noțiunea de familie, pe atât n-o am pe aceea de rudenie. După-masă mers la Fundație. Era un frig îngrozitor, cu soare și cu lumină orbitoare. N-am putut rămâne la Fundație pentru că un idiot de constipat mi-a interzis să stau cu paltonul pe mine. Am preferat să nu fac o gripă și am plecat, lăsând la portar un bilet pentru Al[ice Botez]. Mers acasă și stat lângă foc. Citit din *Sound and Fury* de William Faulkner. Este ilustrarea definiției vieții din „Macbeth”: „It is a tale told by an idiot, full of sound and fury, signifying nothing.”²²² Îmi amintesc că prima oară când am citit „Macbeth” (eram jună de tot) m-am gândit că asta ar fi fost definiția pe care aș fi dat-o și eu.

Al. n-a venit, probabil că n-a primit biletul și eu nu m-am dus singură la teatru. Era prea frig și lună plină și mă simțeam puțin răcită de a fi umblat aproape goală toată dimineața. Stat lângă foc și bocit ca o nenorocită. A fost și o pană de electricitate. Până la urmă m-am doftoricit, mi-am luat un somnifer și m-am culcat.

14 ianuarie 1941

Doare ușor capul. Epuizare nervoasă. Încerc să le explic toate material, organic, prin „uzul rațiunii”. Încep să capăt fobia nopților, teama insomniilor. Ce frumos și poetic sună: literatură. Ce monoton și pământește vulgar este: realitate. Nu există ceva mai nepoetic decât o insomnie. Monoton, chinuitor, neputincios. „Uzul rațiunii” rămâne la ușă.

„Grea e viața”, cum zice Ar[șavir], cum dădea din cap tata, cum au zis și zic toți oamenii. Grea și goală. „La goliciunea grea”: firmă de bâlci. „And signifying nothing”, cum zicea Shakespeare, cum zic și eu, cum *nu* zic toți oamenii, dar cum zic totuși prea mulți, pentru care și pentru mine mă doare sufletul de milă neputincioasă.

Miercuri, 15 ianuarie 1941

La M[arieta Sadova] unde erau R[adu] Paul și Silvia. Se pare că R.P. ar fi fost numit profesor la catedra de estetică de aci și mă vrea asistentă. Întrebarea este: m-a întrebat pe mine cineva dacă vreau să fiu asistentă la catedra de estetică? Am să m-apuc acum, la bătrânețe, să fac prostii? N-am făcut eu estetică la 18 ani și am să fac la 24, după ce am trecut prin logică matematică? Mai bine conțopistă într-un minister. Cel puțin nu-i trece nimănui prin cap că m-am făcut din vocație. Stat la M. până seara. Luat ceaiul cu toții.

Joi, 16 ianuarie 1941

Dimineața mers în oraș. Era vreme frumoasă. După-amiază trebuia să merg la premiera celor „Doi tineri din Verona“. În loc să merg la Studio, am nimerit la Național. Mi-a fost lene să merg înapoi și m-am dus la Al[ice Botez]. Seara aveam o lojă la „Nunta lui Figaro“. Eram cu Clubul. Ne-am distrat destul de bine. Spectacolul, foarte bine pus la punct, reușea să fie amuzant.

Marti, 21 ianuarie 1941

Sculat târziu, stat lângă foc și recitat din *La Rôtisserie de la Reine Pédauque*. Umor, calm, o subtilă ironie, cartea care-mi plăcuse atât de mult la 17 ani continuă să fie pentru mine o agreabilă și reconfortantă lectură. Pe la 3 ½ i-am dat un telefon Marietei [Sadova], care m-a informat că sunt lupte de stradă în fața prefecturii. Am fost, spontan, pe punctul de a întreba „De ce?“ Nu citesc niciodată ziare și, când se vorbește politică în fața mea, ascult atât de distrat încât nu sunt niciodată propriu-zis „la curent“ cu „situația“. „Luptele de stradă“ m-au găsit deci complet neinformată și mai eram și după vreo 80 de pagini din *La Rôtisserie de la Reine Pédauque*. Mi s-a părut totul „hodoronc-tronc“. Pe la 5 m-am dus la M. Erau Sor[ana Țopa], care făcea teatru ca de obicei, și Carmen. M. în pat. O durea o măsea și spatele. Mai târziu i s-au pus ventuze, cu toate că „revoluția“ era în creștere, spre marea mea uimire. Pe la 7 a venit de jos Camil [Petrescu]. Are un ulcer și e grozav de penibil să vorbești cu el din cauza surzeniei lui. Informându-se de situația mea școlară și aflând că sunt „licențiată“, și încă în „filozofie“, a început să râdă, la care lucru eu, râzând și mai mult, am observat că în mod bizar afirmația unei licențe în filozofie produce ilaritate. S-a explicat, spunând că i se pare foarte curios când vede astfel de copii „licențiați în filozofie“, și ca să-i dovedesc că sunt cam departe de copilărie a trebuit să-i produc vârsta mea respectabilă. Adevărul este că nu-mi prea arăt deloc vârsta, după cum zicea M. Mă întreb și eu de ce? De altfel, toată „generația“ arată mult mai tânără decât este de fapt. Cred că din cauză că ne îmbrăcăm sportiv. Pe la 8 s-a anunțat la Radio ca publicul să evacueze străzile până la ora 10 și la 9 m-am dus acasă. Am prins ultimul tramvai. Pe străzi oarecum pustiu și lumea din tramvai cam agitată.

Miercuri, 22 ianuarie 1941

Dimineața mi-a telefonat Vera să-mi spună că i s-a telefonat de la Anef că nu vom putea face gimnastică. Zicea să mergem mâine, dar pe urmă am fixat pentru vineri. Când m-am întors, la 11 ½, a început să se audă tunul, mitraliera și împușcături. Până după ce s-a terminat emisiunea de radio am reușit să-i mascăm mamei tot ce se auzea. Am pus radioul să urle și am urlat și noi conversație animată. După aceea n-a mai fost posibil, mai ales că se auzeau împușcături până în capătul străzii Roma. Mama făcea fețe. Îmi este imposibil să stau singură lângă un om foarte bolnav sau foarte slab de înger. Faptul că nu se poate ști cât de rău îi vor face lucrurile care se întâmplă îmi dă panică. De mică de tot am trăit sub teroarea că mama leșină sau că va avea o criză de inimă. Nostim este că, de fapt, nu are propriu-zis o boală de inimă. E numai „slabă de înger“, cum se spune. Acum însă este și bolnavă, și panica mea în orice moment dintr-asta este îngrozitoare. Sunt conștientă că dacă ar leșina sau i s-ar face rău n-aș ști ce să-i fac și asta mă înnebunește. Astfel stând lucrurile, ajung să resimt evenimentele nu cum m-ar impresiona pe mine (adică cum m-ar lăsa pe mine indiferentă), ci să le văd prin prisma organismului ei. La fiecare împușcătură mai mare, calculam exact dimensiunea rezonanței în mintea și corpul *mamei* și creștea panica *în mine*. Era ceva îngrozitor. Până seara am încercat să telefonez în zeci de locuri și era imposibil. Sau suna ocupat, sau nu-mi dădea tonul. Am reușit să vorbesc cu R[ori Nasta] și i-am spus ce infern este aici. Imposibil să ieși din casă.

Seara s-au baricadat toate străzile cu autobuze și mașini și un grup de vreo 15 „băieți“ au spart cu pietre becurile dintr-o parte a pieței, ca să fie ei în întuneric și eventual să poată ataca.

Joi, 23 ianuarie 1941

Pe la ora 7 m-am sculat după noaptea asta groaznică. De-abia reușeam să ațipesc puțin și mă trezea o lovitură de tun sau o mitralieră mai apropiată. Toată noaptea au trecut prin piață împușcând. Telefonul n-a mai funcționat de la ora 9 noaptea. Eram complet izolați. Mi se părea monstruos din partea lui M[arieta Sadova] și lui H[aig] să mă lase singură cu mama în halul ăsta. Au în fond o extraordinară doză de egoism. Au venit pe la 12, când se liniștise relativ totul, fâlfâiți și „revoluționari“. Au stat un sfert de oră spunând că nu e nimic, că eu sunt agitată etc. etc., lucruri menite să o calmeze pe mama. Asta după ce, de fapt, mama nu mai avea nimic. În schimb ieri, toată ziua și noaptea, face Jeni panică de unul singur în fața cearcănelor ei. În sfârșit... Stat toată ziua în casă și citit din *Cartea cu jucării* a lui Arghezi, din Anatole France și ascultat Radio. A fost emisiune toată ziua și jurnal din oră în oră rugând publicul să nu iasă din casă ca să nu încaseze vreun glonte răzleț. La prânz a venit Ar[șavir] la masă. Orașul este plin de trupe germane. Au profitat de ocazie – evident. Aici, în fața casei, toată Piața Confederației²²³ a

devenit cazarma lor. Au umplut toată grădina din mijloc cu motociclete și mașini de-ale lor. S-au instalat în zece minute și-au început imediat să fie la ei acasă. Au un camion-bucătărie unde-și iau masa. Și-au scos patefoane și le-au pus pe botul mașinii și dansează în timp ce s-aud încă tunul și mitraliere la colțul străzii Roma. Au și un pui de câine Spitz. E minuscul și elastic. Trece din brațe în brațe și constituie jucăria tuturor. Probabil mascota lor. Sunt grosolani și bine dispuși și-ți fac o paradoxală impresie de Wurscht²²⁴ reconfortant și de imbecilitate periculos mecanizată.

Vineri, 24 ianuarie 1941

M-am plictisit groaznic de stat în casă. După-amiază a venit Mariana [Athanasiu] în timp ce mă găteam. După plecarea ei m-am dus pe la Nuni [Dona] să văd cum s-a resimțit de „evenimente“. Nu era acasă, dar am stat cu doamna Pica. E destul de drăguță și sensibilă și nu pot înțelege de ce nu încearcă Nuni să fie mai drăguță cu ea.

Faptul că are altă structură mentală nu justifică animozitatea. Parcă eu am aceeași structură cu Ar[șavir] și cu H[aig] și totuși ne înțelegem și ne iubim, oricât ne-am ciondăni pe varii planuri. Ar fi trebuit să mă duc în oraș după aceea, dar era atmosfera cam încărcată și-am preferat să merg direct la M[arieta Sadova]. Era singură. Mai târziu a venit H.

În drum spre casă, întâlnesc un actoraș-figurant, cretin, bătut în cap și netaientat.

Ce absurzi sunt unii oameni. Îmi este imposibil să pricep cum ajung oamenii de la opinii politice la reducerea întregii lor personalități în politică. Să nu-l preocupe pe un om nimic altceva. Să nu fie în stare să facă ceva decât din punctul acesta de vedere. Să se gândească permanent la asta. Când mănâncă, bea, când doarme, când citește, când scrie, când vorbește. Un om obsedat de o singură latură a vieții, și încă latura cea mai exterioară și mai neimportantă pentru individ. Când văd pe cineva în starea asta, chiar când este propriul meu frate, îmi devine brusc străin și nu știu de ce am o vagă teamă. Este ceva întotdeauna sinistru în descoperirea că cineva foarte aproape îți devine străin.

Mă uit la toți acești politicaștri care mișună în lume. Îmi este groază de cât de diferită mă simt de ei. „Rațiunea lor de a trăi“ este ceva care, pentru mine, este o preocupare mai mică decât preocuparea ce o constituie pisica mea. Și când spun „mai mică“, trebuie să spun „infinit mai mică“, pentru că totuși pisica mea mă interesează.

Sâmbătă, 25 ianuarie 1941

Dimineața mers la croitoreasă, apoi la gimnastică. După gimnastică mă simt grozav. Ajuns la masă târziu. Apoi venit Al[ice Botez] și mers la Nuni [Dona], unde era și Lucica [Vasiliu]. Bref... Clubul. Am râs de „evenimente“ ca niște zăpăcite, în special de Lucica cu „afacerea“ ei proastă. Seara plecat devreme.

E stare de asediu și la ora 10 nu mai există nici un vehicul, cetățenii pașnici trebuind să fie în pat.

Duminică, 26 ianuarie 1941

O vreme splendidă. Mers la Bazil Teodorescu să-i duc rețetele mamei. La întoarcere m-am simțit plăcut impresionată de soarele și mirosul de primăvară și-am venit pe jos. La prânz M[arieta Sadova] și H[aig] la masă. A venit Lori [Costescu], care a stat puțin și care-și mărturisea nedumerirea în ceea ce privește „revoluția” găgăuților. După-masă, mers cu M. acasă și aranjat un ceai. Urmau să vină o droaie de femei. „Mii de femei”, vorba lui bietul Mircea. Plictiseală.

Apoi acasă, unde făcut lectura unui roman polițist.

Luni, 27 ianuarie 1941

De dimineață m-am trezit într-un frig grozav. Era o vijelie afară neașteptată după căldura de aseară. M-am sculat pe la 10 ca să pot ajunge la croitoreasă înainte de gimnastică. Se făceau percheziții prin tot cartierul. Au venit și la noi două minute. Erau foarte simpatici și politicoși. Pe la 11 am ieșit. Așteptat inutil tramvaiul și găsit în sfârșit un autobuz care m-a dus până la șosea, unde aveam intenția să iau 31. Rezultatul a fost că am înghețat așteptând măcar o mașină. Într-un târziu, m-am întâlnit cu Nasta²²⁵, care a pus mâna pe o trăsură. Era plină de zăpadă și un frig de pomină. Ne-a colindat prin toate mahalalele din cauza cordoanelor de jandarmi care interziceau o mulțime de străzi.

La un moment dat au venit să ne percheziționeze și trăsura. În partea mea era un ofițer simpatic care, văzând că râd colosal de amuzată de toate, a început și el să râdă, și pe urmă serios – mi-a spus că găsește că „este degradant pentru noi românii să ne furăm căciula de pe cap”. Definiția era grozav de plastică pentru toată situația și – venind de la un ofițer – m-a mirat.

Am sfârșit prin a ajunge pe Calea Victoriei, de unde, nemaiputând continua drumul, m-am refugiat la Maria [Droc] ca să mă încălzesc. Văzut pe Petre Boldur și mers apoi la M[arieta Sadova].

Plecat pe la 3 și mers la Al[ice Botez] la masă. Stat până seara și venit acasă tot așteptând pe la stații și înghețând de frig. O zi oribilă.

Mărți, 28 ianuarie 1941

Mers dimineața la gimnastică. După-amiază citit o nuvelă bună, *Le Roi Fou* de Margueritte Viou. Pe la 5 mers la doctor și luat rețeta mamei. Apoi la Lucica [Vasiliu], unde erau Nuni [Dona] și Al[ice Botez]. Stat până seara, apoi spre casă. Era frig și din cauza stării de asediu n-am găsit la ora 9 nici un vehicul. O adevărată pacoste. Am găsit în sfârșit o mașină care m-a adus ocolind prin tot felul de străzi.

Miercuri, 29 ianuarie 1941

Dimineața stat în casă și citit un roman polițist. După-masă la M[arieta Sadova], unde erau Paul și Silvia. Luat ceaiul, trecut o

jumătate de oră pe la un cinematograf și apoi acasă devreme, ca să nu risc să nu găsesc vehicul. Pentru prima oară de ani de zile, sunt obligată să viu regulat devreme acasă. La ora 9 se retrag tramvaiele și mașinile și după ora 10 toți pietonii găsiți pe stradă sunt arestați.

Joi, 30 ianuarie 1941

Dimineața mi-a spus Ar[șavir] că H[aig] a fost arestat. E îngrozitor de absurd. Mă gândesc la bietul H. cu tot ce are el copilăros și naiv (cu toate că e cel mai mare dintre noi, în fond este cel mai copilăros pentru că s-a ciocnit mai puțin ca noi de mizerii) și-l văd arestat într-o cameră infectă, printre oameni infecti, cu sentinele prin toate părțile. Arestat ca un „borfaș“. Arestat pentru că a „complotat“, el, care în fond îl doare în coate de politică și nu se gândește decât la teatru. Rar am văzut un om mai cu desăvârșire pasionat de o meserie și în același timp priceput în a scoate din nimic sau din vulgarități adevărată artă. Mă doare sufletul pentru el. Nu pentru că ar putea să i se întâmple ceva (e atât de țișător nevinovat încât nici o acuzație nu poate dura mai mult de câteva zile și probabil că-i vor da drumul în curând), dar pentru cât trebuie să fie el de rănit și deziluzionat. Trebuie să fie cumplit de scârbit de toate și, din nenorocire, știu prea bine cât doare asta.

Dimineața mers la croitoreasă, la dentist, apoi la farmacie după doctoriile mamei.

Întâlnit pe „Nenea“, cum i se spune – „Șoarecele afumat“, cum îi spun eu. M-a întrebat de H[aig]. Era și el stupefiat. Și spunea că e ilariant pentru cineva care-l cunoaște să-l imagineze în chip de anarhist cu trei puști la brâu. După-masă mers la o piesă proastă. Apoi acasă... lectură... plictiseală.

Duminică, 2 februarie 1941

Dimineața citit *Însemnările unui belfer* de I. Botez. La început e foarte bun, dar nu rezistă mai departe de câteva pagini. Până la urmă... adevărată vulgaritate. După-masă mers la Al[ice Botez]. Venit Clubul și stat până la opt, băut ceai și trăncănit. Seara cu găinile acasă, în mod obligator. Stat lângă foc și citit *Benoni* de Knut Hamsun. Ascultat jazz-uri la Radio și culcat pe la 12.

Luni, 3 februarie 1941

Stat în casă și citit *Benoni*. Mi-a telefonat Vera că nu putem nici azi să facem gimnastică. Venit Al[ice Botez]. Mi-a adus provizie de romane polițiste și ne-am dus să vedem la Aro: „Omul invizibil“.

Miercuri, 5 februarie 1941

La gimnastică (m-am agățat pe toate barele acelea de mi-au crăpat palmele). După-masă citit dintr-un roman polițist și apoi mers la Nuni [Dona]. Era tot Clubul și ne-am hlizit cum am putut.

Hotărâsem să mergem mâine – Nuni și cu mine – la expoziția dnei Bălăcescu. Mi-a expus portretul făcut la Balcic, pe care l-a intitulat

„Prințesa Arșavir“, dar care, în afară de acest titlu ridicol, zice că este cel mai bun din expoziție. Seara mi-a telefonat Vera dacă pot să merg mâine la gimnastică în loc de vineri. Am primit și de-abia pe urmă mi-am amintit de întâlnirea cu Nuni. Cum nu vreau să chiulesc la gimnastică, am să-i chiulesc lui Nuni.

Venit acasă seara, ascultat un concert Beethoven. Dacă ar arde toată muzica zămislită pe lumea asta și-ar rămâne numai aceea a lui Beethoven, n-aș avea nici un regret pentru rest.

Ca să-l imit pe individul acela: muzica pentru mine se împarte în două: muzica lui Beethoven și cealaltă.

Vineri, 7 februarie 1941

După-masă mers la M[arieta Sadova], care zicea ieri să mergem la Dalles să vedem portretul. Evident, nu era acasă și am stat seara primind telefoane și vizite în locul ei. Seara a sosit cu Cl[ody Berthola]. Fusesse la o repetiție cu costum a „Iphigeniei“. Stat puțin și mers spre casă. În oraș întuneric și pustiu. A trebuit să mă întorc imediat acasă.

Luni, 10 februarie 1941

Toată dimineața stat cu Ica [Dobran]. După-masă mers la Lori [Costescu] și stat de vorbă; pe la ora 6 ne-am dus la un curs al lui Petrovici la Facultate. Cursul ni l-a recomandat ca foarte interesant Ica. Sala arhiplină, supraîncălzită. Vorbea despre logica transcendențială – Kant. Banal, plat, ca din volumele pentru uzul începătorilor, și mai găsea în toate astea prilejul să fie incoerent. Plecat pe străzi pe jos o bucată, să-mi aerisesc plămânii și mintea.

Miercuri, 12 februarie 1941

Premiera „Iphigeniei“. Cu toate că nu recunosc o deosebită valoare acestui gen de piese, admit că „pentru gen“ piesa este destul de bună. Mihai Popescu și Aura Buzescu au jucat frumos, încolo o montare proastă, o regie (Șahighian) stupidă, costume și decoruri (G. Negry) oribile și, în afară de toate astea, scena Comediei minusculă pentru o astfel de piesă.

Joi, 13 februarie 1941

Sculat pe la 9, mers la Fundație, citit din *Le mysticisme et la Logique* de B. Russell. Era și Nuni [Dona] cu care stat la trăncăneală și mers pe urmă pe străzi.

Trecut pe la librăria italiană și cumpărat o hârtie frumoasă cu care mi-am legat caietul cu note și caietul Clubului.

Pe la ora 6 i-am telefonat lui M[arieta Sadova] și m-am dus pe la ea. Era o beznă grozavă prin oraș. La M., Cor[ina Constantinescu] din ce în ce mai slabă.

Avut cu M. o discuție penibilă despre spectacolul de aseară. M-a întrebat cum l-am găsit și i-am spus obiectiv calitățile și defectele. S-a infuriat groaznic și a început să spună că spectacolul a fost desăvârșit

în totul, ca decoruri, costume, regie etc. etc. Adică tot ce a fost de fapt urât. Avea aerul să spună că boicotez piesa. A început să insulte lumea și evident și pe mine. Că nu ne pricepem în adevărata artă, stilizare etc. etc. Că „să-i dau voie să aibă mai multă cădere în aprecierea unui...” etc., „mai multă pregătire” etc., „că n-o interesează nici gustul, nici părerea nimănui...” Era penibil... Am încercat să pun lucrurile pe un plan obiectiv, dar e atât de acrită de tot ce i se întâmplă încât a fost imposibil să discutăm. Își azvârlea toată furia personală într-o discuție despre un spectacol de artă. Or, nu asta interesează.

*

Sunt evenimente și frământări care nu mă interesează. Dacă n-ar fi H[aig] la mijloc, m-ar dura în coate. Față de frământări pe care le socot sterile, există altfel de transe infinit mai chinuitoare din otrava cărora se nasc singurătățile și amărăciunile. Sunt zvârcoleli împotriva cărora sunt imunizată (de copil) de imensa mea tristețe și blestemata asta de luciditate.

Duminică, 16 februarie 1941

Era o vreme splendidă. Ne-am dus întâi după-masă prin pivnițe să vedem ce este aranjat în caz de bombardament. Evident „nu există nici măcar simulacru de adăpost”. M-am dus spre șosea pe jos și întâlnit pe Tudor Vianu cu soția. Au fost foarte drăguți. M-au întrebat de H[aig] și spuneau de absurditatea întregii chestiuni. Mers apoi la Lucica [Vasiliu], unde... Club. Era și Titi²²⁶. Stat târziu, spus anecdote, discutat fleacuri și făcut „haz de necaz”.

17 februarie 1941. Fundație

Citesc niște scrisori ale lui Byron publicate într-o ediție din 1832, John Murray-Roudon. Este o biografie scrisă de Thomas Moore în care găsești multe scrisori și articole, într-una, adresată lui Murray de la Ravenna, 1820/9 N-bre, găsesc: „I know Henry Matthews: he is the image, to the very voice, of his brother Charles, only darker – his laugh his in particular. The first time I ever met him was in Scrope Davies's rooms after his brother's death, and I nearly dropped, thinking that it was his ghost. I have also dined with him in his rooms at King's College.”²²⁷

Am avut iar eterna mea tresărire. Teribil de greu să vezi în moarte. Rândurile de mai sus, atât de sinistru de vii! Viață dintr-asta de-a noastră. Banalul, cotidianul, liniștitorul cotidian. Și totuși este un secol de când a murit omul ăsta. Imposibil de crezut și totuși atât de adevărat încât este sinistru. Admit mult mai ușor că Byron e mort decât că cel ce a scris rândurile de mai sus e mort.

Absurdul cam ăsta e.

Miercuri, 12 martie 1941

Dimineața mers la gimnastică. La 3 ½, deși ninge abundant, suit-o

pe mama într-o mașină și dus-o la dr. B[azil] T[eodorescu]. Are tensiune ridicată la 28. Evident, ea nu știe. A trebuit să mergem imediat la un laborator să-i ia sânge. Apoi la farmacie. La M[arieta Sadova] citit niște piese. Pe la 9 trecut din nou la farmacie, apoi acasă citit piese.

Vineri, 14 martie 1941

Mers cu Rareș la deschiderea cursului lui Radu Paul. Mărturisesc că a fost totuși o surpriză. Nu mă așteptam să fie *atât* de prost. De mult nu petrecusem așa de bine. Mi-a părut îngrozitor de rău că nu spusese Clubului să vină. N-am avut cu cine râde. Ceea ce nu m-a împiedicat deloc de a râde. La un moment dat, mă înecasem atât de rău cu batista făcând naveta între gură și obraji, încât Corina [Constantinescu], care stătea lângă mine, era să cadă în sincopă. M[arieta Sadova] făcea ochi severi la mine, dar individul era atât de ridicol și de convins „ex cathedra“, încât îmi era imposibil să mă abțin. A spus (adică a citit, căci haotica și humoristica poliloghie era scrisă de-acasă cu Dumnezeu știe câte corecturi și Dumnezeu știe câte repetate lecturi cu glas tare), a citit, ziceam deci, o interminabilă peltea în care era vorba de naționalism românesc și de superioritatea filozofilor români asupra celor occidentali. A și citat – ca să nu stăm să ne găurim prea mult creierul în căutarea acestor geniali filozofi români. Sunt: Rădulescu-Motru, Titu Maiorescu, Ion Petrovici – și chiar Eminescu. (Oricum, bietul Eminescu cred că numai așa nu se aștepta să fie prost înțeles. Prevăzuse el că va fi „aranjat“ după moarte, dar chiar așa... cu rafinament...)

La ieșire, văzut pe Geo [Zlotescu]. Silvia ne-a prezentat-o pe o doamnă Fortunat-Brulé, pe care M. a avut imprudența s-o invite la ceai ca să-i facă plăcere lui Silvia. A urmat o seară pe jumătate enervantă, pe jumătate distractivă. Dna Brulé (în mod evident un soi de teozoafă) își lua niște aere de adâncă și dramatică superioritate. Ne-a insinuat tot felul de baliverne ridicole. A și stors două lacrimi. Silvia era emoționată vădit. M. somnoroasă și eu (interior amuzată) de o obraznică normalitate. Ne-a ținut până la 11, când, găsind cu greu o mașină, a trebuit s-o conduc, ceea ce m-a costat 102 lei.

Sâmbătă, 15 martie 1941

Cu M[arieta Sadova] am mers la Teatrul Național să vedem „Aimée“. Plecat de la spectacol pe beznă și frig. La Viticola ne-au făcut dificultăți ca să ne servească niște fleacuri. Era ora 11 și ceva. Mâncat totuși și conversat despre „greutățile vieții“ cu Victoria Mierlescu (adică M. a conversat și eu am mai mormăit din când în când).

Duminică, 16 martie 1941

Primit o c.p. de la Nuni [Dona], care ne anunță că s-a „măgărit“. A luat tusea măgărească de la mama ei și se pare că a luat și Cella [Delavrancea].

I-am telefonat imediat Lucichii [Vasiliiu] să-i spun și, cum n-aveam ce face amândouă, am hotărât să mergem la șosea. Întâlnit cu Lucica la 3 ½ și ne-am dus prin „Luna Bucureștiului“. Stat pe marginea unui bazin gol și mângălit niște hârtii pentru Nuni până am înghețat. Ca să ne încălzim, luat 31 și mers în Piața Amzei într-o cofetărie. Băut ceaiuri, mâncat și terminat de scris pentru Nuni. I-am făcut un pachet caraghios cu patru bezele puse peste scrisoare și două mlădițe pe care le rupsesem „special“ de la șosea.

Vineri, 21 martie 1941

Dacă ar fi oamenii mai inteligenți, evident că ar fi mai puțin nenorociți din punct de vedere exterior... Numai că, dacă sunt mai inteligenți, îi pasc alte suferințe, de alt ordin și care sunt altfel chinuitoare. Oricum, omul este între ciocan și nicovală. (Mare stupiditate.)

*

Silvia zicea că are să-mi vorbească. De fapt, totul se reducea la o discuție asupra purtării absurde și incoerente a lui M[arieta Sadova]. Asta, cred, se datorește în mod vădit parțial unui temperament inegal și parțial unei detracări organice – ceea ce de fapt se reduce la același lucru. Am fost de acord asupra acestor lucruri, cât și asupra faptului că nu se poate face nimic pentru ea.

De la Silvia plecat pe la 11 și mers la Mac²²⁸ să-i duc carnetul de șofer din partea lui M. A fost tare simpatic. Fuma pipă și mirosea a tutun bun dintr-acela din care fumează H[aig]. Mi-am adus spontan aminte de el (mania mea a mirosurilor) și mi-a dat un fior chinuit prin inimă. Nu știu ce cap trebuie să fi făcut, pentru că, privind spre Mac, am văzut că se uită curios la mine. M-am scuturat și i-am dat o jumătate de explicație spunând că H. are același tutun de pipă. Pe urmă am schimbat iute vorba și am început să râd pe nu știu ce fleac.

Mi-e o milă groaznică de H. Îi văd zâmbetul copilăros și încăpățânat... dragul de el idiot... cum pot exista oameni cu atât de puțină perspicacitate încât să-l bage în ocnă pe cel mai inofensiv dintre muritori.

Nenorocirea a început, desigur, în momentul în care s-a băgat unde nu trebuia... Qu'est-ce qu'il cherchait dans cette galère²²⁹?!!! A căutat probabil o certitudine... a crezut că găsește în sfârșit o soluție pentru toate îndoielile care îl chinuiau, pentru frica de moarte, pentru frica de viață... de ratare... Cum nu pot oamenii rezista lucizi multă vreme? Simt probabil la un moment dat că sunt la capătul disperărilor și atunci se aruncă în prima credință, în prima certitudine care le iese în cale. Credință? Certitudine? Aventură? Mare ghinion!

5 iunie 1941

Năucitor. Încerc prin tot ce pot avea ca voință... energie etc. să mă mențin calmă. Calmă... din punct de vedere organic, pentru că altfel

sunt... ca întotdeauna. Nu e momentul să cad și eu într-un colț. Nu prea văd când ar putea fi „momentul“ pentru așa ceva, dar precis e că nu e momentul acum. Mama e bolnavă. Am venit adineaori la masă și găsit-o plângând aproape isteric. A slăbit teribil, are cearcăne și o culoare cenușie... N-o doare nimic, dar îi e rău și-i vine să plângă. A rămas mică și face un cap terorizat... Ar[șavir] concentrat. Stă de la 6 dim. la 9 seara într-un birou împruțit și scrie ordine de chemare pentru regiment. A slăbit și el și are cearcăne și e acrit de zici ce-i aia... Om ori ce? Eu alerg toată ziua după treburi și bani.

Sunt obosită... atât de obosită, încât nu cer decât răgaz și un colț unde să fiu lăsată în pace să dorm. Nu mai pot gândi și-s rece ca de piatră. Îmi zbârnâie prin creier: „To die, to sleep, no more...“²³⁰ și, obsedant de câteva zile, versurile fratelui Emil²³¹...

„Oare ce mi-a scris pe frunte afurisitul destin
cu litere fine, cu o pană de venin?

Am întrebat savanții lumii cu fețe de iască,
dar nici unul n-a știut să-mi citească.

Fruntea e o taină gravă pe care abia o port,
ochii în flăcări stau mărturie că încă nu-s mort.

Și mâinile vâslind nebunește prin viață
mă apropie de un liman, de-o ceață.

Ce se vede acolo ca noaptea care se naște?

E moartea care te scrutează, care te paște.²³²

Ea șterge scrisul de pe frunte cu un burete
și pleacă apoi trântind ușile de perete.“

...Și pleacă apoi trântind ușile de perete.²³³

Privesc și trec prin toate cât pot mai calm, cât *se poate* de indiferent și în tot cazul încerc să mă amuz cât pot de evenimente. Noroc de ridicolul ăsta formidabil care învăluiește toate întâmplările vieții. Noroc că îl pot vedea și că pot râde. E ultimul lucru de care mă agăț. Râd în fața *majorității* lucrurilor, nu degeaba sunt un om esențial nesperios, dar nu pot totuși râde în fața *tuturor* lucrurilor. Sunt momente când îmi îngheață zâmbetul pe față. Uluiitor de absurd totul. Atât de stupidă oricum, încât mi se pare tragi-comică încăpățânarea cu care se străduiește omul s-o facă și mai urâtă și mai încurcată.

Drept cură de slăbire recomand amatoarelor 48 ore de nesomn.

14 august 1941

N-am mai pus mâna pe toc decât pentru scrisori.

Am o senzație ciudată, ca de revenire la un lucru bătrân și uitat. Mâzgăliturile... fișele... logica matematică... sunt poate izvorâte din cel mai amar și trist lucru, din pesimismul meu... și totuși este singurul lucru din mine pe care-l accept și-l iubesc. Este singurul lucru fără compromis. Aș vrea să reîncep lucrul. Lucrez toată dimineața...

stupid... pentru câteva mii de lei. Fără de care nu se poate. Comparând totuși cu viața mea din ultimele 7–8 luni, este un moment de acalmie. Bombardamentele au încetat de vreo trei săptămâni.

Mă gândesc să reîncep să lucrez puțin și pentru „sufletul meu“.

16 august 1941. „Cafa“

Acest C.A.F.A. semnifică ceea ce este în fruntea acestei pagini: Casa Autonomă de Finanțare și Amortizare.²³⁴

S-au adus acum vreo două ore teancuri de bonuri. Sălile pline, camerele pline, oamenii de serviciu mută pachetele de colo-colo și toată lumea se aferează în mod imbecilizat. E aici o lipsă totală de sistem de lucru. Fiecare imbecil de aici așa-zis lucrează în sens că nu face nimic. Și asta într-un chip atât de haotic, încât reușește să fie tot timpul îngrozitor de ocupat, muncește ca un animal și până la urmă treaba care e de făcut trăgănează atât încât nu mai e la ordinea zilei și se clasează.

*

Alaltăieri fost cu Lucica [Vasiliu] la Pasărea. Întors aseară. Puțin, dar plin. Făcut 20 de km pe jos la dus și întors. Cu rucsacul plin și mâinile în buzunare mers prin praf, în soare și miros de fân cosit. Dormit la o măicuță și plimbat ieri toată ziua în pădure. Am găsit un luminiș izolat, unde am stat vreo două ore la soare aproape goale. Prima mea „plajă“ anul ăsta. Dormit nopțile plumb de oboseală, de aer bun, de soare...

Azi-dimineață reluat corvoada... cu căscături.

18 august 1941

Au adus iarăși pachete și-i un praf năucitor. Azi-noapte pe la trei a urlat din nou alarma. De-abia adormisem și ne-am sculat aiurite de somn.

10 septembrie 1941

Infern... infern nepoetic. Făcut din vulgaritate și prostie, din murdărie și meschinărie.

11 septembrie 1941

Scriș lui Nuni [Dona]. Îmi iau în fiecare zi câte o carte. Chiar dacă nu citesc, sunt înconjurată de ceva al meu și asta îmi dă absurdă certitudine că nu m-am tâmpit complet, că e numai puțin și temporar.

„One fatal remembrance – one sorrow that throws
Its bleak shade alike o’er our joys and our woes –
To which Life nothing darker nor brighter can bring,
For which joy hath no balm – and affliction no sting.“²³⁵

Moore

*

„He who hath bent him o’er the dead
Ere the first day of death is fled.

The first dark day of nothingness,
The last of danger and distress..."²³⁶

Byron – *The Giaour*

14 octombrie 1941

Viața (!) mea: sculat la 6; îmbrăcat la repezeală (baia o fac de cele mai multe ori la culcare); plecat la 7 și zece ori 7 și un sfert. Frig și umezeală. Mizerie fizică. (Pe cine aș putea acuza de această sinistrală mizerie!?) La 7 ½ ajung la birou și încep munca asta tâmpită. În fond, nu știu ce cred, nu știu ce-mi închipui că mi s-ar putea întâmpla ca să pot ieși dintr-asta. Nu am absolut nici o perspectivă, și totuși ideea că această viață de conțopist ar putea dura mai mult decât un an mi se pare absolut imposibilă. De când am intrat aici și-mi macin diminețile în vulgaritatea asta spirituală, n-am mai scris un rând, nu am mai citit nimic în legătură cu meseria mea. Simt cum îmi zboară câte puțin toată capacitatea mea de studiu și cercetare. După-amiezile sunt atât de istovită fizic de toată monotona și stagnanta prostie în care îmi petrec cele nesfârșite ore de dimineață, încât nu pot decât să stau să dorm și, pe la 5, să încep să mă risipesc într-un fel de mondenitate. Primesc vizite sau fac vizite, văd filme, văd piese, mâncăm prin oraș etc. etc. etc.

18 octombrie 1941

Sunt iarăși singură. Norocul cel mare este că sunt foarte des singură. Dl Popescu este tot timpul la Minister și dna Gh. – dactilografa – este destul de des bolnavă. Când stau singură mi se potolesc puțin nervii și mi se atenuează scârba de tot mahalagismul care mă înconjoară. Au toți o psihologie de trei parale și contactul acesta îmi lasă o ușoară greață. Ceva intermediar între gustul unui sirop prea dulce și atingerea unei substanțe gelatinoaso-vâscoase. Cine D-zeu se mira în mod banal zilele trecute „qu'il y a des gens qui ne gagnent pas à être connus”²³⁷? Durerea cea mare este că eu nu mă mir și sunt chiar înclinată să spun „qu'il n'y a guère des gens qui gagnent à être connus”²³⁸. Întotdeauna universalul, generalul, esențialul... Adevărată deformare... Tristețe... simplă, atât de simplă și perfid dureroasă tristețe. Am visat urât și chinuit. Nici în somn nu scap...

Ce-o mai fi cu E[mil] B[otta], săracul de el... „Vis, comedie a Somnului, lasă-mă vis în plata Domnului...”, zicea fratele Emil pe undeva. Gândesc și eu plat și cu paradoxala mea dorință de viață... că probabil că ne va lăsa cândva și Visul, dar din păcate nu în plata Domnului, ci în plata Morții...

28 octombrie 1941

Nu prea mai am treabă și regret că nu sunt singură.

Trebuie să-mi aduc aci o carte și s-o las în sertarul biroului. Am un Shaw: *Doctor's Dilemma*, dar piesa am citit-o și prefața interminabilă nu mă interesează.

S-a întors Nuni [Dona] de la țară și ne-am întâlnit iar tot Clubul alaltăieri la ea. Am jucat „Battleship“²³⁹ și am făcut haz zăpăcit și gratuit. Alice [Botez] stătea mahmură într-un colț și ofta superior, răsfoind o carte. De ce era ea mai gravă, de-aia ne prosteam noi mai rău. Până la urmă, patru inși ajunsesem să facem o larmă de nedescris. Măine vin la mine și sâmbătă e aniversarea Clubului. Trebuie să ne „prostim“ în mod special pentru acest eveniment istoric.

Miercuri, 5 noiembrie 1941

Indescriptibilă mizerie, sculat astăzi cu noaptea în cap... Întuneric și frig și-aș dormi... aș dormi... „to die, to sleep, no more“²⁴⁰... devii shakespearean în zori de zi, cu ușoară ironie și multă tristețe... multă și grea... aceea dintotdeauna, pe urma mea continuu și perseverent... Viața asta birocratică (așa relativ cum o trăiesc) mă tâmpește puțin, mă anchilozează. Am reacții prompte numai organic... deci mărginit. Mă învăluie cotidianul. Era, îmi amintesc, pe vremuri un fel de ideal... Să nu mai sufăr, să nu mă mai zbat... să am și eu dreptul de a trăi ca toți oamenii... exterior... insensibil... Începe să se împlinească, dar, în loc să caut să accelerez acest „progres“, am un fel de tresărire de spaimă. Mi-i o teamă nebună de neant sub orice formă s-ar prezenta el. Se încrețește pielea pe mine... și panică... panică. Cum aș face să nu știu că și asta e un fel de moarte... că de fapt dorința mea de tâmpire și exterioritate e un fel de dorință de parțială moarte. Și mi-e teamă de moarte oricum. Mi-i o teamă atât de mare, încât alung gândul acesta prin toate mijloacele puse la îndemână... Și totuși contradictoriu... to die, to sleep... Eternul paradox uman... „Vreau au nu vreau să mor!“... that is the question²⁴¹! (ca să-i punem lui Shakespeare punctul pe i).

18 noiembrie 1941

Există ceva de sublimă demență în matematicile superioare. Pare paradoxal aparent să califici ca demență o știință prin excelență logică și consecventă. Totuși asta *este*. De atâta consecvență câtă are, ajunge la pierderea sensului. Abstracția la infinit – neant.

Dezagregare... Universul se dezagregă în jurul meu. Văd totul și nu mișc nici măcar cotul. Rimează. Nu voi face niciodată nimic important în nici o direcție. Nu am vlagă, sunt prea deșteaptă... și cred în moarte. Asta m-a nenorocit cu precădere. Cred în moarte de la 14–15 ani. E atât de multă vreme de atunci (și organic fiind foarte sănătoasă), încât nu-mi afectează deloc buna dispoziție și veselia.

Joi, 20 noiembrie 1941

Astăzi complet singură toată dimineața. Am avut atâta treabă, încât a fost inutil. Dl Popescu a plecat duminică la Berlin. Dumnezeu știe când se va întoarce. Între timp, sunt de-sine-stătătoare (oarecum) și mă complac. Dl „Director“ general (cum îi zice Brebu) păstrează o politețe pe care am început s-o bănuiesc de multe subînțelesuri. În

fond, probabil că mă antipatizează, „mais comme il n'y peut rien... je n'en ai cure“²⁴².

Este genul de oameni care, neavând o politețe naturală, sunt mitocani în relații amicale și intime, brutali și ordinari ca superiori și politicoși numai când îi intimidezi într-un fel sau altul – fie că te știu de frică, fie că în legătură cu tine știu de frică pe alții.

Fără Răzmeriță și Onicescu, probabil că nici nu m-ar fi angajat și, chiar dacă eventual m-ar fi angajat, ar fi fost vai și amar de mine. Așa, cu toate că mă detestă – cu atât mai mult cu cât nu poate să-și dea drumul în fața mea și față de mine –, păstrează totuși o atitudine corectă și înțepată. Zâmbitoarea mea amabilitate are probabil darul să-l exaspereze, dar o găsesc atât de amuzantă încât voi continua s-o păstrez cu perseverență.

21 noiembrie 1941

Cred că pot să spun – cu un fel de maximum de probabilitate – că mi-am ratat viața. (Asta spusă păstrând acea viziune mijlocie a mea despre viață. Spusă pentru partea din mine care [e] firesc umană, păstrează în ea toată capacitatea de iluzie, de nădejdi și de nostalgii a omului.) Am ratat pentru că am 25 de ani și sunt în imposibilitate de a continua ceea ce am început, în imposibilitate de a face ceea ce aș fi vrut și poate că aș fi putut face. Viața pe care o duc îmi dă gust de cenușă. Este absurd, dar am impresia uneori că trăiesc în „păcat“. (Eu, care n-am prea știut nicicând precis ce este asta, acord sensul meu cuvântului.) Cred că în fond aș avea mai puțin sentimentul ăsta prostituându-mă fizic decât așa cum mă prostituez acum. Ca să fac o comparație à la maniere de M[arieta Sadova]: sunt ca un Stradivarius pe care ai cânta sârba țigănească. Faptul că îi dai o oarecare subtilitate și distincție sârbei țigănești n-o împiedică de a fi tot sârba țigănească.

Ora 5 ½

Mi-e dor de valurile, de spuma, de mirosul și gustul mării.

N-am văzut-o de mai bine de un an și alung gândul ei cât pot. Ar putea fi atât de grea de fericire viața, încât nu înțelegi ce rost are toată oroarea și urâciunea din jur. Trăim într-o lume magnific de frumoasă pe care ne străduim s-o urâțim în zadar. Nu reușim decât să ne urâțim viața noastră, fără să reușim să urâțim universul în sine. De-aș putea avea forța să plec pe-o insulă oarecare. Să am marea și soarele și nimic alt nu cer. Balcic insular, paradis. Probabil că voi crăpa într-o zi în murdărie și vulgaritate, în război sau boală, singură ori singură cu oameni în jur. Oricum, în singurătate și descompunere... nu voi mai ști decât de durerea trupului în agonie... Scârbă groaznică...

Marti, 25 noiembrie 1941

Plictiseală grozavă. De când a plecat Ilie Popescu, nu prea mai e treabă pe aici și nu pot nici citi din cauza telefoanelor și pluralilor șefi de servicii, care îmi pătrund încontinuu în birou.

Tare aş vrea să plec în lume. Poate că alergând încontinuu, fugind mereu aş sfârşi prin a mă linişti. A început să-mi fie teamă de viaţă în mod practic. Sunt atât de străini şi neomenoşi oamenii.

O bizară revenire la barbarie. Legile cele mai crude se stabilesc şi se instaurează în mod tacit şi oamenii le trăiesc în ei fără nici o reacţiune.

Visul, idealurile de civilizaţie, de pace şi progres au devenit pentru mulţime obiecte ridicole tot atât de uşor pe cât le era să-şi umfle obrajii cu vorbele astea. În locul lor au venit altele... din păcate mai periculoase.

Note

222. E o poveste spusă de un idiot, doar zgomot şi furie, fără nici o semnificaţie (lb. engl.).

223. Piaţa Dorobanţi de astăzi se numea atunci Piaţa Confederaţiei Balcanice.

224. Probabil de la *Es ist mir Wurscht* (lb. germ.), având sensul de „mă doare-n cot“, „puţin îmi pasă“.

225. Dan Nasta, actor şi regizor.

226. Titi Cosmescu, soţul pictoriţei Lucia Vasiliu.

227. Îl cunosc pe Henry Matthews: seamănă leit, până şi la voce, cu fratele său Charles, doar că e mai brunet şi râsul său e altfel. Prima oară când l-am întâlnit, era în apartamentul lui Scrope Davies, după moartea fratelui său, şi aproape că am leşinat crezând că e fantoma acestuia. De asemenea, am cinat cu el în apartamentul său de la King's College (lb. engl.). (DU)

228. Mac Constantinescu, pictor, sculptor şi critic de artă.

229. Ce căuta în balamucul ăsta? (lb. fr.)

230. Să mori, să dormi, nimic mai mult (lb. engl.), replică din *Hamlet* de Shakespeare. (DU)

231. Versuri din poemul *A fost un mister*, volumul *Întunecatul April* de Emil Botta. (DU)

232. Varianta finală a versului 10 din poemul citat sună astfel: „E moartea care te scrutează şi te recunoaşte.“ J. A. nu marchează spaţiile dintre strofe când transcrie poemul în jurnalul ei. (DU)

233. Repetarea versului 12 nu ţine de poemul lui Emil Botta, ci de asumarea acestui vers ca un refren, ca un memento pentru meditaţiile, stările de spirit ale autoarei acestui jurnal. (DU)

234. Aluzie la hârtia purtând antetul instituţiei, pe care autoarea jurnalului îşi notează însemnările zilnice. J.A. a lucrat câţiva ani la C.A.F.A. (sau Cafa, cum va scrie uneori în jurnal). (DU)

235. O amintire fatală – o tristeţe ce-şi întinde / Umbra piezişă deopotrivă peste bucuriile şi amărăciunile noastre, / Căreia Viaţa nu-i adaugă nici lumină, nici întuneric, / Pentru care bucuria nu are leac, iar supărarea nu-i o soluţie (lb. engl.).

236. Cel ce l-a pus să se aplece peste morţi / Încă din prima zi a morţii. / Cea dintâi zi de nimicnicie, / Cea din urmă de primejdie şi disperare (lb. engl.).

237. Că există oameni care nu câştigă dacă sunt cunoscuţi (lb. fr.). (DU)

238. Că nu există oameni care să câştige dacă sunt cunoscuţi (lb. fr.). (DU)

239. Vaporase (lb. engl.).

240. Vezi nota de la p. 336. (DU)

241. Aceasta-i întrebarea (lb. engl.).

242. Dar cum nu poate face nimic... nu-l bag în seamă (lb. fr.). (DU)

1942

14 ianuarie 1942

Noua cameră are un singur avantaj. E cald. În schimb, am în fața mea o individă care în valuri succesive mă irită și mă amuză. E mitocancă, vulgară, proastă, urâtă și incultă. Ne mângâie urechile cu dramatica ei viață conjugală. „Nellu“ a ajuns „problema“ biroului, îl descrie drept un „tip“ cuceritor (în felul Miticilor lui Caragiale), dar vicios. O vai! are toate viciile: cartofor, bețiv și muieratic. Ce sont ses expressions.²⁴³ Ea l-a luat, cunoscându-i viciile, pentru a-l reeduca.

Și a reușit atât de bine încât de azi-dimineață plânge și oftează desperat.

*

A nins toate zilele astea întruna. Frig și zăpadă.

15 ianuarie 1942

Azi un ger de pomină. Ieri am fost la Al[ice Botez] cu Nuni [Dona] și Lucia [Vasiliu]. Clubul e cam depresiv de câțva timp. Fie el gerul de vină, oare? sau cine știe ce altceva. Biroul îmi distruge viața. Nu mă pot apuca de nimic. Sculatul în zori cu noaptea-n cap. Tramvaiul murdar, urât, cu oameni înghețați, înghesuiți. La birou o treabă stupidă, oameni rutinați, inexpressivi, inexistenți. Când plec în frig... iar tramvai... iar înghesuială. Acasă mama arată atât de bolnavă, sărăcuța, încât sunt nenorocită când văd că nu pot face nimic pentru ea. Și dor de H[aig].

Viața-i atât de urâtă...

*

Citesc în *Les caves du Vatican*: Motto: „...Pour ma part, mon choix est fait. J'ai opté pour l'athéisme social. Cet athéisme, je l'ai exprimé depuis une quinzaine d'années dans une série d'ouvrages“²⁴⁴ etc. etc. (Georges Palante, *Chronique philosophique du Mercure de France* etc. etc.)

Îmi place cum se exprimă: „Pour ma part, mon choix est fait.“ Parcă avea de ales între tort cu nucă și tort cu alune. A ezitat o clipă și, după ce a cântărit repede calitățile gustative ale fiecăruia, s-a hotărât dintr-odată...

Oamenii nici în fața morții nu realizează stupida și nedelegabila gravitate a destinului lor...

16 ianuarie 1942

Am terminat de citit *Les caves du Vatican*. În fond, cu toate că nu mai sunt singură, sau poate tocmai pentru că nu mai sunt singură, sunt mai liberă pentru citit. *Les caves du Vatican* mi-a făcut poftă să reiau Gide. Am să caut *Les Faux-Monnayeurs*. Citit-o pe la 15 ani și eram puțin cam prea jună.

Gide: *Les caves...* Motto din Joseph Conrad: *Lord Jim*, p. 226: „There is only one remedy! One thing alone can cure us from being ourselves! Yes; strictly speaking the question is not how to get cured, but how to live.“²⁴⁵

17 ianuarie 1942

Nimic de făcut. Aseară concertul Enescu. A cântat un Haendel și un Bach. Restul nu mai importă. Muzica rămâne, cred, cea mai subtilă și dureroasă bucurie. Cea mai subtilă dintre cele accesibile.

20 ianuarie

Joc la loterie. Doar, doar scap de mizeria asta de birou.

De-aș câștiga măcar pe un an de zile niște bani. Să pot în sfârșit respira în voie. Viața asta mă abrutizează incontestabil.

24 ianuarie

Nici azi nu ne-au lăsat în pace. Se pare că ar fi 24° sub zero. În tot cazul, e un ger care arde. O iarnă sinistă, iarnă de război, cu ger neobișnuit, mizerie mare și oameni înrăiți.

Viața-i ceva crâncen. Mă gândesc uneori că nu am decât ce merit. Trăiesc această viață de conștopist pentru că nu sunt în stare să-mi fac alta. Un om de reală valoare, un om cu adevărat capabil de creație ar reacționa firesc, ar face orice, oricum, dar ar ieși într-un fel sau altul din asta. Dacă aș avea „substanță“ – vorba lui Ar[șavir] – de logician, nimic n-ar trebui să mă împiedice: nici faptul că-mi petrec diminețile într-un birou cretin, nici faptul că e război, ger și mizerie. N-ar trebui să mă împiedice cu atât mai mult cu cât biroul îmi ocupă diminețile și numai marți și vineri trei ore din după-amiază. Războiul deocamdată nu are de ce să mă deranjeze pe mine direct, și gerul și mizeria de asemeni. Căci o fi ger și mizerie afară, dar acasă am căldură și am, slavă Domnului, ce mânca. Mizeria și gerul sunt interioare la mine. Nu sunt un om dintr-o bucată. O dimineață ca acestea pe care le suport aici este suficientă pentru a-mi lăsa o deprimare organică, o tristețe pe care încerc s-o scutur într-un fel sau altul, fie văzând spectacole, fie fâlfâindu-mă cu prieteni prin săli de concerte sau citind literatură. N-am destulă energie pentru a trece din infernul vulgar și monoton de aici în atmosfera de gheață a studiului meu. Îmi trebuie pentru asta entuziasm și o minte limpede. Trebuie să fiu clară și pătrunzătoare și plină numai de munca mea.

Eu ajung acasă la ora 2 atât de fizic sfârșită de lupta pe care o duc de a ține la distanță tot ce mă înconjoară, de a transforma în neant pentru mine toată tensiunea de noroi și abjecțiune intelectuală care-i umple pe toți oamenii aceștia, încât nu pot face alt efort decât acela de a mă purifica.

Am conformație de om ce va rata. Sunt leneșă, comodă, egoistă și fără prea mare energie. În „absolut“ nu cred în nimic și deci organic n-

am entuziasm pentru nimic; n-am nici un fel de talent literar și deloc fertilitate. Sunt în schimb foarte inteligentă și lucidă, am spirit logic sintetic și cu discernământ critic. Singurul lucru care trezește în mintea mea interes și singurul domeniu în care dau rezultate valabile este, ca atare, domeniul logicii. „Logica matematicilor este o știință fără imaginație“, îmi spunea deunăzi un domn prețios. „Primo, i-am răspuns, afirmația dumitale este justă și în același timp absurdă. Este ca și când ai spune: „Omul acesta este un om fără coadă.“ Secundo: Tonul dumitale adăuga frazei concluzia: „Deci cum te poți interesa de ta de această știință[?]“ La care lucru voi răspunde cu o confidență: Domnule dragă, eu sunt un om fără imaginație.“ A zâmbit politicos, formându-și o părere foarte proastă despre mine.

Eu rămân cu interesul meu *aproape* pasionat pentru logica matematicilor și cu *aproape* certitudinea că nu voi face totuși nimic în domeniul ei, *aparent* din cauza condițiilor dezastruoase în care trăiesc, *în fond* din cauza indolenței mele care nu poate lupta cu aceste condițiuni dezastruoase, ci așteaptă să se volatilizeze ca prin farmec.

30 ianuarie 1942

Il y a de nouveau ce léger tressaillement en moi. Ce tremblement tellement bizarre qui est fait de joie et de douleur et de quelque chose d'autre, une sorte d'étrange plénitude. Est-ce une fausse alerte? Je me demande: est-ce que j'ai envie d'être amoureuse au fond?...

Cette affreuse manie que j'ai d'intervenir dans ma vie. La seule chose sage que je pourrais faire c'est de laisser couler la vie en moi, en parant les coups autant que possible et en vivant les joies pleinement.²⁴⁶

31 ianuarie 1942

Et cet imbécile qui me fait une cour assidue. Il a des yeux de boeuf sentimental qui me soulèvent le coeur. S'il savait le malheureux combien il me dégoûte. Je n'ai jamais pu tolérer qu'un individu qui me déplait me fasse la cour. Il me donne des idées cruelles. Je le regarde avec des yeux froids, je lui répond laconiquement d'une voix de glace et il continue quand même à m'embêter de temps en temps une demi-heure.²⁴⁷

2 februarie 1942

Je deviens rêveuse et nostalgique. Heureusement que dans mes pires moments de ce genre je ne perds quand même pas mon sens de l'humour. Mon ironie m'empêche probablement de vivre des quantités de choses dans la vie, mais elle me sauve toujours d'un certain ridicule. C'est toujours ça de gagné et pour ce que je perds j'ai le sourire.²⁴⁸

5 februarie 1942

Journal métaphysique: *Être et Avoir* (Gabriel Marcel), 8 mars, p. 25: „Je suis de plus en plus frappé de la distinction entre les deux modes

de détachement: l'un est celui du spectateur, l'autre est celui du saint. Le détachement du saint se produit, si j'ose dire, à l'intérieur même du réel; il exclut complètement la curiosité à l'égard de l'univers. Ce détachement est une participation, la plus haute qui soit. Le détachement du spectateur est exactement inverse, il est désertion non pas seulement idéale, mais réelle. Et là est, me semble-t-il, l'espèce de fatalité qui pèse sur toute la philosophie antique, philosophie essentiellement spectaculaire.“²⁴⁹

Distincția este justă și totuși printre rânduri se plimbă eroarea. („Just“ și „eroare“ este prost spus, pentru că oare ce este eroare și ce e adevăr? „This, too, is the question.“²⁵⁰) Deci totuși, vorbind subiectiv, falsitatea vine din subtila preferință a autorului pentru unul din modurile de detașare, preferință care atrage după ea o întreagă viziune. (Din cauza asta nu se poate spune „eroare“, pentru că este cam riscant să numești misticismul o „eroare“. Dacă aș spune lucrurilor pe nume poate că totul ar fi mai net. Dar ce nume? Și, dacă i-l aplici pe cel care ți se pare ție că i se potrivește, nu ești oare puțin superficial? De unde să scoatem certitudinea?)

6 februarie 1942

Citesc *Promenade au Phare* de Virginia Woolf. N-am ce să mai citesc aici. Este genul de literatură de valoare mijlocie de care nu poți spune că-ți place, dar nu poți spune nici că este prost. Nu-ți rezervă bucurii de nici un fel decât, poate, un fel de normalitate care transpiră din fiecare pagină. Literatură realistă fără a fi esențială.

7 februarie 1942

Aseară premieră „Castiliana“ de Lope de Vega. Traducerea și din păcate nu numai traducerea, ci aproape adaptarea lui Dem. Teodorescu. Marioara Zimniceanu s-a fâțâit greoi și vulgar de-a lungul piesei. Nu se poate realiza nimic artistic punând într-un rol de fată tânără plină de vioiciune și temperament o cutră bătrână, groasă și ordinară, care face mai mult impresia de „tanti“ decât de fecioară dezghețată de la țară.

Era o sală destul de urâtă. În schimb, Mary strălucitoare. Ce miraculoasă transfigurare este dragostea! Mary, despre care se poate spune orice, că e simpatică, deșteaptă, vioaie, chiar cuceritoare, dar în nici un caz altceva decât urâtică, era aseară o „femeie frumoasă“. Și când te gândești că această minune are loc pentru viermele acela dezgustător. Cea mai bună dovadă că unele femei nu se îndrăgostesc de un bărbat, ci se îndrăgostesc de dragoste. Primul bărbat care întinde mâna servește drept pretext pentru canalizarea pasiunii care le frământă (ca să zicem așa) „abstract“.

Din cauza asta nu pot eu probabil să mă îndrăgostesc de oricine întinde mâna. N-am în mine o pasiune atât de grozavă care să ceară atât de imperios să fie „canalizată“ încât, pierzând orice luciditate, să

iau un măgar drept un Adonis. Și din păcate toți bărbații din jurul nostru sunt mai mult sau mai puțin niște măgari.

L'alerte de ces derniers temps n'est pas précisément une fausse alerte, mais si les choses ne prennent pas un rythme plus précipité, elle le deviendra. Entre temps, je flirte avec un autre, sans que cela me dise nécessairement quelque chose, mais parce que vraiment pourquoi pas!? Mais évidemment celui-là ne pourra jamais être autre chose qu'un flirt et encore...

Cela m'amuse assez de le désorienter... c'est tout. Je ne lui donnerai à baiser plus que le bout de mes doigts et même cela pas autrement que cérémonieusement. Tandis que l'autre... Jugeant les contrastes, ça pourrait ne pas être une fausse alerte. Seulement faudrait le mieux connaître... c'est-à-dire il vaudrait mieux qu'il ne me laisse pas le temps de le mieux connaître. Je suis certainement d'un sale cynisme.²⁵¹

*

Săptămâna asta, cu somn de 4-5 ore din 24, a fost un dezastru. Adineaori eram atât de epuizată încât am pus capul pe brațe și am dormit pe birou vreo 20 de minute.

Diseară este al 6-lea concert Enescu. Cântă cu Cella [Delavrancea] și aș fi vrut să fiu odihnită. Mi-este însă imposibil să dorm după-amiază, căci la 4 vine Dl Climovitz să mă ia la cinematograf.

*

Aseară am citit în Monitorul Oficial o completare la legea din vară. Asta ar însemna că H[aig] iese. Nu știu însă de ce nu-mi vine să cred. Măsura de ieri, venită după evenimentele de acum o săptămână, nu mai are nici o justificare interioară.

Deduc că interpretăm noi legea greșit și că vor ieși probabil alții, dar nu H.

20 februarie 1942

Asociația filozofică devine pe zi ce trece mai mondenă. E o atmosferă de convenționalism și amabilitate, de suavitate și inocență specifică anumitor saloane ale doamnelor bine-crescute și cu pretenții de cultură. Biata noastră asociație seamănă în mod izbitor cu clasa Alice Voinescu – cu Dinu [Noica] făcând funcție de Alice Voinescu și ceilalți membri, „copiii” lui Tante Dinu-Alice. Este absolut penibil. Toată lumea se admiră reciproc și această admirație reciprocă se exprimă prin congratulări, amabilități spuse cu zâmbet încântat și mai ales printr-o continuă extaziere în fața „luminilor” care le ies din cap. Se discută cu lux de termeni filozofico-metafizici fără să se spună în fond nimic. Și toate acestea numai pentru a-și da iluzia că semnifică ceva în Univers.

Fiecare dintre ei, simțindu-se atât de admirat de ceilalți, are impresia că el însuși e un fel de geniu: un adevărat filozof care

cercetează cu gravitate și succes misterele Universului.

Atâta risipă de cuvinte, atâta desfășurare de cultură superficială în spatele numelui unui om care era numai simplitate și adâncime, un om care râdea acid de toate în timp ce-i luceau trist ochii, un om cu simț al ridicolului și umor.

21 februarie 1942

Colin D.B. Ellis, *Head and Heart*:

I put my hand upon my heart

And swore that we should never part.

I wonder what I should have said

If I had put it on my head“.²⁵²

B. Russell: *Histoire des idées au XIXe siècle*.

Frazele cu care își încheie cartea:

„Les mêmes causes qui provoquèrent la guerre en 1914 sont encore agissantes, et à moins qu’elles ne soient freinées par un contrôle international des placements de capitaux et des matières premières, elles aboutiront inévitablement au même résultat, mais il sera bien plus catastrophique encore. Ce n’est point par des sentiments pacifistes, mais par une organisation économique du monde que l’humanité civilisée sera sauvée du suicide collectif.“²⁵³

27 februarie 1942

La Grèce antique commence à m’intéresser en proportion inverse avec le manque d’intérêt qui va en croissant concernant l’époque actuelle. La platitude de la vie que je mène, la platitude de l’époque en plus grand, la platitude de la vie en général à toutes les époques possibles me donne une sorte d’exaspération qui devient presque physique. En sorte que je devrai m’intéresser aussi peu à la Grèce antique qu’à cette époque-ci. Pourtant il y a la différence entre le fait vécu et ce qu’il en reste... Je ne fais pas la sottise de dire que j’aurais voulu vivre du temps de Pyrrhon ou d’Aristote. Je suis convaincue que j’y aurai été aussi mal si pas bien plus. La distance annule toutes sortes de réalités désagréables et poétise l’époque. Je suppose, j’en suis même sûre, que dans environ mille ans notre époque paraîtra aussi séduisante que me paraît à présent, parmi la fumée posée par les siècles, le temps de Socrate. Nous avons tout pour être un siècle intéressant. Nous avons Dostoiewski et Chestov, Huxley et Wilde, Baudelaire et Shelley, Greta Garbo et Leslie Howard, Bertrand Russell et Poincaré. Tout ce pêle-mêle – encore plus pêle-mêle que je l’exprime – fera de notre époque quelque chose de très intéressant. On oubliera Hitler et Mussolini, pire encore ils deviendront probablement Napoléon et César, des fossiles de l’Histoire politique, on oubliera la misère de la vie sociale...²⁵⁴

17 mars 1942

Il est drôle. Les plus distingués d’entre eux sont les plus vulgaires

que je puisse admettre dans mon monde. Au fait que fais-je de ma jeunesse? En train de perdre le seul bien que j'ai jamais eu. Le plus périssable aussi. Joliment assez de tout ce vague et impérieux tourment. Le tragique dans toute cette histoire sort de ma lucidité. Excessive et impuissante. Je manque de puissance créatrice et d'une certaine volonté. Étant horriblement orgueilleuse je lutte parfaitement en défensive, mais étant aussi horriblement paresseuse et indifférente je suis incapable d'offensive.²⁵⁵

Miercuri, 18 martie 1942

Duminică fost la Rori [Nasta]. Erau M. P[ippidi] și Dinu [Noica] și Dan Nasta. Am ascultat plăci – Bach – până pe la 9. Singura bucurie pe care o mai pot avea în anul acesta blestemat este muzica. Diminețile astea infernale pe care le petrec aci îmi dau un fel de plictiseală pe care n-o pot înlătura prin nimic altceva. Viața este mai sinistă ca de obicei, totuși am părăsit complet ideea sinuciderii. Am căzut într-un fel de apatie. Vibrează totuși ceva în mine de îndată ce muzica mă trezește atât de dureros. Ieri după-masă mă întinsesem puțin în camera mea și mă gândeam să mă duc la înmormântarea tatălui Lucichii D[emetrius]. Am o teamă animalică de tot ce se apropie de moarte și de câte ori vin în contact material cu Ea încerc, pe cât posibil, să mă sustrag. M-am gândit prea mult la moarte în nenorocita mea de viață ca să mai pot fi indiferentă contactului ei, fie el oricât de tangent. Bref, nu m-am dus la înmormântare. Neantul mi s-a părut în ultima vreme ceva atât de real (dacă se poate spune „real“ de ceva care este tocmai lipsa esențială a ceea ce numim realitate), încât în fața acestei cvasicertitudini viața capătă o altă, curioasă bizarerie. Oricum ai încerca să privești viața, ea *este* un lucru straniu Acest straniu diferă însă după viziunea pe care o ai. În identitatea Moarte-Neant, viața capătă o culoare atât de curioasă încât azvârle imediat înapoi în incertitudine. Și hai s-o luăm de la început... sau mai bine zis de la mijloc. În felul acesta, gândul meu care a trecut, când vag, când limpede prin o mulțime de afirmații ajunge iar la îndoiala inițială. Enigma rămâne întreagă, și totuși traiectoria gândului a lăsat în minte nu o lămurire, propriu-zis, ci o mică licărire de lumină. Din păcate, licăririle acestea sunt din cele inexprimabile. Vagul în care plutesc nu încapă în preciziunea logică a noțiunilor. Inexprimabil – deci intransmisibil. De necuprins logic, deci nesatisfăcător pentru sceptici ca mine.

Joi, 19 martie 1942

Aseară Concertul Enescu. Cuartetul 17 (Marea Fugă), Cuartetele 7 și 2. Eram obosită totuși...

Beethoven și Enescu, ce magnifică vrajă.

Luni, 23 martie 1942

Ieri am stat toată dimineața singură în casă. Nu mai făcusem de

mult asta și totuși nu m-am întâlnit cu mine. (Probabil tocmai pentru că n-am fost de mult cu mine, n-am reușit să realizez clipa aceea de melancolie a singurătății, care este cert o suferință, dar care conține în ea și un iz de orgolioasă voluptate.) Singurătatea este de la o vreme aspră, brutală. Cu atât mai crâncenă cu cât sunt veșnic înconjurată de oameni, de cărți, de evenimente. Nu mai realizez nici un moment de liniște absolută (apanajul morții, oare?) și necesitatea stării de contemplație este atât de imperioasă la mine încât prezența oamenilor sau a diverselor mele activități mă împiedică numai uneori de a o realiza. Am ajuns să mă dedublez cu facilități uimitoare. În această cameră²⁵⁶ cu doi oameni și o mașină de scris reușesc totuși să gândesc.

*

La 4 ½ dus la M. P[ippidi]. Lecția de greacă n-a avut loc din cauza celor două conferințe. Prima a lui Floru despre Leibniz. S-a ținut la augustini. Holul acela mizeros și întunecos, în care erau 10–12 persoane când am intrat noi. Nous n'étions que quatre, mais nous avons donné l'impression d'une foule.²⁵⁷ Dl Floru a fost atât de năucit de emoție încât și-a pierdut complet controlul. Pentru prima oară în viață am văzut un om distrus în așa hal de trac încât se desfigurase complet. Era palid, tremura tot și făcea eforturi uriașe ca să-și stăpânească spasmul mâinilor. Din cauza asta era crispat și îl dureau probabil inima, căci din când în când își apăsa mâna pe piept. Despre voce – ce să mai vorbesc? – era atât de voalată, încât pe alocuri nu se mai auzea. Când tușea ca să și-o limpezească se auzea dintr-odată tare și apoi din nou se voala sau se bâlbâia. Își făcuse câteva note ca să vorbească apoi în jurul lor. Panica îl împiedica însă să-și poată lega ideile și, în loc ca notele să-i servească drept pretext pentru conferință, el le-a citit pur și simplu. Erau vreo 5–6 foi mici de carnet. În zece minute le-a citit și apoi a rămas cu golul în față, cu gol în minte, terorizat. În clipa aceea cred că ar fi fost incapabil să-ți calculeze pe regula de trei simplă, darmite să vorbească despre Leibniz. Am încercat cel mai oribil sfert de oră de felul acesta care se poate imagina. Eram în așa hal năpădită de milă, încât îmi venea să mă duc și să-l iau de mână ca pe un bolnav, să-l așez pe o canapea și să-i dau să bea apă sau să-i fac orice – ceva ce i-ar fi putut fi în ajutor. Mi s-a părut de-o cruzime nemaipomenită faptul că am venit acolo. Aveam aerul unor călăi. Totuși nu m-am mișcat, căci, evident, ar fi fost și mai rău să arătăm că i-am văzut panica. La sfârșit – cu un aer de cățel bățut și umilit – a spus că a prescurtat ca să ne lase timp să-l ascultăm pe Vulcănescu. Ne-a mulțumit de mii de ori în fel și chip. Era atât de conștient și de jenat de tot penibilul situației, încât pentru prima oară de când l-am cunoscut pe omul acesta n-am mai gândit că este un mediocru. S-a creat un val de emoție și de jenă între noi. Trebuie să fie teribil de sentimental bietul om. Ne-a spus că el ține foarte mult la

noi. Îmi venea să urlu de rușine. Ce trebuie să fi suferit aseară săracul nici nu îndrăznesc să-mi imaginez. Mi-am promis solemn că de-acum încolo nu voi avea nici măcar un zâmbet de ironie cât de mic la adresa lui. Despre înțepăturile pe care le repezeam cu dezinvoltură ori de câte ori aveam ocazia nici nu mai vorbesc. Floru va fi pentru mine sacrosanct. Do not ever touch it. Il va falloir que je me fasse une raison. Heureusement il y a tant d'imbéciles pour les besoins de mon ironie²⁵⁸.

A doua conferință era a lui Mircea Vulcănescu despre două filozofii medievale. În sala de concerte a Atheneului. Lume multă, sala aproape plină. Contrastul izbitor. Vulcănescu vorbea cu simplitate, cu volubilitate, stăpân pe el, pe ideile lui, pe subiectul pe care-l dezvoltă cu subtilitate și claritate logică. Mă-ntreb ce-o fi fost în bietul Floru. Viața asta este uneori și pentru unii tare amară.

24 aprilie 1942

Cette horrible sensation de peine qui vous traverse tout d'un coup, au milieu d'un travail ou d'un livre, ou au milieu des gens qui vous entourent... Je reste brusquement le souffle coupé, la tête vague et j'essaie douloureusement d'oublier de nouveau. Hier j'ai flâné dans les rues le soir en essayant de mettre de l'ordre dans tout cela.

Je n'ai abouti qu'à une plus profonde tristesse. J'en ai bien peur... je n'y peux rien.

Mes matinées ici me paraissent encore plus sinistres et en général tout devient si désespérant que j'en perds ma capacité de camouflage. Hier j'étais si fatiguée que je ne pouvais pas ouvrir la bouche. Chaque mot était un effort et pour sourire il fallait vraiment le fouet de mon horreur de l'intervention des gens. Probable que malgré cela je n'avais pas l'air précisément gaie, car Pippidi, qui n'est pas sot, m'a demandé ce que j'avais²⁵⁹: „Dra A. este azi detașată complet de cele pământești...” Am gândit brusc: depinde ce numim „cele pământești”, dar am răspuns cuviincios, ca un student cuminte: „Mă doare puțin capul și sunt puțin obosită; n-are nici o importanță.” În timpul acesta mă gândeam că altădată aș fi făcut acest răspuns perfect veridic întovărășindu-l de un zâmbet semi-vesel, semi-ironic, atât de natural... și de reconfortant în societate. Am încercat să mă execut în acest sens și am constatat că mușchii feței ar fi schițat cel mult o grimasă. Am preferat să las lucrurile așa... În fond ce importanță mai are dacă lumea te vede suferind?

4 mai 1942

A dreadful morning.²⁶⁰

5 mai 1942

Şestov: *Potestas Clavium*, p. 332. (J. Schiffrin, Éd. de la Pléiade, 1928):

„La conclusion de Kant, que la métaphysique ne peut être une

science, car elle ne dispose pas d'une source particulière pour ses jugements synthétiques à priori, cette conclusion considérée généralement comme une réfutation de la métaphysique, plaide plutôt en sa faveur. Les mathématiques et les sciences naturelles sont des disciplines rigoureuses et pour tous obligatoires, parce qu'elles ont consenti à se soumettre aveuglement à des maîtres aveugles, tandis que la métaphysique est encore libre, et c'est à cause de cela qu'elle ne peut et qu'elle ne veut pas être une science et prétend à une connaissance indépendante. Kant n'osa pas prendre la défense de la métaphysique en se plaçant sur ce terrain."²⁶¹

Idem, op. cit., p. 333: „Les empiristes de l'école de Hume et de Locke ne l'osèrent pas non plus (peut-être aussi parce que la métaphysique ne les intéressait pas), ni les idéalistes du type de Sigwart. Il aurait fallu, en effet, mettre en doute en ce cas les droits de la raison, ce qu'aucun de ces philosophes ne pouvait accepter. Ils auraient été obligés d'admettre une métaphysique fantastique, arbitraire, étrangère à la science. Qui donc s'y serait risqué? La philosophie préféra s'engager dans une voie moyenne. Elle ne prétendait pas à la vérité absolue, mais ne renonçait pas aux souverains droits de la raison. Ces derniers étaient brillamment démontrés par le rapide épanouissement des sciences positives. Et dans le domaine de la logique on n'allait jamais au-delà d'aveux dans le genre de ceux de Sigwart et de Lotze."²⁶²

„Metafizica este încă liberă, și din cauza aceasta nu poate și nu vrea să fie o știință și pretinde la o cunoștință independentă.“

Cunoștință independentă de care nu ne dă alte lămuriri mai departe decât că ar duce la o „metafizică fantastică, arbitrară, străină științei“. Într-adevăr, cum ar putea fi metafizica o știință? Este deci liberă de toate limitările și postulatele științifice. Dar această libertate nu ne duce la neant? O metafizică fantastică și arbitrară (presupunând că ar fi posibilă) întru cât ne-ar mai putea interesa pe noi? Pe cale rațională nu dezlegăm nimic din cele esențiale, este adevărat. Dar presupunând că am dezlega ceva pe cale irațională (sau mai bine zis arațională), ce satisfacție ne-ar putea da asta? Cu sau fără voința noastră, potrivit sau nepotrivit dorinței noastre, nu putem să împiedicăm faptul că omul *este* rațional. Asta ne mărginește, poate, asta ne împiedică de a avea aripi, poate, dar asta *este* o stare de fapt. Presupunând că ne-ar fi posibil să renunțăm la rațiune (presupunere foarte riscantă, căci tot ce construiesc cei ce pretind a fi renunțat la rațiune nu e oare un amestec de falsuri și adevăruri, altă ordine de combinări, dar izvorâte din același animal rațional?), cu ce am putea-o înlocui oare care să ne satisfacă? Același Șestov, care pledează atâta împotriva Rațiunii, pledează cu argumente ale rațiunii și cu o logică impecabilă. Probabil tocmai din cauză că și el face parte dintre oamenii care nu pot divaga,

nu poate decât să combată Rațiunea, dar nu construiește nimic în schimbul ei: 1) Combate Rațiunea cu argumente raționale; 2) Când ar trebui să ajungă să-și illustreze susținerea cu o soluție... tace.

*

Astă-seară premiera „Domnișoarelor Aman“. O barbă îngrozitoare pe care am înghițit-o la lectură astă iarnă. M[arieta Sadova] are singurul rol mai acceptabil din piesă, cu toate că e de trei cuvinte.

*

Je ne l'ai plus vu depuis déjà une semaine. Je vais certainement l'oublier. J'y pense déjà moins... je fais tant de choses!²⁶³

9 mai 1942

Aseară la Adina masă cu M.C. în dreapta și dl Mi. în stânga. Am mâncat cât patru pentru că realmente eram incapabilă de a face altceva.

16 mai 1942

M-a apucat un căscat colosal. Casc și iar casc. Mă dor maxilarele și tot nu mă pot stăpâni. Mă întind și simt cum se prelinge plictiseala prin lenea mădurelor mele. Și nu e decât ora 12. Încă două ore mari și late. Citeam aseară din *Potestas Clavium* și simțeam o foame de studiu în mine... Niciodată n-am citit mai puțin ca în ultimele zece luni. Aveam săptămâni de imbecilitate, de marasm în care nu puteam citi decât romane sau polițiste, totuși citeam. Acum un Huxley la pag. 82 și un Jack London la pag. 30. Nu pot. Mi-e foame de studiu. Vreau să recitesc *Critica rațiunii pure* cu ochii și mintea de 25 de ani. Leibniz și Whitehead-ul²⁶⁴ acela pe care nu-l găsesc... Undeva la țară, fără oameni cunoscuți în jur, sau în străinătate. Nu cer decât cărți și singurărate măcar câțiva ani. Simt în creierul meu neîntrebuințat exasperare... Se țes în jurul meu lanțuri de sclavie. Mi-e milă de inteligența mea și nu pot face nimic.

4 iunie 1942

En train de vivre l'Enfer. Dans tout ce désespoir la seule étincelle lumineuse est l'idée que, étant donné l'intensité de l'exaspération dans laquelle je me trouve, il est impossible que je reste dans cet état. Il s'ensuit que d'une manière ou d'une autre ça changera. J'y pense tout le temps et, quand on pense tout le temps à une chose, ça finit par se résoudre d'une manière ou d'une autre. Heureusement une des rares choses sûres dans la vie c'est que rien n'est immobile, rien ne reste sur place. Cela peut constituer une raison de désespoir, mais cela peut être aussi un motif de soulagement.

Ça dépend du point de vue. Tout dépend toujours du point de vue.²⁶⁵

Chestov qui cite à tout bout de champ le: ti h filosofia; tŃ timiwton de Plotin. Je n'ai jamais été plus convaincue de cela. Une

faim folle d'étude en moi et... it's starvation all right. Je n'ai jamais vécu un laps de temps si énorme (presque une année) sans rien faire totalement. Commence à croire même que cette expérience était utile pour m'ouvrir les yeux, pour me faire comprendre que ma passion des recherches existe en moi malgré mon scepticisme, malgré mon pessimisme, malgré ma paresse et mon indolence, malgré et à cause de la vie, quoi...²⁶⁶

Mărti, 23 iunie 1942

Ieri am chiulit de la birou. Împlinit 26 ani și refuzat să-mi petrec ziua într-o astfel de atmosferă. Dimineața eram încă în pat când a venit Lori [Costescu] să mă ia la Lac. Mă culcasem târziu. Bârfisem cu Ar[șavir] până la 12 noaptea și, când să adorm, am auzit deodată un fâlfâit sinistru în cameră. Am sărit arsă și am alergat la Ar. în cameră, țipând că a intrat un liliac pe fereastră. Tot bombănind și făcându-mă scrântită, sărită etc., Ar. a cercetat camera și a găsit într-un colț, în loc de liliac... o păsărică. Era micuță cât un pumn, terorizată și cu coada „en panache”²⁶⁷. Când am vrut să punem mâna pe ea s-a zbatut și a început să zboare izbindu-se de toți pereții. A urmat o adevărată vânătoare până la 2 noaptea și până la urmă am reușit s-o prind și s-o pun pe fereastră. Era imposibil s-o las în casă. Atât se zbătea că ar fi murit până la ziua.

26 august 1942

La volupté de la pensée de la mort devant la populace vulgaire de la C.A.F.A. Ce que j'ai pu avaler depuis deux jours rien que pour ne plus les voir presque un mois. Je ne dis pas que ça n'en vaut pas la peine... Je serai presque tentée de dire que tout vaut la peine d'être avalé pour ne plus les voir, et ce „tout” n'était pas alarmant pour mon pauvre scepticisme. Mon sens de l'exagération ne va jamais au-delà de mon doute. C'est un des multiples paradoxes dont est faite la vie des animaux de mon espèce. Heureusement les animaux de mon espèce ne pullulent pas. Nous sommes une espèce stérile et nous le faisons exprès. C'est d'ailleurs une charité pour le monde, quoique nous ne le fassions pas par charité.

Il y a toujours dans la vie de l'homme un moment de son passé à partir duquel, s'il était possible, il voudrait refaire autrement sa vie. Moi, c'est Août 1941. Jusqu'en Août 1941 l'Enfer de ma vie était bien Mon Enfer. Depuis Août 1941 c'est l'Enfer à tout le monde (de nouveau ce „tout”, disons „presque”). Je suis honteuse de cela comme d'un crime ou d'une saleté que je commettrais à répétition. Et d'autant plus honteuse que je suis sûre d'avoir la possibilité de donner un vaste coup de pied et d'y sortir, mais de ne pas le faire par lâcheté.²⁶⁸

28 august 1942

Je le retiens cet été. Et celui de l'année dernière aussi d'ailleurs. Moitié C.A.F.A., moitié prison = total Prison. Dire que j'ai choisi – est-

ce moi qui l'ai choisi... – juste cette époque stupide de ma vie pour aimer (vraiment?) pour la première fois. Car je crois qu'en effet ça y est. Dois-je dire „enfin“... ou „déjà“... reste à savoir... D'ailleurs j'y pense rarement, comme je le vois rarement. C'est probablement ma façon d'aimer réellement.²⁶⁹

2 noiembrie 1942

Acasă totul trist. Ar[șavir] muncește ca un câine fără a parveni să fie suficient... și mama ne-a făcut alaltăieri o criză atât de urâtă încât am crezut că moare. De atunci mi-am descoperit noi fire albe în păr și port cu mine un fel de greutate. În puținul timp liber, iau bicicleta și mă duc pe lângă lacuri sau în pădure. Alaltăieri, în pădurea Băneasa, era o tăcere de piatră și un miros de castani, de ciupercă, de frunze moarte... O toamnă proaspătă cu culori între roșu și verde, ruginite și răspândite covor... Stau singură cu capul gol de gânduri, cu un fel de tristețe dincolo de minte și adu-mec aerul parfumat ca un animal, până mă pătrunde frigul și trebuie să plec.

N-am nici un fel de perspectivă, de nici un fel... și port în mine un fel de perplexitate că nu mă sinucid. O uimire că frica mea de moarte este atât de inutilă... Și știind atât de limpede, lucid lucrul acesta, știind că n-am nici o perspectivă, că existența îmi este o durere continuă, totuși nu mă pot sinucide și-mi este o sfâșietoare frică de moarte. Fără soluție totul. Și starea asta, aparent paradoxală, între „eterna“ ajungere la sinucidere ca soluție și eterna descoperire că această singură soluție n-o pot adopta din frică de neant, durează de ani și ani de zile...

*

Îmi sunt mie însămi veșnică surpriză. Mă întreb uneori unde găsesc în mine atâta forță încât să pot râde atât de limpede, să vorbesc cu atâta „interes“ de atât de multe lucruri, să mănânc cu atâta poftă. Omul e un animal crâncen de curios uneori. Unde-o fi găsim atâta putere încât să depășească (depășească?! într-un fel) o disperare atât de totală[?] Asta într-adevăr mă depășește.

24 noiembrie 1942

Ieri aveam 37,8 temperatură la ora 3. Seara mi-a crescut vertiginos. Simțeam cum iese foc din mine. În halul acela m-am îmbrăcat totuși și m-am dus la Kempf. A cântat numai Beethoven. O fugă și variațiuni pe o temă din „Eroica“: mărturisesc că am găsit-o puțin grosolană. Sonata în re minor cântată minunat. În partea a doua, „Appassionata“ și dat sumedenie de suplimente tot din Beethoven. Cu toată temperatura și durerea de cap, concertul mi-a făcut o mare bucurie. Mi-a plăcut chiar mai mult decât cel de sâmbătă, cu toate că toți pretențioșii din sală spuneau că a fost mult inferior.

Ieri, la Kempf, în spatele meu – puțin mai spre stânga – stătea dl Viș[inescu], zis Costel, cu o domnișoară înaltă, blondă, destul de

nostimă. Cam afectată, gen „intelectuală“, cu reputație în familie și prin împrejurimi de deșteptăciune (pentru că e puțin mai dezghețată ca altele, a citit Valéry și discută despre Heidegger fără să-l fi citit, dar găsindu-l „pasionant și interesant“). Am cunoscut-o (cunoscut e un fel de a spune) anul trecut la celebra Asociație filozofică la care venise și se instalase picior peste picior și fuma în cel mai modern și convins fel posibil. Îmi amintesc că ne amuzase puțin pe Al[ice Botez] și pe mine aerul ei de vădită superioritate. Și din câteva cuvinte ale ei mi-am făcut o părere care cred că nu e greșită. Când l-am văzut pe Costel cu ea, m-am gândit imediat la C[ella] D[elavrancea]. Mai târziu, am văzut-o pe C.D. care îi privea pe furiș peste capete. Când m-a văzut, a venit drept la mine și a început să facă o lungă și inutilă conversație (de obicei ne salutăm, ne zâmbim, dar nu ne oprim). Am înțeles de ce făcea atâta amabilă și încântată conversație cu mine urmărind direcția privirilor ei fixe, aprinse ca de jar. Mi-a fost milă.

25 noiembrie 1942

Aci domnește neantul! Cineva care ar intra pe ușă ar avea impresia unei mari activități. Liniștea este perfectă, întreruptă numai de zgomotul mașinilor de scris. Capetele sunt grav aplecate pe hârtii. De fapt, dl S. studiază atent cartea de telefon, găsind în ea reclame amuzante; dra S. bate la mașină o „adresă“ ca să-i învețe „estetica“ („N-are nici o estetică, nu vezi, domnișoară!“ – i-a spus șeful la ultimul referat prezentat); dra V. și dna C. contemplă statele de salarii încasate alaltăieri; dna M. se uită la un registru pentru că îi e frig (ei, nu registrului) și e lângă calorifer (registru)... și eu scriu aci.

Mă întreb trist și mă simt în această pădure de oameni mai însingurată decât în mijlocul unei păduri aieva. Îți trec zilele, nenorocito, zilele, zilele... N-am mai citit un rând de luni de zile. Sport, C.A.F.A., spectacole, concerte, prieteni... „Timpul e limitat, domnul meu“, cum spunea convins un imbecil de pe-aici, vrând să spună că n-are timp să rezolve o petiție oarecare.

Astă-seară e al doilea concert Enescu-Filionescu. Nu știu exact ce cântă, afară de un Bach, dar mi-e atât de sete de muzică încât accept orice în epoca asta. Trebuie să mai trec pe la Orfeu să văd ce concerte mai sunt anunțate. Asta câtă vreme mai am bani, că pe urmă...

Mă simt sănătoasă tun. Am *senzația* de sănătate. M-am dezintoxicat radical. Mă întreb ce fel de otravă trebuie să fi fost în cornul acela ca să-mi dea răul acela teribil și temperatură atât de mare. Ieri am mâncat iaurt și „purée“ de cartofi. Azi însă mi-e o foame grozavă.

3 decembrie 1942

Sunt persoane pe care e preferabil să nu le privești în ochi în timp ce mănâncă. Ochii lor capătă parcă o expresie de completă, adâncă și intensă absorbire. Seamănă leit cu expresia unui câine în fața unui cadavru: concentrat și lăuntric, beat de voluptate.

Ce matin révolte. Ils criaient tous, se plaignaient de la même vieille misère. Au comble de la fureur, Mme C. qui hurlait contre l'injustice du sort, s'exclame donnant comme preuve au maximum des souffrances qui lui sont échues: „Vous ne me croirez pas, hurlait-elle, il y a au moins une année que je n'ai pas pu aller au cinéma“. Ça ne m'a pas fait sourire.²⁷⁰

Rien ne change ici. C'est assez drôle d'ailleurs d'être témoin de la persévérance avec laquelle le mal refait ses forces. Le nouveau D[irecteur] G[énéral] garde ses distances. Il les garde tellement qu'il va finir par ne rien voir. Pendant ce temps les „anciens“ arrangent leurs affaires, mettent leur clique en avant, se regroupent autour du nouveau comme autour de l'autre.²⁷¹

Note

243. Sunt expresiile ei (lb. fr.).

244. În ceea ce mă privește, alegerea mea e făcută. Am optat pentru ateismul social. Acest ateism l-am exprimat de vreo 15 ani într-o serie de lucrări (lb. fr.). (DU)

245. Nu există decât un singur remediu! Un singur lucru ne poate lecu de a fi noi înșine! Da, dar, la drept vorbind, problema nu e cum să ne vindecăm, ci cum să trăim (lb. engl.). (DU)

246. Din nou această ușoară tresărire în mine. Acest tremur atât de bizar, care e făcut din bucurie și durere și din ceva diferit, un soi de stranie plenitudine. Să fie vorba de o alarmă falsă? Mă întreb: chiar doresc să fiu îndrăgostită, de fapt?... Această îngrozitoare manie pe care o am de a interveni în viața mea. Singurul lucru înțelept pe care l-aș putea face ar fi să las viața să curgă în mine, parându-i loviturile pe cât posibil și trăindu-i bucuriile din plin (lb. fr.). (DU)

247. Și imbecilul ăsta care-mi face o curte asiduă. Are niște ochi de bou sentimental care îmi provoacă greață. De-ar ști nefericitul cât mă dezgustă. N-am putut să admit niciodată ca un individ care-mi displace să-mi facă în vreun fel curte. Îmi provoacă idei crunte. Îl privesc cu ochi reci, îi răspund laconic cu o voce de gheață, și el continuă totuși să mă bată la cap din când în când câte-o jumătate de oră (lb. fr.). (DU)

248. Devin visătoare și nostalgică. Din fericire, în cele mai rele momente de acest fel, nu-mi pierd totuși simțul umorului. Ironia mea mă împiedică probabil să trăiesc o mulțime de lucruri în viață, dar ea mă salvează întotdeauna de un anume ridicol, ăsta-i câștigul mereu, iar pentru ce pierd îmi rămâne surâsul (lb. fr.). (DU)

249. Jurnal metafizic: *Être et Avoir* (Gabriel Marcel), 8 martie, p. 25: „Sunt din ce în ce mai impresionat de deosebirea dintre cele două moduri de detașare: unul este al spectatorului, celălalt este al sfântului. Detașarea sfântului se produce, îndrăznesc s-o spun, chiar în interiorul realului; el exclude complet curiozitatea față de univers. Această detașare este o participare, cea mai înaltă care există. Detașarea spectatorului este exact contrarie, e o dezertare nu doar ideală, ci reală. Și aici se află, mi se pare mie, specia de fatalitate care atârână peste întreaga filozofie antică, filozofie esențialmente spectaculară“ (lb. fr.). (DU)

250. Și asta e întrebarea (lb. engl.).

251. Alarma din ultima vreme nu este tocmai o alarmă falsă, dar, dacă lucrurile nu capătă un ritm mai precipitat, o să devină. Între timp, flirtez cu altul, fără ca asta să-mi spună obligatoriu ceva, ci pentru că, zău așa, de ce nu? Dar, firește, acela nu va putea niciodată să fie altceva decât un flirt, și totuși... Mă cam amuză să-l zăpăcesc ... asta-i tot. N-o să-i dau să-mi sărute mai mult decât vârful degetelor și nici asta în alt mod decât ceremonios. Pe când celălalt... Judecând contrastele, s-ar putea să nu fie o alarmă falsă. Ar trebui doar să-l cunosc mai bine... adică ar fi mai bine să nu-mi dea răgazul de a-l cunoaște mai bine. Sunt, cu siguranță, de un cinism murdar (lb. fr.). (DU)

252. *Înimă și cap*: Mi-am dus mâna la inimă / Și-am jurat că nu ne vom despărți niciodată.

/ Mă-ntrbe ce-aș fi spus / Dacă mi-aș fi așezat mâna pe cap (lb. engl.). (DU)

253. „Aceleași cauze care au provocat războiul din 1914 acționează încă și, dacă nu vor fi frânate printr-un control internațional al plasamentelor de capitaluri și al materiilor prime, vor ajunge în mod inevitabil la același rezultat, dar acesta va fi cu mult mai catastrofal. Nu prin sentimente pacifiste, ci printr-o organizare economică a lumii va fi salvată umanitatea civilizată de o sinucidere colectivă” (lb. fr.). (DU)

254. Grecia antică începe să mă intereseze invers proporțional cu lipsa de interes care crește în mine în ceea ce privește epoca actuală. Platitudinea vieții pe care o duc, platitudinea epocii în mare, platitudinea vieții în general, în toate epocile posibile, îmi dă un soi de exasperare care devine aproape fizică. În așa fel încât ar trebui să mă interesez tot atât de puțin de Grecia antică precum de vremurile actuale. Totuși există o diferență între faptul trăit și ceea ce rămâne... Nu fac prostia să spun că aș fi vrut să trăiesc pe vremea lui Pyrrhon sau Aristotel. Sunt convins că mi-ar fi fost la fel de rău, dacă nu mai mult. Distanța anulează tot felul de realități dezagreabile și poetizează epocile. Presupun, sunt chiar sigură, că în aproximativ o mie de ani epoca noastră va părea la fel de seducătoare precum îmi pare în prezent, prin aburul așezat de secole, vremea lui Socrate. Avem totul pentru a fi un secol interesant. Îi avem pe Dostoievski și Șestov, pe Huxley și Wilde, pe Baudelaire și Shelley, pe Greta Garbo și Leslie Howard, pe Bertrand Russell și Poincaré. Tot acest talmeș-balmeș — mult mai amestecat decât îl arăt eu — va face din epoca noastră ceva foarte interesant. Vor fi uitați Hitler și Mussolini, ba mai rău, vor deveni probabil Napoleon și Cezar, niște fosile ale istoriei politice, va fi uitată mizeria vieții sociale... (lb. fr.) (DU)

255. E nostim. Cei mai distinși dintre ei sunt cei mai vulgari pe care aș putea să-i admit în lumea mea... De fapt, ce fac cu tinerețea mea? Pe cale de a pierde singurul bun pe care l-am avut vreodată. Care e și cel mai trecător. Sătulă de acest vag și imperios supliciu. Tragical în toată această poveste provine din luciditatea mea. Excesivă și neputincioasă. Îmi lipsește puterea creatoare și o anume voință. Fiind oribil de orgolioasă, lupt perfect în defensivă, dar, fiind la fel de oribil de leneșă și indiferentă, sunt incapabilă de ofensivă (lb. fr.). (DU)

256. Rânduri scrise în biroul de la C.A.F.A. (v. nota de la p. 337). (DU)

257. Nu eram decât patru, dar am produs impresia unei mulțimi (lb. fr.). (DU)

258. Să nu-l atingi niciodată (lb. engl.). Va trebui să mă rezemnez. Din fericire, sunt destui imbecili pentru nevoia mea de ironie (lb. fr.). (DU)

259. Această oribilă senzație care te străbate dintr-odată, în toiul unei lucrări sau al unei cărți, sau în mijlocul oamenilor care te înconjoară... Rămân din pricina asta brusc cu respirația tăiată, cu capul gol și încerc cu durere să uit din nou. Ieri m-am plimbat pe străzi seara, încercând să pun ordine în toate astea. N-am reușit decât să ajung la o și mai adâncă tristețe. Mi-e frică de ea... Nu pot face nimic. Diminețile mele aici îmi par și mai sinistre și în general totul devine atât de exasperant că-mi pierd capacitatea de camuflare. Ieri eram atât de obosită că nu puteam să deschid gura. Fiecare cuvânt era un efort și pentru a surăde era nevoie cu-adevărat de bicliu ororii mele provocate de intervenția oamenilor. Probabil că în pofida acestui lucru nu aveam o mutră tocmai veselă, căci Pippidi, care nu e prost, m-a întrebat ce am (lb. fr.). (DU)

260. O dimineată groaznică (lb. engl.). (DU)

261. Concluzia lui Kant că metafizica nu poate fi o știință, fiindcă nu dispune de un izvor specific pentru judecățile sale sintetice a priori, această concluzie considerată în general ca fiind o respingere a metafizicii pledează mai curând în favoarea ei. Matematicile și științele naturale sunt discipline riguroase și obligatorii pentru toți pentru că ele au consimțit să se supună orbește unor maeștri orbi, în timp ce metafizica e încă liberă și din cauza asta ea nu poate și nu vrea să fie o știință și impune o cunoaștere independentă. Kant nu a îndrăznit să ia apărarea metafizicii, plasându-se pe acest teren (lb. fr.). (DU)

262. Empiriștii școlii lui Hume și lui Locke nu au îndrăznit nici ei (poate fiindcă metafizica nu-i interesa), nici idealiștii de tipul lui Sigwart. Ar fi trebuit, de fapt, să fie puse la îndoială, în acest caz, drepturile rațiunii, ceea ce nici unul dintre acești filozofi nu putea să accepte. Ar fi fost obligați să admită o metafizică fantastică, arbitrară, străină de știință. Cine și-ar fi luat acest risc? Filozofia a preferat să se angajeze pe o cale de mijloc. Ea nu aspira la adevărul absolut, dar nu renunța la drepturile suverane ale rațiunii. Acestea din urmă erau strălucit demonstrate de rapidă dezvoltare a științelor pozitive. Și în domeniul logicii nu se mergea niciodată dincolo de mărturisiri de tipul celor ale lui Sigwart și Lotze (lb. fr.). (DU)

263. Nu l-am mai văzut de o săptămână. Îl voi uita cu siguranță. Deja mă gândesc mai puțin la el... fac atâtea lucruri! (lb. fr.) (DU)

264. Alfred North Whitehead: *The axioms of projective geometry* (1906), *La science et le monde moderne* (1930), *Le devenir de la religion* (1939), *The Concept of Nature* (1919), *Modes of Thought. Lectures...* (1957), *Process and Reality. An Essay in Cosmology*, Gifford Lectures Delivered in the University of Edinburgh During the Session 1927–1928, *The Function of Reason* (1958), *Symbolism* (1958), *A treatise on Universal Algebra with Application* (1960), *An introduction to mathematics*. Alfred North Whitehead Bertrand Russell, *Principia mathematica*, second edition, vol. I–III, Cambridge, The University Press, 1957. (DU)

265. Pe punctul de a trăi Infernul. În toată această disperare, singura pâlpăire de lumină rămâne ideea că, dată fiind intensitatea exasperării în care mă aflu, e imposibil să rămân în starea asta. Rezultă că, într-un fel sau altul, lucrurile se vor schimba. Mă gândesc tot timpul la asta și, când te gândești tot timpul la un lucru, acesta sfârșește prin a se rezolva de o manieră sau alta. Din fericire, unul dintre rarele lucruri sigure în viață e că nimic nu este imobil, nimic nu rămâne pe loc. Asta poate să constituie un motiv de disperare, dar poate fi de asemenea un motiv de ușurare. Depinde de punctul de vedere. Totul depinde întotdeauna de punctul de vedere (lb. fr.). (DU)

266. Șestov care citează la tot pasul (lb. fr.): *Ce e filozofia? E lucrul cel mai important* (lb. gr.), formula lui Plotin. N-am fost niciodată mai convinsă de asta. O foame nebună de studiu în mine și (lb. fr.)... Asta-i chiar înfometare (lb. engl.). N-am trăit niciodată un interval de timp atât de enorm (aproape un an) fără să fac absolut nimic. Încep să cred chiar că această experiență era utilă pentru a-mi deschide ochii, pentru a mă face să înțeleg că pasiunea mea pentru cercetare există în mine, în pofida scepticismului meu, în pofida pesimismului meu, a lenei și indolenței, în pofida și din pricina vieții, ce mai... (lb. fr.) (DU)

267. Răsfirată (lb. fr.).

268. Voluptatea gândului la moarte în fața plebei vulgare de la C.A.F.A. Ce-am putut să înghit de două zile doar ca să nu-i mai văd aproape o lună. Nu zic că nu merită efortul... Aș fi chiar tentată să spun că merită să înghiți totul pentru a nu-i mai vedea, dacă acest „tot“ n-ar fi alarmant pentru bietul meu scepticism. Simțul meu de exagerare nu merge niciodată mai departe de îndoiala mea. E unul din multiplele paradoxuri din care e făcută viața animalelor din specia mea. Din fericire, animalele din specia mea nu se înmulțesc rapid. Suntem o specie sterilă și facem asta dinadins. Este de altfel un act caritabil pentru omenire, deși n-o facem din caritate. Există întotdeauna în viața omului un moment al trecutului său pornind de la care, dacă ar fi posibil, el ar vrea să-și refacă altfel viața. Pentru mine este august 1941. Până în august 1941 infernul vieții mele era infernul meu. După august 1941 a devenit Infernul întregii lumi (din nou acest „întreg“, „tot“, să-i zicem „aproape întregii lumi“). Mi-e rușine de asta ca de o crimă sau o murdărie pe care aș comite-o în repetate rânduri. Și cu atât mai rușinată cu cât sunt încredințată că am posibilitatea să dau un picior sănătos la toate astea și să mă smulg din ele, dar nu o fac din lașitate (lb. fr.). (DU)

269. Rețin această vară. De altfel și pe cea de anul trecut. Jumătate C.A.F.A., jumătate închisoare = total închisoare. M-am găsit și eu să aleg (oare chiar eu am ales-o...) tocmai această perioadă stupidă a vieții mele pentru a iubi (cu adevărat?) pentru prima oară. Căci cred, de fapt, că asta e. Trebuie să spun „în fine“ sau „deja“... rămâne de văzut... De altfel mă gândesc rar la el, după cum îl văd, tot rar. Probabil asta e felul meu de a iubi realmente (lb. fr.). (DU)

270. În dimineața asta, revoltă. Strigau toți, se plângeau de aceeași veche mizerie. Pe culmile furiei, Dna C. care urla împotriva nedreptății soartei a exclamat, dând ca dovadă a culmii de suferințe care i s-au întâmplat: „N-o să mă credeți, urla ea, e cel puțin un an de când n-am mai putut să merg la cinema.“ Asta nu m-a făcut să surdă (lb. fr.). (DU)

271. Nimic nu se schimbă aici. E destul de caraghios, de altfel, să fii martorul perseverenței cu care răul își reface forțele. Noul D[irector] G[eneral] păstrează distanța. O păstrează în asemenea măsură, încât va sfârși prin a nu mai vedea nimic. În acest timp „cei vechi“ își aranjează afacerile, își împing în față clica, se regroupează împrejurul celui nou, ca și împrejurul celuiualt (lb. fr.). (DU)

12 martie 1943

Singurul motiv pentru care cred că totuși nu m-am imbecilizat este faptul (?) că sunt conștientă că m-am imbecilizat. Seamănă puțin a „panseu“ de-al lui Gâgă, dar de fapt e un adevăr de-o străveche banalitate. C.A.F.A. mă ține în sânul ei ca într-un clește și nu fac altceva toată ziua decât referate, corespondență și afaceri. Am uitat să menționez contactul cu cretinii care mă înconjoară. Nu știu ce mă obosește mai mult: treaba epuizantă și spiritual sterilă sau prezența impunătoare a prostiei umane? E o rivalitate a cărei victimă rebelă (încă! dar, vai, pentru câtă vreme oare?) mă găsesc a fi.

Ieri am fost la lecția de greacă. Mă durea feroce capul și n-am folosit mare lucru. La plecare m-a condus Dinu [Noica] până la teatru și nu-mi pot ierta faptul că am vorbit despre C.A.F.A. și ratarea mea. Je me suis allée comme une sotté.²⁷² Am regretat imediat, dar faptul se consumase. Nu-mi pot ierta niciodată când vorbesc despre lucruri cu valabilitate interioară (pentru mine) față de ceea ce numesc eu „oameni străini mie“. Și, cu toate că îi recunosc lui D. o anumită inteligență și încă alte câteva calități, este totuși un om pe care-l consider, în orice caz, în mod categoric, străin de mine. De fapt, ceea ce mi-l face antipatic nu este faptul că judecă strâmb, nici faptul că are înclinare spre și credință în lucruri pe care eu le consider cu totul superficiale. Cunosc atâția oameni care au creierul construit alandala, atâția cu credințe primitive, dar care, indiferent de asta, îmi sunt foarte dragi. Îmi este antipatic pentru că simt în el o ipocrizie cum rar am întâlnit la o creatură umană, la acest nivel. N-are nici un grăunte de sinceritate, nici măcar față de el însuși. Mă gândesc uneori că poate să fie patologic... dar asta să fie oare o scuză? Poate cel mult o explicație.

*

M-am intoxicat de viața asta agitată și în același timp sterilă, de faptul că n-am o secundă liberă și totuși nu realizez nimic. Simt nevoia să nu văd nici o figură cunoscută, să fug și de afacerile și de intrigile Cafei, și de discuțiunile literaro-filozofice, și de spectacole, și de concerte, și de tot. Moment-limită, peste care însă parcă văd că am să trec sau mai precis după care am să revin la obișnuitele mele tribulații.

29 martie 1943

Fost sâmbătă la Apostol²⁷³ din nou. Erau iarăși Cella [Delavrancea] și Lucia [Vasiliu] și dna [Margareta] Vulcănescu, Vișinescu, dna Dona, Nicu Argintescu... Ne-am distrat pe socoteala lui Argintescu. E mediocru și pretențios, sferto-doct și se crede excepțional. După toate celelalte mai are și un fizic ridicol de urât. Melodramatic și tâmp,

nenorocitul. A venit ieri la Nuni cu un violonist neamț din orchestra lui Hans von Benda. Îl cheamă Hans Schätz, pronunță Nicu cu accent pe final, vorbește franțuzește ca un adevărat neamț – adică prost și lent. Îl admiră pe Nicu, de care spune: „C'est l'homme avec la plus grande culture que chai chamis gonnu.“²⁷⁴

Am ascultat muzică. „Kromatische Fantaisie“ și un Schumann și un Brahms și 2 sonate Beethoven și un trio de Haydn. De la ora 4 la 9. Cinci ore de muzică. Execuții uluitoare. Kreisler în epoca lui de strălucire. Edwin Fischer. Horowitz. Menuhin. Extazuri.

1 mai 1943

M-am înnegrit de Paști la soare și în vânt. Când mă uit în oglindă, îmi amintesc dureros de Balcic. Am fost cu Clubul la Pasărea. Stat două nopți, din ajun de Paști până a doua zi. Am avut o vreme paradisiacă și a fost bizar de frumos în noaptea de Înviere. Slujba în biserica de la Pasărea, cu maicile, siluete negre, profilându-se ca umbre mai adânci pe umbrele bisericii, avea ceva de tablou de Rembrandt. Râs copilărește cu Nuni [Dona] și Lucia [Vasiliu] chiar în momentele când țâșneau în mine ciudatele neliniști de om născut sucit ce sunt. Tensiunea aceea (urlet interior) pe care n-o pot anula chiar atunci când sunt cu oameni pe care îi iubesc. Simt dintr-odată cum mă strânge un sentiment de singurătate.

În altă ordine de idei, m-a amuzat să constat că printre oamenii sincer credincioși sunt tot atât de puțini realmente credincioși ca și printre așa-zișii necredincioși pur și simplu.

7 octombrie 1943

Cel mai îngrozitor lucru în viață: singurătatea. Blestem. Seamănă a moarte sau mai bine zis seamănă a ceea ce credem că ar putea fi moarte.

Nu m-ar mai putea bucura cu adevărat decât un singur lucru. Și evident că asta probabil că nu voi avea niciodată. Restul cenușă... din când în când puțin colorată.

*

Hârtoage de jur-împrejur. Dezumanizare. Toată viața hârtoage în jur. Începe cu Raimundus Lullus și sfârșește cu Casa de Finanțare și Amortizare.

Névrose? Pauvre Baudelaire Pluviôse. Ce qu'on doit s'embêter pour en arriver là.²⁷⁵

*

Je rencontre presque tout les jours dans le tram l'assassin de mon frère. C'est un individu assez moche. Des petits yeux vides dans une tête longue, des petites moustaches noires sur une bouche mince, un peu de ventre et un peu chauve aussi. C'est un rien... un homme de rien... Ce n'est même pas foncièrement mauvais probablement. Ça porte sans aucune prestance l'uniforme des magistrats militaires et ça

a un terrible air simple. Je le regarde et je pense: „C'est l'assassin de mon frère“. Je vois immédiatement H[aig] et son franc sourire, toute sa brave, douloureuse naïveté... Et ce bonhomme louche... avec cet air abruti... Ça doit aimer quelqu'un... il porte une cravate noire... un deuil... quelqu'un lui est mort dans la famille. Je le regarde... peux pas le haïr... Comment haïr cette chose méprisabile et inconsciente... pourrais même pas cracher dessus... c'est bête. Alors?... Qui est-ce qui répondra dans l'absolu pour le mal dont on ne pourrait rendre responsable les bonhommes moches et inconscients??! Qui est-ce qui répond pour avoir saccagé H.? Et H. c'était propre et intelligent, c'était franc et net, ça essayait de mettre de la lumière sur les ombres, de faire de l'art pour rendre la saleté de vie plus supportable; H. c'était peut-être parfois stupidement confiant et naïf. Ça croyait en M[arieta Sadova], ça croyait en Dieu. Mais la vie est faite pour des gens comme ça... Alors... pourquoi les saccager...²⁷⁶

18 octobre 1943

Suis triste comme un bonnet de nuit et ça m'emmerde. C'est à cause de tout. Voudrais changer de peau, voudrais changer de vie, voudrais changer de sort, éternelle nostalgie, éternel mouvement. Cette pauvre malheureuse cervelle que j'ai, pour ce que j'en fais, vaudrait peut-être mieux qu'elle soit plus stupide.

J'ai 27 années. Ça commence à s'épaissir. Ça n'est plus aigu et vif, c'est épais et lourd. Ça change de consistance, mais ça revient au même. Est-ce absolument vrai? Je n'ai certainement jamais su pourquoi 2 et 2 font 4.²⁷⁷

Note

²⁷². M-am purtat ca o proastă (lb. fr.). (DU)

²⁷³. Apostol, un chelner meloman cu o discotecă la care aveau acces mulți muzicieni și amatori de muzică.

²⁷⁴. „C'est l'homme avec la plus grande culture que j'ai jamais connu.“ Este omul cu cea mai mare cultură pe care l-am cunoscut (lb. fr.). (DU)

²⁷⁵. Nevroză? Bietul Baudelaire Pluviöse. Cât trebuie să te plitisești ca să ajungi aici (lb. fr.). Pluviöse (Ploios) era a cincea lună a calendarului revoluționar francez (20 ianuarie–18 februarie). (DU)

²⁷⁶. Îl întâlnesc aproape în fiecare zi în tramvai pe asasinul fratelui meu. E un individ destul de urât. Ochi mici, goi, într-un cap alungit, mustață mică, neagră, deasupra unei guri subțiri, puțină burtă și puțină chelie, pe deasupra. Un nimic... un om de nimic... Probabil că nici nu e fundamental rău. Poartă fără nici o prestanță uniforma magistraților militari și are un aer teribil de simplu. Îl privesc și mă gândesc: „E asasinul fratelui meu.“ Imediat îl văd pe H[aig] și surâsul lui sincer, întreaga lui bravă, dureroasă naivitate... Și omulețul ăsta dubios... cu acest aer abrutizat... trebuie să iubească pe cineva... poartă o cravată neagră... un doliu... i-a murit cineva în familie. Îl privesc... nu pot să-l urăsc... Cum să urăști ceva atât de vrednic de dispreț și inconștient?... n-aș putea nici să-l scuip... O tâmpenie. Atunci?... Cine va răspunde în absolut pentru răul pentru care nu pot fi făcuți răspunzători omuleții urăți și inconștienți??! Cine răspunde pentru faptul că l-a distrus pe H.? Iar H. era curat și inteligent, era franc și nepătat, încerca să așeze lumină peste umbre, să facă artă pentru a face murdăria vieții mai suportabilă; H. era poate uneori stupid de încrezător și de naiv. Credea în M[arieta Sadova], credea în Dumnezeu. Dar viața e făcută pentru oameni dintr-ăștia. Atunci... de ce să-

i distrugi... (lb. fr.) (DU)

277. Sunt tristă ca o bonetă de noapte și asta mă enervează. Din pricina a tot. Aș vrea să-mi schimb pielea, aș vrea să-mi schimb viața, aș vrea să-mi schimb soarta, eternă nostalgie, eternă mișcare. Acest sărman creier nenorocit pe care-l am, pentru ce fac cu el poate că ar fi mai bine să fie mai stupid. Am 27 de ani. Începe să se-ngroașe. Nu mai e ascuțit și viu, e îndesat și greu. Își schimbă consistența, dar nu-i decât tot aia. Este oare absolut adevărat? N-am știut niciodată cu siguranță de ce 2 și cu 2 fac 4 (lb. fr.). (DU)

8 iunie 1944. Dobra²⁷⁸

Plouă cu găleata. Plecat de la C.A.F.A. pentru că lumină electrică nu există și se întunecase complet a ploaie. Azi a fost liniște. Nici o alarmă. Nu știu ce imbecil pusese satul în panică și au plecat toți spre dealuri din zori. N-au venit avioanele, în schimb a plouat cu spume. Cred că mâine toată Dobra are guturai. Îmi dau seama de stupiditatea lor, dar nu râd totuși. Nu pot râde în fața fricii de moarte. Desigur, pentru că este singurul lucru care m-a nenorocit și mă nenorocește dintotdeauna. Faptul că ei își manifestă teroarea în feluri absurde nu mă face totuși să râd – chiar când, obiectiv, văd ridicolul.

Dna G. a vorbit la telefon cu soțul ei și am aflat în sfârșit vești de la Al[ice Botez]. A rămas în București tot timpul. Tare aș vrea s-o am aici. Trebuie să primesc zilele astea ceva de la ea. Am pentru Al. ceea ce presupun eu că trebuie să fie sentimentele de soră. M-am intoxicat de singurătate... Mă întreb ce mă fac dacă trebuie să rămânem aici mai multă vreme. Dacă infernul nu se sfârșește!

Orizontul este din ce în ce mai catastrofic și nervii mei din ce în ce mai puțin rezistenți. Îmi dau seama din ce în ce mai mult cum nu pot îndura viața decât cu prezența celor câțiva oameni la care țin cu atât mai mult cu cât sunt puțini.

14 iulie 1944

Ieri a fost a cincea criză de rinichi și domnește în mine groaza că nu e nici un motiv ca să n-o fac pe a șasea. Și singurătatea asta sinistră în jurul meu. Stau ca un huhurez în camera asta străină și nu știu ce să fac, și nu văd nici o ieșire.

Îmi amintesc de drumul de la Deva spre Dobra de acum câteva zile. Oare mai am multe de felul acesta de trăit?! La Ilia, drumul până la gară, pe jos, cu băiatul acela mic care-mi ducea bagajele și ploaia începuse; așteptarea în gară de la 5 la 9 cu perspectiva nopții întregi. Drumul în noapte cu ploaia gâlgâind, în locomotiva neagră, cu oameni a căror luciditate se trezea poate prima oară de atâta amar. La 10 în gara Dobra, ploaia potop, amabilitatea șefului de gară, umbrela salvatoare sub care m-am adăpostit pe jumătate, oferind jumătate unei localnice, băltoacele în care intram mai sus de glezne și senzația de sfârșeală, de prea mult. Ajunsă acasă în beznă, udată până la piele, cu rinichiul bolnav, camera străină... Somn de piatră 14 ore...

Cu cât trăiesc mai mult printre străini, cu atât, în mod natural, mi-e mai dor de-un om de-al meu. Ce consolare să mă gândesc că-l am pe Ar[șavir]!! și să mă gândesc că mai există și Al[ice Botez], și Nuni [Dona]...

*

Acum 5 ani, în ziua asta și la ora asta, flanam cu Ștefan [Popescu],

Lori [Costescu] și încă o întreagă bandă prin Paris. Mi-am amintit de asta acum câteva zile. Eram la Orăștie și cumpăram cu I. diverse fleacuri când m-am trezit cu un ofițer de aviație care mă privea fix și m-a întrebat oarecum jenat dacă n-am trecut prin Cité Universitaire acum câțiva ani. O memorie vizuală care m-a uluit, într-adevăr. Să vezi o fată necunoscută trecând pe stradă la Paris și să-ți amintești precis de asta la Orăștie într-un magazin.

26 iulie 1944

Mi-e teamă să nu rămân permanent cu teroarea nopților de aici.

În timp ce mă pieptănam, am descoperit un cucui în cap. Știe Domnul cum mi l-am confecționat, dar a fost suficient ca să mă văd trepanată. O jale! În momentele jalnice, simțul măsurii și al umorului dispar cu desăvârșire.

27 iulie 1944

Pe la ora 5 dimineața mă trezesc niște zgomote, vorbărie, țipete. Îmi trag pledul pe cap și adorm din nou.

Seara îmi amintesc de gălăgia din zori și o întreb pe lelea Marița cine a fost: „Ia, cin’ să fie, domnișoară? venise să se plângă Maria. Ia, un cur năcăjit, albească-l Dumnezeu!“

*

Nu se mai isprăvește războiul acesta. Și am impresia că, dacă nu se termină în luna septembrie, mai ține cel puțin un an. Și cine poate ști ce monstruoziități ne rezervă. Exact o săptămână de când nu mai am vești de la nimeni și nimic. Stăm izolați în acest colț pașnic (pentru câtă vreme încă!), dar cu câtă agitație interioară, mai bine n-aș menționa. Incertitudinea este o atmosferă permanentă și ceea ce este bizar e că nu mă pot obișnui cu asta. Pe aici viața continuă „idem și la fel“, cum spune Nuni [Dona]. Diferența este că sunt cel puțin 100 de zvonuri pe minut (unele mai absurde și mai ridicole decât altele), demne de mințile înguste care le inventă și se excită apoi pornind de la ele.

2 august 1944

„O zei! oare cât va ține blestemul acesta?“... cum zicea Ar[șavir]. Mă furnică prin toate membrele exasperarea.

„Trăim o epocă de frământări“, spun ziarele. Mi-e tare greu să „vizionez“ viitorul. Nu există ceva mai dezastruos în categorie estetică și, să zicem, intelectuală decât o femeie proastă discutând politică. Le-am sugerat adineaori colegelor de birou să nu mai discute „situația politică internațională“ dată fiind inutilitatea discuției. Mi-au sărit toate în cap.

Mă mărginesc de aceea să fac situații și referate la Cafa și ascult noroiul sau tărățele capetelor înconjurătoare.

Je pense bien que sans „the sense of humour“, je me serais pendue

depuis longtemps. Seulement c'est risible de se balancer dans l'air, la langue dehors.

Nous vivons un siècle héroïque, dépourvu d'héroïsme, mais plein d'inconscience. Ils vont à la mort comme des bœufs à l'abattoir. Menés par derrière... Pauvre humanité!

Abolir la peur d'une manière. Et cela surtout la nuit. Parce que le jour et sa lumière rend à toute tension un air de méditation mélancolique. Le jour intellectualise les tensions. Le jour *je pense* à la mort. La nuit je meurs. Ça n'est pas mal comme distraction!²⁷⁹

7 august 1944

De sâmbătă la prânz până azi dimineața, singurătate totală. Cel mai idiot regim pentru un nevrozat. Am combătut eu cu romane polițiste, dar nu pot citi tot timpul din cauza ochilor. Seara, mai ales, nu pot citi *deloc*. Sâmbătă m-am dus după-amiază cu lelea Marița în țarină. Am cules fasole de pe pari și prune. Era bătrâna atât de fericită că am mers cu ea, încât asta m-a încălzit puțin. Era de altfel frumos pe câmp sub cerul înnorat și cu un mic vânt cald care-ți sufla prin păr. La ora 6 eram însă înapoi. Am citit puțin și pe urmă m-am culcat. Am visat foarte ciudat, dar nu-mi amintesc.

4 septembrie 1944

Primit ieri o telegramă de la Ar[șavir] care mă anunță laconic și probabil ironic: „Sănătos – Ar.“

Ce să mai zic de aiurilă! Ironie-neironie, bine că e sănătos. Încolo nici o scrisoare, nici o veste de la nimeni. Aici atmosfera mai idioată ca de obicei. S-a stricat și vremea azi-noapte. Ieri era luna lui cuptor și acum burează a toamnă sub un cer acoperit, plumburiu. E atâta sordidă mizerie, încât mi-e dor, pentru prima oară în viață, de confort, de liniște, de mondenitate indiferentă și leneșă. Se vede treaba că așa-s eu, om sucit. Dar știu bine că nu-s eu sucită. Viața e sucită. Viața, cață, cusută cu ață. Putea oare întâmplarea să fie mai rea cu mine? Sigur că putea. Trebuie totuși să mulțumesc hazardului pentru toate bucuriile inteligenței și lucidității, pentru mai totdeauna proaspetele plăceri ale lecturilor timp de ani întregi, pentru cei câțiva prieteni și frați care mi-au îngăduit să nu văd umanitatea în totala ei abjecțiune. Trebuie să mulțumesc de asemenea existenței pentru săptămânile însoțite ale prăfuitului Balcic marin. Pentru toate aceste mici lucruri care creează în mine dragostea de viață, de soare marin, de liniște și curăție... dar câtă otravă infiltrată peste tot. Ziceam bucuriile inteligenței și lucidității, dar ce sunt ele alături de amarul lor, de chinurile și neurastenia cotidiană.

*

Chère amie, la situation est assez grave.²⁸⁰

11 octombrie 1944 – București

„Home, sweet home!“²⁸¹ spun englezii și se lega de aceste cuvinte,

în mintea mea de ins al secolului XX, un sentimentalism siropos cu miros bleg (dacă se poate spune) de burghezie periferică. Totuși cine-ar putea descrie (sau reda) suspinul de nesfârșită ușurare cu care mi-am rotit ochii în jur, de pe divanul cămăruței mele, după atâtea zile de mizerie și epuizare fizică și morală [?] O auzeam pe Maria robotind grijuliu prin toată casa, priveam biblioteca dezordonată, lucrurile de pe birou cu care ochii-mi sunt obișnuiți de atâta amar de vreme și mirosul acela de casă civilizată, miros de ceară de parchet amestecat cu un iz de lavandă, miros pe care ca să-l simt cu voluptate mi-a trebuit oroarea indicibilă a lipsei de igienă a ultimelor șase luni. Mi-am regăsit camera de baie și mă lăfăi la toaleta cotidiană cu bucurii de om revenit din junglă. Umblu pe străzile bucureștene cu o tăcere interioară uitată, pătrund prin cinematografe cu o plăcere luminoasă și mi-am regăsit, cu bucurii vechi, și noi prietenii. Seara sunt ușor obosită de agitația și plinul zilei și savurez momentul când mă întind în pijama cu o carte în mână, sub lumina limpede și odihnitoare a lămpii. Îmi amintesc de tensiunea zvârcolirilor mele nocturne de la Dobra, când nu puteam să mă sustrag în nici un fel de urât din cauza imposibilității de a citi la lumina tremurândă a lămpii de gaz. Să fie oare infernul revolut?

23 octombrie 1944

Quelle étrange chose que cette peur de la mort! J'ai encore eu cette sinistre frousse dans la nuit de samedi. Je me demande s'il y a beaucoup de bipèdes qui se fichent des quarts d'heures comme ça? Most certainly a strange thing. One of the strangest in the strangest world. Or nearly the strangest? Getting mad! I am losing my sense of humour. And that's not amusing, indeed. I am not old. I am twenty-eight, it's certainly not old, yet I am feeling things that must be for the end of one's life. I am not old, neither ill and I like this miraculous universe. I can even say that I love it. Why then feeling these terrible things? I can't figure how I'll face it. Death, I mean.²⁸²

21 noiembrie 1944

Atmosfera se încarcă pe măsură ce trece timpul și mă întreb când se va atinge culmea după care urmează în mod fatal o coborâre. Mă posedă o ciudată melancolie. Observ golul care se face în viață și mă întreb dacă obsesiile astea cotidiene sunt datorate vârstei sau numai condițiilor idioate de existență în care trăiesc. Amărăciunile se acumulează succesiv și privesc înainte cu sceptica strâmbătură a tuturor semenilor mei de veacuri.

30 noiembrie 1944

Ieri am fost la un fel de pomenire de 8 zile pentru Nina Eliade. La pâinea zilnică, în atmosfera întunecată, erau de față, în afară de proprietara lor, Rărășița²⁸³, Marichen [Avramescu], dna Zissu și eu. Săraca Nina, atât de bravă și de discretă. Îmi amintesc cum mă

impresiona tactul cu care trecea peste scenele penibile, peste gafele vreunei prietene sau peste prezența agitată a Soranei [Țopa].

15 decembrie 1944

Este într-adevăr ceva sfâșietor în această adorație a oamenilor pentru viață. Tot acest entuziasm, toată această încredere și această febră cu care viețuim.

Note

278. Localitatea unde fusese mutată C.A.F.A. din cauza bombardamentelor anglo-americe.

279. Mă gândesc că fără „simțul umorului“ (lb. engl.), m-aș fi spânzurat de mult. Numai că e caraghios să te legeni în aer, cu limba scoasă. Trăim într-un secol eroic, lipsit de eroism, dar plin de inconștiență. Se duc să moară ca boii la abator. Împinși de la spate... Biată umanitate! Să abolești frica într-un anume fel. Și asta mai cu seamă noaptea. Pentru că ziua și lumina ei dau oricărei tensiuni un aer de meditație melancolică. Ziua intelectualizează tensiunile. Ziua *mă gândesc* la moarte. Noaptea mor. Nu e prea rău ca distracție! (lb. fr.) (DU)

280. Dragă prietenă, situația e destul de gravă (lb. fr.). (DU)

281. Casă, dulce casă! (lb. engl.) (DU)

282. Ce lucru straniu frica asta de moarte! Am trăit această groază în noaptea de sâmbătă. Mă întreb dacă există mulți bipezi cărora să nu le pese de sferturile de oră în halul acesta (lb. fr.). Mai mult ca sigur e un lucru straniu. Unul dintre cele mai stranii în cea mai stranie dintre lumi. Sau aproape cel mai straniu? Să-nnebunești, nu alta! Încep să-mi pierd simțul umorului. Și asta, zău, nu-i ceva amuzant. Nu-s bătrână. Am douăzeci și opt de ani. Sigur că nu-s bătrână, și totuși simt lucruri ce trebuie că țin de sfârșitul vieții cuiva. Nu-s bătrână, nici bolnavă, și-mi place acest univers miraculos. Pot spune chiar că îl iubesc. Și atunci, de ce simt aceste lucruri teribile? Nu-mi pot imagina cum o să-i fac față. Morții, vreau să spun (lb. engl.). (DU)

283. Marieta Rareș.

Samedi, 3 février 1945

Je suis comme une bête traquée. Je vais et viens et sans mensonge tout le long du jour je réussis à secouer cette obsession. Mais quand le soir descend sur la ville, je sens au beau milieu d'une phrase, d'une rue, d'un livre, l'aiguillon de panique qui me pénètre. Et toute la soirée, jusqu'à ce que je m'endorme, j'ai à supporter ce quelque chose qui tremble en moi, cette frousse du diable si absurdement lucide et si désagréablement tenace. Ce n'est certainement pas normal mais si c'est pathologique ne pourrais-je devenir pathologique d'une manière moins terrifiante? Oh! Dieu, c'est pitoyable.²⁸⁴

Dimanche soir

Voilà, ça y est. Nous y sommes de nouveau. I am developing a... death-complex.²⁸⁵

7 février 1945

Oh! l'agonie de la solitude. Ce cercle fermé autour de ma tête et cette panique folle qui va et vient. L'amertume insupportable de l'homme devant ce vide qui s'acharne autour de chaque pensée, ce vide qui s'acharne autour de nous. Je suis affreusement lâche devant moi-même. Je me fuis avec fureur et quand je ne puis m'éviter, je tremble comme une loque devant ma lucidité. Je suis une dégoûtante loque. Cette peur de la mort qui m'habite, j'ai beau le penser ce n'est sûrement pas seulement un détraquement physique. Et si terriblement seule devant toute cette panique. Je me fais l'effet d'un bateau qui coule. Même les rats doivent essayer de fuir quelque part. J'essaie parfois de parler à quelqu'un de la mort. Je prends alors une voix objective et froide qui allume des étincelles d'étonnement dans mon cerveau. J'en ai parlé à Rori [Nasta] un jour, entre une conversation sur l'amour et le dernier gâteau que j'ai inventé. Nous en avons discuté quelque chose comme 5 à 7 minutes et R. m'a avoué qu'elle n'avait jamais eu peur de la mort et qu'elle trouvait cela très naturel et nullement terrifiant. Nuni [Dona], à qui j'ai demandé un jour si elle avait peur de mourir avec le ton de lui demander si elle aimait entrer dans une pièce obscure, m'a paru avoir la même indifférence suprême. Et... je n'en finirai pas en énumérant les gens qui probablement ont cette indifférence devant l'objet de ma torture quotidienne. Je suppose que c'est normal, mais ça ne m'en paraît pas moins incroyable. J'ai eu une crise de panique une nuit juste au moment où j'allais me fourrer au lit. La porte était ouverte et je suis allée impulsivement verser mon désespoir à la tête de Ar[şavir]. Je tremblais de tous mes membres. Il a sur et certain (*sic!*) été pris de pitié. Mais... que pouvait-il faire le pauvre cher? Il m'a envoyé au lit comme meilleure solution. Ça a du l'embêter terriblement et je comprends cela. J'ai vu au coin de son œil

qu'il attribuait cela à une bonne part d'hystérie. D'ailleurs n'y a-t-il pas quelque chose de vrai là dedans?! Mais ce n'est pas, le fait de taxer cela d'hystérie, de neurasthénie ou de Dieu sait quel nom qui réunira de l'épaisseur d'un cheveu ce bouleversement angoissant qui m'habite toute, à l'idée de la mort. Cette terrible agonie!²⁸⁶

8 mars 1945

Je plonge et je me laisse couler comme une flèche lente sur l'eau calme. Puis je m'arrête et c'est un retour sur soi-même, un moment de recueillement. C'est un peu comme ça, mais ça n'est sûrement pas de loin aussi agréable (nostalgie de la volupté). Ce qui est étrange c'est que l'été 1942 reste dans mon souvenir comme le plus agréable. Quand j'y regarde de près c'était une torture incohérente. Les matinées étaient sinistres à la CAFA et à la maison il y avait deux malades. Pourtant, une fois échappée de l'enfer bureaucratique j'allais en vitesse bouffer un rien de rien, je passais une robe de cretonne sur un costume de bain et je m'enfuyais toute seule au bord du lac! Étendue au soleil, paresse et engourdissement et quand j'avais trop chaud, l'eau était là, à la fois fraîche et tiède et je nageais jusqu'à en avoir un léger halètement et la sensation de m'être rafraîchie jusqu'à la moelle. Mais le plus agréable c'était, je crois, le moment où, le soir venu, je passais sur mes épaules encore humides la robe légère et, les pieds nus dans mes espadrilles, je m'acheminai entre les arbres. Il n'y a rien comme la santé et le sport pour oublier tout – je veux dire la mort évidemment, mais je me gêne.²⁸⁷

9 mars 1945

Je me flaire, je me regarde suspicieusement et avec un brin de dédain blasé. Ce qui m'amuse dans la vie c'est la stupide banalité de toutes choses. Ça a un air d'opérette ridicule et la mort collée à ça a je ne sais quoi d'incongru et de déplacé qui choque le sens d'ordre et de logique de mon cerveau humain. Comme j'ai envie de prendre les choses le plus possible à la légère (aussi souvent que c'est possible, malheureusement c'est possible trop souvent), je me dis que le bonhomme de Créateur, même si je veux bien croire qu'il est affublé de toutes les qualités dont on le pare, il manque certainement d'une qualité essentielle à un gentleman, il ne discerne pas exactement ce qui se fait de ce qui ne se fait pas. On ne peut certainement pas l'accuser qu'il a le sens de l'harmonie poussé à l'extrême et en ce qui me concerne je considère sa manière d'avoir décidé de notre sort assez cavalière. Ce n'est pas en manquant de tact de cette manière qu'il gagnera la sympathie des humains si toutefois il la recherche.²⁸⁸

20 mars 1945

Aujourd'hui comme hier, comme demain. La même stupide... matinée. Je vais vieillir si ça continue et je suis furieuse. Je vais vieillir de toute manière et parfois je m'en fiche. Il fait froid et laid,

mais le printemps est là quand même et ça se sent. Envie d'aller en chasse. Le sac au dos, les jambes nues, les mains béatement dans les poches. Toujours soif de soleil. Je devrais vivre dans des pays plus chauds. Ici les $\frac{3}{4}$ de l'année j'ai froid et je me crispe. Ça me gâte la vie.

Repris les allées et venues. C'est très bien, c'est ce qu'il me faut. Les anxieux, les nostalgiques, les neurasthéniques. Faut les tuer en soi. Il n'y a rien comme la simplicité. Cela est devenu pour moi la „philosophie de la vie“. J'en ris ironiquement, je me moque de moi, mais je vais de l'avant. Il n'y a qu'une seule manière de combattre la souffrance et la peur: c'est la santé. Je cherche à l'être d'une façon impertinente.

Je lis des sottises. Il n'y a rien d'intéressant dans les bibliothèques et j'ai bien envie d'un bon livre. Avec l'âge on a toutes sortes de besoins. On prend l'habitude de quantités de choses et quand on est sevré on grogne. J'ai envie d'un bon livre, j'ai envie d'un bon film, j'ai envie d'une bonne nage. Terrible envie de Balcic. C'était si bon et c'est si loin que j'oublie. Et je volait ce magnifique plaisir de la vie. C'en était navrant. Jamais eu de vraies vacances. Toutes les appréhensions, les remords, les sensibleries dont la vie est remplie à cet âge. Et maintenant cette guerre idiote qui n'en finit pas. Elle n'a d'ailleurs pas du tout l'air de ne pas finir de si tôt. J'aurai certainement beaucoup (*sic!*) de trente ans.

Plus envie d'écrire. Envie de ne rien faire. Toujours envie de ne rien faire.²⁸⁹

2 avril 1945

Les jours clairs du printemps. Marché hier pendant des heures. Samedi c'était les Pâques des catholiques. Je suis entrée dans l'église italienne avec Clody [Berthola] et Laetitia [Zevedei]. Ça me fait toujours l'effet de paganisme et d'idolâtrie. L'encens, les cierges, la psalmodie nasale et inintelligible des prêtres. On dirait vraiment le rituel des peaux rouges ou un temple indien quelconque. Toutes ces histoires de religions se ressemblent à s'y méprendre. Je me demande comment font les gens pour croire en Dieu dans ces conditions. Cette vision générale que j'ai et qui empoisonne tout.

Ça ne m'empêche pas d'aimer le soleil, les couleurs, la mer et de jouir de toutes les...²⁹⁰

4 avril 1945

Il y a un an j'avais 40° de fièvre et à 2 h. il y a eu la célèbre pluie de bombes sur la ville. Bel et bien assez comme spectacle. Dieu, l'horrible panique.²⁹¹

*

Je n'aurais jamais cru possible de rester une matinée entière sur une chaise sans rien faire.

Des heures et des heures, longues comme l'enfer, et ça s'appelle *travailler* pour gagner de l'argent. J'ai un léger mal de tête. Réminiscence ou tout simplement emmerdement? [292](#)

7 iunie 1945

Duminică am fost la Club și am căzut în nas. Rezultatul a fost că mi-am julit amândoi genunchii. Asta e specialitatea mea: când cad în nas îmi julesc genunchii. M-am tratat în legea mea și am niște delicioase coji care vor fi o voluptate când vor cădea.

Viața-i un vis, un paradis. M-am fâlfâit de patru zile și o ciudată inerție m-a făcut să nu-mi fac antitetanos.

Era furtună în atmosferă, cu nori grei și vânt violent, dar n-a plouat decât pe la 9.

Sunt obosită psihologic și nervos și am nevoie crâncenă de vacanță. Întrebarea e dacă o voi avea (vacanța) ca lumea. Dacă nu merg la mare, vor trece zilele fără semnificație și cu iuțeală de fulger. Rămâi cu o insatisfacție lentă care e o oboseală în plus. Oamenii sunt însă așa de panicoși în general, încât nu prea văd cu cine am să mă pot duce la mare. Singură e imposibil. Urăsc din ce în ce mai mult singurătatea. Probabil pe măsură ce sunt mai conștientă de iremediabilul ei. Știu că orice tovărășie este o *iluzie* a anulării singurătății, dar și așa trăiesc pentru cele câteva iluzii, așa încât una în plus sau în minus... Și albastrul cerului e o iluzie, dar nu mă încântă mai puțin din cauza asta. Le charme étrange des choses périssables. La poignante, nostalgique splendeur de l'éphémère. [293](#)

9 iunie 1945. CAFA

N-am mai fost la soare deloc săptămâna asta. Mi-am privit genunchii chiorâș și m-am abținut. Zilele astea magnifice pe care le petrec închisă aici. Un adevărat blestem existența. Și mă gândesc că vine iarna și iar încep să mă chircesc interior. M-am săturat de frig și ploaie pentru zece (de ce numai zece?) existențe. Sper să-mi fie dat odată să trăiesc 3 ani în șir la căldură. Tropicul începe să devină idealul meu inaccesibil.

— „Tot e mai bine să ai un ideal inaccesibil decât nici un ideal“ – îmi zice el, privind dezabuzat.

— „Depinde de punctul de vedere“ – fu răspunsul meu și mă gândii în sinea mea că ar face mai bine junele să nu încerce să vândă castraveți la grădinar. M-am bălăcit prea mult în viață în toate pesimismele, scepticismele și blazărilor ca să găsesc interesant felul acesta de a fi.

Les pessimistes m'emmerdent à en mourir et je trouve tous les optimistes des crétins d'une fameuse espèce. Ça ne m'empêche pas de traîner des pas nonchalants de par un monde indifférent et irrémédiable. Et puis que voulez-vous? [294](#)

11 iunie 1945 – CAFA

Rien ne vaut la peine qu'on se donne de la peine. Je nage dans de la paresse et mon seul désespoir c'est de ne pas m'y noyer. Je regarde par ma fenêtre oblique dans ce bureau vide de sens et je vois un coin de ciel bleu intense coupé de flocons de nuages blancs. Le soleil brille sur le sommet d'un arbre qui est quelque part en bas et je cligne doucement les yeux d'un air pensif.²⁹⁵

21 juin 1945

Tomorrow is my birthday. I will be 29 years old and it sounds so much that I wonder how. I will manage for closing a chapter of my life. I must close it or I never do. It will be anyway closed but that is another question.²⁹⁶

Le soleil brille si fort que le ciel en est décoloré. Les branches de l'arbre que je vois par cette fenêtre ont l'air assez embêté. Il faudrait que j'aille au club cet après-midi, mais ma bicyclette cloche depuis quelque temps et je ne parviens pas à savoir ce qu'elle a, l'imbécile.²⁹⁷

30 juin 1945

Mon dernier jour de bureau. Cette sensation qu'on a qu'il peut arriver quelque chose de magnifique qui change tout. Qui fera qu'on pourra plaquer l'enfer. Est-ce possible que je ne puisse échapper? Serait-ce possible? Toute cette jeunesse que j'enterre gratuitement. Elle fiche le camp ma jeunesse sous mes yeux. Semaine après semaine entre des murs imbéciles, des repas neutres et des pensées mélancoliques. Cette terrible tristesse de derrière la tête qui est clouée là depuis que je me connais. Il m'en doit le „Bon Dieu“. Il doit des comptes et des explications à toute notre espèce. Je me demande comment il s'en sortira. Une de ses ruses, vraisemblablement. Il n'en et pas à une près. Je voudrais le connaître. Ça doit être un beau phénomène.²⁹⁸

*

A murit Sebastian. Mergea pe stradă, a trecut o autocamionetă căreia i s-a rupt frâna și în câteva secunde un om a devenit o piftie. În fond, e un fapt divers. Probabil că m-a impresionat pentru că îl cunoșteam sensibil și, dintr-un punct de vedere, oarecum similar mie (foarte oarecum... dar...). Existența tragică irupe în realitate, dar oamenii continuă imperturbabili să se zbenguie, să muncească steril, dacă nu inutil, și să nu vadă nimic. Sau poate mi se pare? Poate e o conspirație a tăcerii. În fond ce se vede la mine din conștiința morții? Din când în când, o izbucnire față de intimi. În restul timpului, obsesia rămâne interioară și eu par că mă zbangui, muncesc și nu văd nimic exact, ca și ceilalți oameni. De ce n-ar face (și poate fac) și ceilalți la fel [?] Poate noi, cei ce izbucnim din când în când, suntem cei indiscreți. Cei ce scriu și vorbesc – aproape toți – trădează conspirația tăcerii. Și totuși, îmi vine să cred că oamenii – mai toți – nu văd, animale cum sunt. Au câte-o clipă de luciditate atât de rară și scurtă,

încât se pierde în beția cotidiană. Unde e patologia? La cei lucizi sau la animale? Și ce dacă e patologie? C'est un mot pour une réalité. Vous en restez avec l'abstraction et je reste, hélas!, avec la terrible réalité. Terrible cruauté de la vie. Looking around and feeling nothing for them. Don't want to be cold. That is probably the reason why I dislike cold people. They are much like dead. Ils participent de la mort d'une manière relative mais précise. Depuis quelque temps je comprend parfaitement les gens qui se droguent. C'est une manière sûre de lutter. Les gens ont horreur de ça parce qu'ils ne voient pas à quoi ça rime. Je vois à quoi ça rime, mais comme je ne suis pas au bout du rouleau, j'ai horreur de ça aussi. C'est ma santé physique qui me tient au bord du précipice. Je n'ose pas entrevoir le moment où je n'aurai pas une santé physique. Pour des gens dont le reste est pourri, comme moi, c'est vraiment le cataclysme. Enfer des enfers, de tous les enfers!!! Cette panique folle qui descend comme une flèche sur moi. Objectivement, je suis une lâche. J'ai la frousse devant la mort comme la dernière des dernières. Encore des mots devant la réalité. Et puis, zut! J'ai l'intention d'enfourcher ma bicyclette et de vivre au soleil tout l'été. Si l'on pouvait partir à la mer: j'ai envie d'elle physiquement, mais aussi il paraît qu'on ne pourra pas l'atteindre cette année. Je suis là à me lamenter comme une infirme et cette beauté de la vie dehors. Le soleil chaud au bord du lac et la fraîcheur de l'eau qu'on pénètre. Et la récompense de cette langueur après avoir bien nagé... On se demande si tout compte fait ça n'en vaut pas la peine. (Bien sûr que ça n'en vaut pas. C'est incontestablement magnifique mais ça passe si vite et c'est si rare. Et même pendant qu'on est en train de vivre cela il y a le poison de la connaissance qui envenime un bon côté.)

Sept heures par jour tuées ici. Et je n'en sortirai jamais, vraisemblablement. Le désir de recherches et de création me prend de temps en temps et c'est une pitié de ne rien pouvoir en faire. Cette salauderie de guerre qui a détruit tout pour cette génération. Nous avons raté aussi sûr que si on nous aurait tué tous. Les épaves que nous sommes, traînant une lucidité stérile et inutile et essayant de foncer moins désagréablement si possible.²⁹⁹

1 august 1945 – CAFA

După o lună, din nou la masa asta neagră, cu fețele de coșmar în jurul meu. O lună de zile în care, de altfel, am încercat fără succes să uit că voi fi în mod iremediabil din nou aici. A început CAFA să devină atmosfera de tensiune de la începutul adolescenței mele. Ani de zile după aceea, după ce scăpasem de ea de destul de mult timp ca să nu mai existe în memoria cotidiană, se răzbuna prin vis. Visam în fiecare noapte că sunt pe culoarele întunecate ale maicilor și că sunt goală sau cu ciorapi de culoare deschisă sau cine știe ce care mă

umplea de panică. Nu visam acțiune, ci numai sentimentul meu de panică latentă. Ce malaise indéfinissable et ce sentiment de culpabilité sans qu'on se sache coupable de rien. Et ici ça commence à être la même chose. Mon travail pèse sur ma conscience comme une faute imprécise. C'est une ombre qui voile tout le long de mes jours. Je réussis parfois à faire abstraction, mais elle est toujours là. Je refoule cela et je suis sûre que, si je réussis à m'échapper de cette vie, ce refoulement de ma vie actuelle se vengera sur mon sommeil futur.³⁰⁰

4 août 1945

Day after day. Après tout je ne demande pas grand chose. Je demande de ne pas m'ennuyer. Pourquoi serait-ce si difficile que ça? Presque impossible à supporter. Une douce faiblesse qui ferme mes yeux. J'ai envie de m'étendre et de dormir. Et la vie se complique de plus en plus. Day after day.³⁰¹

*

La meilleure des choses à faire dans les relations de sexes c'est de laisser aller la vie. Ça finit toujours par s'arranger... mal.³⁰²

Vendredi, 10 août 1945

Au Club hier après-midi j'ai nagé comme une folle. L'eau était trop chaude mais la nage c'est quand même une grosse volupté.³⁰³

13 august 1945

M-am regăsit zilele astea. Din senin, la un colț de stradă, m-am întâlnit cu mine și am fost încântată. Singurătatea este Iadul, dar este incontestabil și Paradisul. De atunci trăiesc exact aceleași lucruri, CAFA, Clubul, prietenii, dar port după mine firul interior pe care-l cam risipisem. În mijlocul activității cotidiene privesc în mine și viziunea e o odihnă. Dacă n-aș avea panica de moarte, aș fi într-adevăr o natură fericită. Je me suffis à moi-même.³⁰⁴ Probabil din cauza asta s-a construit organismul meu cu luciditate. Ca să-mi otrăvească zilele cu ea.

14 august 1945

I can't fall in love. I never met a man who hasn't his side of vulgarity and I can't bear vulgarity.³⁰⁵

Ieri m-am trântit pentru cinci minute după-masă, cu gândul să mă duc pe urmă la Club. Am dormit până la 6 cu o senzație de oboseală infinită. Pe la 7 m-am dus la Aro și am văzut un film polițist tâmpit franțuzesc. Mi-a trecut pasiunea de lectură pe care o aveam anul trecut. Morfolesc cărțile fără entuziasm și mă tot muncesc cu *Mount Sinai* a lui Osbert Sitwell³⁰⁶. Îmi dau seama că e o carte destul de bună, dar n-am nici un fel de entuziasm.

Îmi regret teribil zilele de sănătate și tinerețe. Mă iroiesc, dar n-am ce face. Singura mea consolare, dacă asta poate fi o consolare, este că nimic din ce mi se întâmplă nu e din vina mea. Nu m-am vrut așa, nu mi-am vrut viața așa și continui să nu mi-o vreau așa. Târăsc după

mine sentimentul mediocrității. Mediocritate pe care o simt în oamenii cu care vin în contact, o simt în viața pe care o duc, în cuvintele pe care le scriu sau le spun.

Mă obosește inactivitatea de aci mai mult decât orice muncă de pe lume. Trebuie să-mi schimb meseria. Nu sunt construită pentru viața pe care-o duc, o repet, o răsrepet și nu pot totuși lua nici o măsură.

*

Conferința doamnei [Alice] Voinescu ieri, cu oarecare înțelepciune și din când în când intuiție a lucrurilor așa-zis importante, dar trecând cu atât de delicioasă ușurință peste toate cele realmente esențiale. Fluturarea peste problemele dureroase ale bieților oameni este de altfel adevărata „conspirație a tăcerii“, în bună parte, din cultura omenirii.

Probabil din cauza asta m-a cucerit Nae [Ionescu] de la primele cuvinte. Felul lui de a privi realitatea în ochi avea diverse efecte asupra oamenilor.

*

Les journées sont aussi claires que possible pour ce mois d'août 1945 et les orgues de barbarie chantent de leurs voix intermittentes intensifiant la chaleur du soleil, les couleurs et la paresse.

Je flâne de ci, de là et ça me plaît.³⁰⁷

*

Rien de plus atroce que cette maladie qui ronge lentement et irrémédiablement. On est là à regarder mourir sans rien faire. Et on est là à se voir mourir neurasthéniquement par sympathie. C'est le pire des enfers et c'est sûrement [le] plus tragique.³⁰⁸

16 august 1945

M-am trezit în panică. Un soare splendid afară care nu m-a împiedicat să tremur interior cu lașitatea bine cunoscută. Cred că pentru medici aş fi un caz inedit. O știu și o spun, este cert că e patologic, dar nu pot face nimic pentru asta.

C'est ce désœuvrement essentiel qui est la cause de tout. Je me démène de ci, de là toute la bonne journée, mais je manque si totalement de conviction que c'est comme si je restais bouche bée à ne rien faire. Ce qui me pèse par dessus tout ce sont ces 7 heures par jour que je passe ici dans l'inactivité. Je suis probablement un personnage qui cherche son centre de gravitation. Je ne l'ai jamais trouvé. C'est difficile de se mouvoir dans la vie sans un centre de gravitation. Et pourtant comme tout cela paraît puéril et insignifiant quand „ma crise“ me prend. Je tremble littéralement de peur. Cette mort, quel épouvantail! Je me demande et redemande sans cesse comment les gens font pour avoir cette indifférence à l'égard de la mort. Je suis lâche. Je me disais ce matin au beau milieu de la folie que c'est

stupide de ma part, que c'est un mauvais moment à passer et puis – fini.

C'est si déraisonnable de ma part, je le reconnais. Je suis servie comme tout le monde, de quoi est-ce que je me plains? Je subis le même traitement, est-ce que les gens s'en plaignent? Je ne peux même pas dire que ma panique c'est la panique de la souffrance. Je sais que c'est atroce la souffrance et je suis plus intolérante qu'un autre, mais ce n'est pas cela qui me rend folle. Je supporterais toutes les souffrances imaginables (mă laud) si je savais qu'il n'y a pas cela au bout. Comment font les gens qui n'y pensent pas? Est-ce que c'est une éducation spéciale? Une manière spéciale d'être construit? Mon Dieu, je suis prête à accepter tout, à renoncer à tout – pourvu que cette panique me passe. Si je pouvais m'habituer à l'idée de la mort. Si je pouvais croire en Dieu. C'est cela qui serait admirable. Si je pouvais croire en une vie après. Si quelqu'un ou quelque chose pouvait me convaincre de cela. Il paraît que Adina, depuis qu'elle est folle, croît qu'elle est le Bon Dieu. Si je pouvais croire que je suis Dieu, même si c'est au prix de mon bon sens. Je me fiche de ma santé mentale. Si avoir une tête solide se paye du prix de cette atroce lucidité, je préfère être folle. Seulement je suis de celles qui ont la folie tourmentée probablement. Je pense sottement parfois. Qu'est-ce que je paye? Est-ce que j'expie quelque chose? Je ne suis pas très bonne, je suis orgueilleuse un peu et assez égoïste et j'ai encore quelques petits défauts. Mais se peut-il que je paye de ce prix exorbitant ces défauts qui sont à tout le monde? Et quand j'y pense, je suis très peu mauvaise et moins égoïste que tant de gens; quant à l'orgueil, ça ne va vraiment pas plus loin que l'apparence. Tout cela c'est bien à la surface et ça ne résiste pas à être gratté. Alors, qu'est que je paye? C'est peut-être enfantin de penser ainsi, mais qu'est-ce que j'ai de plus ou de moins que tout le monde pour avoir à subir tout cet Enfer?³⁰⁹

Mă gândesc că-mi închipuiau pe vremuri că-mi va trece, că astea sunt adolescentisme. Poate sunt o înapoiată, mai știi?! Din fericire, există oameni care să facă diversiune.

20 decembrie 1945

Încă un Crăciun care se apropie. Ieri am plecat de la C.A.F.A. spre casă și am întâlnit la un colț de stradă brazi. Am stat și am privit cu ochi de om bătrân. M-am gândit la hall-ul rece de acasă, la faptul că dacă-l pun la mine în cameră are să mă încurce și am plecat mai departe nehotărâtă. Nu știu dacă fac pom și cred că am să-l fac totuși. E ceva în mine care nu vrea să lase tristețea să irupă în cotidian. Accept disperările mele pentru că nu le pot evita. Pentru că este blestemul meu dintotdeauna, dar nu pot accepta să nu mai râd. Când dispare râsul din cotidian nu mai rămâne decât să-ți sapi groapa sau să fugi în munți. În ceea ce mă privește, aș fugi la mare în atare caz.

Probabil însă că n-ar fi o situație definitivă pentru că mi-ar reveni râsul. Mi-e dor sălbatec de mare, de soare, de odihnă, de pace. Asta ar trebui să însemne că mai e viață în mine, mai e tinerețe și energie în mine; și probabil mai e. Sub oboseală și dezgust, sub mizerie și deznădejde, mecanismul ăsta al meu ascunde cantități imense de vitalitate. Din păcate, e dedesubt și nu-mi dă nici o bucurie. Și mă uit în jurul meu ca un pisoi care se învârtește în jurul cozii sale. Am început să mor înainte de a începe să trăiesc.

Oare toți oamenii pătesc la fel?

Note

284. Sâmbătă, 3 februarie 1945. Sunt ca un animal hăituit. Merg de colo-colo și, fără nici o minciună, de-a lungul zilei reușesc să mă lepăd de această absesie. Dar când coboară seara peste oraș, simt drept în mijlocul unei fraze, al unei străzi, al unei cărți cum mă pătrunde spinul panicii. Și toată seara, până ce asorm, trebuie să suport acest lucru care tremură în mine, această spaimă a diavolului, atât de absurd de lucidă și dezagreabilă. Cu siguranță că nu-i normal, dar dacă e patologic n-aș putea deveni patologică într-un mod mai puțin terifiant? O, Doamne! Ce lucru vrednic de milă! (lb. fr.) (DU)

285. Duminică seara. Asta e. Din nou am ajuns aici (lb. fr.). Dezvolt un... complex al morții (lb. engl.). (DU)

286. 7 februarie 1945. O! agonia singurătății. Acest cerc închis împrejurul capului meu și această panică nebună care vine și pleacă. Amărăciunea insuportabilă a omului în fața acestui vid care se îndârjește în jurul fiecărui gând, acest vid care se înverșunează în jurul nostru. Sunt cumplit de lașă față de mine însămi. Fug de mine cu furie și, când nu pot să mă evit, tremur că o zdreanță în fața lucidității mele. Sunt o zdreanță dezgustătoare. Această teamă de moarte care mă năpădește, în zadar mă tot gândesc, nu e cu siguranță doar o detracare fizică. Și atât de penibil de singură în fața acestei panici. Am aerul unui vapor care se duce la fund. Până și șobolanii trebuie să încerce să fugă undeva. Încerc uneori să vorbesc cuiva despre moarte. Îmi potrivesc atunci o voce obiectivă și rece care aprinde scânteii de uimire în creierul meu. I-am vorbit despre asta într-o zi lui Rori [Nasta], între o conversație despre dragoste și ultima prăjitură pe care am inventat-o. Am discutat cam între 5 și 7 minute și R. mi-a mărturisit că ei nu i-a fost niciodată frică de moarte și că găsea asta foarte natural și deloc înspăimântător. Nuni [Dona], pe care am întreat-o într-o zi dacă îi era frică să moară cu tonul cu care aș fi întreat-o dacă i-ar plăcea să intre într-o cameră întunecoasă, mi s-a părut că are aceeași indiferență supremă. Și... nu voi sfârși să enumăr oamenii care au probabil această indiferență în fața obiectului torturii mele zilnice. Presupun că e normal, dar nu mi se pare mai puțin de necrezut. Am avut o criză de panică într-o noapte, chiar în momentul când mă duceam să mă bag în pat. Ușa era deschisă și primul impuls a fost să mă duc să-mi revărs toată disperarea în capul lui Ar[șavir]. Tremuram din tot corpul. L-a apucat mila cu siguranță. Dar... ce putea să facă săracul, scumpul de el? M-a trimis la culcare, socotind asta drept cea mai bună soluție. Situația l-a chinuit îndeajuns și-l înțeleg. Am văzut în privirea lui că puneă toată povestea în bună parte pe seama isteriei. De altfel, nu e ceva adevărat în toate astea? Dar nu faptul de a taxa acest lucru drept isterie, neurastenie ori Dumnezeu știe ce altceva va reuși să clatine măcar cât un fir de păr această bulversare angoasantă care mă cuprinde toată la ideea morții. Teribilă agonie! (lb. fr.) (DU)

287. 8 martie 1945. Plonjez și mă las să alunec ca o săgeată lentă pe apa liniștită. Apoi mă opresc și urmez o întoarcere la mine însămi, un moment de reculegere. E ceva în genul acesta, dar nu e nici pe departe atât de agreabil (nostalgia voluptății). Ciudat este că vara lui 1942 rămâne în amintirea mea drept cea mai agreabilă. Când o privesc de aproape, era o tortură incoerentă. Diminețile erau sinistre la CAFA, iar acasă aveam doi bolnavi. Totuși, odată scăpată din infernul birocratic, alergam repede să îmbrac mai nimic, îmi puneam o rochie de creton peste un costum de baie și o zbugheam de una singură pe malul lacului! Întinsă la soare, lene și toropeală și, când mi se făcea prea cald, apa era acolo, în același timp proaspătă și calduță și înotam până ce simțeam o ușoară gâfăială și senzația de a mă fi răcorit

până-n mădura oaselor. Dar cel mai plăcut lucru era, cred, momentul în care, la căderea serii, îmi puneam pe umerii încă umezi rochia ușoară și, cu picioarele goale în espadrile, luam drumul înapoi printre copaci. Nu e nimic mai bun decât sportul și sănătatea pentru a uita totul — vreau să spun moartea, evident, dar mă jenez (lb. fr.). (DU)

288. 9 martie 1945. Mă adulesc, mă privesc cu suspiciune și cu un strop de dispreț blazat. Ceea ce mă amuză în viață este stupidă banalitate a tuturor lucrurilor. Are un aer de operetă ridicolă și moartea pusă alături are ceva necuviincios și deplasat, care șochează simțul ordinii și al logicii din creierul meu omenesc. Cum am chef să iau lucrurile pe cât posibil cu ușurință (atât de des pe cât e posibil, din păcate e posibil foarte des), îmi spun că drăguțului de Creator, dacă vreau cu adevărat să cred că e împoțonat cu toate calitățile care i se atribuie, îi lipsește cu siguranță o calitate esențială pentru un gentleman — nu discernе cu exactitate ce se face de ce nu se face. Nu poate fi acuzat sub nici o formă că ar avea simțul armoniei împins la extrem și, în ceea ce mă privește, consider maniera lui de a fi decis cu privire la soarta noastră destul de neconvenabilă. Nu cu această lipsă de tact va câștiga simpatia oamenilor, presupunând că o caută (lb. fr.). (DU)

289. 20 martie 1945. Azi, ca ieri, ca mâine. Aceeași stupidă... dimineată. O să îmbătrânesc dacă mai durează și sunt furioasă. O să îmbătrânesc în orice caz și uneori puțin îmi pasă. E frig și urât, dar primăvara a venit și se simte. Chef să merg la vânătoare — cu rucsacul în spate, cu gambele goale, cu mâinile înfipте în buzunare. Întruna sete de soare. Ar trebui să trăiesc în țări mai calde. Aici $\frac{3}{4}$ din an mi-e frig și mă crispez. Asta-mi strică viața. Reluat du-te-vino-ul, alergătura. E foarte bine, e ceea ce-mi trebuie. Anxioșii, nostalgicii, neurastenicii. Trebuie omorâți în sine. Nu e nimic mai bun ca simplitatea. A devenit pentru mine „filozofia vieții“. Răd de asta cu ironie, mă iau în derâdere, dar acționez energic, o țin una și bună. Nu există decât un singur mod de a combate suferința și frica: sănătatea. Încerc să fiu sănătoasă de o manieră impertinentă. Citesc prostii. Nu e nimic interesant în bibliotecă și am mare poftă de o carte bună. Cu vârsta ai tot soiul de nevoi. Te obișnuiești cu o grămadă de lucruri și, când ești înțărcat de la ele, bombăni. Am chef de o carte bună, am chef de un film bun, am chef să înot bine. O teribilă dorință de Balcic. Era așa de bine și e atât de departe încă uit. Furam această magnifică plăcere a vieții. Era dezolant. Niciodată n-am avut o adevărată vacanță. Toate aprehensiunile, remușcările, sensibilitățile de care e plină viața la vârsta asta. Și acum acest război idiot care nu se mai sfârșește. N-are deloc aerul că s-ar sfârși prea curând. Voi avea cu siguranță mai mult de treizeci de ani. Nu mai am chef să scriu. Am chef să nu fac nimic. Totdeauna am chef să nu fac nimic (lb. fr.). (DU)

290. 2 aprilie 1945. Zilele limpezi ale primăverii. Mers ieri ore în șir. Sâmbătă a fost Paștele la catolică. Am intrat în biserica italiană cu Clody [Berthola] și Laetiția [Zevedei]. Asta-mi dă mereu sentimentul de păgânism și de idolatrie. Tămăia, lumânările, psalmodierea nazală și neinteligibilă a preoților. Parcă ar fi, zău așa, ritualul pieilor roșii sau vreun templu indian. Toate poveștile astea cu religii se aseamănă până la a se confunda. Mă întreb cum fac oamenii ca să creadă în Dumnezeu în aceste condiții. Această viziune generală pe care o am și care otrăvește totul. Ceea ce nu mă împiedică să iubesc soarele, culorile, marea și să mă bucur de toate... (lb. fr.) (DU)

291. 4 aprilie 1945. Acum un an aveam 40° febră și la ora 2 a avut loc celebra ploaie de bombe asupra orașului. Zău așa, cam mult ca spectacol. Doamne, panica aceea oribilă (lb. fr.). (DU)

292. N-aș fi crezut vreodată că e posibil să stau o dimineată întreagă pe un scaun fără să fac nimic. Ore și ore, lungi ca infernul, și asta se cheamă a *munci* ca să câștig bani. Am o ușoară durere de cap. Reminiscență sau pur și simplu plictiseală? (lb. fr.) (DU) 1 Farmecul straniu al lucrurilor trecătoare. Sfâșietoarea, nostalgia splendoare a efemerului (lb. fr.). (DU)

293. Farmecul straniu al lucrurilor trecătoare. Sfâșietoarea, nostalgia splendoare a efemerului (lb. fr.). (DU)

294. Pesimiștii mă plictisesc de moarte și găsesc că toți optimiștii sunt niște cretini de o faimoasă specie. Asta nu mă împiedică să-mi târăsc pașii nonșalanți printr-o lume indiferentă și iremediabilă. Și apoi, ce mai vrei? (lb. fr.) (DU)

295. Nimic nu merită efortul să faci un efort. Înot în lenevie și singura mea disperare e că nu mă înec în ea. Privesc pe fereastra mea pieziș în acest birou gol de sensuri și văd un colț de cer albastru intens, tăiat de smocuri de nori albi. Soarele lucește pe vârful unui arbore care e undeva jos, și eu clipesc încet din ochi cu un aer gânditor (lb. fr.). (DU)

296. 21 iunie 1945 (lb. fr.). Măine e ziua mea de naștere. O să fac 29 de ani și pare atât de mult că mă-nțreb cum de se poate. O să fac în așa fel încât să închei un capitol al vieții mele.

Trebuie să-l închei acum, astfel n-o să reușesc nicidecum să o mai fac. Sigur că se va încheia oricum, dar asta-i altă chestiune (lb. engl.). (DU)

297. Soarele strălucește atât de puternic încât cerul se decolorează. Crengile arborelui pe care-l văd pe fereastra asta au un aer destul de plictisit. Ar trebui să merg la club după-amiază, dar bicicleta mea e stricată de câțva timp și nu reușesc să aflu ce are, proasta (lb. fr.). (DU)

298. 30 iunie 1945. Ultima mea zi de birou. Această senzație pe care o ai că poate să se întâmple ceva magnific care să schimbe totul. Care te va face să învingi infernul. E oare posibil să nu pot să scap? Chiar să fie posibil? Toată această tinerețe pe care o îngrop gratuit. Tinerețea mea spală puțină sub ochii mei. Săptămână după săptămână între niște pereți imbecili, mese neutre și gânduri melancolice. Această teribilă tristețe lipită de ceafa mea de când mă cunosc. Mi-e dator „Bunul Dumnezeu“. E dator socoteii și explicații întregii noastre suferințe. Mă întreb cum o să se descurce. Cu unul din șiretlicurile lui, probabil. Nu e la primul. Aș vrea să-l cunosc. Trebuie să fie un fenomen (lb. fr.). (DU)

299. E un cuvânt pentru o realitate. Unii rămân cu abstracțiunea, iar eu rămân, vai!, cu teribila realitate. Teribila cruzime a vieții (lb. fr.). Să te uiți în jurul tău și să nu simți nimic față de ei. Nu vreau să fiu rece. Țasta-i motivul pentru care nu-mi plac oamenii reci. Parcă ar fi morți (lb. engl.). Iau parte la moarte de o manieră relativă, dar precisă. De câțva timp, îi înțeleg perfect pe oamenii care se droghează. E un mod sigur de a lupta. Oamenii au oroare de asta pentru că nu înțeleg cu ce se mănâncă. Eu înțeleg cu ce se mănâncă, dar, cum nu mi-am epuizat toate resursele, am oroare și eu de asta. Sănătatea mea fizică mă ține pe marginea prăpastiei. Nu îndrăznesc să întrevăd momentul când nu voi mai avea sănătate fizică. Pentru oamenii la care restul este la fel de putred ca la mine, chiar că este o nenorocire. Infern al infernurilor, al tuturor infernurilor!! Această panică nebună care coboară ca o săgeată peste mine. Obiectiv vorbind, sunt o lașă. Mi-e groază în fața morții ca ultimei dintre ființe. Alte vorbe în fața realității. Și, la urma urmei, la dracu! Am intenția să-mi încalec bicicleta și să trăiesc la soare toată vara. Dacă s-ar putea pleca la mare! Am chef de ea fizic, dar s-ar părea că nu se poate ajunge la ea în acest an. Stau aici și mă lamentez ca o înfirmă și toată această frumusețe de viață afară. Soarele cald pe malul lacului și prospețimea apei în care intri. Și recompensa pentru această lungoare după ce ai înțeles bine... Te întrebi dacă, una peste alta, nu merită totuși osteneala. (Bineînțeles că nu merită. E incontestabil magnific, dar toate astea trec atât de repede și se întâmplă atât de rar. Și chiar când ești pe cale să le trăiești, există otrava cunoașterii care înveninează o bună parte din ele.) Șapte ore zilnic împușcate aici. Și n-o să scap niciodată de adevăratele. Dorința de cercetare și de creație mă apucă din când în când și ți-e mai mare mila să nu poți face nimic. Porcăria asta de război care a distrus totul pentru generația mea. Suntem niște ratați, la fel de sigur ca și cum ne-ar fi ucis pe toți. Epave ce suntem, târând după noi o luciditate sterilă și inutilă și încercând să demarăm într-un mod mai puțin neplăcut, dacă se poate (lb. fr.). (DU)

300. Acest rău nedefinit și acest sentiment de culpabilitate fără a te ști vinovat de nimic. Și aici începe să fie același lucru. Munca mea apasă asupra conștiinței mele ca o greșală vagă. E o umbră care-mi voalează toate orele zilei. Reușesc uneori să fac abstracție de ea, dar este întotdeauna acolo. Refulez acest gând și sunt sigură că, dacă reușesc să scap de această viață, refularea vieții mele actuale se va răzbuna asupra somnului meu viitor (lb. fr.). (DU)

301. 4 august 1945 (lb. fr.) Zi după zi (lb. engl.). La urma urmei nu cer mare lucru. Vreau să nu mă plictisesc. De ce ar fi atât de dificil? Aproape imposibil de suportat. O dulce slăbiciune care-mi încheie ochii. Am chef să mă întind și să dorm. Și viața se complică din ce în ce mai mult (lb. fr.). Zi după zi (lb. engl.). (DU)

302. Cel mai bun lucru de făcut în relațiile dintre sexe este să lași viața să meargă de la sine. Lucrurile sfârșesc întotdeauna prin a se aranja... prost (lb. fr.). (DU)

303. Vineri, 10 august 1945. La Club ieri după-masă am înțeles că o nebună. Apa era prea caldă, dar înțeles e, orice s-ar spune, o mare voluptate (lb. fr.). (DU)

304. Îmi ajung mie însămi (lb. fr.).

305. Nu mă pot îndrăgosti. N-am întâlnit niciodată vreun bărbat care să n-aibă doza lui de vulgaritate, iar vulgaritatea nu pot s-o suport (lb. engl.). (DU)

306. Osbert Sitwell, *Open the Door! A volume of Stories*, London, MacMillan, 1942.

307. Zilele sunt cât se poate de senine pentru această lună a lui august 1945 și orgile barbariei cântă cu vocile lor intermitente, intensificând căldura soarelui, culorile și lenea. Pierd timpul încolo și încoace și-mi place asta (lb. fr.). (DU)

308. Nimic mai atroz decât această boală care roade încet și iremediabil. Stai și te uiți

cum se moare, fără să poți face nimic. Stai și te uiți cum mori neurastenic prin simpatie. E cel mai rău dintre infernuri și e cu siguranță [cel] mai tragic (lb. fr.). (DU)

309. Inactivitatea asta esențială este cauza tuturor lucrurilor. Mă fâțâi de colo-colo toată ziua, dar sunt atât de lipsită de convingere, încât e ca și cum aș sta cu gura căscată, fără să fac nimic. Ceea ce mă apasă mai mult decât orice sunt cele 7 ore pe zi pe care le petrec aici în inactivitate. Sunt probabil un personaj care-și caută centrul de gravitație. Nu l-am găsit niciodată. E dificil să te miști în viață fără un centru de gravitație. Și totuși, toate astea par puerile și insignifiante când mă apucă „criza“. Tremur literalmente de frică. Moartea asta, ce sperietoare! Mă întreb și mă răsîntreb fără încetare cum fac oamenii pentru a avea aceea indiferență în privința morții. Sunt lașă. Îmi spuneam în dimineața asta drept în mijlocul nebuniei că e stupid din partea mea, că e un moment greu de trecut și pe urmă — gata. E atât de nesăbuit din partea mea, recunosc. Am și eu porția mea, ca toată lumea, de ce mă plâng? Am parte de același tratament, oare ceilalți se plâng? Nu pot spune nici măcar că panica mea este panica suferinței. Știu că suferința este atroce și sunt mai intolerantă ca alții, dar nu asta mă înnebunește. Aș suporta toate suferințele imaginabile /.../ dacă aș ști că nu asta se află la capăt. Cum fac oamenii care nu se gândesc la asta? Să fie o educație specială? O manieră specială de a fi construit? Doamne, sunt gata să accept totul, să renunț la tot — cu condiția să-mi treacă această panică. Dacă aș putea să mă obișnuiesc cu ideea morții. Dacă aș putea să cred în Dumnezeu. Asta ar fi un lucru admirabil. Dacă aș putea să cred într-o viață de după. Dacă cineva sau ceva ar putea să mă convingă de asta. Se pare că Adina, de când e nebună, crede că e Bunul Dumnezeu. Dacă aș putea să cred că sunt Dumnezeu, chiar dacă ar fi cu prețul de a-mi pierde bunul-simț. Puțin îmi pasă de sănătatea mea mintală. Dacă a avea o minte solidă se plătește cu prețul acestei lucidități atroce, prefer să fiu nebună. Doar că eu sunt dintre acelea care au o nebunie chinuită, probabil. Gândesc prosteste uneori. Ce plătesc oare? Ispășesc ceva anume? Nu sunt foarte bună, sunt puțin orgolioasă și destul de egoistă și mai am câteva mici defecte. Dar e oare posibil să plătesc cu un asemenea preț exorbitant aceste defecte care aparțin întregii lumi? Și, dacă mă gândesc bine, sunt foarte puțin rea și mai puțin egoistă ca atâția alții; în ce privește orgoliul, el nu merge dincolo de aparențe. Toate acestea sunt bune la suprafață, dar dacă le răcăi puțin nu rezistă. Atunci ce plătesc? E poate infantil să gândești astfel, dar ce am eu în plus sau în minus față de toată lumea ca să suport tot acest Infern? (lb. fr.) (DU)

8 ianuarie 1946

Citesc din nou cu furie. Asta mă apucă așa, ca într-o criză. La ora trei din noapte, simt cum parcă îmi plesnește capul de atâta lectură și în tăcere simt ca o panică străbătându-mi existența. Îmi sprijin atunci fruntea înfierbântată de geamul înghețat să mă răcoresc un pic și încep să contemplan singurătatea omului în imperiul tăcerii.

11 ianuarie 1946

Fost la Radu [Sighireanu] până adineaori. Venit în fugă acasă. Îl aștept pe Liviu [Ciulei] să lucrăm la „Golden Boy“. De câteva zile sunt cam nebună. Este cert că mă muncește în surdină gândul la S[andi Elian]³¹⁰. Este cert că e o bestie. Este cert că mă gândesc la el mai mult de necaz pentru atitudinea lui decât din dragoste propriu-zisă. Este cert că, dacă n-ar fi Radu și atâtea agitații în jurul teatrului, n-aș putea rezista tentației de a-i telefona și a-l pune la punct.

17 ianuarie 1946

And here we go again. I can't say I dislike it, I have my sense of humour. On the contrary, I hope I will lose my head. I looked out of the window this morning. It was snowing lightly. La lumière était vague et grise. Je me suis lavée en vitesse, avec une eau un peu trop chaude dans la salle de bain un peu trop froide. Quand je suis sortie les ombres étaient moins denses et mes pas laissaient des traces sur la neige vierge. J'ai rêvé des idioties cette nuit encore. Depuis que je me couche tôt j'ai des rêves très fantaisistes. Il y a de drôles personnages de par le monde. Je trouve la vie très intéressante comme tout le monde et mon seul regret, comme celui de tout le monde, c'est de ne pas pouvoir la vivre à ma guise. C'est mon côté normal. J'en ai un autre, je veux dire un autre côté, moins banal, mais il vaut mieux ne pas en parler. Ça attriste même les pierres.³¹¹

18 janvier 1946

Il y a du soleil aujourd'hui. Ça met un reflet doré sur la neige, les branches nues des arbres et les murs de la chambre. Je vois de ma table de travail le ciel bleu pâle qui descend en blanchissant avec sa superbe indifférence et je serre les dents.

Est-ce que ça va durer longtemps cette paralysie? Je me demandais tout à l'heure si tout le monde est de la même manière malheureux constamment. Ils n'ont pas l'air de l'être. Mais est-ce que j'ai l'air? Quand je regarde dans la glace, je contemple en général un teint florissant qui dément tous les pessimismes du monde. Et je pèse 67 kilos.³¹²

25 janvier 1946

Les jours de gloire, les jours de noir.³¹³

You never can tell. I don't like the situation. Pray make up your mind about it. To be bored gladly. That is: heroism. And to say boom! to the most ardent member of the white chapel. There is nothing to say against it. Is it? Journal of a disappointed man. He wasn't. He was just going to die and did not like it. Can you blame him? Not in the least. Not me at least. I wouldn't like it either.³¹⁴ J'ai eu quelques jours de marasme et ils reviendront. Ne le dites à personne. C'est le secret de Polichinelle. Il ne faut pas qu'on le sache. Je veux voler parmi les sphères. Les dieux sont las depuis des milliers d'années. Le monde va à la dérive, mais étant d'un tempérament molasse il sauve les apparences.³¹⁵

26 janvier 1946

Vagabonde. Ça ne me dérange pas du tout d'ailleurs. Plus je suis nomade, plus ça me plaît. Mon idéal régit dans les jambes, ou mes jambes régissent sur l'idéal. Qui pourrait préciser? Mes yeux regardent vaguement les espaces et le scepticisme est insuffisant. On se demande ce qui peut suffire jamais. J'aime le bleu, le vague, la paresse et la musique. La mer par dessus tout, parce que c'est la synthèse de tout ce que j'aime. C'est bleu, c'est vague, c'est paresseux et musical, c'est fluide et profond et violent et doux, c'est lointain et proche, palpable et insaisissable, on s'y noie et on y vit, ça vous caresse et vous illusionne.³¹⁶

28 janvier 1946

Les miracles cessent d'être intéressants dès qu'on les explique. Je voudrais une vie post-mortem expliquée et claire comme un livre d'algèbre. Je suis poltronne comme pas une et j'essaye toujours de dire que c'est par excès de lucidité. Ça ne m'empêche pas de sourire d'une manière indulgente et un peu émue devant mes explications qui ne me convainquent pas. Quelle diablerie subtile que cette vie!³¹⁷

29 janvier 1946

C'est gris dehors. Blanc, noir et gris: c'est-à-dire. Gris sur gris et toujours gris. Je vois de cette fenêtre un immense arbre aux branches rares comme une dentelle et, à travers, le portail d'une belle maison vieille et croulante. Ça fait un peu vitrail, mais vitrail sans couleur. Gris sur gris et encore du gris. C'est exactement ce qu'il faut à ma nostalgie de soleil, de chaleur. Ça vous a (sic!) un air de réalité humoristique qui entretient mon humeur amère.

Je suis à l'envers comme pas une. Je n'ai jamais *vraiment* connu quelqu'un qui me plaise de „cette façon“. J'ai rencontré ces gens dans la rue: un regard et c'est tout parce qu'on passe. Dans un salon: deux phrases et c'est tout parce qu'on passe. Et celui-là c'est pire encore parce que si l'on ne passe pas on *doit* passer. Je ne peux vraiment pas m'arrêter ici.³¹⁸

11 februarie 1946

He phoned me and I didn't answer. It was even worse than unpoliteness.³¹⁹

Il y a des jours quand on voudrais ne pas avoir d'initiative. On a envie de la réalité qui s'impose.³²⁰

14 februarie 1946

S-a întunecat afară și are intenția fermă să ningă iar. Aseară, când am ieșit de la simposion, era cald și miros de primăvară. M-am dus pe jos până la doctor și, când am ieșit peste douăzeci de minute, ningea mărunț și sufla viforul.

8 martie 1946

P[ete]. E tânăr, e drăguț și e... ce am disprețuit mai presus de orice... ofițer. Mi-a plăcut totuși. E dintre cei puțini ale căror obsesii aduc cu ale mele. Mi-a spus, printre altele: „Nu cred în D-zeu, dar cred în calculul probabilităților.“ Apoi l-am auzit spunând ca o sfidare: „Ascultă-mă pe mine, copile, nu există pe lume decât două lucruri: celulele astea care ne leagă acum pe noi și cimitirul.“

De cimitir sunt sigură. Dar cu celulele e altă mâncare de pește. Celulele – deși există – le întâmpin cu nesiguranță și cu un simț acut al relativității.

11 martie 1946

E ca o obsesie de două zile. Sunt prinsă rău. Nu mai pot face nimic valabil. Nu pot citi, nu mă interesează. Nu pot gândi. Aici nu pot lucra. Trebuie să-l văd cât mai repede. Facă Domnul să descopăr că e plat și neinteresant, că a fost o iluzie, o coincidență. Mai bine nimic decât starea asta de dor arzător, neliniștea asta stupidă, în febră. Nu mai pot aștepta. Ce răs eliberator voi emite dacă nu e cel pe care am impresia că l-am găsit. Îl aștept de atâta timp și acum, când poate e el, aș vrea să mă fi înșelat. Neliniștea asta e prea neplăcută. Nu vreau să fie el. Îl vreau, dar îl vreau numai fizic. Mint. Mint fără rușine. Îl vreau așa cum îl visez: la picioarele mele. Întreg, adânc, simplu, sobru, calm, melancolic și însingurat...

Nu știi ce face Nuni [Dona]. Dacă mă ține mult în tensiunea asta, am să fac o nebunie. Am impresia că, dacă-l văd o singură dată, am să mă lămuresc. Dacă știi într-un fel sau altul, poate mă liniștesc. Dar starea asta de incertitudine mă ucide. Sunt în suspensie și detest orice suspensie.

12 martie 1946

Dragă P[ete], de ce suntem noi oare o generație de blestemați? Ne e teamă să fim sentimentali. N-avem dreptul. Suntem obligați să avem simțul ridicolului, să fim cinici și blazați. Și suntem oare toate astea, realmente? Nu suntem? De ce n-avem dreptul să fim și sentimentali măcar din când în când: când ne-apucă. Ne e rușine de sentimentalismul nostru ca de-o tară, ca de o boală rușinoasă. Ni-l

ascundem și zâmbim peste el brav și îndurerat. Râsul nostru este schimonoseală. Când ne sufocăm prea tare, ne zvârlim siropul pe-o bucată de hârtie pe care o pitulăm cu grijă ca pe ceva rușinos și, la prima lectură lucidă, o rupem și o aruncăm în foc, jenați chiar de noi înșine. Ne e rușine de dragoste...

Mi-a telefonat acum Nuni [Dona]. Au aranjat un bridge pe mâine. Sunt agitată ca o Julietă. Detest genul ăsta de aranjamente și zâmbetul lui V. are să-mi dea o indigestie, sunt sigură. Sau am o imaginație foarte puternică și, atunci, atenție la deziluzie. Sau e tare drăguț și atunci vai și amar. Vai și amar. Vom fi nenorociți ca niște câini și fericiți ca niște zei. Iadul și raiul laolaltă. Să-l mai aud spunând o dată: „Ești caldă!“, cu tonul acela mat, puțin sugrumat, intens și tandru în același timp, violent și reținut totodată.

Oh! P., nu mă deziluzionă. Viața asta nu se poate să nu-mi lase și mie măcar atât. Nu vreau să mă mai gândesc la nimic. Aștept ziua de mâine ca pe o sărbătoare și-mi interzic să fiu pesimistă, îmi interzic să spun că o să rateze tot.

Miercuri, 13 martie 1946

Quand je suis prête à atteindre quelque chose de difficile, quand le but est presque atteint, j'en ai brusquement assez.³²¹

14 martie 1946

Mi-a trecut melancolia cam de vreo oră. E o vreme splendidă. Primăvară în plin cu soare și cer albastru și nimeni și nimic nu merită risipa unui singur gând. E o vreme în care omul e bine să fie un animal sănătos.

18 martie 1946

Am devenit un om foarte visător. Simptomatic. Toată viața mi-a plăcut lenevia. E aproape o vocație la mine. Una din puținele forme ale leneviei care nu-mi intra în obicei era visul. De la o vreme însă, mă trezesc privind imbecilizat în gol și, când vreau să fac în mod mecanic ceva, simt în mine un refuz. E ceva care mă oprește ca în visele bine cunoscute, când vrei să strigi și n-ai glas sau vrei să fugi și ești paralizat.

Cu cât trec anii, cu atât simt nevoia de simplitate. Să trăiesc ca o apă limpede. În natură, în cotidian, în curăție. Și ce greu de realizat e lucrul acesta!

De unde însă luciditatea asta sinistă care mă trezește în miez de noapte, în mijlocul unei petreceri sau în timp ce degust liniștit cine știe ce mâncare [?] Sar dintr-odată pe un alt plan, cu ochi cășcați de spaimă. Îmi țin respirația cu mâinile crispate și macin tot negrul acela ca o otravă solidă între dinți. Atunci toată normalitatea mea dispare într-o secundă și totul devine nesemnificativ. Ce gol și stupid pare atunci totul! Și tovarășul de viață și soarele și marea și cele mai dragi himere. Atunci totul – aproape totul – [iese ?] din orbită cu o

scuturare exasperată a capului, pentru că ce-ar mai putea rămâne în picioare în fața Odioasei [?] În fața Sinistrei Hârci.

21 martie 1946

Fierbe cazanul cu smoală. De când sunt la C.A.F.A. (sunt patru ani și jumătate), nici o secundă nu mi-a făcut impresia că e o diferență între C.A.F.A. și iad.

22 martie 1946

Aseară premiera „Casei cu două fețe“ a lui Mircea Ștefănescu. Literatura de acest tip are darul să mă consterneze întotdeauna.

23 martie 1946

Aseară a nins. Am plecat de la C.A.F.A. la repetiție la Comedia. Emil [Botta] duhnea a tutun și vin și curgea de oboseală. Chefuise până la 10 dimineța. Repetițiile astea de la noi decurg într-un fel atât de ciudat, încât spectacolul, chiar așa mediocru sau submediocru cum iese, tot îl consider o miraculoasă „generație spontanee“. N-am văzut și eu o repetiție la care să se realizeze ceva. La care directorul de scenă să închege o scenă, s-o structureze din haos, să creeze armonii voite din anarhie. Totul e la voia întâmplării – pradă instinctului actorului. Orice inițiativă a oricui de pe scenă este binevenită. Regizorul dă din când în când o indicație care-i vine spontan și peste două zile ori s-a uitat, ori îl auzi dând la aceeași scenă o indicație care se bate cap în cap cu prima. Dacă actorul are memorie, vai de părerea pe care și-o face despre regizor, dar obișnuința de a colabora pe dispreț reciproc e atât de prestabilită că nici măcar nu se comentează de foarte dese ori.

3 aprilie 1946

M[ircea] N[icolau]. Totul e teribil de serios pentru el. Avec lui c'est l'Amour ou l'Amitié.³²² Cred că-i voi rămâne prieten. Am vorbit cu Marieta [Sadova] să ne întâlnim la 6 ½ ca să mergem la premiera piesei Lucichii [Vasiliu].

9 aprilie 1946

Patru zile de când au fost omorâți dna Bogdan și Anatol Vulpe. E totul ca într-un roman polițist. Eu înclin să cred că e tot un banditism. Este totuși ciudat că n-au fost jefuiți.

13 aprilie 1946

P[ete] e viril fără premeditare și raționamente. E bărbat din instinct și prin structură. Nu face nici caz de asta și, mai mult, nici măcar nu e conștient de asta. Numai așa au farmec bărbații. Când încep să facă pe cocoșii îmi sunt odioși.

15 aprilie 1946

Ieri am fost la Rori [Nasta] care s-a întors din Cluj și am dejunat pe urmă cu M[arieta Sadova] După-masă am condus-o pe M. la teatru și m-am dus la Cl[ody Berthola], care juca matineu și seara. Făcut

naveta între un teatru și altul, încercând s-o conving pe Cl. să joace ceva valabil. Am mâncat seara niște fripturi într-o cârciumă cu M. și am contemplat-o apoi pe Elvira [Godeanu] în cabină, în chip de Damă cu Camelii muribundă. Să spun drept, cam avea burtă muribunda.

Era o lună plină minunată când am ieșit din teatru, dar frig. Când am ajuns acasă, eram înghețată și plictisită. Am găsit pe birou o carte de vizită și o secundă am crezut că venise P[ete]. Era S.F. Singurul om politicos din seara aceea? Sau e mai mult? În tot cazul, din partea lui P. era de așteptat mai puțină mojie. Până la urmă cizma tot cizma.

26 aprilie 1946

Nimic din tot ce-am trăit până acum nu mi-a dat sentiment de realitate, de valabil, de plin. De ce am pretenția să-mi dea asta?

2 mai 1946

Alaltăieri seara m-am dus la Cl[ody Berthola] – după ce am citit toată după-amiaza piesele trimise de Laetiția [Zevedei] de la Londra. Am stat la Cl. până azi dimineață. Ne-am lenevit și melancolizat tot timpul. Mi-a telefonat M[arieta Sadova] să termin de tradus „Tons of Money“. Trebuie să mă aștern după-amiază. Aici nu pot activa în nici un fel. Sunt neliniștită și ciudată. E cercul de singurătate iar în jurul meu și mi-e necaz pe mine pentru asta. Sunt iar un om care privește fix în gol și-și bombăne că vrea să fie lăsat singur în bârlog. M-am făcut iar mică, mi-am stins ochii, mi-am banalizat râsul și cer tuturor să fiu lăsată în pace. Mă bombăn și-mi spun că sunt un om care nu pot trăi nimic potrivit celorlalți. Are dreptate Alexandru³²³. Am vrut să fac o aventură simplă și sănătoasă. Am început așa. De ce n-am continuat așa? De ce ziua de duminică? De ce nevoia de a fi înțeles? de a încerca să realizezi frumos. De ce fuga de singurătate când știi dinainte că rămâi tot în ea? De ce toate astea în scrisoarea aceea sfâșietor de umană, dar fundamental copilăroasă[?] De ce?! În fond știu de ce. Pentru prima oară în viață am dus la capăt o legătură sexuală. Despre asta s-au spus atâtea, scris atâtea, visat atâtea și eu personal am pus atâtea tristeți în jurul acestui lucru, încât am vrut să-l fac uman. Mi-a fost dintr-odată groază de animal și am vrut să fim oameni. Știam că nu poți fi om decât dacă ești singur, știam o mulțime de alte lucruri, și totuși am încercat. Încercat cu semnul de întrebare melancolic al îndoii în mine, încercat oarecum împotriva voinței spiritului meu care-și apăra cu dârzenie turnul de ivoriu, dar pentru prima oară în viață cu generozitate, cu încălcare (oarecum) a orgoliului și cu dorința absolută de a nu-mi spune mai târziu că n-am făcut-o. Că n-am reușit să realizez o dragoste reală în viață din propria mea vină; pentru că n-am vrut să fac niciodată un gest, o concesie. Am făcut-o ca să nu am pe urmă îndoială în mine că poate existența nu-i această inevitabilă și fascinantă otrăvă, ci ar fi putut fi un simulacru de Paradis. Rezultatul zilei de duminică nu-l știu și mă întreb dacă am

să-l știu în curând. Este cert însă că, orice s-ar întâmpla, elanul meu e tăiat. Am fost foarte drăguță cu el cu toate că simțeam cum se stinge în mine tot ce ar fi putut fi mare în această legătură. E inutil și idiot să spun că-mi pare rău. Sigur că-mi pare rău, sigur că mi-e necaz. Și ratez și asta în viață numai pentru că omul din fața mea e un omuleț. E un omuleț tare lipsit de dimensiuni, plin de orgoliu mic, de demnități mici, de dorinți de a fi interesant. Ce să faci dacă e atât de greu ca un om să fie simplu și autentic, cald și adânc. Ce să fac dacă e prea puținel ca să fi simțit că era momentul să fie toate astea și nimic altceva. Că nu se cereau atunci nici discursuri, nici dezvoltări de demnități, nici conștiință de cultură... Ce să faci dacă omul e atât de rar mare. Dacă n-a simțit că nu era momentul să aibă dreptate sau să sublinieze un avantaj, ci să înțeleagă și să iubească.

3 mai 1946

Am ajuns la concluzia că accesul meu de romantism și melancolie acută era datorit faptului că slăbisem 4 kg în 5 zile și nu dormisem atâtea nopți. Am dormit destul de bine câteva zile, am mâncat lucruri substanțiale și m-am odihnit. Rezultatul: sunt iarăși plină de vitalitate. Și eu când sunt plină de vitalitate sunt pusă pe drăcii. Am intenții agresive cu Alexandru. Îl văd după-amiază la Cella Delavrancea și sunt încântată să-i fac niște bucați. Numai să mai fiu în vervă.

*

Am vorbit cu L. la telefon. Cella nu mai face muzică după-masă. S-a amânat pe luni. Mă întreb dacă Alex [Dragomir] are să mă anunțe într-un fel. Fără doar și poate „c'est un goujat!“³²⁴

4 mai 1946

Alexandru [Dragomir] stă în mine ca un mort de aseară. Mi-e scârbă că o scriu, dar asta e. A murit ieri după-amiază, dar hoitul e încă acolo. Privesc melancolic la el și mi se pare neverosimil că a murit; mi se pare ciudat că nu învie, așa cum faci în fața oricărui mort. Are să fie probabil o senzație interesantă să-l revăd. Sunt detașată. Privesc ca la o experiență de laborator. Sunt iar singură și liberă și indiferentă în absolut. De acum încolo, această legătură cu un mort va da ce va da.

Adică nu mare lucru, dar puținul mă va amuza. E bine să simți că un om nu mai are putere asupra ta. Să simți că orice ar face nu vibrează în tine. Nu te mai poate face să suferi. Și tot dintr-un nimic s-a întâmplat asta. Așa cum mi se întâmplă mie întotdeauna.

8 mai 1946

Am fost aseară la Elvira [Godeanu], la „Dama cu Camelii“. Eram cu Silvia și Puiu și ne-am distrat regește. Plângea sala cu lux de zgomote și batiste. Impresionant de înapoiți suntem cu teatrul. De câte ori văd un astfel de spectacol, mi se pare uluitor cum nu-și dau seama nici unii cât e de ridicol. Era o șarjă atât de delicioasă, încât am avut

dificultăți imense să-mi rețin hohotele de râs. Silvia-și înfipsese unghiile în brațul meu. După spectacol ne-am dus la Elvira și am supat improvizat.

13 mai 1946

Ieri mi-am scos bicicleta. Prima plimbare după iarnă e o adevărată voluptate. Am fost după aceea la Loi [Nasta] și am făcut soare. Stat 3 ore fără întrerupere goală pușcă. Paradisul meu: soarele și marea, nudism și sănătate.

17 mai 1946

Ieri am fost agitată și nervoasă și chiar puțin exaltată. Când am ajuns la Cella [Delavrancea] erau toți acolo. Am fost așa cum mi-a venit să fiu: perfect naturală. Ca și când nimic nu se întâmplase între noi. Nici nu l-am evitat, nici nu l-am căutat. Când a spus prostia aceea care compara finalurile la Beethoven cu happy-end-ul american, l-am ironizat cum aș fi făcut-o cu oricine.

La plecare eram toată banda și printre cei care s-au oprit la primul tramvai a fost și el. Am preferat să merg mai departe. Când mi-a strâns mâna, a spus: „Sărut mâna, Jeni“ – și m-a privit o clipă în ochi. Nu mă pot împiedica de a gândi că privirea era dureroasă și vocea avea în ea respect. Poate e o iluzie. De altfel, chiar dacă văd just totuși nu înțeleg nimic, așa încât tot aia e. Am plecat mai departe cu Dinu N[oica] și Mircea V[ulcănescu] și ceilalți. La următorul colț de stradă, în timp ce mă despărțeam de o parte din bandă, a apărut Alex [Dragomir]. În fugă. Ne ajunsese din urmă. A propus să mergem cu toții la o cârciumă. Nu m-a privit nici o secundă și nu mi s-a adresat. Am refuzat să merg și cel care a insistat a fost Dinu. Am spus că am o întâlnire și m-am despărțit de ei, împreună cu Loi [Nasta]³²⁵. Ce-a fost asta? Întâmplare? A avut realmente chef de fripturi la o cârciumă? Sau era un fel de a mă vedea, de a mă conduce apoi acasă fără a porni de la el nimic?! Fără să fie nevoit să facă un gest de inițiativă directă față de mine.

Oricare ar fi realitatea, atitudinea mea trebuie să fie aceeași. Un om care, după gestul meu grav și uman din acea duminică, nu dă nici un semn de viață timp de două săptămâni și jumătate este fie indiferent, fie un caracter atât de imposibil, de orgolios, de calculat și lipsit de spontaneitate încât devine aproape nenatural. În ambele cazuri, eu n-am ce face cu un astfel de om în viața mea. Mie nu-mi trebuie un indiferent și – presupunând că nu e indiferență – dragostea unui om care complică lucrurile în așa hal ar fi pentru mine un chin continuu. Sunt deci hotărâtă să adopt atitudinea pe care mi-o sfătuia și Nuni [Dona]. Să încerc să mă răzbun pe un astfel de om este o copilărie și ce-mi spunea Clody [Berthola] să fac e și în afara caracterului meu și periculos pentru liniștea mea. Așa încât o rup cu el fără măcar s-o rup. De câte ori mă voi întâlni cu acest om în viață, voi fi așa cum am fost

ieri, așa cum sunt cu orice cunoștință. E un capitol închis al vieții mele. Ar fi groaznic ca eu, care acuzam atâta lume de lipsă de demnitate și de incapacitate de a ști să termini frumos un lucru, să nu știu să aplic în propria mea viață soluția elegantă pe care aș fi sugerat-o oricui într-o asemenea situație.

*

Aseară m-au dus Puiu și Silvia acasă. Când am intrat în camera mea, mi-am simțit spiritul ca o smoală: negru, negru și dureros de strălucitor. M-am sucit în pat cu o insomnie idioată. Ploua afară și fulgera. Era înăbușitor de cald și simțeam și un început de răceală la gât sau poate fumasem prea mult și tușeam din cauza asta. Am închis ochii în pernă cu îndărătnicie, încercând să dorm. Ce să fac? Sunt stupidă, dar ce să fac dacă mi-e milă de mine? Ce să fac dacă nu mă pot împiedica de a vedea acest mic incident în lumina vieții mele în genere? N-are nici un sens să fac neliniști și drame pe faptul că un copilandru oarecare n-a avut adâncime și sensibilitate suficientă să vadă ce lucru excepțional i-a scos viața și întâmplarea în cale. Pentru că o fată ca mine *este* un lucru excepțional. Sunt un om prea nenorocit și simplu ca să fiu modestă nelalocul meu. Am refuzat veșnic promiscuitatea și m-am păstrat om întreg, curat și clar. E adevărat că sunt așa pentru că probabil nu pot fi altfel. Dar n-ar putea totuși viața să înceapă să uite de a mă pedepsi pentru asta?! Nu-mi face nici un merit din tot ce sunt pentru că sunt prin fatalitate. Nu vreau recompense pentru asta, dar de ce să mi se dea întruna la cap pentru că nu sunt lichea, pentru că am simțul onoarei, pentru că sunt dreaptă, leală, puțin idealistă și copilăros de romantică? Nu este de ajuns că sufăr chinurile iadului necrezând în nimic, având panica morții, a descompunerii, a neantului? Trebuie să sufăr și din ratările astea cotidiene? Să sufăr că n-am putut lucra în domeniul în care aș fi vrut să lucrez, indiferent dacă realizam ceva sau nu, să sufăr că în fiecare zi de la ora 8 până la 14 mă împotmolesc în mocirla serviciului meu cu zâmbetul meu în doi peri pe buze, să sufăr de lipsa mamei și a tatii, și a fratelui meu mort pe front și acum, după atâtea altele, trebuie să ratez în felul ăsta idiot și un lucru pe care n-am vrut să-l compromit timp de atâția ani. Aștepți până la 29 de ani un *om*. Îl aștepți fără nici un fel de pretenții, necerând de la altcineva decât să fie om și să te ia în brațe. Și după atâta amar de vreme... E ridicol și stupid, e inutil și desuet să fii om, dar iremediabil. Trebuie să înghit otrava singurătății, a tristeții, a ratărilor succesive. Asta e condiția umană. Ce sens are să mă revolt că nu m-am născut și eu monstru sau animal: este tot atât de inutil ca și când m-aș revolta că m-am născut.

Asta e. Va trebui să înghit asta până în fund. E cert că va curge și asta spre spate – așa cum curge totul. Peste câțva timp, imaginea acestui individ se va șterge, nu va mai fi un semn de întrebare

purtarea lui, nu-mi voi înfunda noaptea capul în pernă cu profund și rănit dezgust de oameni. Pesimismul meu va fi din nou abstract și teoretic, nu durere în carne vie. Îl voi întâlni cu mirare în mine că aş fi vrut să-i am iubirea şi-i voi vedea goliciunea nu cu regret şi nelinişte ca acum, ci cu răceală şi umor, așa cum o văd la atâția oameni. Nu voi mai spune: „Cum e posibil ca un om deștept şi care mă place fizic să nu fie mişcat de omenia şi căldura atitudinii mele?“, ci voi spune cu umor: „Am introdus un porc, direct ieşit din mocirlă, în salon la Versailles.“

18 mai 1946

Ieri mi-am plimbat melancolia prin toate părțile. M-am făcut frumoasă spre seară şi m-am dus la teatru. Gol. Azi-noapte am dormit mai bine. M-am trezit numai de două ori. Dimineată m-a găsit o bună dispoziție inexplicabilă şi un simţ al umorului revenit brusc. Ochii mei licăreau ghiduş din oglindă şi mă amuzam gândind că asta e curată schizofrenie: „Up and down and up and down.³²⁶“ Am citit acum ultima frază de mai sus şi mă gândesc că e foarte bine găsită comparația. Bietul Alex [Dragomir] introdus la Versailles are ceva dezorientat şi stingher şi în acelaşi timp nesimţit şi nu prea ştie cum să iasă dintr-atâta eleganță. El credea că se duce în cociună şi a intrat în viața mea. Ce vrei, trebuie să-i dai timp omului să-şi revie. Şi ce amuzant va fi pentru mine când voi asista la revenirea lui prea târzie. Mă întreb dacă-i va fi atât de indiferent să descopere că a ratat această legătură. Mi s-ar părea neverosimil să-i fie indiferent unui om să rateze ceva care i-ar fi adus numai plăceri şi momente agreabile şi nici un neajuns. El continuă încă să fie foarte sigur pe mine. N-are nici o îndoială şi întinde coarda. Nu e conştient că a întins-o prea tare şi s-a rupt. Că orice s-ar întâmpla de-acum încolo, chiar dacă voi consimţi să reiau legătura, sufletul, sinceritatea şi omenia mea le-a pierdut definitiv.

22 mai 1946

De joi, de când cu privirea aceea, sunt un om fără linişte. Fac obsesie. M-am convins de unul singur că-l iubesc. Îmi clatin aceleaşi gânduri prin pereţii creierului şi repet idiot: îl iubesc, îl iubesc, îl iubesc. 29 de ani m-am ținut, 29 de ani m-am ținut, 29 de ani m-am ținut. E groaznic să iubeşti. Tortură de fiecă clipă. Am căzut pe cea mai autentică lichea din sud-estul Europei. E încăpățânat, orgolios şi mai are şi un caracter infect. Eu n-am caracter infect, dar şi eu sunt orgolioasă şi încăpățânată şi n-am nici o intenție să cedez. Nu ştiu ce să fac? Mă port dumnezeieşte dar asta mă torturează ca în iad. Am impecabilă indiferență în atitudine, sunt ironică şi „liberă“. Oh! ştiu foarte bine să joc teatru, dar e iadul în mine. Trebuie să-l văd mâine iar la Cella [Delavrancea]. Nu ştiu ce să fac? Nici așa nu se mai poate. Doamne, de ce mi-oi fi montat eu capul în halul ăsta?! De ce nu pot să

mă împiedic de a mă gândi la el, de a fi intrigată de atitudinea lui [?] De ce am impresia că mă iubește când nu mi-a dat un telefon de 3 săptămâni și jumătate? De ce m-am tâmpit în halul ăsta [?] Nu mai pot vedea pe nici unul din flirturi. M. mă agasează la ultima expresie cu mutra lui de îndrăgostit demodat. Îmi aduc aminte de ochii reci ai lui Alex [Dragomir] și simt cum se sucește ceva în mine. Ochii lui reci care mi-au aruncat privirea aceea de-o inexprimabilă căldură. Doamne, cum îl iubesc! Sunt abjectă. Noroc că am destulă demnitate să nu arăt nimic. Măine schimb tactica, că nu mai pot rezista. Am s-o fac în glumă, dar sparg totuși tăcerea.

23 mai 1946

După-masă. Număr orele. E trecut de 10 ½. Sunt fericită că-l văd ca cea mai tâmpită dintre găște. Și doar știu că nu se va întâmpla nimic bun. El n-are nici o inițiativă din motive precise, și eu, capricioasă și dementă cum sunt, parcă văd că iar îmi bat joc de el și spun răutăți. Îl iubesc ca o tâmpită. Mutra lui de motan grav și vioi nu-mi mai dispare din ochi. Obsesie, obsesie.

*

În halul în care sunt de înnebunită, mă întreb ce aș simți dac-aș descoperi dintr-odată că nu ține deloc la mine. Probabil că aș înnebuni de-a binelea.

Mi-e inima ca o cameră în care a dat buzna o zăpăceală și a răvășit toate lucrurile. E dezordine, haos și un fel de nerăbdare agățată în aer.

Mi-a dispărut spiritul logic pentru toată categoria asta de lucruri. Probabil de altfel că spiritul logic n-are ce să caute aici. Sunt îndrăgostită ca orice fată îndrăgostită și am toate complexe obișnuite, plus zăpăceala mea firească. E un idiot, dar îmi place. Gata. Iad și paradis la un loc.

27 mai 1946

M-am dus la teatru. Infect spectacolul cu „The Voice of the Turtle“. Nina Diaconescu – vulgară, Radu Beligan – șters. Toate subtilitățile sufletești ale piesei dispărute fără urme. În schimb, a apărut o lubricitate pe care nu știu de unde au luat-o. Probabil contribuția personală a Ninei D.

31 mai 1946

Nervi, nervi, nervi. Organic probabil. Altfel faptul că nu m-am înscris încă la lac nu e o rațiune suficientă ca să mă agit în halul ăsta. Eu sunt un om ca toți oamenii. Ce vreau? Vreau imposibilul. Asta-i limpede. Dar imposibilul nu-i posibil. Și asta-i limpede. Și atunci ce mai vreau? Pe dracu.

1 iunie 1946

Sunt rea în clipa de față, dar găsesc asta perfect natural. Și sunt atât de puțin rea totuși. Trebuia să-i dau un telefon pe la 8 ½. El așteaptă

telefonul meu întotdeauna la ora asta. Am să-i dau la 12 ½.

Să se întrebe și el de ce nu i-am dat. Dacă nu-i mai dau?! etc. etc. Merită. Merită cu vârf și îndesat. Îl iubesc? Nu știu. Probabil că nu. Iubirea pentru oameni ca mine e puțin mai mult decât atât. Îi reproșez că n-are simplitate și generozitate. Nu vine în elan, cu spontaneitate, căldură și inițiativă spre mine. Se reține, calculează. Îi e teamă probabil să nu cred că mă iubește prea mult. I-o fi teamă să nu se angajeze. Mai mult decât atât, probabil că nici nu *vrea* să mă iubească. Asta merge un timp. Merge un timp, pentru că simt că mă iubește dincolo de suprafața asta. Pentru că simt că astea le face din orgoliu și încăpățănare. Pentru că simt că-i e frică să nu se înșele iar. Că-i e teamă să se dăruiască oricui; îi e teamă să nu *i se pară* că sunt ceea ce sunt. Dar asta merge un timp. Dacă durează mai mult, am să obosesc. Ar trebui să simtă că eu obosesc repede. De ieri sunt obosită. Are să-mi treacă, desigur, și am să am iar elan, dar pentru cât timp? Mi-e teamă să nu obosesc definitiv la un moment dat. Mi-e teamă că n-am să am răbdare să-l cuceresc definitiv.

Este cert că M[arieta Sadova] nu l-a plăcut deloc. Am întrebat-o ieri: „Ei, M., verdictul!“ A privit vag și mi-a răspuns neutru: „Dragă, e foarte drăguț“ și pe urmă repede: „Dar știi, cred că e modest, foarte, foarte modest.“

Are și n-are dreptate. Am râs și am zis: – „Modest? dacă există ceva ce *nu e cu precizie*, asta e...” – Nu mi-a mai spus nimic altceva. Probabil că are impresia că eu îl iubesc și nu vrea să-mi fie dezagreabilă. Parcă eu nu văd?... Îi văd toate micimile, toate metehnele, toate neisprăvelile. Dacă aș fi sigură că asta e tot sau chiar că asta e pe primul plan și esențial în el, atunci aș lichida pe moment. Dar este cert că nu asta e totul în el. Mai rămâne să mă lămuresc dacă asta sau restul e pe primul plan. Ce să fac dacă veșnic îmi dă impresia că lichelismele lui sunt false, că indiferența lui e jucată, că e un om acolo totuși. Și dacă e om (eu când zic *om* înțeleg ceva precis) atunci nu pot să trec mai departe în felul ăsta, pentru că știu sigur că așa ceva nu găsesc pe toate cărările. E parcă o veșnicie de când caut unul... Nu pot întoarce spatele unde văd un semn de întrebare pentru că, în general, oamenii nu sunt nici măcar semne de întrebare: îți sare în ochi evidența că sunt goi.

12 ½

I-am telefonat:

— Bună ziua, dragă, nu ți-am telefonat până acum pentru că am avut diverse... Uite, nu pot veni după-amiază la lac!

— De ce nu poți veni?

— Am diverse treburi până la 5 ½, dar după ora 6, dacă n-ai altceva de făcut, sunt acasă.

— Eu am întotdeauna ceva de făcut.

- Bine... cum vrei...
- Știi, luni nu se mai ține la Cella [Delavrancea], s-a amânat pe joi.
- Da, și nici joi sigur nu.
- De unde știi, ai vorbit cu Cella?
- Nu, mi-a spus Nuni [Dona].
- Atunci poate vii la lac mâine dimineață?
- Nu, la lac nu vii.
- În cazul ăsta, te caut eu. La revedere!
- La revedere.

Acum întrebarea e: Vine după-masă?! Probabil că nu, așa cum îl cunosc...

5 iunie 1946

S[ănduc Dragomir]. O imensă sursă de observație. Îl privesc și mă descopăr interesată ca într-un laborator. Ce interesant laborator e omul! În același timp banal și original, oarecare și ciudat. Amestec... miș-maș...

Ce pasiune de viață e în mine!... Fără discuție că e organic, dar parcă asta are vreo importanță... Mă interesează atât de mult oamenii, uneori, încât nu pot fi subiectivă când îi privesc. Asta e foarte rău... Îi privesc din interiorul lor... Încerc să-i văd cât mai limpede și 99% reușesc. Și atunci, văzut din interior, totul are justificare... nici un principiu nu mai are valabilitate absolută... Totul devine relativ, singular, straniu, și eu mă mărginesc să constat că e așa, să mă minunez că e așa și să spun în ciudată și dezarmată: „Magnific și inexplicabil lucru viața!”

Alex are un ideal de viață și un ideal de om. E puțin parvenit în cultură, dar cu sinceră pasiune. Fiind puțin parvenit, cultura nu e un lucru natural pentru el, un lucru în care trăiești pentru că așa te-ai născut și așa te interesează. El *vrea* să fie cult. Dacă și-ar da seama de asta, ar fi probabil un fel de Mircea Eliade, poate pe alocuri mai reușit și pe alocuri mult mai mic. Nu-și dă însă seama de asta. El spune: – Nu mă interesează în viață decât un lucru: filozofia, filozofia, filozofia. Altă dată a spus „metafizica”, ceea ce e altceva, dar n-am subliniat ca să nu pornesc o discuție inutilă pe un punct care era lămurit pentru mine. De fapt însă nu-l interesează filozofia; îl interesează să fie filozof ca să ajungă un „om mare” în această direcție. Idealul lui de om e „filozoful” într-un anumit sens, așa-zisul filozof pe care nu-l preocupă altceva decât creația în direcția asta și pentru care tot restul lucrurilor ce se pot trăi în viață e subordonat și nesemnificativ. Și în realitate el nu e nici filozof și nici indiferent la viață. Îi place confortul, e puțin snob, îi place sportul, mondenitatea și, mai mult decât toate, femeile. Cât despre filozofie... Am constatat cu ocazia asta – o dată în plus – că nu înveți să fii filozof așa cum nu înveți să fii creștin. Inutil stau eu să învăț pe dinafară etapele de convertire ale lui Augustin, asta-mi va da

o informație precisă în materie, cel mult, dar nu va face din mine o creștină. Pe de altă parte, poți perfect de bine să fii credincios fără să fi citit pe Augustin sau pe Francisc de Assisi. Așa și cu Alex al meu. Inutil trece prin toată istoria filozofiei cu pasiune și încăpățănare. Are să ajungă cel mult – în cel mai fericit caz – un om foarte cult în materie. Dar filozof nu va fi niciodată, pentru simplul fapt că n-are spirit filozofic și nici măcar un bun și interesant comentator nu va ajunge, pentru că n-are spirit critic și obiectivitate. Pe el nu-l interesează cercetarea filozofică, pentru că aceste probleme îl neliniștesc, pentru că are nevoie de răspuns la toate întrebările existenței. El nu citește filozofie ca să vadă felul cum dezleagă fiecare aceste probleme, ca să vadă dacă răspunsul lor îl satisface și dacă nu, de ce? Pe el nu-l mistuie setea de cunoaștere. El *vrea* să fie filozof pentru a epata lumea, pentru a-și ului semenii. Și ca să-i uluiască mai ușor, *vrea* să creeze o filozofie proprie (prea bine nu se pricepe din gura lui ce înțelege prin asta). Mă uitam la el cum vorbea de Plato și mă gândeam la Nae [Ionescu]. Neliniștea aceea pentru fiecare problemă, interesul acela vibrant și tragic în jurul fiecărei întrebări, simplitatea cu care lua noțiunile și le diseca și încerca să scoată din ele maximum de lămuriri posibile. Și, mai mult decât orice, ezitarea aceea permanentă. Felul în care nu uita niciodată să-ți atragă atenția asupra limitelor noastre – asupra relativității oricărei afirmații care trece dincolo de un anumit plan. Felul în care ne învăța să fim prudenți și conștienți de posibilitățile și imposibilitățile omenești. Nae... singurul om de la care am învățat ceva??! Sigur, nu știu precis dacă nu era în mine dinainte totul. Este cert însă că mi-a subliniat toate lucrurile latente. Scepticismul, pesimismul teoretic corectat de vitalitate, viziunea aceasta nesuperficială de om trist și grav, care privește fiecare fleac în raport cu... așa zice „absolutul“ dacă n-ar însemna atâtea lucruri atât de neprecise. Nae atât de ironic și atât de tragic... Îi aud uneori pe alții vorbind de el și nu-l recunosc deloc. Mă gândesc uneori că poate vedeam eu fals. Poate puneam eu din mine toate lucrurile astea în el. E atât de diferit când aud pe alții vorbind... și el a dispărut... Nu mai am verificare. Totuși... M-aș mira. Niciodată n-am avut capacitate de iluzionare. Sunt lucidă și limpede chiar și când iubesc – de ce m-aș fi iluzionat atunci... Nae... Singurul om care am iluzia că ar fi avut să-mi spună ceva. Am impresia că, dacă aș fi stat de vorbă cu el, fie că m-aș fi lămurit cu credința, fie că aș fi descoperit că ortodoxia lui era *dorința* de mântuire, și nu o credință veritabilă. Singurul om a cărui viziune ar fi avut interes vital pentru mine. Singurul om de acest fel pe care mi-a fost dat mie să-l cunosc. Or mai fi poate și alții pe lume, inaccesibili pentru mine.

*

Nici un telefon de la Alex. Nu-mi mai face nici o impresie. M-am

blazat și plictisit. L-am stors ca pe-o lămâie și nu mă mai interesează. Am vorbit cu Liana azi-dimineață și cred că reiau flirtul cu P[ete]... De data asta mai la rece, ceea ce înseamnă probabil că va merge bine. De când am auzit-o pe Wendy [Noica] emițând adevărurile alea absolute despre femei și bărbați și am recunoscut fraze întregi aproape identice de-ale lui Sănduc, m-am lămurit definitiv. Îi acordam prea mult chiar [cu] puținul pe care-l acordam. Credeam că e ceva dedesubt, când colo el împrumutase viziunea Wendy-Dinu. Nici măcar banalitățile astea nu-i aparțin. M-am dezumflat dintr-odată. De fapt, îmi pare bine. Asta și vroiam. Era pentru mine în el un semn de întrebare. Acum, în sfârșit, nu mai e nici un mister în acest personaj.

E limpede destul de minor, oarecare. N-are nici un talent la nimic, o inteligență de suprafață, o obrăznicie impresionantă până la un anumit punct și care face multora impresie, e totul o ambiție și un arivism, fals și construit în totul. Vrea să fie asta, vrea să fie ailaltă și nu e nimic.

Nu se pricepe în muzică deloc. N-are nici educație muzicală și, ceea ce e mult mai grav, n-are... sensibilitate muzicală. În literatură e categoric ignorant. A citit foarte puțin – și ce a citit a înțeles fals. N-are adâncime și nici spirit critic. În filozofie nu mai discut și probabil că în pictură nu se pricepe absolut deloc.

Ce înseamnă tăcerea!... Dacă ar fi fost un om deschis și limbut, le-aș fi văzut toate astea din primul moment. Așa... mi-au trebuit aproape două luni ca să înlocuiesc un semn de întrebare cu un zero. Dacă ar fi avut suflet, toate lucrurile astea ar fi fost reparabile la vârsta lui. Dar n-are suflet. Ca să ierți lipsa de omenie trebuie geniu... Et encore!³²⁷ Nici geniu, nici omenie. Neinteresant, în fond.

7 iunie 1946

Ieri după-masă la Cella [Delavrancea]. Ne-a cântat Bach. 2 Partite, un Choral pe care l-a masacrat într-un mod fioros și 3 bucăți de Scarlatti din care n-am ales nimic. Pe la 8 ½ am plecat cu toții. Ne-am despărțit de ceilalți și Wendy [Noica], Sănduc [Dragomir], Mihai³²⁸ și cu mine ne-am dus într-o cârciumă la fripturi. E deștept Mihai și lucid. Și în afară de toate e bine crescut. Teribil contează buna creștere. Mă uitam la Sănduc... Nu-mi mai face nici o impresie. Idiot animal sunt eu... În fond aventura asta e lichidată pentru mine. E bine că am făcut-o, trebuia s-o fac. Atunci de ce melancolia asta stupidă și lipsa de elan?... Mi-e rece... Mă uitam aseară la Sănduc și am avut dintr-odată un fel de senzație neplăcută și difuză prin mine. Senzația asta pe care eu o am foarte rar și care știu ce înseamnă. Da... știu ce înseamnă și nu-mi place... Sunt absurdă... N-am nici un motiv să regret ce-am făcut. A fost o aventură nesemnificativă și limpede. De ce mi-a fost dintr-odată scârbă aseară [?] Mi-a fost scârbă de el și mi-a fost scârbă de mine că m-am culcat cu ceva atât de gol.

Nu pot suporta lipsa de omenie. E ceva sinistru în toată chestia asta. Ce să fac dacă mie îmi sare în ochi că e sinistru. Actul sexual între doi oameni care refuză orice alt contact între ei, două animale... ar trebui să găsesc asta foarte natural, sportiv și să-mi trăiesc restul vieții fără să mă gândesc la asta. Nu pot. Am încercat și încerc încă, dar îmi dau seama limpede că nu pot și n-am să pot. Mi-e străin și rece. Mă uitam la el aseară și m-am simțit dintr-odată la o mie de leghe. Fără tandrețe, fără căldură și fără omenie, legătura asta miroase a moarte. Lipsă de civilizație... El crede că e interesant și original, probabil. Cum o să facă el dragoste ca toată lumea... El nu se poate comporta ca orice muritor de rând. El e pe deasupra tuturor acestor lucruri și are preocupări atât de înalte încât n-are timp să mai fie... om. Teribil lucru. Cum poate fi omul la gradul ăsta de cultură în așa hal de neisprăvit... Cea mai sinistru speță de oameni: sfertodoctii, cei cu cultură nerumegată și neasimilată. Oare n-am să găsesc niciodată un om civilizat și simplu? Nu de alta, dar văd că, oricât aș încerca, altă speță de oameni nu suport. Iar mă contrazic? Mi se pare că da.

14 iunie 1946

S-a depus un strat de otravă în mine și asta amortizează orice elan al meu și orice elan venit din afară trece tot prin stratul de otravă. Nu mai am ingenuitate și proștețime.

Este ciudat cum episodul S[ănduc Dragomir] m-a înghețat. E orgolios și egoist, n-are dragoste, n-are generozitate. Încuiat în el. Ce păcat!

Aștept cu nerăbdare plecarea la Horez. În starea mea de incertitudine sentimentală, de zăpăceală, cel mai recomandabil lucru este schimbarea de decor, sportul și sănătatea. Sper să le găsesc acolo, să scap – măcar pentru un timp – de toată tristețea universului atrasă ca de un magnet pe creștetul meu.

*

Samuel Butler: „Un sens al comicului de-ajuns de viu ca să ne permită să descoperim propriile noastre absurdități, ca și pe cele ale altora, poate să ne împiedice să comitem toate păcatele, sau aproape toate, cu excepția celor care merită truda de a fi comise.“

18 iunie 1946

S[ănduc Dragomir] a slăbit și s-a ogărât ca un pisoi în călduri. Îl simt că mă iubește și mă urăște. Își face un punct de demnitate și voință în a-mi rezista. Vrea să mă elimine din preocuparea lui. Și are să reușească, pentru că e mai încăpățânat decât un catâr.

Ieri la Cella D[elavrancea] Alex îmi dădea târcoale. Eram bine dispusă și indiferentă, adică sub aspectul în care ar trebui să apari întotdeauna în societate. Acum aș putea jura că S. mă iubește. Era agitat și nervos de câte ori observa privirile celorlalți asupra-mi. Felul lui de a iubi nu mă mulțumește însă. Între felul lui și felul meu de a

concepe și realiza iubirea e o prăpastie. E concluzia la care am ajuns după destulă perpeleală.

*

Il y a quelque chose en moi de souple, de brillant et chatoyant comme un chat. C'est vague et précis, nébuleux et clair amour de la vie. Ça va passer, mais j'aime cela en moi et je déteste cela en moi. C'est en tout cas nouveau cela en moi. Je hume l'air avec une santé d'animal et je ne désire rien d'autre que ma santé d'animal. Je suis mauvaise et douce, tendre et cruelle. D'après tous les indices, je suis amoureuse comme une sottise, et amoureuse comme une folle et amoureuse comme toute amoureuse et pourtant tout à fait autrement. Si je pouvais être au moins tout à fait banale. Cette diablerie d'obsession souterraine que j'essaie inutilement d'ignorer.³²⁹ Îmi zvâcnește dintr-odată capul spre stele, cu privirea neagră și goală, și viața devine mică și dragostea se pulverizează lipsită de semnificație și semnul de întrebare se înfige fier roșu de panică în viața mea, carne de om cu blestem de luciditate. Când mă întorc din nou e oboseală în mine și singurătate de câine vagabond.

21 iunie 1946

De când mi-a povestit Rori [Nasta] conversația ei cu S[ănduc Dragomir], ard întruna. I-am scris o parte din scrisoare. N-am avut timp s-o termin. Aseară a fost premiera și am stat toate zilele astea din zori și până-n noapte în teatru.

Vibrația asta din mine, care se răsucesc ca un fier roșu. Tot ce am bănuț posibil în mine, dar n-a ieșit la suprafață niciodată și acum izbucnește prin toate fibrele, clocotește furios ca niște ape scăpate din închisoare. Și toate astea pentru pisoiful ăsta cu ochi îndărătnici, cu voință de fier și demnitate de suveran. De unde atâta forță în acest ins atât de incomplet pe atâtea planuri? De unde atâta orgoliu în acest neisprăvit?! Îl ador cu slăbiciunile lui cu tot dacă-i așa cum îl văd acum. Dar e așa?! Nu mi se pare?! Dacă tensiunea asta pe care o bănuiesc în el e o părere?! Dacă e un oarecare? Trebuie să mă lămuresc duminică. Am entuziasm ciudat. Imens și totuși limitat. Dacă mi-l taie cineva în drum se dezumflă tot ca un balon gigantic, disproporționat, fleșcăit de o înțepătură infinit de mică. Dragostea e unul din cele câteva lucruri mari ale vieții (zic eu într-o dispoziție cogitativă banalizantă) și din cauza asta se realizează atât de rar și atât de greu și cu atât mai greu cu cât trebuie doi ca să se desăvârșească.

24 iunie 1946

Viața cu amestecul ei de făcut și autentic, ordonat și haotic, tragic și comic și, peste toate, umoristic. Viața! Amețisem ieri de oboseală când a plecat S[ănduc Dragomir] de la mine. M-am culcat imediat, dar eram atât de frântă că am căzut într-un fel de toropeală la margine de

somn. N-am reușit să cad în somn decât foarte târziu și cu diverse treziri succesive. N-are viața nici cap, nici coadă, dar eu sunt pornită în epoca asta să-i găsesc un farmec deosebit și îi găsesc orice mi-ar face. Până la urmă, dacă mi-o da la cap cu ceva dezgustător, am s-o înjur probabil precum mi-e obiceiul. Deocamdată pedalez pe firea mea contemplativă și umorul meu e o armă excelentă pentru orice fel de complicații sau drame amoroase. Ce să fac dacă nu pot uita niciodată că tragedia, adevărata tragedie este numai în jurul morții și a diverselor descompuneri? Asta pune orice alte suferinți la locurile respective. Ecce homo! Adică eu. Încep să descopăr că perspectiva asta a morții, pe care o am de când mă știu și pe care o acuz pe drept cuvânt de a-mi fi otrăvit sistematic existența, de a mă fi dezechilibrat și însingurat și toate celelalte, mi-a dat pe alt plan un fel de certitudine, un fel de ciudat echilibru. Pe planul vieții, viziunea mea m-a stilizat, m-a armonizat, m-a axat. Putea tot atât de bine să mă facă abjectă. Dumnezeu știe dacă până la urmă datorez toate astea perspectivei morții.

I-am spus sâmbătă lui S. sub revelație: „Știi, eu sunt omul care vede semne de întrebare pretutindeni.“

*

S. mi-a spus iarăși seria de idioțenii și banalități pe care eu le consideram jignitoare și emise din proastă creștere. Că anume femeia e pentru el pe planul al 3-lea sau al 4-lea. Că pentru el nu contează pe planul I decât: filozofia, filozofia și iar filozofia etc. etc.... Și eu, copilăroasă, n-am înțeles limpede de ce le spune. Am întrebat: „Nu ți-a fost dor de mine în zilele când nu m-ai văzut?“ – „Ba da.“ – „Atunci de ce nu m-ai căutat?“ – „Frumoasa mea, viața mea e un lucru foarte complicat în ultima vreme. De altfel, eu am un prieten pe care-l văd de 3–4 ori pe an. Este cel mai bun prieten al meu și dacă i s-ar întâmpla ceva aș suferi imens, mi-ar lipsi ceva în viață. Totuși, cu toate că stă în București, îl văd de 3–4 ori pe an. Chestiunile astea cu «dat semn de viață» sunt prostii, nu sunt pentru oameni serioși. De altfel eu nu pot promite nici fidelitate, nici nimic. N-am fost fidel nici când am fost logodit. Sunt un bărbat care am succes la femei și sunt foarte solicitat...” Mă uitam la el... Am avut impresia că e sincer și spune adevărul, ceea ce crede că e un adevăr pentru el. Îmi era foarte greu să cred că omul poate spune astfel de lucruri lipsite de tact când nu sunt sau nu i se par adevărate. Nu mi-am dat seama că tocmai când nu sunt adevărate le spui. Natural că m-a jignit – asta urmărea și el. Dar așa cum reacționez eu în fața vieții, m-a jignit numai 20%. Mai mult m-a întristat și m-a răcit.

Am tăcut câteva clipe și pe urmă i-am spus neutru: „Dar tu știi că și eu am foarte mult succes la bărbați? În special în ultima vreme.“ – „Da, desigur, îmi dau seama.“ – „Și... eu am foarte multă nevoie de

dragoste în ultima vreme, știi?“ – „Da, desigur.“ – „Așa încât, îmi pare rău... dar așa ceva nu pot. Regret. Aș fi vrut să facem din legătura noastră ceva frumos. Dacă nu se poate... Eu am învățat ceva. Privesc întotdeauna starea de fapt și mă înclin în fața ei. Dacă asta e starea de fapt... o privesc limpede și... trec mai departe.“ Când am ajuns aci, probabil că și-a dat seama că a mers prea departe și că se întâmpla ultimul lucru pe care el l-ar vrea. Probabil că s-a zăpăcit puțin, pentru că a început să protesteze vehement și cam incoerent împotriva teoriei cu „starea de fapt“. Nu se pricepea limpede ce vrea să spună și eu, care am spirit logic, l-am ignorat și-am întrebat: – „Ție ți-ar fi indiferent dacă ne-am despărți acum?“ – „Nu, nu mi-ar fi indiferent deloc. Absolut deloc.“ – „Ți-ar fi indiferent dacă te-aș înșela?“ O tăcere și pe urmă scurt: „Da.“ – „Uite ce e. Nu te cred. Eu cred că tu ești foarte gelos.“

25 iunie 1946

Auzind pe Wendy și Dinu [Noica] făcând (fiecare de pe poziție proprie) teorii asemănătoare cu ale lui S[ănduc Dragomir] (consemnate deunăzi), am rămas uluită de lipsa de originalitate a iubitului meu, care conștient sau inconștient debita în fața mea ceea ce auzise la rândul lui de la bunii lui prieteni. Nu știu, zău, ce să cred.

*

Fost la Cella [Delavrancea]. După concert am râs ca niște fiare toți trei: Mihai [Rădulescu], Alex și cu mine pe chestiunea Alice Voinescu. Noi trei crânceni contra bieteii Loi [Nasta], care avea triplă dificultate să ne reziste. Pe drum am rămas la un moment dat în urmă cu Mihai și-am discutat cu el când trist, când cu umor despre destinul tragic al „geniilor“ de felul nostru. E deștept Mihai și un prieten foarte agreabil. Din Piața Romană ne-am despărțit de Mihai și Loi și-am mers până spre casă. Un progres: la despărțire mi-a sărutat mâna de câteva ori.

26 iunie 1946

Progrese peste progrese. Mi-a telefonat azi-dimineață. Am fost deșteaptă, foarte deșteaptă. Ce să faci dacă *sunt* deșteaptă?! Nu știu precis încă în ce măsură am reușit cu celebra mea scrisoare, dar e cert că am reușit să-i smulg carapacea. S-a umanizat S[ănduc Dragomir]. Și nu știu precis dacă mulțumirea mea de acum se datorește faptului că s-a umanizat sau faptului că nici de data asta „talentul“ meu de a cunoaște oamenii n-a dat greș. Am simțit că mă voi înțelege cu omul ăsta cu toate că nimic din atitudinea lui nu te putea face să conchizi asta. Am *simțit* și dintr-asta nu se putea ieși. M-am încăpățânat să întind o punte spre el prin orice mijloace. Am mers mai departe decât puteam vreodată să-mi imaginez că sunt în stare. Am făcut o declarație de dragoste. *Eu*, orgolioasă! Cred că am făcut-o de altfel tocmai din *orgoliu*. Orgoliul meu putea admite orice, dar nu putea admite să nu cuceresc omenia unui om. Admit ca un om să nu mă

iubească: asta e ceva imponderabil, dar să nu mă pot înțelege omeneste cu un om nu putea orgoliul meu să admită! Și orice mijloace mi-au fost bune. I-am ucis ostilitatea și deocamdată mi-e suficient. Dragostea lui îmi va fi probabil o etapă de mai târziu. Acum trăiesc voluptatea învingătorului. Voluptate cu atât mai mare cu cât el nu-și dă seama de asta. El se crede *el* învingător. Mă crede îndrăgostită de el și de altfel pe jumătate e adevărat. Dar el nu știe că pe jumătate. Și n-are s-o știe – atâta vreme cât am să vreau eu. Acum știu ce se petrece în el și deci știu cum să mă port. Neînțelegerea dintre noi venea din faptul că eu reacționez la atitudinea lui ca un om orb care se lovește de un zid și nu știe pe unde s-o ia. Asta mă irita și mă făcea să reacționez exact cum nu era indicat. Acum știu că S. e ca un om bolnav cu care trebuie să ai atenții speciale ca să-l vindeci. Nu știu dacă-l voi cuceri vreodată complet. Dacă-l voi vindeca vreodată complet. Nu știu dacă voi găsi că *face* să lupt așa cum găsesc acum. Dar atâta timp cât îl iubesc, chiar așa pe jumătate cum îl iubesc, merită să-mi dau osteneala. Am tot timpul să-l las să cadă când mă voi plictisi sau voi avea altceva de făcut. Sau când se va sătura el fizic de mine. Cât timp mă dorește fizic cu furia asta, pot reuși să fac orice din el. Cu condiția să am tact și răbdare.

27 iunie 1946

Am crezut că dacă am să mă înțeleg cu el tensiunea se va termina. Într-un fel s-a terminat, dar într-un fel continuă. Asta îmi va otrăvi vacanța și sunt furioasă. Vroiam să stau liniștită la Horez, dar așa cum se anunță lucrurile nu prea văd ce fel de liniște voi avea. Are să-mi fie dor tot timpul.

28 iunie 1946

Nu mă simt bine deloc. Am dormit cam puțin și, de când am înotat miercuri la Club ca o dementă, mă simt sfârșită.

Sper că ăsta e motivul. Aseară a venit A[rșavir] și mi-a spus că-mi transmite din partea d-rului C[orneliu] A[xente] că nu-i bine să slăbești 20 kg, că-mi slăbește inima sau plămânii, că a venit una la el la spital cu un Lupus tot din cauza asta etc. etc.... Bref, mi-a băgat un cui în cap. Cum sunt eu cu obsesia bolii și a morții, m-am și văzut cardiacă și am impresia că-mi bate inima cam în viteză. În tot cazul, hotărât lucru, diseară mă culc devreme. Mă strecor în pat imediat după plecarea lui S[ănduc Dragomir].

Mi-e dor de S., dar cam limfatic. Sunt cam placidă pe toată linia și sper să dorm puțin după-masă ca să mă pun pe roate. Altfel nu-i pregătesc o zi prea bună bietului S. Tant pis pour lui.³³⁰ Ieri am făcut ce-am putut ca efort de conversație cu Pete. E cumsecade, săracul de el, cum nu se mai poate, dar tare-i neinteresant. Cum am putut eu să-mi montez capul câteva săptămâni, rămâne un mister. Probabil că așa am să spun și de S. când mi-o trece. Omul rămâne atât de lipsit de

semnificație după ce trece vraja asta cu care-l învălui. Vraja asta care ni-l face adorabil chiar dacă-i vedem limpede defectele și mediocritățile, și lipsa de vrajă care te face să-ți fie indiferent cineva chiar dacă obiectiv ți se pare cel mai interesant om din lume și cel mai plin de calități. Mi-e drag Sănduc, malgré tout³³¹. Îi văd toate micimile, toate lipsurile și, ceea ce e mai important decât orice, văd că are un Weltanschauung³³² de zvârlit la gunoi. E o încâlcitură existențialo-științifico-mistică în capul lui care mă deprimă, mă dezarmează și mă amuțește. Și are o siguranță extraordinară. Pocnește de certitudini. E delicios când le emite cu mutra lui de pisoai îndărătnic și nu mă pot împiedica de a râde. În general însă nu-i discut ideile. Ar fi și greu. E pe un plan diametral opus decât mine și are o structură mentală fundamental deosebită. De pildă, în ziua cu scrisoarea. Îi scrisesem acolo că o știe și el tot atât de bine ca și mine că toată înțelepciunea și știința secolelor au drept piatră de mormânt același semn de întrebare. S-a oprit la frază și mi-a spus categoric: „Dar deloc, n-o știu deloc tot atât de bine. Dimpotrivă, sunt de părerea exact contrarie. Absolutul a fost descoperit. S-a răspuns la toate întrebările.“ M-am uitat la el și-am zis: „Serios?! Ei nu mai spune! Și la ce anume s-a răspuns?!“ – „La tot.“ – „Ei! nu mai spune. (M-am gândit într-o licărire la Caragiale și era să-i spun „Taci neicușorul!“ dar mi-am stăpânit zâmbetul și-am completat.) Foarte interesant, cât se poate de interesant. Nu vrei să-mi spui și mie într-o zi, S.?!“ Probabil că duhnea totuși a ironie tonul meu pentru că mi-a zis că nu se poate, că asta nu se transmite, că însă absolutul este lămurit. „Bine S., am punctat eu în final, dar descopăr în tine un adevărat mistic!“ A sărit ars. Nu le place filozofilor să-i faci mistici și pace bună. A sărit ars și-a spus că nu-i deloc misticism, că e perfect și riguros științific. Ce era să mai discut?!

S. copilăros și neciocnit de moarte. Totuși neliniștit și chinuit în sensibilitatea lui. Îl iubesc pentru asta. Îl iubesc. Mi-am dat seama limpede ieri în fața lui Pete. E atât de plictisitor și gol Pete. Bietul Peter, cam sărac cu duhul! I-am spus niște aiureli de-ale mele și n-a priceput nimic. Am avut senzația comico-dezagreabilă pe care ar trebui s-o aibă un actor lucid care debitează monologul lui Hamlet în fața unui partener de troglodiți. Sănduc mi le prinde toate din zbor și-i simt ochii pe mine când amuzați, când gravi, cu gravitatea aceea atentă și dureroasă cu care mi-a spus până acum de trei ori: „Ai farmec, da, ai foarte mult farmec.“ Lent, mai mult pentru el, ca o constatare și cu un iz de regret parcă. Prima dată mi-a spus după ce m-a sărutat întâia oară. Era cu capul meu în palme și cu privirea întoarsă în gol. Ultima oară, sâmbătă, după scrisoare, după ce mi-a povestit dragostea aceea a lui și după contradicția pasionată a îmbrățișării lui. Eram tristă, sfârșită de oboseală nervoasă, întinsă pe divan. Se îmbrăca. S-a oprit, m-a privit lung, mi-a întors spatele și a

continuat să se îmbrace în timp ce spunea iarăși aceeași frază ca o constatare tristă.

Mă amuză nebunește când se dezbracă sau se îmbracă S. Întotdeauna când mi se întâmpla să mă gândesc la sex, îmbrăcatul și dezbrăcatul bărbatului mi se părea capitolul cel mai penibil. Nu numai că nu e penibil, dar are un farmec special. Când se dezbracă își aruncă toate lucrurile de pe el la cele patru puncte cardinale ale camerei, cu o grabă reținută și ascuțită. Când se îmbracă e veșnic distrat și absent, își culege lucrurile la întâmplare, se oprește ca de un gând, vine spre mine, depune o sărutare absentă pe pieptul meu, sau *scurt* pe buze, sau se așază lângă mine și mă privește mut în timp ce eu zâmbesc slab, cu ironie tristă și suspendată și cu ochi gravi privind în ochii lui gravi. Mă amuză să-i spun veșnic altceva cu ochii decât cu buzele. Îl văd trecând nedumerit privirea pe fața mea și râd scurt, încet.

E ora 1 și 10. Peste 20 minute plec de-aici. Sunt acasă la 2 fără 10. Mănânc în fugă ceva și încerc să dorm până la 4. *Trebuie* să dorm. Altfel adorm în brațe la el. Vreau să-i spun mii de lucruri azi. Numai să nu fiu moartă, cum sunt uneori. Dacă-aș avea verva de luni merge totul ca pe roate. E idiot să depinzi mereu de această lumină în tine, care uneori se aprinde și alteori nu și nu știi de ce.

1 iulie 1946

Primul om cu care *vreau* și totuși nu mă pot înțelege. E ceva atât de nou încât mă deranjează cotidian. Nu-mi pot încă explica limpede de unde vine această imposibilitate de a lega o punte cu el. Dacă aș vedea limpede de ce nu se poate și că iremediabil nu se poate, aș renunța și aș soluționa într-un fel sau altul. Nu vreau să las însă nebuloasă în mine această poveste. Trebuie să am răbdare și să mă lămuresc. Trebuie să-l contemplan mai la rece, să-l privesc din interiorul lui. De ce să am curiozitate în viață numai pentru o carte, o problemă, un sport sau natură și când e vorba de oameni să spun: pentru asta am curiozitate pentru că mi-e prieten sau e pe placul meu sau mă înțeleg într-un fel, iar pentru asta n-am pentru că mi-e străin. Trebuie să caut cu răbdare să-l cunosc până-n măduvă. Pentru asta văd că e necesar să-l recitesc pe Kierkegaard și să citesc Heidegger. E limpede că multe reacțiuni la el vin din viziunea lui filozofică. Viziunea pe care i-o cunosc numai aproximativ. Trebuie să ajung să văd clar toate astea. E un om închis prin natura lui și mai face și pe enigmaticul. Va fi deci destul de greu, dar de ce sunt eu deșteaptă cât șapte?!! Trebuie să reușesc, chiar dacă e greu. Și în fond e interesant. Și-apoi altfel văd că n-am să mă pot liniști. Atâta timp cât rămâne un semn de întrebare în acest om pentru mine, este cert că n-am să-l pot elimina din viața mea. Am încercat de trei ori și n-am reușit. Am citit eu și romane polițiste cu interes, de ce n-aș face și asta. Și, în definitiv, eu m-am culcat cu omul ăsta, e primul bărbat cu care m-am culcat. De ce să-mi

rămână o enigmă[?] Și *este* o enigmă. Un om care refuză categoric și cu suferință vizibilă să se despartă de tine în trei rânduri și, când îl întrebi „de ce?“, spune că pentru că te dorește. Un om care-ți spune categoric că *nu* te iubește și, mai mult, că nu te va iubi niciodată. Care întrebat dacă e îndrăgostit de alta răspunde clar că nu, pentru ca peste câteva săptămâni, strâns cu ușa de declarația mea bruscă și directă de dragoste, să-mi povestească istoria aceea lungă și să conchidă că deci „nu mai e disponibil pentru dragoste“. De mine nu se desparte pentru că mă dorește. Asta nu-l împiedică să se culce cu mine numai de trei ori în două luni, să-mi spună într-o zi că sexualitatea pură nu există și în altă zi că ține încă prea mult la mine ca să-mi spună limpede ce-i place și ce nu în mine. Sau e nebun, sau e ceva ce nu pot urmări și trebuie să sfârșesc prin a clarifica.

Tare aș fi curioasă să știu cum se cheamă în capul lui sentimentul lui pentru mine. Dragoste nu e pentru că nu e disponibil.

Sexualitate pură nu există, dar altceva nu-mi spune decât că mă dorește. Nu e însă deloc grăbit să mă aibă. Aș putea chiar spune că evită cât poate și amână cât poate. În așa hal încât, atunci când mă ia în brațe, nu se mai cheamă sexualitate, ci curată transă epileptică. De ce asta?! Autoflagelare?! Dorință de a face pe interesantul?! M-am gândit chiar la un moment dat că s-ar putea să aibă o virilitate slabă. Asta ar explica și faptul că-mi spune tot timpul că mă înșală. Ca să-mi închipui eu că el se culcă cu 10 și sigur că-mi vine și mie rar rândul. Probabil că asta e în fond adevărata explicație. Un fel de ciudată impotență. Nu impotență propriu-zisă, dar un fel de lipsă de virilitate care-l face să aibă nevoie de asta numai o dată pe lună. De aici complexe. Și astfel se explică limpede misoginia lui. D-zeu știe... Trebuie să mă lămuresc până la urmă...

*

De la Rori [Nasta] m-am dus direct la Cl[ody Berthola] la dejun. Mi-am lăsat bicicleta în garaj și când urc scările, am simțit dintr-odată niște amețeli strașnice. M-am așezat pe-o treaptă și am stat puțin, cu liniștea scărilor sinistru întinsă pretutindeni. M-a apucat o oboseală de nedescris. Asta mi-ar lipsi, să-mi sară în aer și sănătatea fizică. Cred însă că era din cauza țigărilor. Am stat cu Clody până seara. Îi este rău tot timpul și mai trebuie să și joace pe căldura asta. Am petrecut două zile umoristic întunecate. Ea cu grețurile ei și eu cu melancolia mea obosită. Am văzut sâmbătă un film englezesc eroic și-am plecat blazate și scârbite să ne răcorim cu niște înghețate. Seara ne-am întâlnit goale fiecare pe o canapea și-am privit tavanul cu îndărătnicie în căldura care apăsa ca un abur. Duminică dimineață vroia să meargă cu orice preț la biserică. E dulce Clody cu catolicismul ei neagresiv, în jurul căruia își țese intermitent îndoieli, dar la care ține totuși cu romantism și cu o dorință în ea de a nu anula pentru că „se simte bine

cu el din când în când“. E dulce Clody și tristă și neliniștită veșnic, și prietenia mea face tot ce omenește se poate face, din păcate atât de puțin. Ne-a dus Clotilda cu mașina la Biserica italiană. (Pentru biserică îi pune întotdeauna mașina la dispoziție). Liniște la biserică. Cor și orgă. M-am gândit la copilăria mea de la Sion. Fir lung și moartea aproape. Într-un fulger: mama și tata... Milă generală de umanitate. Iremediabil sentimentală. Ciudat totuși că atât de grav, chinuitor și viguros sentimentală. Feminătățile mele sunt numai aparente și oarecum la suprafață. Adică în scris, în dragoste – în cotidian uneori. Înăuntru e precizie logică, pătrată, și până și sentimentalismul când e acolo își pierde siropul și devine ceva de urlat crâncen. Până la urmă tot una e. Trebuie să nu uit că tot una e. De la o vreme, am tendința să uit asta. Din cauză că eu sunt puțin îndrăgostită, probabil. Cele două zile cu Clody mi-au făcut bine. L-am scos puțin pe S[ănduc] din obsesie. Îl văd după-masă la Cella D[elavrancea], dar n-am interes special pentru asta. Îmi face mai mare plăcere că am să ascult muzică. Bună muzica la ceva. Face oficiu de prietenie. Aseară am citit din existențialiștii francezi: J.P. Sartre, Simone de Beauvoir etc. etc. Nu sunt major interesanți. Oameni mediocri care se joacă printre lucruri mari. Ai un sentiment de jenă când îi citești. (Îmi amintesc acum că Rori era entuziasmată când vorbea de ei, în fața mea, magistratului acela. Mărturisirea aproape o revelație. Nu m-am amestecat în discuție atunci pentru că nu citisem. Dar știu că-mi mirosise a „estetică“ entuziasmul ei. Îmi mirosise bine. Și mai vrea să discut serios cu ea despre tragedie. O iubesc pe Rori cu toată prietenia mea, dar trebuie să înțeleagă că nu vom fi niciodată pe același plan în a-l judeca pe Sartre sau a ști ce e aceea tragedie. N-are nici o legătură asta cu prietenia. Și dacă pe ea o deranjează că eu spun că poziția mea e cea adevărată și că orice viziune estetică în materie e eronată și dovedește fundamentală neînțelegere, n-are decât să creadă și ea contrariul. Pe mine nu mă supără cu nimic și nu mă clintește nici o secundă din certitudinea că am dreptate. Am tot atâta dreptate și văd tot atât de limpede ca atunci când spun că $2+2=4$. Astea sunt singurele certitudini de care e capabil un creier lucid și de ce să le relativizăm când, slavă Domnului, e un imens domeniu în care n-are priză valabilă nici o afirmație categorică. Acolo unde e cert că pot fi categorică nu înțeleg să fac concesii.) Complet singură aci pentru următoarele 13 zile. E cald și pe mine mă urmărește ideea piesei. Dacă-aș putea-o scrie la Horez, ar fi o realizare. Măcar 2 acte ar trebui să scriu. În sfârșit... Încă un lucru care va rata probabil...

Vineri seara a fost iadul. După ce a plecat S. m-am trântit câteva secunde pe pat și singurătatea mi-a fost dintr-o dată fizic insuportabilă. Aveam un gol în mine și senzația aceea de ușor pe care o ai când postești o zi întreagă. Era ora 7 ½. Am simțit dintr-odată că

nu pot sta toată seara cu tristețea aceea de piatră în casa pustie. M-am îmbrăcat în fugă și m-am zvârlit în stradă. Era cald și-am descoperit că mi-era sete. Am intrat într-o cofetărie și i-am telefonat lui Rori. N-a răspuns nimeni. La Clody mi-a răspuns Ștefan [Constantinescu] că Clody nu-i acasă. Am pornit-o spre teatru privind cum se rărea lumina în aer, simțind străzile, casele și oamenii în jurul meu și încercând să reconstitui în mine atenția aceea melancolică pe care mi-o aduce fiecare piatră în mersul meu contemplativ. Când am ajuns prin Piața Amzei, mi-am amintit de Lucia [Vasilii]. N-aveam chef s-o văd, dar n-aveam chef să merg nici la teatru. Era cald și ideea cabinei sufocante în care 4 actrițe își schimbă 20 de rochii, a culiselor mirosind a transpirație de la mașiniști și a piciorului Marietei [Sadova] care desigur că era grav, foarte grav (nu mi-a spus acum o săptămână la telefon că are erysipel, că și-a făcut doze masive de Prontosyl etc. etc. și că să mă duc să stau cu ea?? Am avut o mică senzație neplăcută toată seara că nu m-am putut duce din cauza lui S. A doua zi când m-am interesat, foarte grijulie, la Clody cum jucase M., mi-a răspuns mirat „Foarte bine. A plecat imediat ce-a căzut cortina. Se ducea la o nuntă”), ideea deci a atmosferei de teatru mi s-a părut imposibilă de suportat. M-am dus spre Lucia, hotărâtă să-i spun și ei cu ocazia asta. Începea să devină dovadă de neprietenie tăcerea mea de atâtea luni. Titi [Cosmescu] nu era acasă. Avea o masă de „diplomați“. Am stat amândouă în camera întunecată lângă fereastră. Am fumat, am băut niște vin rece și ne-am melancolizat zâmbitor în jurul aventurii mele idioate, ca pretext, și în jurul existenței noastre, în general. *Este* o certitudine că singurul sentiment care mi-a dat constante bucurii în viață este prietenia. Sunt conștientă limpede că nici un flirt de pe lume și nici un amant de pe lume nu merită să-i sacrifici cea mai oarecare întâlnire cu un adevărat prieten. N-am făcut-o niciodată și n-o voi face niciodată. Cât sunt eu acum de obsedată de S. și n-aș renunța la o după-amiază cu Clody, cu Nuni [Dona] sau cu oricare alt adevărat prieten pentru a sta cu el.

Sâmbătă dimineața m-am dus cu bicicleta la soare pe terasa lui Rori. Am stat la soare, am discutat despre tragedie (simt că-i e neplăcut când îi spun că are viziune estetică, dar ce să fac? O are. Și, din orice punct de vedere ai privi, e cert că e inadecvată această viziune. În special pentru conceptul de tragic, în special pentru tragedie) și am oroare să discut despre orice în general și despre tragedie în special. Am făcut-o totuși fiindcă am simțit că refuzul meu de a discuta o supără, o jignește. Am căutat de altfel să-i explic de ce am oroare să discut despre lucrurile astea, de ce e inutil și fastidios. I-am explicat asta parțial și am discutat despre tragedie tot parțial. Cu totul și cu totul serios nu pot. *Nu pot*. S. ar spune că sunt neserioasă și nu-mi acord importanță. Se poate, mai știi. Eu credeam tocmai că sunt prea

serioasă pe anumite lucruri și despre importanță nu mai vorbesc. În relativ, cui îi acord eu în univers importanță mai mare? Cine mă poate blama că în absolut mă consider nulă ca neantul?! Numai S. crede că nu mai sunt probleme de dezlegat. Viață, viață, viață cusută cu ață. S-a împreunat omul tuturor întrebărilor și tuturor incertitudinilor cu omul tuturor afirmațiilor categorice și... merge... prost...

2 iulie 1946

Ne-a cântat Cella [Delavrancea] ieri o sonată de Mozart și una de Beethoven și-apoi celebra Fantezie în sol major a lui Bach. Este neînchipuit de frumoasă, chiar cântată prost de Cella. S[ănduc Dragomir] a venit mai târziu și iar s-a așezat lângă mine malgré l'invitation de Cella³³³. La sfârșit mi-a spus că mă petrece până acasă și am făcut jumătate de drum cu Rori [Nasta]. Cum ne-am despărțit de Loi, am și început să ne ciondănim. Ce să fac? Mă agasează totul la el. Nu mai are nici un rost toată povestea asta și i-am spus-o. I-am spus o mulțime de lucruri: că nu-mi dă nimic, că n-are nici o curiozitate să cunoască un om ca mine etc. etc. și că eu așa nu pot. I-am spus să ne despărțim înainte de a pleca la Horez. De când i-am spus că-l iubesc are o siguranță nemaipomenită, așa încât mi-a răspuns foarte calm că el nu e pentru despărțirile premature, că eu sunt aceea care am să sufăr, că „Îți aduci aminte? Eu ți-am spus de la început“ – referindu-se probabil la faptul că mi-a spus că el e lichea și ce mă fac dacă mă părăsește a doua zi. Asta chiar în clipa când a descoperit le pot-aux-roses³³⁴ în prima zi. Am râs atunci și i-am răspuns: „Ei și?! Și dacă mă părăsești [?] Știi că ești nostim?! De altfel n-ai s-o faci pentru că am foarte mult farmec“ – și i-am zâmbit în doi peri. Dialog în care găsesc că „ce-mi spusese el de la început“ nu s-a realizat deloc.

Nu numai că nu m-a părăsit, dar îmi petrec timpul dându-i pașaportul și nu vrea deloc. El nu e nici în car, nici în căruță, nici în teleguță, vorba românului. Nici dragoste, nici sexualitate, nici despărțire. O fi sadic, D-zeule, și vrea să mă fiarbă în apă puțină. A și găsit omul. În tot cazul, situația asta nu poate dura, că eu nu mă simt bine în ea.

3 iulie 1946

Ieri a fost Alice [Botez] pe-aici și am dejunat acasă împreună. A stat până aproape de 6 și-am încercat să-i spun obiectiv toată povestea. Doar, doar mă lămuresc. Nu m-am lămurit deloc, dar, vorba lui Ar[șavir], care habar n-are de toată chestia, dar care comentează asupra deducțiilor pe care le trage el din fumatul meu excesiv: „Ce vă complicați atâta existența?! Puneți pasiune unde nu-și are locul. Distracțiile trebuie să fie distracții. Ce fel de blazați sunteți voi?!“ Il ne sait pas si bien dire.³³⁵

4 iulie 1946

Fost la Cella D[elavrancea] ieri după-amiază. A cântat Ioana Nicola,

care are într-adevăr un glas minunat, și un oarecare domn Katz, pianist nu lipsit de calități.

Era Mihai [Rădulescu], cu care am bârfit toate fosilele mondene și ne-am bețit într-un colț cu perseverență cinică. Dl Ginel Bălan a venit târziu și a fost primit ca o mare personalitate. Cella conta pe el ca să stoarcă niște bani de la Minist. Finanțelor pentru protejată ei. În consecință, i-a făcut toate grațiile de rigoare. M-a amuzat de asemenea cum cocheta Liana sub privirea lui ironică. Când m-a zărit, m-a salutat zâmbind à travers la chambre³³⁶. Cânta tocmai Dl Katz. L-am simțit pe urmă toată seara urmărindu-mă cum râdeam cinic ba cu Mihai, ba cu Tudor W. La un moment dat, malgré sa résistance³³⁷, l-a răpit Cella și l-a dus în salon. M-a amuzat privirea pe care a lansat-o spre mine. La prima pauză după muzică, l-am văzut apărând în ușă. A venit întins și s-a așezat lângă mine. N-a ținut seama că vorbeam cu Loi [Nasta] și Mihai. Am glumit tot timpul, ironică și zâmbitoare. Băusem și aveam vervă. La un moment dat, am devenit serioasă și i-am spus că mi-a plăcut cartea lui. A fost nemaipomenit de flatat în special de tonul meu grav după ironiile precedente. Începuse să-mi spună cu o privire specială cele mai agreabile fraze care-i veneau în cap, când a apărut Cella și pur și simplu a pus stăpânire pe el. El politicos și agasat, și eu m-am întors din nou spre Mihai și-am răs mai departe. Pe urmă am plecat repede și, când să ieșim, Cella o conducea pe tante Margot și m-a rugat pe mine să mă ocup. L-am placat pe Mihai cu care vorbisem să mergem spre centru împreună și Ginel Bălan s-a repezit și ne-a oferit mașina s-o conducem pe tante Margot. Mi-a spus de două ori că mașina se întoarce înapoi. La a doua oară am răs și am spus: „Știu, dar eu nu mă pot întoarce.“

S[ănduc Dragomir] n-a venit. I-a spus lui Mihai că nu vine, că are altceva mai amuzant de făcut. Am impresia că asta aduce cu celebra picătură de apă. M-am hotărât. Au dreptate fetele. Și Nuni [Dona] și Clody [Berthola] și Alice [Botez] mi-au spus același lucru. Sunt prietenele mele și deci au dreptate.

5 iulie 1946

Eram absurdă cu agitația mea și cu încăpățânarea mea de a întinde o punte spre un om care nu înțelege, nenorocitul, nimic din mine. Spuneam că e inadecvat să vrei să introduci porci la Versailles și continuam totuși îndărătnic să vreau. Puneam reflectoare de lanternă magică pe el și mă iluzionam să bănuiesc în el ce nu era. Îl coloram într-un fel sau altul și el e ce e. Mediocru și oarecare. Băiat bun în fond, probabil. Nici acum nu cred că e lichea, așa cum se spune și așa cum se comportă. Nu pot crede în lichelisme la nivelul ăsta. Este însă înfiorător de egoist și înrăit. Înrațit atât de categoric cum numai un om mediocru poate ajunge. Nu are reală adâncime. N-are personalitate precis conturată, uman și autentic rotunjită. Îl suflă vântul

întâmplărilor și, fiind sensibil, încrezut și confortabil, reacționează violent răzvrătit împotriva lor. N-are o axă interioară pe care să-și regleze viața pentru că nu înțelege profund nimic. E fals și contradictoriu fiindcă n-are o viziune de viață personală. Weltanschauung-ul lui este o cârpeală din cultura lui incompletă. Kierkegaard + Hegel + Heidegger. Asta n-ar fi atât de rău dacă i s-ar potrivi, dacă ar exista vreo corespondență între el și această cârpitură de Weltanschauung. Dar nu există nici o corespondență. Viziunea asta „făcută“ de viață este inadecvată temperamentului și caracterului lui, este inadecvată organismului lui și din cauza asta îi rămâne străină chiar și lui. Din cauza asta e veșnic fals și neautentic, dezorientat și încercând orgolios să-și păstreze self-respect³³⁸-ul. Reușind urât să și-l păstreze. Nearmonios, neinteresant și inestetic ca orice om neautentic. Din cauza asta nu are candori, ci copilării, nu are orgoliu, ci e încrezut, nu trăiește tragic, ci dramatic în cotidian. E neliniștit mărunț, suferă mărunț pe lucruri soluționabile interior. Lipsit cu desăvârșire de viziune majoră tragică, neavând la ce să raporteze cotidianul în ultimă instanță, este în felul acesta incapabil de filozofare și rămâne în margine de cultură ca atâția alții.

Și omului ăsta i-am adresat eu scrisoarea aceea și i-am spus atâtea. De ce nu sergentului din colț sau mutului de la manutanță? De ce nu unei pietre sau unui pisoai? De ce nu unei flori sau apei? E vizibil că era o necesitate a mea și că trebuia s-o fac toată încercarea asta. I-am zvârlit lui că s-a întâmplat să fie acolo. I-am zvârlit unui troglodit pe neașteptate în brațe o piatră magnific prețioasă și se uită neutru la ea ca la orice bolovan. De unde să știe trogloditul diferența dintre un smarald și un bolovan oarecare de pe șosea. Dacă-i faci o vină din asta, ești nebun. Eu am refuzat toată viața să-mi introduc în intimitate troglodiți. Mi-am recunoscut prietenii la prima vedere și străinii i-am privit cu indiferență, uneori amuzată, alteori plictisită. E și asta o experiență. Nu strică la nimic că am făcut-o. Bine că s-a terminat. Bine că m-am trezit. Bine că am iar simțut proporțiilor.

5 iulie 1946

Ieri au trecut și m-au luat cu mașina și ne-am dus la Club Clody [Berthola] și Marietele. Am stat la soare, am înotat. Dejunat acolo și lenevit apoi până pe la 5. Fost la croitoreasă, la M[arieta Sadova], la teatru, citit jumătate de piesă americană și venit pe jos acasă.

Printre picături, gândit la Sănduc [Dragomir]. Am în sfârșit în mine starea adecvată. Luni a fost probabil picătura de apă. Mă simt perfect pentru că știu în sfârșit limpede ce am de făcut. În toată aventura asta agitația mea a venit tot timpul din faptul că nu știam niciodată ce să cred și deci ce să fac. Acum știu 90% ce să cred și știu 100% ce să fac. De altfel, chiar dacă ce cred e eronat, de făcut trebuie să fac același lucru. Deci:

Eu mă transform în sloi de gheață amabilă. (Nu va fi greu pentru că așa simt. Mi-e scârbă de el până-n măduvă.) Nu dau telefoane, nu-l invit, nu dau nici un semn de viață. Dacă-l văd luni la Cella [Delavrancea] sau oriunde din întâmplare, fac conversație senină și neutră. Dacă încearcă el să fie intim, eu sunt senină și neutră. Dacă e ironic și măgar, eu privesc alb și cad în transă. N-aud. Dacă nu-mi cere el să ne vedem, mă despart cu „la revedere“. Dacă nu face el nici o tentativă, plec la Horezu fără să-l văd și fără să-i vorbesc și la întoarcere reiau aceeași atitudine care duce la despărțire dacă el nu va lua nici o inițiativă. Dacă are vreo inițiativă și vine la mine sau îmi dă un telefon, sau îmi cere să ne vedem: sunt drăguță, amabilă și indiferentă. Toate astea, ușor ironic. Dacă vrea să mă sărute și să se culce cu mine, *nu* mă opun cu aceeași seninătate. A doua zi, îmi reiau atitudinea și așa mai departe. Între timp eu îmi trăiesc viața din plin: îl las din ce în ce mai în margine de mine. Vorba Marietei, care mie nu-mi spune nimic, dar care zicea Clody [Berthola] că i-a comentat: „Ce face dragă suferinți pentru limbricul ăla de ardelean?! Merită limbricul ăla să faci suferinți??“ Mie mi-a spus numai: „Frumusețe de fată, uită-te la ea! E păcat de D-zeu!“ Nu face nimic. Nu vor dura mult suferințele. Au și început să scadă. Preocupare mai există, dar tensiune și agitație nu mai e de pe acum. Sper că Horezul va anula și preocuparea. E o senzație bună senzația asta că ești în sfârșit cu picioarele ferm lipite de pământ, cu spatele precis rezemat de zid și privești înaintea limpede. Tulburarea aceea de apă clisoasă tare mi-a fost neplăcută tot timpul. Il faut me faire cette justice³³⁹: nu m-am complăcut nici o secundă în ea și m-am zbatut să scap cu orice mijloace. Am făcut absurdități, am făcut lucruri inadecvate, am făcut concesi, am făcut tot ce nu-mi stătea în fire și ce-mi stătea în fire numai să ies la suprafață limpede odată. Și am ieșit. Sunt din nou orgolioasă, precisă, umană și intransigentă. Intransigența mea, pe care-o pierdusem o secundă și fără de care mă simțeam în iad. Respir adânc și, dacă amărăciunea mea și-a mărit puțin sfera, asta nu schimbă nimic. E o voluptate să-mi ridic din nou capul spre stele și să simt cum mă adun din nou în jurul meu cerând socoteală zeilor. Cerându-le socoteală fără compromisuri. Luni am simțit precis că mă afund în noroi. M-am smuls brutal și m-am scuturat. Ușurare și odihnă. Trebuie să fiu atentă să nu mi se mai întâmple. Tare a fost rău. Nu trebuie să uit niciodată că în veac, ca și în eternitate (adică tot aia e, adică în absolut) nu mă am decât pe mine. *Nu mă am decât pe mine* și trebuie să mă păstrez curat și întreg atâta vreme cât nu curg în neant. Trebuie, pentru că așa mă simt bine și altfel nu.

6 iulie 1946

Nu pot lucra. Vacanța asta sper să-mi odihnesc nervii. Trebuie să-mi iau cărți și să nu le citesc. Am să mă simt bine. Am nevoie de pomi, de

aer curat, de lene, de stele, de soare, de apă. Are să fie bine. Numai să nu mă îngraș. Trebuie să-mi mențin cele 56 de kg. Nu pot să-mi strâmttez și să-mi lărgesc garderoba la fiecare 6 luni. Trebuie să fumez mai puțin. Cu asta am rămas de la episodul S[ănduc Dragomir]. Nervi stăpâniți și țigări nestăpânite. După-masă la 3, rendez-vous cu Peter. Vedem un film. Trebuie să fiu drăguță. Trebuie să fiu drăguță cu toți. Rezerve sexuale pentru întoarcerea din vacanță. Cinism. De ce nu? Și pe Se. trebuie să-l țin în rezervă. Știu eu dacă n-am chef într-o zi și de el?! La Vacance porte conseil.³⁴⁰ Până una-alta, nu pot accepta să mă sărute. În consecință, am vorbit ieri cu Alice [Botez] să vie la mine în ziua când îl invit. Vine ca din întâmplare. Va fi greu să fac conversație cu ei doi, dar de ce m-a crescut mama bine dacă nu sunt capabilă să fac și asta!

.....

Mi-am repetat rolul. E scurt, dar greu. Mă întreb dacă sunt bună actriță. Să vedem. Sper că n-am trac. Ar strica totul. Trebuie să aleg momentul „premierei“ cu grijă pentru că e spectacol unic. O căldură sufocantă. Mă obosește căldura asta și-am fumat prea mult. Prea m-a obsedat S. în dimineața asta. Probabil că se gândea la mine. Măine e duminică și aștept un telefon probabil. Voluptatea de a nu-l da! Voluptatea de a-mi imagina capul lui cu cât se prelungește tăcerea mea. Luni la Cella. Poate nu vine nici luni, ca miercuri. Atât mai bine. Plec la Horezu fără să-l mai văd. Atât mai bine. Are să mă obsedeze și-acolo, probabil. Nu face nimic. Trebuie să trăiesc și asta. Trebuie să trăiesc tot ce-mi iese în cale. E interesant orice când e nou. Și fatal se macină. În special la mine. Are să se epuizeze și starea asta. Mă plictisesc eu și de asta și trec la altceva. Jurnalul ăsta de bord relevă probabil toate fluctuațiile, inegalitățile și în același timp monotoniile mele. Las' să revele. Am să mă distrez într-o zi citindu-l. Acum servește să-mi macin puțin nervii. Ora 1 fără 10'. Peste 40' mă arunc în baia de aburi a străzii. Mă îmbrac în fugă după un duș și mă fac frumoasă. M-aș întoarce direct acasă după film. E prea cald și am chef să fiu singură. Sper să nu pretindă Peter să mai stăm împreună. Îi spun că am ceva de lucru acasă. Fac o baie grozavă și citesc.

*

Merge bine. Din ce în ce mai hotărâtă. Mi se apropie și plecarea și am o mie de treburi de făcut. Sigur că n-a dat nici un semn de viață și nici nu va da. Îmi sună în urechi și acum „Nu te supăra, pentru că dacă te superi tu ai să suferi, nu eu“. Trebuie să fac în așa fel să nu uit asta. Să-mi sune mereu în urechi. Atâta timp cât am asta în urechi, sunt invulnerabilă. El acum așteaptă să vadă cât sunt de tare. Așteaptă să cedeze iar și să-i dau un telefon. Nu-și dă seama că lucrurile stau altfel acum. Că eu i-am telefonat altădată din motive precise pe care nu numai că nu le am acum, dar am motivele contrarii. E posibil să

nu-și dea seama că e altă situație?! Are să sufere și ăsta cum au suferit și alții. Un om ca mine nu intră în viața unui bărbat fără să lase urme. În special ăsta care m-a avut și care mă place fizic în mod special. E tare și el și dacă i-aș fi făcut figuri ar fi reușit să se rupă de mine cu energie și voință. Dar așa cum m-am purtat i-a căzut în cap toată vina. Va avea remușcări. Îi va fi necaz că a stricat un lucru agreabil din exagerare. Și va fi și jignit că nu e un om atât de fatal și de seducător. Va plăti tot. Le am notate în creier:

- „Femeia e pe planul al treilea“;
- „Te-am înșelat ieri“ (tonul acela sigur, calm și nonșalant);
- „Eu nu pot promite fidelitate. Am prea mult succes la femei“;
- „Flori? Îi trimiteam logodnicei mele.“

Și în special ziua de luni. Toată atitudinea de luni. Siguranța lui. Glumele lui. Sadismul care se simțea în el că mă vede suferind: „Nu sunt de părere să ne despărțim. Am experiență și știu că n-ai să poți. Lucrurile astea e mai bine să le lași să se facă de la sine.“ Sigur că-i convine. E comodă și delicioasă situația, nu? Nu dă nimic și are tot. Mă face să și râd, pe cuvântul meu. Oricum, idiot am căzut. N-are importanță, dar idiot am căzut. Eu mi-am atins scopul, dar idiot am nimerit. Mă întreb dacă mai există în România și chiar în Europa un exemplar similar. A trebuit să-l nimeresc eu pe singurul. Probabil că se distrează zeii, cum spuneam acum câțva timp. Mi l-au trântit în cap pe acest exemplar rar tocmai pentru că sunt cum sunt. Reprezintă ce am avut în oroare toată viața. Fatuitatea masculină, certitudine, superficialitate, lipsă de tact, dorință aprigă de a mă umili, de a mă face preș. All right. We shall see.³⁴¹ Zeii vor probabil să-mi reducă orgoliul. We shall see. Să caute alte mijloace, așa nu se reușește cu mine. Personajul e prost ales, de altfel. Individul are dimensiuni prea mici. Nu mi se poate turti orgoliul cu așa ceva. Zeii au alte mijloace: de ce nu le încercă pe ele? Reușită sigură: dacă mă lovesc cu boală, descompunere și moarte, au reușită sigură. Curg în neant fără nici o rezistență. Devin o cârpă în fața durerii fizice și a morții. Mă au la mână. De ce mai au nevoie de alte mijloace? Vor să se distreze!?! Da, probabil că nici pe ei nu-i mai amuză să omoare. E victoria prea sigură, prea inegală. Nu ne putem apăra cu nimic. Nu-i mai amuză să se lupte cu dezarmați. Dar în fleacuri de-astea mi-au dat arme și se amuză să mă vadă întrebuițându-le. Mulțumesc zeilor pentru arme. Le-au pus în mâini bune. Acum pot să mă lase singură și să întărească liniile adversarului. În chestiunea asta mă descurc singură. Sunt copilăroasă?! Sigur că sunt. De ce n-aș fi? Luciditate și copilărie în același om. E fermecător. Delir de grandoare? Din ce în ce mai sănătos patologică. Paradox. Mă mai obsedează S. Nu m-am curarisit deplin. Păcat.

M-am sculat târziu și leneș cu o greutate în mine și dorință de a nu face nimic. Aveam o vagă durere de cap și-am știut că dacă nu ies din casă am s-o port toată ziua. Totuși n-am ieșit din casă și durerea de cap continuă. Vine Alice [Botez] la ora 6. Ar fi trebuit să mă duc să-mi iau bicicleta de la Clody [Berthola].

Ieri m-am întâlnit cu Peter și-am fost la Aro. Filmul ne-a distrat cu toate că are lungimi, șarje și defecte de gust. Peter a fost drăguț și foarte delicat. Avea țigările mele preferate la el, cu toate că lui nu-i plac, și era atent tot timpul. Am fost pe urmă la niște înghețate și-am făcut conversație. A spus că „mă face o grădină“ înainte de plecare și a rămas să ne telefonăm și să ne ducem pe joi-vineri la Luxor sau la Capitol. Nu mi-a făcut nici un fel de aluzii de nici un fel și-mi place asta. E nostimă această prietenie între doi oameni care s-au sărutat, cum ne-am sărutat, în prima seară când s-au întâlnit. Ța ne manque pas de piquant.³⁴²

Miercuri, 10 iulie 1946

Bine-i, Doamne, să fii sănătos, bine-i, Doamne, să fii sănătos! Am zăcut cu 39° temperatură și o indigestie celebră de duminică până azi. În sfârșit, redivivus. Tare-i bine, Doamne, să fii sănătos și tânăr și până la urmă asta-i condiția sine qua non ca viața să devină o minunăție dintr-o monstruoșitate. Am slăbit iar, sunt silfidă și mă ador bronzată în oglindă. Ar[șavir] zice că mi s-a suit la cap și e delicios că mi s-a suit la cap. Je m'en fiche de tous les S[ănduc Dragomir] du monde, tout en les adorant.³⁴³ Tichetul la rapidul de ora 6 duminică e luat. Nu mi-am terminat nici un fel de treburi și va trebui să înghesui totul în aceste trei zile care au rămas. Y compris³⁴⁴ Dl S[andi] E[lian] vineri 6-8 și Peter vineri seara. Dar o scot eu la capăt. Îmi pare bine că plec. Vreau să mă întorc pocnind de sănătate, bronzată tăciune și să-i bag în draci pe toți bărbații. Pantalonii de munte au reușit. M-am mirat și eu, stofa e mizerabilă. Costumul de baie iese o minune. Păcat că n-am un flirt în vacanța asta. Mi-ar fi plăcut să mă sărut prin păduri.

*

Trebuia să vie Alice [Botez] la 6 ½. E opt fără un sfert. Mizerabilă! Stil de a te purta cu un om bolnav, comentez eu vexată și pocnind de vitalitate. Adevărul e că dacă știam că nu vine treceam pe la teatru și mai făceam și niște cumpărături. Am să am mâine prea multe pachete. Pe S[ănduc Dragomir] îl ador, îl detest, mă gândesc la el, dar îl elimin din viața mea cu un picior energic, fără nici o ezitare. Cu cât trece timpul, sunt mai hotărâtă și nu mai admit nici o concesie. Am să-l uit și-am să-l înlocuiesc cu dinții strânși. Cu atât mai ușor cu cât realmente acest mic neisprăvit nu are nimic excepțional decât rarissima lui proastă creștere, speciala lui mediocritate și caracterul lui particular de infect. Probabil, de altfel, că tocmai acest exces de trăsături negative ale ființei lui mi l-au făcut cuceritor. M-a intrigat și

continuă să mă intrige. Tot nu-mi vine a crede că e aievea prost crescut, mitocan, rău, insensibil și celelalte. Tot am impresia că joacă teatru. Sunt ridicolă, e cert, dar continui să cred că e ciudat pentru un om să fie așa cum e el la gradul lui de evoluție. E ceva putred aici și nimeni nu-mi va scoate asta din cap, nici măcar el, cu atitudinea lui de cel mai perfect prost gust. În sfârșit, asta așa rămâne, dar asta nu împiedică faptul că orice ar fi, fie că e natural, fie că joacă teatru, eu îi dau un picior și-l elimin drastic.

*

N-a venit Alice și eu am făcut o prostie. Am mâncat o prăjitură. Dacă mi se face rău din nou, Alice e de vină.

Vineri, 12 iulie 1946

Mi-am făcut ieri diverse treburi, dar nu tot ce hotărâsem. Încântată că plec. Mă gândesc cu puțină teamă la tovărășia permanentă a lui Loi [Nasta]. Să nu pățesc ce am pățit cu Lucia [Vasiliu] la Eforie. Când începe să te enerveze la un om ora la care se culcă și ora la care se scoală, resemnează-te și mută-ți domiciliul, pentru că nu mai e nimic de făcut. Și nu știu de ce am impresia că buna mea prietenă poate fi pisăloagă. Trebuie s-o previn că nu vreau program, nu vreau gaia-mașu una după alta, că fiecare face ce vrea. Să fiu înțeleaptă și să înțeleg că eu de aia nu mă mărit ca să nu am de stat cu orice preț de trei ori pe zi în fața aceleiași persoane la aceeași masă și *cu orice preț* în fiecare noapte cu aceeași persoană în același pat.

Am probabil ceva din firea individului acela din anecdota – nu știu dacă n-am mai spus-o – pe care-o povestea tata. Se zice că individul a fost găsit sinucis cu un pantof încălțat și altul alături. Pe o hârtie mototolită în mână erau diverse calcule, iar în colțul hârtiei omul însemnase că, neputând suporta ideea că dacă mai trăiește 40 de ani va trebui să se încălțe și să se descălțe de x ori (urma o cifră într-adevăr monumentală), a hotărât să-și curme viața. Și pentru a scăpa de greața și sila de a-și mai pune și cel de-al doilea pantof, nevrozatul și-a pus capăt zilelor. Oamenii râd de această anecdotă, dar eu chiar la 14 ani, când am auzit-o, m-am gândit cu înțelegere simpatică la oful bietului sinucigaș care cu un ochi de scârbă își pironise pantoful ce urma să fie încălțat și cu celălalt ochi a fixat revolverul, trăgându-și fără ezitare un glonte ce i-a fost fatal, dar totodată l-a scutit pentru vecie de a-și mai pune vreun pantof.

13 iulie 1946

Marele meu amor S[ănduc Dragomir] n-a mai dat nici un semn de viață. Gândul meu îl adulmecă dobitocește ca pe un monstru. Sunt absolut obiect de scuipat dacă-i mai acord mai mult decât bună ziua.

17 iulie 1946, Horez

Amuzantă atmosfera de cetate moartă a Râmnicului Vâlcea în zi de

duminică.

Noi, cu ȕiganii încărcăȕi de valize, traversând străzile pustii și încinse și căutând o cameră din hotel în hotel. Am sfârșit prin a găsi o chichineată infectă în ceea ce se cheamă cel mai bun hotel din Râmnic și ceea ce e, de fapt, un fel de han murdar cu o curte interioară plină de găini, de porci și alte animale care degajă un miros pestilențial. Atmosferă de nuvelă rusească în prispa aceea cu masă pe terminate, cu sifoanele vizibile și patroana grasă, băută și fumând. Criza de inimă a bătrânei care a leșinat drept sub fereastra noastră, horcăiala aceea sinistră, o voce care cerea o lumânare și eu în mijlocul camerei, puțin consternată și înregistrându-mi indiferența cu un calm puțin dezgustat. Ne-am târât pașii de colo-colo, am mâncat niște fripturi bune, niște prăjituri excelente.

19 iulie 1946, vineri

M-am și făcut tăciune, dar nu arăt încă bine. Sunt palidă, puțin prăpădită și mă plictisește categoric întârzierea lui Garibaldi.

Am fost marȕi cu o mașină la Mănăstirea dintr-un lemn. Aleea de sălcii de la intrare impresionantă și neterminată. Cărciumăresele puțin neîngrijite și crescute aiurea, dar minunate. Toată atmosfera Mănăstirii e un amestec de atmosferă obișnuită de mănăstire românească – puțin țărănească și fără gust –, căreia i-au lipit o armată de arhitecȕi rafinamentul unei alei de sălcii, mobilă modernă și totuși veche, lineară, electricitate și confort. Stareȕa, crescută la Notre Dame de Sion, avea distincȕie în trup și în figură și suferință fizică în ochi, dar nici un fel de rafinament spiritual. În ceea ce au vrut să facă cei de la București din această minunată Mănăstire simȕi totuși irupând spiritul celor care o locuiesc, adică goliciunea spirituală, incultura totală și mărunta preocupare gospodărească.

Urcat apoi la Surpatele. O tâmplă minunată și plimbarea extrem de plăcută cu miros de pădure tot timpul și apusul cald și albastru. În mașină, la întoarcere, era răcoare bine și o lună portocalie imensă la orizont. Mirosea a vrăjitorie în jurul meu. Mă gândeam intermitent la Sânduc [Dragomir] cu privire întunecată și vindicativă. (Singurul sentiment permanent pe care l-am avut de la început și până acum pentru acest exemplar e dispreȕul.) Alături era un domn cu cap de perfect cretin, care în mod surprinzător desfășura detaliate cunoștinȕe despre stele.

6 august 1946

Aseară începuse o vijelie foarte decorativă. A trebuit să rămân în casă și aerul parfumat de ploaie era aducător de nostalgii. Am fumat până târziu cocoțată în fereastră, fluturându-mi mintea peste toate tristeȕile. E totuși frumos aici la I.N. Sub pomii cu umbră deasă e puțin prea răcoare pentru gustul meu, dar râul care curge la 2 metri face un zgomot stenic și oglindirile succesive ale frunzelor în apă și a apei pe

frunze ajung până pe masa pe care scriu. Simt sfârșitul de vacanță și melancolia mea e inegală. Mă gândesc la Clody [Berthola], la Nuni [Dona] și la toți prietenii care s-au încins în 62° temperatură, și răcoarea de-aici devine prețioasă. Sper să nu-mi macine Capitala în două zile calmul și sănătatea nervoasă pe care le-am adunat de pe aici.

Aș fi vrut mai mult decât orice aici să stau 2-3 zile pe munte. Încep să cred că nu se va face pentru că și eu sunt relativ pasivă. Ar fi fost frumos să stau la Bolea o noapte cu lună, indiferent dacă mergea și I[onel] sau nu. Suflă o briză continuă pe culmea aceea cu parfum de brad și munții coboară la orizont cu linie de valuri marine. Am stat în ziua aceea mai bine de-o oră goală la soarele care încingea aprig, în timp ce vântul sufla rece. Era o senzație nouă.

N-am reușit să-l uit complet pe S[ănduc Dragomir], dar am reușit ce era esențial, să-l dau la spate. Am precis impresia că face parte din trecut și e simptomatic faptul că, vorbind despre el cu Rori [Nasta], m-am surprins întrebându-mă trecutul.

8 august 1946

Dragul meu S[ănduc Dragomir], am văzut o viață întreagă prin himere ca prin cupa de cristal strălucitor. Prima mea iluzie ți-am azvârlit-o ție ca pe o minge. Era născută din singurătatea mea insuportabilă. Caldă încă de toate suferințele, grav rezultat al oboselii mele de om idiotizat de atâta luciditate. Am ridicat un val imens în fața îndoielilor și ți-am azvârlit impulsiv, spontan și simplu ceva țesut neverosimil din toate amărăciunile omenirii, ceva cu existență ciudată pentru ochii mei contemplativi, ceva cu care trebuia să umbli încet ca să nu se transforme în umbre, ca să nu se volatilizeze brusc, rămânând în mine mirarea în fața acestui lucru, dispărut ca un căscat de ape după un val. Ai fost departe de a umbla încet. Înțeleg, cu toate că mi se pare meschin. Atitudinea ta a fost mărunț și cotidian umană. Atitudine de om care simte nevoia să rupă cu o discrepantă măreție, prea gravă, a unui interior de catedrală. Eu însămi reacționez atât de des cu bunul meu simț umoristic în fața tuturor sentimentalismelor, un ton voit trivial în fața unei atmosfere romantice... Cum să nu înțeleg... Parcă eu nu spun „zece” în fața mării la asfințit cu liniștea ei terifiantă, chiar dacă ea răsună în mine ca un dangăt de clopot? Și totuși ar trebui să învățăm că există o limită dincolo de care nu se mai spune „zece”. Mai bine am întoarce spatele și ne-am duce decât să spunem „zece”. Ne degradăm noi, Catedrala rămâne aceeași și marea își desfășoară mai departe magnifica inconștiență.

9 august 1946

E ora 7 și ceva. Am ajuns pe B... pe la 3 ½.

10 august 1946

Aseară am lăsat stiloul din mână și m-am cățărat sus în vârf să văd

soarele apunând în chip de glob imens de culoare ciclamen. S-a făcut puțin răcoare după aceea și mi-am schimbat șortul contra pantaloni. Luna nu era încă plină și argintea culmile în aerul proaspăt. Am făcut conversație cu baciul, am stat pe prispă întinsă cu nasul spre cer și m-au vizitat pe rând măgarii, câinii și porcii de la stână.

22 august 1946

Seara la 6 fix mi-a intrat Sava pe ușă cu piesa sub braț. A fost o după-masă foarte agitată. La un moment dat a fost atât de violent, că am crezut că nu mă mai descurc. Am reușit totuși să-l domin cu un ton atât de categoric, că a cedat. I-am făcut morală, dar tare mi-e teamă că nu servește la nimic. Mi-a citit piesa. E destul de bună, dar cam cu „factițuri”. E obsedat sexual și puțin isteric Sava. Mi-a făcut o demonstrație impresionantă care nu mi-a făcut nici o impresie. A făcut tot ce omeneste era posibil ca să mă scoată din indiferență și n-a reușit. Era dezorientat și puțin furios. A spus că nu i s-a mai întâmplat să stea o după-masă întreagă cu o femeie și să n-o decidă.

26 august 1946

Ieri la dejun, când l-am văzut pe G., am simțit că se luminează existența. Am stat în vârful patului, rumegându-mi bucuria organică, și-am citit piese de teatru. Pe la 4 ½ a venit Nuni [Dona]. Am bârfit toată după-masa cu voluptate. Nuni îl detestă pe S[ănduc Dragomir] cu furie și se bucură de dizgrația în care a căzut prin toate cercurile.

I[onel] e bolnav. A făcut o intoxicație și avea o voce dezolată la telefon. E drăguț, dar nu-mi zice cine știe ce. Îl văd iar după-masă. Trebuie să-l scot la un spectacol pentru că, dat fiind G., nu-mi arde de flirt azi. Cinism. Mă cam plictisește existența iar. Valuri succesive de blazare + plictiseală, de excitație + agitație, de tristețe + melancolie. Viață. Mă enervează din nou C.A.F.A. Nu pot lucra și sunt multe ore de marasm. Ce să fac cu mine? Sunt un exemplar irezolvabil. Mă privesc obiectiv și rece și nu mă plac. Ar trebui să mă violentez și să scot ceva din mine. Îmi trece viața fără semnificație.

Sâmbătă la Club era vânt puternic și atmosferă de mare. Mirosea puțin a mare și a toamnă. Zbârnâia moartea în mine și am încercat inutil să-i întorc spatele. Am stat întinsă pe un *chaise-longue* la soare toată dimineața și-am încercat să citesc o piesă. După-masă am fugit de singurătate cu dinții strânși. Îmi urâsc luciditatea, îmi urâsc adâncimile, îmi urâsc privirea clară spre orizontul implacabil. Mă vreau limpede și superficială, vie și nesemnificativă ca o apă de munte. Asta n-am să realizez. Mă uit la Ionel cu un iz de invidie. Are târâte în loc de creier, e mare și solid și privește în jur cu seninătate plină de precizie. Privesc și eu arcul îndoit, întortocheat în mine și ridic spre el masca mea neutră, vorbele mele neutre, cochetăria mea de fată plină de temperament. Mă ghemui în brațele lui ca o pisică și sunt atât de naturală că nu mă mir că nu vede țipătul din mine. Ce să

vadă? Cum să vadă? Și faptul că-l știu incapabil de a fi ecou pentru tot ce sunt în mod esențial mi-l face străin. E un animal plăcut și e bine în brațe la el, dar nu mă pot hotărî să merg mai departe. Am impresia că după ce m-aș culca cu el aș muri de tristețe și singurătate. Tristețe și Singurătate. Oarecare dreptate avea Sava când mi-a spus: „Dă-i Cezarului ce este al Cezarului. Nu amesteca lucrurile. Sexualitatea e sexualitate și restul e altceva.“ I-am răspuns atunci: „Da, îi dai Cezarului ce este al Cezarului, dar ce te faci dacă nu-i este nici suficient, nici mulțumitor? Ce este al tău nu contează. Vrei ceva în plus, vrei întotdeauna „altceva“. Sexualitatea fără dragoste e tristă și deprimantă.“ Așa i-am răspuns și bine i-am răspuns, dar ce poți face cu viața asta în care nimic nu se poate face bine, nici măcar lucrurile posibile. Nici dragostea nu e dragoste, cu toate că ar putea fi. Numai moartea *este* moarte. Desăvârșită și perfectă.

27 august 1946

Fost aseară la un film francez cu I[onel]. Romantic, vaporos, de epocă. I. din ce în ce mai drăguț. Atent, cald și cu un iz de respect în toată pasiunea lui. Dimineată mi-a dat două telefoane. După-masă vroia să ne vedem. I-am spus că-i telefonez pe la 4 ½ pentru că dejunez la M[arieta Sadova] și nu știu sigur ce fac. Un flirt, așa cum mi-am dorit. Nu e nici pisălog, dar nu face nici pe interesantul. E tandru fără să fie limonadă. Nu face declarații precise, dar îți dă să înțelegi o sumă de lucruri.

30 august 1946

Aș vrea să știu de ce sunt neliniștită *acum*. G. e pe trecute, deci imposibil să fie din fizic. I[onel] mi-a telefonat de două ori, e mai drăguț ca oricând și diseară m-a invitat la masă. Trebuie să mă fac frumoasă. E ziua lui. Sunt tristă negru. Cred că mă blestemă S[ănduc Dragomir] în clipa de față. Mă înjură că am reușit ce era el sigur că nu voi reuși. Mă urăște că am demnitate, că am orgoliu, că nu mă las să mă trateze cum vrea, că am izbutit să mă despart de el lăsându-l în mijlocul drumului cu rolul cel prost. Mă urăște că l-am lăsat cu dorință fizică de mine neepuizată și că am tăiat această legătură la începutul ei cu simplitate, fără scene, dar cu o privire clară și adâncă pe care el o înțelege, care pe el îl umilește, care pe el îl sfârtecă. Simt că trebuia să fie zilnic muncit de asta. Că trebuie să fie umilit în orgoliul lui că l-am lăsat să cadă ca pe-un fruct putred fără măcar să am o ezitare, fără o revenire, fără nimic decât restul de frământări în risipire de care însă habar n-are.

2 septembrie 1946

Prima veste de la S[ănduc Dragomir]. Sunt exact două luni de când nu l-am văzut. I-a telefonat Loi [Nasta] să-i ceară un Eschil și S. a întrebat ce mai fac și i-a cerut numărul meu de telefon, specificând că „are să-mi ceară ceva“. Cam asta ar fi. Mi-e dor de el ca o rană, dar

sunt mai hotărâtă ca oricând să rezist. Vreau să-l uit. Trebuie să-l uit sau să cedeze el. El nu va ceda, deci trebuie să-l uit. El speră acum că Loi îmi va spune și că eu mă voi duce la ea mâine, când se duce și el, și în felul acesta ne vom vedea fără ca asta să-l angajeze. N-am s-o fac. Dacă nu are nici o inițiativă n-are să mă vadă niciodată. Prefer de altfel să sufăr un timp în felul ăsta decât să reiau o legătură care mă ține într-o agitație și tensiune continuă. Mai bine mor de dor câtva timp și se va toci și asta și am să trec la altceva. Hotărât lucru, o astfel de dragoste e iad. Nu-mi dau seama cum poți iubi un astfel de om, dar fapt e. Stârpitura asta infamă, lipsit cu desăvârșire de omenie și de adâncime, neisprăvitul ăsta de snob și arivist. Individul neinteresant și mediocru pe care-l văd limpede până în măduvă, cu toate calculele și incapacitățile lui. Îl detest și mi-e profund antipatic, dar mi-e ucigător de dor de el, de mutra lui șifonată, de tensiunea brațelor lui, de rezistența [pe] care mi-o opune și de pasiunea reținută pe care o simt în el pentru mine, à tort ou à raison³⁴⁵. Îl iubesc și-l detest pentru spiritul lui idiot de frondă, pentru orgoliul lui excesiv, pentru tensiunea continuă din el, care mi se pare că-l iartă pentru toate celelalte mediocrități. Până la urmă probabil că asta iubesc la el. E viu și chinuit. Am impresia că e viu, sensibil și chinuit. Asta nu reușesc să-mi scot din cap. Îl detest pentru impresia asta [pe] care mi-o face, dar nu pot trece peste ea. Urăsc faptul că mi-a ieșit în cale.

.....

S.! când scap de tine? S., vreau să scap de tine. Îmi stai ca un ghimpe în mine. Permanent prezent pe undeva în jur. Exasperare caldă și neverosimilă. Nu-mi place să te iubesc. E inutil și gol și anihilant. Starea de fapt. Ce să fac cu starea de fapt? Trebuie să mă îndrăgostesc de altcineva. Trebuie să mă forțez să mă îndrăgostesc de cineva.

3 septembrie 1946

Am terminat traducerea piesei ieri. Îmi place să traduc Cocteau. Îmi merge. Fraze scurte, sobre, directe. Ironie, umor și un fel de a se juca de-a teatrul care e special de amuzant. Face teatru cu teatrul, ceea ce nu-l împiedică să fie adânc uman și să-și structureze personajele subtil valabil psihologic.

Ieri mi-a telefonat I[onel] și-am ieșit seara împreună. Văzut un film și pe urmă la Wilson. E din ce în ce mai frumos băiatul ăsta și-mi place din ce în ce mai puțin. N-aș putea să spun precis de ce. Îmi place să mă sărut cu el. Asta e cert. Nu sunt atât de absurdă încât să pretind să fie genial. Faptul că are tărațe în cap, că în materie de muzică n-a auzit decât de Victor Predescu și de Grigoraș Dinicu și în materie de literatură e la nivelul midinetelor romanțioase e un lucru care nu se poate să nu mă deranjeze, dar de care pot face abstracție. În definitiv, de ce să nu fim animale, pour une fois³⁴⁶. Ce mă deranjează în fond

mai mult decât incultura lui este necioplirea lui sufletească și umană. E cam grosolan și ordinar la suflet. E lipsit cu desăvârșire de rafinament.

4 septembrie 1946

La 8 dimineață, nici nu venisem bine, primit telefon de la I[onel]. E drăguț, săracul I. După-masă vine la mine. Trebuie să mă hotărâsc într-un fel. Clody [Berthola] a votat pentru. Pretinde că am să mă simt mult mai bine după ce voi intercala acest fapt precis între mine și S[ănduc Dragomir]. Zice că mă va elibera întrucâtva. În definitiv, de ce nu? Nu-l iubesc și nu-mi place ca om. Ei și? Îmi place categoric ca bărbat. Întrebuințează-l ca atare și gata. În fond, ceea ce fac eu e contradictoriu. Omul ăsta îmi place *numai* sexualicește și e singura întrebuințare pe care i-o refuz. Mă plimb cu el, văd spectacole cu el, îl văd zilnic și stăm de vorbă ore întregi. Mă plictisește să stau de vorbă cu el. Îmi place numai când mă ia în brațe și mă sărută; și în loc să-l las să mă sărute în voie, îl resping de câte ori devine mai insistent. Sunt aiurită rău. Vorba lui Sava: „Nu amesteca planurile. Dă-i Cezarului ce este al Cezarului.“ Dacă asta mă va satisface numai relativ, voi avea o satisfacție relativă și gata tot. În ziua în care mă va plictisi categoric, lichidez. Sau în ziua în care voi găsi pe cineva care să-mi placă mai mult, lichidez. E idiot să mă sentimentalizez pe S. în timp ce el se culcă cu toate unguroaicele lui. E idiot, feminin și demodat. În fond, sunt nesinceră. Nu din cauza lui S. refuz această aventură. Refuz din cauza mea. Am un fel ciudat de a face dintr-asta o chestiune de demnitate și orgoliu. Și, dacă am să continui să amestec orgoliul și demnitatea mea cu aventurile sexuale, am să sfârșesc o inhibată și o refulată. Pentru că am început să mă îndoiesc că voi găsi vreodată un om pe care să-l pot iubi așa cum pot iubi eu. Oamenii la nivelul meu sunt puțini. Și chiar când îi întâlnești... mii de obstacole veșnic. Am să mă forțez să fac din sex o necesitate fizică pe care o satisfac simplu, ca orice necesitate fizică.

.....

A venit Loi [Nasta] adineaori. L-a văzut pe S. Era furioasă. A ajuns să-l deteste și ea. Pe omul ăsta nu-l suferă nimeni. Toată lumea care-l cunoaște mai bine îl antipatizează categoric. Are un fel încrezut, obraznic și superficial de a fi care îl face nesuferit tuturor. Mi-a fost milă de el când am auzit-o pe Loi negându-i orice valabilitate. Poate are dreptate, dar e ceva în mine care continuă să creadă că nu e chiar atât de gol. Quia absurdum.³⁴⁷ Da, e perfect spus, quia absurdum. Tot ce-am făcut față de omul ăsta a fost quia absurdum. Și întrucât va continua. Întrucâtva... Pentru că acum nu mai „fac“ nimic și nu voi mai face nimic niciodată. Ce se petrece în mine nu pot împiedica, dar pot din fericire să-mi dictez acțiunile. De altfel, nu mai simt nevoia să-i acord nimic acestui om.

5 septembrie 1946

Ieri am petrecut o după-masă delicioasă cu I[onel]. Flirtul cu el a devenit o plăcere. E joc și nu e joc. E tandrețe și glumă și intimitate și apropierea noastră fizică e fără tensiune. Flirtul ideal. Ne vedem zilnic, ceea ce nu-l împiedică să-mi telefoneze de două ori pe dimineață. Ieri a fost foarte drăguț. Dacă mizez pe sexualitate cu el, e ideal. Trebuie să evit vorbăria.

7 septembrie 1946

Fost la club ieri. Era apa neobișnuit de curată și mai puțin caldă ca de obicei. Am înotat de trei ori până la Yacht-Club și o dată în larg, până în mijlocul lacului. Era lume puțină și deci liniște. Am citit puțin și-am lenevit la soare. Stat până la 5. Am făcut pe urmă o plimbare cu Loi [Nasta]. E atât de descompusă și de fierț sentimentală, că m-am gândit aseară, după ce m-am despărțit de ea, că ar fi posibil să-mi fi făcut vreo bucată cu S[ănduc Dragomir]. Dacă a făcut vreo poznă în chestiunea asta, o declar cu totul nebună și categoric periculoasă. Nu-mi vine să cred, dar are un aer vinovat care mi se pare curios. Trebuie s-o atac din front la prima ocazie: să văd cum reacționează. Ca în romanele polițiste. Metoda atacului brusc. Ar fi nostim să-i fi turnat lui S. o ciulama sentimentală. Inutil să spun că ardeleanul S. ar fi furios să știe că i-am spus ceva cuiva, oricui. El își închipuie că eu am făcut mare mister din aventura asta. E idiot și el, dar indiscutabil cretină și de neiertat ar fi Loi dacă s-a amestecat în treburile mele. Înseamnă că trebuie ținută la distanță. Mi se pare însă enormă povestea și parcă nu-mi vine a crede c-a fost în stare. Trebuie să verific. Ar fi penibilă toată chestiunea, dar nu mă pot împiedica de a avea simțul umorului.

.....

După-amiază mergem cu Clody [Berthola] și tanti Forțu la o „voyante“³⁴⁸. Mă țin numai de fleacuri și-mi pare bine. Ionel n-a mai

dat telefon azi-dimineață. S-o fi supărat că nu l-am căutat aseară. Je m'en fiche. J'en ai assez un brin.³⁴⁹ M-am cam plictisit de flirturile mele. Vreau unul nou. Trebuie să-mi găsesc ceva nou. M-am săturat de capetele lor și de mutrele lor și de sentimentele mele capricioase, inegale și inconsistente pentru fiecare din ei. Cu S. am terminat. I. e prea tâmpit. S. e antipatic. M. mă plictisește. Sava e libidinos. P[eter] face prea mult pe interesantul. Pe scurt, nu-mi mai place nici unul. Vreau altceva.

10 septembrie 1946

M-am săturat de toată povestea asta. Îl înțeleg pe S[ănduc Dragomir]. Sunt exasperanți oamenii care iau lucrurile prea în serios. Am vrut o aventură cu Ionel și nimic mai mult, și el îmi toarnă în ureche toată autobiografia lui. M-a plictisit aseară copios. El, săracul, probabil că a simțit nevoia să-mi spună toate lucrurile astea din cauză că e cinstit și cumsecade. Dar tare-i neinteresant. Cum Dumnezeu nu și-or fi dând seama oamenii că dramele lor cotidiene nu sunt interesante decât pentru ei înșiși [?] Am căzut și eu în păcatul ăsta o dată. Mi-am turnat drama în urechea lui S. și m-am mirat că nu l-a interesat. De ce să-l fi interesat? Acum m-aș mira dacă l-ar fi interesat. Promit solemn că nu mai fac câte zile am. Nu mai vorbesc despre trecutul meu senzațional nici unei făpturi umane. În special când simt că-mi place cineva. Ce era mai idiot aseară: faptul că el îmi povestea totul ca și când mi-ar spune lucruri de care eu să rămân uluită, în timp ce eu le știam din prima zi când l-am cunoscut, de la Retta. Era atât de idiot, încât m-am jenat să-l întrerup.

Plictiseală. Dacă-mi va vorbi de-acum încolo mereu de copilul lui și de suferințele lui de tată, m-am aranjat. Și omul ăsta își închipuie că în felul ăsta mă va cuceri!!! Nu vreau să mă grăbesc, dar dacă devine din ce în ce mai serios am de gând să isprăvesc și cu Ionel. Mare plictiseală cu bărbații.

S. n-a dat nici un semn de viață. Încep s-o bănuiesc acut pe Loi [Nasta]. Dacă mi-a făcut figura asta o scutur aprig și-o evit, decretând-o categoric periculoasă. Mă lămuresc diseară. I-am telefonat și trec pe la ea după Club.

*

I-am acordat prea multă importanță lui S. Trebuia să mă port cu el așa cum mă port acum cu Ionel. Ar fi fost totul mai logic și mai plăcut. Mă apucase însă o stare patologic sentimentală. De fapt deloc patologic. Era foarte normal și natural tot ce se petrece în mine. Ar fi trebuit însă să-mi dau seama că n-am ecou și să mă port în consecință. Trebuia să joc teatru, și eu am avut accese de sinceritate. Nici măcar nu trebuia să joc teatru. Trebuia să fiu drăguță și indiferentă. Drăguță, caldă fizic, dar total exterioară. Așa cum sunt cu Ionel. În definitiv, parcă joc teatru cu Ionel? Nu joc nici un fel de teatru. Sunt simplă,

afectuoasă și exterioară și găsesc asta perfect natural. E perfect natural să fii așa cu toți bărbații. Tragediile nu interesează pe nimeni și când voi întâlni pe Tristan voi aviza. Până una-alta, sunt foarte puține șanse să-l întâlnesc, așa încât să fim banali și cotidieni cu oamenii banali și cotidieni. Logică. Mă duc cu Clody [Berthola] la Club azi. Vreau să înot. Sper să-mi repare bicicleta ca să mă pot duce cu ea, altfel trebuie s-o întind pe jos. Plictiseală. A spus I. că trece pe la Club la 6 ½ cu bicicleta să mă ia. Asta nu mă amuză. Asta nu mă amuză deloc.

11 septembrie 1946

Ieri după-masă la Club cu Clody [Berthola], era o căldură insuportabilă și mie mi-era o lene celebră. Am înotat foarte puțin și la 6 ne-am dus la Anuța [Penciulescu]. Seara fost cu Loi [Nasta] la niște înghețate și-am interogat-o. N-a vorbit nimic cu S[ănduc].

.....

Plouă și s-a răcit. Sunt plictisită, neliniștită și oarecum nostalgică. De altfel, în ultima vreme ar fi de notat când *nu* sunt neliniștită, plictisită și oarecum nostalgică. Azi nu e de mers la Club. Vine toamna. Vorbit cu Clody și, dacă ne dă Jo [Attas] mașina, ne ducem la celebra voyante.

I[onel] n-a telefonat de dimineață. Foarte bine face. Mă plictisește.

Citeam alaltăieri *Kierkegaard*-ul lui Șestov.

Seara, 8 fără 20

Sunt puțin amețită, puțin nebună, m-am trezit vorbind adineaori. Doamne, ce aiureală a fost. Doamne, ce aiureală e în mine. Exaltată, asta-i exaltare, sunt o exaltată. Stai puțin să ne reculegem. Stai cuminte. Am fost deci cu Clody [Berthola] și cu tanti Forțu la voyante. La capătul Bucureștiului, unde nici nu gândești că mai sunt case. O mahala infectă, o atmosferă meschină.

Voyanta, o femeie grasă, șchioapă și urât mirositoare. I-am dat conștiincios ceașca mea de cafea și-am pornit s-o ascult, în mine ironic, în afară cuminte și zâmbitoare. Peste trei fraze zâmbetul s-a dus și am devenit cam perplexă. Mi-a spus pe scurt că: sunt doi bărbați cu fața spre mine. Pe unul îl cheamă cu A., are 30 de ani, e „flăcău“, e „chatain“³⁵⁰ și scund. Celălalt e mai în vârstă, mai brun, înalt, foarte frumos bărbat, a fost însurat, e despărțit și are un copil. Nu-l mai interesează nimic decât eu. Mă iubește foarte mult și dacă nu vreau să am de-a face cu el să fiu foarte atentă, pentru că e „periculos întins cu brațele spre mine“. Până în februarie mă mărit (zexe!) cu cel „șaten“. Am fost certată cu el de trei luni, dar îmi dă în scris că mă voi împăca f.f. curând cu el. „Și îl vezi curând, d-ră, îți dau în scris. D-ta ai avut de-a face cu cel șaten și ai să ai în curând din nou.“ Cam asta a fost tot.

Am plecat de-acolo val-vârtej, fără să mai aștept pe Clody. Era ora 6 și îi spuseseam lui Ionel că sunt acasă după 6 ½. Am sărit din tramvai

în tramvai. N-am găsit mașină și la 6 ½, 7 fără 20 eram acasă. Am luat niște prăjituri, m-am dezbrăcat în fugă și am intrat sub duș. Eram încălzită și vroiam să mă fardez proaspăt! Nu ieșisem bine de sub duș când am auzit soneria. Eram sigură că-i Ionel și furioasă că eram neîmbrăcată. M-am șters à la diable³⁵¹ și, cum suna a doua oară, m-am dus prin dos să-i spun să aștepte o secundă. Am întrebat „Cine e?” mai mult de formă și ca să lungesc timpul în timp ce-mi pieptănam părul în fugă. Răspunsul a venit după o secundă și pieptenul meu a rămas ținut în aer: „S[ănduc Dragomir]“... Am zis apoi: „Aah! o secundă, te rog.“ Nu știu cum mi-am trecut halatul și cum am ajuns la ușă. S. în carne și oase. S. cu mutra lui de pisoi șifonat și îndărătnic. Îi tremura brațul când l-am atins, zâmbetul forțat. S. tot îndărătnic, tot obraznic, dar oarecum demontat de degajarea mea, oarecum agasat de pachetul de prăjituri pe care-l văzuse în hol (a ținut să sublinieze asta, de altfel), de faptul că am recunoscut imediat că aștept un prieten, de faptul că am răspuns imediat: „Nu, nu iubesc, nu e necesar“, când m-a întrebat dacă iubesc.

S.....

N-am ce să fac, îl iubesc. Și-a plantat ochii lui mici de viezure într-ai mei și m-a privit iar lung, infinit de lung. I s-au îndurerat ochii, i s-a îndurerat fața, mi-a sărutat mâna și s-a ridicat să plece. Acum sunt sigură că mă iubește. În felul lui, pe jumătate inconștient, pe jumătate fără să vrea, dar mă iubește. Și-l iubesc și eu. Disprețuindu-l, detestându-l, furioasă pe mine și furioasă pe el, îl iubesc. Nu știu ce iese din povestea asta, dar îl văd sâmbătă și puțin îmi pasă de toate și sunt fericită că n-a venit Ionel – nu l-aș fi suportat deloc astă-seară, Doamne –, mă îmbrac și plec la teatru să-i spun lui Clody, că altfel pocnesc în noaptea asta.

12 septembrie 1946

Am fost aseară la teatru și pe urmă la Clotilda. Mi-ar fi [fost] imposibil să stau singură după ce a plecat S[ănduc Dragomir]. Am stat până la 1 ½ și m-am culcat la M[arieta Sadova]. M-am trezit de o mie de ori și l-am visat tot timpul pe S. (natural!). Am visat la un moment dat că mă săruta din ce în ce mai pasionat și că am adormit la el în brațe. Când m-am trezit, era întuneric beznă în cameră și S. tot cu brațele în jurul meu și cu aceeași pasiune. M-am gândit atunci că trebuie să fie foarte târziu, că are să vie A. și că trebuie să evit să mă culc cu el.

S., S. și iar S. În vis obsesie, în viață obsesie, iar nu mai pot mânca și-mi pare bine. Începusem să mă îngraș.

S. cu brațele în jurul meu, cu ochii triști privindu-mă fix aseară. Când am întrebat ce e? A spus: „Nimic, nu te-am văzut de mult și mă uit la tine.“ I-am zâmbit iar pe jumătate și pe urmă m-a năpădit o tristețe neagră. M-am gândit că iar începe și iar am să mă agit în bine-

cunoscutele tensiuni. E iadul să fii îndrăgostit! Și ochii probabil că au spus ceva, pentru că s-a aplecat brusc și-a spus: „Ce e? Ce e?” Am zâmbit forțat, mi-am trecut mâna pe frunte și-am răspuns: „Nimic” (ca de obicei). A tăcut o secundă și pe urmă a zâmbit și el, m-a scuturat, mi-a sărutat mâna și s-a ridicat. Îl iubesc pentru toate astea. Îl iubesc pentru nu știu ce. Nu știu deloc de ce. E insuportabil și adorabil și nu-l suferă nimeni și înțeleg de ce nu-l suferă, pentru că nici eu nu-l pot suferi din aceleași motive, dar asta nu schimbă nimic. Sunt desăvârșit nebună, dar am să încerc să privesc realitatea asta în față. Am să încerc să fiu puțin fatalistă și să accept lucrurile cum vin. În definitiv, dacă n-o merge și n-o merge, am să caut o soluție.

Mi-a telefonat Ionel adineaori. N-a putut veni ieri și ar vrea să mă vadă azi și etc. etc. Am fost rece și indiferentă și i-am răspuns categoric că sunt ocupată azi.

— „Atunci îți telefonez mâine, da?”

— „Daaa! Dacă vrei?! Încearcă mâine.”

— „La revedere.”

— „La revedere.”

Nu admit lucruri dintr-astea de la un om pe care eu nici măcar nu-l iubesc. Dacă ieri nu venea S. mie mi se strica seara din cauza dlui Ionel. Eu sunt încântată că n-a venit. Ar fi fost catastrofal să se întâlnească nas în nas cu S., dar el n-are de unde să știe asta și-l supun unor represalii celebre. De când sunt atât de drăguță cu el, dl Ionel a început să-și cam dea aere de libertate. Și-a mai luat el odată la Horez și i le-am retezat scurt. I le retez eu din nou. Cu atât mai ușor cu cât mie mi-e mintea numai la întâlnirea de sâmbătă cu S. Azi mă duc la 3 ½ cu Clody [Berthola] la „Pride and Prejudice” și la 7 mă întâlnesc cu Nuni [Dona]. Trebuie s-o informez pe Nuni. Se impune. Are să mă bombăne sigur.

15 septembrie 1946

Vineri am fost la lac cu Clody [Berthola] și Nuni [Dona]. Stat până seara. Așteptam ziua de sâmbătă cu nervozitate și, așa cum le-am spus și fetelor, cu certitudine că S[ănduc Dragomir], „qui a l'eprit de l'escalier”³⁵² se va răzbuna crâncen pe atmosfera mea de joi: că-mi va debita cele mai mari răutăți și va fi mai rău ca oricând. Îl cunosc suficient de bine ca să știu că nu putea el să-mi ierte nu atât faptul că așteptam un bărbat în tête-à-tête și a trebuit să plece din cauza asta, cât faptul că se aștepta atât de puțin la asta încât n-a avut replică promptă și mi-a arătat că suferă de lucrul ăsta, că-i fusese aprig dor de mine, că era în panica de a mă pierde, că deci până la urmă mă iubește. Da, asta știam că n-are să mi-o ierte și știam că va veni cu sacul plin ca să se arate iar indiferent și sigur pe el.

Ei bine, am greșit. S. a găsit ceva mai inedit de făcut. S. n-a venit cu sacul plin, n-a venit deloc. Începând de la 6 ½ am fumat țigară de la

țigară. Pe la 8 eram albă de furie și dacă venea mă găsea glacială și otrăvită. Eram hotărâtă să-l reped rece și crud, replică de replică. Pentru prima oară eram hotărâtă să-i spun unui om în mod sistematic și premeditat cele mai dezagreabile adevăruri care mi-ar fi trecut prin cap. N-a venit. Pe la 9 ½ m-am lămurit că nu vine, mi-a trecut furia și-am început, în sfârșit, să reintru în posesia umorului meu. Adevărul este însă că toată povestea asta nu-i amuzantă deloc. E tristă, neplăcută și degradantă. Atâta risipă de sentimente pe un om care face ce poate să mă insulte din ce în ce mai mult, să fie din ce în ce mai obraznic și din ce în ce mai dezagreabil. Își va primi răsplata „du tac au tac”³⁵³. Pentru piciorul ungueroaicei i-am plătit joi. Pentru povestea de ieri îi plătesc la prima ocazie. Cum însă am impresia că nu înțelege prea bine, am să-i fac de-acum încolo plăcerea să i le plătesc subliniat. În fond, tot am învățat ceva de la S. Am învățat să urăsc și să fiu rea.

.....

E ora 6. Continui să nu parvin să-l tratez pe S. ca pe o excrescență ciudată în cosmos. Continui să mă gândesc la el în termeni obișnuiți. De pildă, mă gândeam adineaori că ar fi foarte posibil să vie azi să se scuze. Ca și când bestia asta ar putea să se poarte vreodată omenește...

Stau toată ziua în casă și citesc Șestov. E simplu, uman, adânc, lucid; acid și ironic. Reprezintă probabil maximumul pe care-l poate da omenirea și, când îl citesc, revin dintr-odată pe planul spiritual în care am trăit toată viața. Cotidianul cu plictiselile respective, cu Alexandrii, amorurile, neisprăvelile și vulgaritatea inevitabilă, se așază la locul pe care-l merită pe planul secundar care trebuie și el să existe, dar de unde nu trebuie lăsat să irupă. De când cu temperamentul ăsta al meu (semitemperament?!) și de când cu S. (și ceilalți), am început uneori să mă scald prea pasionat în realități. Asta-mi face bine, e cert. Asta mă face să uit întrucâtva din când în când.

Dar după-amieze cu nervi la maximum de vibrație ca cea de ieri sunt absolut inutile și absurde. Atâta măcinare de nervi pentru un S. nesemnificativ sau orice alt lucru de felul acesta este pur și simplu disproporționat. Îmi zâmbeam adineaori în oglindă gândindu-mă că praful și pulberea se va alege din toată complicația asta care sunt și care se cheamă om. Eu ăsta, cu obsesia neantului și a morții, eu ăsta sentimental și cinic, eu ăsta care-mi izbesc fruntea de întrebări, care sunt în stare să-mi pierd zile întregi enervându-mă în jurul unui S. sau privind-o pe Loi [Nasta] cum îmi dă în cărți; eu ăsta care fac prăjituri și citesc Leibniz, mă zbgui o zi întreagă cu bicicleta și-mi număr melancoliile. Eu ăsta, amestec de superficialitate și adâncime, egal de pasionată și de blazată în superficialitate ca și în adâncime. Eu... privesc – tot pasionat și blazat – cum se cascade Neantul, și praful și pulberea se vor alege de mine. Și singura întrebare pe care nu mi-o

pun este de ce acord atâta importanță acestui lucru. E și asta o limită.

.....

Sunt viciată până-n măduvă de rațiune. Mă-ntreb dacă voi depăși vreodată. (Atât de rațională, încât văd limpede că noțiunile „viciată“ și „depăși“ sunt exprimări tendențioase. M-am exprimat din plan nerațional. Dar asta nu schimbă nimic și nu înseamnă că am pătruns vreodată în altceva decât rațiune.)

16 septembrie 1946

Aseară, în timp ce citeam Șestov, mi-a venit M. Drăguț, oarecum timid și copilăros. Ce să fac? Nu-mi mai zice nimic. A stat până la 10 1/2.

Azi-dimineață mi-a telefonat I[onel]. Îl văd diseară la un film. Mi-a telefonat S[andi] E[lian]. L-am invitat miercuri la mine. S-au trezit toți. Toți afară de S[ănduc Dragomir]. N-a dat nici un telefon. Nu s-a scuzat în nici un fel. Mitocănie. Un om când nu vine la o întâlnire și nu se scuză în următoarele 24 de ore nu mai poate fi scuzat decât dacă e mort, arestat sau mitocan. Natural că ultima este cea mai bună scuză și S. o are din plin. Eu însă nu mai am nici cap, nici coadă în toată povestea asta. Este cazul să mă întreb de data asta foarte serios „ce que je cherche dans cette galère“. C'est d'ailleurs une question que je me suis déjà posée et la réponse n'est pas venue pour l'excellent motif que je ne cherche rien dans cette galère, je suis en train de jouer les imbéciles. J'ai un rôle d'imbécile qui ne me va pas du tout. Et je le joue mal. Je ne suis pas faite pour jouer les imbéciles. Ça va finir cette histoire!!! Ça va finir par finir même s'il me fallait coucher avec tout Bucarest ou pire encore – même s'il me fallait me marier avec S. [Elian] Je vais m'y forcer. Préfère d'ailleurs coucher avec tout Bucarest.³⁵⁴

17 septembrie 1946

I[onel] vine azi la 6 la mine. Nu mi-e deloc neplăcut. N-aș putea spune că mi-e neplăcut. Continuă să-mi placă fizic. Și... e și asta ceva. Poate mă hotărâsc. Ar fi bine să mă hotărâsc odată. Am de gând să beau niște vin bun după-masă. Organizez o dinetă. Am exact punctul de vedere al banalului bărbat îndrăgostit care se duce să-și înece amarul în vin cu dame. Natural că bietul I. ar fi sinistru de jignit dacă ar ști că face funcția de „damă“. Era timpul, după atâtea secole, să se inverseze puțin rolurile între bărbați și femei. Trebuie să adoptăm și noi uneori soluțiile masculine. De îndată ce ei le folosesc de atâta amar de vreme, înseamnă că tot sunt bune la ceva. Unde scrie că toate femeile care suferă din dragoste trebuie să se sentimentalizeze în singurătate și toți bărbații nenorociți în dragoste să se îmbete și să se ducă la bordel? De altfel, asta-i viziunea mea dintotdeauna. Nu înțeleg să „înșel“ un om care mă iubește și pe care-l iubesc. Dar la prima figură mă consider liberă de a răspunde cu aceeași monedă sau cu

orice altă monedă care mi-ar plăcea. Liberă nu față de respectiva persoană, pentru că asta se înțelege de la sine, dar liberă față de viață, față de morală, față de justiție, față de D-zeu și în special față de mine, care până la noi ordine sunt și rămân tribunalul ultim. Un om cum sunt eu, care a trăit cum am trăit eu și căruia i s-a răspuns cum mi s-a răspuns mie, are *nu* dreptul de a face *orice*, ci *obligatia* de a face măcar *ceva*. Simt că, dacă nu *fac ceva* în povestea asta, am să încep să mă disprețuiesc. Și asta e definitiv neplăcut.

18 septembrie 1946

După-masa de ieri a decurs ideal. I[onel] e cel mai ideal adorabil flirt de pe lume. Animal sută la sută, dar animal savant. Le flirt n'est presque plus un flirt, c'est déjà presque autre chose mais ce n'est pas encore cela³⁵⁵. Cred că definiția e bună. De altfel, îmi convine. Devin și eu foarte savantă. Capăt experiență. Sunt o elevă excelentă, atât de excelentă încât habar n-are că mi-e profesor. Nici prin cap nu îmi trece că sunt o cvasinovice. Din când în când, am chiar certitudinea că mă crede o mare rafinată în materie. Asta îl enervează, e gelos, nu îndrăznește totuși să-mi facă scene, dar e atât de naiv că citesc limpede tot ce e în capul lui. De altfel, mi-a spus ieri direct că n-are nici o încredere în femei, că are o părere foarte proastă despre ele și că nu vrea să se îndrăgostească de mine pentru că simte că are să sufere, simte c-am să fiu foarte rea cu el. „Ei, zic eu, și-atunci ce vrei să faci ca să nu te îndrăgostești de mine?! Vrei să nu mă mai vezi?!“ A tresărit, m-a strâns tare, a spus că nu poate și a reînceput să mă sărute. Adevărul e că își dă și el seama că nu mai are ce să se îndrăgostească pentru că e gata îndrăgostit. I-am explicat eu foarte simplu că n-are rost să se gândească la viitor pentru că, oricum ar fi, dragostea tot nu ține, și că nu e nici o catastrofă dacă se îndrăgostește pentru că are să-i treacă așa cum i-a venit. Discursul meu logic, debitat calm din adâncul indiferenței mele, era perfect rațional și cu desăvârșire nevalabil ca orice raționament logic aplicat pe plan sentimental. Parcă eu nu știu că n-are rost să-l iubesc pe S[ănduc Dragomir], parcă eu nu știu c-are să-mi treacă așa cum mi-a venit, că mai bine l-aș trata cu indiferență și aș scoate din aventura cu S. numai plăcerile, disprețuindu-l pentru rest?! Știu toate astea și știu chiar mai multe, dar asta nu mă împiedică să mă frământ imediat ce-mi face S. o figură. Logica sentimentelor e illogică.

20 septembrie 1946

Am văzut ieri cu Clody [Berthola] „L'Éternel retour“. Francezii ăștia au o morbidete specifică. Un fel de morbidete după rețetă. Ceva construit și, din cauza asta, artificial și ieftin. E atât de vădit că au construit premeditat la masa de lucru personajul cutare și personajul care e „original“, „interesant“ și „bizar“, încât nu mai e nici original, nici interesant, nici bizar, ci numai plictisitor, forțat și inestetic

patologic.

.....

M-a enervat și plictisit S[andi] E[lian] în așa hal în după-masa aceea, încât mă urmărește și acum. Mă surprind scuturându-mă. A pus mâna pe brațul meu la un moment dat și l-am retras ca ars. S-a uitat cu un aer de câine bătut, dar m-am făcut că nu observ. Nu-l pot suferi. E abulic, decolorat, nenorocit și miroase a mucegai și a descompunere. Viața se întuneacă și moare în jurul lui. Om lipsit de vlagă.

La 9 ½ aveam întâlnire cu I[onel]. M-am ghemuit în brațele lui solide și capul bronzat și sănătos al lui Ionel îmi zâmbea reconfortant de gol de probleme. Îl văd iar diseară. Facem un film și ne plimbăm pe urmă razna pe străzi. Asta-mi trebuie. Un om sănătos, agreabil sexual, simplu, tâmpit, fără tensiuni, care-mi spune lucruri plăcute, nu mă omoară cu pisălogeala, dar mă place intens. Ies cu el în oraș, îl am la dispoziție când vreau și mă lasă în pace când vreau. Dacă devine neplăcut într-o bună zi, încetăm de a ne vedea fără nici o obligație. Ni vu, ni connu³⁵⁶...

S[ănduc Dragomir] n-a dat nici un semn de viață. Măine e exact o săptămână de când mi-a tras chiulul. El așteaptă iar ca eu să-i dau un telefon. E nebun. Nu s-a lămurit încă?! N-a văzut că nu dau nici un telefon? Mai bine-mi tai mâna. E un monstru. Îl urăsc. Are să dureze cât?! Nu știu. Sigur că nu știu. De unde să știu[?] Trebuie să mă controlez. Chiar dacă voi înnebuni de dorul lui tot trebuie să mă controlez. Monstru. Până la urmă, orgoliul meu mă salvează din aventura asta. Altfel aș fi o cârpă. E bun la ceva defectul ăsta pe care-l târăsc din fașă.

21 septembrie 1946

Neliniște. Plictiseală. Îmi trebuie variație. Aseară iar un film cu I[onel]. A primit telefon de la Horez și-ar trebui să se ducă. Nu vrea. I-a spus Ersilia la telefon că-i trimite o scrisoare cu detalii, că e ceva f.f. grav și că trebuie să se ducă repede. Îi sosește scrisoare azi-dimineață și a spus că-mi telefonează să-mi spună dacă e ceva serios sau nu.

.....

Mi-a telefonat I. Pleacă imediat. Se pare că e ceva grav. Speră să se întoarcă sâmbăta viitoare. Cred însă că, odată ajuns acolo, nu-i dă drumul Ersilia așa repede. Era fiert la telefon și plictisit. Am deci cel puțin o săptămână de libertate. Ce n'est pas mal.³⁵⁷ Trebuie să mă duc pe la English Library. Poate au cărți noi. Sunt plictisită și cam obosită. Vreau să mă culc serile mai devreme. Am tot stat cu I. până târziu. À la longue³⁵⁸ este obositor... Mi-a telefonat Nuni [Dona]. Pleacă la Câmpulung și vroia să știe de S[ănduc Dragomir]. I-am spus. Consternată și furioasă. Pe mine a început să mă amuze. Mi-a trecut furia și atâta exces de mitocănie din partea unui om nu mai poate fi privit altfel decât cu detașare amuzată. Nu-l mai pot considera pe S.

un om din lumea mea și nici măcar om normal. În consecință, nu mai are sens să-l privesc decât ca un fenomen exterior lumii mele și destul de distractiv.

23 septembrie 1946

Sâmbătă a venit Loi [Nasta] pe la mine spre seară. Am citit până la venirea ei piesa lui Odets tradusă de Blackie. Pe la 9 ½ m-am dus la teatru și pe urmă la Clotilda. Avea niște italieni oficiali și stupizi și le pregătise o masă celebră. Am mâncat cu Clody [Berthola] și ne-am hlizit ca niște nesimțite. Culcat pe la 2 ½ și când m-am trezit ploua cu găleata. Toată dimineața Cl. și M[arieta Sadova] s-au cosmetizat. Cosmeticiana era o ovreicuță-unguroaico-austriacă și vorbea tot timpul de ne-a amestecat. Eu am făcut o oră în cap conversație cu Puiu C., care mi-a povestit de amorul lui cu o franțuzoaică gentilă și de câtă subtilitate psihologică e nevoie ca să seduci femeile. Et voilà une chose que je ne savais pas.³⁵⁹

După-masă am șters-o sus la Clody și am făcut conversație cu Sylvia și Ștef[an Constantinescu]. Pe la 5 ½ trecut pe la teatru și pe urmă la Loi. Au venit Mihai [Rădulescu] și Mircea Marosin și-am avut interminabile discuții despre „L'Éternel retour“. Drăguț Mihai și deștept. Vorbit vreo oră despre S[ănduc Dragomir] cu el. Îl apreciază foarte mult. E de altfel singurul om pe care-l cunosc și care-l apreciază pe S. Vede calitățile pe care i le văd și eu și mai vede în chip de calități anumite defecte ale lui S. Vorbind cu Mihai, îmi dau seama limpede că nu-l iubesc pe S. De câte ori am vorbit despre S. cu Mihai, am avut aceeași certitudine. Mă trezesc analizând obiectiv personajul și dintr-odată constat că mi-e străin și în afară, că în fond n-am nimic comun cu viața lui, cu structura lui, cu cotidianul și absolutul lui. Și toate astea pentru că e închis și reticent cu mine. În fond, Sănduc face pe vampa cu mine. Nu se poate trece peste asta. E atât de încuiat și eliptic cu mine, încât altcineva în locul meu n-ar fi putut să-l descurce în nici un fel. L-am descurcat de mult, dar... nu pentru mine. Îl cunosc perfect. Singurul lucru pe care n-ai cum să-l înțelegi la el este atitudinea lui față de mine. Sau mă iubește ca un nebun și-atunci e un idiot, sau nu mă iubește deloc și-atunci cum explici o sumă de lucruri [?] *Mai bine să nu ne gândim la el.* Notre Majesté ferait mieux de vaquer à ses affaires.³⁶⁰ De altfel, merge prost, merge foarte prost. Singurul lucru care ar putea fi o consolare este că în tot cazul ar merge prost.

24 septembrie 1946

Am stat ieri toată după-masa în casă. Era frig și soare. Prima zi de toamnă. Mi-am pus pantaloni lungi și-un sveter și m-am melancolizat de colo până colo prin casă. Am citit două piese de teatru de Roger Ferdinand destul de slabe și-am fumat întunecat. Viață. S-a întors B. cu unchiul de la țară. Sora lui Bebe moare acolo de cancer.

Comentariile lui Bebe, cu cinismul lor involuntar, inconștient și crâncen, m-au făcut să mă gândesc că până la urmă tot jocul constă din a ține cu pumnii strânși în jurul tău acest de la sine înțeles fenomen care n-are nume. Până la urmă, totul merge într-un fel sau altul dacă nu te trezești străin și rece. Dacă nu descoperi asta. Dacă nu descoperi asta, care e adevărata realitate, dar pe care, atâta timp cât o ignori, viața și orice e posibil. Până și dragostea *moare* când descoperi asta. Acum îmi dau seama mai limpede de ce vorbind cu Mihai [Rădulescu] am simțit că nu-l iubesc pe S[ănduc Dragomir]. M-am simțit străin și rece pentru că se strecurase insidios *asta*. Singurătate. Mă văd uneori murind cu ochi întunecați întorși spre singurătatea mea. Mila oamenilor: dezgust. Dragostea oamenilor: limită. Singurătate. Singurătate în cotidian, singurătate dincolo de cotidian. (Conștient sau inconștient, spaima asta îi duce pe oameni la D-zeu. Cu cât sunt mai inconștienți, cu-atât e D-zeu mai certitudine și soluție mai bună. Ceilalți se zbat cum pot.) Înlănțuire prea eficientă de celule. Unii au spus că hazardul este măsura ignoranței noastre. Știu eu??? M-am obișnuit să gândesc precaut despre lucrurile astea. Pun întotdeauna un semn de întrebare la coadă. E o obișnuință sau o predispoziție??? Probabil și una, și alta. Tristețe. Din plămada asta se fac ratații și geniile, dar cosmosul pare să rămână indiferent... Existența atâtor oameni în univers este o absurditate. Totul ar avea sens dacă ar exista un singur Om. Repetat în multe exemplare, devine neverosimil – cu toate că real. Sunt foarte puțini *Oameni* în decursul veacurilor (comparând cu puzderia de bipezi care foiesc), totuși chiar dacă n-ar fi decât 2, totul este neverosimil, cu toate că real. Toate astea au și n-au importanță. Considerații în margine de tristețe. Din ce în ce un singur lucru are importanță. Un singur lucru valabilitate. Singurul paradox pe care nu-l putem ignora, pe care nu-l putem înlătura, peste care nu putem trece. Și din cauza asta totul e haos. Spiritul logic al omului nu mai luptă să facă ordine pentru că vede unde ajunge. Și dacă inevitabil acolo se ajunge, e indiferent dacă drumul e haotic sau nu.

Se spune că „scopul scuză mijloacele“. Probabil pentru că n-am crezut niciodată în „scop“, de aceea n-am scuzat niciodată „mijloacele“. Sau mai bine zis am crezut prea mult în „scop“. Caldă viața și frumoasă. Și merită să fie văzută, trăită, suferită. La Belle Aventure³⁶¹. Sinistră viața și monstruoasă. (Proștii vor spune că mă contrazic.) Și merită să fie disprețuită, înstrăinată, înlăturată. La Cruelle Aventure. „To be or not to be.“ We do not choose.³⁶²

Încep să înțeleg pe pielea mea ce înseamnă „tentativă“. Rezist zilnic. Oră cu oră, în fiecare dimineață, îmi domin mâna să nu se întindă spre telefon, trec peste motivele pe care le am de a face gestul și încerc să-mi opun motivele contrarii. Am constatat că cel mai bun mijloc de

rezistență este să-mi alimentez orgoliul. Rememorez toate motivele pe care le am de a mă simți jignită, mă montez și-mi umflu demnitatea și... reușesc. Marșez în propria mea cursă. Intru din plin în cursa întinsă de mine mie însumi. O fac lucid, dar o fac. Îmi încerc astfel pe viu voința. E o luptă dârză, clipă de clipă. De câte ori sună telefonul, zbârnâie în mine așteptarea. Sunt stupidă. Este cert că nu-mi va telefona. Așa cum îl cunosc, nu-mi iartă el niciodată după-amiaza aceea. S-a simțit umilit și nu mi-o iartă. E un om lipsit de generozitate, n-are nimic uman și orgoliul lui bolnăvicios e acum rănit în plin. Ar trebui să mă iubească într-adevăr ca să treacă peste asta. Dacă nu fac eu concesii, de ce-ar face el??

25 septembrie 1946

Ieri am fost cu Clody [Berthola] la Luxor. Era un film cu Blanchar. Melodramă stupidă. Am râs ca niște golani și râdeam încă și la ieșire, imitând pe unul din figuranți, când am dat nas în nas cu... Pete. Era cu o fată destul de drăguță. Nu extraordinar de frumoasă, dar se vedea că e de casă bună. Eram mai nostimă cu părul în sus și taiorul gri-bej. Pete a rămas cu ochii pe mine și m-a salutat lung și puțin speriat. I-am zâmbit, am salutat simplu și-am trecut mai departe, vorbind cu Clody. M-a amuzat la nebunie figura lui Pete. Erau de toate pe fața lui. Surprindere, consternare, un pic de jenă și ceva admirativ și atent. Cred că a fost furios că l-am văzut cu juna aceea. I-am cam stricat după-masa. Nu mai îndrăznește să-mi mai dea vreun semn de viață câte zile o avea. Era drăguț și Pete și proaspăt, dar prea pirpiriu, mi-a făcut impresia. Parcă s-ar fi redus în dimensiuni. Poate unde m-am obișnuit cu 1 m 85 ai lui Ionel.

Nostimul meu flirt de la telefon continuă. Am vorbit și ieri cu el. Mă amuză să reconstitui astfel un om din nimic. După voce am impresia că e în vârstă. E imposibil să aibă mai puțin de 35 de ani, dar înclin să cred că e în jurul lui 50. E român get-beget și am impresia că trebuie să fie înalt, chiar masiv, poate are chiar burtă. Nu e un om de cultură și trebuie să facă parte din burghezie. Am căutat împreună cu Sanda numărul de telefon în carte. Eu A, ea B și așa mai departe. Munca noastră titanică a reușit azi. L-am găsit la I. Decretasem de la început că trebuie să aibă un nume banal: Popescu, Ionescu, Georgescu... Îl cheamă într-adevăr Ionescu T.Gh. E inginer și stă în Diane 1. A fost deci cinstit când mi-a spus Piața Rosetti. A fost atât de sincer din prima secundă, că înclin să cred că e foarte în vârstă. Un tânăr ar face mai multe mistere și ar face mai pe interesantul. E un tip de om direct și banal. Nu mă așteptam să fie inginer. E singura surpriză până acum. Îi telefonez iar azi. Mă amuză. Am să sfârșesc prin a-i fixa un rendez-vous și mă duc cu Clody, să ne distrăm regește.

27 septembrie 1946

Bestia n-a apărut în nici un fel. Nu m-am mai gândit la el deloc. Îmi

umplu cotidianul cu diverse. Mi-e oarecum dor de Ionel. Dacă vine mâine are să-mi facă plăcere, dar nu cred să-l lase Ersilia. Ieri nu i-am telefonat lui Moș Gheorghe [Ionescu]. Am de gând să fac azi o lungă conversație. Vreau să mă întâlnesc cu el și nu știu cum să organizez ca să-l pot vedea eu întâi și, dacă nu-mi place cum arată, să nu apar. E atât de grăbit să ne vedem, că am impresia că nu trebuie să arate prea rău. Mi-a spus alaltăieri că are 40 de ani și o lună. Rămâne de văzut.

30 septembrie 1946

Sâmbătă m-am întâlnit cu Moș Gheorghe [Ionescu]. Anost fără pereche. Nu pot să spun că e urât, dar este categoric antipatic. Totuși, relativ civilizat și cu o oarecare prezență masculină. Destul de banal, dar bine făcut. Înalt și subțire, dar puțin rigid. Un cap cam dezagreabil. Da, ăsta e cuvântul: dezagreabil. Și cât de mică e lumea: îl cunoaște pe Jo [Attas] și e fratele lui Zoe Ionescu, profesoara care locuiește în garsoniera din fața lui Clody [Berthola]. Nu știu dacă face să-l mai întâlnesc. I-am promis că-i telefonez azi la dejun și ieșim împreună după-masă. Nu sunt încă hotărâtă. Dacă ar fi I. aici nici nu m-aș gândi, dar prea n-am nici un flirt de-o săptămână.

Mă plictisește. M-am obișnuit să am pe cineva care să-mi facă permanent curte și să fie amabil și îndrăgostit. Așa încât, cum n-am ce face după-masă, cred că-l voi întâlni. Am să-i spun să mergem la Trianon. Tot trebuie să văd filmul.

Plictisită. N-am chef de nimeni cu adevărat. Nu-mi place nimeni. Episodul S[ănduc Dragomir] îmi stă ca un cui în cap. E ca o muscă ce-mi zbârnâie monoton și zgomotos în conștiință. Fac diverse lucruri de dimineața până seara. Citesc, văd spectacole, îmi văd prietenii, flirtez, dar, când rămân singură un minut, îmi zbârnâie iar musca monoton și neplăcut. Când stau să gândesc, îmi dau seama limpede că ce fac e exact ceea ce trebuie să fac. Un om ca mine într-o situație ca asta n-are altă atitudine de adoptat decât pe cea pe care am adoptat-o. Asta-i clar. E foarte elegant și frumos ce fac. Mă comport conform codului meu. Am demnitate și curăție și mă mențin pe linia asta cu o voință pentru care mă iubesc. Dar nu e mai puțin adevărat că e foarte greu. Merge foarte greu. Nu-i deloc plăcut să ai demnitate și curăție. Nu-i deloc plăcut să ai voință. Îl urăsc pe S. că mi-a ieșit în cale cu tot ce are mai urât existența: răutate și lipsă de umanitate. Lipsă elementară de umanitate. E prima dată că mă ciocnesc efectiv de asta și-i foarte neplăcut. Am o neliniște peste toată povestea asta. Lupt să-mi mențin căldura sufletească. Am oroare de răceală și indiferență și sunt pe cale de a mă îngheța. Experiențele de felul acesta fac din oameni indivizi seci și străini și nu vreau să devin astfel. Îmi spun tot timpul că a fost un caz special, că a fost o întâmplare nenorocită, că am căzut peste un ins odios și că nu merită să extrag concluzii generale dintr-o astfel de aventură lamentabilă. În fond, ce ciudată poveste! Și dacă n-o

lămuresc eu, înseamnă că n-ar fi putut s-o lămurească nimeni. Tot ce era omenește de făcut am făcut. Trebuie să termin în mine. E chinuitor de greu, dar trebuie să sfârșesc odată cu chestiunea asta. De ce mi-o fi mie atât de greu să omor un lucru[?] Până și într-asta obsesia morții. În locul unde pun viață am impresia că se întâmplă ceva atât de unic și de prețios, încât mă răscolește ideea că din cauza băiețoismlui și artificialității unui neisprăvit se transformă totul în cenușă încă înainte de a se împlini și de a prinde formă. Oamenii nu vor să trăiască frumos. Oamenilor nu le place ceva frumos decât în principiu, în ideal sau în literatură (ceea ce se reduce la același lucru). În cotidian, ei preferă promiscuitatea. Nu știu de ce-și închipuie ei că asta-i angajează mai puțin. Se simt probabil mai liberi, mai în elementul lor în promiscuitate. E mai confortabil pentru ei. Eu nu înțeleg. Mie nu mi-e confortabil în promiscuitate. Nu mă simt bine în ea. Sunt imediat nenorocită și mi-e scârbă de viață. De-aici a ieșit imposibilitatea de a mă înțelege cu S. N-am putut pricepe și nu pot nici acum de ce ține atât de mult să fim promiscui. Era atât de simplu să nu fim. De ce era absolut necesar să vorbească de unguroaice și de alte fleacuri? De ce e absolut necesar să n-am demnitate? De ce atunci când l-am încolțit în ziua aceea cu scrisoarea mi-a răspuns, măcinând nervos țigara în mână: „Eu știu ce vrei. Eu știu cum ar trebui să ne purtăm ca legătura noastră să fie un lucru frumos. Dar nu se poate.“ Nu se poate. Pentru el nu se poate ca legătura noastră să fie un lucru frumos și eu nu pot accepta să fac o legătură urâtă... Nu există altă concluzie decât cea pe care am dat-o. Să ne despărțim. A spus atunci: „Nu recunosc că suntem despărțiți. N-are rost. Eu te doresc și țin la tine, tu mă iubești de altfel și n-ai să ai curajul să te desparți. Am experiență în materie și ai să vezi...” Aș face bine să nu uit tonul de certitudine zeflemitoare cu care mi-a lansat că n-am curaj. Sper că a început să se convingă de contrariu. Dacă nu s-a convins încă, are tot timpul să se convingă de acum încolo. Je passe de mauvais quarts d'heure, de très mauvais, mais ça en vaut la peine. Ça va continuer cette obsession, mais ça me passera. Tout meurt. Ce qui ne meurt pas c'est de se salir. Cela aussi meurt d'ailleurs, mais ça dure ce que ça dure, ça devient donc une sorte d'absolu. Mon absolu. Ça vaut plus qu'une obsession de quelques mois. Et j'y tiens à mon absolu. J'ai mis toute ma vie pour me créer nette et claire, simple, humaine et triste. Je dois discuter avec les Dieux. Je n'ai plus le droit de leur demander compte si je salis mes mains. Je ne sais plus d'où j'ai sorti cette certitude mais elle y est. Je peux également leur demander compte les mains sales, mais je préfère être propre. C'est le délire des grandeurs ou je ne m'y connais pas.³⁶³

4 octombrie 1946

Am dormit mereu la Clody [Berthola] zilele astea. Am tot văzut

spectacole. M-am îngrăsat. Am ajuns la 60 kg. Suprim pâine, suprim alcool, suprim dulciuri. Mi-am promis că nu mă las să mai trec peste 60 și n-am de gând să-mi calc această excelentă făgăduială. Nu-mi mai suport grăsimea. Are să-mi fie, cred, destul de greu. E prima oară că țin regim alimentar și mă întreb cum are să meargă. Dar o fac cu dinții strânși chiar dacă mor de foame și capăt obsesia mâncării. Mi-am verificat voința cu S[ănduc Dragomir]. Acum mi-o verific cu mâncarea. Rămâne de văzut dacă la mine cochetăria e tot atât de tare ca orgoliul. Cu S. era și este o chestiune de orgoliu. Mai bine zis, am vrut eu să fac dintr-asta o chestiune de orgoliu și am reușit. Mi-a fost greu să rezist la început, dar îmi este din ce în ce mai ușor. Probabil că și el trăiește același lucru, dar nu vreau să mă gândesc la asta. Vreau să-l scot cu totul din existența mea și, dacă nu dă nici un semn de viață el, am să reușesc. Am să-mi spun tot timpul că de îndată ce face toate lucrurile astea înseamnă că nu ține la mine. Și asta e perfect. Asta-i un gând atât de refrigerant, încât simt cum curge indiferența în mine imediat. Am ajuns la concluzia că nu merită să fiu laș în nimic. Nu e chiar atât de greu să ai voință. Totul e să știi precis ce vrei și ce nu vrei și să iei suferința în piept la început. Pe urmă, puțin câte puțin, se tocește totul și mai ai și voluptatea orgolioasă că n-ai făcut nici un compromis, că ești întreg și clar și neîngălat. E o satisfacție care la început nu contează, atât de mare e chinul, dar pe măsură ce se tocește durerea se amplifică satisfacția.

11 octombrie 1946

Plictiseală. C.A.F.A. asta mă ucide. Plictiseală. Nu sunt eu un om activ, dar nici cu totul pasiv. Dacă s-ar putea găsi o soluție aş găsi-o. Dar, oricât aş sta strâmb și aş judeca drept, îmi dau seama limpede că nu pot pleca de-aici. Nici așa nu-mi ajung banii. Plictiseală. Ar fi bine să soluționeze Ar[șavir] cu afacerea aceea. Asta ar fi lovitura. M-am săturat de mizerie. Și m-am cam săturat de mult.

15 octombrie 1946

Am răcit. Nu mai avusesem guturai de doi ani. Mi-a telefonat Lucia [Vasiliu]. Are expoziție la Căminul Artei. Sâmbătă e vernisajul. M-am simțit în sfârșit și am dat un telefon lui Cella [Delavrancea]. Am aflat astfel că ieri s-a întors Nuni [Dona] de la Câmpulung și e bolnavă rău. Aș fi vrut să mă duc chiar azi la ea, dar am doctorul la 7 și seara a luat Clody [Berthola] bilețel la Melo. Înainte de 7, dacă mă fâlfâi cu guturaiul ăsta, înseamnă să cad la pat. Mi-e dor de S[ănduc Dragomir] de două zile tare de tot. Când îmi amintesc mutra lui șifonată, zâmbetul lui reținut și tăcut, se răsucesce ceva în mine și mă doare fizic. Sunt idioată. Orice dragoste adevărată este o boală. Am exact simptome de om bolnav. Am momente de indiferență totală. Zile întregi când nu mă gândesc la el și chiar când mă gândesc mă lasă rece. Și pe urmă mă apucă dintr-odată. E ca o criză. Sunt furioasă pe

mine, dar nu pot nega această realitate. Îl urăsc și-l iubesc. Un ins detestabil pe care-l ador stupid. Nu știu precis ce iubesc la el. Am încercat să gândesc clar, să analizez, să despic științific firul de păr în 20. Oare-l iubesc pentru că-mi rezistă, pentru că mă fierbe? Probabil că asta este totuși una din cauze. Atitudinea asta a lui în doi peri este una din cauze. E categoric seducător un om care nu știi precis ce vrea, ce e, ce gândește. Dar nu e asta totul. E cert că nu e asta totul. Îmi place. Mă impresionează. Expresia lui mă impresionează, ochii lui mă impresionează, tăcerea lui mă impresionează. E o tăcere plină, o tăcere semnificativă, o tăcere care se chinuie și mă adoră. Nu pot scăpa de ideea asta cretină că mă iubește imens de mult. Ideea asta contradictorie, dezmințită de toate tâmpeniile pe care le-a spus, dezmințită de faptul că trece atâta timp și totuși rezistă, dezmințită de faptul că nu face nici o concesie. Și totuși *simt* că mă iubește. Sau sunt nebună, și e o iluzie creată de dragostea mea pentru el și de foarte naturala dorință de reciprocitate, sau e el nebun, mă iubește și din orgoliu și încăpățânare strică un lucru frumos. Îmi vine de multe ori să cred că eu sunt nebună. Dar atunci rămân o sumă de lucruri de explicat. Rămân foarte multe lucruri de explicat și într-un caz și în celălalt. Oricum ar fi, mi-e dor de el până la demență. Nu știu ce-am să fac. Măine sunt 5 săptămâni de când nu l-am văzut. Rezist cu dinții strânși în continuare. Nu știu cât timp am să pot să nu-i dau telefon. Mă gândesc să-mi menajez orgoliul și să o rog pe Rori [Nasta], când se întoarce de la Sibiu, să-l invite și să vin ca din întâmplare. Asta nu înseamnă însă a-mi menaja orgoliul. C'est tout au plus sauver les apparences.³⁶⁴ Înseamnă să-mi fur căciula de pe cap. E nedemn de mine. Dacă n-am să pot rezista, am să-i dau telefon și gata. Trebuie să înfrunt realitatea. E și mai idiot să te ascunzi după degete. E destul de lamentabilă și ridicolă povestea și-așa. Sunt destul de banal și tipic feminină și-așa. Nu e necesar să devin 100% caracteristic muiere ipocrită. Cel puțin să am curajul lașității mele.

16 octombrie 1946

Fost la Melo aseară. Urât pus în scenă și cu greșeli de regie. Decoruri urâte, meschine și vulgare. Bărbații amândoi cretini și ordinari. Mimi Botta insuficientă, dar atât de impresionant frumoasă că [nu] regreți prezența ei acolo. Are farmec și ochi melancolici, și-o amărăciune care te întrebi la ce corespunde în ea. De altfel, tot fizicul ei te întrebi la ce corespunde în ea. Ironiile naturii. Dacă avea geniu era o Greta Garbo.

*

Vreau să merg la doctor devreme și să mă duc după aceea la Nuni [Dona]. Sunt din ce în ce mai răcită și din ce în ce mai nerăbdătoare să-l văd pe S[ănduc Dragomir]. Am condiționat telefonul de guturaiul meu. Am un motiv să nu telefonez. Poate după ce-mi trece răceala îmi

trece și criza de dragoste și sunt salvată. Sper să mă tot agăț de câte-un pretext. Îl urăsc și-l disprețuiesc prea tare. Trebuie să mă domin. E nenatural să-ți fie atât de dor de un om care ți-e atât de odios. E ca un blestem dorul ăsta. Nu m-aș mira să întrebuințeze S. cine știe ce mijloace oculte de la distanță.

17 octombrie 1946

Ieri mi-a fost prea frig și rău la C.A.F.A. și-am plecat pe la 12. Stat toată ziua în casă cu un guturai exasperant și cu un dor de S[ănduc Dragomir] și mai exasperant. Azi-dimineață nu m-am mai dus la C.A.F.A. Am pus-o pe Bebe să telefoneze să-mi trimită doctorul. Mi-am făcut focul în cameră din zorii zilei și-am început să mă fâlfâi enervându-mă. Hotărât lucru, am decretat, e idiot să te fierbi pe tine însuși în felul acesta când soluția e atât de simplă. De altfel, eu sunt de vină. L-am primit în ziua aceea ca o fiară. N-am dreptul să-l acuz de nimic. Nous nous valons.³⁶⁵ Sunt tot atât de rea ca el. Tot atât de bestie ca el. Eu spun că el mă vrea femeie-preș, dar nu-mi dau seama că eu pretind ca el să fie bărbat-preș.

18 octombrie 1946

I-am telefonat ieri dimineață. Gelos ca o fiară. Afecta oarecum indiferența. Hotărât lucru, Bucureștiul e un oraș minuscul de provincie. M-a văzut la cinematograful cu Ionel. (D-zeu știe la ce a asistat, dat fiind obiceiul lui Ionel de a-mi săruta mereu mâinile și părul.) Și asta n-ar fi atât de extraordinar pentru că mergeam aproape zilnic la filme cu I. Trebuia să mă vadă odată. Culmea e însă că m-a văzut la Constantinescu în ziua când m-am întâlnit cu Moș Gheorghe [Ionescu]. „Te-am văzut când erai pe punctul de a începe un flirt.“ – Eu: „De unde știi că era un flirt?!“ El: „Erați la mese separate și tu râdeai. M-am gândit să intru, dar pe urmă am renunțat. N-am vrut să fiu indiscret.“

Cam asta ar fi. Nu pot avea pretenții în situația asta. M-a pus la rând cu celelalte. În colecție. Asta e. Rezultatul: destul de idiot. Dar îmi face bine să-l frecventez pe S[ănduc Dragomir]. Mă face cinică și, ceea ce e mai interesant, slăbesc. Am slăbit în două zile tot ce pusesem în ultimele trei luni. Îmi stă bine. M-am admirat toată după-masa în oglindă. A început iar să-mi stea bine în pantaloni. De altfel, când îl frecventez îl iubesc mai puțin. Aș putea zice deloc. El îmi face delicioasele lui crase și sentimentele mele revin la normal. E stupid să-l ții la distanță și să-l fac obsesie. E stupid să-l idealizez și să dau proporții de Tristan și Isoldă unei mici aventuri cotidiene 1946. E un biet băiat căruia îi plac muierile și viața asta cea de toate zilele. E tâmpit și disproporționat din partea mea să mă supăr și să fac drame. Un biet nenorocit. Preocuparea lui de căpetenie în clipa de față e să-și închirieze o garsonieră. Spunea azi-dimineață la telefon că s-a săturat de stat prin străini și că a alergat de și-a făcut rost de bani și și-a găsit

o garsonieră. Mi-a spus oră cu oră ce avea de făcut toată după-masa. Lucruri importante la ordinea zilei. Era foarte aferat. A zis că vine să mă vadă la ora 7 ½ pentru o jumătate de oră pentru că la 8 ½ trebuie să fie la „cină“. Zic eu: „Dar vii sigur, S. Pentru că e oribil să aștepți când ești bolnav.“ – „Sigur. Poate să întârziu 5 minute. Eu sunt foarte ardelean pe chestiunea asta.“

Probabil că și-a atârnat ardelenismul în cui și s-a dus la „cină“ pentru că e ora 9 și 20 și n-a venit. Un biet nenorocit, ce să mai discut. În toată povestea asta, de altfel, eu am fost inadecvată tot timpul, nu el. El e pe linia oricărui cetățean căruia îi plac damele. Dacă-i pică, de ce să nu profite? Să iubești și să adori așa ceva, asta e culmea stupidității umane. Am comis această stupiditate. Trebuia și eu să fac o tâmpenie în viața mea. Prea tronam în turn de fildeș. Hotărât lucru, am fost ridicolă. Titania. Toate le-a spus Shakespeare. Și cele ridicole și cele tragice... Viață. Trebuie s-o trăim. Te întrebi de ce, dar o trăim.

21 octombrie 1946

Aseară am băut cam mult. Era ziua lui Lucienne și au fost seara Ciorții³⁶⁶, Marichen [Avramescu] cu Leu³⁶⁷ și Henri. Era și G.P., un bătrân decrepit și libidinos. Îi promisesem lui S[ănduc Dragomir] că-i telefonez la 9. M-am închis în dormitor și l-am chemat. Mai bine-l lăsam în plata Domnului. E un om imposibil de suportat. De altfel, trebuia să mă aștept. Prea a fost drăguț sâmbătă. Nu se putea să continue. E incompatibil cu firea lui. Asta-i viața cu S.: două zile bune, două luni catastrofale. M-am convins că nu pot lichida cu el, deci trebuie să-l suport așa cum e până fac o indigestie, până mă satur definitiv. Nu pot lichida cu el și nici n-are rost. Mă iubește. E nebun, e insuportabil, dar mă iubește. Mă iubește cu furie, cu gelozie, cu caracter urât. Dacă nu l-aș iubi, probabil că totul ar fi simplu, dar îl iubesc și eu. Nu mă pot totuși împiedica de a fi nervoasă și puțin exasperată de toată situația. Aseară, după ce-am vorbit cu el, m-am gândit că dacă nu beau am să fiu insuportabilă toată noaptea și, cum era lume puțină, nu mă puteam izola. M-am amețit bine și m-am amuzat regește. Am râs, am flirtat și la un moment dat m-am melancolizat. E destul de bine să fii melancolic atunci când ești trist. Tristețea e chin, melancolia e tristețe căreia i s-a administrat un sedativ. I-am administrat și eu ce-am avut, adică vin. Bun lucru o beție din când în când.

23 octombrie 1946

Simpatic și impresionant Radu Sighireanu. Dacă-ai ști S[ănduc Dragomir] cât de mult mi-a plăcut...

După ce-au plecat aseară, iubitul meu S. era foarte eclipsat în mine. Dacă n-ar fi atât de bolnav Radu, sunt sigură că mi-ar plăcea să flirtez cu el. Aceeași familie spirituală... Nu-l simt veșnic străin ca pe S. Veșnic în gardă și dușman. Adevărul este că bolnav cum e și totuși îmi

place. De altfel nu poți deloc realiza că e bolnav.

*

Mă duc diseară la „Unchiul Vania“ cu S. E o vastă aiureală băiatul ăsta. Destul de complicat de trăit cu el, dar mi-am jurat că orice s-ar întâmpla sunt drăguță o lună de zile și am de gând să mă țin de cuvânt. Acum e foarte drăguț, dar și când e drăguț e complicat de trăit cu el. Mă amuză să-i descopăr defectele cotidiene. Până acum i le-am cunoscut numai pe celelalte. De pildă, am impresia că e zgârcit. Alt defect: e greoi. Se mișcă greu. Îi trebuie program. Cam constipat.

24 octombrie 1946

Aseară cu S[ănduc Dragomir] la „Unchiul Vania“. Nu știu ce să cred despre omul ăsta... E ceva anormal în toată povestea asta. Cuvântul e bine găsit. E ceva anormal. Din prima secundă am știut, mai bine-zis am simțit că e ceva ciudat. Povestea pe care mi-a spus-o el la 22 iunie e o aiureală, e cusută cu ață albă, e o mască...

*

Am răsfoit calendarul adineaori, gândindu-mă la fraza de aseară: „Sunt 6 luni de când viu pe la tine și nu l-am întâlnit pe fratele nostru niciodată. Cum arată?! Când te gândești că l-aș putea întâlni în tramvai și să nu știu că e fratele tău.“ Astea sunt rarele lucruri pe care le spune de rămân pe gânduri zile întregi. Am verificat. Sunt exact 6 luni. *Eu* nu țineam minte. Privind astfel datele, mi-am dat seama dintr-o dată că azi sunt exact 6 luni de la 24 aprilie. Eram hotărâtă aseară, după figura pe care i-a făcut-o lui Clody [Berthola], să nu îi dau nici un semn de viață măcar o săptămână. Dar m-a interesat deodată să văd dacă ține minte data. Știa. Mai mult decât atât. Am simțit când am început să vorbesc cu el că se gândea la asta și că, dacă nu-i telefonam, se supăra. Am spus numai: „S[ănduc], tu știi ce zi e azi?!“ – A râs și a răspuns: „Se spune Bună dimineața.“

— „Bună dimineața, Alex.“

— „Am uitat să-ți mulțumesc pentru marele spectacol de artă de aseară.“

— „Lasă asta, S.! Tu știi ce zi e azi?“

— „Azi e Sf. mucenică Areta. Catolici: Sf. Rafael.“ Și deodată a lăsat tonul de glumă, a scăzut vocea și-a zis: „Știi: o aniversare. 24.“

Am tăcut o secundă și pe urmă repede: „Drăguț, S. Te sărut. La revedere.“

— „Sărut mâinile.“

Cu voce gravă, caldă. Am închis. Ce să fac?! Mă impresionează. Mă impresionează cu atât mai mult cu cât e atât de rece, de indiferent și de distant în aparență.

Nu știu ce-aveam aseară. Eram frumoasă. Nu mă recunoșteam nici eu în oglinzile din holul teatrului. Am slăbit iar și-mi stă bine. Aveam

un ten strălucitor bătut de aerul proaspăt, mă pieptănasem foarte frumos și-mi luceau ochii. Ei bine, nu numai că nu mi-a spus nimic, dar evita vizibil să se uite la mine. Nu mi-a acordat nici o importanță toată seara. Eram furioasă. După ora 10 se uita tot timpul la ceas. M-a enervat. Că-l așteaptă maică-sa... M-am ținut bine să nu fiu dezagreată.

La ieșire vroiam să-l las și să plec cu Clody. I-am spus: „Încotro o iei, Alex?” și m-am oprit în ușa teatrului. A simțit că am să plec cu Clody și Ciortea. E gelos și de umbre. – „Te conduc acasă cu un taxi și mă întorc.” Afară venise brusc toamna. Când am intrat era încă vară. La ieșire, întuneric, frig, vânt și o ploaie persistentă de noiembrie. A găsit repede singurul taxi și ne-am suit fără să-i mai așteptăm pe ceilalți. În taxi mă apucase limpede tristețea, dar n-am spus nimic. Am discutat despre piesă. La sfârșitul actului IV, uitându-mă la toate personajele care se destrămau solitar și gândindu-mă la mine alături de un S. rece și detașat, m-a frapat din nou singurătatea stupidă, remediabilă și totuși iremediabilă, a oamenilor. Am spus scurt: „Oamenii sunt singurătăți paralele.” Nu mi-a răspuns nimic. În taxi am avut din nou revelația acut, în timp ce discutam indiferent. Am spus din nou brusc, fără legătură cu ce vorbeam: „Singurătăți paralele!” și pe urmă am tăcut. A trântit singur diverse lucruri, n-am mai răspuns nimic. Când am ajuns acasă i-am întins mâna iute fără să mă uit la el și am coborât: „Noapte bună, S.” Mi-a sărutat mâna.

— „Noapte bună. Sărut mâinile. Îți telefonez curând.” – Era o grabă în vocea lui. Îi părea deja rău de atitudinea pe care și-o construise toată seara... E nebun. Ți-a rime!!³⁶⁸ De ce s-a făcut că n-a auzit? A înțeles perfect de bine ce-am vrut să spun. Dacă n-ar fi înțeles ar fi vorbit despre asta. Ar fi întrebat foarte natural: „Cum singurătăți paralele?!” sau ceva similar. Deci a înțeles prea bine ce-am spus. De ce atitudinea asta?! Jenă? Frică de dramatism? Frică să nu se trădeze? Sau face pe vampa?! Ar fi idiot. Oricum e idiot. Când am intrat în cameră la mine aveam încă țigareta aprinsă în taxi. Am fumat-o până la capăt cu haina pe mine, rezemată de sobă, cu senzația idioată că am tot cosmosul pe umeri. În momente dintr-astea am cea mai neplăcută stare care mi-a fost dată până-n prezent. Mi-e rușine că m-am culcat cu omul ăsta. De ce să n-o spun sincer? Pentru prima dată în viață mă simt umilită și degradată. În clipele când simt că nu mă respectă, mai bine-zis în clipele când am impresia că nu mă respectă, mă simt umilită și degradată. Pe urmă îmi dau seama că dacă există pe lume un om pe care să-l respecte eu sunt acela și-mi trece senzația asta penibilă. Îmi dau seama că el reacționează așa dintr-un fel de complex de inferioritate. Vrea să treacă drept un mare Don Juan, nu vrea să-mi dea impresia că mă iubește, pentru că mă suspectează încă și-i e teamă să nu fie ridicol.

29 octombrie 1946

Nu mai am chef de S[ănduc Dragomir]. Iar îl las deoparte un timp. Asta-i foarte bine. Am găsit în sfârșit o rețetă. Când mă apucă o criză de dragoste, în loc să mă refulez de unul singur, îl frecventez zilnic. E un om atât de neplăcut când îl vezi că-ți turtește în câteva zile tot elanul. Dacă am să continui în felul acesta, am să-mi turtesc la un moment dat *complet* elanul și asta-i idealul meu. N-aș putea spune că mi-a mai făcut vreo bucată. Nu mi-a mai spus nici o obrăznicie și nu mi-a mai făcut nici o figură. E chiar mai drăguț ca întotdeauna. Probabil că așa-i el. Mai mult nu poate pentru că n-are de unde. Perfect. Azi trebuia să-i telefonez. I-am promis duminică. Mi-a dat atât de acut impresia că-i e indiferent dacă o fac sau nu, că n-am nici un chef să-i telefonez. Asta cu toate că el mi-a cerut-o insistent, spunând că n-are cum să mă găsească.

Ar trebui să mă apuc de eseul acela despre moarte. Ar trebui să profit de diminețile astea libere. Am impresia că n-are să iasă un eseu cum am pornit. Devine un adevărat studiu. Îmi pare rău că ia proporțiile astea, pentru că înseamnă că nu-l voi termina niciodată. N-are importanță. Cât timp mă interesează, lucrez la el... Din ce în ce îmi dau seama mai limpede că fără studiul istoric de la început lucrarea n-are seriozitate. Și studiul istoric, dacă-l fac, trebuie să fie complet, și complet nu numai că va fi extrem de complicat, dar mă întreb ce bibliografie găsesc. Am să caut la Fundație, desigur. Este cert că nu găsesc nici jumătate din ce-mi trebuie. Ce e nostim e că de data asta va fi mai simplu să găsesc ce-mi trebuie în filozofie și știință. Dificultatea este de data asta cu literatura. În special cu cea contemporană. Prefer, de altfel. Nu sunt ținută să-i epuizez pe toți literații, dar mi-ar fi fost imposibil să fac ceva serios cu bibliografie filozofică parțială. Eseul acela despre „zero“ nu regret deloc că l-am ars în timpul bombardamentelor. Trebuia să păstrez fișele. Aveam atât de precis impresia de sfârșit în epoca aceea. Mai bine-zis impresie de inutil. Dacă reușesc să m-apuc de lucru, are să fie bine. Nu cred că voi reuși. Da, nu cred că voi reuși.

31 octombrie 1946. Fundație

Îmi încep lucrul. M-am înscris la bibliotecă și-am găsit o carte despre viețile post-mortem în credințele umanității. Un anume James Thayer Addison³⁶⁹. Aici aceeași liniște, același decor, alte capete. Lume infinit mai puțină. O singură sală deschisă. Se poate lucra.

2 noiembrie 1946

De când am început să lucrez, cu toate că lucrez foarte puțin, m-am potolit simțitor. Nu știu cât mă va ține, dar e foarte bine fără obsesia S[ănduc Dragomir]. Am vorbit ieri la telefon cu el. Trebuia să ne ducem seara la „Frenezia“ dar se suspendase spectacolul. Aș fi putut să-i propun să vedem altceva, dar adevărul este că nu aveam deloc

dispoziție să-l întâlnesc. I-am vorbit simplu, scurt și amical. De la o vreme îi dau telefoane numai de felul ăsta și am impresia că nu prea îi convine, îi spun scurt ce am de spus și termin repede fără să manifest nici o dorință de a-i vedea mutra de pisoai îndărătnic. E drăguț și rău, și știu perfect de bine că nu voi avea niciodată nici o mulțumire din viața cu el, dar dacă rup cu el sufăr deocamdată. Sunt încântată de faptul că am reușit să mă detașez relativ în felul acesta. Măcar atât. Nu vreau să mă mai gândesc la nimic. E inutil să mă agit, nu rezolv nimic și e stupid. Îmi văd de treabă, nu mă mai ocup de el și îl văd când am chef să-l văd. De altfel, ar fi timpul să-mi dau seama că, dacă mă încapățânez să fac din această legătură un lucru mare, n-am să reușesc să fac nici un lucru.

În fond puținul pe care-l pretind eu de la un bărbat în dragoste, adică relații civilizate, umane și puțină eleganță, este probabil imens și inaccesibil în acest climat. Nu poți „pretinde“ de la oameni nimic. Dacă te încapățânezi s-o faci, suferi tu. Pot în schimb pretinde de la mine tot. Înțeleg deci să fiu eu civilizată, umană și elegantă, indiferent de el, indiferent de orice om cu care am de-a face. Și principalul e să-mi văd de lucru. Asta-i principalul în veac. The rest...³⁷⁰ De rest acum să nu mai vorbim. Mi-am coborât obsesia în munca mea cea de toate zilele. Iar mă gândesc la moarte cu alt interes și e un zâmbet în mine pentru asta. Îmi fac mie însămi figură, îmi joc mie însămi o festă și ironia mea are de lucru. Am sentimentul că fac exerciții cu dinamită. Învăț să mă joc cu dinamita. Stabilesc relații, studiez mișcări, analizez gesturi, cu toate că știu perfect că, în clipa în care izbucnește explozia, relațiile, mișcările, gesturile, ca și analizele și orice fel de studii devin superflue. Absurdități *inutile*, dar prin însuși faptul că *devin* absurdități înseamnă că *sunt* dinainte, că *sunt* din capul locului. Asta nu mă împiedică să continui să joc acest joc pasionant, inevitabil prin structura mea și fără rezolvare prin structura umană. E gratuit și generos și-mi place asta. Munca oamenilor lucizi în domeniul în care nu duce la rezolvări e răzbunarea noastră împotriva zeilor. Răzbunarea noastră împotriva zeilor... De câte ori vorbesc de zei, zbârnâie în mine două semne de întrebare, dar continui să vorbesc de ei pentru că dacă nu există sau faptul că nu știu dacă există, sau faptul că asta poate însemna „destin“, „hazard“ etc.... creează o altă gratuitate care iar îmi place.

7 noiembrie 1946

Am fost ieri iarăși la Radu [Sighireanu]. Trebuia să intre în sanatoriu mâine, dar a amânat ca să poată veni sâmbătă la mine. Toată povestea asta e de-o tristețe crâncenă. Se pare că operația e atât de gravă încât trebuie făcută în două rânduri. Îi taie 7 coaste. Asta-mi trebuie mie acum. Viața mea, de la o vreme, a început să devină din ce în ce mai scenariu de film de mâna a doua. Numai că atunci când e

viață nu mai e de mână a doua. Pe de altă parte, S[ănduc Dragomir] e mai monstruos ca întotdeauna. Se întrece pe sine însuși.

Aștept aici în culise pe Clody [Berthola] și m-am apucat să mângălesc ca să copleșesc marasmul. Am fost la generala „Visului unei nopți de vară”. O traducere de-o vulgaritate indicibilă, o direcție de scenă inexistentă, o interpretare submediocră.

Miercuri, 13 noiembrie 1946

Aseară a fost „marea dramă” cu S[ănduc Dragomir]. Definitiv stupidă toată povestea asta a mea, dar „este”. Este și continuă să fie. Se va termina probabil tot atât de ciudat și de idiot și de neprevăzut cum a început: acum am certitudinea. Credeam că dacă am să știu sigur dacă mă iubește se rezolvă totul. Nu se rezolvă cine știe ce. Știu sigur acum că mă iubește, dar asta nu schimbă mare lucru. Omul respectiv tot neisprăvit rămâne, tot plin de complexe de inferioritate, înțesat de false orgolii, încăpățănări, meschinării sufletești și calcule. E foarte greu și întristător să stai să dezghioci omul de sub toate aceste maldăre de gunoaie. E obositor pentru mine să stau să dau veșnic lecții de umanitate și să fiu veșnic atentă să n-am aerul că le dau, să fiu veșnic atentă să nu-mi însemn victoriile, să n-am aerul că ceva ce iese, puținul care se construiește în el, îl clădesc eu cu eforturi disproporționat de mari. Ajung după victoria de aseară să fiu mai tristă decât dacă aș fi fost învinsă, sau poate tot atât. Ajung să mă întreb dacă merită să lupt atât de mult pentru a obține lucrurile pentru care n-ar trebui să dau nici o luptă, care ar trebui să fie simple și naturale. Ajung să mă întreb dacă toate aceste maldăre de gunoaie nu sunt prea adânci în el și, în consecință, lupta mea va fi cu victorii mici și parțiale, cu rezultate relative, dar „om” nu voi putea scoate din el. E înrăit până-n măduvă. A fost probabil lovit crâncen. Asta e cert. Dar mă întreb: oricât de crâncen aș fi lovită eu, m-aș înrăi vreodată până-n măduvă????! Nu este asta o dovadă că nu e nimic de făcut?! Omul care se înrăiește în felul acesta înseamnă că n-are cine știe ce substanță, că n-are cine știe ce personalitate. Când ești uman pe linie mare *nimic* nu schimbă *nimic* dincolo de suprafață. Întrebarea este: e el înrăit chiar până-n măduvă sau sunt numai suprafețe de curățat? Mai mult ca sigur că până la urmă mă lămuresc și cu asta. E inevitabil să te lămurești cu toate lucrurile de felul acesta.

14 noiembrie 1946. Fundație

Telefonat adineaori lui S[ănduc Dragomir]. Doamne, ce odihnă ar fi să continue așa. A fost simplu, uman, cald. Oare să fi rezolvat într-adevăr ceva drama mea de alaltăieri?! Mi-a spus: „Sunt la dispoziția ta de acum două zile. Ce facem după-masă?” – „Stăm bine. Mie nu mi-a trecut încă. Facem ce vrei.” Pe urmă m-a întrebat dacă am vreun program pe azi. I-am spus că dejunez la cumnată-mea și la 4 ½ sunt acasă. A rămas să vină la mine după 5 ½. Tare-i bine fără tensiuni.

Parcă mi-aș fi luat creierul și l-aș fi pus la loc; parcă mi-aș fi oprit sufletul din zbatere continuă. E ca pacea unei liniști bruste într-o gară. E ca o mașină de tăiat lemne care se oprește. Sunt atât de neobișnuită, că port în mine teama că începe din nou. Stau nemișcată superstițios cu mâna pe lemn, cu groaza să nu înceapă din nou. Am obosit prea tare. De 7 luni... zbaterea asta idioată. Din prima zi, zbaterea asta idioată. Să dureze odihna asta numai câteva ore?!

15 noiembrie 1946

Doamne Dumnezeu, Zei ai Cosmosului cu care am avut toată viața de bombănit... de-ar ține. După-masa de ieri cu S[ănduc Dragomir].... În sfârșit... În sfârșit după atâtea luni de tensiune... Am stat de vorbă ca oamenii, nu s-a grăbit să mă contrazică absurd, nu mi-a înjurat prietenii, n-a fost gelos, n-a fost crispat. A fost simplu și cald și prietenos și m-am destins și eu, în sfârșit. Am putut fi perfect liberă și naturală, am putut să spun ce gândeam pe moment fără să mă opresc de teama răspunsului.

Și mai târziu, când m-a luat în brațe... pasionat, cald și copilăros: Dragoste. Era pe urmă o pace atât de mare în brațele lui că m-am strâns ghem în îmbrățișare și i-am spus: „Alex, își bat joc de noi zeii, teribil își râd de noi... Dar le furăm și noi asta. Le furăm momente dintr-astea. Le facem figura.” A râs mut și m-a strâns tare în brațe. – „Da, le facem figura.” – „Oh! puțină liniște. Am să am puțină liniște, nu? Merit puțină liniște, nu?” A aprobat cu mâini calde pe fața mea, cu mâini ușoare prin părul meu și-am stat așa, ghemuiți, în tăcere. Am avut impresia că singurătatea se pulverizase pentru câteva clipe. Iluzie?! Poate. Dar bună iluzie!! Pentru momentele astea, dacă n-ar fi decât astea, Doamne ce bine că nu mi-am pierdut răbdarea. Doamne ce bine că n-am renunțat. M-am agățat ca o fanatică de ideea că nu se poate să fi greșit. Că e un om acolo. Nimic din ce făcea sau spunea nu m-ar fi îndreptățit să cred altceva decât că e o lichea. Și totuși, simțeam tot timpul subteran că e uman și cald, că e inuman și fiară cu mine din gelozie, din complexe de inferioritate, din orgoliul rănit crâncen în ziua aceea. Am făcut încercări peste încercări și n-am reușit să-l câștig. Celebrele scrisori n-au servit la nimic. A trebuit să clachez eu marți, să-i fac scena aceea mai mult spre mine decât spre el ca să uite, în sfârșit, ca să nu-mi mai fie dușman.

16 noiembrie 1946

Stat toată ziua în casă. Un fel de lene. Nu ca lenea mea obișnuită. O lene nouă de îndrăgostită. Am citit *Caligula* de Camus și m-am întrerupt des ca să privesc în tavan, cu gândul la S[ănduc Dragomir], la viața asta uluitoare prin care trec de-atâția ani și care fuge cu un aer ascuns, pe nesimțite. E a doua sau a treia oară că sunt conștientă de schimbarea de ritm și de fiecare dată aceeași tristețe, aceeași uimire, aceeași ciudă că nu pot să prind viața cu o mână fermă și s-o

opresc o clipă. În clipe dintr-astea am avut conștiința morții, acut conștiința incapacității omului de a interveni în orice fel, acut conștiința că visăm. E idiot și trist și iremediabil.

Sunt îndrăgostită quia absurdum. Îndrăgostită ca și când nu ar exista moarte, ca și când n-aș fi iremediabil singură în fața ei, ca și când viața ar fi ceea ce pare la prima vedere în cotidian, un lucru echilibrat, o certitudine (uneori bună, uneori rea, dar o certitudine). Iubesc, descoperind dragostea ca și când aș fi primul om care iubește, văzând dintr-odată în mod acut ceva ce nu știam, ceva ce nu așteptam, ceva ce nu era în program, și-anume incontrollabilul din dragoste, miracolul, iraționalul, fatalitatea.

Am vrut un flirt, o aventură, o legătură sexuală. N-am reușit. „Lucruri mici pentru oameni mici, lucruri mari pentru oameni mari.“ I-am spus și lui S. cu un biet surâs melancolic: „Ce să facem? Ne consolăm cu acest aparent delir de grandoare.“ Ce să fac?! E o incapacitate în mine de compromisuri, de lucru pe jumătate de măsură. Îmi trebuie maximum, îmi trebuie infinitul mării, orizontul; îmi trebuie claritatea cristalină, curăție, lumină peremptorie de soare cald. Nu pot face decât o mare dragoste sau nimic. Sunt exigentă cu viața, așa cum am fost o viață întreagă cu mine, și dacă are să-mi dea la cap și în domeniul acesta am să fiu nenorocită ca un câine, am să mă zvârcolesc ca de o rană fizică, dar n-are să mă mire pentru că știu că nu-i îngăduit omului să desăvârșească nimic, să atingă perfecțiunea în nimic. Mă aștept să primesc lovitura din spate când îmi va fi mai neavenită. Dar, dacă nu voi desăvârși această mare dragoste, vreau ca cel puțin nici aici, ca și în celelalte lucruri să nu fie vina mea. Am să dau tot în această mare dragoste pentru că așa-i frumos, să dai tot. Și aștept să văd cum vor râde zeii de data asta.

18 noiembrie 1946

Voi fi obiectivă ca un cronicar. Faptele, numai faptele. Simt că e necesar. Nu mai am încredere în memoria mea. Deci:

M-am trezit foarte devreme și-am auzit că ploua cu găleata. Am hotărât să nu mă duc la C.A.F.A. și nu m-am mișcat din pat, vrând să mai dorm. Până când am readormit mi-am amintit că visasem un vis foarte curios. Dăinuia în mine starea din vis, dar n-am reușit să prind în memorie nici o întâmplare! Vreo două imagini neprecise și bizare, pe care acum le-am pierdut cu totul, și un fel de senzație de neliniște și semi-coșmar care e încă în mine și acum când mă gândesc la asta. Am somnolat astfel până pe la 9 ½. La 10 fără un sfert m-am dus la Bebe să dau telefonul. Când ne-am despărțit joi seara, îmi spusese că până miercuri nu ne putem vedea. Textual, astfel:

Era încă întins pe canapea cu mine în brațe. A spus: „Și când te gândești că nu mai pot veni până miercuri, până după marți.“ Tonul era obosit, cu regret și chiar a oftat. Am întrebat: „Nici o jumătate de

oră în oraș?!“ A zis nu. La plecare i-am spus simplu: „Spune ceva drăguț, S[ănduc].“ A spus: „Eu nu spun lucruri drăguțe“ și pe urmă dintr-odată cald, sincer, spontan, aproape de mine: „Iartă-mă, te rog să mă ierți că te-am mușcat adineaori.“

— „Nu face nimic, Alex. N-are importanță.“

— „Ba da, adineaori avea. Pentru că ai gemut și ai plecat puțin de lângă mine.“ I-am pus mâinile pe umeri cu semizâmbetul meu și m-a strâns brusc în brațe și m-a sărutat.

S-a dus spre ușă ținându-mă de umeri. Am zis: „Atunci îți dau un telefon pe luni.“

— „Telefon poți să-mi dai când vrei. Marți însă nu sunt la birou. E ziua alegerilor.“

— „Bine, atunci îți telefonez luni.“

A plecat.

.....

Deci azi, fiind luni, m-am dus să-i telefonez. Avea o voce străină și nu i-am recunoscut-o. Asta mi s-a mai întâmplat de câteva ori, de altfel. Am zis: „Vă rog, cu dl director se poate vorbi?“

— „Da, vorbiți, cum să nu! Sărut mâinile.“ – Vocea dură, scurt, uscat.

— „Bună dimineața, Alex.“ O tăcere. „Când te vede omul?! Ce mai faci?“

— „Lucram. Nu ne putem vedea înainte de multă vreme.“

— „Da? și... nu ți-e dor de mine?!“

— „Nu. Cred că nu ne vedem multă vreme. Am niște lucruri în cap. Nu ad personam cu tine, ci în general. Când are să-mi treacă am să-ți dau un telefon.“

— „Unde?“

— „Vreau să spun am să trec eu.“

— „Bine. La revedere.“

— „Sărut mâinile.“

.....

Asta a cam fost, cu diferența că pe hârtie lipsește tonul. Era uscat, grăbit, dur. Da. De data asta nu mai e glumă. Eu nu mai glumesc deloc. Nu mă mai joc.

26 noiembrie 1946

Mai am de tradus actul IV din *Caligula*. A mers repede. Camus mă plagiază într-un mod dezgustător. Din cauza asta a mers repede, probabil. Am spus de atâția ani lucrurile astea, încât nu-mi trebuie nici un efort să le scot pe hârtie. Astfel stând lucrurile, mi-e foarte natural să spun că piesa e genială. Asta cu ironie. Și fără ironie tot genială e. Asta spusă cu tristețe.

R.[adu Sighireanu] e acasă. Mă duc după-masă să-l văd. A stat două săptămâni în sanatoriu în loc de două zile, cum credea. Efectul

cloroformului a trecut pe la jumătatea operației și n-a crâcnit până la sfârșit. Când l-au scos din sala de operație, l-a apucat un plâns nervos care l-a ținut trei zile. A mărturisit după aceea că e prima dată în viață când a simțit că-l depășește durerea fizică. Totuși, dată fiind reputația lui eroică în materie, a strâns dinții și n-a spus nimic. A clacat la sfârșit. După ce a plâns trei zile, s-a simțit degradat și înjosit ca ființă umană. Înțeleg asta. După fiecare criză de rinichi m-am simțit înjosită ca ființă umană. Atunci simți limpede că ești un biet ghem de carne, sclav al vulnerabilității fizice.

30 noiembrie 1946

Exasperant R[adu Sighireanu] cu susceptibilitatea lui. De fapt e perfect natural să fie așa. În halul în care e de chinuit fizic, lucrurile iau alte dimensiuni. N-aș ține seama de nimic dacă nu s-ar enerva cu adevărat. Or, scopul meu, ducându-mă la el, nu este exact acela de a-l enerva. Am hotărât să nu mă duc azi. De altfel, am bilet la concertul lui Silvestri și ar însemna să mă duc târziu. Măine dimineață premiera lui Liviu [Ciulei]. După-masă am bilet la concertul de muzică simfonică americană pe discuri.

Dacă ies devreme de la concert mă duc la Radu, dacă nu, îl las până luni. Asta poate să-l învețe minte, să nu facă pe nebunul atâta.

.....

Trecut printr-o panică idioată. Ce ciudat se isterizează oamenii. Erau perfect ridicoli și Bebe, și Conu Iancu, ceea ce nu m-a împiedicat să realizez suferința lor în clipa aceea. Din afară văzut, era furtună într-un degetar, dar așa îți poți da seama că de fapt motivele nu sunt motive, că nu e nevoie de motiv, că atunci când organismul este răvășit panica vine din nimic. Erau lamentabili și în tensiune. Amândoi cu șiroaie de lacrimi pe obraji și tremurând până-n măduvă. Bătrânul, în special. Mai dureros de văzut pentru că e mai neajutorat, mai prost, mai copilăros. Biată umanitate. De la cel mai profund și mai rafinat până la cel mai simplu și mai primitiv, toți în aceeași suferință mai devreme sau mai târziu, mai des sau mai rar. Aceeași panică, aceeași criză, aceeași limită. Vorba lui Camus: dacă aș putea avea luna, totul ar fi posibil. „Ce monde est mal fait. Les choses ne sont pas satisfaisantes.“ Non, elles ne le sont pas. Depuis le temps que je le dis...³⁷¹

Probabil din cauza panicii de alături, am intrat și eu în panică văzându-l pe Ar[șavir] cu piciorul umflat și plin de pete roșii. Am dat naibii concertul și l-am trimis la un doctor în două secunde. Nu era o infecție gravă. Criza lui de reumatism. Ceea ce nu înseamnă că e un fleac, dar... Mi-a trecut însă panica. Să umblu... Trebuie să umblu mult... Trebuie să trec pe la Loi. Acolo altă furtună într-un degetar. Numai la Radu nu e într-un degetar, dar cu atât mai rău. De altfel tot aia e, după cum spuneam. Într-un degetar sau într-un bazin... același

tragic. Mi-e greață de viață, de moarte, de mine. Mi-e milă de oameni. Nu e vina mea. Nimic nu e vina mea. Uneori gândul ăsta mă ușurează. Nu mi-ar plăcea să fiu D-zeu și să înfrunt omenirea. Poate are justificări. Așa cum îl cunosc, e în stare să scoată niște justificări din buzunar și să mi le pună calm și victorios pe masă. Și să ne simțim noi prost că l-am judecat greșit. Asta ar fi culmea. Da, asta ar fi culmea.

4 decembrie 1946

Citit *Antigona* de Anouilh. Toată lumea entuziasmată ca de o operă genială. Nu e genială. E departe de fi genială. Și de altfel, după această a patra piesă de Anouilh pe care o citesc, am început să mă dezgust chiar și de poezia lui. Stilul acesta sentimental până la refuz, lirismul străpuns de cuvinte dure degajă fără îndoială un farmec special, care în piese cu teme mici, în drame sau comedii poate constitui o valoare și poate chiar atinge culmi de emoție și dramatism. Dar în povestea Antigonei n-am nevoie de acest stil. Nu numai că n-am nevoie de el, dar mă jenează. Toată piesa are un ton familiar, minor emoționant care reduce această tragedie, din punct de vedere spiritual, la rangul de dramă.

9 decembrie 1946

Am fost ieri la Radu [Sighireanu] la Sanatoriu. Era alb, dar același într-o cămăruță de doi metri pătrați, în pat imaculat și cu lucrurile lui împrejur. Lămpi, cărți, reviste. Sensibil la atmosferă ca o femeie. Spun asta pentru că până acum n-am cunoscut decât femei care-și fac atmosfera în orice cocioabă ar intra, nu pentru că aș considera-o ca un atribut feminin. Consider asta ca făcând parte din „umanitate“, dar nu e vina mea dacă am cunoscut în viață bărbați cu trăsături inumane în linie generală foarte multe și întrucâtva mai multe decât la anumite femei. Toate astea-s relative, natural – ca orice considerații pe diferențe de sexe, ca orice considerații generale pe viață fluctuantă și diferențiată.

*

Eram tare lipsită de elan – zile în șir – până sâmbătă seara când am luat drumul spre Loi [Nasta]. Am plecat de-acasă tot cu elanul rupt și cu amorțeala pe care o târam în mine ca pe un sac cu pietroi în fund. Ploua destul de tare, un fel de ploaie de vară cu picături mari. Șiroia pe asfaltul parcului Filipescu și nu era nici un câine pe stradă. Mergeam ghemuită în treni în atmosfera aceea mizerabilă și am simțit dintr-odată că se pune ceva la loc în mine. În mod idiot și contradictoriu, ca pentru a-mi dovedi că nimic nu-i urât în sine, că orice depinde de viziune, viața mi s-a părut de-o minunată frumusețe. Strada neagră și strălucitoare, ploaia grea și parfumată, liniștea străzii sub lămpile care se clătinau în vânt mișcând umbre și lumini galbene; era frumos, într-adevăr frumos. Poate puțin film francez polițist-nostalgic, dar e frumos, uneori, un film francez polițist-nostalgic.

Oricum, mie îmi trecuse starea de somnolență mohorâtă. Am ajuns la Loi om viu și bine dispus. Și pe urmă mi-am amintit deodată de Dobra... bombardamentele etc. etc.

13 decembrie 1946

Miercuri era o vreme infernală. Frig, vânt, ploaie. M-am culcat imediat după-masă. M-am trezit pe la 5. Era bine în cameră și n-aș fi ieșit. Nu mai trecusem pe la R[adu Sighireanu] de duminică și știam că joi nu pot. Eram invitată la Cella [Delavrancea]. Am făcut un efort, m-am îmbrăcat și m-am dus. Când am ajuns în fața ușii se auzea dinăuntru o voce tare de femeie vehementă. Am bătut și am intrat. S-a făcut tăcere. Am avut sentimentul că vin la timp. Era mătușa lui acolo. Am vorbit verzi și uscate... tâmpenii, bancuri, teatru. Peste vreo 20 minute, Radu râdea. Mi-a făcut plăcere. Mi-am dat seama că prezența mea a servit la ceva. Are omul niște dureri sinistre. Stă nemișcat după operație. Dacă face o mișcare a brațului sau a capului mai bruscă, plătește asta cu o oră de chinuri. Din cauza asta a ajuns într-o stare de exasperare. Când am intrat, probabil că era în plină criză de nervi și mătușa lui îi făcea morală. E cumplit să-l vezi cum se torturează și nu poți face nimic.

18 decembrie 1946

De vreo trei zile am lucrat în fiecare dimineață cu Liviu [Ciulei] la traducerea lui din „Golden Boy“. E simpatic L.C., extrem de tânăr și cu o calitate imens de importantă a tinereții pe care generația noastră nu o are: nu face compromisuri ca să placă publicului. E reconfortant după D[an] N[asta], care la fiecare frază pe care o traduceam mai îndrăzneț îmi răspundea obositor de monoton: „Dar bine, n-are să se înțeleagă nimic, ce are să spună lumea?!“

*

Gerul ăsta mă demoralizează. Mă simt în mizerie și mă întunec de tot. Nu sunt organic construită pentru a trăi în frig. De zece zile amân croitoreasa din cauza frigului. Ies din casă strictul necesar – necesar mie – și-mi calculez cu zgârcenie drumurile. Ieri, după ce-a plecat Liviu pe la 2 ½, am mâncat și m-am hotărât să nu ies până seara. Ar fi trebuit să mă duc la o conferință despre teatrul contemporan la Institutul francez. Perspectiva înfruntării B-dului Dacia în vântul tăios, pe întuneric, dus și apoi întors până la Atheneu, mi s-a părut imposibilă. Am dormit deci vreo două ore. Era cald ca de obicei la mine și m-am sculat cu foarte mare greutate. La Atheneu era un concert Sarvaș-Filonescu de sonate: Grieg, Beethoven, César Franck. M-am gândit o secundă să nu mă duc și pe urmă m-am urnit totuși. Nu mai aveam țigări și tot trebuia să ies să cumpăr. Când am ajuns la Atheneu am constatat că sala era neîncălzită și o atmosferă neplăcută. Am rămas într-una din rotonde să fumez o țigară. Tristețe. Îmi aruncam tocmai țigara, când m-am auzit strigată. Era Cella

[Delavrancea]. Am făcut o conversație cam stingheră cu ea. (Tare n-aveam chef de conversație. Târam încă după mine o tăcere tristă de 6 ore.) Cella, în schimb, era plină de vioiciune și-i stătea bine cu o splendidă căciulă de pisică sălbatică. Am intrat în sală, am cumpărat un program și când Cella a constatat că este concert Sarvaș-Filionescu (nu știa asta) a spus că pleacă acasă. Crezuse că e un concert de serenade condus de Silvestri, care e anunțat pentru 21 ianuarie. Am mai stat puțin de vorbă și a plecat. Eu am rămas. Mi-am căutat biletul, m-am uitat la numărul locului și-am pornit pe interval. Când am ajuns în mijlocul sălii pe unde știam că mi-e locul, m-am oprit, am ridicat capul, S[ănduc Dragomir] stătea la jumătate de metru. L-am privit fără să mi se miște un mușchi pe față, am mai făcut un pas și i-am întins mâna. Era palid. Nu știu de unde mai găsește să mai slăbească. E atât de slab încât i se văd oasele prin haine și nasul lui, care este destul de proporțional, pare lungit.

— „Ce mai faci?“

— „Asta-i întrebarea la care mama m-a învățat să răspund: Mulțumesc bine, d-ta ce mai faci? Dacă am fi în America ai zice «How do you do?» și ți-aș răspunde «How do you do», dar cum suntem în România îți răspund: «Mulțumesc bine, d-ta ce mai faci?»“

A început să-mi bâlbâie ceva cu: „Trebuie să viu să-ți aduc cartea.“ N-am răspuns nimic. Stăteam cu mâinile în buzunarele hainei și priveam vag spre sală sau spre el. Cu cât tăceam mai mult, cu atât se simțea mai prost. – „Am fost azi în strada Washington și vroiam să trec pe la tine, dar era apă caldă și-am făcut un duș.“ Apoi în fața tăcerii: „Tu ce-ai făcut?“

Am tăcut iar, până s-a simțit maximum de prost, și pe urmă am spus: „Stăteam de vorbă adineaori cu Cella D. A plecat.“ A sărit pe subiect cu entuziasm. În mijlocul *speech*-ului a apărut din nou Cella, spunând că s-a întors să asculte măcar Grieg de vreme ce tot venise.

Ne-am așezat împreună și i-am lăsat să facă ei conversație, luând parte atât cât cerea buna creștere. În tot timpul Sonatei lui Grieg și a Sonatei Kreutzer, Cella s-a agitat, a comentat, a scris și cu tot frigul de pomină din sală și-a scos mantoul și și l-a pus de vreo două ori. În pauză am ieșit să fumăm în rotondă. Cella mai în glumă, mai în serios l-a făcut de doi bani pe S., spunându-i că n-are nici o scuză că nu a dat nici un semn de viață măcar lui Cella Dona, care e atât de supărată etc. etc. Că nu e frumos s-o lase cu totul singură acum când etc. etc. Eu tăceam și cum Cella privea mereu spre mine ca s-o aprob, răspundeam numai cu zâmbete ironice ce puteau fi luate drept aprobare. Strâns cu ușa, S. s-a disculpat destul de stânjenit, spunând: „N-am văzut pe nimeni de o lună de zile. Nici măcar pe Mihai [Rădulescu].“

310. Alexandru (Sandi) Elian, bizantinolog, cu care autoarea jurnalului a avut o legătură sentimentală.

311. Din nou la drum. N-aș putea zice că-mi displace, doar am simțul umorului. Dimpotrivă, sper să-mi pierd capul. M-am uitat pe fereastră azi-dimineață. Ninge ușor (lb. engl.). Lumina era vagă și cenușie. M-am spălat în viteză, cu o apă puțin prea caldă în camera de baie puțin prea rece. Când am ieșit, umbrele erau mai puțin dense și pașii mei lăsau urme pe zăpada proaspătă. Am visat idioțenii și în noaptea asta. De când mă culc devreme, am vise foarte fanteziste. Sunt tot soiul de personaje nostime prin lume. Găsesc viața foarte interesantă, ca toată lumea, și singurul meu regret, ca al întregii lumi, este de a n-o putea trăi după pofta mea. E partea mea de normalitate. Am și o alta, vreau să spun o altă latură, mai puțin banală, dar mai bine să nu vorbim despre ea. Întristează până și pietrele (lb. fr.). (DU)

312. 18 ianuarie 1946. Este soare azi. De unde și reflexele aurii de pe zăpadă, de pe crengile goale ale copacilor și de pe pereții camerei. Văd de la masa mea de lucru cerul albastru palid care coboară albindu-se, cu superba lui indiferență, și strâng din dinți. Va dura oare mult această paralizie? Tocmai mă întrebam dacă toată lumea este în același fel nefericită, în mod constant. N-au aerul să fie. Dar eu, oare, am acest aer? Când mă privesc în oglindă, în general văd un ten înfloritor care dezmente toate pesimismele din lume. Și cântăresc 67 de kilograme (lb. fr.). (DU)

313. 25 ianuarie 1946. Zile de glorie, zile negre (lb. fr.). (DU)

314. Nu se știe niciodată. Nu-mi place situația. Te rog, hotărăște-te. Să te plictisești cu bucurie, așa da eroism. Și să-i zici bum! celui mai convins membru al confreriei. Nu poți avea nimic împotrivă. Nu-i așa? Jurnalul unui dezamăgit. Nu era. Tocmai urma să moară și nu-i plăcea treaba asta. Poți să-l condamni? Nicidecum. Și oricum, nu eu. Nici mie nu mi-ar plăcea așa ceva (lb. engl.). (DU)

315. Am avut câteva zile de marasm și vor reveni. Să nu spunei nimănui. E secretul lui Polichinelle. Nu trebuie să se știe. Vreau să zbor printre sfere. Zeii sunt sătui de mii de ani. Lumea merge în derivă, dar, având un temperament molău, salvează aparențele (lb. fr.). (DU)

316. 26 ianuarie 1946. Vagabondez. Nu mă deranjează deloc acest lucru, de altfel. Cu cât sunt mai nomadă, cu atât îmi place mai mult. Idealul meu domnește în picioare sau picioarele mele domnesc asupra idealului. Cine ar putea să precizeze? Ochii mei privesc vag spațiile și scepticismul este insuficient. Te întrebi cine poate să facă față întotdeauna. Îmi place albastrul, vagul, lenea și muzica. Marea mai presus de tot, pentru că e sinteza a tot ce iubesc. E albastră, e vagă, e leneșă și muzicală, e fluidă și profundă și violentă și dulce, e departe și aproape, palpabilă și insesizabilă, te îneci în ea și trăiești în ea, te mângâie și te iluzionează (lb. fr.). (DU)

317. 28 ianuarie 1946. Miracolele încetează să mai fie interesante imediat ce sunt explicate. Mi-aș dori o viață post-mortem explicată și limpede ca o carte de algebră. Sunt ticăloasă ca nimeni alta și încerc mereu să spun că dintr-un exces de luciditate. Asta nu mă împiedică să surd de-o manieră indulgentă și puțin emoționată în fața explicațiilor mele care nu mă conving. Ce drăcovenie subtilă și viața asta! (lb. fr.) (DU)

318. 29 ianuarie 1946. E cenușiu afară. Adică: alb, negru și gri. Cenușiu peste cenușiu și iar cenușiu. Văd de la această fereastră un imens copac cu crengile rare ca o dantelă și, peste el, portalul unei case vechi și frumoase care stă să se prăbușească. E ca un fel de vitraliu, dar un vitraliu fără culoare. Cenușiu peste cenușiu și iar cenușiu. E exact ceea ce-i trebuie nostalgiei mele după soare, după căldură. Tot acest aer de realitate umoristică întreține starea mea de spirit amărâtă. Sunt răvășită ca nimeni alta. N-am cunoscut niciodată cu adevărat pe cineva care să-mi placă „în felul acesta“. Am întâlnit oameni pe stradă; o privire și gata, pentru că treci. Într-un salon: două fraze și gata, pentru că treci. Și lucrul acesta e mai rău pentru că, dacă nu treci, *trebuie* să treci. Nu pot nicidecum să mă opresc aici (lb. fr.). (DU)

319. Mi-a telefonat și n-am răspuns. A fost chiar mai rău decât o impolitețe (lb. engl.). (DU)

320. Sunt zile când ai vrea să nu ai inițiativă. Ai chef de o realitate care să se impună (lb. fr.). (DU)

321. Când sunt gata să ating ceva dificil, când ținta e aproape atinsă, mi se face brusc lehamite (lb. fr.). (DU)

322. Cu el e sau Dragostea, sau Prietenia (lb. fr.). (DU)

323. Filozoful Alexandru Dragomir. Apare în jurnal ca Alex, Alexandru, Sânduc.

324. E un bătăran (lb. fr.). (DU)
325. Desemnată în acest jurnal și ca Aurora/Rori Streharetz (căsătorită Nasta).
326. Sus-jos și sus-jos (lb. engl.). (DU)
327. Și încă ceva în plus (lb. fr.).
328. Mihai Rădulescu, violonist și critic muzical care s-a sinucis în închisoare după ce a fost implicat în procesul Constantin Noica – Dinu Pillat.

329. Există ceva în mine suplu, strălucitor și unduios, ca o pisică. E vag și precis, nebulos și limpede dragoste de viață. Va trece, dar îmi place. E în orice caz ceva nou la mine. Inspir aerul cu o sănătate de animal și nu doresc nimic altceva decât sănătatea mea de animal. Sunt rea și dulce, tandră și crudă. După toate indiciile, sunt îndrăgostită ca o toantă și îndrăgostită ca o nebulă și îndrăgostită ca orice îndrăgostită, și totuși cu totul altfel. Dacă aș putea să fiu cel puțin cât se poate de banală. Această drăcie de obsesie subterană pe care încerc în zadar să ignore (lb. fr.). (DU)

330. Cu atât mai rău pentru el (lb. fr.). (DU)
331. Totuși (lb. fr.).
332. Concepție despre lume (lb. germ.).
333. Cu toată invitația Cellei (lb. fr.).
334. Comoara (lb. fr.).
335. Nici nu știe cât de bine zice (lb. fr.).
336. Peste cameră (lb. fr.).
337. Cu toată rezistența lui (lb. fr.).
338. Respectul de sine (lb. engl.).
339. Trebuie să mi se concedă acest lucru (lb. fr.).
340. Vacanța e sfetnic bun (lb. fr.).
341. Foarte bine. O să vedem (lb. engl.).
342. Nu este lipsit de picanterie (lb. fr.).
343. Mă doare-n cot de toți S. din lume și-n același timp îi și ador (lb. fr.).
344. Inclusiv (lb. fr.).
345. Pe bună dreptate sau nu (lb. fr.).
346. Pentru o dată (lb. fr.).
347. Fiindcă este absurd (lb. lat.).
348. Prezicătoare (lb. fr.).
349. Mă doare-n cot. Mi-a cam ajuns (lb. fr.).
350. Șaten (lb. fr.).
351. Ca naiba (lb. fr.).
352. Căruia îi pică fisa mai greu (lb. fr.).
353. Un-doi (lb. fr.).

354. „Ce caut eu în nebulă asta“. E de altfel o întrebare pe care mi-am pus-o deja și răspunsul nu a venit din excelentul motiv că eu nu caut nimic în nebulă asta, sunt pe cale să o fac pe imbecila. Am un rol de imbecilă care nu mi se potrivește deloc. Și-l joc prost. Nu-s făcută să o fac pe imbecila. O să se termine povestea asta. O să se termine chiar de-ar fi nevoie să mă culc cu tot Bucureștiul sau, mai rău, chiar dacă ar trebui să mă mărit cu S. [Elian]. O să fac un efort. Prefer, de altfel, să mă culc cu tot Bucureștiul (lb. fr.). (DU)

355. Flirtul aproape că nu mai e flirt, este deja aproape altceva, dar încă nu e acel alt lucru (lb. fr.).

356. Pe nevăzute, pe neștiute (lb. fr.).
357. Nu e rău (lb. fr.).
358. În timp (lb. fr.).
359. Ia uite ceva ce nu știam (lb. fr.).
360. Maiestatea noastră ar face bine să-și vadă de propriile treburi (lb. fr.).
361. Frumoasa Aventură (lb. fr.).
362. Cruda Aventură (lb. fr.). „A fi sau a nu fi.“ N-avem de ales (lb. engl.).

363. Petrec niște sferturi de oră cumplite, foarte rele, dar merită. Această obsesie o să continue, dar o să-mi treacă. Totul moare. Ceea ce nu moare e faptul de a te murdări. Și asta moare de altfel, dar durează ce durează, devine deci un soi de absolut. Absolutul meu. Asta valorează mai mult decât o obsesie de câteva luni. Iar eu țin la absolutul meu. M-am străduit toată viața să mă fac cinstită și limpede, simplă, umană și tristă. Trebuie să discut cu zeii. Nu mai am dreptul să le cer socoteală dacă eu îmi murdăresc mâinile. Nu știu de unde am scos această certitudine, dar asta e. Pot să le cer socoteală și cu mâinile murdare, dar prefer să fiu

curată. Iată delirul grandorii sau nu mă pricep la asta (lb. fr.). (DU)

364. Înseamnă, în cel mai bun caz, să salvezi aparențele (lb. fr.).

365. Ne merităm (lb. fr.).

366. Familia Ciortea.

367. Soțul lui Marichen, profesorul universitar Avramescu.

368. Ce-nseamnă asta?!

369. James Thayer Addison, *Elet a halál után (Viață după moarte)*, Budapesta, 1931. (DU)

370. Restul... (lb. engl.).

371. „Lumea asta e prost alcătuită. Lucrurile nu sunt satisfăcătoare.“ Nu, nu sunt. De cât timp spun eu asta... (lb. fr.) (DU)

15 ianuarie 1947

Am iar o neliniște care încep să știu precis ce înseamnă. Se mișcă probabil iar bestia în mine. Trebuie să rezist. Activitatea teatrală nu-mi spune nimic. În mod bizar, n-am nici un entuziasm, nici o bucurie și nici o nădejde. Cu fiecare pas pe care-l fac, am, dimpotrivă, senzația aproape certă de inutilitate. Obiectiv privind, este absurd. Liviu [Ciulei] crede în mine, deci avem un teatru, bani și posibilitatea să se facă un lucru artistic. Mai mult sau mai puțin. E aproape idealul, în fond. Și am mai puțină credință în reușită decât în vremea „Încătușării”. Fac totuși tot ce e în sarcina mea să fac, ca și când aș crede, ca și când aș avea entuziasm. Încep să fac abstracție de conduita mea interioară, dar nu mă pot împiedica de a mă mira de ea. Aparent lucrurile merg spre bine. Este cert că în sfârșit încep această carieră.

Și o încep așa cum vreau eu. Liviu Ciulei mi-a propus să pun în scenă, singură, un spectacol. *Eu* i-am spus că prefer să încep ca asistentă de regie, cu M[arieta Sadova] în chip de director de scenă. Și într-adevăr prefer asta. Îi cunosc pe actori și pe oamenii noștri de teatru. Dacă vreau să mă ocup de asta în viață și să nu fac diletantism, trebuie s-o iau încet. Trebuie să-i obișnuiesc cu ideea. Teatrul este o artă în care se lucrează colectiv. Nu servește la nimic să sperii lumea și să atragi antipatii. E o conspirație tacită și automată împotriva oricărei manifestări care are aspectul de a avea valoare. Trebuie s-o iau încet, să nu constitui un pericol pentru nimeni. Nenorocirea cea mai mare la mine este C.A.F.A. Mă trage la fund și mă paralizează. Nu-mi pot da demisia pentru că am nevoie de bani și în condițiile astea e foarte greu de lucrat serios. Sunt profund nemulțumită de mine de la o vreme. Am încercat să fac abstracție de gândurile care îmi răsar în creier din ce în ce mai obsedant, dar nu servește la nimic. Ar fi poate mai bine să nu mă ascund de mine însămi și să privesc în față lucrurile. Spun că „ar fi bine” – cu toate că știu precis că n-are să fie bine. Dimpotrivă. Dar nu e genul meu să „refulez”. Pe scurt, încep să am impresia că sunt pe cale de a dispărea înainte de a fi existat. Sunt conștientă de necesitatea creației, de posibilitățile mele materiale de a realiza ceva în teatru, dar sunt și mai conștientă de faptul că asta e o meserie, ca oricare și, ca orice meserie trebuie învățată temeinic.

16 ianuarie 1947

După-masă îi citesc lui Liviu [Ciulei], la Marieta [Sadova], „Aventura spirituală”. Simt cum vor reacționa o mulțime de oameni. Prostul gust e bizar. Răsare unde nu te aștepți. Oamenii nu au criterii literare precise. Confundă o operă inferioară cu una de geniu numai pentru că se emit aforisme umflate și viceversa, o operă de geniu cu

una oarecare numai pentru că are simplitate.

17 ianuarie 1947

M-am culcat la 3. L[iviu Ciulei] entuziasmat. E drăguț L. Tânăr, viu, uman. Puțin grăbit și nerăbdător. Are 23 de ani și îi e groază să nu rateze. Preferă să facă prost decât să nu facă nimic. În sfârșit... Diseară îl văd iar, cu M[arieta Sadova], și avem intenția să punem la cale totul repede și să începem repetițiile. Nu știu ce va ieși. Nici nu vreau să-mi pun întrebarea. De câte ori mă inundă certitudinea că nu va ieși nimic valabil artisticeste, strâng dinții și acționez în linie dreaptă. Nu *trebuie* să mă port ca de obicei. Nu *trebuie* să fac cu teatrul ce am făcut cu filozofia. Acolo era altceva, acolo era altceva... Am renunțat la filozofie (dacă se poate spune așa ceva și dacă poți renunța la ceva ce ai în sânge) sub motivul (recunosc acum, mincinos) că trebuie să fac un compromis. În realitate, poate n-am avut o prea serioasă vocație filozofică. Dar faptul că fac teatru nu e dintru început un compromis? Nu mai are rost să fac hiperlucidități pe drum. Știu însă, înainte de a începe, că va fi un iad. Că am să întâmpin toate dușmăniile, toate dificultățile. Că pentru fiecare piesă de valoare literară va trebui să lupt aprig, voi fi înjurată aprig, nu voi avea nici o răsplată, de nici un fel, ci voi fi împiedicată sistematic și cu toate mijloacele ingenioase de care oamenii de teatru știu să se folosească. Știu toate astea și mai știu un lucru și mai grav. Știu – după cum am mai spus-o – că asta e o meserie pentru care nu sunt suficient pregătită. Nu e destul să ai cultură, simț artistic și oarecare instinct. Asta e o meserie. Faptul că regizorii noștri n-au nici cultură, nici simț artistic nu înseamnă că mă simt mulțumită de situație. E o superioritate care nu mă satisface deloc. E o superioritate care mi-ar da posibilitatea să realizez lucruri mari *dacă* aș învăța meseria. Și asta nu se învață cu una, cu două, nu se învață în cărți, nu se învață între oameni lipsiți de generozitate, preocupați aproape exclusiv de propriile lor succese. În consecință, toată povestea asta e un fel de „hai să ne aflăm în treabă”. Pornesc cu ideea asta și deci n-ar trebui să-mi fac nici un fel de deprimări. Să am umor și să scot maximumul care se poate scoate în condițiile astea...

Dar... Dar ce să fac, nu mă mai pot împiedica de a fi deprimată. Tristețe și lipsă de elan interior. E dureros să stai să pompezi în alții un entuziasm pe care nu-l ai. Să pari convins de lucruri de care nu ești, să muncești într-un domeniu în care vezi clipă de clipă diferența dintre ce ai putea face și ce faci. E dureros aproape fizic.

18 ianuarie 1947

I-am scris lui Emil Cioran, dar n-am trimis încă scrisoarea. Am remușcări. Aseară am discutat despre decor și distribuție cu L[iviu Ciulei] și M[arieta Sadova]. Trebuie să-i facem o lectură bătrânului Ciulei. Este cel puțin tot atât de sigur ca $2 + 2 = 4$ că n-are să-i placă piesa. Depinde de farmecul persuasiv al lui M. dacă se va juca sau nu.

Am rugat-o să facă ea lectura, dar nu vrea. Eu ar însemna să o citesc pentru a treia oară și nu mă mai simt în stare s-o citesc bine.

22 ianuarie 1947

Bătrânul C[iulei], care nu „suportă“ lecturile, a luat piesa și a citit-o acasă. Aseară a venit Liviu cu... „sentința“. I-am deschis eu. În vestibul, înainte de a intra, mi-a spus repede: „Nu i-a plăcut.“ – „Și ce înseamnă asta? Că nu se joacă?“ – „Nu știu. Însă asta echivalează cu a spune că bătrânul e tâmpit.“

Era verde la față și nu zâmbea deloc. Declarația era destul de gravă pentru el. Îl adora pe bătrân. E teribil de tânăr. Îl văd cum începe să se ciocnească de colțurile vieții și am o milă ca pentru mine însămi. Se vede atât de limpede tot ce se petrece în el și e atât de riscant pentru ce va deveni, că privesc aproape cu o curiozitate științifică. Întrebarea care se pune este: „Toate lucrurile astea îl vor împlini sau mediocriza?“ E încă neformat, neînchegat. Personalitatea lui nu e rotunjită, nu e fixă. Fluctuant și influențabil. E oare asta perfect natural la 23 de ani? Nu-mi dau seama. Oricum ar evolua, e interesant băiatul. Mult mai intelectual decât tot ce am cunoscut din generația lui.

29 ianuarie 1947

Fost la R[adu Sighireanu] luni. După scrisoarea pe care mi-a trimis-o, am considerat că sunt cam absurdă și m-am dus. Totuși nu cred că sunt complet absurdă. Nu știu dacă am dreptate, dar... așa sunt eu. Sunt depresivă și sucită. Vreau luna, ca domnul Camus. Toată viața am vrut luna pe chestiunea aceasta și din cauza aceasta n-am avut nici pământul. Și dacă voi continua să vreau luna – lucru care mi se pare inevitabil, dată fiind structura mea nenorocită și excesivă –, n-am să am nimic. Punctul meu de vedere e că, dacă n-am luna, nu mă mai interesează nimic, așa încât nu simt nevoia să fac nici o concesie. Sunt destul de deșteaptă și lucidă ca să știu că nu voi avea luna niciodată, dar nu mă pot împiedica de a vedea că în acest singur domeniu luna este accesibilă măcar temporar. Probabil că asta e singura mea nebunie. Am încercat să mă blazez, dar nu merge. Nu te poți blaza pentru că *vrei* să te blazezi. Se face într-o zi de la sine sau nu se face deloc. Și mori cu această parțială nebunie. Orice iluzie e nebunie. Mintea mea este lucidă și normală și cu mintea știu că asta e scrânteala mea. Dar *este...* deocamdată. Și atâta timp cât *este*, inutil aș încerca surogate. Știu. Din cauza asta sunt depresivă. Din cauza asta simt în mine iarăși dorința de a mă ghemui într-un colț și a-mi rumega singurătatea cu R. Nu știu dacă-i fac rău. Mă gândesc că poate-l fac să sufere și nu vreau așa ceva. E un caz special. Nu mă simt rea cu el. Ar trebui să renunț puțin la nebunia mea și să-i dau ce trebuie.

Experiența cu S[ănduc Dragomir] m-a învățat că eu calc în străchini când sunt îndrăgostită. Calc în străchini, exagerez și nu sunt

seducătoare. E idiot să tragi concluzii după o singură experiență, și încă una atât de specială, dar nu mă pot împiedica să o fac. Noroc că sunt conștientă de naivitățile mele. Dacă mi-aș pierde și luciditatea, după ce văd limpede că mi-am pierdut voința, ce punct de sprijin aș mai avea în această dezordine?

4 februarie 1947

Ieri cu Nuni [Dona] la Lucica [Vasiliu]. Ne-am ghemuit toate trei lângă foc, am băut cafea cu lapte și am fumat până târziu. Nu ne mai întâlnisem toate trei, numai noi, de luni de zile. A fost ca de obicei: am râs, am bârfit, ne-am melancolizat. Ca de obicei, dar lipsea ceva. Sau, mai bine zis, era ceva diferit. Am devenit femei toate trei. Aveam 30 de ani. Nuanța de copilărie care se joacă s-a cam stins. N-a dispărut, dar s-a stins. E alt accent în veselia noastră, în bârfeala noastră, în tot. Am început să îmbătrânim. E ciudat. A început să-mi fie indiferent. A fost și asta o suferință care nu mai are consistență.

*

Sunt un om care nu mă resemnez. Nu renunț. E ceva la care nu renunț. O constat obiectiv. Am și eu ceva la care nu renunț. Nu o fac voit. Este independent de controlul meu. *Se face*. Viața probabil. Sunt vie și asta nu pot anula. Nu pot face nimic. O trăiesc intens, conștient, vibrant și cu tristețe.

*

Seriozitatea asta de care nu pot scăpa. Nu pot introduce frivolul în mine. Mă vreau foarte des superficială, trănchitoare și fără rezonanțe. Aș vrea să sun a gol. Să nu simt atât. Să nu gândesc atât. Să treacă evenimentele peste mine fără urme, să nu le opresc din drum, să nu le contemply atât, să nu mă gândesc la consecințele ultime. E prea trist, prea cald, prea intens și mă obosește. Și apoi, când ești așa, viața nu-ți mai dă nimic. Probabil că se consideră *suficient* că ai capacitatea asta; viața nu mai e generoasă, se zgârcește. Zice: lasă că-i ajunge ce are, trăiește ea și din ce are; mai bine să le dăm celorlalți care n-au, să le dăm mult, pentru că n-au nimic. O fi și asta un fel de dreptate. O dreptate strâmbă care nu-mi convine.

17 februarie 1947

Iarăși e vorba să încep o asistență de regie. De atâtea ori a fost să facem ceva și n-am făcut decât munca preliminară, încât m-am blazat autentic. Azi la ora 10 sunt convocată pentru lectura lui „Dear Ruth“. Se pune și „Eurydice“ cu Tanți Cocea. Ambele în regia Marietei [Sadova]— care e maximum de drăguță de la o vreme. Nu știu dacă din cauze precise sau nu. De altfel, nu-mi pasă. Nu vreau să mă mai gândesc la nimic. Am acumulat atâta amărăciune în mine în ultimele luni, încât sunt plină până la refuz. Unde nu mai încape nu te mai încapățânezi. Viața a devenit grea ca un pietroi și-l port pe piept în

fiecare clipă. Simt greutatea asta fizic și înaintez prin timp cu dificultate. Nu știu de ce povestea asta cu S[ănduc Dragomir] a avut în mine efecte atât de disproportionale față de semnificația aventurii. Povestea este de fapt [cum] nu se poate mai banală. Reacționez copilărește de grav. Sunt copilărește de tristă și de stinsă. N-am vrut să admit asta tot timpul. Nu vreau să admit asta nici acum. E prea stupid. Fac tot ce se poate face, ca și când aș fi normală. Lucrez, încerc să fac teatru, văd spectacole, îmi văd prietenii, râd și vorbesc ca de obicei. Ce este groaznic de dureros în toate astea este că e o crâncenă realitate. Realitate pe care o simt, o trăiesc cu trupul, mintea și sufletul meu. Și faptul că sunt conștientă de banalitatea totală a acestei realități în literatură nu schimbă nimic și nu reduce nici o fărâmbă din suferință.

3 martie 1947

N-am mai fost acasă de două săptămâni. Repetiții pentru „Dear Ruth“ în fiecare zi. A intrat Jenică Constantinescu în Harry și Marietta [Sadova] în Edith, și brusc spectacolul a căpătat culoare. Tinerii sunt încă slabi, dar sper totuși să iasă până la urmă. Jeana Popovici nu vede încă rolul, dar va fi sigur foarte bine. Are mult prea mult talent ca să rateze un fleac ca „Dear Ruth“. Până la urmă, probabil că va ieși un spectacol drăguț. Nu pretează la fantezie, nu pretează la efecte de regie, nu pretează la nimic. Singurul rol al Direcției de Scenă pare să fie aici coordonarea jocului și imprimarea unui ritm. Dar oare nu e totuși altceva de făcut? Trebuie să mă gândesc bine. Am o impresie idioată de sărăcie. N-aș vrea să sar peste cal. Detest originalitățile forțate. Detest în artă cel mai mic accent de „hai să facem pe interesanții“. Întrebarea care se pune e: n-am oare tendința contrarie excesivă?! Atâta discreție și sobrietate, simplitate și realism nu este oare un soi de sărăcie artistică?! Mi-e teamă că da. Și nu prea am soluție. Simt din ce în ce mai mult necesitatea unei școli. Nu în Franța. Nu spun că n-am nimic de învățat în meserie de la ei, dar *știu* dinainte ce aș învăța de la ei. Și nu de asta am nevoie.

10 martie 1947

Nu-mi trece răceala de vreo două săptămâni. Frig prin toate părțile. Fac tristețe. Repetițiile cu „Dear Ruth“ merg destul de bine, adică destul de mediocru. E dureros de văzut. Mă simt fizic prost și probabil că din cauza asta fac deprimări. Nu mai am încredere în mine mai de multă vreme, dar era totuși ceva nou. Am devenit cam intolerantă. Mă plictisește categoric viața pe care o duc. Fiecare dimineată e un coșmar Cafist în perspectivă. Sunt aproape 5 luni de când mai mult nu vin decât vin, și totuși chiar și asta îmi este o povară. E frig aici și mizerie.

La ora 1 ½ aveam repetiție. Situația mea e neclară în teatru și nu văd cum am s-o clarific. Liviu [Ciulei] n-a putut opri „Joan of

Lorraine“ pe numele meu. Nu sunt înscrisă la Autori. Totul este complicat și eu nu sunt prea combativă. Va trebui să mă violentez sau să mă sinucid. Singură ca un câine vagabond.

7 iunie 1947

N-am mai scris un rând de luni de zile. Am schimbat complet cotidianul. Stau la M[arieta Sadova] și trăiesc exclusiv în teatru și pentru teatru. La C.A.F.A. fost rar și numai câte o oră. Am câteva eleve. 2 pentru producție. Mary Bondar cu „Suzanne“ de Steve Passeur și Rodica Bobescu în „Antigona“ lui Anouilh. Am tradus ambele piese, le-am tăiat și comprimat ca să nu țină mai mult de o jumătate de oră, am făcut distribuția relativ și sunt cu repetițiile în curs. Isaia, care juca în ambele rolul principal, și-a scrântit alaltăieri brațul căzând de pe scenă. Mi-a încurcat toate socotelile. I-am dat lui Dan Nasta textul „Antigonei“ aseară. Nu-i merge rolul lui Creon deloc, dar mai bine el decât unul căruia nici nu i-ar merge și nici n-ar înțelege. Asta înseamnă însă o bătaie de cap uriașă. Dan este stângaci pe scenă, intră greu în roluri și producția este în ziua de 16 iunie. Cu „Suzanne“ merge puțin mai bine.

7 iulie 1947

Sunt nenorocită ca o imbecilă. Probabil că resimt atât de puternic toate plictiselile astea pentru că sunt obosită și răsturnată fizic. N-am rezistență la necazuri mici și mari așa cum nu mai am rezistență la „neliniști metafizice“. Și peste toate astea e ceva mort. Am un fel de indiferență și de placiditate inedite la mine. Mi-e iar scârbă de tot și de toți. Aș zace toată ziua pe undeva pustiu. N-am mai avut de ani de zile dorința asta de singurătate. Devenisem animal sociabil și aveam impresia că e pentru toată viața. Nu mai credeam să ajung din nou la starea asta idioată de chirceală în tine, de dorință exasperată de a fi lăsată în pace. Nu vreau de la oameni decât să mă lase în pace. Nu le cer decât să mă privească absent și cotidian. Orice elan de simpatie, de prietenie sau de dragoste mă zgârie a suferință. Nu doresc altceva decât să fie orbi și lipsiți de perspicacitate. Să nu mă întrebe nimeni ce am. E puțină stare de adolescență într-asta. Mai bine-zis ar fi dac-ar fi mai la suprafață și dac-ar fi mai literatură. Dar nu e deloc. Sunt destul de bătrână acum pentru ca toată suferința să nu mai fie câtuși de puțin complex de superioritate. Câtuși de puțin demn de interes. Vreau să mă duc undeva unde să fiu singură, să dorm și să mă gândesc. Am senzația absurdă că am ceva de gândit și nu pot din cauză că sunt prea obosită și din cauză că e tot timpul cineva băgat în sufletul meu. Îmi stau toți oamenii în gât. Nu vreau să-mi mărturisesc nici mie, dar nu mă pot împiedica în unele clipe de a constata că e un soi de categorică ură în mine. Da, o categorică ură. Informă și direcționată imprecis. Un fel de ură în stare pură, care tinde să se fixeze pe oricine se apropie de mine. Asta-i iarăși ceva nou și nu-mi

place deloc. Nu mă plac deloc în ipostaza asta. Lucru cert, nu-i frumos deloc. Sunt nemulțumită de mine. Se schimbă ceva și nu-mi place. Am teama stupidă că tot ce agonizează în mine și care începuse să agonizeze după povestea cu S[ănduc Dragomir] e pe cale de a muri. Simt că mor tot felul de lucruri de pe un anumit plan și se nasc o sumă de alte lucruri pe alt plan, pe care eu nu existam și n-ar trebui să exist niciodată. Simt că poate ar trebui să nu mă las. Că mă urătesc, mă falsific, mă banalizez și mă înrăiesc prin această moarte. Dar stau pe loc, ca în visul de azi-noapte. Poate exagerez. Poate sunt pur și simplu obosită și exagerez.

21 iulie 1947

Ieri am văzut prin fața Cișmigiului doi copaci cu frunzele căzute. Mirosea a toamnă împrejurul lor și foșneau uscat sub pașii mei plictisiți. Cred că nu plec nicăieri anul ăsta. N-am nici bani, nici timp. Sunt din nou rămasă în vânt cu viața. E ceva ciudat prin univers și care-mi miroase urât.

Am citit ieri două acte din „Trei surori” de Cehov. Citisem tot teatrul lui Cehov acum câțiva ani, când le cumpărase Alice [Botez]. Era atunci o lectură. Acum, privită piesa cu ochiul omului de meserie, mi se pare altfel interesantă. O văd ca spectacol și mi-ar plăcea jucată altfel decât rusește. Sunt de acord că ar fi poate cam neautentic, dar, dacă pui spectacolul cu o viziune majoră, cred că ai dreptul să falsifici atmosfera. Și până la urmă nu cred că ar fi falsificare. Până la urmă cred că asta e intenția lui Cehov. E ceva de casă de nebuni acolo care mă amuză nespus. Ar putea deveni o comedie piesa; o comedie puțin cam tragică, dar categoric o comedie puțin în manieră americană. Simplu, sobru, fiecare pentru el. Coordonare sincopată. Să joci „Trei surori” cu tonul cu care trebuie jucată familia trăsniță.

30 iulie 1947

Trebuie să fiu bolnavă. Sunt pradă lăncezelii și tânjesc tot timpul după somn. Și totuși nimic nu mă doare. E ceva putred în direcție psihologică. Mi-ar trebui un stimulent sufletesc, echivalentul psihologic al unui fortifiant. Dar nu-mi găsesc rațiune[a] de a fi, iar nu mă pot păcăli că am de ce trăi. Ce obositoare e pentru ea însăși o ființă ca mine. Ar trebui să am o vacanță. Să plec la Mangalia pentru câteva zile măcar. Nu sunt în stare să fac nici un efort. Fără efort nu pot s-ajung acolo. Trebuie să-mi pregătesc lucrurile de mare, să-mi fac rost de bani, să-mi fac rost de timp de la C.A.F.A. N-am energie pentru nimic. Mi-e teamă că nu-mi face bine viața din B-dul Elisabeta. Nu-mi face bine, în primul rând, organic. Asta-i foarte grav pentru că *trebuie* să fac teatru dacă trăiesc. Și ca să faci teatru... Sunt indolentă, ăsta-i adevărul. Sunt o ființă leneșă și indolentă. Așa am fost din copilărie. Când mi se cerea un pahar cu apă, efortul ca să mă smulg din lene era atât de mare, încât uram persoana care mă obliga să-l fac.

7 august 1947

4 ani de când a dispărut H[aig] pe front. Probabil din cauza asta m-am gândit ieri tot timpul la el. Ce ciudat e construit organismul omului. Am fost la lac, m-am întors cu bicicleta acasă. Am stat întinsă o oră și ne-am dus după spectacol la Mimi [Enăceanu]. Era și Manole [Filitti]. Venise și Dan [Nasta] de la Mangalia... Am stat de trăncăneală în grădină până la 2 noaptea. Tot timpul, în substrat, și ora cât am stat singură în prim-plan, m-am gândit la H. Habar n-aveam la ce dată suntem și nu mi s-a părut nimic curios pe moment. E ciudat organismul omului. La întâi august a fost aceeași poveste și tot așa, fără să fiu conștientă. Atunci măcar nici nu m-am gândit la mama. Eram pur și simplu distrusă. O agitație sinistră în mine, neliniște și noapte. Mă gândeam că iar m-a apucat din senin, cum mă apucă pe mine. Aveam un cap descompus și m-am zbatut toată ziua în gol.

Seara m-am întâlnit la „Domino“ cu Dan. Era și el întunecat. Ne-am dus la un șpriț și-am fumat câte o țigară schimbând câte o vorbă alene. Mi-a spus la un moment dat că de două zile n-o duce prea bine și speră să se refacă la Mangalia. Că azi, 1 August, e exact 1 an de la moartea lui Nini. De-abia atunci mi-am dat seama brusc că erau exact 4 ani de la moartea mamei. M-am gândit mai atentă și mi-am amintit că anul trecut, între 1 și 10 august, eram nenorocită și neliniștită la Horezu cu toate că aș fi avut motive plurale să mă simt bine. Eram în vacanță. Ionel îmi plăcea, peisajul era minunat. Atunci credeam că e din cauza lui S[ănduc]. Acum doi ani, între 1 și 10 august, a fost iadul pe pământ. M-am chinuit ca un câine. Îmi intrase din senin în cap că am cancer. A fost groaznic. Acum 3 ani eram la Dobra. A fost și mai groaznic. Ziceam că e din cauza războiului. E ciudat. Probabil că atunci când suferi puternic, violent, ți se imprimă într-un fel inconștient și în fiecare an, în epoca respectivă, repeți inconștient climatul respectiv sufletesc. Trebuie să recunosc că din ce în ce mai slab. Acum 2 ani m-am îmbolnăvit, pur și simplu. Anul acesta am făcut numai pesimism neliniștit. Probabil că se reface cu încetul animalul. Oricum, e ciudat...

22 august 1947

Îmi dau seama limpede că rămân pe paie și-mi va fi extrem de greu. Rog totuși viața din tot sufletul să se aranjeze în așa fel încât să scap de C.A.F.A. Voi răsufla. Indiferent dacă asta înseamnă categorică mizerie. *Trebuie* să fac teatru chiar dacă se întoarce lumea pe dos.

*

Ieri m-am dus acasă, am mâncat niște fructe, mi-am tras un halat pe mine și m-am culcat. Atât de obosită, încât nu reușeam să-mi țin ochii deschiși. Pe la 6 eram încă întinsă, dar mă trezisem. Am auzit soneria vag, dar nu m-am mișcat. Pe urmă mi-a fulgerat prin cap că putea fi S[ănduc]. Am sărit la fereastră și l-am văzut pe S[andi] E[lian].

îndepărtându-se. Avea un spate de om dezorientat. S-a oprit o secundă în parc, ezitând în ce direcție să meargă. Mi-a fost milă. E sinistră viața asta. M-am săturat de farsele ei, asta e cert, dar îmi joc rolul în ele ca și când nu m-aș fi săturat; mai mult decât asta, îmi joc rolul ca și când n-aș fi conștientă că e un rol, că e o farsă macabră. E un băiat bun, inteligent și cu o adâncime aproape maladivă. I-a intrat în cap și în suflet și în carne că mă iubește. E o obsesie stupidă, care știu limpede din ce i-a venit. Dacă m-aș fi purtat normal cu el, m-ar fi iubit normal sau deloc. Așa cum îl cunosc, cred mai curând că nu m-ar fi iubit deloc. E un gen de om sucit, ca mine. E mai sucit ca mine pentru că eu, cel puțin, în cotidian reacționez normal. Eu sunt sucită numai în dragoste și metafizică. El e și când își leagă șireturile la pantofi.

Addenda

Clody Berthola către Jeni³⁷² Acterian

Scumpă și dragă Jennifer,

După trei zile în care am fost cam dezorientate, am început să ne acomodăm. Mai întâi, drumul a fost destul de complicat și obositor. [...] Am ajuns pe întuneric la Bran, unde ne-am cărat singure bagajele. [...] Drumul este în urcuș și destul de lung. Am avut norocul să găsim liberă camera, care este destul de bună. Paturi fioros de tari, lumină electrică și radio! Bătrânica este foarte simpatică și ne-a și declarat că ne iubește. Cu mâncarea nu e chiar așa simplu, e un biet aprozar care n-are mai nimic și o alimentară care are din când în când unt și cașcaval și trebuie să faci 3 km ca să ajungi la toate astea și apoi le cari în spinare înapoi 3 km. Timpul este când frumos de poți să faci plajă, când plouă în aceeași zi, iar seara este categoric frig. Eu mă bag de la ora 9 în pat de frig, iar la 10 am și adormit. De când suntem aici am mâncat numai cartofi fierți, unt, lapte și ouă. Totuși e frumos și bine până acum și ne-am bucura grozav să fii și tu cu noi. Eu ți-am scris foarte exact cum sunt, pentru că Lucica [Vasilu] a poetizat cam mult. Locul e într-adevăr foarte pitoresc și sunt plimbări foarte frumoase, dar dificultățile m-am simțit datoare să ți le descriu. Silvia [Chiriac] mă îndoapă cu Bellegon și mă simt bine cu nervii, mai ales că nu văd pe absolut nimeni.

Ducem o viață de pustnice, ceea ce ne convine grozav, numai tu ne lipsești și mereu vorbim de tine și ne e tare dor. Ce vrei, m-am obișnuit să te văd la 2 zile. Dacă vrei să vii, scrie-ne când vii că te așteptăm la Bran și-ți ducem noi bagajele, iar la cumpărături nu e nevoie să vii tu, stai acasă, ne aștepți și ne faci mâncare (nu te speria, că din omletă n-am ieșit). Ne-am împărți muncile și ar fi foarte draguț. [...] Dragă Jennifer, caut să mă încarc aici cu înțelepciune și răbdare, ca să înfrunt la toamnă noua mea viață în cavoul din Nicolae Filipescu³⁷³. Multe prostii am făcut eu în viață, dar asta cred că le-a pus capac. Am vrut să fie bine pentru toți și când colo am făcut trei oameni nefericiți. Am ajuns la concluzia că în viață nu trebuie să dorești niciodată nimic, că realizarea este atât de departe de ceea ce ai visat tu, încât ești mai nenorocit ca înainte. Trebuie să lași viața să curgă pe lângă tine – cel puțin la mine așa a fost întotdeauna. Și, după toate, mi-e dor de Radu [Sighireanu], asta îmi mai lipsea. Haiti! ar spune Arșavir. L-ai mai văzut? Nu pe Arșavir, pe Radu. Dragă și scumpă Jennifer, spune-mi ce faci toată ziua, afară de ceea ce știi că faci. Dan [Botta] a apărut? Acum te las, Jenuțule, te sărut cu toată dragostea și aștept să-mi răspunzi ce-ai decis, noi am fi foarte fericite să te avem cu noi. Sărută-l pe Arșavir. Salutări

Dragă Jeny,

Am primit cartea ta poștală, dar n-am putut să-ți răspund imediat; cu toate că mă gândesc atât de des la tine, mi-a fost imposibil să-mi adun cât de puțin gândurile pentru o scrisoare cât de simplă și banală. După 4 aprilie am mai stat câteva zile în București, în care timp a fost imposibil să te găesc la telefon. Dragă Jeny, ceea ce trăiesc de atunci este atât de groaznic, încât am ajuns în cea mai neagră apatie, nici măcar nu pot citi, aștept trăsniță, de pe o canapea pe alta, să treacă ziua. Acuma să-ți explic de ce. Ne-am refugiat după câteva zile de la primul bombardament la 18 km de București, la o fermă la un unchi al nostru. Aici stăm îngrămădiți, unii peste alții, cu mama, Jo³⁷⁴, mătuși, unchi și alte zarzavaturi, pardon, rude! Sunt aici oameni de toate culorile și de toate formele, mici, grași, înalți, urâți, frumoși, proști, răi etc. Toți se ceartă între ei și nu se mai suportă unii pe alții.

Există însă două terori care-i mai liniștesc: prima sunt bombardamentele, pe care le simțim și le auzim de parcă am fi la București, cu toate emoțiile și toată groaza, însă agățați de speranța că pe noi n-o să ne lovească. A doua teroare, mai mică, bineînțeles, dar existentă, este stăpânul casei, care este un fel de Tartuffe mai simplu și deci mai neinteresant, dar cu atât mai greu de suportat. Și numai aceste două terori, în special prima, îi mai liniștesc și îi fac mai indulgenți unii cu alții și mai generoși, dar asta durează puțin, pentru că oamenii uită cât de tare le e frică de moarte. Ștefan [Constantinescu] nu vine decât sâmbăta și duminica, încolo stă în București. Cred că e singurul bărbat curajos din familie. Ah! Jeny, mi-e atât de dor să te văd, o noapte întreagă am sta de vorbă. Așa că după două luni ne-am hotărât să ne scuturăm apatia și, cu tot ce mai era curaj și energie în noi, ne-am pornit eu și cu Letiția [Zevedei], pe biciclete, la vie. Tu voisi³⁷⁵ – că am făcut 50 km cu toate riscurile drumului și sejour-ului acolo, la doar 7 km de Ploiești. Mama a venit și ea cu o mașină și am stat două săptămâni. A fost minunat, am respirat alt aer, am putut citi, gândi și chiar spera zile mai bune. Dar în a cincisprezecea zi ne-a pocnit un bombardament. Am trăit una din cele mai mari groaze, nu-ți pot descrie, a fost ca în infern. Și atunci iar am plecat și ne-am întors la fermă, dar iar ni s-a făcut de ducă și am plecat la București să stăm câteva zile. Acolo însă ne prinde 28 iunie, am crezut că de data asta murim. Ștefan era cu noi.

Clody

Dragă Jennifer,

După plecarea ta, la câțva timp, m-am îmbolnăvit, am făcut o „angină“ Vincent, eu nu știu bine ce-i asta, dar știu că am avut niște dureri înfiorătoare și am continuat să joc în niște călduri nemaipomenite. Ce greu aș fi suportat totul fără voi, dacă n-ar fi fost L[iviu Ciulei] care s-a purtat ca un înger – nici nu știi ce mult suflet are. Ștefan [Constantinescu] era plecat la mare. În sfârșit, m-am făcut bine și cum în viață, după un rău mare, vine și un pic mai bine, ne-a dat un concediu neașteptat de două săptămâni, din cauza căldurilor, și am venit la Mangalia în același tren cu L. După cum vezi, totul ar fi putut fi aproape frumos, dar s-a întâmplat un lucru îngrozitor, a murit sora lui L. Nu pot să-ți spun ce impresionată am fost, sunt complet întoarsă pe dos, nu mă mai pot bucura de nimic. De altfel, Mangalia este atât de plină de oameni mai insuportabili ca oricând, că și în altă stare de spirit m-ar fi enervat. Chiar marea, în superba ei indiferență, îmi dă o continuă neliniște. L. își adora sora și asta mă face să mă gândesc tot timpul la el și la durerea lui. Pe Letiția [Zevedei] o visez în fiecare noapte. Dragă Jennifer, abia aștept să mă întorc la București și să te văd. [...] Te sărut cu tot dorul meu.

Clody

*

Dragă Jeny,

Ceva ce este extraordinar aici sunt raporturile cu oamenii, adică de la lift boy și vatman până la cel mai înalt grad dintr-o autoritate – toți sunt extrem de politicoși, organizați și amabili. Letiția și Zev.³⁷⁶ sunt foarte drăguț instalați și m-aș simți bine dacă n-ar fi atât de paterni cu mine, adică nu sunt lăsați nicăieri. În special paternalismul lui Zev[edei] mă cam enervează, deoarece atunci când sunt invitată singură de cineva în oraș trebuie să renunț pentru că nu-i convine și trebuie să evităm scandalurile. Eu cred că el își închipuie că are acum două neveste – de altfel o și spune uneori în glumă, la care glumă eu râd cam albastru (să nu-i spui mamei despre asta). În schimb, Letiția radiază de fericire de când sunt cu ea aici, arată bine și de câte ori îi vorbesc de plecare intră în panică. Trebuie să-ți spun, Jeny, că-mi dau seama că nu va fi posibil să plec de aici înainte de 20 septembrie. Mă chinuiește cumplit faptul că nu intru în „I remember mama“³⁷⁷. Vreau 10 zile să stau la Paris, așa că abia la începutul lui octombrie voi putea fi în țară. Îi voi scrie și spune-i și tu Mariettei [Sadova], poate mai împinge premiera mai târziu. Sunt o mulțime de motive care mă împiedică să plec de aici mai devreme. Între altele, se pare că-mi trebuie o viză austriacă pe care n-o am și ca s-o capăt durează 6 săptămâni!

Jenița scumpă, „on mène une bonne vie bourgeoise“³⁷⁸ și dacă n-aș vedea străzi noi, teatre și oameni deosebiți pe stradă, aș crede că nimic nu se poate schimba pe lumea asta decât pe foarte scurte

„intermezzo-uri“, adică eu am intrat în vechea mea carcasă de la București. Știu că ai să mă cerți, dar n-am ce face, asta e!

Am fost extrem de bine primită de legăție și sunt toți foarte excitați de venirea mea, înțelegi tu, actriță, singură etc. În special generalul Constantinescu³⁷⁹, care intră într-un fel de isterie verbală când mă vede. Este însă cam demodat, snob și zaharisit. Am avut impresia c-am intrat într-o junglă de negri cu câțiva oameni albi, care nu mai văzuseră femeie albă de ani de zile, probabil că nu prea au căutare sau nu le plac lor englezoaicele (de altfel, sunt destul de urâte). Fiecare căuta să mă invite și să-mi arate Londra, la care situație Zev. a pus repede ordine și la toți le e cam frică de el. Au început atunci sistemul ieșitului în 4, care iar n-a avut succes, Zev. spunându-i Letiției într-o seară „Dar ce crezi, c-o să formăm o bandă veselă?!“

De englezi nu-ți mai vorbesc, că eu cred că n-am să cunosc nici unul, aici românii trăind tot între ei, chiar și cei mai vechi în Londra. Ah, ba da, am uitat, cunosc un englez, pe profesorul lor, care este într-adevăr un specimen cât se poate de bizar, are un cap ca animalele „cele rele“ din desenele animate, în special forma capului este unică. N-am mai văzut așa ceva și închipuiește-ți că-mi face curte – vorba ta, să te simți ofensată!

Și așa fiind lucrurile, dragă Jeny, ieșim frumușel și cuminte toți trei, deci Tutu³⁸⁰ are noroc! (Ă propos de Tutu, să nu mă înjuri, dar mi-e foarte dor de el.)

Am văzut până acum două piese de teatru, știi că și cu asta e o mare problemă, că trebuie să reții locuri cu două săptămâni înainte. Am văzut o melodramă destul de bună, pe care am și cumpărat-o, jucată de Margaret Seighton și Robert Donat, care de altfel nu m-au epatat. El este bătrân, infatuat și n-are respirație, ea este mai bună, dar teribil de făcută, à la „Beate“ [Fredanov], dar de clasă mai mare. Montarea era ingenios făcută, am să ți-o povestesc când ne-om vedea, în general un spectacol corect și curat.

A doua piesă a fost „The Voice of the Turtle“. Dragă Jeny, află cu tristețe că Marg[aret] Sullivan are o voce îngrozitoare și un fel de a scoate efecte comice destul de vechi. Câteodată îmi amintea de Leny Caler, cu care chiar seamănă, vorbește foarte tare, pot să zic că latră aproape, în concluzie n-a jucat prost, însă este mult mai bine în film. Asta-i tot ce am văzut până acum, cât privește chestia cu reținerea pieselor de aici vorbind cu autorii, nu cred că pot reuși să fac ceva deoarece Zev. a fost foarte mirat și indispus, spunând că asta este un lucru ilegal. Și e foarte greu să întreprind ceva fără știrea lui. Aici sunt niște parcuri minunate. Este ce-mi place mie mai mult, că te poți plimba pe nesfârșite întinderi de iarbă cu pomi. Întotdeauna mă gândesc la tine, ce bine ar fi să fi fost și tu, păcat că vremea este mai mult urâtă, plouă des, este aproape frig de-a binelea, altfel cred că mi-

ar plăcea să trăiesc aici, dar zău nu știu încă bine... Jeny, lumea aici duce o viață foarte plată și monotună, muncește și se odihnește, sunt toți încadrați într-o roată mare care se învâртеște pentru toți la fel, femeile muncesc ca și bărbații, dacă nu la serviciu atunci acasă, spală, gătesc etc. (n-au servitoare); și-ți vorbesc de burghezie, nu de cei de jos. Jeny, sunt atât de cuminți că mă uimesc, sunt niște cetățeni perfecți, poate viața asta monotună și cuminte le dă acea liniște interioară. Odihna lor constă în a sta tolăniți pe iarbă; bun lucru, nu?

Am întrerupt scrisoarea și am mai tratat cu Zev. chestiunea pieselor reținute și am constatat că-mi mai trebuiesc lămuriri. Trebuie să știu cât la sută se plătește unui autor, pentru că, presupunând că mă înțeleg cu un autor englez, desigur că voi face un contract cu el, or, la asta trebuie să fiu foarte atentă și să nu accept orice condiții. Te rog, Jeny, scrie-mi *imediat* răspunsul cu chestiunea asta în detaliu – eu am cumpărat de aici 18 piese, din lista ta am găsit numai 4 la librărie, restul trebuie să le cer ori la teatru, ori la agenții autorilor respectivi. Celelalte le-am luat după inspirație, mai scrie-mi dacă afli de alte piese bune, caută și franceze, când trec la Paris să le cumpăr. Constat cu puțină melancolie că o să-mi dau banii mai mult pe piese. [...]

Ce faci tu „altfel“, Jeniță dragă? Sper că ești cuminte și nu bagi în seamă prea mult viața asta, care este aceeași pe orice loc al planetei noastre. Ar trebui să încercăm „luna“ și mai ales te rog foarte mult pe tine să nu te bagi în seamă. Fă de toate fără să stai prea mult de vorbă cu tine (frază e cam idioată, trebuie citită cu intonație, că altfel nu înțelegi nimic).

Jenițele scump, acum te las și mi-e foarte, foarte dor de tine. Te sărută de mii de ori Clody.

Sărutări Mariettei [Sadova]. Ce face?

*

Dragă Jeny,

Sunt groaznic de îngrijorată, de ce nu-mi răspunzi, ești leneșă sau s-a întâmplat ceva? Eu nu mai am liniște aici. Știu că în țară au fost schimbări și de la distanța asta toate lucrurile iau proporții de catastrofă. Nu vreau să cred că este chiar așa. Nici de la Liviu [Ciulei] n-am mai primit nimic de la data de 8 august, ce s-a întâmplat cu el? Te rog din suflet, Jeny, întreabă-l de ce nu scrie, caută să afli adevărul și scrie-mi-l, oricare ar fi el. Îmi faci un foarte, foarte mare serviciu. Mi-ați otrăvit sejourul aici amândoi, că nu-mi scrieți. Aștept cu nerăbdare viza austriacă, fără de care nu pot pleca la Paris. Am epuizat toate teatrele și toate parcurile și nu mai am răbdare să stau în menajul Letiției și al lui Zev[edei]. Au fost câteva scandaluri înăbușite, am multe să-ți povestesc. Ei vor să mă mai țină câteva luni, pretind că o să regret toată viața, iar eu trăiesc o permanentă impresie de pierdere de vreme. Poate greșesc, Jeny, dar nu fac altceva decât să mă

plimb cu ei doi și cred că până acum am văzut tot ce era de văzut, am asimilat și am notat tot. Dar alte perspective nu am aici și mă simt fără scop. La 15 septembrie e vorba să primesc faimoasa viză austriacă. Jeny, de ce nu-mi scrii? Ce-i cu Teatrul Odeon? Sunteți supărați pe mine că nu mă întorc mai repede? Nu mai înțeleg nimic. Dacă ai ști ce torturată sunt, am impresia câteodată că sunt în exil. Dacă aș ști ce-i cu voi m-aș liniști, dar așa nu-mi mai priește nimic. Dragă Jeny, tu știi foarte bine situația și că întoarcerea mea nu depinde de mine, că Zev. îmi dă bani și că numai el se poate ocupa de vize. Dacă ar fi după mine, astăzi aș pleca.

Jenițule, sunt foarte, foarte îngrijorată de voi și mi-e dor grozav, te rog, Jeny, scrie-mi orice s-ar întâmpla. Spune-i lui Tutu că-l iubesc tot atât de mult și nu m-am schimbat, dar trebuie să știu ce s-a întâmplat. Jeny, nu mă menaja, spune-mi tot, că altfel înnebunesc. Viața își bate joc de mine. Mă trimite în străinătate și nu mă lasă să mă bucur de nimic. Scrie-mi, scrie-mi. Te sărut de mii de ori.

Clody

Londra, 22 iulie 1947

Sărutări Mariettei Sadova.

Jeni Acterian către Clody Berthola

Dobra, 20 iulie 1944

Clody dragă,

rândurile tale, primite în cele mai negre zile ale pribegiei mele, mi-au făcut o mare plăcere, cu atât mai mare cu cât nu mai speram să mai primesc ceva de la tine. M-a distrat grozav „ferma de la 18 km“, cu atât mai mult cu cât vedeam printre rânduri ochii tăi și ai Letiției [Zevedei] întâlnindu-se și schimbând priviri dezgustate, curmate de bârfeli crâncene. Îmi este un dor nebun să fim împreună și să omorâm timpul în felul nostru leneș și indiferent. Dar... ne despart mai mult de 900 de km și... incapacitatea umană de a trece peste realitate. Îmi ceri să-ți spun cam în ce ape mă scald (ă propos de ape și de scăldat, Clody dragă, mi-e un dor de mare de-mi vine să urlu. Aici „en guise“³⁸¹ de apă există un fel de pârlăieșă până la gleznă, în care toată Dobra își spală vasele și... izmenele (scuzați, cum spun localnicii de câte ori își presară conversația cu câte o înjurătură „nature“). Ce spuneam? Rămăsese să-ți răspund ce fac pe-aici. Draga mea, e jale mare!! Acum eu știu că tu, știindu-mă pesimistă din fire, ai zâmbit la „jalnica“ mea mărturisire, dar, Codiță, tot jale mare este. De la 4 aprilie, această sinistă dată pentru nenorocita noastră Capitală, trăiesc și eu ca toată lumea o dezorientare de cea mai idioată speță. Din păcate, la mine (ca și la încă câțiva, probabil) lucrurile n-au rămas aici. „Delicata“ mea „personalitate“ a înghițit această otravă până la ultima picătură și de atunci o rumegă întruna. Mi-e scârbă de mine însămi până la refuz și

sunt atât de obosită de eternele mele neliniști încât, dacă eu n-aș fi eu, aș căsca plictisită văzându-mă. Singurătatea absolută în care trăiesc (cel mai sinistru calvar din câte-și poate imagina cea mai sadică minte) dă tuturor lucrurilor din mine proporții uriașe și capacitatea de a trăi pe primul plan. La București îmi fâlfâiam chinurile prin săli de spectacole, străzi suprapopulate și mă consolam relativ alipindu-mi singurătatea de prezența găgăuței de frate-meu și de a prietenilor mei (e nevoie să-ți mai spun?). Aici nu poți decât să rumegi și, când mai ești și bolnav, totul devine catastrofal. Căci nu ți-am spus că, prin nu știu ce fericită întâmplare, am făcut, în ultimele 2 săptămâni, 5 crize de rinichi. Ultima a fost acum 6 zile și prefer să nu-ți mai scriu despre asta pentru că la ideea că aș mai putea avea o criză, singură ca un câine în camera asta străină, mi se face părul măciucă. Îmi spui că ai început să te obișnuiești cu ideea morții. Nu te cred. Probabil că în ziua când mi-ai scris era o vreme splendidă și te simțeai organic bine. Într-o astfel de stare „moartea” e un cuvânt fără sens și despre care poți *vorbi* orice pentru că *nu gândești* nimic. Nenorocirea mea este că de când sunt aici plouă întruna (nu râde!) „et la solitude aidant”³⁸², îi trag niște bâțaieli din cea mai subtilă speță. Mi-e o frică de moarte... ca în zilele mele bune. Eu zic că asta-i luciditate. Nu am eu dreptate când spun că totul e relativ? Chestia e că, „luciditate” sau „poltronerie”, eu îi trag niște clănțăneli, în general noaptea, de mi-e milă de mine însămi.

Frate-meu (grozav mi-e de dor de găgăuță) are o manie. Se uită în oglindă și spune: „Ce e de făcut pe lumea asta? Mă întreb mereu și nu găsesc răspuns????” Eu, care l-am auzit emițând acest „panseu” de când am căscat mintea pe lume, aveam obiceiul să-l privesc foarte blazată și să-mi vâr înapoi nasul în carte. Acum, de când nu-l mai am pe el, mormăi de dimineața până seara, cu sau fără oglindă: ce e de făcut, Jenițo, pe lumea asta?! etc. etc. Poate poți tu să-mi răspunzi, Codiță dragă? Oricum, este ceva putred pe undeva. Fie că în Univers, fie că în natura umană, oricum ar fi, e albastru!!

Ce să-ți mai spun? În afară de asta, toate bune. Adică, ceac-pac. Stau într-o cămăruță mică, la o bătrână foarte drăguță, cu care conversez zilnic despre o mulțime de lucruri. Are doi purcei afurisiți și printre găini aia albă e o parșivă care-i mănâncă zilele. Tot timpul le bate pe celelalte și se ține de rele. Muncește toată ziua la câmp ca o sfârlează și duce toată gospodăria pe-un deget.

Am birou între orele 7 ½–1 ½ și 4 ½–7 ½. Acum lucrez toată ziua la niște situații semestriale ale serviciului (adunări, înmulțiri și împărțiri și n-am nici mașină de calculat). De citit n-am timp, pentru că trebuie totuși să mă spăl și, de altfel, „chinurile mele metafizice” (pfuu, ce greață!) nu-mi lasă libertatea „spirituală” necesară lecturii. Am sorbit totuși cu nesaț câteva volume de înaltă cultură găsite la colegele mele

și cerute de mine cu lacrimi în ochi, intitulate: *Masca albă*, *Răzbunarea Mexicanului*, *Soția Cocainomanului* etc. de autori diferiți ale căror nume regret că ignoranța mea face să nu ți le pot transmite. Au fost bucurii rare, singurele desfătări artistice pe care mi le-am procurat aici.

21 iulie

Azi-noapte, probabil sub impresia scrisorii, m-am visat tot timpul cu tine. Nu prea țin minte, dar eram în tot cazul într-o gară și... cu teatraliști. Îți închipui că prea plăcut nu prea era. Letiția [Zevedei] ce mai face? Pe unde se mai bronzază? Eu sunt albă ca zăpada și n-am speranța decât, poate, să capăt nuanța verde a mucegaiului de atâta ploaie. O sărut pe amândoi obraji și pe mama de asemeni. Ștefan [Constantinescu] ce lucrează? Nu-l inspiră cred prea mult vacarmul bombardamentelor. Pe tine te sărut din tot sufletul și mă gândesc că poate lenevia ta se va învrednici să-mi răspundă peste câteva luni... În definitiv, orice e posibil sub cer și pe pământ.

Cu drag, Jeny

*

Codiță dragă,

nu ți-am scris sâmbătă pentru că a fost o vastă aiureală pe aici și încă nu s-a hotărât nici ce piesă se joacă, nici când încep repetițiile. Alaltăieri s-au întors de la Mangalia Liviu [Ciulei] și Dan [Nasta]. Aleargă amândoi să rezolve situația teatrului, care până în clipa de față n-are permis de funcționare. Când îți spun eu că e o aiureală. Liviu s-a îngrășat cu 2 kg și arată destul de bine, dar prea strălucit văd că nu se simte.

24 august

Iar am întrerupt scrisoarea și n-am reluat-o pentru că eram furioasă pe tine. Mi-a fost tot timpul dor de tine și n-am primit până azi nici un rând. Liviu mi-a spus alaltăieri că a mai primit o scrisoare de la tine și atunci m-am revoltat categoric. Cum se poate, frate, ziceam, n-a putut să scrie două minute? Azi ți-am primit rândurile și te-am iertat. Codiță dragă, tare mi-e dor de tine. Niciodată nu mi-aș fi închipuit că ai să-mi lipsești atât.

25 august

Văd că e o fatalitate cu scrisoarea asta. Ieri, în timp ce-ți scriam, a apărut iubitul nostru Barbu și m-a întrerupt. Era foarte bronzat și plin de efervescentă. Mi-a stat pe cap până după miezul nopții. Pour une fois que je voulais me coucher de bonne heure...³⁸³ Reiau aici, la repetiție. Se corectează textul și eu m-am izolat într-un colț și mă gândesc pe unde te plimbi în clipa de față. (E vorba de o piesă a lui [Horia] Igiroșianu pe care-o pune Marietta [Sadova] în scenă la Comedie cu Mihai Popescu, Tanți Cocea, Lilly Popovici și Tanți Benescu. Comentariile, în numărul viitor.) La noi la Odeon au început repetițiile cu „Ruth“. Calboreanu în rolul lui Jenică și Ninetta Gusty în

rolul Jeanei, care a încercat o nouă lovitură și Direcțiunea n-a marșat. Încă nu se știe când se deschide stagiunea. După unele diversiuni, s-a revenit la ideea de a juca „I remember mama“. [Alfonso] Adania n-a dat încă traducerea, așa încât stăm foarte bine. Tu însă nu te agita deloc pentru asta. Nu-ți grăbi întoarcerea nici cu o zi. Dacă se pune premiera în cursul lunii septembrie sau prima jumătate a lui octombrie, facem distribuția cu Corina [Constantinescu] în rolul tău și Sarah Manu în rolul Corinei. Nu are rost să-ți scurtezi vacanța pentru nimic. Stai liniștită. Totuși, mai mult decât oricând, avem nevoie de piese.

Mă întrebi de condiții. Iată cum stau lucrurile. Nu e nevoie cu orice preț să faci un contract. O simplă scrisoare a autorului sau a reprezentantului respectiv e suficientă. Fă tot posibilul ca această scrisoare să-ți fie adresată ție personal. Ia tu drepturile de reprezentare în România a pieselor, fără să mai menționezi Teatrul Odeon. Numai în cazul că nu poți obține tu reprezentanța ia-o în numele teatrului și în cazul ăsta menționează în scrisoare că „Teatrul Odeon are dreptul de reprezentare a piesei cutare în România, fie pe orice altă scenă“.

Autorul primește 8% din încasările brute, minus impozitul pe spectacole. Plata se face prin Soc. Autorilor Dramatici (conform legii), care face și transferul sumelor și controlul încasărilor. Dacă vezi la Paris vreo piesă bună, fă același lucru. Avem mare nevoie de piese franceze. La toate spectacolele pe care le vezi, fii extrem de atentă. Ia-ți un carnet și notează detalii de mise en scenă, decor și costume etc. Dacă nu-ți notezi, uiți garantat. Păstrează programele. Principalul este însă să iei dreptul de reprezentare tu. Insist asupra acestui lucru pentru că situația teatrului este cât se poate de incertă. Ți-am mai spus că e o aiureală. Și e mai simplu. Dacă ai tu piesa, atunci poate fi jucată fie la Odeon, fie oriunde, pe când, dacă e pe numele Odeonului și Odeonul dispare, rămânem tuț. Natural că noi sperăm ca totul să fie bine, dar e mai bine să ne gândim la toate. L-am văzut pe Liviu [Ciulei] câteva clipe azi-dimineață. E din ce în ce mai îndrăgostit, știi tu de cine. Ți-am mai vorbit eu de o oarecare Tutulina³⁸⁴. Asta însă realmente nu e un motiv ca Tutulina să stea în vârful patului și să viseze la Tutu. Dacă ar ști Tutu ce sfaturi dau eu, cred că i-ar trece toată prietenia pentru mine, dar asta e viața.

27 august seara

N-am parvenit să-ți expediez asta și ți-o trimit tot prin Clotilda [Attas]. L-am văzut pe L[iviu Ciulei] și mi-a spus că a primit de la tine niște rânduri care-am dedus eu că erau neliniștite. Codiță dragă, nu fi copil. Pe-aici, toate bune. Și când îți spun eu că toate-s bune, te rog să mă crezi. Să n-ai nici o grijă de L., chiar dacă scrie scrisori „dramatice“. Spunea că-ți trimite mâine o telegramă-răspuns, așa încât de fapt tu ai să te liniștești probabil înainte de a primi rândurile astea.

Îți scriu însă aici pentru viitor. Nu lua în serios nici dramele de aici, nici dramele de nici un fel. Stai liniștită și bucură-te de toate și, când te întorci, bucură-te de viață aici. Nu mă lua nici pe mine în serios când sunt pesimistă. Eu sunt pesimistă din naștere, nu mai merită considerație. Codiță, te sărut tare, tare și cu dor.

*

Codiță scumpă,

ți-am scris o scrisoare interminabilă, pe care probabil că ai s-o primești înainte de venirea Clotildei. Îți mai scriu aici câteva rânduri. E un frig de pomină în București. De când ai plecat tu, n-am mai avut nici o zi ca lumea. Văd venind iarna și eu nu m-am dezghețat încă din cea trecută. Mă dor și ochii de nu mai pot citi. Trebuie să mă duc să-mi schimb ochelarii, probabil. E o dezolare în jurul meu care se adaugă la deprimarea mea. Și tu știi că mie nu-mi mai este necesar impuls din afară pentru a mă neurasteniza.

Ieri mi-am luat bicicleta și m-am dus singură până după Băneasa. Era destul de răcoare și un cer amenințător la orizont, cu nori groși și roșietici. Aer curat totuși și liniște. Am stat vreo jumătate de oră pe marginea drumului și-am fumat o țigară. N-aș putea să spun precis pe unde mi-a rătăcit mintea, dar când am plecat de acolo am avut senzația c-am îmbătrânit. Nu e deloc plăcut. Mă simt eternă, decolorată, plictisită și plictisitoare. (De altfel, asta poți constata și tu, după scrisoarea asta idioată.) Am o criză de sălbăticie. N-am mai avut de mult asta. Devenisem un animal foarte sociabil de la o vreme. Mă simt devenind antipatică pentru oameni. De fapt însă, pentru mine, care sunt o egoistă, asta n-are importanță. Puțin îmi pasă de oameni, îmi pasă că mă plictisesc pe mine însămi. M-apucă un căscat de câte ori mă gândesc la mine, de-mi plâng de milă. Sunt cu desăvârșire lipsită de imaginație. Dumnezeu a avut o criză de prozaism când m-a conceput. În sfârșit... asta-i o figură de stil, natural, și încă o figură de stil de om fără imaginație... Încolo, nimic nou pe aici.

Pe L[iviu Ciulei] nu l-am mai văzut de câteva zile. Se zbate și el cu teatrul, cu șantierul, cu toate, dar până la urmă n-ai tu grijă de el, că merge. Dan [Nasta] e mult mai cătrănit și descompus. Pe L. l-a chemat Scarlat Froda să-i facă decorul pentru „Souvenir d'Italia“. E o afacere pentru ei, pentru că nu-l plătesc aproape deloc și au un decor frumos. Singurul lucru care mi-ar face plăcere în clipa de față e să fii aici și să stăm la o trăncăneală. Încolo nimic nu mă amuză... În toată sinceritatea. Te sărut mult, Codiță. Și pe Letiția [Zevedei] (ce face?), și pe Zev[edei].

27 august 1947, Jenny

*

Codiță dragă,
ți-am început acum trei zile o scrisoare și-a rămas în pană. Ți-o pun în plic așa cum e. Azi am dormit toată ziua, după patru nopți de nesomn. Trebuia să mă duc s-o iau pe Marietta [Sadova] de la teatru și-am chiulit. După ce-ți scriu ție, mai fac o orgie de somn până la ziuă. Duc o viață insuportabil de imbecilă. Am ajuns să mă întreb dacă în felul acesta nu merg spre alt gen de ratare. Ducând viața pe care-o duceam eu până în toamna trecută, ratam în creație pentru că n-aveam mijloace de manifestare. Mă întreb dacă trăind ca acum nu ajung să ratez ca ființă, mă întreb dacă nu ajung să mă imbecilizez definitiv. E un lucru, de altfel, pe care mi l-am dorit de multe ori, dar constat că în clipa în care sunt amenințată efectiv nu-mi place deloc treaba asta. Prefer să nu fac nimic și să fiu ceva decât să nu fiu nimic și să fac diverse lucruri. Ai să-mi răspunzi: de ce nu încerci să fii ceva și să faci ceva? Și-am să-ți răspund că asta am încercat toată viața. Nu e vina mea dacă pentru mine veșnic se pune problema să renunț la una din două. E un diavol lucid în mine care are oroare de creație imperfectă. Lui îi datorez paralizia mea de până acum. El m-a împiedicat să fac tot ce puteam face, care ar fi fost poate foarte valabil, dar nu *destul* de valabil. De când am început să lucrez puțin în teatru, am încercat să-l asasinez sistematic pe acest diavol din mine. Și-a scos capul de multe ori, dar i-am ignorat prezența. Acum, când se pune problema să lucrez efectiv în teatru, am constatat dintr-odată că, tot ignorându-l pe aghiută, a început să i se stingă virilitatea. Am vrut să-l asasinez sistematic și, când văd că aproape am reușit, îmi dau seama că de fapt e cel mai bun prieten al meu. Că, în clipa în care diavolul lucid din mine va muri, voi fi și eu un om ca toți oamenii din jurul nostru și deci orice aș putea crea, ca atare, va fi nevalabil artistic, neinteresant în absolut, mediocru și scremut.

Tu ai să-mi spui: „Nu te mai gândi atât și vezi-ți de treabă. Ai spus că faci teatru, fă teatru. Ce atâta „problematică?“ Știi eu?! Serios nu știu. În sfârșit... Afară de asta, îți simt teribil lipsa. Mi s-au oferit diverse lucruri în teatru și aș vrea să stăm de vorbă. Mi-e teamă că fac o prostie...

Pe aici, toate bune. I-am dat lui Tutu [Liviu Ciulei] tot ce-mi dăduseși. De altfel, cred că ți-a scris. A plecat sâmbătă din nou la Mangalia împreună cu Dan [Nasta], care se întoarce însă mâine. L-am văzut destul de des până la plecare. Era foarte ocupat cu decorul de la Dina Cocea, care de altfel a ieșit foarte frumos. Are talent băiatul și nu atâta „problematică“. Te rog foarte serios să te ocupi extrem de asiduu de piesele englezești pe care ți le-a cerut. S-ar putea (o să știm rezultatul la sfârșitul săptămânii) să nu putem juca nici una din piesele reținute. Dacă vii tu cu câteva piese bune, suntem salvați. Era vorba să începem repetițiile luni, 12 august. Dar, așa cum stau

lucrurile, nu mai ştim. În tot cazul, eu îţi mai scriu şi dacă se aranjează cu „I remember mama“, îţi trimit textul ca să începi să înveţi rolul. Mimi Enăceanu mi-a dat o listă de piese. Ți-o transcriu conştiincios, dar impresia mea este că nu merită să faci exces de zel: „Her husband's wife“ by A.E. Thomas/ „Her temporary husband“ by Ed. Paulton/ „Some knocks at the door“ by Dorothy Campbell and Q. Christie/ „Candle-Light“ după P.Q. Woodehouse de Bernard Geyec/ „Fresh fields“ de Ivor Novello/ „Let us be gay“ by Rachel Crothers. Îţi mai cere şi „The second man“ de Behrman, pe care însă o avem, am citit-o şi e proastă, aşa încât poţi să spui la întoarcere că i-ai adus-o special şi eşti salvată. Dacă mai treci prin Paris şi găseşti *Encyclopédie de la musique* par Lavignac... Sunt multe volume, dar tu adu unul singur, oricare afară de volumul în care e vorba de Germania şi Italia, pe care-l are Arşavir. Îţi mai scriu sâmbătă, după ce aflăm rezultatul cu piesele. Familia e bine. Clotilda a fost trei zile la vie. Eu te sărut tare şi aştept să-mi scrii ce faci pe acolo. Nu fi leneşă. Sărută-i pe Biţa [Letiţia Zevedei] şi Zevedei.

Jenny

*

Codiţă scumpă,

n-am mai primit nimic de la tine, dar sper că mi-ai primit până acum scrisorile. Nu ştiu la ce dată pleci de la Londra, dar sper, în tot cazul, să-ţi parvină rândurile mele. Noi am avut diverse angarale cu teatrul şi nu ştim nici acum exact când îi dăm drumul. Am să-ţi povestesc un sac întreg. E de râs şi e de plâns. Ultima noutate este că trebuie să se mai facă nişte reparaţii pe scenă. Să deschidă o trapă spre scena de sus, ca să facă degajament pentru decoruri. Am vorbit cu Liviu [Ciulei] adineaori la telefon şi el pretinde că au şi început astăzi lucrul şi că în câteva zile e gata. Pe de altă parte, s-au apucat tot azi să discute cu Sică [Alexandrescu] pentru sala Comediei. Adică să ne-o cedeze Sică de luni încolo, ca să putem să jucăm „Ruth“ acolo. Păi dacă sala Odeonului e gata în câteva zile, de ce se mai discută cu Sică?! E o întrebare la care n-am priceput ce mi s-a răspuns. Chestiunea e destul de confuză. În tot cazul, azi-dimineaţă am făcut prima lectură cu „Îmi amintesc de mama“. Piesa merită consideraţie şi rolul tău este fără discuţie cel mai bun rol din toate. S-a citit azi numai actul I. Adania aduce ultimele pagini ale traducerii diseară. Şi suntem în 8 septembrie. În nici un caz premiera nu poate fi pusă înainte de 15 octombrie şi, dacă se mai întâmplă dificultăţi pe drum, poate că începe chiar mai târziu. Deci speranţa tuturor este că vei juca tu rolul lui Katrin. Am impresia că Marietta [Sadova] n-are nici un entuziasm fără tine în distribuţie. Absolut obiectiv vorbind, rolul cere o virtuozitate de care nu e capabilă nici Corina [Constantinescu], nici nimeni. Am vorbit deci cu Marietta [Sadova] şi Liviu, şi scrisoarea

asta are în primul rând scopul să te întrebăm la ce dată sosești și dacă ai impresia că ai să poți juca. Tu trebuie să ne răspunzi precis și telegrafic. Noi n-am distribuit încă pe nimeni și avem intenția să târăgănăm până ne răspunzi tu. Deci, presupunând că premiera va fi la 15 octombrie, poți sau nu să joci? Tu răspunde-ne în Bulevardul Elisabeta și, ca să nu te coste telegrama prea mult, scrie un singur cuvânt – Da sau Nu. Noi înțelegem despre ce este vorba. Eu sper din tot sufletul că răspunsul va fi „da“. În primul rând pentru că asta va da impresia că ți se apropie venirea. Codiță dragă, îmi dau seama că sunt înfiorător de egoistă că-ți doresc plecarea de pe-acolo. Dar îmi este atât de dor de tine încât nu mai încape nici un altruism. Sunt cu desăvârșire lipsită de generozitate și te vreau lângă noi hic et nunc³⁸⁵. Mi s-au întâmplat diverse lucruri de când ai plecat tu și am impresia că m-aș sufoca mai puțin cu tine alături. Sunt, poate, o imbecilă, dar am certitudinea că mi se dezagregă existența cu desăvârșire. Nu știu dacă mă înțelegi. Să nu crezi că fac literatură. Îți vorbesc la propriu. Nu e o figură de stil. Mi se dezagregă existența și nu văd nici o soluție. Ce e dezarmant de dureros în toată povestea asta este că mi se întâmplă toate astea în momentul cel mai optimist al existenței mele. Optimist în sens de muncă, de dorință de realizări artistice etc. etc. Am un chef de muncă atât de mare încât aproape că am uitat că sunt leneșă. E ciudat, nu? Citesc toată ziua cărți de teatru. Sunt lucruri pasionante, Codiță. Dacă găsești ceva nou pe-acolo, adu. Caută o carte despre teatrul din ultimii 30–40 de ani. Dar să nu fie ceva apărut mai de mult, pentru că le avem la Haig toate. De-abia acum mi-am dat seama ce cărți formidabile de teatru are.

Ora 7 seara

Am vorbit iar cu Liviu și Marietta. Părerea lor este că ar fi mult mai bine să ne răspunzi telegrafic exact data la care te întorci, în caz că e după 10 octombrie. Pentru că noi ne orientăm și poate facem în așa fel încât mai amânăm puțin premiera. Dorința tuturor este să facem în așa fel încât să joci tu. Oricum am învărti-o, piesa pierde enorm fără tine. Suntem foarte egoiști. Și din motive profesionale, și din motive sentimentale. De Tutu nu-ți mai vorbesc.

E făcut piftie. Nu-l mai văd decât în chip de piftie. I-am spus că sunteți niște tâmpiți amândoi și că la întoarcerea ta probabil că o să fiți în așa hal de sentimentali încât o să simt gust de sirop în gură numai uitându-mă la voi. Sunteți niște Tuți caraghioși și numai Dumnezeu din cer știe cum a greșit de v-a creat.

9 septembrie

Am făcut azi lectura părții a doua din „I remember mama“. Adania s-a ținut de cuvânt și a terminat ieri de tradus. Așteptăm cu nerăbdare telegrama ta, ca să știm ce facem. Între timp facem lecturi și începem repetițiile fără tine. Liviu mi-a spus că ți-a scris și el și ne-am hotărât

să o pună în plicul meu. Așa sunt mai multe șanse să o primești. Avem idei. Dan [Nasta] și-a mai găsit o fufă. Capitolul Edith-Corina [Constantinescu?] s-a terminat irevocabil.

Pe actuala am cunoscut-o aseară. E nostimă, dar are un nume ciudat. O cheamă Sulică. Marietta [Sadova] comenta placid aseară: „Și asta vrea să facă teatru. Ferească Dumnezeu să te bâlbâi pe numele ei.“ Părerea mea este că atunci când te cheamă d-na Sulică nici nu mai e nevoie să te bâlbâi. E gata bâlbâit. Codiță, vino mai repede, că avem și de ce râde. Sărutări Letiției [Zevedei].

Jeny

P. S. Dacă găsești ceară pentru urechi la Paris, nu uita să aduci. Te aștept cu nerăbdare. Ce piese ai luat? Caută câteva și cu teză. Dar să fie bune. Ultimele piese ale lui Priestley, de pildă. Am stat mult de vorbă cu Sică aseară. Teatrul se va redeschide acum sub auspicii noi. Se va juca un repertoriu cât mai dirijat. Va fi un control sever împotriva pieselor imorale etc. etc. și a celor inutile. Cât mai multă problematică a vremurilor noi. Tu întreabă-l pe Zevedei. Poate știe el ce-ai putea alege. Eu, prin recenziile din revistele de teatru, n-am găsit lucruri de felul acesta. Afară de „Born Yesterday“, care însă este americană și o reglementează deci Adania.

Caută deci piese englezești sau franceze de stânga. Dar să fie bune. Cu proaste n-avem ce face. Sică a spus că e foarte încurcat cu repertoriul și, dacă-i găsim așa ceva, e perfect. Adu și „Sf. Ioana“ a lui Shaw. Poate o jucăm. Aici n-o avem decât în traducere. Pa.

Emil Cioran către Jeni Acterian

Paris, 28 III 1938

Dragă Jenny,

Tocmai mă pregăteam să plec pentru o lună prin sudul Franței, fără vreun gând c-ar putea un semn de viață să-mi însenineze visurile mele obosite – când primesc scrisoarea ta de o atât de delicată atenție și de o adâncime umană atât de mișcătoare! Aș fi mincinos și stupid dacă mi-aș ascunde bucuria ce mi-au făcut-o aprecierile tale, cu atât mai mult cu cât veștile din țară îmi dezvăluiau prostia sumbră ce a învăluit comentariile acelei cărți. Eu am rămas indiferent și vesel de a putea sorbi farmecul de poezie mortală al Parisului, mi-am educat o lenevie degajată și visătoare, uitând oamenii și mai ales prietenii, iubind în schimb *lucrurile* și numai pe ele. Nimic nu se mai interpune între mine și ele; muțenia obiectelor îmi spune tot de când oamenii nu-mi mai pot spune nimic. Încerc să fiu fericit *privind* și nu vreau să mai arunc peste muritori o sclipire funebă, pe care n-o merită.

Ceea ce-mi scrii despre acel D-zeu (pe care l-am „prescurtat“ intenționat și nu fără temei) este într-adevăr un chin înfiorător și irezolvabil. Defectul nostru este că avem destulă pasiune pentru a ne

apropia de El, dar nu destulă naivitate pentru a crede. Convingerea mea este că toți acești credincioși onorabili și așezați îl moștenesc pe D-zeu, precum noi ceștilalți posibilitatea de nefericire. Dacă am fi liberi să credem, cum n-am face și noi baia de imbecilitate, răcoriți sau îmbătați de absolut! Așa – nu ne mai rămâne decât povara lucidității, pe care sunt hotărât s-o port până la capăt, fără cruțare și neînduioșându-mă de mine însumi. Gândește-te că nu e posibilă singurătatea cu D-zeu și că, preferând-o, suspendarea credinței ne mână mai mult spre sâmburele nostru decât dezastrul individuației rezultat din atașarea de Divinitate.

Pentru mine viața n-are rost decât ca sete de nefericire, pentru deliciile melancoliei și pentru acele voluptăți care îmbină undeva extazul și destrucția. Sunt un om leneș, incapabil de muncă și de sacrificii, risipit în fragmente și sugestii. În plus, n-am fost niciodată la înălțimea tristeților mele. Să simți că ai atâtea lucruri de spus și să nu-ți mucegăiești instinctele și pofta de creație!

După toate marile zvârcoliri religioase, rămâi cu un gust de vid în ființă, pe care nu-l poți învinge prin nici un mijloc. Senzația precisă că nu mai ai nici o punte spre nimeni, că adunat în tine însuși ai putea să te întreci, să te înunzi, să nu te mai recunoști, să crești nesfârșit în afară și să pierzi până și memoria suferinței tale! Singurătatea îmi pare un bun atât de mare, că nu pot să admir pe D-zeu decât până la Creație. De atunci încolo, Absolutul a devenit *sociabil*; nu însă ca *noi*. Și cum punctul cel mai îndepărtat de D-zeu este în acest moment... În Paris mă voi întoarce către sfârșitul lui Aprilie, la aceeași adresă. Inutil să-ți spun că orice rând de la tine este îmbrățișat de prietenia afectuoasă a lui

Emil Cioran

*

Île de Bréhat, 17 Iulie 1938

Dragă Jenny,

Dacă s-ar găsi un remediu împotriva frumuseții, împotriva ispitelor ei distrugătoare, aș fi întâiul care să mă lecuiesc. Sunt prea slab sau victimă a unei prea subtile neurastenii, mi-e greu să mai suport povara priveliștilor. Nu urâteniiile vieții, nici chinul și nici necazul nu m-au îmbătrânit înainte de vreme, ci extazele istovitoare în apusuri și singurătăți. Ele mă constrâng la o convalescență neîntreruptă și la o mândrie în sfârșeală, la o balcanică re-mântuire, căreia m-am abandonat de la întâia clipă de reflecție și amărăciune.

Aș vrea să sece toate mărire ca să mă scap de absolutul acesta imediat și de perfecțiunea melancolică, spre care tind secret în preajma zădărniciilor marine. Avantajul mării asupra muzicii sau a iubirii este de a nu fi făcută de oameni și de a nu încăpea astfel în inimă. Prin ceea ce nu mai e omenesc în mine, descopăr marea,

Paris, 28 nov. 1938

Dragă Jenny,

Mă vei ierta că nu ți-am scris nimic între timp, deși m-am gândit adeseori nu ca la o obligație, ci ca la o datorie de prietenie și afecțiune. Dar viața pe care o duc eu la Paris mă împinge zi de zi la dezastrul minții și mă împiedică să mai particip la propriile mele sentimente și la propriul meu cuget. Niciodată n-aș fi crezut că sunt capabil de atâta ratăre și că frica de mine însumi mă poate aduce la atâta destrăbălare și la atât gol.

De dimineața până seara mă preambul printre emigranți, neinteresanți și imbecili, și zac prin cafenele într-o aiureală acordată la gama demenței.

Când te gândești că am ajuns să împiedic pe alții de la sinucidere, deși eu sunt mai aproape de ea ca oricine – ce zic? – sunt după ea! De n-aș cunoaște setea infinită de tristețe, de n-aș iubi cu patimă tăvălirea în deznădejde, nu m-aș mai putea suferi și mi-aș ucide cugetul fără milă și fără îndurerare.

Aș vrea să fiu undeva departe, fără oameni, fără D-zeu, fără mări și fără mine. Dar să port așa ispita nefericirii în sânge!

Iartă-mă că-ți scriu astfel de lucruri, dar nu este sub presiunea unei mâhniri nebune a momentului, ci a unei căderi înscrise în ispășirea mea zilnică. S-ar putea să fiu bolnav. Dar, la drept vorbind, ce-aș face cu sănătatea? Nu m-ar mâna ea spre un dezastru și mai mare?

Simt că nu pot să mai am prieteni, că nu mai pot să am pe nimeni. Doar o lepră mi-ar mai putea stinge setea de singurătate. – Și când te gândești că eu continui să fac curte la femei, să vorbesc de căsătorie, să mă „amorezez” și să mă dezamorezez!

Am vrut să scriu o carte despre Lucile de Chateaubriand, dar lenevia, dezgustul de mine însumi, depravarea gândurilor, totul m-a împiedicat să aduc un omagiu celui mai straniu exemplu de melancolie. Nu mai am competență decât în agonii. Ce va mai ieși din drojdia mea și a Parisului?

Dacă vrei, scrie-mi și nu-mi lua în nume de rău zăpăceala asta mortală.

Emil

Paris, 26 iulie 1939

Dragă Jenny,

Dacă știam că stai așa de puțin la Paris, mă întorceam mai devreme din Pirinei. Mi-a părut rău că nu te-am văzut, cu atât mai mult cu cât nu revin curând în țară. Prefer infinit să rămân pe aici, întocmindu-mi

soarta mea de haimana din dureri și călătorii și pierzând incurabil toate legăturile prin care mă credeam atașat românilor. Nimeni din cunoscuții mei nu bănuiește ce dramă mă împinge spre existența de nomad, cât chin ascunde strechea de care sunt mândru că sunt lovit. De un an și jumătate, am călătorit șase luni pe țărmuri de mări și pe creste de munți. Nu atât curiozitatea de a vedea, de a ști, de a descoperi, cât dorința de a îneca prin viteză sau oboseală o melancolie a cărei intensitate se ridică la limită de câte ori sunt atent la mine însumi. Tu trebuie să cunoști oroarea de a gândi, frica de a simți înfiripându-se o idee ce apoi sapă carnea și spiritul. De câte ori asemenea fioruri mă apucau prin Pirinei sau aiurea, pe bicicletă sau alergând, încercam să istovesc energia ce mă obliga la gând. Puțini vor fi cunoscut ca mine nevoia de a întâlni oameni vulgari și tot așa un gen de donjuanism crescut din deznădejde, scârbă și patimă.

N-aș putea să spun că sunt un om fără noroc. De n-ar fi decât acele clipe petrecute pe nu mai știu ce pisc din Pirinei, când singur, cu norii sub mine și cu un cer nesfârșit de aproape, în seducția unui delir purificat de un aer rarefiat, am presimțit nefolosința sentimentelor, inexistența omului și singura calitate a extazului – de n-ar fi decât aceste clipe – și aș avea dreptul să mă consider privilegiat. E drept că fericirile mele nu se alcătuiesc din elementele vieții. Ceea ce Flaubert a spus despre sine îmi convine în mod absolut: „Eu sunt un mistic și nu cred în nimic.“

Practic, nu realizez mare lucru. Nu sunt și nu vreau să fiu scriitor. E drept că port ceva artă în suflet, compromisă de nevoia absolutului, de lenevie și de plictiseală. S-ar putea totuși să vină cândva și vremea mea?

Tu trebuie să știi cam pe cine „înghit“ eu în România. Acelora poți să le spui salutări.

Ție, toată prietenia, Emil Cioran

*

Paris, 15 Ian. 1940

Dragă Jenny,

Dacă ai fi bănuțat cât câștigă Parisul prin lipsa oamenilor și a luminii, te-ai fi hotărât, cred, să vii aici. Astăzi l-am privit mai atent ca oricând, învăluit cum e el de obicei în ceața albăstrie și meditativă, și mi se părea că fiecă casă îmbătrânită își șoptea sieși: „Mi-e destul. Nu mai pot.“ – Uneori mă gândesc c-ar trebui să rămân aici, să mor cu aceste case, să mă învechesc cu ele, leagăne ideale ale ostenețelor mele. Odată plecat, ce voi face fără poezia bulevardelor și a străzilor înguste? M-am sincronizat incurabil decadențelor acestui oraș. Nu sunt oboseli care mă obligă să scobor până la vârsta lui spirituală și adieri nervoase ce mă așază în sfârșitul de veac, înscris pe fețele acestei urbe?

Două lucruri îmi mai lipsesc pentru a fi desăvârșit sau liber pe întinderile inimii: Spania și deșertul. De mi-aș vedea în lume sierele și pustiurile lăuntrice, aş face astfel un pas hotărâtor în cunoaşterea de mine. Nu-ţi poţi închipui ce des mă gândesc la Saharele universului şi cât fug spre ele, când sunt silit a le visa în cafenea!

Mi-a părut rău că la Bucureşti n-am putut vorbi mai multe. Tu ai atins un grad de luciditate aproape inconceptibil la o fată. Şi pe lângă asta în... România! Ce singură trebuie să fii! Eu am avut măcar în viaţă şansa de a găsi un cadru nimerit destrămărilor şi răspândirilor sufletului. De n-aş fi nefericit intemporal, aş fi un om impudic de norocos. Dar tu trebuie să cunoşti acel rău al sângelui care n-are leac în timp, acel rău infinit dureros, de care am vrea să scăpăm, pentru ca la urmă să-l dorim cu regrete furioase. Nimic nu m-ar mângâia să scap de blestemele acestea, de care fug. În mine se zvârcolesc un Don Juan periferic şi un sfânt. Nu voi mai încerca zadarnic să îndrept această dramă şi nici să mă decid pentru o cale. Mă îmbăt de dimineaţa până seara de nedesăvârşiri.

Cu prietenie, Emil

*

Paris, 2 Dec. 1946

Dragă Jenny,

Îţi răspund puţin cam târziu la scrisoarea ta, deşi pe dată ce am primit-o am vrut să-ţi trimit o telegramă de mulţumire. Într-adevăr, de *acolo* nimeni nu-mi mai scrie. Înţeleg perfect motivele tăcerii generale şi nu mă plâng. De altfel, eu însumi m-am dezrădăcinat într-o aşă mare măsură, încât lăuntric simt că nu mai am dreptul la amintirea nimănui. În curând se vor împlini zece ani de când sunt la Paris, adică în singurul loc de pe glob unde se poate trăi. Acest răstimp comportă consecinţe din cele mai grave şi din cele mai agreabile. Vreau să spun că sunt fericit de a fi aici şi nefericit de a nu mă mai putea imagina altundeva. Despre ceea ce fac n-am nici o idee. Cred că nu fac nimic. Locuiesc într-o mansardă, mănânc într-o cantină studentească, n-am profesie – şi e natural că nu câştig nimic. Nu pot considera nemiloasă soarta ce mi-a permis să trăiesc până la 35 de ani liber şi în marginea societăţii. Raţionamentul meu a fost totdeauna simplu: când nu va mai *merge*, mă înapoi. Socoteala n-a fost proastă, căci mi-a îngăduit – contrar turmei din jur – să perseverez... în fiinţă, fără teroarea viitorului. Destinul tău de fată deşteaptă în Balcani mi se pare mult mai crud. În afară de dragoste şi beţie, ce se poate întreprinde în acel inavuşabil Sud-Est? Nu vreau să spun că am rezolvat ceva pe aici, dar scepticismul cere un cadru parfumat şi frivol pe care l-am găsit, pe când a fi ros de îndoieli în spaţiul valah e de-o tristeţe fără soluţie.

Nu ştiu tu în ce mai crezi; în ce mă priveşte, am lichidat toate lucrurile şi toate credinţele, în ipoteza c-am crezut vreodată efectiv în

ceva. Pentru a-mi da un pretext de activitate, am scris în vremea din urmă o „carte“ în franțuzește, *Exercices négatifs*. Nu știu dacă va apare cândva. Este un fel de *rămas bun* la iluziile moștenite sau întreținute inconștient, un fel de teorie a exilului metafizic fără pretenții de filozofie, care mi se pare mai mult ca oricând ridicolă.

Am fost nespus de fericit c-ați avut vești de la Haig, de la omul *cel mai bun* pe care l-am cunoscut vreodată. Ce mai face Marietta [Sadova]? Dar Sorana [Țopa]?

Am auzit că Arșavir este modest funcționar nu mai știu unde. Aș vrea să aflu de asemeni dacă Țuțea a rămas tot genial? – Cu Mircea [Eliade] vorbim des despre voi. Eventualitatea revederii, din păcate, îmi pare de domeniul utopiei. (Vorba „ăluia“: „n-a fost să fie“.)

Te îmbrățișează cu drag, Emil

Note

372. Folosim în continuare forma *Jeni*, deși autoarea semnează scrisorile către Clody cu *Jenny*, iar în scrisorile pe care i le adresează Clody ea apare ca *Jeny* (n.ed.).

373. Strada unde se afla locuința lui Clody Berthola.

374. Jo Attas, al doilea soț al mamei lui Clody Berthola.

375. Vezi tu (lb. fr.).

376. Letiția, sora lui Clody, și soțul ei, Mircea Zevedei, se aflau la Londra.

377. Piesă de John van Drutten.

378. Ducem o frumoasă viață burgheză (lb. fr.).

379. Funcționar la Legația română din Londra.

380. Tutu — Liviu Ciulei.

381. În chip de (lb. fr.).

382. Și unde mai pui singurătatea... (lb. fr.).

383. O dată voiam și eu să mă culc devreme (lb. fr.).

384. Tutulina — Clody Berthola.

385. Aici și acum (lb. lat).

Istoric

Clubul a luat naștere într-o răcoroasă și proaspătă dimineață de Noiembrie 1940. Cei trei membri (care rămân astfel membri fondatori ai clubului) porniseră întru aerisirea trupului și minții în afara cercului îmbâcsit citadin. Plimbarea îi dusesese pe drumuri rurale până prin apropierea pădurii Montesquieu. Peisajul de toamnă era completat de niște păsări stranii cu penaj negru albăstrui, care zburau jos și dispăreau apoi în adâncul pădurii. Cele trei viitoare membre fondatoare admirau zborul greoi și totuși fermecător al păsărilor acestora, al căror nume va rămâne în eternitate, și-și manifestau dorința de a poseda câteva din penele strălucitoare. Întâmplarea (?!?) vru ca, douăzeci de pași mai departe, cadavrul uneia dintre aceste păsări să fie descoperit întins în mijlocul drumului. Una din membre își manifestă dorința de a o jumuli, dar celelalte două protestară vehement prorocind că strigoiul păsării îi va turbura neantul (?) în eternitate (?!). La câțiva metri distanță descoperiră însă un smoc de pene prinse într-un tufiș. Își împărțiră frățește prețioasele relicve și aci, la căpătâiul resturilor pământeste ale aceleia ce fusese cândva podoaba pădurii, se născu ideea înființării unui club care să nu posede decât atâtia membri câte pene existau în mâinile lor. La numărătoare se constată că erau 12. Membrele își continuară excursia și se urcară apoi la aeroport în autobuzul 31. Fu hotărâtă aci definitiv înființarea clubului și pe loc se decretă ca loc istoric vehiculul respectiv. Pentru a păstra amintirea aceasta impresionantă, se luă decizia ca numărul vehiculului să devină parola clubului. Acest număr pe care nu-l va putea cunoaște decât un membru definitivat este 718. În momentul în care autobuzul ajungea la capul podului, membrii fondatori fixaseră viitoarea ședință de Club și liniile mari ale organizării. Din motive independente de voința membrilor însă, nu se putu fixa statutul până pe la sfârșitul lunii Noiembrie. Ședințele de Club au avut în acest interval o culoare neprecisă. În ziua de 1 Decembrie a avut loc prima ședință de Club trecută în Anale.

Doctrina

Din străfundurile de prăpastie ale golului cosmic se poate spune că doctrina acestui club este tot atât de absentă ca duhul nopții în miez de zi și ca însăși esența acestui străfund de prăpastie. Vom răspunde deci aci ca în semnalmentele din biletele de identitate.

Doctrină: N-are.

Scopul

Plictiseala ne învață că scopul vieții este să n-aibă nici un scop. Acest Club având pretenția de a se integra în viață, răspunde deci:
Scopul: N-are.

* * *

Organizația

Activitatea Clubului își propune a fi în esență risipită și cârmuită de întâmplare. Ea nu va fi deci fixată aci, ci se va vedea în dările de seamă ale ședințelor.

* * *

Membrii fondatori

Clubul are deci *trei membri fondatori*. Ei fiind hotărâți de întâmplare sunt suverani.

Drepturile lor sunt egale. Fiecare dintre ei posedă 4 pene. Ei intră de drept în comitetul de conducere al Clubului.

Învestirea membrilor noi aparține exclusiv membrilor fondatori.

Comitetul de conducere

Comitetul de conducere este format din 4 membri: 3 membri de drept, fiind cei 3 fondatori, și al patrulea urmând a fi ales prin vot unanim. Acest comitet decide în ultimă instanță tot ce este propus Clubului. Decizia nu se ia decât prin votul afirmativ al celor patru membri. Nu majoritatea decide, ci unanimitatea. Orice chestiune asupra căreia cei 4 membri conducători nu cad de acord este respinsă din oficiu. Comitetul de conducere poate decide ședințe secrete. La aceste ședințe secrete în care se vor discuta chestiuni de mare gravitate nu pot asista nici măcar membrii definitivati.

Al patrulea membru al comitetului de conducere va primi învestirea de la fiecare membru fondator și va avea astfel drepturi egale cu ei.

Cei 4 membri au fiecare dreptul să propună membri noi, dar aceștia nu vor fi definitivati decât prin vot unanim.

Al patrulea membru din comitetul de conducere n-are dreptul de învestire. Este singurul drept care nu poate în mod *natural* aparține decât fondatorilor.

* * *

Membrii Definitivi

Orice membru, după o lungă perioadă de punere sub observație,

este pasibil de definitivare. În ziua în care prin vot unanim al comitetului de direcție, adunat în ședință secretă, se decide definitivarea unui membru, se fixează primirea în această demnitate a membrului respectiv. La ședința primirii unui nou membru definitivat nu pot asista decât (în afară de comitetul de direcție) membrii definitivi. În această ședință i se înmânează noului membru pana ce i se cuvine și care îi este insignă. Pana îi va fi înmănată de către membrul care l-a propus. De asemeni, în mod solemn și fără jurământ i se va dezvălui parola. Membrii definitivi au dreptul să asiste la ședințele obișnuite. Au dreptul să propună membri noi, decizia definitivă rămânând însă a fi luată de comitetul de direcție. Orice sugestie a lor este primită cu plăcere, dar supusă în ultimă instanță tot comitetului de direcție.

Membrii definitivi au dreptul să participe la ședința obișnuită premergătoare supunerii în comitet a unui membru provizoriu pentru definitivare. Fiecare membru definitiv își va da părerea la această ședință.

* * *

Membrii Provizorii

Membrii Provizorii n-au nici un drept. Ei sunt admiși numai la întruniri fără caracter. Vor fi puși sub observația tuturor membrilor, atât definitivi cât, și provizorii. Când comitetul de direcție va decide că perioada de observație a durat destul, se va face o ședință obișnuită, la care vor participa: comitetul de direcție și ceilalți membri definitivi. Membrii provizorii sunt excluși. La această ședință vor vorbi membrii definitivi comunicând comitetului de direcție rezultatul observațiilor fiecăruia în perioada provizoratului. Comitetul de direcție va lua seama astfel și de părerea celorlalți membri definitivi.

* * *

Salutul

Salutul membrilor este un gest tremurat al mâinii drepte înălțată deasupra capului puțin spre spate. În momentul salutului, membrul trebuie să aibă o ținută cât mai puțin reglementară.

Formula învestirii

„Eu, membru fondator, te învestesc pe tine (cutare) membru definitiv al acestui Club al Penei Trăsnite. Fi-vei întotdeauna vrednic(ă) de această demnitate.“

Viitorul membru va fi așezat într-un fotoliu (sau scaun).

Membrul care l-a propus va sta în spate, cu pana ținută pe capul

membrului provizoriu. Ceilalți doi membri fondatori, la dreapta și stânga.

La învestirea membrului din comitetul de direcție formula va fi spusă de cei 3 membri fondatori.

La învestirea celorlalți membri formula va fi spusă de unul din membrii fondatori. Cu predilecție cel ce l-a propus.

* * *

Starea de fapt a membrilor Clubului în anul 1940

Comitetul de conducere

Jenny Acterian

Nuni Dona

Lucia Vasiliu

Alice Botez (aleasă prin vot unanim)

Propus și admis ca membru provizoriu în stagi:

Titi Cosmescu

Casier: Lucia Vasiliu

Redactarea statutului și a dărilor de seamă: Jenny Acterian

Dări de seamă ale ședințelor

1 Decembrie 1940. Dare de seamă

Prezenți:

Jenny Aterian
Lucia Viciu
Nuni Dona
Alina Botez

Simbolică incinerare.

S-a pus la vot și până la urmă prin unanimitate s-a incinerat, într-o scrumieră în care s-au dispus în chip de rug hârtiile de vot, chipul unui personaj nesemnificativ din toate punctele de vedere. Restul: în fund o umbrelă, încolo tenebre expresive. Acest rest va fi lipit pe această foaie *pentru edificare*³⁸⁶.

Ședința a luat sfârșit.

Viitoarea ședință fixată pe ziua de 4 Decembrie 1940.

Dare de seamă a ședinței din 4 Decembrie 1940

Prezenți:

Jenny Aterian
Lucia Viciu
Nuni Dona
Alina Botez

Lectură umoristică.

S-au citit trei articole („Cronica Plastică”) iscălite Nina Batalli. Articolele apărute în ziarul „Cuvântul” (Serie Nouă) – asta pentru a se ști!! – au fost procurate cu mari sacrificii de fondatoarea Lucia.

O frază (sau mai multe) vor fi lipite pe această pagină *pentru edificare*.

S-a discutat în ordinea de zi votarea unui fond de excursii. Fiecare membru va depune 10 lei de ședință. S-a cotizat. Ședința viitoare pe ziua de 8 Decembrie.

Dare de seamă a ședinței din 8 Decembrie 1940

Prezenți:

Jenny Aeterian
Lucia Vintila
Nusi Donau
Alisa Roteg

Ședință solemnă a învestirii celui de-al patrulea membru din comitetul de direcție. Ședința a avut caracter de înaltă emoție punctată de râsete de rigoare prelungi.

S-a propus și votat casieră a Clubului membra fondatoare Lucia.

S-a propus și votat pentru redactarea dărilor de seamă membra fondatoare Jenny.

S-a propus și votat schimbarea numelui la intrarea în Club.

S-a cotizat.

Trecându-se „în acțiune“, s-a compus o scrisoare de răspuns la un anunț de căsătorie. Anonima a fost „iscălită“ cu numele unui cunoscut papă-lapte și acum celebru „gazetar bucureștean“. I s-a fixat D-rei „rendez-vous“ la Scala în hall, ora 3 ½ – 4 Miercuri 11 Decembrie. Semne distinctive: un ziar și o carte învelită în alb.

Din numeroasele anunțuri citite cu această ocazie se vor lipi aci două *pentru edificare*.

.....

Miercuri 11 Decembrie cei patru membri ai C.D.-ului (Comitetul de Direcție) s-au adunat „la acțiune“ în hall-ul cinematografului Scala. S-a stat acolo la pălăvrăgeală vreo oră în așteptarea „D-șoarei“ care, în loc să se prezinte personal, avusese grijă să trimeată pe vreo rudă sau, cum ziceam noi, o „entremetteuse“. După vreo oră, nepetrecându-se nimic pasionant în afară de râsetele noastre, ne-am dus la Dalles să vedem (!) o pasionantă expoziție unde s-a ținut o nouă ședință de pălăvrăgeală.

Dare de seamă a ședinței din 14 Decembrie 1940

Prezenți:

Jenny Aeterian
~~Nusi Donau~~ Nusi Donau
L. Vintila
Alisa Roteg

S-a dezbătut îndelung chestiunea schimbării numelui. Nu s-a ajuns la nici un rezultat, însă, din cauza îndelungilor controverse provocate de numele ales de fondatoarea Jenny.

S-a hotărât crearea unei insigne. Desenul care va reprezenta o pană

va fi executat de fondatoarea Nuni [Dona]. Pe verso fiecare insignă va purta numele de Club al membrului respectiv. Chestiunea insignei va trebui rezolvată până la Crăciun.

S-a cotizat. Încolo nimic. *Pentru edificare* nu se va lipi nimic pe această pagină.

Dare de seamă a şedinţei din 18 Decembrie 1940

Prezenţi:

Lucia Vasiliu
Nuni Dona
Jenny Acterian
Alice Botez
Maabaal

A luat parte la şedinţă membrul provizoriu Titi Cosmescu. Cu durere în suflet, comitetul Clubului a constatat cu această ocazie că acest membru provizoriu a început să nu corespundă figurii spirituale a unui membru definitiv al Clubului Pana Trăsnită. O astfel de onoare adusă unui om trebuie să fie meritată. Titi Cosmescu va trebui pus sub observaţie severă. Membra fondatoare Nuni [Dona] a adus proiectele pentru insignă. S-a ales unul din ele. Modelul va fi lipit aci *pentru edificare*.

S-au ales numele membrilor actuali. Numele de Club va figura pe versoul insignei.

Aceste nume sunt: Jenny Acterian — Allan Squire

Lucia Vasiliu — Berengaria

Nuni Dona — Fiţa Barbăcot

Alice Botez — Maabaal

S-a cotizat.

Şedinţa viitoare s-a fixat pe ziua de 22 Decembrie 1940.

Dare de seamă a şedinţei din 22 Decembrie 1940

Prezenţi:

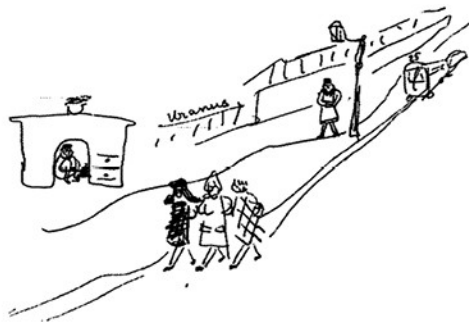
Allan Squire.
Fiţa Barbăcot
Berengaria
Maabaal

S-a hotărât o strânsă colaborare întru aranjarea unui pom de Crăciun la membra fondatoare Fiţa Barbăcot.

S-a cotizat.

La plecare a avut loc un important conflict între fondatoarea

Berengaria și celelalte membre – dintre care cea considerată vinovată a fost Fița Barbăcot. Drept Mea Culpă, aceasta a ilustrat un moment al conflictului *pentru edificare*.

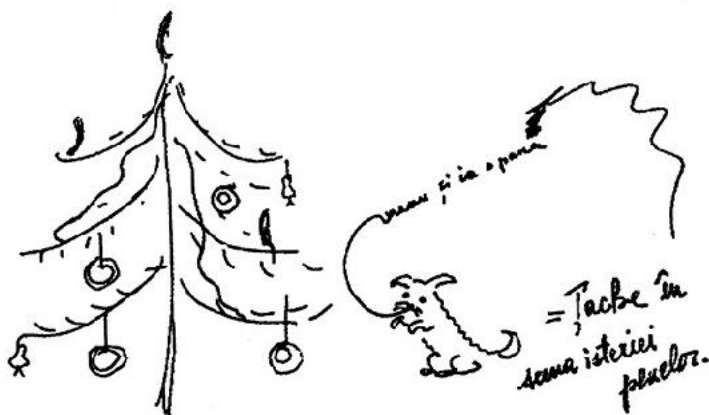
Dare de seamă a ședinței din 24 Decembrie 1940

Prezenți:

Alan Spive
Fița Barbăcot
Maabael

Ședința a început prin a deplânge absența membrei fondatoare Berengaria. Această absență a constituit o adevărată obsesie.

S-a aranjat un magnific pom plin de clinchete și de strălucire. Ulterior Fița Barbăcot a desenat aci *pentru edificare*:

Dare de seamă a ședinței din 28 Decembrie 1940

Prezenți:

Allan Squire
Fița Barbăcot
Amabil (de băut)
Maabaal

S-a citit în ordine de zi o scrisoare a fondatoarei Berengaria care-și explica lipsa pentru câțva timp, și-și trimitea fantoma să fluture pe penele noastre. În scrisoare era inclusă și o pagină manuscrisă a Membrului (din ce în ce mai) Provizoriu Titi Cosmescu. Scrisoarea era cât se poate de tendențioasă și va fi păstrată ca atare în analele Clubului. Suntem îndurerați pentru fondatoarea Berengaria care este astfel crunt lovită, dar situația lui Titi Cosmescu este pe zi ce trece mai fragilă.

Fondatoarele Fița Barbăcot și Allan Squire au întreprins pictarea în aur, argint și culori a unor pene aduse de Allan Squire și luate de la celebrul curcan răpus în stare de ebrietate. Membra Maabaal, cu toate că prezentă, s-a retras în mod „detașat“ și intelectual cu o carte în mână, pentru ca apoi să pretindă cele mai frumoase pene.

Aci pentru edificare o pană luată la întâmplare.

Dare de seamă a ședinței din 3 Ianuarie 1941

Prezenți:

Allan Squire
Fița Barbăcot
Maabaal

Paralizie?

„Infantia“ Infantilă

cupilu de la Allan Squire care nue măsă
nici tasu, ci ie maginație mariadrocească

Darea de seamă a acestei ședințe este atât de perfect redată în imagini de Fița Barbăcot, încât redactoarea, Allan Squire, consideră că nu mai are nimic de adăugat. Pentru edificare a se privi pagina precedentă³⁸⁷.

Dare de seamă a ședinței din 9 Ianuarie 1941

Prezenți:

Allan Squire
Benjamin
R. J. Parlett
Michael

Nina, fiica adevărată a lui Allan Squire care este o membră asistentă cu totul nevinovată. N-a luat parte la nici o scârbenie.

O fo discuții aprige și chiar dureroase asupra accepiunii cuvântului măr, nominal, odios și scârbenie (sâc).

Ședința aceasta de tristă amintire pentru „eleganța sufletească” a anumitor membri (nomina odiosa) poartă pentru edificare desenul de mai sus și laconismul redactoarei.

Dare de seamă a ședinței din 14 Ianuarie 1941

Prezenți:

Allan Squire
Berengaria
F. A. Barlaam
Maabael

Redactarea acestor dări de seamă se scuză pentru o întârziere în scrierea acestei pagini. Darea de seamă a acestei ședințe va suferi deci din cauza prafului așezat de timp asupra amintirii acestei zile de 14 Ianuarie 1941. Nu putem da o specială relatare a evenimentelor, dar putem spune totuși că această ședință de Club n-a putut fi altfel când erau adunate 4 spirite ca cele ce și-au opus prezența în fruntea acestei pagini. În afară de aceste abstracte (oarecum) considerațiuni, redactarea își amintește că în ziua aceea era frig afară și ceață și că s-a ghemuit lângă foc, bând ceai. În aceste condiții cine ar mai putea cere ceva pentru edificare...?...

Dare de seamă a ședinței din 24 Ianuarie 1941

Prezenți:

Allan Squire
Berengaria
F. A. Barlaam
Maabael

Ședința hotărâtă în ziua de 23 Ianuarie neputând avea loc din cauza atmosferei cam gălăgioase a respectabilei noastre capitale (membrii Clubului, grijulii ca nu cumva vreun glonte imprudent să le curme prețioasa și apolitică lor junete, au stat prudent fiecare în „cășile” lor), neputând avea loc, ziceam, s-a adunat ca prin minune imediat după „restabilirea liniștii” pentru a-și „destinde nervii” în „binefăcătoarea atmosferă” a „prețiosului” Club. (A se scuza abundența ghilimelelor.) Fondatoarea Berengaria a fost centrul tuturor râsurilor din cauza unei proaste afaceri pe care a făcut-o – o mică afacere lipsită de orice însemnătate în eternitate –, dovadă că n-are însemnătate este că membrilor Clubului Pana Trăsnită le este interzis să facă astfel de afaceri. Berengaria fiind însă membră fondatoare și, mai ales, făcând această afacere din întâmplare și fără convingere, lucrul n-are importanță. Regretăm că nu putem pune aci spre edificare o placă purtătoare a conversației ce a avut loc în ședința aceasta.

Marti 28 Ianuarie 1941. Dare de seamă

Prezenți:

Allan Squire
Berengaria
Fița Barbăcot
Maabaal

S-au luat cotizațiile rămase în urmă de la plecarea fondatoarei Berengaria de Crăciun.

În afară de această problemă de „bucătărie“, Clubul a luat hotărârea „facerii“ unui copil, în dimensiune de vreo 10 cm, pentru a-l duce spre consolare unui tânăr menaj, drag membrilor din comitetul fondator pentru pluralele momente bune pe care le-au petrecut grație lui.

Spre edificare Fița Barbăcot a comis aci o mică schiță.

Dare de seamă a ședinței din 2 Februarie 1941

Prezenți:

Allan Squire
Berengaria
Fița Barbăcot
Maabaal

În afara ceaiului (ceremonie obligatorie agrementată cu bârfirea tuturor oamenilor și evenimentelor ce au avut destinul să pătrundă în sfera vreunuia din membri), a avut [loc] o lungă discuție (în continuare din ședința trecută) asupra lecturii ce o face Fița Barbăcot a cărții lui Faulkner „Sound and Fury“. Discuția a împărțit comitetul de direcție în trei grupe. De-o parte: Maabaal și Allan Squire, de alta Fița Barbăcot în contradictoriu. Grupa treia, Berengaria, reprezenta neutralitatea până la luarea în lectură a cărții. Dezbaterile finale au fost amânate până după ce Berengaria va lua cunoștință de text.

Am fi pus aci *spre edificare* (pentru seriozitatea discuției) o beza grozavă, dar am preferat s-o mâncăm.

Dare de seamă a ședinței din 5 Februarie 1941

Prezenți:

Allan Squire
Berengaria
Fi. Barbăcot
Maabael

Ședința a fost extrem de „mișcătoare“ (în sensul lui Mișcă, nu în sens de emoție) din cauza unei palpitate scrisori, adusă de Berengaria. Pentru edificare scrisoarea respectivă se va anexa pe verso-ul acestei pagini.

În același timp s-a dispus la „facerea“ copilului (v. ședința din 28.I. anul curent). Cu toate că de fapt copilul trebuia să fie al lui Allan Squire, el a fost făcut de Fița Barbăcot (mare maestră) și de Berengaria care a contribuit prin înfundarea cu vată a capului celebrei progenituri, creată din mătase, ață și vopsea. Pentru a simplifica lucrul, el a fost înfășat „ca pe vremuri“. Cu toate că Fița Barbăcot a fost de părere că (virgulă) copilul are foarte mult farmec și drăgălășenie, părerea generală este că e cam degenerat și cu o expresie puțin tâmpă, ceea ce nu e de mirare dată fiind numeroasa și aleasa lui ascendență.

Regretăm că nu-l putem pune aci *spre edificare*.

Dare de seamă a ședinței din 11 Februarie 1941

Prezenți:

Allan Squire
Berengaria
Fița Barbăcot
Maabael

Dare de seamă a ședinței din 16 Februarie 1941

Prezenți:

Ellen Equine
Berengaria
Titi Cosmescu
M.P. Titi Cosmescu
Titi Cosmescu

Fondatoarea Berengaria și M.P. Titi Cosmescu au adus în „sânul” Clubului o aventură a unui prieten comun (nomina odiosa). Aventura, ca să zicem așa „telefonică”, a fost degustată cu voluptate de membrii Clubului, dimpreună cu ceaiurile și prăjiturile rituale. Târziu în noapte, membrii s-au despărțit cu romane polițiste sub braț și lămpi electrice în mână întru întâmpinarea întunericului și... nimicului. S-au făcut

toate socotelile casieriei. Cotizațiile sunt la timp.

Aci alăturat pentru edificare: membrul Titi Cosmescu „așa cum ar fi vrut să” fie la ședința noastră de Club.

Zise el că așa
va fi fermecător!

Dare de seamă a ședinței din 22 Februarie 1941

Prezenți:

Alkan Squire
Bourgeois
Maabaal

Ședința a deplâns absența Fiței Barbăcot, victimă a unei excursii în pădurea Pantelimon (sic), întreprinsă (excursia, nu pădurea) de membrele fondatoare. Guturaiul, această plagă a neamului omenesc, o reținuse departe de atmosfera dezarmantă a Clubului. În vremea aceasta, în sânul Clubului se petreceau lucruri memorabile. Se încinsese o discuție aprinsă pornită de la niște migdale trecute prin sită. Maabaal cu gravitate, în armonie cu sonoritatea numelui ei Clubist, refuza să înțeleagă explicațiile gesticulante și persuasive ale celorlalte, explicații care au fost

A rămâne ori a nu rmâne nimic în sită!

Asta e întrebarea

nevoite să se exemplifice cu „ciulama“ și altele. Râsul paralizase fălcile armonioase ale Berengariei și adusese crampe dureroase în stomacul (recent îmbrăcat în mușchi gimnastici) lui Allan Squire. În timpul acesta Maabaal, consecventă, observa aceeași gravitate furioasă. Până la urmă Maabaal a refuzat să „coboare de pe poziție“ și întrebarea a rămas aceea de pe ilustrația Berengariei din pag. precedentă.

Pentru edificare se poate privi. „That was the question“... cum n-ar fi zis, putem fi siguri, Shakespeare.

Dare de seamă a ședinței din 28 Februarie 1941

Prezenți:

*Allan Squire
Berengaria
Maabaal*

Membrii comitetului de direcție au început prin a deplânge faptul că nu s-a ajuns la nici un rezultat practic în chestiunea insigniei. Inutil s-a umblat o după-amiază întreagă pe străzi, până la epuizarea gambelor Berengariei.

S-a pus în chestiune crearea unui „stil oratoric“ al Clubului. Se propunea bâlbâitul. Pentru a experimenta, în ședința de azi s-a vorbit aproape tot timpul în acest „stil“, atingându-se uneori culmi de frumusețe oratorică. S-a luat totuși hotărârea de a nu adopta acest fel de a vorbi căci se pare că e periculos. Poți rămâne definitiv astfel. Dovadă că, după această după-amiază de cacofonică bâlbâială, Maabaal (care era aceea ce fusese cea mai reținută), vrând să ceară în mașina ce-o ducea spre casă un bilet de corespondență, i-a azvârlit

taxatorului..... Spre edificare se poate privi desenată de Berengaria scena la care fusese martoră.

Dare de seamă a ședinței din 10 Martie 1941

Prezenți:

*Ellen Squire
Fița Barbăcot.
Berengaria
Maabael*

Membrii au deplâns absența Fiței Barbăcot cu o vagă teamă ca nu cumva să se fi „măgărit“ (adică să fi luat tuse măgărească).

Dare de seamă a ședinței din 18 Martie 1941

Prezenți:

*Ellen Squire
Berengaria
Maabael*

S-a ținut o îndoliată ședință. Redactoarea Clubului a primit în ziua de 16 Martie o c.p. de la Fița Barbăcot care anunța că s-a „măgărit“. Pe loc telefoanele au zbârnăit în căutarea Berengariei și cele două membre fondatoare au scris o misivă de condoleanțe victimei Fița – după dorință – Măgăreața. S-a hotărât o ședință pe azi pentru discutarea problemei tusei măgărești.

Azi, în ședință solemnă după ingurgitarea ceaiului legal, s-a dispus scrierea unei lungi scrisori membrei absente. S-a hotărât să nu se ia nici o hotărâre până în momentul în care membra fondatoare Fița Barbăcot va putea reveni în sânul Clubului. (Însăși această hotărâre se anulează pe sine însăși pentru mai mare consecvență.)

Pentru edificare și în semn de doliu, se va face aci o pată de cerneală.

Dare de seamă a ședinței din Duminică 4 Mai 1941

Prezenți:

Allan Squire

Fitz Barbaud.

Berengorice

Maakael

Dare de seamă a ședinței din Joi 24 Iulie 1941

Prezenți:

Allan Squire

Berengorice

Clubul s-a manifestat prin neant în tot acest răstimp. În această zi de 24 Iulie a anului de... război 1941, două din membrele fondatoare și-au amintit de vechi și ante belice excursii și hlizeli și s-au adunat întru acest scop. Restul comitetului de direcție se află fie risipit, fie sinistat. Fița Barbăcot (de predilecție zisă neoficial Avrum) se află la Spanțov, la adăpostul tiriboambelor, și Maabaal, reținută de un picior, zice ea, spiritual, se află în domiciliul ei din Str. Uranus (vis-à-vis de obiectivul neatins cu perseverență de zburătoarele sovietice).

Dare de seamă a ședinței din 2 August 1941

Prezenți:

Allan Squire
Berengaria
Fița Barbăcot
Maabaal

Dare de seamă a ședinței din [?]

Prezenți:

Allan Squire
Berengaria
Fișor Barbăcot și Sincronizor

Dare de seamă a ședinței din 29 Octombrie 1941

Prezenți:

Allan Squire
Berengaria
Fișor Barbăcot

Dare de seamă a a ședinței din 1 Noembrie 1941

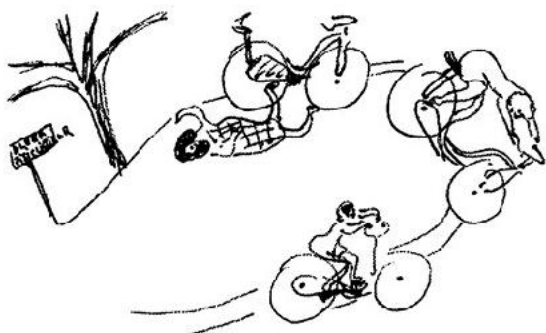
Prezenți:

Allan Squire
Berengaria

Între timp:

Berengaria s-a măritat (cu M.P., evident).

Berengaria s-a despărțit.
 Berengaria s-a împăcat (evident).
 Fița Barbăcot s-a avrumit.
 Fița Barbăcot așa și pe dincolo cică face pe niznaiu că:
 Fița Barbăcot a uitat de Fetițu Argintosu.
 Allan Squire a descoperit că e
 Allan Squier.
 Allan Squire referento-imbecilizare CafaCaiafacatâr
 BerengariaFițaBarbăcotAllanSquire s-au.....

*Dare de zeamă a ședințiunii din ziua de
 23 Septembrie 1941*

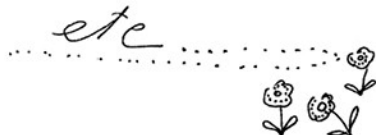
Prezenți:

Arum
Bayan Borcan
Bătău Borcan

Astăzi, după veacuri de restriște și uitare,
 noi care

Lăsasem în părăsire caietul ședințelor căci... iote acum că... duhul
 coțofenii s-a reînființată... inspirația lipsește..... idem Maabaal
 Borcan.

Că d-aia *pentru edificare* etc.

Note

386. Lipiturile nu au putut fi reproduse (n.ed.).

387. Unde se afla desenul de mai sus (n.ed.)

Table of Contents

Despre autor

Jurnalul unei fete greu de mulțumit

Nota editurii

O revelație a memorialisticii românești

Notă despre jurnal (Arșavir Acterian)

Jurnal

1932

Note

1933

Note

1934

Note

1935

Note

1936

Note

1937

Note

1938

Note

1939

Note

1940

Note

1941

Note

1942

Note

1943

Note

1944

Note

1945

Note

1946

Note

1947

Addenda

Scrisori

Clody Berthola către Jeni Acterian

Note

Clubul „Pana Trăsnită“
Dări de seamă ale ședințelor
Note